# Q. CURTII RUFI HISTORIARUM MAGNI ALEXANDRI MACEDONIS...

Quintus Curtius Rufus,
François Modius

Digitized by Google

9
3-D
13

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
9
177G
40

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

76-6-11
9-3-D-15

Coll. Rom. Soc. Jesu. Cat. inscrip. ex bibl. Mureti

# Q. CVRTII RVFI HISTORIARVM MAGNI ALEXANDRI MACEDONIS LIBRI OCTO,

*Nouè editi & recogniti*

A
FRANCISCO MODIO
*BRVGENSI*,

Ad
Reuerendiſſimum & Illuſtriſſimum
Principem IVLIVM, Epiſcopum Herbipolenſem, Franciæ Orientalis Ducem &c.

*Seorſum excuſæ eiuſdem MODII in eundem CVRTIVM*
Notæ.

*COLONIAE*,
Apud Maternum Cholinum.
M. D. LXXIX.

*Cum Gratia & Priuilegio Cæſ. Maieſtatis.*

VITTORIO EMANUELE BIBLIOTECA IN ROMA
BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

# AD REVEREN-DISSIMVM DOMINVM, ET ILLVSTRISSIMVM PRINCIPEM IVLIVM, EPISCOPVM Herbipolenſem, Franciæ Orientalis Ducem &c.

## FRANCISCI MODII in Q. CVRTIVM

### *PRAEFATIO.*

*SAepenumero admirari ſoleo Princeps Illuſtriſsime, in tanta præſtantium ingeniorum copia, quanta poſt Auguſti imperium ætas nulla floruit, pauciſsimos exiſtere, qui in honeſtiſsimis litterarum ſtudijs ad ſupremum*

vſque ſpiritum ita conquieſcant, vt inde ſeſe nullis aliarum diſciplinarum illecebris patiantur abduci. cum tamen hæc ipſa humanitatis ſtudia, niſi vehemẽter iudicans fallor, nihilo ad hanc humanæ vitæ ſocietatem tuẽdam conſeruandamq́; quàm aliæ diſciplinæ minus ſint neceſſaria, &, quamuis in ipſis principijs inepta & inſuauia eſſe videantur, aliquanto etiam amplius in eorum poſt principijs voluptatis & vtilitatis latere deprehendi poſsit, niſi aut omnino illa nõ tangerentur, aut prius deſiſteretur quàm cur diſcenda ſint intelligatur. Quam rem preſsius examinanti,
&

*& in eius cauſsas diligentiſsimè inquirenti, duo mihi vel ſola vel præcipua paucitatis huius culpã ſuſtinere viſa ſunt. Primum enim, vti ego ratiocinor, cùm iïs, qui vel tenuiter Medicinæ ſeſe dedidiſsent, vel mediocriter in Iuris ciuilis ſtudio eſsent verſati, latiſsimmus ad remp. cùm dignitate adminiſtrandam campus apertus eſse videretur, & quod nimium, prô dolor, hodiè in rep. gerẽda ſpectari ſolet, quæſtus etiam accederet vberrimus; illi vero qui in hoc ſuauiſsimo humanitatis portu, tamquam ad Syrenæos ſcopulos delati (ſic enim non tantum vulgus ipſum loqui video,*

 verum

*verum etiam eos qui reliquis ſapientiores eſſe ſeſe, certè haberi volunt) maluiſſent conſidere, ab omni procul rep. arceri debere, & ſola contenti virtute, quæ certiſsima ſui ipſius merces eſt, ab alienis omnibus oculos animumq́ abſtinentes, innocentem quidem & ſuauem, ſed in ſpeciem tamen contemtam vitam agere iudicarentur: qui Iuris ciuilis ſcientiam & Medicinæ amplecterentur, ne de Theologia neceſſe habeam dicere, multi, & penè dicam innumerabiles ſemper inuenti ſunt; qui in ſola humanitate deditis, omnem vitam in honeſtiſsimis laboribus conſumerēt,*

*&*

& nullis præmijs propoſitis, infinitis moleſtijs obiectis, ſolam, uti cœpi dicere virtutem ſequerentur, pauci in omni memoria commemorari poſſunt. Maior enim omnino res eſt, quàm homines opinentur, & diuinioris cuiuſdam iudicij, nullis popularium laudũ illecebris, nulla lucri, nulla honorum ſperata mercede, ab inſtituto ſemel vitæ curſu auocari, ſed in eodem ſemper velut curriculo à carcere ad calcem pertendere. Ergo non omnes erant ita vel à natura conſtituti, vel ab educatione inſtituti, vel ab ipſo denique vitæ vſu confirmati, vt pares rei tantæ eſſe poſſent.

 Dein-

*Deinde, quod ego ſecundum eſſe ſtatuo, cum illi ipſi, quos ad hanc virtutē vel natura genuerat, vel vſus exercuerat, vel fortuna ſeruarat, omnia ad publicam vtilitatem referrent, maximéque ſibi confiderent, & in ſe ipſis omnia ſibi poſita eſſe arbitrarentur, in amicitijs expetendis colendisq́; plurimum excelluerunt. itaque cum quidquam ſuis laboribus aliud conſequi non velle viderentur, quam vt, bene de quam plurimis meriti, bonorum virorum, & eorum, quorum vitæ integritatem, conſtātiam, eruditionem iam antè iudicio præceperant, amicitias ſibi adiungerent, & contrà ſæpe eue-*

*euenıret, vt hoc non tantum non aſſequerentur, ſed etiam eos, quos ſibi amiciſsimos habuerant, laborum ſuorũ inſcriptione à ſe prorſus abalienarent: cauſſæ non eſſe videbatur, cur fruſtra ſeſe fatigarent, & maximis laboribus inuidiam & inimicitias ſibi conciliarent. Igitur & à ſcribendo abſtinuerunt, & ad alia ſtudia operam induſtriamq́ ſuam contulerunt. Et ſanè, verùm vt fateamur, iuſta eorum videri poterat querela, niſi vel litterarum quodam fato, vel ſuo ipſorum iudicio, omne illud, quidquid eſt, potius acceptum ferẽdum eſſet. Nam quod ijs ſua dedicarunt, qui his*

 de

*de rebus male exiſtimauerint, aut etiam potuerint exiſtimare, iudicium requiro. quod aliorum ſibi inimicitias conciliauerunt, id, ſi fati non eſt, certè illis ipſis, non ſatis rectè quibus ſua grata eſſe poßint conſiderantibus, imputandum eſſe videatur. Enim, vt aliud ſæculum alio plures tulit, qui doctorum hominum laboribus delectarentur, atque adeo etiam grati eſſent; ita nulla ætas in tantum hoc in genere ſterilis fuit, vt non aliquos protulerit, quos ex ſuperiorum illorum numero poßis eximere. Et vero, miſerrimo hoc noſtro ſæculo, quo virtutes penè omnes exaruerunt;*

*&*

*& quo plerique cum laudanda facere deſierint, laudari quoque ineptum arbitrantur, quis neſcit inter ceteros Germaniæ proceres Illuſtriſsimam tuam celſitudinem iam inde ab eo tempore, quo reip. gubernaculis bono Germaniæ fato eſt admota, ita litteras amaſſe, ita ſtudioſos litterarum & virtutis, ſine qua litterarum cognitio conſiſtere nō poteſt, fauore & ſtudio ſuo eſſe complexam, vt vix alia ſit Germaniæ ora, quæ hodiè plures horum ſtudiorum amatores, addo etiam intelligentes, quàm tua Francia numerare poſsit. Quæ cauſsa, fateor, ſola impulit me, cuius aures*

*crebra de tuis virtutibus fama in vltimis vſque Flandriæ finibus iam dudum acciderat, vt I. T. C. hos primos adoleſcentiæ meæ labores, quos in Curtio emendando & à ſciolorum ineptijs & ſuppoſititijs adiectamentis vindicando conſumſi, dedicarem. idq́ eo magis quod te Belgis noſtris Regi ſuo, patritæ & auitæ religionis retinentiſsimo, conciliandis, & perturbatiſsimo reip. ſtatui pacando, imperialibus hiſce comitijs quaſi ſidus proſperum omnes affuturũ augurẽtur. Quos meos labores ſi limatiſsimo iudicio tuo probari ſenſero, æquius eorum, de quibus antè diſſerui, opinione reiecta,*

*iecta, quod vitæ tẽpus Deus mihi ſupereſſe volet, in honeſtiſsimis iſtis ſtudijs collocare non verebor. Vale. Coloniæ Agrippinæ in Vbijs. a. d. XI. Kal. April. M. D. LXXIX.*

## *IN Q. CVRTIVM A FRANCISCO MODIO emendatum Hendecaſyllabi,* IANI PALMERII MELLERI.

ET tuo merito quidem. anne ita abſque
Multis Orbiliæ ac malis abire
Linguæ verberibus, Modi, putaſti?
Qui ſcholarũ adipẽ (quo enim, quo id auſu,
Improbus?) ſamijq; noſtri acumen
Deſpuas lucumonis: atque leges
Migres gymnaſiorum & has, & illas
Antiquarius; heu ſcelus: neque vllas;
Si non de veterum nota; loquelas
(Vt ſupercilium eſt tuum) probare
Iam velis; adeoque velle nolis.
Quæ circumtonuit, Modi, flagello
Te Bellona ſuo? aut vbi manum amens
Fuiſti Cereris ſacro admouere?
Modo ſe tibi Curtius fatetur
Debere integer ac ſuus: cui vſque
Hoc iam lucet. Enim, Modi, tu ei omnes
Deterſti maculas, cutisque honorem
Lapſæ reſtituiſti, & (ô te ineptum)
Cui tam impenſa iecur ſapit magiſtro,
Eius ſomnia (qua malignitate es)
Vel veriſſima, ſpernere imbibiſti.
Non, non hoc tibi, docte ſic abibit.
Nam, vt ceſſet lucumo meus, trecenti,
Buccones ſimiles volent ſui eſſe:
Atque vt ſollicitata quæque ſede eſt
Nuper-lectio, quod dij probarent;
In locum omnia, non ſuum, reducent:
Et has, quicquid id eſt, notas notabunt,
Quin erit quoque qui expleat lacunas.
Vnde id? vnde? domo: aut tuo Arriane,

Aut

Aut Iuſtine tuo è penu. neque ille his
Rebus, credo, aberit, qui ei libellos,
Vnum hinc, hinc duo, de ſuo benignus
(Quod genus ſumus Allemaniarum
Filij) properet, graues, diſertos;
Vitricum vomere vt putes Neronis.

## *IN EVNDEM CVRTIVM AB eodem MODIO emendatum, IOANNIS GVLIELMI Lubecen. Elegia.*

SI mihi ſe facili indulgerent numine Muſæ;
Et mea Caſtalius tingueret ora liquor:
Non ego, culte MODI, fuluo te diuitē ab auro,
Aut canerem priſcis nobilem imaginibus:
Sunt magna hæc, fateor, ſed me maiora tenerent,
Mirantem illa tui dona beata animi;
Et morum decus, & rarum virtutis amorem;
Vtque tuis habitet Suada benigna labris;
Vtque tua antiquis committas ſcripta poëtis,
Præcipuè & grato lucis honore libros
Defectos, dias referens vt promus in auras,
Emendes næuis innumerabilibus.
E quis ille olim Romana clarus in vrbe
Iam tandem niueis editur alitibus
CVRTIVS, in Perſas Maretûm qui bella tyranni
Aſpera non humili condidit hiſtoria:
At miſerè truncus lucem vix hactenus ipſam
Pertulit; obſcuris aut potius tenebris
Delituit merſus, velut huic non nomine diſpar,
Non animo, patrijs montibus occulitur,
Ex quo, poſtulio Dijs miſſus manibus, atrum
Inſiluit (miſer ab hac pietate) lacum.

Non

Non illo viuus magis aut magis incorruptus
Ante fuit Macetûm conditor hiſtoriæ:
Qui nunc mendorum purus,ſanatus & omnia
Membra,tua totus penè reuixit ope.
Horum ego præco eſſem,ſed Muſæ ſæpe vocatæ
Teq́. tuumq́.animum linquere velle negant,
Totq́. tibi virtus quos conciliauit amicos:
In primis,cuius pectore numquam abeunt
DVZIADEN;Satyra vitijs qui bella minatur,
Clarus auis,magno clarior ingenio:
Teq́.decus ſæcli LIPSI admirabile noſtri;
Cui debent,quantum vix alij,ſtudia;
Belgica quo famam tellus æquauit Olympo
Cedere ſe & dominæ iam negat Auſoniæ;
Et te care mihi ante alios,cariſſime Phæbo,
Doctrinæ & veteris,CARRIO,ſacra penus;
Te quoque LERNVTI,tenero cultiſſime verſu,
Siue elegis mauis ludere,ſiue lyra;
Quoſq́.alios numero non eſt comprendere. poſt quos
An cuiquam prudenti hiſcere quid lubeat?
Non mihi.ne blandos inter ſtrepere anſer olores,
Et videar laudes atteruiſſe tuas.
At tu macte MODI,tantis ſtipatus amicis,
Hoc animo,hoc fructu diuitis ingenij.
Nec te deficiat tenero certare Tibullo,
Et par Romano ludere Callimacho:
Nec doctos,veterum diuina reperta,libellos
In lucem è longo reſtituiſſe ſitu.
Sic tibi maior honos creſcet,creſcentibus annis:
Ille tua æternis nomina nominibus
Inſeret:vt criticos inter,ſeroſq́. poëtas,
Te quoque poſteritas neſcia ne taceat.

# Q. CVRTII RVFI HISTORIARVM MAGNI ALEXANDRI MA-cedonis,

## LIBER TERTIVS.

INTER *hæc Alexander ad cōducendum ex Peloponneſo militem Cleandro cum pecunia miſſo, Lyciæ, Pamphyliæquè rebus compoſitis, ad vrbem Celænas exercitum admouit. Media illa tempeſtate mœnia interfluebat Marſyas amnis, fabuloſis Græcorum carminibus inclytus: fons eius ex ſummo montis cacumine excurrens in ſubiectam petram magno ſtrepitu aquarum cadit: inde diffuſus circumiectos rigat campos, liquidus, & ſuas duntaxat vndas trahens. Itaque color eius placido mari ſimilis locum poëtarum mendacio fecit: quippe traditum eſt, Nymphas amore amnis retentas in illa rupe conſidere. Ceterùm quādiu intra muros fluit, nomen ſuum retinet: at cùm extra munimenta ſe euoluit, maiore vi, ac mole agentem vndas, Lycum appellant. Alexander quidem vrbem deſtitutam ab ſuis intrat: arcem verò, in quam confugerant, oppugnare adortus, caduceatorem præmiſit, qui denuntiaret, Ni dederent, ipſos vltima eſſe paſſuros. Illi caduceatorem in turrim & ſitu, & opere multum editam perductum, quanta eſſet altitudo, intueri iubent, ac nuntiare Alexandro, non eadem ipſum & incolas æſtimatione munimenta metiri: ſe*

*ſcire inexpugnabiles eſſe: ad vltimum pro fide morituros. Ceterùm, vt circumſideri arcem, & omnia ſibi in dies artiora eſſe viderunt, ſexaginta dierum inducias pacti, vt niſi intra eos auxiliū Darius ipſis miſiſſet, dederent vrbem: poſtquam nihil inde præſidij mittebatur, ad præſtitutam diem permiſere ſe regi. Superueniunt deindè legati Athenienſium petentes, vt capti apud Granicum amnem rederētur ſibi. Ille non hos modò, ſed etiam ceteros Græcos reſtitui ſuis iuſſurum reſpondit finito Perſico bello. Ceterum Dario imminens, quem nondum Euphratem ſuperâſſe cognouerat, vndique omnes copias contrahit, totis viribus tanti belli diſcrimen aditurus. Phrygia erat, per quam ducebatur exercitus, pluribus vicis, quàm vrbibus frequens. Tunc habebat nobilem quondam Midæ regiam: Gordium nomen eſt vrbi, quàm Sangarius amnis præterfluit, pari interuallo Pontico & Cilicio mari diſtantem. Inter hæc maria anguſtiſſimum Aſiæ ſpatium eſſe comperimus, vtroque in artas fauces compellente terram. quæ, quia continenti adhæret, ſed magna ex parte cingitur fluctibus, ſpeciem inſulæ præbet: ac, niſi tenue diſcrimen obijceret, quæ nunc diuidit maria, committeret. Alexander vrbe in ſuam ditionem redacta, Iouis templum intrat: vehiculum, quo Gordium Midæ patrem vectū eſſe conſtabat, adſpexit, cultu haud ſanè à vilioribus vulgatiſq; vſu abhorrens. Notabile erat iugum adſtrictum compluribus nodis in ſemetipſos implicatis, & celantibus nexus. Incolis deindè affirmantibus, editā*

*eſſe*

*eſſe oraculo ſortem, Aſiæ potiturũ, qui inexplicabile vinculũ ſoluiſſet; cupido inceſſit animo ſortis eius explendæ. Circa Regẽ erat & Phrygũ turba, & Macedonum; illa explicatione ſuſpẽſa, hæc ſolicita ex temeraria Regis fiducia: quippe ſeriem vinculorũ ita aſtrictam, vt vndè nexus inciperet, quóue ſe cõderet, nec ratione, nec viſu percipi poſſe: ſoluere aggreſſus iniecerat curã, ne in omen verteretur irritũ inceptũ: Ille nequiquã diu luctatus cum latẽtibus nodis, Nihil, inquit, intereſt quomodo ſoluãtur. gladioq; ruptis omnibus loris, oraculi ſortẽ vel eluſit, vel impleuit. Cùm deindè Darium, vbicunq. eſſet, occupare ſtatuiſſet, vt à tergo tuta relinqueret, Amphoterũ claſſi ad oram Helleſponti, copijs autẽ præfecit Hegelochũ, Leſbum, & Chiũ, & Con præſidijs hoſtium liberaturos. His talenta ad belli vſum quingẽta attributa. Ad Antipatrũ, & eos, qui Grecas vrbes tuebãtur, ſexcenta miſſa. Ex fœdere naues ſocijs imperatæ, quæ Helleſponto præſiderent. Nondum enim Memnonem vita exceſſiſſe cognouerat, in quem omnes intenderat curas, ſatis gnarus, cuncta inexpedito fore, ſi nihil ab eo moueretur. Iamq; ad vrbẽ Ancyram ventũ erat, vbi numero copiarũ inito, Paphlagoniã intrat. huic iuncti erãt Eneti, vndè quidã Venetos trahere originẽ credũt. omnis hæc regio paruit Regi, datisq; obſidibus, tributũ (quod ne Perſis quidẽ tuliſſent) pẽdere ne cogerẽtur, impetrauerũt. Calas huic regioni præpoſitus eſt. Ipſe aſſumtis, q̃ ex Macedonia nuper aduenerãt, Cappadociã petijt. At Darius nũtiata Memnõis morte haud ſecus q̃ par erat, mot⁹, omiſſa omni alia ſpe,*

poſſit,

ſtatuit ipſe decernere: quippe quæ per duces ſuos acta erant, cuncta damnabat, ratus, pluribus curam, omnibus afuiſſe fortunam. Igitur caſtris ad Babylonem poſitis, quo maiore animo capeſſerent bellum, vniuerſas vires in conſpectum dedit: & circundato vallo, quod decies centenum millium armatorum multididudinem caperet, Xerxis exemplo numerum copiarum iniȳt. Orto ſole ad noctem agmina, ſicut deſcripta erant, intrauere vallum: Inde emiſſa occupauerunt Meſopotamiæ campos; equitum, peditumq́ propemodum innumerabilis turba, maiorem quàm pro numero ſpeciem ferens. Perſarum erant centum millia: in quîs eques triginta millia implebat. Medi decem equitum, quinquaginta millia peditum habebant. Barcanorum equitum duo millia fuere; armati bipennibus, leuibusq́ ſcutis maximæ cetræ ſpeciem reddentibus: peditum decem millia pari armatura ſequebantur. Armenij quadraginta millia miſerant peditum, additis ſeptē millibus equitum. Hyrcani egregij, vt inter illas gentes, ſex millia expleuerant. equis militatura. Derbices quadraginta peditum millia armauerant. pluribus hærebant ferro præfixa haſtæ: quidam lignū igni durauerant. Hos quoque duo millia equitum ex eadem gente comitata ſunt. A Caſpio mari octo milliū pedeſter exercitus venerat: ducenti equites cum his erant. Ignobiles aliæ gentes, duo millia peditum, equitum duplicem parauerant numerū. His copijs triginta millia Græcorum mercede conducta, egregiæ iuuētutis, adiecta. nam Bactrianos, & Sogdianos, & Indos, ceterosq́

rubri

*rubri maris accolas, ignota etiam ipſi gentium nomina, feſtinatio prohibebat acciri. Nec quicquam illi minus, quàm multitudo militum defuit: cuius tum vniuerſæ aſpectu admodum lætus, purpuratis ſolita vanitate ſpem eius inſtantibus, conuerſus ad Charidemum Athenienſem belli peritum, & ob exilium infeſtum Alexandro (quippe Athenis iubente eo fuerat expulſus) percontari cœpit, ſatisne ei videretur inſtructus ad obterendum hoſtem. At ille & ſuæ ſortis, & regiæ ſuperbiæ oblitus, Verum, inquit, & tu forſitan audire nolis, & ego, niſi nunc dixero, alias nequiquam confitebor. Hic tanti apparatus exercitus, hæc tot gentium & totius orientis excita ſedibus ſuis moles, finitimis poteſt eſſe terribilis: nitet purpura auroq́ꝫ, fulget armis & opulētia, quātam qui oculis non ſubiecere, animis concipere non poſſunt. Sed Macedonum acies torua ſanè & inculta, clypeis, haſtisq́ꝫ immobiles cuneos, & conferta robora virorum teget. ipſi phalangem vocant peditum ſtabile agmen: vir viro, armis arma conſerta ſunt: ad nutum monentis intenti, ſequi ſigna, ordines ſeruare didicere: quod imperatur, omnes exaudiunt: obſiſtere, circuire, diſcurrere in cornu, mutare pugnam, non duces magis, quàm milites callent. ac ne auri argentiq́ꝫ ſtudio teneri putes, adhuc illa diſciplina paupertate magiſtra ſtetit. Fatigatis humus cubile eſt: cibus, quem occupant, ſatiat. tēpora ſomni artiora quàm noctis ſunt. Iam Theſſali equites, & Acarnanes, Ætoliq́ꝫ inuicta bello manus, fundis, credo, & haſtis igne duratis repellentur: pari robore opus eſt: in illa*

terra, quæ hos genuit, auxilia quærenda ſunt: argentum iſtud, atque aurum ad conducendum militē mitte. Erat Dario mite, ac tractabile ingenium, niſi etiam naturam plerunq. fortuna corrumperet. Itaque veritatis impatiens, hoſpitem, ac ſupplicem, tūc cum maximè vtilia ſuadentem, abſtrahi iuſſit ad capitale ſupplicium. Ille ne tum quidem libertatis oblitus, Habeo, inquit, paratum mortis meæ vltorem. expetet pœnas mei conſilij ſpreti is ipſe, contra quem tibi ſuaſi. tu quidem licentia regni ſubitò mutatus, documentum eris poſteris, homines cùm ſe permiſere fortunæ, etiam naturam dediſcere. Hæc vociferantem, quibus imperatum erat, iugulant. Sera deindè pœnitentia ſubijt regem, ac vera dixiſſe confeſſus ſepeliri eum iuſſit. Thymodes erat Mentoris filius, impiger iuuenis, cui præceptum eſt à Rege, vt omnes peregrinos milites, in quis plurimum habebat ſpei, à Pharnabazo acciperet, opera eorum vſurus in bello. ipſi Pharnabazo tradit imperium, quod antè Memnoni dederat. Anxium dein inſtantibus curis, agitabāt etiam per ſomnum ſpecies imminentium rerū, ſiue illas ægritudo, ſiue diuinatio animi præſagientis acçerſit. Caſtra Alexandri magno igni fulgore collucere ei viſa ſunt: & paullò pòſt Alexander adduci ad ipſum in eo veſtis habitu, quo ipſe fuiſſet: equo deindè per Babylonem vectus, ſubitò cum ipſo equo oculis eſſe ſubductus. Ad hæc vates varia interpretatione curam diſtrinxerant: alij lætum id regi ſomnium eſſe dicebant, quòd caſtra hoſtiū arſiſſent, quòd Alexandrū depoſita regia veſte, in Perſico & vulgari habitu

*habitu perductum eſſe vidiſſet. Quidam non ita augurabantur: quippe illuſtria Macedonũ caſtra viſa, fulgorem Alexandro portendere, quem regnum Aſiæ occupaturum eſſe, haud ambigere: quoniam in eodem habitu Darius fuiſſet, cùm appellatus eſt rex. Vetera quoque omina, vt fit, ſolicitudo reuocauerat. Darium enim in principio imperij vaginam acinacis Perſicam iuſſiſſe mutari in eam formam, qua Greci vterentur: protinúſque Chaldeos interpretatos, imperium Perſarum ad eos tranſiturum, quorum arma eſſet imitatus. Ceterùm ipſe & vatum reſponſo, quod edebatur in vulgus, & ſpecie, quæ per ſomnum oblata erat, admodum lætus, caſtra ad Euphraten mouere iubet. Patrio more Perſarum traditum eſt, orto ſole, demum procedere, die iam illuſtri; ſignum è tabernaculo regis buccina dabatur. Super tabernaculum, vndè ab omnibus conſpici poſſet, imago Solis cryſtallo incluſa fulgebat. Ordo autem agminis erat talis: ignis, quem ipſi ſacrum, & æternum vocabãt, argenteis altaribus præferebatur. magi proximi patrium carmen canebant. Magos trecenti & ſexaginta quinque iuuenes ſequebantur, puniceis amiculis velati, diebus totius anni pares numero: quippe Perſis quoque in totidem dies deſcriptus eſt annus. currum deinde Ioui ſacratum albentes vehebant equi. hos eximiæ magnitudinis equus, quem Solis appellabant, ſequebatur. aureæ virgæ, & albæ veſtes regentes equos adornabant. haud procul erãt vehicula decem multo auro, argentoq́ꝫ cælata. Sequebatur hæc equitatus duodecim*

*gentium variȷs armis, & moribus. proximi ibant, quos Perſæ immortales vocant, ad decem millia: cultus opulentiæ barbaræ non alios magis honeſtabat. Illi aureos torques, illi veſtem auro diſtinctam habebant, manicatáſque tunicas, gemmis etiam adornatas. exiguo interuallo, quos cognatos regis appellant, decem & quinque millia hominum. Hæc verò turba muliebriter propemodũ culta, luxu magis, quàm decoris armis conſpicua erat: Doryphori vocabantur. Proximum his agmen, ſoliti veſtem excipere regalem. Hi currum regis anteibant, quo ipſe eminẽs vehebatur. Vtrunque currus latus deorum ſimulacra ex auro argentóque expreſſa decorabant: diſtinguebant internitentes gemmæ iugum: ex quo eminebant duo aurea ſimulacra cubitalia, quorũ alterum in alterum belli gerebat effigiem. Inter hæc aquilam auream, pinnas extendenti ſimilem, ſacrauerant. Cultus regis inter omnia luxuria notabatur: Purpureæ tunicæ medium album intextum erat: pallam auro diſtinctam aurei accipitres, velut roſtris inter ſe corruerent, adornabant, & zona aurea muliebriter cinctus acinacem ſuſpenderat, cui ex gemma erat vagina. Cidarim Perſæ regium capitis vocabant inſigne: hoc cærulea faſcia albo diſtincta circuibat. Currum decem millia haſtatorum ſequebantur: haſtas argento adornatas, ſpicula auro præfixa geſtabant. dextra læuaq́; regem, ducenti fermè nobiliſſimi propinquorum comitabãtur. Horum agmẽ claudebatur triginta millibus peditum, quos equi regis quadringenti ſequebantur. Interuallo deinde vnius*

*ſtadiȷ*

ſtadij matrem Darij Siſygambim currus vehebat, & in alio erat coniunx. Turba feminarum reginas comitantium equis vectabatur. Quindecim dein, quas Armamaxas appellabant, ſequebantur. in his erãt liberi regis, & quæ educabãt eos, ſpadonumq́; grex, haud ſanè illis gentibus vilis. tũ pellices regiæ trecentæ & ſexaginta vehebantur, & ipſæ regali cultu, ornatuq́;. poſt quas pecuniam regis ſexcenti muli, & trecenti cameli vehebãt, præſidio ſagittariorum proſequente. Propinquorum, amicorumq́; coniuges huic agmini proximæ, lixarumq́;, & calonum greges vehebantur. Vltimi erant cum ſuis quiſque ducibus, qui cogerent agmen, leuiter armati. Contrà, ſi quis aciem Macedonũ intueretur, diſpar acies erat, equis virisq́;, non auro, non diſcolori veſte, ſed ferro: atque ære fulgentibus, Agmen & ſtare paratum, & ſequi: nec turba, nec ſarcinis prægraue: intentum ad ducis non ſignum modò, ſed etiam nutum. & caſtris locus, & exercitui commeatus ſuppetebant. Ergo Alexandro in acie miles non defuit. Darius tantæ multitudinis rex, loci, in quo pugnauit anguſtijs, redactus eſt ad paucitatem, quam in hoſte contemſerat. Intereà Alexander Abiſtamene Cappadociæ præpoſito, Ciliciam petens cum omnibus copijs, in regionem, quæ Caſtra Cyri appellatur, peruenerat. Statiua illic habuerat Cyrus, cùm aduerſus Crœſum in Lydiam exercitum duceret. Aberat ea regio quinquaginta ſtadia ab aditu, quo Ciliciam intramus: Pylas incolæ dicunt, artiſſimas fauces, munimenta, quæ manu ponimus, naturali ſitu imitante. Igitur Arſames,

*qui Ciliciæ præerat, reputans quid in initio belli Memnon ſuaſiſſet, quondam ſalubrè conſilium ſerò exequi ſtatuit. Igni, ferroq; Ciliciam vaſtat, vt hoſti ſolitudinem faciat: quicquid vſui eſſe poteſt, corrũpit; ſterile, ac nudum ſolum, quod tueri nequibat, relicturus. Sed lõgè vtilius fuit, anguſtias aditus, qui Ciliciam aperit, valido occupare præſidio, iugumq; opportunè itineri imminens obtinere; vndè inultus ſubeuntẽ hoſtem aut prohibere, aut opprimere potuiſſet. Nunc paucis, qui callibus præſiderent relictis, retrò ipſe conceſſit populator terræ, quam à populationibus vindicare debebat. Ergo qui relicti erant, proditos ſe rati, ne conſpectum quidem hoſtis ſuſtinere valuerunt, cùm vel pauciores locum obtinere potuiſſent. Nanq. perpetuo iugo mõtis aſperi, ac prærupti Cilicia includitur: quod cùm à mari adſurgat, velut ſinu quodã, flexuq; curuatum, rurſus altero cornu in diuerſum litus excurrit. Per hoc dorſum, quà maximè intorſus mari cedit, aſperi tres aditus, & perangusti ſunt, quorũ vno Cilicia intranda eſt, campeſtris eadem, quà vergit ad mare, planitiẽ eius crebris diſtinguentibus riuis. Pyramus, & Cydnus inclyti amnes fluunt, Cydnus non ſpatio aquarum, ſed liquore memorabilis: quippe leni tractu è fontibus labens, puro ſolo excipitur. nec torrentes incurrunt, qui placidè manãtis alueũ turbẽt. itaq. incorruptus, idemq; frigidiſſimus, quippe multa riparũ amœnitate inumbratus, vbique fontibus ſuis ſimilis in mare euadit. Multa in ea regione monumẽta vulgata carminibus vetuſtas exederat. Monſtrabantur vrbium*

ſedes

*ſedes Lyrneſſi, & Thebes: Typhonis quoq. ſpecus, & Corycium nemus, vbi crocū gignitur: ceteraq;, in quibus nihil præter famā durauerat. Alexander fauces iugi, quæ Pylæ appellantur, intrauit. Contēplatus locorum ſitū, non alias magis dicitur admiratus eſſe felicitatē ſuam: obrui potuiſſe vel ſaxis confitebatur, ſi fuiſſent, qui in ſubeūtes propellerent. Iter vix quaternos capiebat armatos. dorſum mōtis imminebat viæ, non anguſtæ modò, ſed plerunq. prærupta; crebris oberrantibus riuis, qui ex radicibus montiū manant. Thracas tamen leuiter armatos præcedere iuſſerat, ſcrutariq; calles, ne occultus hoſtis in ſubeūtes erumperet. Sagittariorū quoq. manus occupauerat iugū: intentos arcus habebant, moniti nō iter ipſos inire, ſed preliū. Hoc modò agmen peruēnit ad vrbē Tarſon, cui tum cùm maximè Perſæ ſubijciebāt ignem, ne opulentū oppidum hoſtis inuaderet. At ille, Parmenione ad inhibendū incendium cùm expedita manu præmiſſo, poſtquàm Barbaros aduentu ſuorū fugatos eſſe cognouit, vrbē à ſe cōſeruatam intrat. Mediam Cydnus amnis, de quo paullò antè dictum eſt, interfluit: & tunc æſtas erat, cuius calor non aliā magis, quàm Ciliciæ oram vapore ſolis accendit, & diei feruidiſſimū tempus exceperat. Puluere ſimul ac ſudore perfuſum regē inuitauit liquor fluminis, vt calidum adhuc corpus ablueret. Itaq. veſte depoſita, in cōſpectu agminis (decorū quoq. futurū ratus, ſi oſtendiſſet ſuis leui & parabili cultu corporis ſe eſſe contentum) deſcendit in flumen, vixq; ingreſſi ſubito horrore artus rigere cœperunt: pallor deindè*

*ſuffuſus*

ſuffuſus eſt, & totum propemodum corpus vitalis calor liquit. exſpiranti ſimilem miniſtri manu excipiunt, nec ſatis compotem mentis in tabernaculum deferunt. Ingens ſolicitudo, & penè iam luctus in caſtris erat. flentes querebantur, in tanto impetu curſuq; rerum, omnis ætatis ac memoriæ clariſſimum regem, non in acie ſaltem, non ab hoſte deiectum, ſed abluentem aqua corpus ereptum eſſe, & exſtinctum: inſtare Darium, victorem antè, quàm vidiſſet hoſtem. ſibi eaſdem terras, quas victoria peragrâſſent, repetendas: omnia aut ipſos, aut hoſtes populatos: per vaſtas ſolitudines, etiam ſi nemo inſequi velit, euntes fame atque inopia debellari poſſe. quem ſignum daturum fugientibus? quem auſurum Alexandro ſuccedere? Iam, vt ad Helleſpontum fuga penetrarent: claſſem, qua tranſeant, quẽ præparaturum? Rurſus in ipſum regem miſericordia verſa: illum florem iuuentæ, illam vim animi, eundem regem & commilitonem diuelli à ſe, & abrũpi, immemores ſui querebantur. Inter hæc liberius meare ſpiritus cœperat, alleuabatq; rex oculos, & paulatim redeunte animo circunſtantes amicos agnouerat: laxatáque vis morbi hoc ſolum videbatur, quia magnitudinẽ mali ſentiebat. Animi autem ægritudo corpus vrgebat, quippe Darium quinto die in Ciliciam fore nuntiabatur. Vinctum ergo ſe tradi, & tantam victoriam eripi ſibi è manibus, obſcuraq; & ignobili morte in tabernaculo exſtingui ſe, querebatur. admiſſisque amicis, pariter ac medicis; In quo me, inquit, articulo rerum mearum fortuna deprehẽderit, cernitis.

ſtrepitum

*ſtrepitum hoſtilium armorum exaudire mihi videor: & , qui vltrò intuli bellum, iam prouocor. Darius ergo cùm tam ſuperbas litteras ſcriberet, fortunam meam in conſilio habuit. ſed nequiquam, ſi mihi arbitrio meo curari licet. lenta remedia, & ſegnes medicos non expectant tempora mea. vel mori ſtrenuè, quàm tardè conualeſcere mihi melius eſt. Proindè, ſi quid opis, ſi quid artis in medicis eſt, ſciant, me non tam mortis, quàm belli remedium quærere. Ingentem omnibus incuſſerat curam tam præceps temeritas. Ergo pro ſe quiſque precari cœpere, ne feſtinatione periculum augeret: ſed eſſet in poteſtate medentium. inexperta remedia haud iniuria ipſis eſſe ſuſpecta, cùm ad perniciem eius etiam à latere ipſius pecunia ſolicitaret hoſtis: quippe Darius mille talenta interfectori Alexandri daturum ſe pronuntiari iuſſerat. Itaque ne auſurum quidem quenquam arbitrabantur experiri remedium, quod propter nouitatem poſſet eſſe ſuſpectum. Erat inter nobiles medicos ex Macedonia regem ſequutus Philippus, natione Acarnan, fidus admodum regi puero comes, & cuſtos ſalutis datus; non vt regem modò, ſed etiam vt alumnum eximia caritate diligebat. Is non præceps ſe, ſed ſtrenuum remedium afferre, tantamq; vim morbi potione medicata leuaturũ eſſe promiſit. Nulli promiſſum eius placebat, præter ipſum, cuius periculo pollicebatur. omnia quippe facilius, quàm moram, perpeti poterat. arma, & acies in oculis erant, & victoriam in eo poſitam eſſe arbitrabatur, ſi tantum ante ſigna ſtare potuiſſet: id ipſum, quòd poſt diē*

*tertium*

*tertium medicamentum ſumpturus eſſet (ita enim medicus prædixerat) ægrè ferens. Inter hæc a Parmenione fidiſſimo purpuratorũ litteras accipit: quibus ei denuntiabat, ne ſalutem ſuam Philippo cõmitteret: mille talentis à Dario, & ſpe nuptiarũ ſororis eius eſſe corruptum. Ingentem animo ſolicitudinem litteræ incuſſerant, & quicquid in vtranque partem aut metus, aut ſpes ſubiecerat, ſecreta æſtimatione pẽſabat. Bibere perſeuerem? vt ſi venenum datũ fuerit, ne immeritò quidem quicquid acciderit euenisſe videatur? damnem medici fidem? in tabernaculo ergo me opprimi patiar? At ſatius eſt, alieno me mori ſcelere, quàm metu noſtro. Diu animo in diuerſa verſato, nulli quid ſcriptũ eſſet enuntiat, epiſtolamq; ſigillo anuli ſui impreſſo, puluino, cui incubabat, ſubiecit. Inter has cogitationes biduo abſumpto, illuxit à medico deſtinatus dies. Et ille cum poculo, in quo medicamentum diluerat, intrauit. Quo viſo, Alexander, leuato corpore in cubitum, epiſtolam à Parmenione miſſam ſiniſtra manu tenens, accipit poculum, & haurit interritus: tum epiſtolam legere Philippum iubet, nec à vultu legentis mouit oculos, ratus aliquas conſcientiæ notas in ipſo ore poſſe deprehendere. Ille, epiſtola perlecta, plus inidgnationis, quàm pauoris oſtendit: proiectisq; amiculo & literis ante lectum: Rex, inquit, ſemper quidem ſpiritus meus ex te pependit, ſed nunc verè arbitror, ſacro & venerabili ore trahitur. Crimen parricidij, quod mihi obiectum eſt, tua ſalus diluet. ſeruatus à me, vitam mihi dederis. oro, quæſoq; omiſſo metu patere medicamen-*

*camentum concipi venis. laxa paulisper animum, quem intempeſtiua ſolicitudine amici ſanè fideles, ſed moleſtè ſeduli turbant. Non ſecurum modò hæc vox, ſed etiam lætum regem, ac plenum bonæ ſpei fecit. Itaque ſi Dij, inquit, Philippe, tibi permiſiſſent, quo maximè modo velles animum experiri meum; alio profectò voluiſſes; ſed certiore, quàm expertus es, ne optâſſes quidem. Hac epiſtola accepta, tamen, quod dilueras, bibi: & nunc crede me non minus pro tua fide, quàm pro mea ſalute eſſe ſolicitũ. Hæc elocutus, dextram Philippo offert. Ceterum tanta vis medicamenti fuit, vt quæ ſequutæ ſunt, criminationem Parmenionis adiuuerint. interclusus ſpiritus artè meabat, nec Philippus quicquam inexpertum omiſit. Ille fomenta corpori admonuit: ille torpentem nunc cibi, nunc vini odore excitauit atque vt primùm mentis compotem eſſe ſenſit, modò matris, ſororumq;, modò appropinquantis tantæ victoriæ admonere non deſtitit. Vt verò medicamentum ſe diffudit in venas, & ſenſim toto corpore ſalubritas percipi potuit: primùm animus vigorem ſuum, deinde corpus quoq. expectatione maturius recuperauit: quippe poſt tertium diem, quàm in hoc ſtatu fuerat, in conſpectum militũ venit. nec auidius ipſum regem, quàm Philippum intuebatur exercitus. pro ſe quiſque dextram eius amplexi, grates habebant velut præſenti deo. nanque haud facilè dictu eſt, præter ingenitam illi genti erga reges ſuos venerationem, quantum huius vtique regis vel admiratione deditiei fuerint, vel caritate flagrauerint.*

*Iam*

*Iam primum nihil ſine diuina ope aggredi videbatur. nam cùm præſtò eſſet vbique fortuna, temeritas in gloriam ceſſerat. ætas quoque vix tantis matura rebus, ſed abundè ſufficiens, omnia eius opera honeſtabat: & quæ leniora haberi ſolent, plerunque militari gratiora vulgo ſunt. Exercitatio corporis inter ipſos, cultus, habitusq́; paullùm à priuato abhorrens, militaris vigor, quis ille vel ingenij dotibus, vel animi artibus, vt pariter carus ac venerandus eſſet, effecerat. At Darius nuncio de aduerſa valetudine eius accepto; celeritate, quantam capere tam graue agmen poterat, ad Euphratem contendit. Iunctóque eo pontibus, quinque tamen diebus traiecit exercitũ, Ciliciam occupare feſtinans. Iam Alexander viribus corporis receptis, ad vrbem Solos peruenerat; cuius potitus, ducẽtis talentis multæ nomine exactis, arci præſidium militum impoſuit. Vota deinde pro ſalute ſuſcepta per ludum, atque otium reddens, oſtendit quanta fiducia Barbaros ſperneret: quippe Æſculapio, & Mineruæ ludos celebrauit. Spectãti nuntius lætus affertur Halicarnaſſo, Perſas acie à ſuis eſſe ſuperatos: Myndios quoque, & Caunios, & pleraq; tractus eius ſuæ facta ditionis. Igitur edito ſpectaculo ludicro, caſtrisq́; motis, & Pyramo amne ponte iuncto, ad vrbem Mallon peruenit. Inde alteris caſtris ad oppidũ Caſtabalum. Ibi Parmenio regi occurrit, quem præmiſerat ad explorandum iter ſaltus, per quem ad vrbem, Iſſon nomine, penetrandum erat. Atque ille anguſtijs eius occupatis, & præſidio modico relicto, Iſſon quoq; deſertam à Barbaris*

baris ceperat. Inde progreſſus, deturbatis qui interiora montium obſidebant, præſidijs cuncta ſirmauit: occupatóque itinere, ſicut paullò antè dictũ eſt, idem & auctor & nuntius venit. Iſſon deinde rex copias admouit: vbi conſilio habito vtrúmne vltra progrediendum foret, an ibi opperiendi eſſent noui milites, quos ex Macedonia aduentare conſtabat: Parmenio non alium locum prœlio aptiorem eſſe cenſebat: quippe illic vtriuſque regis copias numero futuras pares, cùm anguſtiæ multitudinem non caperent: planitiem ipſis, camposq́ eſſe vitandos: vbi circuiri, vbi ancipiti acie opprimi poſſent: timere, ne non virtute hoſtium, ſed laſſitudine ſua vincerentur: Perſas recentes ſubinde ſucceſſuros, ſi laxius ſtare potuiſſent. Facilè ratio tam ſalubris conſilij accepta eſt. Itaq. inter anguſtias ſaltus hoſtem opperiri ſtatuit. Erat in exercitu regis Siſenes Perſes, quondam à Prætore Ægypti miſſus ad Philippum, doniſque, & omni honore cultus exilium patria ſede mutauerat. ſecutus deindè in Aſiam Alexandrum, inter fideles ſocios habebatur. Huic epiſtolam Cretẽſis miles obſignatam anulo, cuius ſignum haud ſanè notum erat, tradidit. Nabarzanes prætor Darij miſerat eam, hortabaturq́ Siſenem, vt dignum aliquid nobilitate, atq. moribus ſuis ederet: magno id ei apud regem honori fore. Has litteras Siſenes, vtpotè innoxius, ad Alexãdrum ſæpe deferre tentauit. ſed cùm tot curis, apparatúque belli regem videret vrgeri, aptius ſubinde tempus exſpectans, ſuſpicionem initi ſceleſti conſilij præbuit. Nanque epiſtola priuſquam

*ei redderetur, in manus Alexandri peruenerat, lectamq́ue eam ignoti anuli ſigillo impreſſo Siſeni dari iuſſerat, ad æſtimandam fidem Barbari. Qui quia per complures dies non adierat regem, ſceleſto conſilio eam viſus eſt ſuppreſſiſſe, & in agmine à Cretenſibus haud dubiè iuſſu regis occiſus eſt. Iamq́ue Græci milites, quos Thymondas à Pharnabazo acceperat, præcipua ſpes, & propemodum vnica, ad Darium peruenerant. Hi magnopere ſuadebant, vt retro abiret, ſpatioſosq́ue Meſopotamiæ campos repeteret. Si id conſilium damnaret, at ille diuideret ſaltem copias innumerabiles, neu ſub vnum fortunæ ictum totas vires regni cadere pateretur. Minus hoc regi, quàm purpuratis eius diſplicebat: ancipitem fidem, mercede venalem proditionem; imminui & diuidi non ob aliud copias velle, quàm vt ipſi in diuerſa digreſſi, ſi quid commiſſum eſſet, traderent Alexandro. nihil tutius fore, quàm circundatos eos exercitu toto obrui telis, documentum, non inultæ perfidiæ futuros. At Darius, vt erat ſanctus & mitis, ſe verò tantum facinus negat eſſe facturum, vt ſuam ſecutos fidem, ſuos milites iubeat trucidari. Quem deinde amplius nationum exterarum ſalutem ſuam crediturum ſibi, ſi tot militum ſanguine imbuiſſet manus? Neminem ſtolidum conſilium capite luere debere. defuturos, qui ſuaderent, ſi ſuaſiſſe, periculum eſſet. denique, ipſos quotidie ad ſe vocari in conſilium, variasq́ue ſententias dicere: nec tamen melioris fidei haberi, qui prudentius ſuaſerit. Itaque Græcis nunciare iubet, ipſum*

*quidem*

*quidem beneuolentiæ illorum gratias agere, ceterùm, ſi retrò ire pergat, haud dubiè regnum hoſtibus traditurum. fama bella ſtare: & eum, qui recedat, fugere credi. Trahendi verò belli vix vllam eſſe rationem. tantæ enim multitudini, vtique cùm iam hiems inſtaret, in regione vaſtâ, & inuicem à ſuis, atque hoſte vexata, non ſuffectura alimenta. ne dimidi quidem copias poſſe, ſeruato more maiorum, qui vniuerſas vires diſcrimini bellorum ſemper obtulerint. Et herclè terribilem anteà regem, & abſentia ſua ad vanam fiduciam elatum, poſtquàm aduentare ſe ſenſerit, cautum pro temerario factum, delituiſſe inter anguſtias ſaltus, ritu ignobilium ferarum, quæ, ſtrepitu prætereuntium audito, ſiluarum latebris ſe occulerint. Iam etiam valetudinis ſimulatione fruſtrari ſuos milites: ſed non amplius ipſum eſſe paſſurum detrectare certamen. in illo ſpecu, in quem pauidi receſſiſſent, oppreſſurum eſſe cunctantes. Hæc magnificentius iactata, quàm verius. Ceterùm pecunia omni, rerumque pretioſiſſimis Damaſcum Syriæ cum modico præſidio militum miſſis, reliquas copias in Ciliciam duxit, inſequentibus more patrio agmen coniuge ac matre: virgines quoque cum paruo filio comitabantur patrem. Fortè eadem nocte & Alexander ad fauces, quibus Syria aditur, & Darius ad eum locum, quem Amanicas Pylas vocant, peruenit. nec dubitauêre Perſæ, quin Iſſo relicta, quam ceperant, Macedones fugerẽt. nam etiam ſaucij quidam & inualidi, qui agmen non poterant perſequi, excepti erant. quos omnes inſtinctu*

purpuratorum barbara feritate ſæuientium, præciſis, aduſtiſque manibus circunduci, vt copias ſuas noſcerent: ſatiſque omnibus ſpectatis nuntiare, quæ vidiſſent, regi ſuo iuſſit. Motis ergo caſtris, ſuperat Pinarum amnem, in tergis, vt credebat, fugiẽtium hæſurus. At illi, quorum amputauerat manus, ad caſtra Macedonum penetrant, Darium quanto maximo curſu poſſet ſequi, nuntiantes. Vix fides habebatur. itaque ſpeculatores in maritimas regiones præmiſſos explorare iubet, ipséne adeſſet, an præfectorum aliquis ſpeciem præbuiſſet vniuerſi venientis exercitus. Sed cũm ſpeculatores reuerterentur, procul ingens multitudo cõſpecta eſt. Ignes deindè totis campis collucere cœperunt, omniáque velut continenti incendio ardere viſa, cùm incondita multitudo maximè propter iumẽta laxius tenderet. Itaque eo ipſo loco metari ſuos caſtra iuſſerat, lætus, quod omni expetierat voto, in illis potiſſimum anguſtijs decernendum fore. Ceterùm, vt ſolet, cùm vltimi diſcriminis tempus aduentat, in ſolicitudinem verſa fiducia eſt. illam ipſam fortunã, qua aſpirante res tam proſperè geſſerat, verebatur. nec iniuria: ex his quæ tribuiſſet ſibi, quàm mutabilis eſſet, reputabat. vnam ſupereſſe noctem, quæ tanti diſcriminis moraretur euentum. Rurſus occurrebant maiora periculis præmia. & ſicut dubium eſſet an vinceret, ita illud vtique certum eſſe, honeſtè, & cum magna laude moriturum. Itaque corpora milites curare iuſſit, ac deindè tertia vigilia inſtructos, & armatos eſſe. Ipſe in iugum edi montis aſcendit, multiſque collucentibus

facibus,

*facibus, patrio more ſacrificium dijs præſidibus loci fecit. Iámque tertium, ſicut præceptum erat, ſignum tuba miles acceperat, itineri ſimul paratus, & prœlio: ſtrenuéque iuſſi procedere, oriente luce peruenerunt ad anguſtias, quas occupare decreuerant. Darium triginta inde ſtadia abeſſe, præmiſſi indicabãt. Tunc conſiſtere agmen iubet, armiſque ipſe ſumptis aciem ordinat. Dario aduentum hoſtium pauidi agreſtes nuntiauerunt, vix credenti, occurrere etiam, quos vt fugientes ſequebatur. Ergo non mediocris omnium animos formido inceſſerat: quippe itineri quàm prœlio aptiores erant, raptimque arma capiebant. Sed ipſa feſtinatio diſcurrentium, ſuóſque ad arma vocantium, maiorem metum incuſſit. alij in iugum montis euaſerant, vt hoſtiũ agmen inde proſpicerent: equos plerique frænabant: diſcors exercitus, nec ad vnum intentus imperium, vario tumultu cuncta turbauerat. Darius initiò iugum montis cum parte copiarum occupare ſtatuit, & à fronte, & à tergo circuiturus hoſtem. à mari quoque, quo dexterum eius cornu tegebatur, alios obiecturus, vt vndique vrgeret. Præter hæc viginti millia præmiſſa cum ſagittariorum manu, Pinarum amnem, qui duo agmina interfluebat, tranſire, & obijcere ſeſe Macedonum copijs iuſſerat. Si id præſtare non poſſent, retrocedere in montes, & occultè circuire vltimos hoſtium. Ceterùm deſtinata ſalubriter omni ratione potẽtior fortuna diſcuſſit: quippe alij pre metu imperiũ exſequi non audebant, alij fruſtra exſequebantur: quia vbi partes labant, ſumma turbatur.*



BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

*Acies autem hoc modo ſtetit: Nabarzanes equitatu dexterum cornu tuebatur, additis funditorum, ſagitariorumq; viginti ferme millibus. in eodem Thymodes erat, Græcis peditibus mercede conductis triginta millibus præpoſitus. Hoc erat haud dubie robur exercitus, par Macedonicæ phalangi acies. In læuo cornu Ariſtomedes Theſſalus viginti millia Barbarorum peditum habebat. In ſubſidijs pugnaciſſimas locauerat gentes. Ipſum regem in eodem cornu dimicaturum tria millia delectorum equitum aſſueta corporis cuſtodia, & pedeſtris acies XL. millia ſequebantur. Hyrcani deindè, Medique equites. his proximi cæterarum gentium vltra eos dextra, læuáque diſpoſiti. Hoc agmen, ſicut dictum eſt, inſtructum, ſex millia iaculatorum, funditorumq; antecedebant. Quicquid in illis anguſtijs adiri poterat, impleuerant copiæ: cornuáque hinc ab iugo, illinc à mari ſtabant: vxorem, matrémque regis, & alium feminarum gregem in medium agmen acceperant. Alexander phalangem, quo nihil apud Macedonas validius erat, in fronte conſtituit: dextrum cornu Nicanor Parmenionis filius tuebatur: huic proximi ſtabant Cœnos, & Perdiccas, & Meleager, & Ptolemæus, & Amyntas, ſui quiſque agminis duces. In læuo, quod ad mare pertinebat, Craterus, & Parmenio erant: ſed Craterus Parmenioni parêre iuſſus. Equites ab vtroq. cornu locati, dextrum Macedones Theſſalis adiunctis, læuum Peloponnenſes tuebantur. Ante hanc aciem poſuerat funditorum manũ ſagittarijs admixtis. Thraces quoque, & Cre-*

& Cretenſes ante agmen ibant, & ipſi leuiter armati. At iis, qui præmiſſi ab Dario iugum montis inſederant, Agrianos oppoſuit, ex Græcia nuper aduectos. Parmenioni autem præceperat, vt quantum poſſet, agmen ad mare extenderet, quò longius abeſſet acies montibus, quos occupauerant Barbari. At illi neque obſtare venientibus, nec circuire prætergreſſos auſi, funditorum maximè aſpectu territi profugerant. eáque res Alexandro tutum agminis latus, quod ne supernè inceſſeretur, timuerat, præſtitit. Triginta & duo armatorum ordines ibant: neque enim latius extēdi aciem patiebantur anguſtiæ. Paulatim deindè laxare ſe & ſinus montium, & maius ſpatium aperire cœperant, ita vt non pedes ſolùm pluribus ordinibus incedere, ſed etiam lateribus circunfundi poſſet equitatus. Iam in cōſpectu, ſed extra teli iactum vtraq. acies erat, cùm priores Perſæ inconditum, & trucem ſuſtulere clamorem. Redditur & à Macedonibus maior exercitus numero, iugis montium, vaſtisq; ſaltibus repercuſſus: quippe ſemper circumiecta nemora, petræq;, quantamcunque accepere, vocem multiplicato ſono referunt. Alexander ante prima ſigna ibat, identidem manu ſuos inhibens, ne impenſius ob nimiam feſtinationem concitato ſpiritu capeſſerent prœlium. Cúmque agmini obequitaret, varia oratione, vt cuiuſq. animis aptū erat, milites alloquebatur. Macedones, tot bellorū in Europa victores ad ſubigendam Aſiam, atque vltima Orientis, non ipſius magis, quàm ſuo ductu profectos, inueteratæ virtutis admonebat. illos

*terrarum orbis liberatores, emenſóſque olim Herculis, & Liberi patris terminos, non Perſis modò, ſed etiam omnibus gentibus impoſituros iugum. Macedonum Bactra, & Indos fore: minima eſſe, quæ nūc tuerentur, ſed omnia victoria aperiri. non in præruptis petris Illiriorum, & Thraciæ ſaxis ſterilem laborem fore: ſpolia totius Orientis offerri. vix gladio futurum opus. totam aciem ſuo pauore fluctuantem vmbonibus poſſe propelli. Victor ad hæc Athenienſium Philippus pater inuocabatur, domitæq́; nuper Bœotiæ, & vrbis in ea nobiliſſimæ ad ſolum dirutæ ſpecies repræſentabatur animis: iam Granicum amnem, iam tot vrbes aut expugnatas, aut in fidem acceptas, omniáque, quæ poſt tergum erant ſtrata, & pedibus ipſorum ſubiecta, memorabat. Cùm adierat Græcos, admonebat, ab ÿs gentibus illata Græciæ bella: Darÿ prius, deindè Xerxis inſolentiæ, aquam ipſam, terramq́; populantium, vt neq. fontium hauſtum, nec ſolitos cibos relinquerent. dedita deis templa ruinis & ignibus eſſe deleta: vrbes eorum expugnatas, fœdera diuini humanique iuris violata, referebat. Illyrios verò, & Thracas, rapto viuere aſſuetos, aciem hoſtium, auro purpuráque fulgentem, intueri iubebat, prædam non arma geſtantem. irent, & imbellibus feminis aurum viri eriperent. aſpera montium ſuorum iuga, nudáſque calles, & perpetuo rigentes gelu, ditibus Perſarum campis, agriſq́; mutarent. Iam ad teli iactū peruenerant, cùm Perſarum equites ferociter in læuum cornu hoſtium inuecti ſunt: quippe Darius equeſtri prœlio decernere*

*nere optabat, phalãgem Macedonici exercitus robur eſſe coniectans. iamque etiam dextrum Alexandri cornu circuibatur. quod vbi Macedo conſpexit, duabus alis equitum ad iugum montis iuſſis ſubſiſtere, ceteros in medium belli diſcrimen ſtrenuè transfert. Subductis deinde ex acie Theſſalis equitibus, præfectum eorum occultè circuire tergum ſuorum iubet, Parmenionique coniungi, & , quod is imperâſſet, impigrè exſequi. Iámque ipſi in medium Perſarum vndique circunfuſi egregiè ſe tuebãtur: ſed conferti, & quaſi cohærentes tela vibrare non poterant. ſimul erant emiſſa, in eodem concurrentia implicabantur, leuíque & vano ictu pauca in hoſtem, plura in humum innoxia cadebant. Ergo comminus pugnam coacti conſerere, gladios impigrè ſtringunt. Tum verò multum ſanguinis fuſum eſt: duæ quippe acies ita cohærebant, vt armis arma pulſarent, mucrones in ora dirigerent: non timido, non ignauo ceſſare tum licuit: collato pede quaſi ſinguli inter ſe dimicarent, in eodem veſtigio ſtabant, donec vincendo locum ſibi facerent. Tum demum ergo promouebant gradum, cùm hoſtem proſtrauerant. At illos nouus excipiebat aduerſarius fatigatos. nec vulnerati, vt alias ſolent, acie poterant excedere, cùm hoſtis inſtaret à frontè, à tergo ſui vrgerent. Alexander non ducis magis, quàm militis munia exſequebatur, opimum decus cæſo rege expetens: quippe Darius curru ſublimis eminebat, & ſuis ad ſe tuendum, & hoſtibus ad inceſſendum, ingens incitamentum. Ergo frater eius Oxathres cùm Alexandrum inſtare ei cerneret,*

*equites, quibus praeerat, ante ipſum currum regis obiecit, armis & robore corporis multum ſuper ceteros eminens; animo verò, & pietate in pauciſſimis, illo vtique prœlio clarus: alios improuidè inſtantes proſtrauit, alios in fugam auertit. At Macedones, vt circa regẽ erant, mutua adhortatione firmati, cum ipſo in equitum agmen irrumpunt. Tum verò ſimilis ruinæ ſtrages erat. circa currum Darij iacebant nobiliſſimi duces, ante oculos regis egregia morte defuncti, omnes in ora proni, ſicut dimicantes procubuerant, aduerſo corpore vulneribus acceptis. Inter hos Atizyes & Rheomithres, & Sataces prætor Ægypti, magnorum exercituum præfecti, noſcitabantur. circa eos cumulata erat peditum, equitúmque obſcurior turba. Macedonum quoque non quidem multi, ſed promtiſſimi tamen cæſi ſunt. inter quos Alexandri dextrum femur leniter mucrone perſtrictum eſt. Iámque, qui Darium vehebant, equi confoſſi haſtis & dolore efferati iugum quatere, & regem curru excutere cœperant: cùm ille, veritus, ne viuus veniret in hoſtium poteſtatem, deſilit, & in equum, qui ad hoc ipſum ſequebatur, imponitur, inſignibus quoque imperij, ne fugam proderent, indecorè abiectis. Tum verò cæteri diſſipantur metu, & qua cuique ad fugam patebat via erumpũt, arma iacientes, quæ paullò antè ad tutelam corporum ſumſerant. adeò pauor etiam auxilia formidat. Inſtabat fugientibus eques à Parmenione miſſus, & fortè in illud cornu omnes fuga abſtulerat. At in dextro Perſæ Theſſalos equi-*

tes

tes vehementer vrgebant. iamq́; vna ala ipſo impetu proculcata erat, cùm Theſſali ſtrenuè circumactis equis dilapſi, rurſus in prœlium redeunt, ſparſosq́; & incompoſitos victoriæ fiducia Barbaros ingenti cæde proſternunt. Equi pariter equitesq́; Perſarum, ſerie laminarum graues, agmen, quod genus celeritate maximè conſtat, ægrè moliebantur: quippe in circumagendis equis ſuis Theſſali multos occupauerant. Hac tam proſpera pugna nuntiata, Alexander non antè auſus perſequi Barbaros, vtrinque iam victor inſtare fugientibus cœpit. Haud amplius regem, quàm mille equites ſequebantur, cùm ingens multitudo hoſtium caderet. Sed quis aut in victoria, aut in fuga copias numerat? Agebantur ergo à tam paucis pecorum modò, & idem metus, qui cogebat fugere, fugientes morabatur. At Græci, qui in Darij partibus ſteterant Amynta duce, (prætor hic Alexandri fuerat, tunc transfuga,) abrupti à ceteris, haud ſanè fugientibus ſimiles euaſerant. Barbari longè diuerſam fugam intenderunt, alij quà rectum iter in Perſidem ducebat, quidam circuitu rupes, ſaltusq́; montium occultos petiuere, pauci caſtra Darij. Sed iam illa quoque hoſtis victor intrauerat, omni quidem opulentia ditia. ingens auri argentiq́; pondus, non belli, ſed luxuriæ apparatum diripuerant milites. cumq́; plus raperent, paſſim ſtrata erant itinera vilioribus ſarcinis, quas in comparatione meliorum auaritia contempſerat. iamq́; ad feminas peruentum erat: quibus, quò cariora ornamenta ſunt, violentius detrahebãtur: nec corporibus

quidem

quidem vis, ac libido parcebat. omnia planctu, tumultuq́, prout cuique fortuna erat, caſtra repleuerant: nec vlla facies mali deerat, cum per omnes ætates ordinesq́ victoris crudelitas, ac licentia vagaretur. Tunc verò impotentis fortunæ ſpecies conſpici potuit, cùm ij, qui cùm Dario tabernaculum exornauerant omni luxu & opulentia inſtructum, eadē illa Alexandro, quaſi veteri domino reſeruabant. nanque id ſolum intactum omiſerant milites, ita tradito more, vt victorem victi regis tabernaculo exciperēt. Sed omnium oculos, animosq́ in ſemet auerterant captiuæ mater, coniunxq́ Darij. illa non maieſtate ſolùm, ſed etiam ætate venerabilis: hæc formæ pulchritudine, nec illa quidem ſorte corruptæ, acceperat in ſinum filium, nondum ſextum annum ætatis egreſſum, in ſpem tantæ fortunæ, quantam pater eius paullò antè amiſerat, genitum. At in gremio anus auiæ iacebant adultæ duæ virgines, non ſuo tantùm, ſed etiam illius mærore cōfectæ. Ingens circa eam nobilium feminarum turba conſtiterat, laceratis crinibus, abſciſſáque veſte, priſtini decoris immemores, reginas, dominasq́ veris quondam, tunc alienis nominibus inuocantes. Illæ ſuæ calamitatis oblitæ, vtro cornu Darius ſtetiſſet, quæ fortuna diſcriminis fuiſſet, requirebant. negabant ſe captas, ſi viueret rex. ſed illum equos ſubinde mutantem longius fuga abſtulerat. In acie autem cæſa ſunt Perſarum peditum centum millia, decem equitum. At ex parte Alexandri ad quatuor & quingenti ſaucij fuere, triginta omninò & duo ex peditibus deſiderati ſunt, equitum

centum

*centum quinquaginta interfecti. Tantulo impendio ingens victoria ſtetit. Rex, diu Darium perſequendo fatigatus, poſtquàm & nox appetebat, & conſequēdi ſpes nō erat, in caſtra paullò antè à ſuis capta, peruenit. Inuitari deindè amicos, quibus maximè aſſueuerat, iuſſit: quippe ſumma duntaxat cutis in femine perſtricta, non prohibebat intereſſe conuiuio: cùm repentè è proximo tabernaculo lugubris clamor barbaro vlulatu planctúque permixtus, epulantes conterruit. Cohors quoque, quæ excubabat ad tabernaculum regis, verita, ne maioris motus principium eſſet, armare ſe cœperat. Cauſa ſubiti pauoris fuit, quòd mater, vxorq́; Darij cum captiuis nobilibus regem, quem interfectum eſſe credebant, ingenti gemitu, eiulatúque deflebant. Unus nanque de captiuis ſpadonibus, qui fortè ante ipſarum tabernaculum ſteterat, amiculum, quod Darius (ſicut paullò antè dictum eſt) ne cultu proderetur abiecerat, in manibus eius, qui repertum ferebat, agnouit: ratúſque, interfecto detractum eſſe, falſum nuntium mortis eius attulerat. Hoc mulierum errore comperto, Alexander fortunæ Darij, & pietati earum illacrimâſſe fertur. Ac primo Mithrenem, qui Sardis tradiderat, peritum Perſicæ linguæ, ire ad conſolandas eas iuſſerat: veritus deindè ne proditor captiuarum iram, doloremq́; renouaret: Leonnatum ex purpuratis ſuis miſit, iuſſum indicare, falsò lamentari eas viuum. Ille cum paucis armigeris in tabernaculum, in quo captiuæ erant, peruenit, miſſumq́; ſe à rege nuntiare iubet. At ij, qui in veſtibulo erant, vt armatos*

matos conſpexêre, rati, actum eſſe de dominis, in tabernaculum currunt, vociferantes adeſſe ſupremam horam, miſſosq́; qui occiderent captas. Itaque, vt quæ nec prohibere poſſent, nec admittere auderent, nullo reſponſo dato, tacitè operiebantur victoris arbitriũ. Leonnatus, exſpectato diu qui ſe introduceret, poſtquàm nemo procedere audebat, relictis in veſtibulo ſatellitibus, intrat in tabernaculum. ea ipſa res turbauerat feminas, quòd irrupiſſe, non admiſſus videbatur. Itaq. mater, & cōiunx prouolutæ ad pedes orare cœperunt, vt prius quàm interficerentur, Darij corpus ipſis patrio more ſepelire permitteret: functas ſupremo in regē officio ſe impigrè morituras. Leonnatus & viuere Darium, & ipſas non incolumes modò, ſed etiā apparatu priſtinæ fortunæ reginas fore. Tum demum Darij mater alleuari ſe paſſa eſt. Alexander poſtero die, cùm cura ſepultis militibus, quorũ corpora inuenerat: Perſarum quoque nobiliſſimis eundem honorem haberi iubet: matriq́; Darij permitti, quos vellet, patrio more ſepeliret. Illa paucos artia propinquitate coniunctos pro habitu præſentis fortunæ humari iuſſit, apparatum funerum, quo Perſæ ſuprema officia celebrarent, inuidioſum fore exiſtimans, cùm victores haud pretioſè cremarẽtur. Iámque iuſtis defunctorum corporibus ſolutis, præmittit ad captiuas, qui nuntiaret ipſum venire. inhibitáque comitantium turba tabernaculum cum Hephæſtione intrat. Is longè omnium amicorum cariſſimus erat regi, cum ipſo pariter educatus, ſecretorum omnium arbitrer: libertatis quoque in admonendo eo

nors

*non alius ius habebat. quod tamen ita vſurpabat, vt magis à rege permiſſum, quàm vindicatum ab eo videretur. & ſicut ætate par erat regi, ita corporis habitu præſtabat. Ergo reginæ illum regem eſſe ratæ, ſuo more veneratæ ſunt. Inde ex captiuis ſpadonibus, quis Alexander eſſet, monſtrantibus, Siſygambis aduoluta eſt pedibus eius, ignorationem nunquam anteà viſi regis excuſans. quam manu alleuans rex, Non erraſti, inquit, mater: nam & hic Alexander eſt. Equidem hac continentia animi ſi ad vltimum vitæ perſeuerare potuiſſet, feliciorem fuiſſe crederem, quàm viſus eſt eſſe, cùm Liberi patris imitaretur triumphum vſq. ab Helleſponto ad Oceanum omnes gentes victoria emenſus: ſi viciſſet profectò ſuperbiam atque iram, mala inuicta: ſi abſtinuiſſet inter epulas cædibus amicorum egregióſque bello viros, & tot gentium ſecum domitores indicta cauſa veritus eſſet occidere. Sed nondum fortuna ſe animo eius ſuperfuderat. itaque orientem eam moderatè, & prudenter tulit, ad vltimum magnitudinem eius non cepit: tum quidem ita ſe geſſit, vt omnes ante eum reges & continentia, & clementia vinceret. virgines, reginas excellentis formæ tam ſanctè habuit, quàm ſi eodem, quo ipſe, parente genitæ forent. coniugē eiuſdem, quam nulla ætatis ſuæ pulchritudine corporis vicit, adeò ipſe non violauit, vt ſummam adhibuerit curam, ne quis captiuo corpori illuderet. Omnem cultum reddi feminis iuſſit, nec quicquam ex priſtinæ fortunæ magnificentia captiuis, præter fiduciam, defuit. Itaque Siſygambis,*

*bis, Rex, inquit, mereris vt ea precemur tibi, quæ Dario noſtro quondam precatæ ſumus: & (vt video) dignus es, qui tantum regem nō felicitate ſolùm, ſed etiam æquitate ſuperaueris. tu quidem matrem me, & reginam vocas: ſed ego me tuam famulam eſſe confiteor. & præteritæ fortunæ faſtigium capio, & præſentis iugum pati poſſum. tua intereſt, quantum in nos licuerit, ſi id potius clementia, quàm ſæuitia vis eſſe teſtatum. Rex bonum animum habere eas iuſſit. Darij deindè filium collo ſuo admouit. atque nihil ille conſpectu tum primùm à ſe viſi conterritus, ceruicem eius manibus amplectitur. Motus ergo rex conſtantia pueri, Hephæſtionem intuens, Quàm vellem, inquit, Darius aliquid ex hac indole hauſiſſet. Tum tabernaculo egreſſus, tribus aris in ripa Pinari amnis Ioui, atque Herculi, Mineruæq́; ſacratis, Syriā petit, Damaſcum, vbi regis gaza erat, Parmenione præmiſſo. Atque is, cùm præceſſiſſe Darij ſatrapam comperiſſet, veritus ne paucitas ſuorum ſperneretur: accerſere maiorem manum ſtatuit. ſed fortè in exploratores ab eo præmiſſos incidit natione Mardus, qui ad Parmenionem perductus, litteras ad Alexandrum à præfecto Damaſci miſſas tradit ei: nec dubitare eum, quin omnem regiam ſupellectilē cum pecunia traderet. Parmenio aſſeruari eò iuſſo, litteras aperit, in quis erat ſcriptum, vt maturè Alexander aliquem ex ducibus ſuis mitteret cum manu exigua. itaque Mardum datis comitibus ad proditorem remittit. Ille è manibus cuſtodientium lapſus, Damaſcum antè lucem intrat. Turbauerat*

*auerat ea res Parmenionis animũ inſidias timentis, & ignotum iter ſine duce non audebat ingredi: felicitati tamen regis ſui confiſus, agreſtes, qui duces itineris eſſent, excipi iuſſit. quibus celeriter repertis, quarto die ad vrbem peruenit, iam metuente præfectò, ne ſibi fides habita nõ eſſet. Igitur quaſi parum munimentis oppidi fidens, antè ſolis ortum pecuniam regiam, (gazam Perſæ vocant) cum precioſiſſimis rerum efferri iubet, fugam ſimulans; reuera vt prædam hoſti offerret. Multa millia virorum, feminarumq; excedentem oppido ſequebãtur, omnibus miſerabilis turba, præter eum, cuius fidei cõmiſſa erat. quippe quò maior proditionis merces foret, obijcere hoſti parabat gratiorem omni pecunia prædam, nobiles viros, prætorum Darij coniuges, liberosq;: præter hos Græcarum vrbium legatos, quos Darius velut in arce tutiſſima, in proditoris reliquerat manibus. Gangabas Perſæ vocant humeris onera portantes. Ii cùm frigus tolerare non poſſent: quippe & procella ſubitò niuem effuderat, & humus rigebat gelu: tum aſtrictas veſtes, quas cum pecunia portabant, auro, & purpura inſignes induunt, nullo prohibere auſo, cùm fortuna regis etiam humillimis in ipſum licentiam faceret. Præbuere ergo Parmenioni non ſpernendi agminis ſpeciem: qui intentiore cura ſuos quaſi ad iuſtum prœlium paucis adhortatus, equis calcaria iubet ſubdere, & acri impetu in hoſtem euehi. At illi qui ſub oneribus erant, omiſſis per metum capeſſunt fugam. Armati quoque, qui eos proſequebantur, eodem metu arma iactare, ac nota di-*

*uerticula petere cœperunt. Præfectus quaſi & ipſe conterritus ſimulans, cuncta pauore compleuerat. Iacebant totis campis opes regiæ. illa pecunia ſtipendio ingenti militũ præparata. Ille cultus tot nobilium virorum, tot illuſtrium feminarum, aurea vaſa, aurei freni, tabernacula regali magnificentia ornata. vehicula quoque à ſuis deſtituta gentis opulentiæ plena, facies etiam prædantibus triſtis, ſi qua res auaritiam moraretur: quippe tot annorum incredibili, & fidem excedēte fortuna cumulata, tunc alia ſtirpibus dilacerata, alia in cœnum demerſa eruebantur: non ſufficiebant prædantium manus prædæ. iamq; etiam ad eos, qui primi fugerant, ventum erat. feminæ pleræq; paruos trahentes liberos ibant: inter quas fuere tres virgines, Ochi, qui ante Darium regnauerat, filiæ, olim quidem ex faſtigio paterno, rerum mutatione detractæ, ſed tum ſortem earum crudelius aggrauante fortuna. in eodem grege vxor quoque eiuſdem Ochi fuit, Oxathrisq; (frater hic erat Darij) filia, & coniunx Artabazi principis purpuratorum: & filius, cui Ilioneo fuit nomen. Pharnabazi quoque, cui ſummũ imperium maritimæ oræ rex dederat, vxor cum filio excepta eſt. Mentoris filiæ tres, ac nobiliſſimi ducis Memnonis coniunx, & filius. vixqúe vlla domus purpurati fuit tantæ cladis expers. Lacedæmonij quoque, & Athenienſes, ſocietatis fide violata, Perſas ſecuti, Ariſtogiton & Dropides, & Iphicrates, inter Athenienſes genere famáque longè clariſſimi. Lacedæmonij Peraſippus, & Onomaſtorides cum Omaio, & Callicratide. hi quoque domi*

*nobiles*

*obiles. Summa pecuniæ ſignatæ fuit talentorum duo nillia & ſexcenta : facti argenti pondus quingenta quabat. præterea XXX. millia hominum cum ſe-tem millibus iumentorum dorſo onera portantium apta ſunt. Ceterùm dij tantæ fortunæ proditorem ce-riter cum debita pœna perſecuti ſunt. nanq. vnus conſcijs eius, credo, regis vicem etiam in illa ſorte eueritus, interfecti proditoris caput ad Darium ulit, opportunum ſolatium prodito. quippe & vltus nimicum erat, & nondum in omnium animis me-oriam maieſtatis ſuæ exoleuiſſe cernebat.*

# Q. CVRTII RVFI
## HISTORIARVM MAGNI ALEXANDRI MA-*cedonis,*

### LIBER QVARTVS.

DARIVS *tanti modo exercitus rex, qui triumphantis magis, quàm dimicantis mo-re curru ſublimis inierat prælium, per loca, uæ prope immenſis agminibus impleuerat, iam anaia & ingenti ſolitudine vaſta fugiebat. pauci egem ſequebantur. nam nec eodem omnes fugam ntenderant, & deficientibus equis curſum orum, quos rex ſubindè mutabat æquare on poterant. Onchas deindè peruenit : vbi*

excepere eum Græcorum quattuor millia, cum quibus ad Euphratem contendit: id demum credens fore ipſius, quod celeritate præcipere potuiſſet. At Alexander Parmenionem, per quem apud Damaſcum recepta erat præda, iuſſum eam ipſam & captiuos diligenti aſſeruare cuſtodia, Syriæ quam Cœlen vocant præfecit. Nouũ imperium Syri nondum belli cladibus ſatis domiti aſpernabantur: ſed celeriter ſubacti obedienter imperata fecerunt. Aradus quoque inſula deditur regi. Maritimam tum oram & pleraque longius etiam à mari recedentia rex eius inſulæ Strato poſſidebat: quo in fidem accepto caſtra mouit ad vrbem Marathon. Ibi illi litteræ à Dario redduntur, quibus vt ſuperbè ſcriptis vehementer offenſus eſt. Præcipuè eum mouit, quod Darius ſibi regis titulũ, nec eundem Alexandri nomini aſcripſerat. Poſtulabat autem magis quàm petebat: vt accepta pecunia quantamcunq. tota Macedonia caperet, matrem ſibi ac coniugem liberoſq; reſtitueret. De regno, æquo, ſi vellet, Marte contenderet. Si ſaniora conſilia tandem pati potuiſſet, contentus patrio, cederet alieni imperij finibus, ſocius amicuſq; eſſet: in ea ſe fidem & dare paratum & accipere. Contra Alexander in hunc maximè modum reſcripſit. Rex Alexander Dario. Ille cuius nomen ſumſiſti Darius, Græcos, qui oram Helleſponti tenent coloniáſque Græcorum Ionias omni clade vaſtauit. cùm magno deindè exercitu mare traiecit, illato Macedoniæ & Græciæ bello. Rurſus Xerxes gentis eiuſdem, ad oppugnandos nos cum immanium

barba-

*arbarorum copijs venit: qui nauali prœlio victus, Mardonium tamen reliquit in Græcia, vt abſens uoque popularetur vrbes, agros vreret. Philippum verò parentem meū quis ignorat ab his interfectum ſſe, quos ingentis pecuniæ ſpe ſollicitauerant veſtri? mpia enim bella ſuſcipitis, & cum habeatis arma, icemini hoſtium capita: ſicut tu proximè talētis mile tanti exercitus rex percuſſorem in me emere voluſti. Repello igitur bellum, non infero. Et dijs quoque ro meliore ſtantibus cauſa, magnam partem Aſiæ n ditionem redegi meam: te ipſum acie vici: quem & ſi nihil à me impetrare oportebat, vtpotè qui ne elli quidem in me iura ſeruaueris: tamen, ſi veneris ſupplex, & matrem, & coniugem, & liberos ſine recio recepturum eſſe promitto. Et vincere & conſulere victis ſcio. Quòd ſi te committere nobis times, labimus fidem impunè venturum. De cetero, cùm mihi ſcribes, memēto non ſolùm regi te, ſed etiam tuo ſcribere. Ad hanc perferendam Therſippus miſſus. pſe in Phœnicem deſcendit: & oppidum Byblon raditum recepit. Inde ad Sidona ventum eſt, vrbem vetuſtate famáque conditorum inclytam. Regnabat n ea Strato Darij opibus adiutus: ſed quia deditinem magis popularium, quàm ſua ſponte fecerat, egno viſus indignus: Epheſtionique permiſſum, vt iuem eo faſtigio Sidonis digniſſimum arbitraretur, onſtitueret regem. Erant Epheſtioni hoſpites clari nter ſuos iuuenes, qui facta ipſis poteſtate regnandi, egauerunt quemquam patrio more in id faſtigium ecipi, niſi regia ſtirpe ortum. Admiratus Epheſtion*

*magnitudinem animi ſpernentis, quod alij per ignes ferrúmque peterent: Vos quidem macti virtute, inquit, eſtote, qui primi intellexiſtis, quanto maius eſſet regnum faſtidire quàm accipere. Ceterùm date aliquem regiæ ſtirpis, qui meminerit à vobis acceptum habere ſe regnum. Atque illi cum multos imminere tantæ ſpei cernerent, ſingulis amicorum Alexandri ob nimiam regni cupiditatem adulantes, ſtatuunt neminem eſſe potiorem, quàm Abdalonymum quendam, longa quidem cognatione ſtirpi regiæ annexũ, ſed ob inopiam ſuburbanũ hortum exigua colentem ſtipe. Cauſſa ei paupertatis ſicut pleriſque probatas erat: intentúſque operi diurno, ſtrepitum armorum, qui totam Aſiam concuſſerat, non exaudiebat. Subito deindè, de quibus antè dictum eſt, cùm regiæ veſtis inſignibus hortum intrant: quem fortè ſteriles herbas eligens Abdalonymus repurgabat. Tum rege eo ſaluto, alter ex his; Habitus, inquit, quem cernis in manibus meis cum iſto ſqualore permutandus eſt: ablue corpus illuuie, veternóque & ſordibus ſqualidum: cape regis animum, & in eam fortunam, qua dignus es, iſtam continentiam perfer: & cum in regali ſolio reſidebis, vitæ neciſq; omnium ciuium dominus, caue obliuiſcaris huius ſtatus, in quo accipis regnum, imo hercule, propter quem. Somnio ſimilis res Abdolonymo videbatur. interdum ſatis ne ſani eſſent, qui tam proterue ſibi illuderent, percunctabatur. Sed vt cunctanti ſqualor ablutus eſt, & iniecta veſtis purpura auróque diſtincta, & fides à iurantibus facta: ſero iam rex iiſdem comitãtibus*

*in re-*

*in regiam peruenit. Fama deinde (vt ſolet) ſtrenue tota vrbe diſcurrit: aliorum ſtudium, aliorum indignatio eminebat: Ditiſſimus quiſq. humilitatem inopiamq; eius apud amicos Alexandri criminabatur. Admitti eum rex protinus iuſſit, diuq; contemplatus, Corporis, inquit habitus famæ generis non repugnat: ſed libet ſcire, inopiam qua patientia tuleris. Tũ ille, vtinã, inquit, eodem animo regnũ pati poſſim: Hæ manus ſuffecere deſiderio meo: nihil habẽti, nihil defuit. Magnæ indolis ſpecimen ex hoc ſermone Abdalonymi cepit. Itaque non Stratonis modò regiam ſupellectilem attribui ei iuſſit, ſed pleraq. etiam ex Peſica præda: regionẽ quoq. vrbi appoſitam ditioni eius adiecit. Interea Amyntas, quem ad Perſas ab Alexandro transfugiſſe diximus, cum quatuor milibus Græcorum ipſum ex acie perſecutis fuga Tripolin peruenit. Indè in naues militibus impoſitis Cyprum tranſmiſit: & cum in illo ſtatu rerũ id quenq. quod occupaſſet habiturum arbitraretur, velut certo iure poſſeſſum, Ægyptum petere decreuit: vtrique regi hoſtis, & ſemper ex ancipiti mutatione tẽporum pendens: hortatuſq; milites ad ſpem tantæ rei, docet Satacen prætorem Ægypti cecidiſſe in acie: Perſarum præſidium & ſine duce eſſe & inualidũ. Ægyptios ſemper prætoribus eorũ infenſos pro ſocijs ipſos non pro hoſtibus æſtimaturos. Omnia experiri neceſſitas ſubigebat: quippe cum primas ſpes fortuna deſtituit, futura præſentibus videntur eſſe potiora. Igitur conclamant, duceret quo videretur. Atq. ille vtendum animis dum ſpe calerent ratus, ad Pelusij oſtium*

*penetrat, ſimulans à Dario ſe eſſe præmiſſum. Potitus ergo Pelusij Memphin copias promouit: ad cuius famam Ægyptij vana gens, & nouandis quam gerendis aptior rebus, ex ſuis quiſque vicis vrbibuſq; hoc ipſum concurrũt ad delenda præſidia Perſarum: qui territi tamẽ ſpem retinendi Ægyptum non omiſerunt. Sed eos Amyntas prœlio ſuperatos in vrbem compellit, caſtriſque poſitis, victores ad populandos agros velùt in medio poſitis hoſtium cunctis agebantur. Itaque Mazaces quanquam infelici prœlio ſuorum animos territos eſſe cognouerat: tamen palantes & victoriæ fiducia incautos oſtentans perpulit, ne dubitarent ex vrbe erumpere, & res amiſſas recuperare. Id conſilium non ratione prudentius, quàm euentu felicius fuit. Ad vnum omnes cum ipſo duce occiſi ſunt. Has pœnas Amyntas vtrique regi dedit, nihilo magis ei, ad quem transfugerat, fidus, quàm illi, quẽ deſeruerat. Darij prætores, qui prœlio apud Iſſon ſuperfuerant, cum omni manu, quæ fugientes ſecuta erat, aſſumpta etiam Cappadocum & Paphlagonum iuuentute Lydiam reciperare tentabant. Antigonus prætor Alexandri Lydiæ præerat: qui quanquam plæróſque militum ex præſidijs ad regem dimiſerat, tamen barbaris ſpretis in aciem ſuos eduxit. Eadem illic quoque fortuna partium fuit: tribus prœlijs alia atque alia regione commiſſis Perſæ funduntur. Eodem tempore claſſis Macedonum ex Græcia áccita, Ariſtomenem, qui ad Helleſponti oram reciperandam à Dario erat miſſus, captis eius aut demerſis nauibus ſuperat. A Mileſijs deindè Pharnabazus*

*nabazus præfectus Perſicæ claſſis pecunia exacta, & præſidio in vrbem Chium introducto, centum nauibus Andrum, & indè Syphnum petijt. has quoque inſulas præſidijs occupat, pecunia mulctat. Magnitudo belli, quod ab opulentiſſimis Europæ Aſiæq; regibus in ſpem totius orbis occupandi gerebatur, Græciæ quoque & Cretæ arma commouerat. Agis Lacedemoniorum rex octo milibus Græcorum, qui ex Cilicia profugi domos repetierant, contractis, bellum Antipatro Macedoniæ præfecto moliebatur. Cretenſes has aut illas partes ſecuti, nunc Spartanorum, nunc Macedonum præſidijs occupantur. Sed leuiora inter illos fuere diſcrimina: vnum certamen, ex quo cetera pendebant, intuente fortuna. Iam tota Syria, iam Phœnice quoque excepta Tyro Macedonum erat: habebatq; rex caſtra in continenti, à quo vrbem anguſtum fretum dirimit: Tyrus & magnitudine & claritate ante omnes vrbes Syriæ Phœniciſque memorabilis, facilius ſocietatem Alexandri acceptura videbatur, quàm imperium. Coronam igitur auream legati donum afferebãt, commeatuſq; large & hoſpitaliter ex oppido aduexerant. Ille dona vt ab amicis accipi iuſſit, benignèque legatos allocutus, Herculi (quem præcipuè Tyrij colerent) ſacrificare velle ſe dixit: Macedonum reges credere ab illo deo ipſo genus ducere: ſe verò vt id faceret etiam oraculo monitum. Legati reſpõdent, eſſe templum Herculis extra vrbem, in ea ſede quam Palætyron ipſi vocant: ibi regem deo ſacrũ ritè facturum. Non tenuit iram Alexander: cuius alioquin potens*

*non erat. Itaque vos quidem, inquit, fiducia loci, quod inſulam incolitis, pedeſtrem hunc exercitum ſpernitis: ſed breui oſtendam in continenti vos eſſe. Proindè ſciatis licet, aut intraturum me vrbem, aut oppugnaturum. Cùm hoc reſponſo dimiſſos monere amici cœperunt, vt regem quem Syria, quem Phœnice recepiſſet, ipſi quoque vrbem intrare paterentur: at illi loco ſatis fiſi obſidionem ferre decreuerunt. nanque vrbem à continenti quattuor ſtadiorum fretum diuidit, Africo maximè obiectum, crebros ex alto fluctus in litus euoluit, nec accipiendo operi, quo Macedones continenti inſulam iungere parabant, quidquam magis quàm ille ventus obſtabat: quippe vix leni & tranquillo mari moles agi poſſunt. Africus verò prima quæque congeſta pulſu illiſa maris ſubruit: nec vlla tam firma moles eſt, quàm non exedant vndæ, & per enixus operum manantes, & vbi acrior flatus exiſtit ſummi operis faſtigio ſuperfuſæ. Præter hanc difficultatem haud minor alia erat: muros turreſq́; vrbis præaltum mare ambiebat. Non tormenta niſi è nauibus procul excuſſa mitti, non ſcalæ mœnibus applicari poterant: præceps in ſalum murus, pedeſtre interceperat iter: naues nec habebat rex, & ſi admouiſſet, pendentes & inſtabiles miſſilibus arceri poterant. Inter quæ haud parua dictu res Tyriorum fiduciam accendit: Carthaginenſium legati ad celebrandum ſacrum anniuerſarium more patrio tunc venerant: quippe Carthaginem Tyrij condiderunt, ſemper parentum loco culti. hortari ergo Pœni cœperunt, vt obſidionem*

*forti*

*forti animo paterentur, breui Carthagine auxilia ventura: nanq. ea tẽpeſtate magnã ex parte Punicis claſſibus maria obſidebantur. Igitur bello decreto per muros turreſq; tormenta diſponunt: arma iunioribus diuidunt: opifices, quorum copia vrbs abundabat, in officinas diſtribuunt: omnia belli apparatu ſtrepũt: ferreæ quoq. manus (harpagonas vocant) quas operibus hoſtiũ inijcerent, coruiq; & alia tuẽdis vrbibus excogitata, præparabantur. Sed cum fornacibus ferrum, quod excudi oportebat, impoſitũ eſſet, admotiſq; follibus ignem flatu accenderent, ſanguinis riui ſub ipſis flãmis extitiſſe dicuntur: idq. omen in Macedonum metum verterunt Tyrij. Apud Macedonas quoq. cum fortè panem quidã militum frangerent, manantis ſanguinis guttas notauerunt: territoq; rege Ariſtander peritiſſimus vatum, ſi extrinſecus cruor fluxiſſet, Macedonibus id triſte futurum ait: contrà cum interiore parte manauerit, vrbi, quàm obſidere deſtinaſſent, exitium portendere. Alexander cum & claſſem procul haberet, & longam obſidionem magno ſibi ad cetera impedimento videret fore, caduceatores, qui ad pacem eos compellerent, miſit: quos Tyrij contra ius gentium occiſos præcipitauerũt in altum. Atq. ille ſuorũ iam indigna nece cõmotus, vrbem obſidere ſtatuit. Sed antè iacẽda moles erat, quæ cõtinenti vrbem cõmitteret. Ingẽs ergo animis militũ deſperatio inceſſit: profundum mare. quod vix diuina ope poſſet impleri: quæ ſaxa tam vaſta, quas tam proceras arbores poſſe reperiri? exhauriendas eſſe regiones, vt illud ſpatium aggeraretur: exæſtuare ſemper*

*fretum*

*fretum: quoq. artius volutetur inter inſulam & continentem hoc acrius furere. At ille haud quaquam rudis tractãdi militares animos, ſpeciem ſibi Herculis in ſomno oblatam eſſe pronuntiat, dextram porrigentis: illo duce, illo aperiente, in vrbem intrare ſe viſum. Inter hæc caduceatores interfectos, gentium iure violato referebat. Vnam eſſe vrbem: quæ curſum victoris morari auſa eſſet. Ducibus deinde negotium datur, vt ſuos quiſque caſtiget: ſatiſq; omnibus ſtimulatis opus orſus eſt. Magna vis ſaxorum ad manum erat Tyro vetere: materies ex Libano monte ratibus & turribus faciendis aduehebatur. Iamque à fundo maris in altitudinem modicam opus excreuerat, nondũ tamen aquæ faſtigium æquabat: & quo longius moles agebatur à litore, hoc magis quidquid ingerebatur, præaltum abſorbebat mare: cum Tyrij paruis nauigijs admotis per ludibrium exprobrabant, Illos armis inclytos dorſo ſicut iumenta onera geſtare: interrogabant etiam, num maior Neptuno Alexander eſſet. Hæc ipſa inſectatio alacritatem militum accendit. Iamque paulum moles aquam eminebat: & ſimul aggeris latitudo creſcebat, vrbique admouebatur: cum Tyrij magnitudine molis, cuius incrementum eos ante fefellerat, conſpecta, leuibus nauigijs nondum commiſſum opus circuire cœperunt: miſſilibus eos quoque, qui pro opere ſtabant, inceſſere. multis ergo impune vulneratis, cum & remouere, & appellere ſcaphas inexpedito eſſet: ad curam ſemetipſos tuendi ab opere conuerterant: Igitur munientibus coria velaque iuſſit obtendi, vt*

*extra*

extra telis iactum eſſent: duaſq; turres ex capite molis erexit: è quibus in ſubeuntes ſcaphis tela ingeri poſſent. Contra Tyrij nauigia procul à conſpectu hoſtium litori appellunt, expoſitiſque militibus, eos, qui ſaxa geſtabant, obtruncant. In Libano quoque Arabum agreſtes incompoſitos Macedonas adorti, triginta ferè interficiunt, paucioribus captis. Ea res Alexandrum diuidere copias coëgit. Et ne ſegniter aſſidere vni vrbi videretur, operi Perdiccam Craterónque præfecit: ipſe cum expedita manu Arabiam petijt. Inter hæc Tyrij nauè magnitudine eximia ſaxis harenáque à puppi oneratam, ita vt multum prora emineret, bitumine ac ſulphure illitam remis concitauerunt, & cum magnā vim venti vela quoq. concepiſſent: celeriter ad molem ſucceſſit. tum prora eius accenſa remiges deſiluêre in ſcaphas, quæ ad hoc ipſum præparatæ ſequebantur. Nauis autem igne concepto latius fundere incendium cœpit: quod priuſquam poſſet occurri, turres & cetera opera in capite molis poſita comprehendit. At qui deſiluerant in parua nauigia, faces, & quidquid alendo igni erat in eadem opera ingerunt. Iamque non modo Macedonum turres, ſed etiam ſumma tabulata conceperant ignem: cùm ij, qui in turribus erant, partim haurientur incendio, partim armis omiſſis in mare ſemetipſi immitterēt. At Tyrij, qui capere eos, quàm interficere voluerunt, natantiū manus ſtipitibus ſaxiſque lacerabant, donec debilitati impune nauigijs excipi poſſent: nec incendio ſolum opera conſumpta, ſed forte eodem die vehementior ventus motum ex pro-

*profundo mare illiſit in molem, crebriſque fluctibus compages operis verberatæ laxauere, ſaxáque interluens vnda medium opus rupit. Prorutis igitur lapidum cumulis, quibus iniecta terra ſubſtinebatur, præceps in profundum ruit, tantæque molis vix vlla veſtigia inuenit ab Arabia rediēs Alexander. Hic (quod in aduerſis rebus ſolet) alius in aliū culpam referebant, cùm omnes verius de ſæuitia maris queri poſſent. Rex noui operis molē orſus, in aduerſum ventum non latere, ſed recta fronte direxit, ea cetera opera velut ſub ipſa latētia tuebatur. Latitudinem quoque aggeri adiecit, vt turres in medio excitatæ procul teli ictu abeſſent. Totas autem arbores cum ingentibus ramis in altum iaciebant; deindè ſaxis onerabant, rurſusq́; cumulo eorum alias arbores inijciebant. Tum humus aggerebatur, ſuper quæ alia ſtrue ſaxorum arborumq́; cumulata, velut quodam nexu continens opus iunxerant. Nec Tyrij quicquid ad impediendam molem excogitari poterat, ſegniter exſequebantur. Præcipuum auxilium erat, qui procul hoſtium cōſpectu ſubibant aquam, occultoq́; lapſu ad molem vſq. penetrabant, falcibus palmites arborum eminentium ad ſe trahentes, quæ vbi ſecutæ, pleraq. ſecum in profundum dabant: tum leuatos onere ſtipites truncóſque arborum haud ægrè moliebantur. deindè totum opus, quod ſtipitibus fuerat innixum, fundamento lapſo ſequebatur. Ægro animi Alexandro, nec perſeueraret, an abiret, ſatis certo, claſſis Cypro aduenit. eodemq́; tempore Cleander cum Græcis militibus in Aſiā nuper aduectis centum & nona-*

*nonaginta nauiũ claſſem in duo diuidit cornua. Leuum Pnytagoras rex Cypriorum cum Cratero tuebatur: Alexandrum in dextro quinqueremis regia vehebat. Nec Tyrij, quanquam claſſem habebant, auſi nauale inire certamen: tres omnino naues ante ipſa mœnia oppoſuerunt: quibus rex inuectus ipſas demerſit. Poſtera die ad mœnia claſſe admota, vndiq; tormẽtis, & maximè arietum pulſu, muros quatit: quos Tyrij raptim obſtructis ſaxis refecerunt. interiorẽ quoq. murum vt ſi prior fefelliſſet, illo ſe tuerentur vndique orſi ſed vndique vis mali vrgebat: moles intra teli iactũ erat: claſſis mœnia circuibat terreſtri ſimul naualiq; clade obruebãtur: quippe binas quadriremes Macedones inter ſe ita iunxerant, vt proræ cohærerẽt, puppes interuallo, quantũ capere poterant, diſtarẽt: hoc puppiũ interuallum antẽnis aſſeribuſq; validis deligatis, ſuperq; eos pontibus ſtratis, qui militẽ ſuſtinerent, impleuerant. ſic inſtructas remis ad vrbẽ agebant: indè miſſilia in propugnantes ingerebantur tuto, quia proris miles tegebatur. Media nox erat, cum claſſem (ſicuti dictum eſt) paratã, circuire muros iubet. iamque naues vrbi vndique admouebantur, & Tyrij deſperatione torpebant, cum ſubitò ſpiſſæ nubes intendere ſe cælo, & quidquid lucis internitebat, effuſa caligine extinctum eſt: Tum inhorreſcens mare paulatim leuari, deindè acriori vento concitatũ fluctus ciere, & inter ſe nauigia collidere. iamq. ſcindi cœperant vincula, quibus cõnexæ quadriremes erãt, ruere tabulata, & cũ ingenti fragore in profundũ ſecum milites trahere. Neq. enim*

*con-*

*conſerta nauigia vlla ope in turbido regi poterant. Miles miniſteria nautarum, remex militis officia turbabat: & quod in eiuſmodi caſu accidit, periti ignaris parebant: quippe gubernatores alias imperare ſoliti, tum metu mortis iuſſa exſequebantur. Tandèm remis pertinacius euerberatum mare, veluti eripientibus nauigia claſſicis ceſſit, appulſáque ſunt litori lacerata pleráque. Hiſdem forte diebus Carthaginenſium legati XXX. ſuperueniunt: magis obſeſſis ſolatium quàm auxilium: quippe domeſtico bello Pœnos impediri, nec de imperio, ſed pro ſalute dimicare. Syracuſani tum Africam vrebant, & haud procul Carthaginis muris locauerant caſtra. Non tamen defecere animis Tyrij, quanquam ab ingenti ſpe deſtituti, ſed coniuges liberóſque deuehendos Carthaginem tradiderunt, fortius quidquid accideret laturi, ſi cariſſimam ſui partem extra ſortem cōmunis periculi habuiſſent. Cumq́; vnus è ciuibus concioni indicaſſet, oblatam eſſe per ſomnum ſibi ſpeciem Apollinis, quē eximia religione colerent, vrbem deſerentis, molemq́; à Macedonibus in ſalo iactam in ſilueſtrem ſaltum eſſe mutatam: quanquā auctor leuis erat, tamen ad deteriora credenda proni metu, aurea catena deuinxere ſimulacrum, aræqúe Herculis, cuius numini vrbem dicauerant, inſeruere vinculum, quaſi illo deo Apollinem retenturi. Syracuſis id ſimulacrum deuexerant Pœni, & in maiore locauerant patria: multiſque alijs ſpolijs vrbium à ſemet captarum non Carthaginē magis quam Tyrum ornauerant. Sacrum quoque quod equidem*

dijs

*dijs minimè cordi eſſe crediderim, multis ſæculis intermiſſum repetendi auctores quidam erant, vt ingenuus puer Saturno immolaretur: quod ſacrilegium verius quàm ſacrum Carthaginenſes à conditoribus traditum, vſque ad excidiũ vrbis ſuæ feciſſe dicuntur: ac, niſi ſeniores obſtitiſſent, quorum conſilio cuncta agebantur, humanitatem dira ſuperſtitio viciſſet. Ceterùm efficatior omni arte neceſſitas non vſitata modò præſidia, ſed quædam etiam noua admonuit. Namque ad implicanda nauigia, quæ muros ſubibant, validis aſſeribus coruos & ferreas manus illigauerant: vt cùm tormento aſſeres promouiſſent, ſubitò laxatis funibus inijcerent. Vnci quoque & falces ex iiſdem aſſeribus dependentes aut propugnatores, aut ipſa nauigia lacerabant. Clypeos verò æneos multò igne torrebant, quos repletos feruida harena cœnóque decocto è muris ſubitò deuoluebant: nec vlla peſtis magis timebatur: quippe vbi loricam corpúſque feruens harena penetrauerat, nec vlla vi excuti poterat, & quidquid attigerat, perurebat: iacientésq; arma laceratis omnibus quîs protegi poterant, vulneribus inulti patebant: corui verò & ferreæ manus tormento remiſſæ pleróſque rapiebant. Hic rex, fatigatus ſtatuerat, ſoluta obſidione Ægyptum petere: quippe cum Aſiam ingenti velocitate percurrſſet: circa muros vnius vrbis hærebat, tot maximarũ rerũ oportunitate dimiſſa. Ceterùm tam diſcedere irritum quàm morari pudebat. Famam quoq. qua plura quàm armis euerterat, ratus leuiorem fore, ſi Tyrum, quaſi teſtem ſe poſſe vinci, reli-*

*quiſſet. Igitur nequid inexpertum omitteret, plures naues admoueri iubet, delectóſque militum imponi. Et fortè belua inuſitatæ magnitudinis ſuper ipſos fluctus dorſo eminens ad molem, quam Macedones iecerant, ingens corpus applicuit: diuerberatíſque fluctibus alleuans ſemet vtrinque conſpecta eſt. Deinde à capite molis rurſus alto immerſit, ac modò ſuper vndas eminens magna ſui parte, modo ſuperfuſis fluctibus condita, haud procul munimentis vrbis emerſit: Vtriſque lætus fuit beluæ aſpectus: Macedones iter iaciendo operi monſtraſſe eam augurabantur: Tyrij Neptunum occupati maris vindicem abripuiſſe beluam ad molem breui profectò ruituram: lætique omine eo ad epulas dilapſi onerauere ſe vino: quo graues orto ſole nauigia conſcendunt redimita floribus coroniſque: adeo victoriæ non omen modò, ſed etiam gratulationem præceperant. Fortè rex claſſem in diuerſam partem agi iuſſerat, XXX. minoribus nauigijs relictis in litore: è quibus Tyrij duobus captis, cetera ingenti terruerunt metu, donec ſuorum clamore audito Alexander, claſſem litori, à quo fremitus acciderat, admouit. Prima è Macedonum nauibus quinqueremis velocitate inter ceteras eminens occurrit: quam vt conſpexere Tyrij, duæ ex diuerſo in latera eius inuectæ ſunt, in quarum alteram quinqueremis eadem concitata, & ipſa roſtro icta eſt, & illam inuicem tenuit. Iamque ea quæ non cohærebat, libero impetu euecta in aliud quinqueremis latus inuehebatur, cùm oportunitate mira triremis è claſſe Alexandri in eam ipſam, quæ quin-*

*quinqueremi imminebat, tanta vi impulſa eſt, vt Tyrius gubernator in mare excuteretur è puppi. Plures deindè Macedonum naues ſuperueniunt, & rex quoque aderat, cùm Tyrij inhibentes remos ægrè euellere nauem quæ hærebat, portumq́; omnia ſimul nauigia repetunt. Confeſtim rex inſecutus, portum quidem intrare non potuit, cùm procul è muris miſſilibus ſubmoueretur: naues autem omnes ferè aut demerſit, aut cepit. Biduo deindè ad quietem datò militibus; iuſſisq́ue & claſſem & machinas pariter admouere, & vndique territis inſtare, ipſe in altiſſimam turrim aſcendit ingēti animo, periculo maiore: quippe regio inſigni & armis fulgentibus conſpicuus, vnus præcipuè telis petebatur: & digna prorſus ſpectaculo edidit multos è muris propugnātes haſta trāſfixit, quoſdā etiam cōminus gladio clypeoq́; impulſos præcipitauit: quippe turris, ex qua dimicabat, muris hoſtiū propemodū cohærebat. Iamq́; crebris arietibus ſaxorum compage laxata munimenta defecerant, & claſſis intrauerat portū, & quidam Macedonum in turres hoſtiū deſertas euaſerant, cum Tyrij tot ſimul malis uicti, alij ſupplices in templa confugiunt; alij foribus ædium obſeratis occupant liberum mortis arbetrium, nonnulli ruunt in hoſtem, haud inulte tamen perituri. Magna pars ſumma tectorum obtinebat, ſaxa, & quod in manus fors dederat ingerentes ſubeuntibus. Alexander exceptis qui in templa confugerant, omnes interſici, ignemq́; tectis inijci iubet. his per præcones pronūtiatis, nemo tamē armatus opem à dijs petere ſuſtinuit. Pueri virginéſque*

*templa compleuerant: viri in veſtibulo ſuarũ quiſq. ædium ſtabant, parata ſæuientibus turba. Multis tamen ſaluti fuêre Sidonij, qui intra Macedonum præſidia erat. Hi vrbem quidem inter victores intrauerant, ſed cognationis cum Tyrijs memores (quippe vtranque vrbẽ Agenorem condidiſſe) multos Tyriorum etiam protegentes ad ſua perduxere nauigia: quibus occultati Sidona vecti ſunt. XV. milia hoc furto ſubducta ſæuiciæ ſunt. quantũq. ſanguinis fuſum ſit, vel ex hoc exiſtimari poteſt; quod intra mumimenta vrbis ſex milia armatorum trucidata ſunt. Triſte deinde ſpectaculum victoribus ira præbuit regis: duo milia in quibus occidendis defecerat rabies, crucibus affixa per ingens litoris ſpatium pependerunt. Carthaginenſium legatis pepercit: addita denuntiatione belli, quod præſentium rerum neceſſitas moraretur. Tyrus ſeptimo menſe, quàm oppugnari cœpta erat capta eſt: Vrbs & vetuſtate originis, & crebra fortunæ varietate ad memoriam poſteritatis inſignis: condita ab Agenore, diu mare non vicinum modo, ſed quodcumque claſſes eius adierunt, ditionis ſuæ fecit: & ſi famæ libet credere, hæc gens litteras prima aut docuit, aut didicit. Coloniæ certæ eius pœnè toto orbe diffuſæ ſunt. Carthago in Africa: in Bœotia Thebæ: Gades ad Oseanum. credo libero commeantes mari, ſæpiúſque adeundo ceteris incognitas terras elegiſſe ſedes iuuentuti, qua tunc abundabant; ſeu quia crebris motibus terræ (nam hoc quoque traditur) cultores eius fatigati, noua & externa domicilia armis ſibimet quærere*

*rere cogebantur. Multis ergo caſibus defuncta, & poſt excidium renata, nunc tamen longa pace cuncta refouente ſub tutela Romanæ manſuetudinis acquieſcit. Iiſdem fermè diebus Darij litteræ allatæ ſunt tandem vt regi ſcriptæ. Petebat vti filiam ſuam (Saptinæ erat nomen) nuptijs Alexander ſibi adiungeret. Dotem fore omnem regionem inter Helleſpontum & Alyn amnem ſitam: indè orientem ſpectantibus terris contētum ſe fore. Si fortè dubitaret quod offerretur accipere, nunquam diu eodem veſtigio ſtare fortunam, ſemperq; homines quantamcunque felicitatem habeant, inuidiam tamē ſentire maiorem. Vereri ſe, ne auium modo, quas naturalis leuitas ageret ad ſidera, inani ac puerili mentis affectu efferret. Nihil difficilius eſſe, quàm in illa ætate tantam capere fortunam: multas ſe adhuc reliquias habere; nec ſemper inter anguſtias poſſe deprehendi. Tranſeundum eſſe Alexandro Euphratem, Tygrimque, & Araxen, & Hydaſpen, magna munimēta regni ſui. Veniendum in campos, vbi paucitate ſuorum erubeſcendum ſit. In Mediam, Hyrcaniam, Bactra, & Indos Oceani accolas, quādo aditurum; vel Sogdianos, & Arachoſios nomine tantum notos, ceteráſque gentes ad Caucaſum, & Tanaim pertinentes?. Seneſcendum fore tātum terrarum vel ſine prœlio obeunti. Se verò ad ipſum vocare deſineret, namque illius exitio eſſe venturum. Alexander his qui litteras attulerant, reſpondit: Darium ſibi aliena promittere, quod totum amiſerit, velle partiri. Doti ſibi dari Lydiam, Ionas, Æolidem Helleſponti*

*oram, victoriæ ſuæ præmia: leges autem à victoribus dici accipi à victis. In vtro ſtatu ambo eſſent, ſi ſolus ignoraret, quàm primũ Marte decerneret: ſe quoq. cum tranſiret mare non Ciliciã, aut Lydiam, quippe tãti belli exiguam hanc mercedẽ: ſed Perſepolim caput regni eius, Bactra, deindè Ecbatana, vltimiq; orientis oram imperio deſtinaſſe: quocunque ille fugere potuiſſet, ipſum ſequi poſſe: deſineret terrere fluminibus: quem ſciret maria tranſiſſe. Reges quidẽ hæc inuicem ſcripſerant. Sed Rhodij vrbem ſuam portuſq; dedebant Alexandro. Ille Ciliciam Socrati tradiderat. Philota regioni circa Tyrũ iuſſo præſidere. Syriã quæ Cœle appellatur, Andromacho Parmenio tradiderat, bello quod ſupererat interfuturus. Rex Epheſtione Phœnicis oram claſſe præteruehi iuſſo, ad vrbem Gazam cum omnibus copijs venit. Iiſdem ferè diebus ſolemne erat ludicrum Iſthmiorum, quod conuentu totius Græciæ celebratur. In eo concilio, vt ſunt Græcorum temporaria ingenia, decernunt, vt duodecim legarentur ad regem, qui ob res pro ſalute ac libertate Græciæ geſtas, coronam auream donum victoriæ ferrent. Iidem paulo antè incertæ famæ captauerãt auram, vt quocunq. pendentes animos tuliſſet fortuna ſequerentur. Ceterùm non ipſe modo rex obibat vrbes, imperij iugũ adhuc recuſantes ſed prætores quoque ipſius egregij duces pleraq; innaſerant: Calas Paphlagoniam, Antigonus Lycaoniam, Balacrus, Idarne prætore Darij ſuperato, Miletum cepit. Amphoterus & Hegilochus centum ſexaginta nauium claſſe inſulas inter*

*Aahaiam atque Aſiam in ditionem Alexandri redegerunt. Tenedon quoque receptum, incolis vltro vocantibus, ſtatuerant & Chion occupare: ſed Pharnabazus Darij prætor comprehenſis, qui res ad Macedonas trahebant, rurſus Apollinidi & Athenagoræ ſuarum partiũ viris vrbem cum modico præſidio militum tradidit. Præfecti Alexandri in obſidione vrbis perſeuerabant, non tam ſuis viribus, quàm ipſorum qui obſidebantur voluntate: nec fefellit opinio: nanque inter Apollinidem & duces militum orta ſeditio irrumpendi in vrbem occaſionem dedit. Cúmque porta effracta cohors Macedonum intraſſet: oppidani olim conſilio proditionis agitato aggregant ſe Amphotero & Hegilocho: Perſarumq; præſidio cæſo Pharnabazus cum Apollinide & Athenagora vincti. Traduntur XII. triremes cum ſuo milite ac remige, præter eas triginta inanes & piratici lembi, Græcorúmque tria milia à Perſis mercede conducta. His in ſupplementum copiarum ſuarum diſtributis, piratiſque ſupplicio affectis, captiuos remiges adiecere claſſi ſuæ. Fortè Ariſtonicus Methymnæ oræ tyrannus cum piraticis nauibus ignarus omnium, quæ ad Chium acta erant, prima vigilia ad portus clauſtra ſucceſſit, interrogatúſque à cuſtodibus quis eſſet: Ariſtonicum ad Pharnabazum venire ſe reſpondit. Illi Pharnabazum quidem iam quieſcere, & non poſſe tum adiri; ceterùm patere ſocio atque hoſpiti portum, & poſtero die Pharnabazi copiam fore affirmant. Nec dubitauit Ariſtonicus primus intrare.*

ſecuti ſunt ducem piratici lembi, ac dum applicant nauigia crepidini portus, obijcitur à vigilibus clauſtrum, & qui proximi excubabant, ab iiſdem excitantur: nullo ex eis auſo repugnare omnibus catenæ iniectæ ſunt: Amphotero deindè Hegilochóque traduntur. Hinc Macedones tranſiere Mithylenē, quam Chares Athenienſis nuper occupatam duorum milium Perſarum præſidio tenebat: ſed cum obſidionem tolerare non poſſet, vrbe tradita, pactus vt incolumi abire liceret, Imbrum petit: deditis Macedones pepercerunt. Darius deſperata pace, quam per litteras legatóſque impetrare poſſe crediderat, ad reparandas vires, bellumq́ impigre renouandum intendit. Duces ergo copiarum Babylonem conuenire, Beſſum quoque Bactrianorum ducem perquā maximo poſſet exercitu coacto, deſcendere ad ſe iubet. Sunt autem Bactriani vt inter illas gentes promtiſſimi, horridis ingenijs, multúmque à Perſarum luxu abhorrentibus, ſiti haud procul Scytharum bellicoſiſſima gente, & rapto viuere aſſueta: ſemper in armis errant. Sed Beſſus ſuſpecta perfidia, haud ſanè æquo animo in ſecundo ſe continens gradu regem terrebat. Nam cum regnum affectaret, proditio, qua ſola id aſſequi poterat, timebatur. Ceterùm Alexander, quam regionem Darius petiiſſet, omni cura veſtigans, tamen explorare non poterat: more quodam Perſarum arcana regum mira celantium fide: non metus, non ſpes elicit vocem, qua prodantur occulta: vetus diſciplina regum ſilentiū vitæ periculo ſanxerat, linguæ grauius caſtigatur, quàm vllū probrum: nec magnā

rem

*rem magis ſuſtineri poſſe credunt ab eo, cui tacere graue ſit, quod homini facillimum voluerit eſſe natura. Ob hanc cauſſam Alexander omnium, quæ apud hoſtem gererentur ignarus, vrbem Gazam obſidebat. Præerat ei Batis eximiæ in regē ſuum fidei, modicóque præſidio muros ingentis operis tuebatur. Alexander, æſtimato locorum ſitu, agi cuniculos iuſſit, facili ac leui humo acceptante occultum opus: quippe multam harenam vicinum mare euomit, nec ſaxa cotéſque, quæ interpellent ſpecus obſtant. Igitur ab ea parte, quam oppidani conſpicere non poſſent, opus orſus, vt à ſenſu eius auerteret, turres muris admoueri iubet. Sed eadem humus mouendis inutilis turribus deſidente ſabulo agilitatem rotarum moratur, & tabulata turrium perfringebat: multique vulnerabantur impunè, cùm idem recipiendis, qui admouendis turribus, labor eos fatigaret. Ergo receptui ſigno dato, poſtero die muros corona circundari iuſſit: ortóque Sole, priuſquam admoueret exercitum, opem deûm expoſcens, ſacrum patrio more faciebat. Fortè prætervolans coruus, glebam quam vnguibus ferebat, ſubitò omiſit: quæ cum regis capiti incidiſſet, reſoluta defluxit. Ipſa autem auis in proxima turre conſedit. Illita erat turris bitumine ac ſulphure: in qua alis hærentibus fruſtra ſe alleuare conatus à circunſtantibus capitur. digna res viſa, de qua vates conſulerentur: & erat non intactus ea ſuperſtitione mentis. Ergo Ariſtander, cui maxima fides habebatur, vrbis quidem excidium augurio illo portendi, ceterùm periculum eſſe, ne rex vulnus acciperet.*

*ciperet. Itaque monuit, ne quid eo die inciperet. Ille quanquam vnam vrbem ſibi, quo minus ſecurus Ægyptum intraret, obſtare ægrè ferebat: tamen parnit vati, ſignúmque receptuii dedit. Hinc animus creuit obſeſſis, egreſſiqúe porta recedentibus inferunt ſigna; cùnctationem hoſtium ſuam fore occaſionem rati. Sed acrius quàm conſtantius prœlium inierunt: quippe vt Macedonum ſigna circumagi videre, repentè ſiſtunt gradum. Iamque ad regem prœliantium clamor peruenerat, cùm denuntiati periculi haud ſane memor, loricam tamen, quàm raro induebat, amicis orantibus aſſumſit, & ad prima ſigna peruenit. Quo conſpecto Arabs quidam Darij miles maius fortuna ſua facinus auſus, clypeo gladium tegens quaſi transfuga genibus regis aduoluitur. Ille aſſurgere ſupplicem recipique inter ſuos iuſſit. At barbarus gladio ſtrenuè in dextram tranſlato, ceruicem appetit regis: qui exigua corporis declinatione euitato ictu, in vanum manum barbari lapſam amputat gladio, denuntiato in illum diem periculo, vt arbitrabatur ipſe, defunctus. Sed (vt opinior) ineuitabile eſt fatum: quippe dum inter primores promtius dimicat, ſagitta ictus eſt, quam per loricam adactam ſtantem in humero medicus eius Ppilippus euellit: plurimus deinde ſanguis manare cœpit. omnibus territis, quia quam alte penetraſſet telum, lorica obſtante non cognouerant: ipſe ne oris quidem colore mutato, ſupprimi ſanguinem, & vulnus obligari iuſſit. Diu antè ipſa ſigna vel diſſimulato, vel victo dolore perſtiterat,*

*cùm*

*cùm ſuppreſſus paullò antè ſanguis medicamento, longius manare cœpit, & vulnus, quod ſtupens adadhuc, dolorem non mouerat, frigente ſanguine intimuit. Linqui deinde animo & ſubmitti genu cœpit: quem proximi exceptum in caſtra receperunt. Et Batis interfectum ratus, vrbem ouans victoria repetit. At Alexander nondum percurato vulnere, aggerem, quo mœniū altitudinē æquaret, extruxit, & pluribus cuniculis muros ſubrui iuſſit. Oppidani ad priſtinum faſtigium murorum nouum exſtruxere munimentum: ſed ne id quidem turres aggeri impoſitas poterat æquare. Itaque interiora quoque vrbis infeſta telis erant. Vltima peſtis vrbis fuit cuniculo ſubrutus murus, per cuius ruinas hoſtis intrauit. Ducebat ipſe rex anteſignanos, & dum incautius ſubit, ſaxo crus eius affligitur. Innixus tamen telo nondum prioris vulneris obducta cicatrice, inter primores dimicat, ira quoq. accenſus, quod duo in obſidione vrbis eius vulnera acceperat. Batim, egregia edita pugna, multiſque vulneribus confectū deſeruerant ſui: nec tamē ſegnius prœlium capeſſebat, lubricis armis, ſuo pariter atque hoſtium ſanguine: cùm vndique telis circunducto Alexander, alias virtutem etiam in hoſte miratus, non vt voluiſti, inquit, morieris Bati, ſed quidquid in captiuum inueniri poteſt, paſſurum eſſe te cogita. Ille non interrito modo, ſed contumaci quoque vultu intuens regem, nullam ad minas eius reddidit vocem. Tum Alexander, videtis'ne obſtinatum ad tacendum? inquit, num genu poſuit? num*

*num ſupplicem vocem miſit? Vincam tamen ſilentiũ, & ſi nihil aliud certè gemitu interpolabo. Ira deindè vertit in rabiem: iam tum peregrinos ritus noua ſubeunte fortuna. Per talos enim ſpirantis lora traiecta ſunt, religatúmque ad currum traxere circa vrbem equi, gloriante rege, Achillem à quo genus ipſe deduceret imitatum ſe eſſe pœna in hoſtem capienda. Cecidere Perſarum Arabumq́; circa decem milia: nec Macedonibus incruenta victoria fuit. Obſidio certè non tam claritate vrbis nobilitata eſt, quàm geminato periculo regis: qui Ægyptũ adire feſtinans, Amyntam cum decem triremibus in Macedoniam ad inquiſitionem nouorum militum miſit. Namque etiam ſecundis atterebantur tamen copiæ: deuictarúmque gentium militi minor quàm domeſtico fides habebatur. Ægyptij olim Perſarum opibus infenſi: quippe auare & ſuperbe imperitatum ſibi eſſe ad ſpem aduentus eius erexerãt animos: vtpotè qui Amyntam quoque transfugam, & cum precario imperio venientem læti recepiſſent. Igitur ingens multitudo Peluſium qua intraturus rex videbatur, conuenerat. Atque ille ſeptimo die poſtquam à Gaza copias mouerat, in regionem Ægypti, quam nunc caſtra Alexandri vocant, peruenit. Deindè pedeſtribus copijs Peluſium petere iuſſis, ipſe cum expedita dilectorum manu Nilo amne vectus eſt. nec ſuſtinuere aduentum eius Perſæ, defectione quoque perterriti. Iámque haud procul Memphi erat, in cuius præſidio Aſtaces prætor Darij relictus, Oron amne ſuperato, octingenta talenta Alexandro, omnemq́;*

*uemq́; regiam ſuppellectilem tradidit. A Memphi eodem flumine vectus, ad interiora Ægypti penetrat. compoſitiſq́; rebus, ita vt nihil ex patrio Ægyptiorum more mutaret, adire Iouis Hamonis oraculum ſtatuit. Iter expeditis quoque & paucis vix tolerabile ingrediendum erat: terra cælóque aquarum penuria eſt: ſteriles harenæ iacent: quas vbi vapor ſolis accendit, feruido ſolo exurente veſtigia, intolerabilis æſtus exiſtit: luctandumq́; eſt non tantum cum ardore & ſiccitate regionis, ſed etiam cum tenaciſſimo ſabulo, quod præaltum & veſtigio cedens ægrè moliuntur pedes. Hæc Ægyptij verò maiora iactabant. ſed ingens cupido animum ſtimulabat adeundi Iouem: quem generis ſui auctorem, haud contentus mortali faſtigio, aut credebat eſſe, aut credi volebat. Ergo cum ijs, quos ducere ſecum ſtatuerat, ſecundo amne deſcendit ad Mareotin paludem. Eo legati Cyrenenſium dona attulere: pacem, & vt adiret vrbes ſuas, petentes. Ille donis acceptis, amicitiáque coniuncta, deſtinata exſequi pergit. Ac primo quidem & ſeqenti die tolerabilis labor viſus: nondum tam vaſtis nudiſque ſolitudinibus aditis, iam tamen ſterili & emoriente terra. Sed vt aperuere ſe campi alto obruti ſabulo, haud ſecus quàm profundum æquor ingreſſi, terrã oculis requirebant. Nulla arbor, nullum culti ſoli occurrebat veſtigium. aqua etiam defecerat, quam vtribus cameli deuexerant, & in arido ſolo ac feruido ſabulo nulla erat. Ad hæc ſol omnia incenderat, ſiccaque & aduſta erant ora: cùm repentè, ſiue illud deorum munus,*

*ſiue*

*ſiue caſus fuit, obductæ cœlo nubes cõdidere ſolem, ingens æſtu fatigatis, etiamſi aqua deficeret, auxilium. Enimuero vt largum quoq. imbrem excuſſerũt procellæ, pro ſe quiſq. excipere cum, quidam obſitim impotentes ſui ore quoq. hiante captare cœperũt. Quatriduum per vaſtas ſolitudines abſumtum eſt. Iámq. haud procul oraculi ſede aberant, cùm cõplures corui agmini occurrunt, modico volatu prima ſigna antecedentes: & modò humi reſidebãt, cùm lentius agmen incederet, modò ſe pennis leuabãt, antecedentium iterq. monſtrantiũ ritu. Tandèm ad ſedem conſecratã Deo ventũ eſt. Incredibile dictu, inter vaſtas ſolitudines, ita vndiq. ambientibus ramis vix in denſam vmbrã cadẽte ſole, contecta eſt: multiq. fontes dulcibus aquis paſſim manantibus alũt ſiluas. Cæli quoq. mira tẽperies, verno tẽpori maximè ſimilis, omnes anni partes pari ſalubritate percurrit. Accolæ ſedis ſunt ab oriente proximi Æthiopiã, meridiem verſus Arabes. Trogloditis cognomen eſt: horũ regio vſq. ad rubrum mare excurrit. at qua vergit ad occidentẽ, alij Æthiopes colunt, quos Symuos vocant: à ſeptentrione Naſamones ſunt, gens Syrtica nauigiorũ ſpolijs quæſtuoſa: quippe obſident litora: & æſtu deſtituta nauigia notis ſibi vadis occupant. Incolæ nemoris, quos Hammonios vocant, diſperſis tugurijs habitant: medium nemus pro arce habent, triplici muro circundatum. Prima munitio Tyrannorum veterem regiam clauſit, in proxima coniuges eorum cum liberis & pellicibus habitabant: hic quoque dei oraculum eſt. Vltima munimenta ſatellitum armigerorumq. ſedes erant.*

*Eſt*

*Eſt aliud Hammonis nemus: in medio habet fontem, ſolis aquam vocant: ſub lucis ortum tepida manat: medio die, cuius vehementiſſimus eſt calor, frigida eadem fluit: inclinato in veſperam, caleſcit: media nocte feruida exæſtuat: quoque nox propius vergit ad lucem, multum ex nocturno calore decreſcit, donec ſub ipſum diei ortum aſſueto tepore langueſcat. Id quod pro deo colitur, non eandem effigiem habet, quam vulgo dijs artifices accommodauerunt. Vmbilico tenus arieti ſimilis eſt, habitus ſmaragdo & gemmis coagmentatus. Hunc, cum reſponſum petitur, nauigio aurato geſtant ſacerdotes: multis argenteis pateris ab vtroque nauigij latere pendentibus. Sequuntur matronæ virgineſque, patrio more inconditum quoddā carmen canentes, quo propitiari Ioue͞ credunt, vt certum edat oraculū. Ac tum quidem regē propius adeuntem, maximus natu è ſacerdotibus filiū appellat, hoc nomen illi parentem Iouem reddere affirmans. Ille verò & accipere ſe ait, & agnoſcere, humanæ ſortis oblitus: conſuluit deinde, an totius orbis imperiū fatis ſibi deſtinaret pater. Vates æquè in adulationem compoſitus, terrarum omniū rectorem fore oſtendit. Poſt hæc inſtitit quærere, an omnes parentis ſui interfectores pœnas dediſſent. Sacerdos parentem eius negat vllius ſcelere poſſe violari: Philippi autem omnes interfectores luiſſe ſupplicia. adiecit, inuictum fore donec excederet ad deos. Sacrificio deinde facto, dona & ſacerdotibus & deo data ſunt, permiſſumq; amicis, vt ipſi quoq. conſulerent Iouem. Nihil amplius quæſiuerunt, quam*

*quam an auctor eſſet ſibi diuinis honoribus colendi ſuum regem. Hoc quoque acceptum fore Ioui vates reſpondit: vt ipſi victorem regem diuino honore colerent. Verè & ſalubriter æſtimanti fidem oraculi, vana profectò reſponſa videri potuiſſent. Sed fortuna quos vni ſibi credere coëgit, magna ex parte auidos gloriæ magis quā capaces facit. Iouis igitur filium ſe non ſolùm appellari paſſus eſt, ſed etiam iuſſit: rerumq́; geſtarum famam dum augere vult, tali appellatione corrupit. Et Macedones aſſueti quidem regio imperio, ſed in maiore libertatis vmbra, quàm ceteræ gentes, immortalitatem contumacius quàm aut ipſis expediebat, aut regi, auerſati ſunt. Sed hæc ſuo quæque tempori reſeruentur: nunc cetera exſequi pergam. Alexander ab Hammone rediens, vt ad Mareotin paludem haud procul inſulà Pharo ſitam venit, contemplatus loci naturam, primùm in ipſa inſula ſtatuerat vrbem nouam condere. Indè, vt apparuit, magnæ ſedis inſulam haud capacem, eligit vrbi locum, vbi nunc eſt Alexandria appellationem trahens ex nomine auctoris: complexus quidquid ſoli eſt inter paludem & mare, octoginta ſtadiorum muri ambitum deſtinat: & qui exædificandæ vrbi præeſſent relictis, Memphin petit. Cupido haud iniuſta quidem, ceterùm intempeſtiua inceſſerat, non interiora modò Ægypti, ſed etiam Æthiopiam inuiſere. Memnonis Tithonique celebrata regia cognoſcendæ vetuſtatis auidum trahebat pœne extra terminos ſolis. Sed imminens bellum, cuius multo maior ſupererat moles, ocioſæ peregrinationi tempora exeme-*

*exemerat. Itaque Ægypto præfecit Æſchylũ Rhodium, & Peuceſten Macedonem, quattuor milibus militum in præſidium regionis eius datis: clauſtra Nili fluminis Polymenem tueri iubet. XXX ad hoc triremes datæ. Africæ deinde quæ Ægypto iuncta eſt, præpoſitus Apollonius vectigalibus eiuſdẽ Africæ Ægyptique Cleomenes. ex finitimis vrbibus cõmigrare Alexandriam iuſſis, nouam vrbem magna multitudine impleuit. Fama eſt, cũ rex vrbis futuræ muris polentã, vt Macedonum mos eſt deſtinaſſet, auium greges aduolaſſe, & polenta eſſe paſtas. Cumq; id omen pro triſti à plæriſque eſſet acceptum: reſpondiſſe vates, magnam illam vrbem aduenarum frequentiam culturam, multiſque eam terris alimenta præbituram. Regem cum ſecundo amne deflueret, aſſequi cupiens Hector Parmenionis filius, eximio ætatis flore, in paucis Alexandro carus, paruum nauigium conſcendit, pluribus quàm capere poſſet impoſitis. itaque merſa nauis omnes deſtituit. Hector diu flumini obluctatus, cum madens veſtis & aſtricti crepidis pedes natare prohiberent, in ripam tamen ſemianimis euaſit: & vt primùm fatigatus ſpiritum laxauit, quem metus & periculum intenderant, nullo adiuuante, quippe in diuerſum euaſerãt alij, exanimatus eſt. Rex amiſſi eius deſiderio vehementer afflictus eſt, repertúmque corpus magnifico extulit munere. Onerauit hunc dolorem nuncius mortis Andromachi: quem præfecerat Syriæ: viuum Samaritæ cremauerant: ad cuius interitum vindicandum, quanta maximè celeritate potuit,*

 conten-

*contendit: aduenientiq; ſunt traditi tanti ſceleris au-ctores. Andromacho deinde Memnona ſubſtituit: affectisque ſupplicio, qui prætorem interemerant. tyrannos inter quos Methymneorũ, Ariſtonicũ, & Chryſolaum popularibus ſuis tradidit: quos illi ob iniurias tortos necauerunt. Athenienſium deinde Rhodiorumque & Chiorum legatos audit. Athenienſes victoriam gratulabantur, & vt captiui Græcorum ſuis reſtituerentur, orabant. Rhodij & Chij de præſidio querebantur. omnes æqua deſiderare viſi, impetrauerũt. Mitylenæis quoq. ob egregiam in partes fidem, & pecuniam quam in bellum impenderãt reddidit, & magnam regionem finibus eorum adiecit. Cypriorum quoque regibus, qui à Dario defecerant ad ipſum, & oppugnanti Tyrum miſerant claſſem, pro merito honos habitus. Amphoterus deinde claſſis præfectus ad liberandam Cretam miſſus, (namque & Perſarum & piratarum armis pleraque eius inſulæ obſidebantur) ante omnia mare à piraticis claſſibus vindicare iuſſus, quippe obnoxium prædonibus erat, in bellum vtroque rege conuerſo. His compoſitis, Herculi Tyrio ex auro crateram cum XXX. pateris dicauit, imminenſque Dario iter ad Euphratem pronunciari iuſſit. At Darius cum Ægypto diuertiſſe in Africam hoſtem comperiſſet, dubitauerat, vtrum ne circa Meſopotamiam ſubſiſteret, an interiora regni ſui peteret, haud dubie potentior autor præſens futurus vltimis gentibus impigre bellum capeſſendi, quas ægre per præfectos ſuos moliebatur. Sed vt idoneis autoribus*

*ribus fama vulgauit, Alexandrum cum omnibus copijs, quamcunque ipſe adiſſet regionem, petiturum, haud ignarus quàm cum ſtrenuo res eſſet, omnia longinquarum gentium auxilia Babylonem contrahi iuſſit. Bactriani Scythæque & Indi conuenerant. Nam & ceterarum gentium copiæ partibus ſimul affuerunt. Ceterùm cum dimidio ferme maior eſſet exercitus, quàm in Cilicia fuerat, multis arma deerant: quæ ſumma cura comparabantur. Equitibus equiſque tegumenta erant ex ferreis laminis ſerie inter ſe connexis. Quîs antea præter iacula nihil dederat, ſcuta gladijqúe adijciebantur, equorumqúe domandi greges peditibus diſtributi ſunt, vt maior priſtino eſſet equitatus, ingenſqúe (vt crediderat) hoſtium terror, ducentæ falcatæ quadrigæ, vnicum illarum gentium auxilium, ſecutæ ſunt. Ex ſummo temone haſtæ præfixæ ferro eminebant. Vtrinque à iugo ternos direxerant gladios, & inter radios rotarum plura ſpicula eminebant in aduerſum. Aliæ deinde falces ſummis rotarum orbibus hærebant, & aliæ in terram demiſſæ, quicquid obuium concitatis equis fuiſſet, amputaturæ. Hoc modo inſtructo exercitu ac perarmato, Babylone copias mouit. A parte dextra erat Tigris nobilis fluuius, læuam tegebat Euphrates. agmen Meſopotamiæ campos impleuerat. Tigri deinde ſuperato, cum audiſſet haud procul abeſſe hoſtem, Satropacem equitum præfectum cum mille delectis præmiſit. Mazæo prætori ſex millia data, quibus hoſtem tranſitu*

amnis arceret. Eidem mandatum, vt regionẽ quam Alexander eſſet aditurus, popularetur, atque vreret: quippe credebat inopia debellari poſſe, nihil habentem niſi quod rapiẽdo occupaſſet. Ipſi autem commeatus alij terra, alij Tigri amne ſubuehebantur. Iam peruenerat Arbela vicum nobilem ſua clade facturus. hic commeatuum ſarcinarúmque maiore parte depoſita, Lycum amnem ponte iunxit, & per dies quinque, ſicut antè Euphratem, traiecit exercitum. Inde octoginta fere ſtadia progreſſus, ad alterum amnem, Boumello nomen eſt, caſtra poſuit. Opportuna explicandis copijs regio erat, equitabilis & vaſta planicies, ne ſtirpes quidem & breuia virgulta operiunt ſolum, liberqúe proſpectus oculorum etiam quæ procul receſſere permittitur. Itaque ſi qua campi eminebant, iuſſit æquari, totúmque faſtigium extendi. Alexandro, qui numerum copiarum eius, quantum procul coniectari poterat, æſtimabant, vix fecerunt fidem, tot millibus cæſis maiores copias eſſe reparatas. Ceterùm omnis periculi & maximè multitudinis contemptor, vndecimis caſtris peruenit ad Euphratem: quo pontibus iuncto, equites primos ire, phalangem ſequi iubet, Mazæo, qui ad inhibendum trãſitum cum ſex millibus equitum occurrerat, non auſo periculum ſui facere. paucis deinde non ad quietem, ſed ad præparandos animos diebus datis militi, ſtrenue hoſtem inſequi cœpit, metuens ne interiora regni ſui peteret, ſequendúſque eſſet per loca omni ſolitudine atque inopia vaſta. Igitur quarto die præter Arbela penetrat ad Tigrim.

*Tota regio vltra amnem recenti fumabat incendio. quippe Mazæus quæcunque adierat, haud ſecus quàm hoſtis vrebat. Ac primo caligine, quam fumus effuderat, obſcurante lucem, inſidiarum metu ſubſtitit. Deinde vt ſpeculatores præmiſſi tuta omnia nunciauerunt, paucos equitum ad tentandū vadum fluminis præmiſit. cuius altitudo primo ſumma equorum pectora, mox vt in medium alueum ventum eſt, ceruices quoque æquabat. Nec ſanè alius ad Orientis plagam tam violentus inuehitur, multorum torrentium non aquas ſolum, ſed etiam ſaxa ſecum trahens. Itaque à celeritate qua defluit, Tigris nomen eſt inditum, quia Perſica lingua Tigrin ſagittam appellant. Igitur pedes velut diuiſus in cornua circundato equitatu, leuatis ſuper capita armis haud ægrè ad ipſum alueum penetrat. Primus inter pedites rex egreſſus in ripam, vadum militibus manu (quando vox exaudiri non poterat) oſtendit. ſed gradum firmare vix poterant, cum modo ſaxa lubrica veſtigium fallerent, modo rapidior vnda ſubduceret. Præcipuus erat labor eorum qui humeris onera portabant: quippe cum ſemetipſos regere non poſſent, in rapidos gurgites incommodo onere auferebantur. Et dum ſua quiſque ſpolia conſequi ſtudet, maior inter ipſos quàm cum amne orta luctatio eſt, cumulique ſarcinarum paſſim fluitantes pleróſque perculerant. Rex monēre, vt ſatis haberent arma retinere, cetera ſe redditurum. ſed neque conſilium, neque imperium accipi poterat. Obſtrepebat hinc metus, præter hunc inuicem natantium mutuus clamor. Tandem*

*qua leniore tractu amnis aperit vadum, emerſere. nec quicquam præter paucas ſarcinas deſideratũ eſt. Deleri potuit exercitus, ſi quis vincere auſus eſſet. Sed perpetua fortuna regis auertit inde hoſtem. Sic Granicum tot millibus equitũ peditumq; in vlteriore ſtãtibus ripa ſuperauit, ſic anguſtis in Ciliciæ callibus tantam multitudinem hoſtium. Audaciæ quoque, qua maximè viguit, ratio minui poteſt, quia nunquam in diſcrimẽ venit an temere feciſſet. Mazæus, ſi tranſeuntibus flumẽ ſuperueniſſet, haud dubie oppreſſurus fuit incompoſitos in ripa: demũ etiam per armatos adequitare cœpit. Mille admodũ equites præmiſerat: quorum paucitate Alexander explorata, deindè contemta, præfectum Pæonum equitum Ariſtona laxatis habenis inuehi iuſſit. Inſignis eo die pugna equitum, & præcipuè Ariſtonis fuit. Præfectum equitatus Perſarum Satropacem directa in gutture haſta transfixit, fugientémque per medios hoſtes conſecutus, ex equo præcipitauit, & obluctãti caput gladio demſit, quod relatum magna cum laude ante regis pedes poſuit. Biduo ibi ſtatiua rex habuit, in proximum deinde pronunciare iuſſit. Sed prima ferè vigilia luna deficiens, primum nitorem ſideris ſui condidit, deinde ſanguinis colore ſuffuſo lumen omne fœdauit, ſolicitiſque ſub ipſum tanti diſcriminis caſum ingẽs religio, & ex ea formido quædam incuſſa eſt. Dijs inuitis in vltimas terras trahi ſe. Iam nec flumina poſſe adiri, nec ſidera priſtinum ſeruare fulgorem. Vaſtas terras, deſerta omnia occurrere: vnius hominis iactatione tot millium*

*ſangui-*

*ſanguinem impendi. Faſtidio eſſe patriam, abdicari Philippum patrem, cælum vanis cogitationibus peti. Iam prope ſeditionem res erat, cum ad omnia interritus, duces principéſque militum frequẽtes adeſſe prætorio, Ægyptióſque vates, quos cæli ac ſiderum peritiſſimos eſſe credebat, quid ſentirent, exprimere iubet. At illi, qui ſatis ſcirent temporum orbes implere deſtinatas vices, lunamq́; deficere, cum aut terram ſubiret, aut ſole premeretur, rationem quidem ipſis perceptam, non edocent vulgus, ceterũm affirmant Solem Græcorum, Lunam eſſe Perſarum: quotiens illa deficiat, ruinam ſtragémque illis gentibus portendi. Veteráque exempla recenſent Perſidis regum, quos auerſis dijs pugnaſſe Lunæ oſtendiſſet defectio. Nulla res multitudinem efficacius regit, quàm ſuperſtitio. alioquin impotens, ſæua, mutabilis, vbi vana religione capta eſt, melius vatibus quàm ducibus ſuis paret. Igitur edita in vulgus Ægyptiorum reſponſa, rurſus ad ſpem & fiduciam erexere torpentes. Rex impetu animorum vtendum ratus, ſecunda vigilia caſtra mouit. Dextra Tigrim habebat, læua montes, quos Cordacos vocant. Hoc ingreſſo iter, ſpeculatores qui præmiſſi erant ſub lucis ortũ Darium aduentare nunciauerunt. Inſtructo igitur milite, & compoſito agmine, antecedebat. Sed Perſarum exploratores erant mille ferme, qui ſpeciẽ magni agminis fecerant: quippe vbi explorari vera nõ poſſunt, falſa per metũ augurãtur. His cognitis rex, cũ paucis ſuorũ aſſecutus agmen refugiẽtium ad ſuos, alios cecidit, cepit alios, equitéſque præmiſit*

ſimul ſpeculatū, ſimul vt ignē quo Barbari cremauerāt vicos, extinguerent. quippe fugiētes raptim tectis aceruiſque frumenti iniecerant flammas, quæ cum in ſummo hæſiſſent, ad inferiora nondum penetrauerant. Extincto igitur igne, plurimum frumenti repertum eſt: copia aliarum quoque rerum abundare cœperunt. Ea res ipſa militi ad perſequendum hoſtem animum incendit: quippe vrente & populante eo terram, feſtinandū erat, ne incendio cuncta præciperet. In rationem ergo neceſſitas verſa: quippe Mazeus qui antea per otium vicos incenderat, iam fugere contentus, pleraque inuiolata hoſti reliquit. Alexander haud longius centum quinquaginta ſtadiis Darium abeſſe compererat. Itaque ad ſatietatem quoque copia commeatuum inſtructus, quatriduo in eodem loco ſubſtitit. Interceptæ deinde Darij literæ ſunt, quibus Græci milites ſolicitabantur, vt regem aut interficerent, aut proderent: dubitauitque an eas pro concione recitaret, ſatis confiſus Græcorum quoque erga ſe beneuolentiæ ac fidei. Sed Parmenio terruit, non eſſe talibus promiſſis imbuēdas aures militum, patere vel vnius inſidiis regem: nihil nefas eſſe auaritiæ. Secutus conſilij autorem, caſtra mouit. Iter facienti Spado ex captiuis qui Darij vxorem comitabantur, deficere eam nunciat, & vix ſpiritum ducere. Itineris continui labore, animique ægritudine fatigata, inter ſocrus & virginum filiarum manus collapſa erat, deinde & extincta. Id ipſum nuncians alius ſuperuenit. Et rex haud ſecus quàm ſi parentis mors nunciata eſſet, crebros edidit gemitus, lachry-

*lachrymiſque obortis quales Darius profudiſſet, in tabernaculum, in quo mater erat Darij, defuncto aſſidens corpori venit. Hic verò renouatus eſt mœror, vt proſtratam humi vidit, recenti malo priorem quoque admonitam, receperat in gremium adultas virgines, magna quidem mutui doloris ſolatia, ſed quibus ipſa deberet eſſe ſolatio. In conſpectu erat nepos paruulus, ob id ipſum miſerabilis, quòd nondum ſentiebat calamitatem maxima ex parte ad ipſum redundantem. Crederes Alexandrum inter ſuas neceſſitudines flere, & ſolatia non adhibere, ſed quærere. Cibo certè abſtinuit, omnemq; honorem funeri patrio Perſarum more ſeruauit, dignus Hercule, qui nunc quoque tantæ & manſuetudinis, & continentiæ ferat fructum. Semel omnino eam viderat, quo die capta eſt, nec vt ipſam, ſed vt Darij matrem videret: eximiamq; pulchritudinem formæ eius non libidinis habuerat inuitamentum, ſed gloriæ. E ſpadonibus, qui circa reginam erant, Tyriotes inter trepidationem lugentium elapſus, per eam portam, quæ quia ab hoſte auerſa erat, leuius cuſtodiebatur, ad Darij caſtra peruenit; exceptúſque à vigilibus in tabernaculum regis perducitur, gemens, & veſte lacerata: quem vt conſpexit Darius, multiplici doloris expectatione commotus, & quid potiſſimum timeret incertus, Vultus, inquit, tuus, neſcio quod ingens malum præfert, ſed caue miſeri hominis auribus parcas. didici enim eſſe infelix, & ſæpè calamitatis ſolatium eſt, noſſe ſortem ſuam. Num, quod maximè ſuſpicor, & loqui timeo, ludibria meorum*

*nunciaturus es mihi, & (vt credo) ipſis quoque omni triſtiora ſupplicio? Ad hæc Tyriotes, iſtud quidem procul abeſt, inquit. Quantuſcunque enim reginis honos ab ijs qui parent, haberi poteſt, tuis à victore ſeruatus eſt: ſed vxor tua pauloantè exceſſit è vita. Tum verò non gemitus modo, ſed etiam eiulatus totis caſtris exaudiebatur: nec dubitauit Darius, quin interfecta eſſet, quia nequiſſet contumeliam perpeti. Exclamátque amens dolore: Quod ego tantum nefas commiſi, Alexander? quem tuorum propinquorum necaui, vt hanc vicem ſæuitiæ meæ reddas? odiſti me non quidem prouocatus. Sed finge iuſtum intuliſſe bellum, cum feminis ergo agere debueras? Tyriotes affirmare per deos patrios, nihil in eam grauius eſſe conſultum. Ingemuiſſe etiam Alexandrum morti, & non parcius fleuiſſe, quã ipſe lacrymaretur. Ob hæc ipſa amantis animus in ſolicitudinem ſuſpicionemq́; reuolutus eſt, deſiderium captiuæ profectò à conſuetudine ſtupri ortum eſſe coniectans. Submotis igitur arbitris, vno duntaxat Tyriote retento, iam non flens, ſed ſuſpirans: Vides'ne in te Tyriote locum mendacio non eſſe? Tormenta iam hic erunt. ſed ne exſpectaueris, per deos, ſi quid tibi tui regis reuerentiæ eſt: num quod & ſcire expeto, & quærere pudet, auſus eſt & dominus, & iuuenis? Ille quæſtioni corpus offerre, deos teſtes inuocare, caſtè ſanctéque habitam eſſe reginam. Tandem vt fides facta eſt, vera eſſe quæ affirmaret Spado, capite velato diu fleuit, manantibuſq́; adhuc lacrymis, veſte ab ore reiecta, ad cælum manus tendens, Dij patrij (in-*

*quit)*

*quit) primum mihi ſtabilite regnum: deinde ſi de me iam tranſactum eſt, precor ne quis potius Aſiæ rex ſit, quàm iſte tam iuſtus hoſtis, tã miſericors victor. Itaque quanquam fruſtra pace bis petita, omnia in bellum conſilia conuerterat; victus tamen continentia hoſtis, ad nouas pacis conditiones ferendas, decem legatos cognatorum principes miſit: quos Alexander concilio aduocato introduci iuſſit. è quibus maximus natu; Darium, inquit, vt pacem à te iam tertio peteret, nulla vis ſubegit, ſed iuſtitia & continentia tua expreſſit. Matrem, coniugem, liberoſq; eius, niſi quod ſine illo ſunt, captos eſſe nõ ſenſimus. pudicitiæ, earum quæ ſuperſunt curam, haud ſecus quã parens agens, reginas appellas, ſpeciẽ priſtinæ fortunæ retinere pateris. Vultum tuum video, qualis Darij fuit cum dimitteremur ab eo: & ille tamen vxorem, tu hoſtem luges. Iam in acie ſtares niſi cura te ſepulturæ eius moraretur. Et quid mirum eſt, ſi tam ab amico animo pacem petit? Quid opus eſt armis, inter quos odia ſublata ſunt? antea imperio tuo finẽ deſtinabat Alyn amnem, qui Lydiam terminat: nunc quicquid inter Helleſpontum & Euphratẽ eſt, in dotem filiæ offert. Tibi tradit Ochum filium, quem habes pacis & fidei obſidẽ retine. Matrem & duas virgines filias redde. pro tribus corporibus XXX. millia talentũ auri precatur accipias. Niſi moderationem animi tui notam haberem, non dicerẽ hoc eſſe tempus, quo pacem non dare ſolum, ſed etiã occupare deberes. Reſpice quãtum poſt te reliqueris, intuere quantum petas. Periculoſum eſt prægraue imperium, difficile eſt continere*

*nere*

*nere quod capere non poſſis. Vides'ne vt nauigia quæ modum excedunt, regi nequeant? neſcio an Darius ideo tam multa amiſerit, quia nimiæ opes magnæ iacturæ locum faciunt. Facilius eſt quædam vincere, quàm tueri. Quàm hercule expeditius manus noſtræ rapiunt, quam continent? Ipſa mors vxoris Darij admonere poteſt, minus iam miſericordiæ tuæ licere, quàm licuit. Alexander legatis excedere tabernaculo iuſſis, quid placeret, ad conſilium refert. Diù nemo quid ſentiret, dicere auſus eſt, incerta regis voluntate. Tandem Parmenio, Ante ſuaſiſſem, ait, vt captiuos apud Damaſcum redimentibus redderes. ingentem pecuniam potuiſſe redigi ex ijs, qui multi vincti virorum fortium occuparent manus. Et nunc magnopere cenſerem, vt vnam anum, & duas puellas, itinerum agminúmque impedimenta, XXX. M. talentum auri permutes. Opimum regnum occupari poſſe, conditione, non bello; nec quenquam alium inter Iſtrum & Euphratem poſſediſſe terras ingenti ſpatio interuallóque deſertas. Macedoniam potius reſpiceres, quàm Bactra & Indos intuereris. Ingrata oratio regi fuit. Itaque vt finem dicendi fecit, Et ego (inquit) pecuniam quam gloriam mallem, ſi Parmenio eſſem. nunc Alexander, de paupertate ſecurus ſum, & me non mercatorem memini, ſed regem. Nihil quidem habeo venale, ſed fortunam meam vtique non vendo. Captiuos ſi placet reddi, honeſtius dono dabimus, quàm pretio remittemus. Introductis deinde legatis, ad hũc modum reſpondit: Nunciate Dario, me, quæ fecerim clementer*

*ter*

*ter & liberaliter, non amicitiæ eius tribuiſſe, ſed naturæ meæ. Bellum cum captiuis & feminis gerere non ſoleo. Armatus ſit oportet, quem oderim. Quod ſi ſaltem pacem bona fide peteret, deliberarem forſitan an darem. Verumenimuero cum modo milites meos literis ad proditionem, modo amicos ad perniciem meam pecunia ſolicitet, ad internicionem mihi perſequendus eſt, non vt iuſtus hoſtis, ſed vt percuſſor veneficus. Conditiones vero pacis, quas fertis, ſi accepero, victorem eum faciunt. Quæ poſt Euphratem ſunt, liberaliter donat. Vbi igitur me affamini? nempe vltra Euphratem ſum. Summum ergo dotis, quam promittit, terminum, caſtra mea tranſeunt. Hinc me depellite, vt ſciam veſtrum eſſe quod ceditis. Eadem libertate dat mihi filiam ſuam: nempe quam ſcio alicui ſeruorum eius nupturam. Multum verò mihi præſtat, ſi me Mazæo generum præponit. Ite, nunciate regi veſtro, & quæ amiſit, & quæ adhuc habet, præmia eſſe belli: Hoc regente, vtriuſq; terminos regni, id quemque habiturum, quod proximæ lucis aſſignatura fortuna eſt. Legati reſpondēt, cum bellū in animo ſit, facere eum ſimpliciter, quod ſpe pacis non fruſtraretur: ipſos petere, quàm primùm dimittantur ad regem: eum quoque bellum parare debere. Dimiſſi nunciant adeſſe certamen. Ille quidem confeſtim Mazæum cum tribus equitū millibus ad itinera quæ hoſtis petiturus erat, occupanda, præmiſit. Alexander, corpori vxoris eius iuſtis perſolutis, omnique grauiore comitatu intra eadem munimenta cum modico præſidio relicto, ad*

*hoſtem*

*hoſtem contendit. Duo cornua diuiſerat peditum, vtrimque lateri equite circundato. impedimenta ſequebantur agmen præmiſſum. deinde cum Scythis equitibus Menidam iubet explorare, vbi Darius eſſet. At ille cũ Mazæus haud procul conſediſſet, non auſus vltra procedere, nihil aliud quàm fremitũ hominum, hinnitumq́; equorũ exaudiſſe nunciat. Mazæus quoq. conſpectis procul exploratoribus, in caſtra ſe recepit, aduentus hoſtium nuncius. Igitur Darius, qui in patentibus campis decernere optabat, armari militẽ iubet, aciemq́; diſponit. In leuo cornu Bactriani ibant equites mille admodum, Dahæ totidem, & Arachoſij Suaniq́; quatuor millia explebant. Hos centum falcati currus ſequebantur. Proximus quadrigis erat Beſſus cum VIII. millibus equitum item Bactrianis. Maſſagetæ II. millibus agmen eius claudebant. pedites his plurium gentiũ non immixtos, ſed ſuæ quiſq. nationis iunxerant copias. Perſas deinde cum Marſis Sogdianiſq́; Ariobarzanes & Oriobates ducebant. illis partibus copiarum Orſines præerat, à VII. Perſis oriundus, ad Cyrum quoq. nobiliſſimum regem originẽ ſui referens. Hos aliæ gentes ne ſocijs quidem ſatis notæ ſequebantur. Poſt quas quinquaginta quadrigas Phradates magno Caſpianorũ agmine antecedebat. Indi, ceteriq́; rubri maris accolæ, nomina verius quã auxilia, poſt currus erãt. Claudebatur hoc agmen alijs falcatis curribus, quîs peregrinum militem adiunxerat. Hunc Armenij, quos minores appellant Armenios, Babylonij, vtroſq. Belitæ, & qui montes Coſſæorum incolebant, ſequebantur.*

*bantur. Poſt hos ibant Gortuæ gentes quidem Euboicæ, Medos quondam ſecuti, ſed iam degeneres, & patrij moris ignari. Applicauerat his Phrygas & Cataonas. Parthienorum deinde gens, incolentium terras, quas nũc Parthi Scythia profecti tenent, claudebant agmen. Hæc ſiniſtri cornus acies fuit. Dexterum tenebat natio maioris Armeniæ, Caduſijq́; & Cappadoces, & Syrij ac Medi. his quoq. falcati currus quinquaginta erant. Sũma totius exercitus equites XLV. millia, pedeſtris acies CC. millia expleuerat. Hoc modo inſtructi, decem ſtadia procedunt: iuſſiq́; ſubſiſtere, armati hoſtẽ exſpectabant. Alexandri exercitum pauor, cuius cauſa non ſuberat, inuaſit: quippe lymphati trepidare cœperunt, omniũ pectora occulto metu percurrente. Cæli fulgor tẽpore æſtiuo ardenti ſimilis internitens, ignis præbuit ſpeciem, flammáſque ex Darij caſtris ſplendere velut latis tenderent præſidijs credebant. Quod ſi perculſis Mazæus, qui præſidebat itineri, ſuperueniſſet, ingens clades accipi potuit. nunc, dum ille ſegnis in eo, quẽ occupauerat, tumulo ſedet, contentus non laceſſi, Alexander cognito pauore exercitus, ſignũ vt conſiſterẽt dari, ante ipſos arma deponere, ac leuare corpora iubet, admonens, nullam ſubiti cauſam eſſe terroris, hoſtem procul ſtare. Tandem compotes ſui, pariter arma & animos recepere: nec quicquam ex præſentibus tutius viſum eſt, quàm in eodem loco caſtra munire. Poſtero die Mazæus, qui cũ delectis equitũ in edito colle, ex quo Macedonũ proſpiciebantur caſtra, cõſederat, ſiue metu, ſiue quia ſpeculari modo iuſſus erat, ad Da-*

*ad Darium rediјt. Macedones eum ipſum collem quem deſeruerat, occupauerunt. nam & tutior planitie erat, & inde acies hoſtium, quæ in campo explicabatur, conſpici poterat. Sed caligo, quam circà humidi effuderant montes, vniuerſam quidem rei faciem non abſtulit, ceterùm agminum diſcrimina, atque ordinem prohibuit perſpici. Multitudo inundauerat campos, fremitúſque tot millium etiam procul ſtantiũ aures impleuerat. Fluctuare animo rex, & modo ſuum, modo Parmenionis conſilium ſera exiſtimatione perpendere: quippe eò ventum erat, vnde recipi exercitus niſi victor, aut ſine clade non poſſet. Itaque diſſimulato pauore mercenarium equitem ex Peonia præcedere iubet. Ipſe phalangem (ſicut antea dictũ eſt) in duo cornua extenderat. Vtrunque cornu equites tegebant. Iamque nitidior lux, diſcuſſa caligine, aciem hoſtium oſtenderat. Et Macedones ſiue alacritate, ſiue tædio expectationis ingentem pugnantium more edidere clamorem. Redditus & à Perſis, nemora valléſque circumiectas terribili ſono impleuerat. Nec iam contineri Macedones poterant, quin curſu quoque ad hoſtem contenderent. Melius adhuc ratus Alexãder in eodem tumulo caſtra munire, vallum iaci iuſſit: ſtrenuéque opere perfecto, in tabernaculum, ex quo tota acies hoſtiũ conſpiciebatur, ſeceſſit. Tum verò vniuerſa futuri diſcriminis facies in oculis erat. armis inſignibus equi viríque ſplendebant, & omnia interiore cura præparari: ſolicitudo Prætorum agmina ſua interequitantium oſtendebatur, ac pleraque inania, ſicut fremitus homi-*

*hominum, equorum hinnitus, armorum interniten-tium fulgor, ſolicitam expectatione mentem turba-uerant. Igitur ſiue dubius animi, ſiue vt ſuos expe-riretur, concilium adhibet, quid optimum factu eſſet exquirens. Parmenio peritiſſimus inter duces artium belli, furto non prœlio opus eſſe cenſebat: in-tempeſta nocte opprimi poſſe hoſtes, diſcordes moribus & linguis: ad hæc & ſomno & improuiſo periculo territos, quando in nocturna trepidatione coituros? At interdiu primùm terribiles occurſuras facies Scytharum, Bactrianorúmque: hirta illis ora, & intonſas comas eſſe. Præterea eximiam vaſtorum magnitudinem corporum: vanis & inanibus mili-tem magis quàm iuſtis formidinis cauſis moueri: deinde tantam multitudinem circumfundi pauciori-bus poſſe. Non in Ciliciæ anguſtijs, & inuijs calli-bus, ſed in aperta & lata planitie dimicandum fore. Omnes ferme Parmenioni aſſentiebantur. Polyper-con haud dubie in eo conſilio poſitam victoriam arbi-trabatur: quem intuens rex (namq. Parmenionem nuper acrius quàm vellet increpitum, rurſus caſti-gare non ſuſtinebat) Latrunculorum, inquit, & fu-rum iſta ſolertia eſt, quam præitis mihi: quippe il-lorum votum vnicum eſt, fallere. Meæ vero gloriæ ſemper aut abſentiam Darij, aut anguſtias locorum, aut furtum noctis obſtare non patiar. palam luce ag-gredi certum eſt. Malo me fortunæ pœniteat, quàm victoriæ pudeat. Ad hæc illud quoque accedit, Vigi-lias agere Barbaros, & in armis ſtare, vt ne decipi quidem poſſint. Itaque ad prœlium vos parate. Sic*

*incitatos, ad corpora curanda dimiſit. Darius id quod Parmenio ſuaſerat, hoſtem facturum eſſe coniectans, frenatos equos ſtare, magnámque exercitus partem in armis eſſe, ac vigilias intentiore cura ſeruari iuſſerat. Ergo ignibus tota eius caſtra fulgebant. Ipſe cum ducibus propinquiſque agmina in armis ſtantiũ circuibat, Solem Mithren, ſacrumq́ & æternum inuocans ignem, vt illis dignam vetere gloria, magnorumq́ monumentis fortitudinẽ inſpirarent. Et profectò ſi qua diuinæ opis auguria humana mente conſpici poſſent, deos ſtare ſecũ: illos nuper Macedonum animis ſubitã incuſſiſſe formidinẽ: adhuc lymphatos ferri agique, arma iacientes. Expetere præſides Perſarũ imperij debitas à vecordibus pœnas: nec ipſum ducem ſaniorem eſſe: quippe ritu ferarũ prædam modo quam expeteret, intuentem, in perniciem quæ ante prædã poſita eſſet, incurrere. Similis apud Macedones quoque ſolicitudo erat, noctemq́ velut in eam certamine edicto metu egerunt. Alexander non alias magis territus, ad vota & preces Ariſtandrum vocari iubet. Ille in cãdida veſte verbenas manu præferens capite velato, præibat preces regis, Iouis Mineruamq́ & victoriam propitiantis. Tunc quidem ſacrificio ritè perpetrato, reliquum noctis acquieturus in tabernaculum redijt. Sed nec ſomnum capere, nec quietem pati poterat. modo è iugo montis aciem in dexterũ Perſarum cornu dimittere agitabat, modo recta fronte concurrere hoſti; interdum hæſitare an potius in læuum detorqueret agmen. tandem grauatũ animi anxietate corpus altior ſomnus oppreſſit.*

*Iamque*

*Iamque luce orta duces ad accipienda imperia conuenerant, inſolito circa prætorium ſilentio attoniti: quippe aliàs accerſere ipſos, & interdum morantes caſtigare aſſueuerat. tunc ne vltimo quidem rerum diſcrimine excitatum eſſe mirabantur: & non ſomno quieſcere, ſed pauore marcere credebant. non tamen quiſquam ex cuſtodibus corporis intrare tabernaculum audebat, & iam tempus inſtabat, nec miles iniuſſu ducis aut arma capere poterat, aut in ordines ire. Diu Parmenio cunctatus, cibum vt caperent, ipſi, pronunciat. Iamque exire neceſſe erat. tunc demum intrat tabernaculum, ſæpiúſque nomine compellatum, cum voce non poſſet, tactu excitauit. Multa lux, inquit, eſt. Inſtructam aciem hoſtis admonuit, tuus miles adhuc inermis exſpectat imperium. Vbi eſt vigor ille animi tui? nempe exercitare vigiles ſoles. Ad hæc Alexander, Credes'ne me prius ſomnum capere potuiſſe, quam exonerarem animum ſolicitudine, quæ quietem morabatur? Signúmque pugnæ tuba dari iuſſit. Et cùm in eadem admiratione Parmenio aſſeueraret, quòd ſolutū ſe curis ſomnum cepiſſe dixiſſet, Minime, inquit, mirum eſt. Ego enim cum Darius terram vreret, vicos exſcinderet, alimenta corrumperet, potens mei non eram. Nunc vero quid metuam, cùm acie decernere paret? Hercule votum meum impleuit. ſed huius quoque conſilij ratio poſtea reddetur. Vos ite ad copias quibus quiſque præeſt: ego iam adero, & quid fieri velim, exponam. Raro admodum admonitu amicorum, cùm metus diſcriminis erat, vti ſolebat. Tunc quoq;*

 *muni-*

*munimento corporis ſumto, proceſſit ad milites. Haud aliàs tam alacrem viderant regem: & vultu eius interrito, certam ſpem victoriæ augurabantur: atque ille proruto vallo exire copias iubet, aciémque diſponit. In dextero cornu locati ſunt equites, quos agema appellabant. Praerat his Clytus, cui iunxit Philotæ turmas, ceteróſque præfectos equitum lateri eius applicuit. Ultima Meleagri ala ſtabat, quam Phalanx ſequebatur. Poſt Phalangem Argyraſpides erant. His Nicanor Parmenionis filius præerat. in ſubſidijs cum manu ſua Cenos; poſt eum Oroſtes, Lynceſtéſque. Poſt illos Polypercon dux peregrini militis. huius agminis Amyntas princeps erat. Phaligrus Balacriſeos regebat, in ſocietatem nuper aſcitos. Hæc dexteri cornus facies erat. In læuo Craterus Peloponenſium equites habebat, Acheorúmque & Locrenſium & Malleωn turmis ſibi adiunctis. hos Theſſali equites claudebant, Philippo duce. peditum acies equitatu tegebatur: frons læui cornus hæc erat. Sed ne circuiri poſſet à multitudine, vltimum agmen valida manu cinxerat. Cornua quoque ſubſidijs firmauit, non recta fronte, ſed à latere poſitis: vt ſi hoſtis circunuenire aciem tentaſſet, paratæ pugnæ forent. Hic Agriani erant, quibus Attalus præerat, adiunctis ſagittarijs Cretenſibus. Vltimos ordines auertit à fronte, vt totam aciem orbe muniret. Illirij hi erant, adiuncto milite mercede conducto. Thracas quoque ſimul obiecerat leuiter armatos: adeoque aciem verſabilem poſuit, vt qui vltimi ſtabant, ne circuirentur, verti tamen, & in frontem*

*circum-*

*circumagi poſſent. Itaque non prima quàm latera, non latera munitiora fuêre quàm terga. His ita ordinatis præcepit, vt ſi falcatos currus cum fremitu Barbari emitterent, ipſi laxatis ordinibus impetum incurrentium ſilentio exciperent, haud dubius ſine noxa tranſcurſuros, ſi nemo ſe opponeret. Sin autem ſine fremitu immiſiſſent, eos ipſi clamore terrerent, pauidóſque equos telis vtrinq. ſuffoderent. Qui cornibus præerant, extendere ea iuſſi, ita vt nec circumuenirentur ſi artius ſtarent, nec tamen vltimã aciem exinanirent. Impedimenta cum captiuis, inter quos mater liberique Darij cuſtodiebantur, haud procul aciem in edito colle conſtituit, modico præſidio relicto. Læuum cornu, ſicut aliâs, Parmenioni tuendum datum. Ipſe in dextro ſtabat. Nondum ad teli iactum peruenerant, cum Bion quidam transfuga, quãto maximo curſu potuerat, ad regẽ peruenit, nunciãs murices ferreos in terrã defodiſſe Darium, quà hoſtem equites emiſſurũ eſſe credebat: notatumque certo ſigno locum, vt fraus euitari à ſuis poſſet. Aſſeruari transfuga iuſſo, duces conuocat, expoſitoq́; quod nunciatum erat, monet vt regionem monſtratam declinent, equitémque periculum edoceant. Ceterùm hoc tantus exercitus exaudire non poterat, vſum aurium intercipiente fremitu duorum agminũ. Sed in conſpectu omnium duces & proximũ quemque interequitans alloquebatur. Emenſis tot terras, in ſpem victoriæ, de qua dimicandũ foret, hoc vnum ſupereſſe diſcrimen. Granicum hic amnem, Ciliciaque montes, & Syriã Ægyptumq́; prætereuntibus*

*raptas, ingentia ſpei gloriæque incitamenta referebat: reprehenſos ex fuga Perſas pugnaturos, quia fugere non poſſent: tertium diem iam metu exangues, armis ſuis oneratos, in eodem veſtigio hærere: nullum deſperationis illorum maius indicium eſſe, quàm quod vrbes, quod agros ſuos vrerent, quicquid non corrupiſſent, hoſtium eſſe confeſſi. Nomina modo vana gentium ignotarum ne extimeſcerent. neque enim ad belli diſcrimen pertinere, qui ab his Scythæ, quive Cadusij appellentur. ob id ipſum, quòd ignoti eſſent, ignobiles eſſe. nunquam ignorari viros fortes, at imbelles ex latebris ſuis erutos, nihil præter nomina afferre. Macedones virtute aſſecutos, ne quis toto orbe locus eſſet, qui tales viros ignoraret. Intuerentur Barbarorum inconditum agmen. alium nihil præter iaculum habere, alium funda ſaxa librare, paucis iuſta armà eſſe: itaque illinc plures ſtare, hinc plures dimicaturos. nec poſtulare ſè vt fortiter capeſſerēt prælium, ni ipſe ceteris fortitudinis fuiſſet exemplum: ſe ante prima ſigna dimicaturum: pro ſe quot cicatrices, totidē corporis decora. ſcire ipſos, vnum penè ſe prædæ communis exortem, in illis colendis ornandiſque vſurpare victoriæ præmia. hæc ſe fortibus viris dicere. ſi qui diſſimiles eorum eſſent, illa fuiſſe dicturum, perueniſſe eos, vndè fugere non poſſent: tot terrarum ſpatia emenſis, tot amnibus montibúſque poſt tergum obiectis, iter in patriam & penates manu eſſe faciendum. Sic duces, ſic proximi militum inſtincti ſunt. Darius in læuo cornu erat, magno ſuorum agmine dilectis equitum*

*pedi-*

*peditúmque ſtipatus: contempſerátque paucitatem hoſtis, vanã aciem eſſe extentis cornibus ratus. Ceterum ſicut curru eminebat, dextera læuáque ad circunſtantium agmina oculos manúſque circunferẽs, Terrarum, inquit, quas Oceanus hinc alluit, illinc claudit Helleſpontus, paulo antè domini, iam non de gloria, ſed de ſalute, & (quod ſaluti præponitis) libertate pugnandum eſt. hic dies imperium, quo nulla amplius vidit ætas, aut conſtituet, aut finiet. apud Granicum minima virium parte cum hoſte certauimus. In Cilicia victos Syria poterat excipere. Magna munimenta regni Tigris atque Euphrates erant. Ventum eſt eo, vnde pulſis ne fugæ quidem locus eſt. Omnia tam diutino bello exhauſta poſt tergum ſunt. Non incolas ſuos vrbes, non cultores habent terræ. Coniuges quoque & liberi ſequũtur hanc aciem; parata hoſtibus præda, niſi pro chariſſimis pignoribus corpora opponimus. Quod mearum fuit partium, exercitum, quem penè immenſa planicies vix caperet, cõparaui: equos, arma diſtribui: commeatus, ne tantæ multitudini deeſſent, prouidi: locum in quo acies explicari poſſet, elegi. Cetera in veſtra poteſtate ſunt. Audete modo vincere, famámque, infirmiſſimum aduerſus fortes viros telum, contemnite. Temeritas eſt, quam adhuc pro virtute timuiſtis: quæ vbi primum impetum effudit, velut quædam animalia amiſſo aculeo torpet. Hi verò campi deprehendêre paucitatẽ, quam Ciliciæ montes abſconderant. Videtis ordines raros, cornua extenta, mediam aciem vanã exhauſtam. nam vltimi,*

*quos locauit auerſos, terga iam præbent. obteri me hercule equorum vngulis poſſunt, etiam ſi nil præter falcatos currus emiſero. & bello vicerimus, ſi vincimus prœlio. Nam ne illis quidem ad fugam locus eſt. Hinc Euphrates, illinc Tigris prohibet incluſos: & quæ antea pro illis erant, in contrarium verſa ſunt. Noſtrum mobile & expeditum agmen eſt, illud prædagraue. Implicatos ergo ſpolijs noſtris trucidabimus, eademq; res & cauſa erit victoriæ, & fructus. Quod ſi quem è vobis nomen gentis mouet, cogitet Macedonum illinc arma eſſe, non corpora. Multum enim ſanguinem inuicem hauſimus, & ſemper grauior in paucitate iactura eſt. Nam Alexāder quantuſcunque ignauis & timidis videri poteſt, vnum animal eſt, &, ſi quid mihi creditis, temerarium & vecors adhuc noſtro pauore quàm ſua virtute felicius. Nihil autem poteſt eſſe diuturnum, cui non ſubeſt ratio. Licet felicitas aſpirare videatur, tamen ad vltimum temeritati non ſufficit. Præterea breues & mutabiles vices rerum ſunt, & fortuna nūquam ſimpliciter indulget. Forſitan ita deorum fata ordinauerunt, vt Perſarum imperium, quod ſecundo curſu per CCXXX. annos ad ſummum faſtigium euexerant, magno motu concuterent magis quàm affligerent, admonerentqúe nos fragilitatis humanæ, cuius nimia in proſperis rebus obliuio eſt. Modo Græcis vltro bellum inferebamus, nunc in ſedibus noſtris propulſamus illatum. Iactamur inuicem varietate fortunæ. Videlicet imperium, quia mutuo affectamus, vna gens non capit. Ceterùm etiam ſi ſpes non ſubeſſet,*

ſubeſſet, neceſſitas tamen ſtimulare deberet. ad extrema peruentum eſt. Matrem meam, duas filias, Ochum in ſpem huius imperij genitum, illos principes, illam ſobolem regiæ ſtirpis, duces veſtros regum inſtar, vinctos habet: niſi quid in vobis, ipſe ego maiore mei parte captiuus ſum. Eripite viſcera mea ex vinculis, reſtituite mihi pignora, pro quibus ipſi mori non recuſatis. Parentem, liberos (nam coniugem in illo carcere amiſi) credite nunc omnes tendere ad vos manus, implorare patrios deos: opem veſtram, miſericordiam, fidem expoſcere, vt compedibus, vt ſeruitute, vt precario victu ipſos liberetis. An creditis æquo animo ijs ſeruire, quorũ reges eſſe faſtidiunt? Video admoueri hoſtium aciem: ſed quo propius diſcrimen accedo, hos minus his quæ dixi, poſſum eſſe contentus. Per ego vos deos patrios, æternumque ignem qui præfertur altaribus, fulgoremq; ſolis intra fines regni mei orientis, per æternã memoriam Cyri, qui ademptum Medis Lydiſque imperium primus in Perſidem intulit, vindicate ab vltimo dedecore nomẽ gentémque Perſarum. Ite alacres, & ſpiritus pleni, vt quam gloriam accepiſtis à maioribus veſtris, poſteris relinquatis. In dextris veſtris iam libertatem, opem, ſpem futuri temporis geritis. Effugit mortem quiſque contempſerit, timidiſſimum quemque conſequitur. Ipſe non patrio more ſolum, ſed etiam vt conſpici poſſim, curru vehor: nec recuſo quo minus imitemini me, ſiue fortitudinis exemplum, ſiue ignauiæ fuero. Interim Alexander vt & demonſtratum à transfuga inſidiarum locum

*circuiret, & Dario, qui læuum cornu tuebatur, occurreret, obliquum incedere iubet. Darius quoque eodem ſuum obuertit, Beſſo admonito, vt Maſſagetes equites in læuum Alexandri cornu à latere inuehi iuberet. Ipſe ante ſe falcatos currus habebat, quos ſigno dato vniuerſos in hoſtem effudit. Ruebant laxatis habenis aurigæ, quò plures nondum ſatis prouiſo impetu obtererent. Alios ergo haſtæ multũ vltra temonem eminentes, alios ab vtroque latere dimiſſæ falces lacerauere. Nec ſenſim Macedones cedebant, ſed effuſa fuga turbauerant ordines. Mazæus quoque perculſis metum incuſſit, mille equitibus ad diripienda hoſtis impedimenta circumuehi iuſſis, ratus captiuos quoque, qui ſimul aſſeruabantur, rupturos vincula, cum ſuos appropinquantes vidiſſent. Non fefellerat Parmenionem, qui in læuo cornu erat. Propere igitur Polydamanta mittit ad regem, qui & periculum oſtenderet, & quid fieri iuberet conſuleret. Ille audito Polydamante, abi nuncia, inquit, Parmenioni, ſi acie vicerimus, non noſtra ſolum nos recuperaturos, ſed etiam quæ hoſtium ſunt, occupaturos. Proinde nõ eſt quod virium quicquam ſubducat ex acie: ſed vt me, vt Philippo patre dignum eſt, contemto ſarcinarum damno fortiter dimicet. Interim Barbari impedimenta turbauerant, cæſisq́; plerisq́; cuſtodum, captiui vinculis ruptis, quicquid obuium erat quo armari poſſent, corripiunt, & aggregati ſuorum equitibus, Macedones ancipiti circumuentos malo inuadũt, lætiq́; circa Syſigambim, viciſſe Darium, ingenti cæde proſtratos hoſtes, ad vltimum etiam impe-*

*impedimentis exutos nunciant: quippe eandem fortunam vbique eſſe credebant, & victores Perſas ad prædam diſcurriſſe. Syſigambis hortantibus captiuis vt animum à mœrore alleuaret, in eodem quo antea fuit perſeuerauit. Non vox vlla excidit ei, non oris color vultusue mutatus eſt, ſed ſedit immobilis, credo præcoqui gaudio verita iritare fortunā, adeo vt quid mallet, intuentibus eam fuerit incertum. Inter hæc Minidas præfectus equitum Alexandri cum paucis turmis opem impedimentis laturus aduenerat, & incertum ſuo ne conſilio an regis imperio. ſed non ſuſtinuit Caucaſiorum Scytharúmque impetum: quippe vix tentato certamine refugit ad regem, amiſſorum impedimentorum teſtis magis quàm vindex. Iam conſilium Alexandri vicerat dolor: & ne cura recuperandi ſua, militem à prœlio auerteret, non immerito verebatur. Itaque Aretem ducem haſtatorum, Sariſſophoros vocabant, aduerſus Scythas mittit. Inter hæc currus, qui circa prima ſigna turbauerant aciem, in Phalangem inuecti erant. Macedones cōfirmatis animis in mediū agmen accipiūt. Vallo ſimilis acies erat. iunxerant haſtas, & ab vtroque latere temere incurrentium ilia ſuffodiebant. circuire deinde currus, & propugnatores præcipitare cœperunt. Ingens ruina equorum aurigarúmque aciē compleuerat. Hi territos regere non poterāt, equi crebra iactatione ceruicum nō iugum modo excuſſerant, ſed etiam currus euerterant. vulnerati interfectos trahebant. nec conſiſtere territi nec progredi debiles poterant. Pauca tamen euaſere quadrigæ*

*in vlti-*

*in vltimam aciem, ijs quibus inciderunt, miſerabili morte conſumtis. quippe amputata virorum membra humi iacebant, & quia calidis adhuc vulneribus aberat dolor, trunci quoque & debiles arma tamen non omittebant, donec multo ſanguine effuſo exanimati procumberent. Interim Aretes, Scytharũ, qui impedimenta diripiebant, duce occiſo, grauius territis inſtabat. Superuenere deinde à Dario Bactriani, pugnæq́ue vertere fortunam. Multi ergo Macedonum primo impetu obtriti ſunt, plures ad Alexandrum refugerunt. Tum Perſæ clamore ſublato, qualem victores ſolent edere, ferociter in hoſtem quaſi vbique profligatum incurrunt. Alexander territos caſtigare, adhortari, prœlium, quod iam elanguerat, ſolus accendere: confirmatiſque tandem animis ire in hoſtẽ iubet. Rarior acies erat in dextero cornu Perſarum. nanque inde Bactriani deceſſerant ad opprimenda impedimenta. Itaque Alexander laxatos ordines inuadit, & multa cæde hoſtium inuehitur. At qui in læuo cornu erant Perſæ, ſpe poſſe eum includi, agmen ſuum à tergo dimicantis opponunt. Ingenſq́ue periculum in medio hærens adiſſet, ni equites Agriani calcaribus ſubditis circumfuſos regi Barbaros adorti eſſent, auerſóſque cædendo in ſe obuerti coëgiſſent. Turbata erat vtraque acies. Alexander & à fronte & à tergo hoſtem habebat; qui auerſo ei inſtabant, & ab Agrianis equitibus premebantur. Bactriani impedimentis hoſtium direptis reuerſi, ordines ſuos recuperare non poterant. plura ſimul abrupta à ceteris agmina. vbicunque*

*alium*

*alium alij ſors miſcuerat, dimicabat. duo reges iunctis prope agminibus prœlium accendebant. Plures Perſæ cadebant, par ferme vtrinque numerus vulnerabatur. Curru Darius, Alexander equo vehebatur. Vtrunque delecti tuebantur, ſui immemores: quippe amiſſo rege nec volebant ſalui eſſe, nec poterant. ante oculos ſui quiſque regis mortem occumbere ducebant egregium. Maximū tamen periculum adibant, qui maximè tuebantur: quippe ſibi quiſq. cæſi regis expetebat decus. Ceterùm ſiue ludibrium oculorum, ſiue vera ſpecies fuit, qui circa Alexandrum erāt, vidiſſe ſe crediderunt paullum ſuper caput regis placide volantem aquilam, non ſonitu armorum, non gemitu morientium territam: diúque circa equum Alexandri pendenti magis quàm violanti ſimilis apparuit. Certè vates Ariſtander alba veſte indutus, & dextera præferens lauream, militibus in pugnam intentis auem mōſtrabat, haud dubium victoriæ auſpicium. Ingens ergo alacritas ac fiducia paulo antè territos accendit ad pugnam, vtique poſt quàm auriga Darij, qui ante ipſum ſedens equos regebat, haſta transfixus eſt. Nec aut Perſæ aut Macedones dubitauere, quin ipſe rex eſſet occiſus. Lugubri ergo vlulatu & incondito clamore gemitúque totam fere aciē adhuc æquo Marte pugnantium turbauere cognati Darij & armigeri; læuoq. cornu in fugam effuſo deſtituerant currum, quem à dextera parte ſtipati in medium agmen receperunt. Dicitur acinace ſtricto Darius dubitaſſe, an fuga dedecus honeſta morte vitaret. ſed eminens curru, non-*

dum

*dum omnem ſuorum aciem prœlio excedentem deſtituere erubeſcebat. dum inter ſpem & deſperationem hæſitat, ſenſim Perſæ cedebant, & laxauerant ordines. Alexander mutato equo, quippe plures fatigauerat, reſiſtentium ora fodiebat, fugientium terga: Iamque non pugna; ſed cædes erat, cùm Darius quoque currum ſuum in fugam vertit, hærebat in tergis fugientium victor, ſed proſpectum oculorum nubes pulueris, quæ ad cælum ferebatur, abſtulerat. Ergo haud ſecus quàm in tenebris errabant, ad ſonum notæ vocis & ſignum ſubinde coeuntes. Exaudiebant tamē ſtrepitus habenarum, quibus equi currum vehentes identidem verberabantur. hæc ſola fugientis veſtigia excepta ſunt. At in læuo Macedonū cornu, quod Parmenio (ſicut ante dictum eſt) tuebatur, longè alia fortuna vtriuſque partis res gerebatur. Mazæus cum omni ſuorum equitatu vehementer, inuectus, vrgebat Macedonum alas. Iamque abundans multitudine aciem circumuehi cœperat. tum Parmenio equites nūciare iubet Alexādro, in quo diſcrimine ipſi eſſent: ni maturè ſubueniretur. non poſſe ſiſti fugam. Iam multum viæ præceperat rex imminens fugientium tergis, cùm à Parmenione triſtis nuncius venit: refrenare equos iuſſi, qui vehebantur; agménque conſtitit: frendente Alexandro eripi ſibi victoriam è manibus, & Darium felicius fugere, quàm ſequi ſe. interim ad Mazæum ſuperati regis fama peruenerat. Itaque quanquā validior erat tamen fortuna partium territus, perculſis languidius inſtabat. Parmenio ignorabat quidē cauſam*

*ſam*

*ſam ſua ſponte pugnæ remiſſæ, ſed occaſione vincendi ſtrenuè eſt vſus. Theſſalos equites ad ſe vocari iubet: Ecquid videtis, inquit, iſtos, qui ferociter modo inſtabant, pedē referre, ſubito pauore perterritos? Nimirum nobis quoq. regis noſtri fortuna vicit; omnia Perſarum cæde ſtrata ſunt. quid ceſſatis? an ne fugientibus quidē pares eſtis? Vera dicere videbatur, & ſpes languentes quoque erexerat: ſubditis calcaribus proruere in hoſtem: & illi iam non ſenſim, ſed citato gradu recedebant, nec quicquā fugæ niſi quod terga nondum verterant, deerat. Parmenio tamen ignarus quænā in dextero cornu fortuna regis eſſet, repreſſit ſuos. Mazæus dato fugæ ſpatio, non recto itinere, ſed maiore & ob id tutiore circuitu Tigrim ſuperat, & Babylonem cum reliquijs deuicti exercitus intrat: Darius paucis fugæ comitibus ad Lycum amnem contenderat: quo traiecto, dubitauit an ſolueret pontem: quippe hoſtem iam affore nunciabatur. Sed tot millia ſuorū, quæ nondum ad amnē peruenerāt, ponte reciſo prædā hoſtis fore videbat. Abeuntē, cum intactum ſineret pontē, dixiſſe conſtat, Malle inſequentibus iter dare, quam auferre fugientibus. Ipſe ingēs ſpatium fuga emenſus, media ferè nocte Arbela peruenit. Quis tot ludibria fortunæ, ducū, agminum, cædem multiplicē, deuictorum fugā, clades nunc ſingulorum, nunc vniuerſorū, aut animo aſſequi queat, aut oratione cōplecti? Propemodū ſeculi res in vnū illum diem fortuna cumulauit. Alij quà breuiſſimum patebat iter, alij diuiſi ſaltus & ignotos ſequentibus calles petebant. Eques pedéſque confuſi. ſine duce,*

armatis

*armatis inermes, integris debiles implicabantur. Deinde miſericordia in metum verſa, qui ſequi non poterant, inter mutuos gemitus deſerebantur. Sitis præcipuè fatigatos & ſaucios exurebat, paſſimque omnibus riuis proſtrauerant corpora, præterfluentem aquam hianti ore captantes: quàm cum auidè turbidam hauſiſſent, tendebãtur extemplo præcordia premente limo, reſolutiſque & torpẽtibus membris, cum ſuperueniſſet hoſtis, nouis vulneribus excitabãtur. Quidam occupatis proximis riuis deuerterant longius, vt quidquid occulti humoris vſquam manaret, exciperent. Nec vlla adeo auida & ſicca lacuna erat, vt veſtigantium ſitim falleret. E proximis vero itineri vicis vlulatus ſenum, feminarúmque exaudiebantur, barbaro ritu Darium adhuc regẽ clamantium. Alexander (vt ſupra dictum eſt) inhibito ſuorum impetu, ad Lycum amnem peruenerat, vbi ingens multitudo fugientium onerauerat pontem, & plerique, cum hoſtis vrgeret, in flumen ſe præcipitauerant, grauéſque armis, & prœlio ac fuga defatigati, gurgitibus hauriebantur. Iamque non pons modo fugientes, ſed ne amnis quidem capiebat agmina ſua improuidè ſubindè cumulantes: quippe vbi intrauit animos pauor, id ſolũ metuunt, quod primum formidare cœperunt. Alexander inſtantibus ſuis abeuntem hoſtem permitteret ſequi: hebetia eſſe tela, & manus fatigatas, tantóque curſu corpora exhauſta, & præceps in noctem diei tempus cauſatus eſt: reuera de læuo cornu, quod adhuc in acie ſtare credebat, ſolicitus, reuerti ad ferendã opem ſuis ſtatuit.*

*Iamque*

*Iamque ſigna conuerterat, cum equites à Parmenione miſſi illius quoque partis victoriam nunciant. Sed nullũ eo die maius periculum adijt, quàm dum copias reducit in caſtra. Pauci eum & incompoſiti ſequebantur ouantes victoria: quippe omnes hoſtes aut in fugam effuſos, aut in acie cecidiſſe credebant; cum repentè ex aduerſo apparuit agmen equitum, qui primò inhibuere curſum, deinde Macedonum paucitate conſpecta, turmas in obuios concitauerũt. Ante ſigna rex ibat diſſimulato magis periculo quàm ſpreto. Nec defuit ei perpetua in dubijs rebus felicitas. namque præfectum equitatus auidum certaminis, & ob ipſum incautius in ſe ruentẽ, haſta transfixit. Quo ex equo lapſo, proximum, ac dein plures eodem telo cõfodit. Inuaſere turbatos amici quoque: nec Perſæ inulti cadebant. quippe non vniuerſæ acies, quàm hæ tumultuariæ manus vehementius iniere certamen. Tandem barbari, cum obſcura luce fuga tutior videretur eſſe, quàm pugna, diuerſis agminibus abiere. Rex extraordinario periculo defunctus incolumes ſuos reduxit in caſtra. Cecidere Perſarum, quorum numerum victores inire potuerunt, millia XL. Macedonum minus quàm CCC. deſiderati ſunt. Ceterùm hanc victoriam rex maiòre ex parte virtuti ſuæ debuit. animo, non (vt àntea) loco vicit. Nam & aciẽ peritiſſimè inſtruxit, & promptiſſimè ipſe pugnauit, & magno conſilio iacturam ſarcinarum impedimentorúmque contempſit, cum in ipſa acie ſummæ rei videret eſſe diſcrimẽ; dubioq́; adhuc pugnæ euentu, pro victore ſe geſſit: perculſos*

*deinde hoſtes fudit: fugientes, quod in illo ardore animi vix credi poteſt, prudentius quàm auidius perſecutus eſt. Nam ſi parte exercitus adhuc in acie ſtante, inſtare cedentibus perſeueraſſet, aut ſua culpa victus eſſet, aut aliena virtute viciſſet. Iam ſi multitudinem equitum occurrentium extimuiſſet, victori aut fœdè fugiendum, aut miſerabiliter cadendum fuit. Ne duces quidem copiarum ſua laude fraudandi ſunt. quippe vulnera quæ quiſque excepit, indicia virtutis ſunt. Epheſtionis brachium haſta ictum eſt. Perdiccas, ac Cœnos & Menides ſagittis propè occiſi. Et ſi verè æſtimare Macedones, qui tunc erant, volumus, fatebimur & regem talibus miniſtris, & illos tanto rege fuiſſe digniſſimos.*

# Q. CVRTII RVFI
## HISTORIARVM MAGNI ALEXANDRI MA-
*cedonis,*

## LIBER QVINCTVS.

QV AE *interim ductu imperióque Alexandri vel in Græcia, vel Illyrijs ac Threcia geſta ſunt, ſi ſuis quæque temporibus reddere voluero, interrumpenda ſunt res Aſiæ, quas vtique ad fugam mortemq; Darij vniuerſas in conſpectum dari, & ſicut inter ſe cohærent, ita opere ipſo coniungi, haud paullo aptius videri poteſt. Igitur, quæ prœlio apud Arbela coniuncta ſunt, ordiar dicere.*

*cere. Darius media fere nocte Arbela peruenerat, eodémque magnæ partis amicorum eius ac militum fugam fortuna compulerat: quibus conuocatis exponit haud dubitare ſe, quin Alexander celeberrimas vrbes agróſque omni copia rerum abundãtes petiturus eſſet, prædam opimam paratámque ipſum & milites eius ſpectare. Id ſuis rebus tali in ſtatu ſaluti fore, quippe ſe deſerta cum expedita manu petiturum. Vltima regni adhuc intacta eſſe, inde bello vires haud ægrè reparaturum. Occuparet ſane Gazam auidiſſima gens, & ex longa fame ſatiaret ſe auro, mox futura prædæ ſibi: vſu ſe didiciſſe pretioſam ſuppellectilem, pelliceſq; & Spadonum agmina nihil aliud fuiſſe, quàm onera & impedimenta. Eadem trahentẽ Alexandrum, quibus rebus antea viciſſet, inferiorẽ fore. Plena omnibus deſperationis videbatur oratio: quippe Babylonẽ vrbem opulentiſſimam dedi, iam Suſa, iam cetera ornamenta regni, cauſámque belli victorem occupaturum. At ille docere pergit nõ ſpecioſa dictu, ſed vſu neceſſaria in rebus aduerſis ſequenda eſſe. Ferro geri bella, nõ auro: viris, nõ vrbiũ tectis: omnia ſequi armatos. Sic maiores ſuos perculſos in principio rerũ celeriter priſtinam reparaſſe fortunam. Igitur ſiue confirmatis eorum animis, ſiue imperium magis quàm conſilium ſequentibus, Mediæ fines ingreſſus eſt. Paulo poſt Alexandro Arbela traduntur regia ſuppellectili ditique gaza repleta. quatuor millia talentûm fuere, præterea pretioſæ veſtes, totius (vt ſupra dictum eſt) exercitus opibus in illam ſedem congeſtis. Ingru-*

*entibus deinde morbis, quos odor cadauerum totis iacētium cāpis vulgauerat, maturius caſtra mouit. Euntibus aperit ſe læua Arabia odorum fertilitate nobilis regio. campeſtre iter eſt inter Tigrim & Euphratem tam vber & pinguis ſoli, vt à paſtu repelli pecora dicantur, ne ſatietas perimat. Cauſa fertilitatis eſt humor qui ex vtroq. amne manat, toto fere ſolo propter venas aquarũ reſudante. Ipſi amnes ex Armeniæ montibus profluũt, ac magno deinde aquarũ diuortio iter quod cœpere percurrũt. Duo millia & D. ſtadia menſi ſunt, qui ampliſſimum interuallum circa Armeniæ montes notauerunt. Iidem cum Mediæ & Cordiacorum terras ſecare cœperunt, paulatim in arctius coëunt: & quo longius manant, hoc anguſtius inter ſe ſpatium terræ relinquunt. Vicina maximè ſunt his campis, quos incolæ Meſopotamiam appellant. Mediam namque ab vtroque latere cludunt. Eadem per Babyloniorum fines in rubrũ mare irrumpunt. Alexander quartis caſtris ad Mennin vrbem peruenit. Cauerna ibi eſt, ex qua fons ingentem vim bituminis effundit, adeo vt ſatis conſtet Babylonios muros ingentis operis, huius fontis bitumine interlitos fuiſſe. Ceterùm Babylonem procedenti Alexandro, Mazæus, qui ex acie in eam vrbem confugerat, cum adultis liberis ſupplex occurrit, vrbem ſeq́ue dedens. Gratus aduentus eius regi fuit; quippe magni operis futura obſidio tam munitæ vrbis. Ad hoc vir illuſtris, & manu promptus, famáque etiam proximo prœlio celebris, & ceteros ad deditionẽ ſui incitaturus exẽplo videbatur. Igi-*

*tur*

tur hunc quidem benignè cum liberis excepit. Ceterùm quadrato agmine, quod ipſe ducebat, velut in aciem irent, ingredi ſuos iubet. Magna pars Babyloniorum conſtiterat in muris, auida cognoſcendi nouum regem. Plures obuiam egreſſi ſunt: inter quos Bagophanes arcis & regiæ pecuniæ custos, ne ſtudio à Mazæo vinceretur, totum iter floribus coroniſque cõſtrauerat, argenteis altaribus vtroque latere diſpoſitis, quæ non thure modo, ſed omnibus odoribus cumulauerat. Dona eum ſequebantur, greges pecorum, equorúmque: leones quoque & pardales caueis præferebãtur. Magi deinde ſuo more carmen canentes. poſt hos Chaldei, Babyloniorúmque non vates modo, ſed etiam artifices cum fidibus ſui generis ibant. Laudes ij regum canere ſoliti. Chaldei ſiderum motus, & ſtatas vices temporum oſtendere. Equites deinde Babylonij ſuo equorúmque cultu ad luxuriam magis quàm ad magnificentiam exacto, vltimi ibant. Rex armatis ſtipatus, oppidanorum turbam poſt vltimos pedites ire iuſſit. Ipſe cum curru vrbem, ac deinde regiam intrauit. Poſtero die ſuppellectilem Darij, & omnem pecuniam recognouit. Ceterùm ipſius vrbis pulchritudo ac vetuſtas non regis modo, ſed etiam omnium oculos in ſemet haud immerito conuertit. Semiramis eam condiderat, vel (vt plerique credidere) Belus: cuius regia oſtenditur. Murus laterculo coctili, bitumine interlitus, ſpatium XXX. & duorum pedum latitudinem amplectitur, quadrigæ inter ſe occurrentes ſine periculo commeare dicuntur. Altitudo muri L. cubitorum

*eminet ſpatio. Turres denis pedibus quàm murus altiores ſunt. Totius operis ambitus CCCLXVIII. ſtadia complectitur. ſingulorū ſtadiorum ſtructuram ſingulis diebus perfectam eſſe memoriæ proditum eſt. Ædificia non ſunt admota muris, ſed fere ſpatium iugeri vnius abſunt. Ac ne totam quidem vrbem tectis occupauerūt. per LXXX. ſtadia habitabatur, nec omnia continua ſunt, credo, quia tutius viſum eſt pluribus locis ſpargi. Cetera ſerunt coluntq́, vt ſi externa vis ingruat, obſeſſis alimenta ex ipſius vrbis ſolo ſubminiſtrent. Euphrates interfluit, magnæq́ molis crepidinibus coërcetur. Sed omnium operum magnitudinē circumueniunt cauernæ ingentes in altitudinem preſſæ ad accipiendū impetum fluminis: quod vbi appoſitæ crepidinis faſtigium exceſſit, vrbis tecta corriperet, niſi eſſent ſpecus lacuſq́ qui exciperent. Coctili laterculo ſtructi ſunt: totum opus bitumine aſtringitur. Pons lapideus flumini impoſitus iungit vrbem. hic quoque inter mirabilia Orientis opera numeratus eſt: quippe Euphrates altū limum vehit, quo penitus ad fundamenta iacienda egeſto, vix fulciendo operi firmum reperiunt ſolum. Arenæ autem ſubinde cumulatæ, & ſaxis quibus pons ſuſtinetur, annexæ, morantur amnem, qui retentus, acrius quàm ſi libero curſu mearet, illiditur. Arcem quoque ambitu XX. ſtadia complexam habet: XXX. pedes in terram turriū fundamenta demiſſa ſunt: ad LXXX. ſummum munimenti faſtigium peruenit. Super arcem vulgatū Græcorum fabulis miraculum, penſiles horti ſunt, ſummam murorum*

*altitu-*

*altitudinem æquantes, multarumq́ arborum vmbra & proceritate amœni. Saxeæ pilæ, quæ totũ onus ſuſtinent, inſtructæ ſunt. Super pilas lapide quadrato ſolum ſtratum eſt, patiens terræ quàm altã iniyciunt, & humoris quo rigant. adeoq. validas arborũ ſuſtinent moles, vt ſtipites earũ VIII. cubitorum ſpatium craſſitudine æquent, in L. pedum altitudinẽ emineant, & frugiferæ æquè ſint, ac ſi terra ſua alerentur. Et cum vetuſtas nõ opera ſolũ manu facta, ſed etiam ipſam naturam paulatim exedendo perimat, hæc moles, quæ tot arborum radicibus premitur, tantiq́ nemoris pondere onerata eſt, inuiolata durat: quippe XX. lati parietes ſuſtinent, XI. pedum interuallo diſtantes, vt procul viſentibus ſiluæ mõtibus ſuis imminere videantur. Syriæ regem Babylone regnantem hoc opus eſſe molitum memoriæ proditũ eſt, amore coniugis victum, quæ deſiderio nemorũ ſiluarumq́ in campeſtribus locis virum compulit naturæ geniũ amœnitate huius operis imitari. Diutius in hac vrbe quàm vſquam conſtitit rex, nec vllus locus diſciplinæ militari magis nocuit. Nihil vrbis eius corruptius moribus, nihil ad irritandas illiciendáſque immodicas cupiditates inſtructius. Liberos cõiugeſq́ cum hoſpitibus ſtupro coire, modo pretium flagitij detur, parentes maritique patiuntur. Conuiuales ludi tota Perſide regibus purpuratiſq́ cordi ſunt. Babylonij maximè in vinum, & quæ ebrietatẽ ſequuntur, effuſi ſunt. Feminarum conuiuia ineuntiũ in principio modeſtus eſt habitus: dein ſumma quæque amicula exuunt, paulatimq́ pudorem prophanant.*

*Ad vltimum (honos auribus ſit) ima corporum velamenta proiiciunt: nec meretricium hoc dedecus eſt, ſed matronarum virorúmque, apud quos comitas habetur vulgati corporis vilitas. Inter hæc flagitia exercitus ille domitor Aſiæ per XXXIIII. dies ſaginatus, ad ea quæ ſequebātur diſcrimina haud dubie debilior futurus fuit, ſi hoſtē habuiſſet. Ceterùm quo minus damnum ſentiret, identidem incremento renouabatur. Namque Amyntas Andromenis ab Antipatro Macedonum peditū ſex millia abduxit, D. præterea eiuſdem generis equites; cum his DC. Thracas, adiunctis peditibus ſuæ gentis III. millibus & D: & ex Peloponneſo mercenarius miles ad quatuor millia aduenerat cum CCCLXXX. equitibus. Idem Amyntas adduxerat L. principum Macedoniæ liberos adultos, ad cuſtodiā corporis: quippe inter epulas hi ſunt regis miniſtri, iidemq́; equos ineunti prœlium admouent, venantémque comitantur, & vigiliarum vices ante cubiculi fores ſeruant, magnorúmque præfectorum & ducum hæc incrementa ſunt & rudimenta. Igitur rex arci Babylonis Agathone præſidere iuſſo, cum DCC. Macedonum, CCCq. mercede conductis, prætores, qui regioni Babyloniæ & ciuitati præeſſent, Menetam & Appollodorū reliquit. duo his millia peditum cum mille talentis data. Vtrique præceptum, vt in ſupplementum milites legerent. Mazæum transfugam Satrapia Babyloniæ donat. Bagophanem, qui arcem tradiderat, ſequi iuſſit. Armenia Mythreni Sardium proditori data eſt. Ex pecunia deinde Babyloniæ*

*Mace-*

*Macedonibus equitibus ſexceni denarij tributi, peregrinus eques quingenos accepit. Ducenis pedeſtrium ſtipendium menſum. His ita compoſitis, in regionem quæ Satrapene vocatur, peruenit. fertilis terra, copia rerum & omni commeatu abundans. Itaque diutius ibi ſubſtitit: ac ne deſides otio demitterent animos, iudices dedit, præmiáque propoſuit de virtute militari certantibus. Octo, qui fortiſſimi iudicati eſſent, ſingulis militũ millibus præfuturi erant. Chiliarchas vocabant, tum primum in hunc numerum copijs diſtributis. namque antea quingenariæ cohortes fuerant, nec fortitudinis præmia geſſerant. Ingens militum turba conuenerat, egregio interfuturæ certamini, teſtis eadem cuiuſque factorum, & de iudicibus latura ſententiam: quippe vero ne an falſo honos cuique haberetur, ignorari non poterat. Primus omnium virtutis cauſa donatus eſt Adarchias ſenior, qui omiſſum apud Alicarnaſſon à iunioribus prœlium vnus maximè accēderat. Proximus ei Antigonis viſus eſt. Tertium locum Philotas Angheus obtinuit, quartus Amyntæ datus. Poſt hos Antigonus, & ab eo Lynceſtes Amyntas fuit: ſeptimum locum Theodotus, vltimum obtinuit Hellanicus. In diſciplina quoq. militaris rei pleraque à maioribus ſumta vtiliter mutauit. Nam cũ antè equites in ſuam quiſque gentem deſcriberentur, ſeorſum à ceteris exemto nationum diſcrimine, præfectos non vtique ſuarum gentium, ſed delectos attribuit. Tuba, cum caſtra mouere vellet, ſignum dabat: cuius ſonus plerunque tumultiantium fremitu exoriente,*

*haud ſatis exaudiebatur. Ergo perticam, quæ vndiq. conſpici poſſet, ſupra prætoriū ſtatuit, ex qua ſignum eminebat pariter omnibus conſpicuum. obſeruabatur ignis noctu, fumus interdiu. Iamque Suſa adituro Abulites regionis eius præfectus ſiue Darij iuſſu, vt Alexandrum præda retineret, ſiue ſua ſponte filium obuiam miſit, traditurum ſe vrbem promittens, Benigne iuuenem excepit Rex, & eodem duce ad Hydaſpen amnem peruenit, delicatam (vt fama eſt) vehentem aquam. Hic Abulites cum donis regalis opulentiæ occurrit. Dromades cameli inter dona erant velocitatis eximiæ, XII. Elephanti à Dario ex India acciti, iam non terror (vt ſperauerat) Macedonum, ſed auxilium, opes victi ad victorē transferente fortuna. Vt verò vrbem intrauit, incredibilem ex theſauris ſummam pecuniæ egeſſit. L. millia talentûm argenti, non ſignati forma, ſed rudi pondere. Multi reges tantas opes longa ætate cumulauerant liberis poſteriſque, vt arbitrabantur: quas vna hora in externi regis manus intulit. Conſedit deinde in regia ſella multo excelſiore, quàm pro habitu corporis. Itaque cum pedes imum gradum non contingerent, vnus ex regijs pueris menſam ſubdidit pedibus: & cum ſpadonem, qui Darij fuerat, ingemiſcentem cōſpexiſſet rex, cauſſam mœſtitiæ requiſiuit. Ille indicat, Darium veſci in ea ſolitum, ſeq. ſacram eius menſam ad ludibrium recidentem ſine lachrymis conſpicere non poſſe. Subijt ergo regem verecundia violandi hoſpitales deos: iamque ſubduci iubebat, cum Philotas, Minimè vero feceris rex, ſed*

*omen*

*omen quoque accipe, menſam ex qua libauit hoſtis epulas, tuis pedibus eſſe ſubiectam. Rex Perſidis fines aditurus, Suſa vrbem Archelao, & præſidium III. millium tradidit. Xenophilo arcis cura mandata eſt. mille Macedonū ætate grauibus præſidere arcis cuſtodiæ iuſſis. Theſaurorum Callicrati tutela permiſſa, Satrapea regiōis Suſianæ reſtituta Abulitæ. Matrem quoq. Darij & liberos in eadem vrbe deponit. Ac forte Macedonicas veſtes multamq́; purpuram dono ex Macedonia ſibi miſſa cum ijs qui confecerāt, tradi Syſigambi iubet. Omni namque honore eam, & filij quoque pietate proſequebatur. Admoneriq́; iuſſit, vt ſi cordi quoq. veſtis eſſet, conficere eā neptes ſuas aſſuefaceret, donóque doceret dare. Ad hanc vocem lachrymæ obortæ, prodidere animum aſpernantis id munus: quippe non aliud magis in contumeliam Perſarum feminæ accipiunt, quàm admonere lanæ manus: Nunciant, qui dona tulerant, triſtem eſſe Syſigambim. dignáque res & excuſatione & ſolatio viſa. Ipſe ergo peruenit ad eam, & , Mater (inquit) hanc veſtem, qua indutus ſum, ſororum non donum ſolum, ſed etiam opus vides: noſtri decepere me mores. Caue obſecro, ne in contumeliam acceperis ignorationem meam. Quæ tui moris eſſe cognoui (vt ſpero) abundè ſeruata ſunt. Scio apud vos filio in conſpectu matris nefas eſſe conſidere, niſi cum illa permiſit. Quotieſcunque ad te veni, donec vt conſiderem annueres reſtiti. Procumbens venerari me ſæpè voluiſti, inhibui. Dulciſſimæ matri Olympiadi nomen debitum, tibi reddo. Mitigato*

*animo*

*& ignobilis: ſimul iam inter hæc eminus petebatur, cum teſtudine obiecta milites, quem vt inde cederet, propellere nequiuerant, tuebantur. Tandem Tauron ſuper arcem vrbis ſe cum ſuo agmine oſtendit: ad cuius conſpectum & animi hoſtium labare, & Macedones acrius prœlium inire cœperunt. Anceps oppidanos malum vrgebat, nec ſiſti vis hoſtium poterat. Paucis ad moriendum, pluribus ad fugam animus fuit. Magna pars in arcem conceſſit. Inde XXX. oratoribus miſſis ad deprecandum, triſte reſponſum à rege redditur, non eſſe veniæ locũ. Itaque ſuppliciorum quoque metu perculſi, ad Siſygambim Darij matrem occulto itinere, ignotóque hoſtibus mittunt, qui peterent vt ipſa regem mitigaret, haud ignari parentis eam loco diligi colíque. Et Medates ſororis eius filiam ſecum matrimonio iunxerat, Darium propinqua cognatione contingens. Diu Siſygambis ſupplicum precibus repugnauit, abnuens deprecationem pro illis conuenire fortunæ in qua eſſet: adiecítque metuere ſeſe ne victoris indulgentiam fatigaret: ſæpiúſque cogitare captiuam eſſe ſe, quàm reginam fuiſſe. Ad vltimum victa litteris Alexandrum ita deprecata eſt, vt id ipſum excuſaret, quod deprecaretur, petere ſe vt illis quoque, ſi minus ſibi ignoſceret, pro neceſſario ac propinquò ſuò iam non hoſte, ſed ſupplice tantum vitam precari. Moderationem clementiámque regis, quæ tunc fuit, vel vna hæc res poſſit oſtendere. non Madati modo ignouit; ſed omnes & deditos & captiuos libertate atque immunitate donauit; vrbem reliquit intactam, agros*

*ſine tributo colere permiſit. A victore Dario plura mater non impetraſſet. Vxiorum deinde gentem ſubactam, Suſianorū ſatrapæ contribuit; diuiſiſq; cum Parmenione copiis illum campeſtri itinere procedere iubet, ipſe cum expedito agmine iugum montium cepit, quorum perpetuum dorſum in Perſidem excurrit. Omni hac regione vaſtata, tertio die Perſidem, quinto anguſtias (quas illi Suſidas Pylas vocant) intrat. Ariobarzanes has cum XX. millibus peditum occupauerat, rupes abſciſſas, & vndiq. præruptas: in quarum cacuminibus extra teli iactum Barbari ſtabant, de induſtria quieti, & pauentibus ſimiles, donec in artiſſimas fauces penetraret agmen. Quod vbi contemtu ſui pergere vident: tum vero ingentis magnitudinis ſaxa per montium prona deuoluunt, quæ incuſſa ſæpius ſubiacentibus petris maiore vi incidebant, nec ſingulos modo, ſed agmina proterebant. Fundis quoque excuſſi lapides, & ſagittæ vndique ingerebantur. Nec id miſerrimum fortibus viris erat, ſed quòd inulti ferarum ritu veluti in fouea deprehenſi cæderentur. Ira igitur in rabiem verſa, eminentia ſaxa complexi, vt ad hoſtem peruenirent, alius alium leuantes conabantur aſcendere. ea ipſa multorum ſimul manibus conuulſa, in eos qui commouerant, recidebant. Nec ſtare ergo poterant, nec niti, nec teſtudine quidem protegi, cum tantæ molis onera propellerent Barbari. Regem non dolor modò, ſed etiam pudor temere in illas anguſtias coniecti exercitus angebat. Inuictus ante eam diem fuerat, nihil fruſtra auſus: impune*

Cili-

Ciliciæ fauces intrauerat: mari quoque nouum iter in Pamphiliam aperuerat: tunc hæſitabat deprehenſa felicitas, nec aliud remedium erat, quàm reuerti quà venerat. Itaque ſigno receptui dato, denſatis ordinibus, ſcutiſque ſuper capita conſertis, retro euadere ex anguſtijs iubet. XXX. fuere ſtadia quæ remenſi ſunt. Tum caſtris vndique aperto loco poſitis, non conſultare modo quid agendum eſſet, ſed vates quoque adhibere cœpit à ſuperſtitione animi. Sed quid tunc prædicere Ariſtander, cui tum plurimum credebatur, ex vatibus poterat? Itaque damnatis intempeſtiuis ſacrificijs, peritos locorum conuocare iubet. medium iter oſtendebant, tutum, apertúmque. Sed rex deſerere milites inſepultos erubeſcebat, ita tradito more, vt vix vllum militiæ tam ſolẽne eſſet munus, quàm humandi ſuos. Captiuos ergo, quos nuper exceperat, vocari iubet: inter quos erat quidam Græcæ Perſicæq́; linguæ peritus, qui fruſtra eum in Perſidem montiũ dorſo exercitum ducere affirmat: ſilueſtres eſſe calles vix ſingulis peruios, omnia contegi frondibus, implexóſque arborum ramos ſiluas committere. Namque Perſis ab altero latere perpetuis montium iugis cluditur, quod in longitudinem MDC. ſtadia, in latitudinem CLXX. procurrit. Hoc dorſum à Caucaſo monte ad rubrum mare pertinet, quaq́; defecit mons, aliud munimentũ fretum obiectũ eſt. Planicies deinde ſub radicibus montium ſpatioſa procumbit, fertilis terra, multiſque vicis atq. vrbibus frequens. Araxes amnis per hos campos multorum aquas torrentium

euoluit

*euoluit in Medum. Medus à mare ad meridiem verſus, minor amnis eo quem accipit, euehitur; gignendæquę herbæ non alius eſt aptior, quicquid alluit, floribus veſtiens. Platani quoque & populi contegunt ripas, ita vt procul viſentibus continuata videantur montibus nemora riparum: quippe obumbratus amnis preſſo in ſolum dilabitur alueo, imminéntque colles ipſi quoque frondibus læti, radices humore ſubeunte. Regio non alia tota Aſia ſalubrior temperat cælum: hinc perpetuum iugum opacum & vmbroſum, quod æſtus leuat: illinc mare adiunctum, quod modico tepore terras fouet. His captiuus expoſitis, interrogatur à rege auditu ne an oculis comperta haberet quæ diceret; paſtorem ſe fuiſſe, & omnes eos calles percurriſſe reſpondit; bis captum, ſemel à Perſis in Lycia, iterum ab ipſo. Subit animum regis memoria oraculo editæ ſortis: quippe conſulenti reſponſum erat ducem in Perſidem ferentis viæ Lycium ciuem fore. Igitur promiſſis qnanta & præſens neceſſitas exigebat, & ipſius fortuna capiebat honoratum, armari iubet Macedonum more, &, quod benè verteret, monſtraret iter, quamuis arduum & præceps, euaſurum ſe eſſe cum paucis: niſi forte crederet, qua ipſe pecoris cauſa iſſet, Alexandrum pro gloria & perpetua laude ire non poſſe. etiam atq. etiam docere captiuus, quàm difficilè iter eſſet, maximè armatis. Tum rex, Prædem me, inquit, accipe, neminem meorum qui ſequuntur, recuſaturum ire quà duces. Cratero igitur ad cuſtodiam caſtrorum relicto, cum peditibus quîs aſſueuerat, & ijs*

*copijs*

*copijs quas Meleager ducebat, & ſagittarijs equitibus M. præcepit, vt caſtrorum ſpecie manente, plures de induſtria ignes fieri imperaret, quò magis Barbari crederent ipſum regem in caſtris eſſe. Ceterùm ſi forte Ariobarzanes cognouiſſet per callium anfractus intrare, & ad occupandum iter ſuum partem copiarum tentaſſet opponere; Craterus eum illato terrore retineret, ad propius periculũ conuerſurum agmen. Sin autem ipſe hoſtem fefelliſſet, & ſaltum occupaſſet, cùm trepidantium Barbarorũ tumultum exaudiſſet, perſequi id ipſum iter, quo pridiè pulſi fuerant, ne dubitaret: quippe vacuum fore hoſtibus in ſemet auerſis. Ipſe tertia vigilia ſilenti agmine, ac ne tuba quidem dato ſigno, pergit ad demonſtratum iter callium. Tridui alimenta portare militem iuſſerat leuiter armatum. Sed præter inuias rupes, ac prærupta ſaxa veſtigiũ ſubinde fallentia, nix cumulata vento, ingredientes fatigabat: quippe velut in foueas delati hauriebantur, & cum à commilitonibus alleuarentur, trahebant magis adiuuãtes, quam ſequebantur. Nox quoque, & ignota regio, ac dux, incertum an ſatis fidus, multiplicabãt metum. Si cuſtodes fefelliſſent, quaſi feras beſtias ipſos poſſe deprehendi. Ex vnius captiui vel fide vel anima pendere & regis ſalutẽ & ſuam. Tandem venere in iugum. A dextera iter ad ipſum Ariobarzanem erat. hic Philotam & Cœnon cum Amynta & Polypercontе expeditam habentes manum reliquit, monitos, vt quia eques pediti erat mixtus, qua pinguiſſimum eſſet ſolum, & pabuli fertile, ſenſim procederent.*

H *Duces*

*Duces erãt itineris de captiuis dati. Ipſe cum armigeris & ala quam Agema appellabant, ardua ſemita, ſed longius à ſtationibus hoſtium remoto, multa cum vexatione proceſſit. Medius erat dies, & fatigatis neceſſaria quies: quippe tantundem itineris ſupererat, quantum emenſi erant, ſed minus præcipitis atque ardui. Itaque refectis cibo ſomnoq; militibus, ſecunda vigilia ſurgit, & cetera quidem haud ægrè præterit: ceterùm quà ſe montium iugum paulatim demittit, ingens vorago concurſu cauata torrentium iter ruperat. Ad hoc arborum rami alius alio implicati, & cohærentes, vt perpetuam obiecerant ſepem. Deſperatio igitur ingens, adeò vt vix lachrymis abſtinerẽt, inceſſerat: præcipuè obſcuritas terrori erat. Nam etiam ſi qua ſidera internitebant, continenti frõde arbores conſpicere prohibebant. Ne auriũ quidem vſus ſupererat, ſiluas quatiente vento, quæ concurrentibus ramis maiorem quàm pro flatu ſonum edebant. Tandem expectata lux, omnia quæ terribiliora nox fecerat, minuit. circuiri breui ſpatio poterat eluuies, & ſibi quiſque dux itineris cœperat fieri. Euadunt ergo in editum verticem, ex quo hoſtium ſtatione conſpecta, ſtrenuè armati à tergo ſe oſtendunt nihil tale metuentibus; quorum pauci, qui congredi auſi erant, cæſi ſunt. Itaque hinc morientium gemitus, hinc ad ſuos recurrentium miſerabilis facies, integros quoque antea quàm diſcrimen experirentur, in fugam auertit. Fremitu deinde in caſtra quîs Craterus præſidebat, illato, ad occupãdas anguſtias, in quibus pridie hæſitarat, miles educitur.*

*Simul*

Simul & Philotas cum Polyperconte Amyntaq́ꝫ & Cœno diuerſum iter ingredi iuſſus, aliū terrorem intulit Barbaris. Vndique ergo Macedonum armis fulgētibus, ancipiti malo oppreſſi, memorabile tamen prœlium edunt: vt opinor, ignauiam quoque neceſſitas acuit, & ſæpè deſperatio ſpei cauſa eſt. Nudi complectebantur armatos, & ingenti corporum mole ſecum ad terram detrahentes, ipſorum telis pleróſque fodiebant. Ariobarzanes tamen XL. ferme equitibus, & V. peditum millibus ſtipatus, per mediam aciem Macedonum cum multò ſuorum atque hoſtium ſanguine erupit, Perſepolim vrbem, caput regionis occupare feſtinans. Sed à cuſtodibus vrbis excluſus conſecutis ſtrenuè hoſtibus cum omnibus fugæ comitibus renouato prœliò cecidit. Craterus quoque raptim agmine actò ſuperuenit. Rex eodē in loco quò hoſtium copias fuderat, caſtra cōmunit. Quamquam enim vndique fugati hoſtes victoriam conceſſerant; tamen prealtæ præcipitéſque foſſæ pluribus locis obiectæ abruperant iter, ſemſimque & cautè progrediendum erat, iam non hoſtium, ſed locorum fraude ſuſpecta. Procedenti ei litteræ redduntur à Tyridate cuſtode pecuniæ regiæ, indicantes eos qui in vrbe eſſent, audito eius aduentu diripere velle theſauros: properaret occupare, expeditum iter eſſe, quamquam Araxes amnis interfluat. Nullam virtutem regis iſtius, quàm celeritatem laudauerim: relictis pedeſtribus copijs, tota nocte cum equitibus itineris tanto ſpatio fatigatis ad Araxem prima luce peruenit. Vici erant in propinquo,

*quibus dirutis, pontem ex materia eorum ſubditis ſaxis ſtrenuè induxit. Iamque haud procul vrbe erant, cùm miſerabile agmen inter pauca fortunæ exempla memorandum regi occurrit. Captiui erant Græci ad quatuor ferè millia, quos Perſæ vario ſuppliciorum modo affecerant. Alios pedibus, quoſdam manibus auribúſque amputatis, inuſtiſque barbarum literarum notis in longum ſui ludibrium reſeruauerant, & cum ſe quoq. alienæ ditionis eſſe cernerent, volentes regi occurrere, non prohibuerant. Inuſitata ſimulacra, non homines videbãtur, nec quicquam in illis præter vocem poterat agnoſci. Plures igitur lachrymas commouere, quàm profuderãt ipſi: quippe in tam multiplici variáque fortuna ſingulorum intuentibus ſimiles quidem, ſed tamen diſpares pœnas, quis maximè miſerabilis eſſet, liquere non poterat. Vt verò Iouem illi tandem Græciæ vltorem aperuiſſe oculos conclamauere, omnes pari ſupplicio affecti ſibi videbantur. Rex abſterſis quas profuderat lachrymis, bonum habere animum iubet, viſuros vrbes ſuas coniugéſque: & caſtra inde duo ab vrbe ſtadia communit. Græci exceſſerant vallo, deliberaturi quid potiſſimum à rege peterent. cumqúe alijs ſedes in Aſia rogare, alijs reuerti domos placeret, Euctemon ita locutus ad eos fertur: Nos, qui modo etiam ad opem petendam ex tenebris & carcere procedere erubuimus, vt nunc eſt, ſupplicia noſtra, quorum nos pudeat magis, an pœniteat, incertum eſt, oſtentare Græciæ velut lætum ſpectaculum cupimus. Atqui optimè miſerias ferunt, qui abſcondunt: nec*

*vlla*

*vlla eſt tam familiaris infelicibus patria, quàm ſolitudo, & ſtatus prioris obliuio. Nam qui multum in ſuorum miſericordia ponunt, ignorant quàm celeriter lachrymæ inareſcāt. Nemo fideliter diligit, quem faſtidit. nam & calamitas querula eſt, & ſuperba felicitas. Ita ſuam quiſque fortunam in conſilio habet, cum de aliena deliberat: niſi mutuo miſeri eſſemus, olim alius alij potuiſſemus eſſe faſtidio. Quid mirum eſt, fortunatos ſemper parem quærere? Obſecro vos, olim vita defuncti, quæramus locum in quo hæc ſemeſa membra obruamus. Ingrati prorſus coniugibus, quas iuuenes duximus, reuertemur. Liberi in flore & ætatis & rerum & fratres agnoſcent ergaſtuli detrimenta? & quota pars noſtri tot obire terras poteſt? Procul Europa in vltima orientis relegati, ſenes, debiles, maiore membrorum parte multati, tolerabimus ſcilicet quæ armatos & victores fatigarūt. Coniuges deinde, quas captis ſors & neceſſitas vnicum ſolatiū applicuit, paruoſq; liberos trahimus nobiſcum, an relinquimus? Cum his venientes nemo agnoſcere volet. Relinquemus ergo præſentium pignora, cum incertum ſit an viſuri ſimus illa quæ petimus? Inter hos latendum eſt, qui nos miſeros noſſe cœperunt. Hæc Euctemon: contrà Thæetetus Athenienſis orſus eſt dicere: Neminem pium habitu corporis ſuos æſtimaturum, vtique ſæuitia hoſtis non natura calamitoſos. Dignum eſſe omni malo, qui erubeſceret fortuita. triſtem eum de mortalitate ferre ſententiam, & deſperare miſericordiam, quā ipſe alteri denegaturus ſit. deos (quod ipſi nunquam*

auſi forent optare, offerre patriam, coniuges, liberos, & quicquid homines vel vita æſtimant, vel morte redimunt: quin illi ex hoc carcere erumperent, alium domi eſſe cæli hauſtum, alium lucis aſpectum: mores, ſacra, linguæ cõmercium: etiam à Barbaris expeti, quæ ingentia ipſi omiſſuri ſint ſua ſponte: non ob aliud tam calamitoſi, quàm quòd illis carere coacti eſſent: ſe certè rediturum ad penates, & in patriam, tantoq. beneficio regis vſurũ: ſi quos contubernij liberorumq́;, quos ſeruitus coëgiſſet agnoſcere, amor detineret, relinquerẽt, quibus nil patria charius eſt. Pauci huius ſententiæ fuere: ceteros conſuetudo natura potentior vicit. Conſenſerunt petendũ eſſe à rege, vt aliquã ipſis attribueret ſedem. Centum ad hoc lecti ſunt; quos Alexander ratus, quod ipſe præſtare cogitabat, petituros, Iumenta, inquit, aſſignaui, quæ vos veherent, & ſingulis veſtrum mille denariũm dari iuſſit. Cùm redieritis in Græciam, præſtabo, ne quis ſtatum ſuũ, ſi hæc calamitas abſit, veſtro credat eſſe meliorem. Illi obortis lachrymis terram intuebãtur, nec aut erigere vultus, aut loqui audebant. Tandem rege triſtitiæ cauſam exigente, Euctemon ſimilia ijs quæ in conſilio dixerat, reſpondit. Atque ille non fortunæ ſolum eorũ, ſed etiam pœnitẽtiæ miſertus, terna millia denariûm ſingulis dari iuſſit. Denæ veſtes adiectæ ſunt, & armenta cum pecoribus ac frumento data, vt coli ſeriq́; attributus ijs ager poſſet. Poſtero die conuocatos duces copiarum docet nullam infeſtiorem vrbem Græcis eſſe, quàm regiam veterum Perſidis regum. Hinc illa immenſa agmina infuſa,

hinc

*hinc Darium prius, deinde Xerxem Europæ impium intuliſſe bellum. Excidio illius parentandum eſſe maioribus. Iamque Barbari deſerto oppido, quà quemque metus agebat, diffugerant; cum rex phalangem nil cunctatus inducit. Multas vrbes refertas opulentia regia partim expugnauerat, partim in fidem acceperat: ſed vrbis huius diuitiæ vicere præterita. in hanc totius Perſidis opes congeſſerant Barbari. aurum argentumq́; cumulatū erat: veſtis ingēs modus; ſuppellex non ad vſum, ſed ad oſtentationem luxus comparata. itaque inter ipſos victores ferro dimicabatur: pro hoſte erat, qui precioſiorem occupauerat prædam. & cùm omnia quæ reperiebantur, capere non poſſent (nam res non occupabantur, ſed æſtimabantur) lacerabant regias veſtes, ad ſe quiſque partem trahentes: dolabris precioſæ artis vaſa cædebant. nihil neque intactum erat, nec integrū ferebatur. Abrupta ſimulacrorum membra, vt quiſque auellerat, trahebat. neque auaritia ſolum, ſed etiam crudelitas in capta vrbe graſſata eſt. Auro argentóque onuſti, vilia captiuorum corpora trucidabant, paſſimqúe obuij cædebantur, quos antea precium ſui miſerabiles fecerat. Multi ergo hoſtium manu voluntariam mortem occupauerunt, precioſiſſima veſtium induti è muris ſemetipſos cum coniugibus ac liberis in præceps iacientes. Quidam ignes, quod paullo pòſt facturus hoſtis videbatur, ſubiecerant ædibus, vt cum ſuis viui cremarentur. Tandem ſuis rex corporibus & cultu feminarum abſtinere iuſſit. Ingens pecuniæ captiuæ modus traditur, prope vt*

*ſidem excedat. Ceterùm aut de alijs quoque dubitabimus, aut credimus in huius vrbis Gaza fuiſſe C. & XX. millia talenta, ad quæ vehenda (namque ad vſus belli ſecum portare decreuerat) iumenta & camelos & à Suſis & à Babylone contrahi iuſſit. Acceſſere ad hãc pecuniæ ſummã captis Parſagadis VI. millia talentûm. Cyrus Parſagadûm vrbem condiderat, quam Alexãdro præfectus eius Globaris tradidit. Rex arcem Perſepolis III. millibus Macedonum præſidio relictis, Nicarthiden tueri iubet. Tyridati quoq. qui gazam tradiderat, ſeruatus eſt honos, quem apud Darium habuerat: magnáque exercitus parte & impedimentis ibi relictis, Parmenionem Craterúmque præfecit. Ipſe cum mille equitibus peditúmque expedita manu interiorem Perſidis regionem ſub ipſum Vergiliarum ſidus petijt. multiſque imbribus, & propè intolerabili tempeſtate vexatus, procedere tamen quo intenderat, perſeuerauit. Ventum erat ad iter perpetuis obſitum niuibus, quas frigoris vis gelu aſtrinxerat: locorúmque ſqualor, & ſolitudines inuiæ fatigatum militem terrebant, humanarum rerum terminos ſe videre credentem. Omnia vaſta, atque ſine vllo humani cultus veſtigio attoniti intuebantur: & antequam lux quoque & cœlum ipſos deficerent, reuerti iubebant. Rex caſtigare territos ſuperſedit. Ceterùm ipſe equo deſilijt, pedéſque per niuem & concretam glaciem ingredi cœpit. Erubuerunt non ſequi primùm amici, deinde copiarum duces, ad vltimũ milites: primuſq; rex dolabra glaciem perfringens, iter ſibi fecit. Exemplum*

emplum regis ceteri imitati ſunt. Tandem propemodum inuias ſiluas emenſi, humani cultus rara veſtigia, & paſſim errantes pecorum greges reperere: & incolæ, qui ſparſis tugurijs habitabant, cum ſe callibus inuijs ſeptos eſſe credidiſſent, vt conſpexere hoſtium agmen, interfectis, qui fugientes comitari non poterant, deuios montes & obſitos niuibus petiuerunt. Indè per colloquia captiuorum paulatim feritate mitigata, tradidere ſe regi: nec in deditos grauius conſultum. Vaſtatis dein agris Perſidis, viciſque compluribus redactis in poteſtatem, ventum eſt in Mardorum gentem bellicoſam, & multum à ceteris Perſis cultu vitæ abhorrentem. Specus in montibus fodiunt, in quos ſeqúe ac coniuges & liberos condunt: pecorum aut ferarum carne veſcuntur. Nec feminis quidem pro naturæ habitu molliora ingenia ſunt. Comæ prominent hirtæ, veſtis ſuper genua eſt, funda vinciunt frontem: hoc & ornamentum capitis, & telum eſt. ſed hanc quoque gentem idem fortunæ impetus domuit. Itaque trigeſimo die poſtquam à Perſepoli profectus erat, eodem redit. Dona deinde amicis ceteriſque pro cuiuſque merito dedit. propemodum omnia quæ in ea vrbe ceperat, diſtributa. Ceterùm ingentia animi bona, illam indolem, qua omnes reges anteceſſit, illam in ſubeundis periculis conſtantiam, in rebus moliendis efficiendiſque velocitatem, in deditos fidem, in captiuos clementiam, in voluptatibus permiſſis quoque & vſitatis temperantiam, haud tolerabili vini cupiditate fœdauit. Hoſte & æmulo regni reparante tum cum maxime

bellum; nuper ſubactis, nouum imperium aſpernantibus, de die inibat conuiuia, quibus feminæ intererant; non quidem quas violare nefas eſſet: quippe pellices licētius quàm decebat cū armato viuere aſſuetæ. Ex his vna Thais, & ipſa temulenta, maximā apud omnes Græcos initurum gratiam affirmat, ſi regiam Perſarum iuſſiſſet incendi: expectare hoc eos, quorum vrbes Barbari deleſſent. Ebrio ſcorto de tanta re referenti ſententiā, vnus & alter & ipſi mero onerati aſſentiuntur. Rex quoq. fuit auidior, quàm patientior. Quin igitur vlciſcimur Græciam, & vrbi faces ſubdimus? Omnes incaluerant mero: itaq. ſurgunt temulenti ad incendendā vrbem, cui armati pepercerant. Primus rex ignem regiæ iniecit, tum conuiuæ, & miniſtri pelliceſque. Multa cedro ædificata erat regia, quæ celeriter igne concepto late fudit incendium. Quod vbi exercitus, qui haud procul vrbe tendebat, conſpexit, fortuitum ratus, ad opem ferendam concurrit. Sed vt ad veſtibulum regiæ ventum eſt, vident regem ipſum adhuc aggerentem faces. Omiſſa igitur, quam portauerant, aqua, aridam materiam in incendiū iacere cœperunt. Hunc exitum habuit regia totius Orientis, vndè tot gentes antè iura petebant; patria tot regū, vnicus quondam Græciæ terror, molita mille nauium claſſem, & exercitus, quibus Europa inundata eſt, cōtabulato mari molibus, perfoſſiſque montibus, in quorum ſpecus fretum immiſſum eſt. Ac ne tam longa quidē ætate, quæ excidium eius ſecuta eſt, reſurrexit. Alias vrbes habuere Macedonum reges, quas nunc habent Parthi.

*Parthi. Huius veſtigiũ nõ inueniretur, niſi Araxes amnis oſtenderet. Haud procul mœnibus fluxerat. inde vrbem fuiſſe viginti ſtadijs diſtantem credunt magis quàm ſciunt accolæ. Pudebat Macedones tam præclaram vrbẽ à comeſſabũdo rege deletam eſſe. Itaque res in ſerium verſa eſt, & imperauerunt ſibi, vt crederent illo potiſſimum modo fuiſſe delendam. Ipſum, vt primùm grauatam ebrietate mentem quies reddidit, pœnituiſſe conſtat, & dixiſſe maiores pœnas Græcis Perſas daturos fuiſſe, ſi ipſum in ſolio regiáque Xerxis conſpicere coacti eſſent. Poſtero die Lycio itineris quo Perſidem intrauerat, duci, triginta talenta dono dedit. Hinc in regionem Mediæ transijt, vbi ſupplementum nouorum militum è Cilicia occurrit. Peditum erant quinque millia, equites mille: vtriſque Plato Atheníenſis præerat. his copijs auctus, Darium perſequi ſtatuit. ille iam Ecbatana peruenerat, caput Mediæ. Nunc tenent Parthi: eáque æſtiua gentibus. Adire deinde Bactra decreuerat, ſed veritus ne celeritate Alexandri occuparetur, conſiliũ iterq. mutauit. Aberat ab eo Alexander ſtadia M.D. ſed iam nullum interuallũ aduerſus velocitatẽ eius ſatis longum videbatur. Itaque prœlio magis quàm fugæ ſe præparabat. XXX. millia peditum ſequebantur, in quibus Græcorum erant IIII. millia, fide erga regem ad vltimum inuicta. funditorum quoque & ſagittariorum manus IIII. millia expleuerat. præter hos III. millia & CCC. equites erant, maximè Bactrianorum. his Beſſus præerat Bactrianæ regionis præ-*

præſectus. Cum hoc agmine Darius paullum declinauit via militari, iuſſis præcedere lixis impedimentorum cuſtodibus. Concilio deinde aduocato, Si me cum ignauis, inquit, & pluris qualemcunq. vitam honeſta morte æſtimantibus fortuna iunxiſſet, tacerem potius, quàm fruſtra verba conſumerem: ſed maiore quàm vellem documento & virtutē veſtram & fidem expertus, magis etiam conniti debeo, vt dignus talibus amicis ſim, quàm dubitare an veſtri ſimiles adhuc ſitis. Ex tot millibus, quæ ſub imperio fuerunt meo, bis victum me, bis fugientem perſecuti eſtis. Fides veſtra & conſtantia, vt regem me eſſe credam, facit. Proditores & transfugæ in vrbibus meis regnant, nō Hercule quia tanto honore digni habentur, ſed vt præmijs eorum veſtri ſolicitentur animi. Meam fortunam tamen quà victoris maluiſtis ſequi; digniſſimi quibus, ſi ego non poſſim, dij pro me gratiam referant: & me Hercule referent. Nulla erit tam ſurda poſteritas, nulla tam ingrata fama, quæ non in cœlum vos debitis laudibus ferat. Itaque etam ſi conſilium fugæ, à qua multum abhorret animus, agitaſſem; veſtra tamen virtute fretus obuiam iſſem hoſti. Quouſque enim in regno exulabo, & per fines imperij mei fugiam externum & aduenam regem, cum liceat experto belli fortunam, aut reparare quæ amiſi, aut honeſta morte defungi? niſi fortè ſatius eſt expectare victoris arbitrium, & Mazæi & Methrenis exemplo precarium accipere regnum nationis vnius, vt iam malit ille gloriæ ſuæ, quàm iræ obſequi. Nec dij ſiuerint, vt hoc decus mei capitis,

aut

*aut demere mihi quiſquam, aut condonare poſſit; nec hoc imperium viuus amittam. idem erit regni mei, qui & ſpiritus finis. Si hic animus, ſi hæc lex, nulli non parta libertas eſt: nemo è vobis faſtidium Macedonum, nemo vultum ſuperbum ferre cogetur. Sua cuique dextera aut vltionem tot malorum pariet, aut finem. Equidem quam verſabilis fortuna ſit, documentum ipſe ſum. Nec immerito mitiores vices eius exſpecto. Sed ſi iuſta ac pia bella dij auerſantur, fortibus tamen viris licebit honeſtè mori. Per ego vos decora maiorum, qui totius orientis regna cum memorabili laude tenuerunt, per illos viros quibus ſtipendium Macedonia quondam tulit, per tot nauium claſſes in Græciam miſſas, per tot tropæa regum oro & obteſtor, vt nobilitate veſtra gentiſque dignos ſpiritus capiatis, vt eadem conſtantia animorum, qua præterita toleraſtis, experiamini quicquid deinde fors tulerit. Me certè in perpetuum aut victoria egregia nobilitabit, aut pugna. Hæc dicente Dario, præſentis periculi ſpecies omniũ ſimul corda animóſque horrore perſtrinxerat, nec aut cõſilium ſuppetebat, aut vox; cum Artabazus vetuſtiſſimus amicorum, quem hoſpitem fuiſſe Philippi ſæpè diximus, Nos verò, inquit, pretioſiſſimam veſtem induti, armiſque quanto maximo cultu poſſumus adornati, regem in aciem ſequemur, ea quidem mente, vt victoriam ſperemus, mortem non recuſemus. Aſſenſu excepere ceteri hanc vocem. Sed Nabarzanes, qui in eodem conſilio erat cum Beſſo, inauditi antea facinoris ſocietate inita, regem ſuum per milites quibus*

*ambo præerant, comprehendere & vincere decreuerant; ea mente, vt ſi Alexander ipſos inſecutus foret, tradito rege viuo, inirent gratiam victoris, magno profecto cepiſſe Darium æſtimaturi: ſin autem eum effugere potuiſſent, interfecto Dario, regnum ipſi occuparent, bellúmque renouarent. Hoc parricidium cùm diu volutaſſent, Nabarzanes aditum nefariæ ſpei præparans; Scio me, inquit, ſententiam eſſe dicturum prima ſpecie haudquaquam auribus tuis gratam: ſed medici quoq. grauiores morbos aſperis remedijs curant, & gubernator vbi naufragium timet, iactura quicquid ſeruari poteſt, redimit. Ego tamen non vt damnũ quidem facias ſuadeo; ſed vt te ac regnum tuum ſalubri ratione conſerues. Dijs auerſis bellum inimus, & pertinax fortuna Perſas vrgere non deſinit. Nouis initijs & ominibus opus eſt. Auſpicium & imperium alij interim trade, qui tamdiu rex appelletur, donec Aſia decedat hoſtis: victor deinde regnum tibi reddat. hoc autem breui futurum ratio promittit: Bactra intacta ſunt, Indi & Sagæ in tua poteſtate; tot populi, tot exercitus, tot equitum peditúmque millia ad renouandas vires paratas habent, vt maior belli moles ſuperſit, quàm exhauſta ſit. Quid ruimus beluarum ritu in perniciem non neceſſariam? Fortium virorum eſt magis mortem contemnere, quàm odiſſe vitam. Sæpe tædio laboris ad vilitatem ſui compelluntur ignaui, at virtus nihil inexpertum omittit. Itaque vltimum omnium mors eſt, ad quam non pigre ire ſatis eſt. Proinde ſi Bactra, quod tutiſſimum*

*tiſſimum receptaculum eſt, petimus, præfectum regionis eius Beſſum regem temporis gratia ſtatuamus. Compoſitis rebus, iuſto regi tibi fiduciarium reſtituet imperium. Haud mirum eſt Darium non temperaſſe animo, quamquam tam impiæ voci quantum nefas ſubeſſet, latebat. Itaque, Peſſimum, inquit, mancipium, reperiſti exoptatum tibi tempus, quo parricidium aperires? ſtrictóque acinace interfecturus eum videbatur, ni propere Beſſus Bactrianique triſtium ſpecie, ceterùm ſi perſeueraret, vincturi circumſtetiſſent. Nabarzanes interim elapſus, mox & Beſſus conſecutus, copias quibus præerant, à cetero exercitu ſecedere iubent, ſecretum inituri conſilium. Artabazus conuenientem præſenti fortunæ ſententiam orſus, mitigare Darium, temporum identidem admonens, cœpit. Ferret æquo animo qualiumcunque ſuorum tamen vel ſtultitiam vel errorem. Inſtare Alexandrum, grauem, etiam ſi omnes præſto eſſent. Quid futurum, ſi perſecuti fugam ipſius alienentur à rege? Ea re paruit Artabazo, & quamquam mouere caſtra ſtatuerat, turbatis tamen omnium animis eodem in loco ſubſtitit. Sed attonitus mœſtitia ſimul & deſperatione, tabernaculo ſe incluſit. Ergo in caſtris, quæ nullius regebantur imperio, varij animorum motus erant, nec in commune, vt antè, conſulebatur. Dux Græcorum militum Patron arma capere ſuos iubet, paratóſque eſſe ad exequendum imperium. Perſæ ſeceſſerant. Beſſus cum Bactrianis erat, tentabátque Perſas abducere, Bactra, & intactæ regionis opulẽtia, ſimúl-*

*ſimúlque quæ manentibus inſtarent pericula, oſtentans. Perſarum omnium eadem ferè fuit vox, nefas eſſe deſeri regem. Inter hæc Artabazus omnibus imperatorijs fungebatur officijs. Ille Perſarum tabernacula circuire, hortari, monere nunc ſingulos, nunc vniuerſos non antè deſtitit, quàm ſatis conſtaret imperata facturos. Idem ægrè à Dario impetrauit, vt cibum caperet, animumq́; regis. At Beſſus & Nabarzanes olim agitatum ſcelus exſequi ſtatuunt, regni cupiditate accenſi. Dario autem incolumi tantas opes ſperare non poterant: quippe in illis gentibus regum eximia maieſtas eſt: ad nomen quoque Barbari conueniunt, & priſtinæ veneratio fortunæ ſequitur aduerſam. Inflabat impios animos regio cui præerant, armis viriſque, & ſpatio locorum nulli gentium ſecunda: tertiam partem Aſiæ tenet, multitudo iuniorum, exercitus, quos amiſerat Darius, æquabat. Itaque non illum modo, ſed etiam Alexandrum ſpernebant: indè vires imperij repetituri, ſi regionis potiri contigiſſet. Diu omnibus cogitatis placuit per milites Bactrianos ad omne obſequium deſtinatos regem comprehendere, mittique nuncium ad Alexandrum, qui indicaret viuum aſſeruari. Si, id quod timebant, proditionem aſpernatus eſſet, occiſuri Darium, & Bactra cum ſuarum gentium manu petituri. Ceterùm propalam comprehendi Darius non poterat, tot Perſarum millibus laturis opem regi. Græcorum quoque fides timebatur. Itaque quod non poterant vi, fraude aſſequi tentãt. Pœnitentiã ſeceſſionis ſimulare decreuerãt, & excuſare*

*apud*

*apud regem conſternationem ſuam. Interim, qui Perſas ſolicitarent, mittuntur: hinc ſpe, hinc metu militares animos verſant. ruinæ rerum ſubdere illos capita, in perniciem trahi, cùm Bactra pateant, exceptura eos donis & opulentia quantam animis concipere non poſſint. Hæc agitantibus Artabazus ſuperuenit; ſiue regis iuſſu, ſiue ſua ſponte, affirmans mitigatum eſſe Darium, & eundem illis amicitiæ gradum patere apud regem. Illi lachrymantes nunc purgare ſe; nunc Artabazum orare, vt cauſam ipſorum tueretur, precéſque perferret. Sic peracta nocte; ſub lucis exortu Nabarzanes cum Bactrianis militibus in veſtibulo prætorij aderat, titulum ſolennis officij occulto ſceleri præferens. Darius ſigno ad euidum dato, currum priſtino more conſcendit. Nabarzanes ceterique parricidæ procumbentes humi, quem paullo poſt in vinculis habituri erant, ſuſtinuere venerari: lachrymas etiam pœnitentiæ indices profuderunt: adeò humanis ingenijs parata ſimulatio eſt. Preces deinde ſuppliciter admotæ, Darium natura ſimplicem & mitem non credere modo quæ affirmabant, ſed etiã flere coëgerunt. Ac ne tum quidem cogitati ſceleris pœnituit, cùm intuerentur qualem & regem & virum fallerent. Ille quidem ſecurus periculi quod inſtabat, Alexandri manus quas ſolas timebat, effugere properabat. Patron autem Græcorum dux præcepit ſuis, vt arma quæ in ſarcinis antea ferebantur, induerent, ad omne imperium ſuum parati, & intenti. Ipſe currum regis ſequebatur, occaſioni imminens allo-*

quendi eum; quippe Beſſi facinus præſenſerat. Sed Beſſus id ipſum metuens, cuſtos verius quàm comes, à curru non recedebat. Diu ergo Patron cunctatus, ac ſæpius ſermone reuocato, inter fidem timorémque hæſitans, regem intuebatur: qui vt tandem aduertit oculos, Bucacen ſpadonem inter proximos currum ſequentem percõtari iubet, numquid ipſe velit dicere. Patron ſe verò, ſed remotis arbitris, loqui velle cum eo reſpondit: iuſſúsque propius accedere, ſine interprete (nam haud rudis Græcæ linguæ Darius erat) Rex, inquit, ex quinquaginta millibus Græcorum ſuperſumus pauci; omnis fortunæ tuæ comites, & in hoc tuo ſtatu iidem, qui florente te fuimus, quaſcumque terras elegeris, pro patria & domeſticis rebus petituri. Secundæ aduerſæque res tuæ copulauere nos tecum. Per hanc fidem inuictam, oro & obteſtor, in noſtris caſtris tibi tabernaculum ſtatue, nos corporis tui cuſtodes eſſe patiaris. omiſimus Græciam, nulla Bactra ſunt nobis, ſpes omnis in te, vtinam & ceteris eſſet. Plura dici non attinet, Cuſtodiam corporis tui externus & alienigena non depoſcerem, ſi crederem alium poſſe præſtare. Beſſus, quanquam erat græci ſermonis ignarus, tamen ſtimulante conſcientia, indicium profecto Patronem detuliſſe credebat; & interpretis Græci relato ſermone, exemta dubitatio eſt. Darius autem, quantum ex vultu conſpici poterat, haud ſanè territus, percontari Patrona cauſſam conſilij quod afferret. Ille non vltra differendum ratus; Beſſus, inquit, & Nabarzanes inſidiantur tibi, in vltimo diſcri-

*diſcrimine & fortunæ tuæ, & vitæ. Hic dies aut parricidis, aut tibi futurus vltimus. Et Patron quidem egregiam conſeruati regis gloriam tulerat. Eludant licet, quibus fortè temere humana negotia volui agique perſuaſum eſt; equidem æterna conſtitutione crediderim nexúque cauſſarum latentium, & multo antè deſtinatarum, ſuum quemque ordinem immutabili lege percurrere. Darius certè reſpondit, quamquam ſibi Græcorum militum fides nota ſit, nunquam tamē à popularibus ſuis receſſurum: difficilius ſibi eſſe damnare, quàm decipi. quidquid fors tuliſſet, inter ſuos perpeti malle, quàm transfugam fieri. Serò ſe perire, ſi ſaluum eſſe milites ſui nollent. Patron deſperata ſalute regis, ad eos quibus præerat, rediit, omnia pro fide experiri paratus. At Beſſus occidendi protinus regis impetum ceperat. Sed veritus ne gratiam Alexandri, ni viuum eum tradidiſſet, inire non poſſet, dilato in proximam noctem ſceleris conſilio, agere gratias incipit, quòd perfidi hominis inſidias iam Alexandri opes ſpectantis prudenter cautéque vitaſſet. donum eum hoſti laturum fuiſſe regis caput. nec mirari hominem mercede conductum omnia habere venalia, ſine pignore, ſine lare, terrarum orbis exulem, ancipitem hoſtem, ad nutum licentium circumferri. Purganti deinde ſe, deóſque patrios teſtes fidei ſuæ inuocanti Darius vultu aſſentiebatur, haud dubius quin vera deferrentur à Græcis: ſed eo rerum ventum erat, vt tam periculoſum eſſet non credere ſuis, quàm decipi. triginta millia erant; quorum*

*inclinata in ſcelus leuitas timebatur: quattuor millia Patron habebat, quibus ſi crediđiſſet ſalutem ſuam, damnata popularium fide, parricidio excuſationem videbat offerri. Itaque præoptabat immerito, quàm iure violari. Beſſo tamen inſidiarum conſilium purganti reſpondit; Alexandri ſibi non minus iuſtitiam, quàm virtutem eſſe perſpectam. Falli eos, qui proditionis ab eo præmium exſpectent. Violatæ fidei neminem acriorem fore vindicem, vltorémque. Iamque nox appetebat, cum Perſæ more ſolito armis poſitis, ad neceſſaria ex proximo vico ferenda diſcurrunt. At Bactriani (vt imperatum erat à Beſſo) armati ſtabant. Inter hæc Darius Artabazum acciri iubet, expoſitiſque quæ Patron detulerat, haud dubitare Artabazus, quin tranſeundum eſſet in caſtra Græcorum: Perſas quoque periculo vulgato ſecuturos. Deſtinatus ſorti ſuæ, & iam nullius ſalubris conſilij patiens, vnicam in illa fortuna opem Artabazum vltimùm illum viſurus amplectitur: perfuſiſque mutuis lachrymis, inhærentem ſibi auelli iubet. capite deinde velato, ne inter gemitus digredientem velut à rogo intueretur, in humum pronum corpus abiecit. Tum verò cuſtodiæ eius aſſueti, quos regis ſalutem vel periculo vitæ tueri oportebat, dilapſi ſunt: armatis, quos iam aduentare credebant, haud rati ſe futuros pares. Ingens ergo in tabernaculo ſolitudo erat, paucis ſpadonibus, quia quò diſcederent, non habebant, circumſtantibus regem. At ille remotis arbitris, diu aliud atque aliud conſilium animo volutabat. Iamque ſolitudinem.*

*nem, quam paulloantè pro ſolatio petiuerat, peroſus, Bubacen vocari iubet: quem intuens, Ite (inquit) conſulite vobis, ad vltimum regi veſtro (vt decebat) fide exhibita. Ego hic legem fati mei exſpecto. Forſitan mireris, quòd vitam non finiam; alieno ſcelere, quàm meo mori malo. Poſt hanc vocem ſpado gemitu non modo tabernaculum, ſed etiam caſtra compleuit. Irrupere deinde alij, laceratiſque veſtibus, lugubri & barbaro vlulatu regem deplorare cœperũt. Perſæ ad illos clamore perlato, attoniti metu, nec arma capere, ne in Bactrianos inciderent. nec quieſcere audebant, ne impiè deſerere regem viderentur. Varius ac diſſonus clamor ſine duce ac ſine imperio totis caſtris referebatur. Beſſo & Nabarzani nunciauerant ſui, regem à ſemetipſo interemtum eſſe. planctus eos deceperat. Itaque citatis equis aduolant, ſequentibus quos adminiſterium ſceleris delegerant: & cum tabernaculum intraſſent, quia regem viuere ſpadones indicabant, comprehendi vincirique iuſſerunt. Rex curru paulloantè vectus, & deorũ à ſuis honoribus cultus, nulla externa ope admota, captiuus ſeruorum ſuorum, in ſordidum vehiculum pellibus vndique contectum imponitur. Pecunia regis & ſupellex quaſi iure belli diripitur, onuſtique præda per ſcelus vltimum parta, fugam intendunt. Artabazus cum ijs qui imperio parebant, Græciſque militibus Parthyenen petebat, omnia tutiora parricidarum contuitu ratus. Perſæ promiſſis Beſſi onerati, maximè quia nemo alius erat quem ſequerentur, coniunxere ſe Bactrianis, agmen eorũ tertio aſſecuti*

*die. ne tamen honos regi non haberetur, aureis compedibus Darium vinciunt, noua ludibria ſubinde excogitante fortuna. Et ne fortè cultu regio poſſet agnoſci, ſordidis pellibus vehiculū intexerant: ignoti iumenta agebant, ne percontantibus in agmine monſtrari poſſet. cuſtodes procul ſequebantur. Alexander audito Darium mouiſſe ab Ecbatanis, omiſſo itinere, quod patebat in Mediam, fugientem inſequi pergit ſtrenuè. Tabas oppidum eſt in Paretacene vltima: ibi transfugæ nunciant præcipitem fuga Bactra petere Darium. Certiora deinde cognoſcit ex Meghiſtane Babylonia, non equidem vinctum regem, ſed in periculo eſſe aut mortis, aut vinculorum. Rex ducibus conuocatis; Maximum, inquit, opus, ſed labor breuiſſimus ſupereſt. Darius haud procul deſtitutus à ſuis, aut oppreſſus eſt. In illo corpore poſita eſt victoria noſtra, & tanta res celeritatis eſt præmium. Omnes pariter conclamant paratos ipſum ſequi, nec labori, nec periculo parceret. Igitur raptim agmen curſus magis quàm itineris modo ducit, ne nocturna quidem quiete diurnum laborem relaxante. Itaque quingenta ſtadia proceſſit, peruentúmque erat in vicum, in quo Darium Beſſus comprehenderat. Ibi Melon Darij interpres excipitur; corpore æger, non potuerat agmen adſequi: & deprehenſus celeritate regis, transfugam ſe eſſe ſimulabat. Ex hoc acta cognoſcit. ſed fatigatis neceſſaria quies erat. Itaque dilectis equitum VI. millibus, trecentos quos Dimichas appellabant, adiungit: dorſo hi grauiora arma portabant: cete-*

*rum*

*rum equis vehebantur: cum res locúſque poſceret, pedeſtris acies erat. Hæc agentem Alexandrum adeunt Orſillos & Mythracenes, Beſſi parricidium exoſi transfugerant, nunciabantq́ue ſtadia D. abeſſe Perſas, ipſos breuius iter monſtraturos. Gratus regi aduentus transfugarum fuit. Itaque prima veſpera ducibus iiſdem cum expedita equitum manu monſtratam viam ingreditur, phalange, quantum feſtinare poſſet, ſequi iuſſa. Ipſe quadrato agmine incedens, ita curſum regebat, vt primi coniungi vltimis poſſent. C C C. ſtadia proceſſerant, cùm occurrit Brocubelus Mazæi filius, Syriæ quondam prætor. Is quoq. transfuga nunciabat Beſſum haud amplius quàm C C. ſtadia abeſſe: exercitum, vtpotè qui nihil præcaueret, incompoſitum inordinatúmque procedere. Hyrcaniam videri petituros. ſi feſtinaret ſequi, palantibus ſuperuenturũ. Darium adhuc viuere. Strenuo alioquin cupiditatẽ conſequendi trãsfuga iniecerat. Itaque calcaribus ſubditis effuſò curſu eunt. Iamque fremitus hoſtiũ iter ingredientium exaudiebatur; ſed proſpectũ ademerat pulueris nubes. Pauliſpèr ergo inhibuit curſum, donec cõſideret puluis. Iamque conſpecti à Barbaris erant, & abeuntium agmen cõſpexerant, nequaquam futuri pares, ſi Beſſo tantum animi fuiſſet ad prœlium, quantum ad parricidium fuerat. Nãque & numero Barbari præſtabant, & robore. Ad hoc refecti cum fatigatis certamẽ inituri erant. Sed nomẽ Alexãdri, & fama, maximum in bello vtiq. momentum, pauidos in fugam auertit. Beſſus verò & ceteri facinoris eius*

*participes vehiculum Darij aſſecuti cœperunt hortari eum, conſcenderet equum, & ſe hoſti fuga eriperet. Ille deos vltores adeſſe teſtatur, & Alexandri fidem implorans, negat ſe parricidas velle comitari. Tum verò ira quoque accenſi tela coniiciunt in regẽ, multiſque confoſſum vulneribus relinquunt. Iumenta quoque, ne longius proſequi poſſent, conuulnerãt, duobus ſeruis, qui regem comitabantur, occiſis. Hoc edito facinore, vt veſtigia fugæ ſpargerent, Nabarzanes Hyrcaniam, Beſſus Bactra paucis equitum comitantibus petebant. Barbari ducibus deſtituti, quà quemque aut ſpes ducebat, aut pauor, diſſipabantur. D. tantum equites congregauerant ſe, incerti adhuc reſiſtere melius eſſet, an fugere. Alexander hoſtium trepidatione comperta, Nicanorem cum equitum parte ad inhibendam fugam emittit. Ipſe cum ceteris ſequitur. III. ferme millia reſiſtentium occiſa ſunt; reliquum agmen more pecudũ intactum agebatur, iubente rege vt cædibus abſtineretur. Nemo captiuorum erat, qui monſtrare Darij vehiculum poſſet: ſinguli, vt quæque prehenderant, ſcrutabantur: nec tamen vllum veſtigium fugæ regis extabat. Feſtinantem Alexandrum vix tria millia equitum perſecuta ſunt. At in eos qui lentius ſequebantur, incidebant vniuerſa fugientium agmina. Vix credibile dictu, plures captiui, quàm qui caperent, erant: adeo omnem ſenſum territis fortuna penitus excuſſerat, vt nec hoſtiũ paucitatem, nec multitudinem ſuam ſatis cernerent. Interim iumenta quæ Darium vehebant, nullo regente deceſſerant*

*militari*

*militari via, & errore delata per IIII. ſtadia, in quadam valle conſtiterant, aſtúque, ſimul & vulneribus fatigata. Haud procul erat fons, ad quem monſtratum à peritis Polyſtratus Macedo ſiti maceratus acceſſit. Ac dum galea hauſtam aquam ſorbet, tela iumentorum deficientium corporibus infixa conſpexit: miratúſque confoſſa potius, quàm abacta eſſe, ſemiuiui.*

# Q. CVRTII RVFI HISTORIARVM MAGNI ALEXANDRI MAcedonis,

## LIBER SEXTVS.

HOC *pugnæ diſcrimen immiſit, obtruncatiſque qui promtius reſiſtebant, magnam partem hoſtium propulit. Cœperant fugere victores: & donec auidius ſequentes in planum deduxere, inulti cadebant; ſed vt primum locus in quo ſtare poſſent fuit, æquis viribus dimicatum eſt. Inter omnes tamen Lacedæmonios rex eminebat, non armorum modo & corporis ſpecie, ſed etiam magnitudine animi, quo vno vinci non potuit. Undique nunc cominus, nunc eminus petebatur: diúque arma circumferens, alia tela clypeo excipiebat, corpore alia vitabat, donec haſta femina perfoſſa plurimo ſanguine effuſo deſtituere pugnantem. Ergo clypeo ſuo exceptum armigeri raptim in caſtra referebant,*

*iactationem vulnerum haud facile tolerantem. Non tamẽ omiſere Lacedæmonij pugnam, & vt primùm ſibi quàm hoſti æquiorem locum capere potuerunt, denſatis ordinibus effuſi, fluentem in ſe aciem excepere. non aliud diſcrimen vehementius fuiſſe memoriæ proditum eſt. Duarum nobiliſſimarum bello gentium exercitus pari Marte pugnabant. Lacedæmonij vetera, Macedones præſentia decora intuebantur. Illi pro libertate, hi pro dominatione pugnabant. Lacedæmonijs dux, Macedonibus locus deerat. Dici quoque vnius tam multiplex caſus modo ſpem, modò metum vtriuſque partis augebat, velut de induſtria inter fortiſſimos viros certamen æquante fortuna. Ceterùm anguſtiæ loci in quo hæſerat pugna, non patiebantur totis congredi viribus. Spectabant ergo plures, quam inierant prœlium; & qui extra teli iactum erant, clamore inuicem ſuos accendebant. Tandem Laconum acies langueſcere, lubrica arma ſudore vix ſuſtinens: pedem deindè referre, ac vrgente hoſte apertè fugere. Inſequebatur diſſipatos victor, & emenſus omne ſpatium quod acies Laconum obtinuerat, ipſum Agim perſequebatur. Ille vt fugam ſuorum, & proximos hoſtium conſpexit, deponi ſe iuſſit: expertúſque membra an impetum animi ſequi poſſent, poſtquam deficere ſenſit, poplitibus ſemet excepit, galeáque ſtrenuè ſumta, clypeo protegens corpus, haſtam dextra vibrabat, vltro vocans hoſtem, ſi quis iacenti ſpolia demere auderet. nec quiſquam fuit, qui ſuſtineret cominus congredi. Procul miſſili-*

*miſſilibus appetebatur, ea ipſa in hoſtem retorquens, donec lancea nudo pectori infixa eſt; qua ex vulnere euulſa, inclinatum ac deficiens caput clypeo paulisper excepit. Dein linquente ſpiritu pariter ac ſanguine moribundus in arma procubuit. Cecidere Lacedæmoniorum quinque millia & CCC. ex Macedonibus haud amplius M. Ceterùm vix quiſquam niſi ſaucius reuertit in caſtra. Hæc victoria non Spartam modo, ſociόſque eius, ſed etiam omnes qui fortunam belli ſpectauerant, fregit. Nec fallebat Antipatrum, diſſentire ab animis gratulantium vultus; ſed bellum finire cupienti opus erat decipi: & quamquam fortuna rerum placebat, inuidiam tamē, quia maiores res erant, quàm quas præfecti modus caperet, metuebat: quippe Alexander hoſtes vinci voluerat, Antipatrum viciſſe, ne tacitus quidem indignabatur, ſuæ demtum gloriæ exiſtimans, quidquid ceſſiſſet alienæ. Itaque Antipater, qui probè noſſet ſpiritus eius, non eſt auſus ipſe agere arbitria victoriæ; ſed concilium Græcorum, quid fieri placeret, conſuluit: à quo Lacedæmonij nihil aliud quàm vt oratores mittere ad regem liceret, precari. non grauitate veniam defectionis præter authores impetrauerunt. Megalopolitanis, quorum vrbs obſeſſa erat, à defectione Achæis & Æleis CXX. talenta dare iuſſis. Hic fuit exitus belli, quod repentè ortum, prius tamen finitum eſt, quam Darium Alexander apud Arbelā ſuperaret. Sed vt primùm inſtātibus curis laxatus eſt animus,*

*milita-*

*militarium rerum, quàm quietis otijq́ue patientior, excepere eum voluptates: & quem arma Perſarum non fregerant, vitia vicerunt. Intempeſtiua conuiuia, & perpotandi peruigilandique inſana dulcedo, ludique, & greges pellicum, omnia in externũ lapſa morem: quem æmulatus quaſi potiorem ſuo, ita popularium animos oculoſq́; pariter offendit, vt à pleriſq́; amicorum pro hoſte haberetur. Tenaces quippe diſciplinæ ſuæ, ſolitóſque parco ac parabili victu ad implenda naturæ deſideria defungi, in peregrina & victarum gentium mala impulerat. Hinc ſæpius comparatæ in caput eius inſidiæ, ſeceſſio militum, & liberior inter mutuas querelas dolor. Ipſius deinde nunc ira, nunc ſuſpiciones, quas excitabat inconſultus pauor, ceteráque his ſimilia, quæ deinde dicentur. Igitur cum intempeſtiuis conuiuijs dies pariter noctéſque conſumeret, ſatietatem epularum ludis interpolabat, non contentus artificum, quos è Græcia exciuerat turba; quippe captiuæ iubebantur ſuo ritu canere inconditum & abhorrens peregrinis auribus carmen. Inter quas vnam rex ipſe conſpexit mœſtiorẽ quàm ceteras, & producentibus eam verecundè reluctantem. Excellens erat forma, & formam pudor honeſtabat. deiectis in terram oculis, & quantum licebat ore velato, ſuſpicionem præbuit regi nobiliorem eſſe, quàm vt inter conuiuiales ludos deberet oſtendi. Ergo interrogata quænam eſſet, neptem ſe Ochi, qui nuper regnaſſet in Perſis, filio eius genitam eſſe reſpondit; vxorem Hiſtapſis fuiſſe. Propinquus hic Darij fuerat, magni & ipſe exercitus prætor.*

tor. *Adhuc in animo regis tenues reliquiæ priſtini moris hærebant. Itaque fortunam regia ſtirpe genitæ, & tam celebre nomen reueritus, non dimitti modo captiuam, ſed etiam reſtitui ei ſuas opes iuſſit: virum quoque requiri, vt reperto coniugem redderet. Poſtero autem die præcepit Epheſtioni, vt omnes captiuos in regiam iuberet adduci. vbi ſingulorum nobilitate ſpectata, ſecreuit à vulgo, quorũ eminebat genus: M. hi fuerunt, inter quos repertus eſt Oxatres Darij frater, non illius fortuna, quàm indole animi ſui clarior. XXVI. millia talentûm proxima præda redacta erant, è quîs, XII. millia in congiarium militum abſumta ſunt. Par huic pecuniæ ſumma cuſtodum fraude ſubtracta eſt. Oxidates erat nobilis Perſes, à Dario capitali ſupplicio deſtinatus, cohibebatur in vinculis. Huic liberato Satrapeam Mediæ attribuit, fratrémque Darij recepit in cohortem amicorum, omni vetuſtæ claritatis honore ſeruato. Hinc in Parthienen peruentum eſt, tunc ignobilem gentem, nunc caput omnium qui poſt Euphratem, & Tigrim amnes ſiti rubro mari terminantur. Scythæ regionem campeſtrem ac fertilem occupauerunt, graues adhuc accolæ. ſedes habent & in Europa & in Aſia. Qui ſuper Boſphorum colũt, adſcribuntur Aſiæ. At qui in Europa ſunt, à læuo Thraciæ latere ad Boriſthenen, atque inde ad Tanaim alium amnem recta plaga pertinent. Tanais Europam & Aſiam medius interfluit; nec dubitatur quin Scythæ, quì Parthos condidere, non à Boſphoro, ſed ex Europæ regione penetrauerint. Vrbs erat*

ea tem-

*ea tempeſtate clara Hecatompylos, condita à Græcis. Ibi ſtatiua rex habuit, commeatibus vndique aduectis. Itaque rumor otioſi militis viritim ſine auctore percrebuit, regem contentum rebus quas geſſiſſet, in Macedoniam protinus redire ſtatuiſſe. Diſcurrunt lymphatis ſimiles in tabernacula, & itineri ſarcinas aptant: ſignum datum, crederes, vt vaſa colligerent. Totis caſtris tumultus hinc contubernales ſuos requirẽtium, hinc onerantium plauſtra, perfertur ad regem. Fecerant fidem rumori temere vulgato Græci milites redire iuſſi domos: quorum equitibus ſingulis denariorum ſena millia dono dederat. Ipſis quoque finem militiæ adeſſe credebant. Haud ſecus quàm par erat, territus Alexander, qui Indos, atque vltima Orientis peragrare ſtatuiſſet, præfectos copiarum in prætorium contrahit: obortiſque lachrymis, ex medio gloriæ ſpatio reuocari ſe, victi magis quàm victoris fortunam in patriam relaturum conqueſtus eſt: nec ſibi ignauiam militum obſtare, ſed deûm inuidiam, qui fortiſſimis viris ſubitum patriæ deſiderium admonuiſſent, paullo poſt in eandem cum maiore laude famáque redituris. Tum verò pro ſe quiſque operam ſuam offerre, difficillima quæque poſcere, polliceri militum quoque obſequium, ſi animos eorum leni & apta oratione permulcere voluiſſet. Nunquam infractos & abiectos receſſiſſe, quoties ipſius alacritatem, & tanti animi ſpiritus haurire potuiſſent. ita ſe facturũ eſſe reſpondet, illi modo aures præparent ſibi, ſatiſque omnibus quæ in rem videbantur, compoſitis, vocari ad concio-*

*nem*

*nem exercitum iuſſit, apud quem talem orationem habuit. Magnitudinem rerum quas geſſimus, milites, intuentibus vobis, minimè mirum eſt, & deſiderium quietis, & ſatietatem gloriæ occurrere. vt omittam Illyrios, Triballos, Bœotiam, Thraciam, Spartam, Achæos, Peloponneſum, quorum alia ductu meo, alia imperio auſpicióque perdomui: ecce orſi bellum ab Helleſponto, Ionas, Æolidem ſeruitio Barbariæ impotentis exemimus. Cariam, Lydiam, Cappadociam, Phrygiam, Paphlagoniam, Pamphiliam, Piſidas, Ciliciam, Syriam, Phœnicen, Armeniam, Perſidem, Medos, Parthienen habemus in poteſtate. Plures prouincias complexus ſum, quàm alij vrbes ceperunt: & neſcio an enumeranti mihi quædam ipſarum rerum multitudo ſubduxerit. Itaque ſi crederem ſatis certã eſſe poſſeſſionem terrarum quas tanta velocitate domuimus, ego verò milites ad penates meos, ad parentem, ſororeſq; & cæteros ciues vel retinentibus vobis erumperem, vt ibi potiſſimum parta vobiſcum laude & gloria fruerer, vbi nos vberrima victoriæ præmia exſpectant, liberorum, coniugum parentumq; lætitia, pax, quies, rerũ per virtutem partarũ ſecura poſſeſſio. Sed in nouo, & (ſi verũ fateri volumus) precario imperio, adhuc iugũ eius rigida ceruice ſubeuntibus Barbaris, tempore milites opus eſt, dum mitioribus ingenijs imbuũtur, & efferatos melior conſuetudo permulcet. Fruges quoque maturitatem ſtatuto tempore expectant: adeo etiam illa ſenſus omnis expertia, tamen ſua lege miteſcunt. Quid? creditis tot*

*gentes*

*gentes alterius imperio ac nomini aſſuetas, nō ſacris, non moribus, non commercio linguæ nobiſcum cohærētes, eodē prœlio domitas eſſe, quo victæ ſunt? Veſtris armis continentur, non ſuis moribus. & qui præſentes metuunt, in abſentia hoſtes erunt. Cùm feris beſtijs res eſt, quas captas & incluſas, quia ipſarum natura non poteſt, longior dies mitigat. Et adhuc ſic ago, tanquam omnia ſubacta ſint armis, quæ fuerūt in ditione Darij. Hyrcaniam Nabarzanes occupauit. Bactra non poſſidet ſolum parricida Beſſus, ſed etiam minatur. Sogdiani, Dahæ, Maſſagetæ, Sagæ, Indi ſui iuris ſunt. Omnes hi ſimul terga noſtra viderint, ſequentur. Illi enim eiuſdem nationis ſunt, nos alienigenæ & externi. Suis quiſque autem placidius paret, etiam cum is præeſt, qui magis timeri poteſt. Proinde, aut quæ cepimus, omittenda ſunt: aut quæ non habemus, occupanda. Sicut in corporibus ægris, milites, nihil quod nociturū eſt, medici relinquunt: ſic nos quidquid obſtat imperio, recidamus. Parua ſæpè ſcintilla contemta magnum excitauit incendium. Nil tutò in hoſte deſpicitur; quem ſpreueris, valentiorem negligentia facies. Ne Darius quidem hæreditarium Perſarum accepit imperiū, ſed in ſedem Cyri beneficio Bagoæ caſtrati hominis admiſſus: ne vos magno labore credatis Beſſum vacuum regnum occupaturum. Nos verò peccauimus milites, ſi Darium ob hoc vicimus, vt ſeruo eius traderemus imperium; qui vltimum auſus ſcelus, regem ſuum etiam externæ opis egentem, certè cui nos victores peperciſſemus, quaſi captiuum in vinculis*

*habuit,*

*habuit, ad vltimum, ne à nobis conſeruari poſſet, occidit. Hunc vos regnare patiemini? quem equidem cruci adfixum videre feſtino, omnibus regibus gentibúſque, & fidei, quam violauit, meritas pœnas ſoluentem. At Hercule ſi mox eundem Græcorum vrbes aut Helleſpontum vaſtare nunciatum erit vobis, quo dolore afficiemini, Beſſum præmia veſtræ occupaſſe victoriæ? Tunc ad repetendas res feſtinabitis, tunc arma capietis. Quanto autem præſtat, territum adhuc, & vix mentis ſuæ compotem opprimere? Quatridui nobis iter ſupereſt, qui tot proculcauimus niues, tot amnes ſuperauimus, tot montium iuga tranſcucurrimus: non mare illud quod exæſtuans iter fluctibus occupat, euntes nos moratur: non Ciliciæ fauces, & anguſtiæ includunt: plana omnia & prona ſunt: in ipſo limine victoriæ ſtamus. Pauci nobis fugitiui, & domini ſui interfectores ſuperſunt. Egregium me hercule opus, & inter prima gloriæ veſtræ numerandum, poſteritati famæq; tradetis; Darij quoque hoſtis, finito poſt mortem eius odio, parricidas eſſe vos vltos: neminem impium effugiſſe veſtras manus. Hoc perpetrato, quanto creditis Perſas obſequẽtiores fore, cum intellexerint vos pia bella ſuſcipere; & Beſſi ſceleri, non nomini ſuo iraſci? Summa militum alacritate iubentium, quocumque vellet duceret, oratio excepta eſt: nec rex moratus impetum: tertióque per Parthienen die ad fines Hyrcaniæ penetrat, Cratero relicto cum ijs copijs quibus præerat, & ex manu quam Amyntas ducebat, additis DC. equitibus, & totidem ſagittarijs, vt ab*

*incurſione Barbarorum Parthienen tueretur. Erigyum impedimẽta modico præſidio dato, campeſtri itinere ducere iubet. Ipſe cum phalange & equitatu CL. ſtadia emenſus, caſtra in valle, qua Hyrcaniam adunt, communit. Nemus prealtis denſiſque arboribus vmbroſum eſt, pingue vallis ſolum rigantibus aquis, quæ ex petris imminentibus manant. Ex ipſis radicibus montium Ziobcris amnis effunditur, qui tria fere ſtadia in longitudinem vniuerſus fluit: deinde ſaxo, quod alueolum interpolat, repercuſſus, duo itinera velut diſpenſatis aquis aperit. indè torrens, & ſaxorum per quæ incurrit, aſperitate violentior, terram præceps ſubit. per CCC. ſtadia conditus labitur, rurſúſque velut ex alio fonte conceptus editur, & nouum alueum intendit, priore ſui parte ſpatioſior: quippe in latitudinem XIII. ſtadiorum diffunditur; rurſúſque anguſtioribus coercitus ripis iter cogit: tandem in alterum amnem cadit, Rhidago nomen eſt. Incolæ affirmabant, quæcumq. dimiſſa eſſent in cauernam quæ propior eſt, fontem rurſus vbi aliud os amnis aperitur, exiſtere. Itaque Alexander duos tauros, quà ſubeunt aquæ terram, præcipitari iubet: quorum corpora, vbi rurſus erumpit, expulſa videre qui miſſi erant vt exciperent. Quartum iam diem eodem loco quietẽ militi dederat, cùm litteras Nabarzanis, qui Dariũ cum Beſſo interceperat, accipit, quarum ſententia hæc erat; Se Dario non fuiſſe inimicum, imò etiam quæ credidiſſet vtilia eſſe, ſuaſiſſe: & quia fidele conſilium regi dediſſet, propè occiſum ab eo. Agitaſſe Darium*

*cuſtodiam*

*cuſtodiam corporis ſui contra ius fáſque peregrino militi tradere, damnata popularium fide, quam per II. & CCC. annos inuiolatam regibus ſuis præſtitiſſent Perſæ. Se in præcipiti & lubrico ſtantem, conſilium à præſenti neceſſitate repetiſſe. Darium quoq. cùm occidiſſet Bagoam, hac excuſatione ſatisfeciſſe popularibus, quòd inſidiantem interemiſſet. Nihil eſſe miſeris mortalibus ſpiritu charius. Amore eius ad vltima eſſe propulſum: ſed ea magis eſſe ſecutum, quæ coëgiſſet neceſſitas, quàm quæ optaſſet. In communi calamitate ſuam quemque habere fortunam: Si venire ſe iuberet, ſine metu eſſe venturum. Non timere ne fidem datam tantus rex violaret, Deos à deo falli non ſolere. Ceterum ſi cui fidem daret, videretur indignus, multa exſilia patêre fugienti. Patriam eſſe, vbicumque vir fortis ſedem ſibi legerit. Nec dubitauit Alexander, fidem, quo Perſæ modò accipiebant, dare; inuiolatum, ſi veniſſet fore. Quadrato tamen agmine & compoſito ibat, ſpeculatores ſubindè præmittens, qui explorarent loca. Leuis armatura ducebat agmen; phalanx eam ſequebatur; poſt pedites erant impedimenta: & gens bellicoſa, & natura ſitus difficilis aditu, curam regis intenderat. Namque perpetua vallis iacet vſque ad mare Caſpium patens. Duo terræ eius velut brachia excurrunt, media flexu modico ſinum faciunt lunæ maximè ſimilem, cùm eminent cornua nondum totum orbem ſidere implente. Cercetæ, & Moſſini, & Chalybes à læua ſunt: ab altera parte Leucoſyri, & Amazonum campi: & illos quà vergit ad*

 Septen-

*Septentrionem, hos ad occaſum conuerſa proſpectat. Mare Caſpium dulcius ceteris, ingentis magnitudinis ſerpentes alit: piſcium in eo longè diuerſus ab alijs color: quidam Hyrcanium appellant. alij ſunt, qui Mæotim paludem in id cadere putent, & argumentum afferunt, aquam, quo dulcior ſit quàm cetera maria, infuſo paludis humore miteſcere. Ad Septentrionem ingens in litus mare incumbit, longeq; agit fluctus, & magna parte exæſtuans ſtagnat: Idem alio cæli ſtatu recipit in ſe fretum, eodémque impetu quo effuſum eſt, relabens, terram naturæ ſuæ reddit: & quidam credidere, non Caſpium mare eſſe, ſed ex India in Hyrcaniā cadere, cuius faſtigium (vt ſupra dictum eſt) perpetua valle ſubmittitur. Hinc rex viginti ſtadia proceſſit, ſemita propemodum inuia, cui ſilua imminebat: torrentéſque & eluuies iter morabantur. nullo tamen hoſte obuio penetrant; tandémque ad cultiora peruētum eſt. Præter alios commeatus, quorum tum copia regio abundabat, pomorum quoque ingens modus naſcitur, & uberrimum gignendis vuis ſolum eſt. Frequens arbor faciem quercus habet, cuius folia multo melle tinguntur: ſed niſi ſolis ortum incolæ occupauerint, vel modico tepore ſuccus extinguitur. Triginta hinc ſtadia proceſſerat, cùm Phrataphernes ei occurrit, ſéque, & eos qui poſt Darij mortem profugerant, dedens: quibus benignè exceptis, ad oppidum Aruas peruenit. Hic ei Craterus & Erigyus occurrunt, præfectum Taurorum gentis Phradatem adduxerant. Hic quoque in fidem receptus, multis exemplo*

*fuit*

*fuit experiendi clementiam regis. Satrapem deindè Hyrcaniæ dedit Menapim. exſul hic regnante Ocho ad Philippum peruenerat. Taurorum quoque gentem Pharadati reddit. Iamque vltima Hyrcaniæ intrauerat, cum Artabazus, quem Dario fidiſſimum fuiſſe ſuprà diximus, cum propinquis Darij, ac ſuis liberis, modicáque Græcorum militum manu occurrit. dexteram venienti obtulit rex; quippe & hoſpes Philippi fuerat, cum Ocho regnante exſularet, & hoſpitij pignora in regem ſuum ad vltimum fides conſeruata vincebat. Comiter igitur exceptus, Tu quidem, inquit, rex deos quæſo perpetua felicitate floreas: ego ceteris lætus, hoc vno torqueor, quòd præcipiti ſenectute diu frui tua bonitate non poſſum. XC. & quintum annum agebat. Nouem iuuenes omnes eadem matre geniti patrem comitabantur. Hos Artabazus dextræ regis admouit, precatus vt tam diu viuerent, donec vtiles Alexandro eſſent. Rex pedibus iter plerunque faciebat. Tunc admoueri ſibi & Artabazo equos iuſſit, ne ipſo ingrediente pedibus, ſenex equo vehi erubeſceret. Vt deinde caſtra ſunt poſita, Græcos quos Artabazus adduxerat, conuocari iubet. At illi, niſi Lacedæmonijs quoque fides daretur, reſpondent, ſe quid agendum ipſis foret, deliberaturos. Legati erant Lacedæmoniorum miſſi ad Darium, quo victo applicuerant ſe Græcis mercede apud Perſas militantibus. Rex omiſſis ſponſionum fideique pignoribus, venire eos iuſſit, fortunam, quam ipſe dediſſet, habituros. Diu cunctantes, pleriſque conſilia variantibus, tandem venturos ſe pollicentur.*

*licentur. At Democrates Athenienſis, qui maximè Macedonum opibus ſemper obſtiterat, deſperata venia, gladio ſe transfigit. Ceteri (ſicut conſtituerãt) ditioni Alexandri ſe ipſos permittunt. M D. milites erant. Præter hos legati ad Darium miſſi X C. In ſupplementum diſtributus miles. ceteri remiſſi domum, præter Lacedæmonios, quos tradi in cuſtodiam iuſſit. Mardorum erat gens confinis Hyrcaniæ, cultu vitæ aſpera, & latrociniys aſſueta. Hæc ſola nec legatos miſerat, nec videbatur imperata factura. Itaque rex indignatus, ſi vna gens poſſet efficere ne inuictus eſſet, impedimentis cum præſidio relictis, inuicta manu comitante procedit. Noctu iter fecerat, & prima luce hoſtis in conſpectu erat. Tumultus magis quàm prœlium fuit. Deturbati ex collibus, quos occupauerant, barbari, profugiunt, proximique vici ab incolis deſerti capiuntur. Interiora regionis eius haud ſanè adiri ſine magna vexatione exercitus, poterant. Iuga montium prealtæ ſiluæ rupéſque inuiæ ſepiunt: ea quæ plana ſunt, nouo munimenti genere impedierant Barbari. Arbores denſæ ſunt de induſtria conſitæ, quarum teneros adhuc ramos manu flectũt, quos intortos rurſus inſerũt terræ. Indè velut ex alia radice letiores virent trunci. hos, quà natura fert, adoleſcere non ſinunt: quippe alium aly quaſi nexu conſerunt: qui vbi multa fronde veſtiti ſunt, operiunt terram. Itaque occulti ramorum velut laquei perpetua ſæpè iter cludunt. Vna ratio erat cædendo aperire ſaltum. Sed hoc quoque magni operis: crebri namque nodi nudauerant*

*rant ſtipites, & in ſe implicati arborum rami ſuſpenſis circulis ſimiles lento vimine fruſtrabantur ictus. Incolæ autem ritu ferarum virgulta ſubire ſoliti, tum quoque intrauerant ſaltum, occultiſque telis hoſtem laceſſabant. Ille venantium modo latibula ſcrutatus, pleróſque confodit: ad vltimum circuire ſaltum milites iubet, vt ſi qua pateret, irrumperent. Sed ignotis locis pleriſque oberrabant. exceptique ſunt quidam, inter quos equus regis, Bucephalan vocabant, quem Alexander non eodem quo ceteras pecudes animo æſtimabat: namque ille nec in dorſo inſidere ſuo patiebatur alium: & regem, cùm vellet aſcendere, ſponte genua ſubmittens excipiebat, credebatúrque ſentire quem veheret. Maiore ergo quàm decebat ira ſimul ac dolore ſtimulatus equum veſtigari iubet, & per interpretem pronũciari, ni reddidiſſent, neminem eſſe victurum: Hac denunciatione territi, cum ceteris donis equum adducunt. Sed ne ſic quidem mitigatus cædi ſiluas iubet, aggeſtáque humo è montibus planiciem ramis impeditam exaggerari. Iam aliquantulum altitudinis opus creuerat, cùm Barbari deſperato, regionẽ quam occupauerant, poſſe retineri, gentem ſuã dedidere. Rex obſidibus acceptis Phradati tradere eos iuſſit. Indè quinto die in ſtatiua reuertitur. Artabazum deinde geminato honore, quem Darius habuerat ei, remittit domum. Iam ad vrbẽ Hyrcaniæ, in qua regia Darij fuit, ventũ erat. ibi Nabarzanes accepta fide occurrit, dona ingentia ferens. Inter quæ Bagos erat ſpecie ſingulari ſpado, atq. in ipſo flore pueritiæ, cui & Darius fuerat,*

*& mox Alexander aſſueuit: eiuſque maximè precibus motus Nabarzani ignouit. Erat (vt ſupra dictum eſt) Hyrcaniæ finitima gens Amazonum, circa Thermodoonta amnem Themiſcyræ incolentium campos. Reginam habebant Thaleſtrin, omnibus inter Caucaſum montem & Phaſin amnem imperitantem. Hæc cupidine viſendi regis accenſa, finibus regni ſui exceſſit, & cum haud procul abeſſet, præmiſit indicantes veniſſe reginam adeundi eius cognoſcendique auidam. Protinus facta poteſtate veniendi, ceteris iuſſis ſubſiſtere, CCC. feminarum comitata proceſſit. Atque vt primùm rex in conſpectum fuit, equo ipſa deſiluit, duas lanceas dextra præferẽs. Veſtis non toto Amazonum corpori obducitur; nam læua pars ad pectus eſt nuda, cetera inde velantur; nec tamen ſinus veſtis, quem nodo colligunt, infra genua deſcendit. Altera papilla intacta ſeruatur, qua muliebris ſexus liberos alant: aduritur dextra, vt arcus facilius intendant, & tela vibrent. Interrito vultu regem Thaleſtris intuebatur, habitum eius haudquaquam rerum famæ parẽ oculis perluſtrans: quippe omnibus Barbaris in corporum maieſtate veneratio eſt, magnorúmque operum non alios capaces putant, quàm quos eximia ſpecie donare natura dignata eſt. Ceterùm interrogata num aliquid petere vellet, haud dubitauit fateri, ad cõmunicandos cum rege liberos ſe veniſſe, dignam ex qua ipſe regni generaret hæredes. Feminini ſexus retenturã, marem reddituram patri. Alexander, an cum ipſo militare vellet, interrogat: & illa cauſata ſine cuſtode regnum reli-*

reliquiſſe, petere perſeuerabat, ne ſe irritam ſpei abire pateretur. Acrior ad Venerem feminæ cupido quàm regis, vt paucos dies ſubſiſteret, perpulit. tredecim dies in obſequium deſiderij eius abſumti ſunt. Tum illa regnum ſuum, rex Parthienen petiuerũt. Hic verò palàm cupiditates ſuas ſoluit, continentiamq́; & moderationem in altiſſima quaque fortuna eminentia bona, in ſuperbiam ac laſciuiam vertit. Patrios mores, diſciplinámque Macedonum regum ſalubriter temperatam, & ciuilem habitum velut leuiora magnitudine ſua ducens, Perſicæ regiæ par deorum potentiæ faſtigium æmulabatur. Iacere humi venerabundos ipſum, paullatimque ſeruilibus miniſterijs tot victores gentium imbuere, & captiuis pares facere expetebat. Itaque purpureum diadema diſtinctum albo, quale Darius habuerat, capiti circumdedit, veſtémque Perſicam ſumſit; ne omen quidem veritus, quod à victoris inſignibus in deuicti tranſiret habitum. & ille ſe quidem ſpolia Perſarum geſtare dicebat, ſed cum illis quoque mores induerat: ſuperbiámque habitus animi inſolentia ſequebatur. Litteras quoque quas in Europam mitteret, veteris anuli gemma obſignabat: ijs quas in Aſiam ſcriberet, Darij anulus imprimebatur, vt appareret, vnum animum duorũ non capere fortunam. Amicos verò & equites, his vnáque principes militum aſpernãtes quidem, ſed recuſare non auſos, Perſicis onerauerat veſtibus. Pellices CCC. & LX. totidem quot Darij fuerant, regiam implebant, quas ſpadonum greges, & ipſi muliebria pati aſſueti, ſequeban-

*quebantur. Hæc luxu & peregrinis infecta moribus veteres Philippi milites, rudis natio ad voluptates palam auerſabantur; totiſque caſtris vnus omnium ſenſus ac ſermo erat, plus amiſſum victoria, quàm bello eſſe quæſitum. Tum cum maximè vinci ipſos, dediq; alienis moribus & externis quos tantæ moræ precium domos quaſi in captiuo habitu reuerſuros; pudere iam ſui regem, victis quàm victoribus ſimiliorem, ex Macedoniæ imperatore Darij Satrapen factum. Ille non ignarus & principes amicorum & exercitū grauiter offendi, gratiā liberalitate doniſque reciperare tentabat. Sed opinor liberis precium ſeruitutis ingratum eſt. Igitur ne in ſeditionem res verteretur, ocium interpellandum erat bello, cuius materia oportunè alebatur. Namque Beſſus veſte regia ſumta Artaxerxen appellari ſe iuſſerat, Scytháſque & ceteros Tanais accolas contrahebat. Hæc Satibarzanes nūciabat, quem receptum in fidem, regioni quam antea obtinuerat, præfecit. Et cùm graue ſpolijs apparatúque luxuriæ agmē vix moueretur, ſuas primùm, deindè totius exercitus ſarcinas, exceptis admodum neceſſarijs, conferri iuſſit in medium. Planicies ſpacioſa erat, in quam vehicula onuſta perduxerant. Exſpectantibus cunctis quid deinde eſſet imperaturus, iumenta iuſſit abduci, ſuiſque primùm ſarcinis face ſubducta, ceteras incendi præcepit. Flagrabant exurentibus dominis, quæ vt intacta ex vrbibus hoſtium raperent, ſæpè flammas reſtinxerant, nullo ſanguinis pretium audente deflere, cùm regias opes idem ignis exureret. Breuis deinde oratio*

*miti-*

*mitigauit dolorem, habiléſque militiæ & aa omnia parati lætabantur ſarcinarum potius quàm diſciplinæ feciſſe iacturam. Igitur Bactrianam regionem petebant. ſed Nicanor Parmenionis filius ſubita morte correptus, magno deſiderio ſui affecerat cunctos. Rex ante omnes mœſtus cupiebat quidem ſubſiſtere funeri affuturus, ſed penuria commeatuum feſtinare cogebat. Itaque Philotas cum duobus millibus & DC. relictis, vt iuſta fratri perſolueret; ipſe contendit ad Beſſum. Iter facienti litteræ afferuntur à finitimis Satraparum, è quibus cognoſcit, Beſſum quidem hoſtili animo occurrere cum exercitu: ceterùm Satibarzanem, quem Satrapen Ariorum ipſe præfeciſſet, defeciſſe ab eo. Itaque quamquam Beſſo imminebat, tamen ad Satibarzanem opprimendum præuerti optimum ratus, leuem armaturam, & equeſtres copias educit; totáque nocte ſtrenuè itinere facto, improuiſus hoſti ſuperuenit. Cuius cognito aduentu Satibarzanes cum II. millibus equitum (nec plures ſubitò contrahi poterant) Bactra perfugit; ceteri proximos montes occupauerunt. Prærupta rupes erat, quà ſpectat Occidentem. Eadem quà vergit ad Orientem, leniore ſubmiſſa faſtigio, multis arboribus obſita, perennem habet fontem, ex quo largæ aquæ manent. Circuitus eius triginta & duo ſtadia comprehendit. In vertice herbidus campus. In hoc multitudinem imbellium conſidere iubent: ipſi quà rupes erat, arborum truncos & ſaxa obmoliuntur. tredecim millia armata erant. in quorum obſidionem Cratero relicto, ipſe*

*Satiba-*

*Satibarzanem ſequi feſtinat. Et quia longius abeſſe eum cognouerat, ad expugnandos eos qui edita montium occupauerant, redit. Ac primo repurgari iubet quidquid ingredi poſſent: deindè vt occurrebant inuiæ cotes, prærupt æq́ue rupes, irritus labor videbatur obſtante natura. Ille vt èrat animi ſemper obluctantis difficultatibus, cùm & progredi arduum, & reuerti periculoſum eſſet, verſabat ſe ad omnes cogitationes, aliud atque aliud ita vt ſolet, vbi prima quæque damnamus, ſubiciente animo. hæſitanti, quod ratio non potuit, fortuna conſilium ſubminiſtrauit. Vehemens Fauonius erat, & multam materiam ciciderat miles, aditũ per ſaxa molitus. Hæc vapore torrida iam inaruerat. Ergo aggerari alias arbores iubet, & igni dare alimenta: celeritérque ſtipitibus cumulatis faſtigium montis æquatum eſt. Tunc vndique ignis iniectus cuncta comprehendit: flammam in ora hoſtium ventus ferebat: fumus ingens velut quadam nube abſconderat cælum. Sonabant incendio ſiluæ, atque ea quoque quæ non incenderat miles, concepto igne proxima quæque adurebant. Barbari ſuppliciorum vltimũ, ſi quà intermoreretur ignis, effugere tentabant: ſed quà flãma dederat locum, hoſtis obſtabat. Varia igitur cæde conſumti ſunt. Alij in medios ignes, alij in petras præcipitauere, quidam manibus hoſtium ſe obtulerunt, pauci ſemiuſtulati venêre in poteſtatem. Hinc ad Craterum, qui Artacacnam obſidebat, redit. Ille omnibus præparatis regis exſpectabat aduentum, captæ vrbis titulo (ſicut par erat) cedens. Igitur*

*Alexan-*

*Alexander turres admoueri iubet: ipſóque adſpectu territi Barbari, è muris ſupinas manus tendentes, orare cœperunt, vt iram in Satibarzanem defectionis auctorem reſeruaret, ſupplicibus ſemet dedentibus parceret. Rex data venia, non obſidionem modo ſoluit, ſed omnia ſua incolis reddidit. Ab hac vrbe digreſſo ſupplementum nouorum militum occurrit. Zolus D. equites ex Græcia adduxerat, tria millia ex Illyrico Antipater miſerat. Theſſali equites centum & triginta cum Philippo erant. Ex Lydia duo millia & DC. peregrinus miles, aduenerant. CCC equites gentis eiuſdem ſequebantur. Hac manu adiecta Drancas peruenit. Bellicoſa natio eſt. Satrapes erat Bazaentes, ſceleris in regem ſuũ particeps Beſſo. Is ſuppliciorum, quæ meruerat, metu profugit in Indiam. Iam nonum diem ſtatiua erant, cùm externa vi non tutus modo rex, ſed inuictus, inteſtino facinore petebatur. Dymnus modicæ apud regem auctoritatis & gratiæ, exoleti, cui Nicomacho erat nomẽ, amore flagrabat, obſequio vni ſibi deditì corporis victus. Is, quòd ex vultu quoque perſpici poterat, ſimilis attonito, remotis arbitris cum iuuene ſeceſſit in templum, arcana ſe & ſilenda afferre præfatus: ſuſpenſúmque expectatione, per mutuam charitatem, & pignora vtriuſque animi rogat, vt affirmet iureiurando, quæ commiſiſſet, ſilentio eſſe tecturum. Et ille ratus nihil quod etiam cum periurio detegendum foret, indicaturum, per præſentes deos iurat. Tum Dymnus aperit in tertium diem inſidias regi comparatas, ſéque eius conſilij fortibus viris & illuſtribus*

eſſe

*eſſe participem. quîs iuuenis auditis, ſe verò fidem in parricidio dediſſe conſtanter abnuit, nec vlla religione, vt ſcelus tegat, poſſe conſtringi. Dymnus & amore & metu amens, dextram exoleti complexus, & lachrymans, orare primùm, vt particeps conſilij operiſque fieret. Si id ſuſtinere non poſſet, attamen ne proderet ſe, cuius erga ipſum beniuolentiæ præter alia hoc quoque haberet fortiſſimum pignus, quòd caput ſuum permiſiſſet fidei adhuc inexpertæ. Ad vltimum auerſari ſcelus perſeuerantem, mortis metu terret, Ab illo capite coniuratos pulcherrimum facinus inchoaturos. Alias deinde effeminatum, & muliebriter timidum, alias proditorem amatoris appellans, nunc ingentia promittens, interdúmque regnum quoque verſabat animum tanto facinore procul abhorrentem. ſtrictum deinde gladium modo illius, modò ſuo admouens iugulo, ſupplex idem & infeſtus expreſſit, vt tandem non ſolum ſilentium, ſed etiam operam polliceretur. namque abundè conſtantis animi, & dignus qui pudicus eſſet, nihil ex priſtina voluntate mutauerat: ſed captum Dymni amore ſimulabat nihil recuſare. Sciſcitari inde pergit cum quibus tantæ rei ſocietatem iniſſet. Plurimum referre, quales viri tam memorabili operi admoturi manus eſſent. Ille & amore & ſcelere maleſanus, ſimul gratias agit, ſimul gratulatur, quòd fortiſſimis iuuenum non dubitaſſet ſe adiungere, Demetrio corporis custodi, Peucolao, Nicanori. Adijcit his Aphœbetum, Loceum, Diogenum, Archepolim, Amyntam. Ab hoc ſermone dimiſſus*

*dimiſſus Nicomachus, ad fratrem (Ceballino erat nomen) quæ acceperat, defert. Placet ipſum ſubſiſtere in tabernaculo, ne ſi regiam intraſſet, non aſſuetus adire regem, coniurati proditos ſe eſſe reſciſcerent. Ipſe Ceballinus ante veſtibulum regiæ (neque enim propius aditus ei patebat) conſiſtit, operiens aliquem ex prima cohorte amicorum, vt introduceretur ad regem. Fortè ceteris dimiſſis, vnus Philotas Parmenionis filius, incertum quam ob cauſam, ſubſtiterat in regia. Huic Ceballinus ore confuſo magnæ perturbationis notas præ ſe ferens, aperit quæ ex fratre compererat, & ſine dilatione nunciare regi iubet. Philotas conlaudato eo protinus intrat ad Alexandrum; multóque inuicem de aliis rebus ſermone conſumto, nihil eorum quæ ex Ceballino cognouerat, nunciat. Sub veſperam eum prodeuntem in veſtibulo regiæ excipit iuuenis, an mandatum exſecutus foret, requirens. Ille non vacaſſe ſermoni ſuo regem cauſſatus diſceſſit. Poſtero die Ceballinus venienti in regiam præſto eſt, intrantémque admonet pridiè communicata cum ipſo rei. Ille curæ ſibi eſſe reſpondet: ac ne tum quidem regi quæ audierat aperit. Cœperat Ceballino eſſe ſuſpectus. Itaque non vltrà interpellandum ratus, nobili iuueni (Metron erat nomen) ſuper armamentarium poſito, quod ſcelus pararetur indicat. Ille Ceballino in armamentario abſcondito, protinus regi corpus fortè curanti, quid index detuliſſet, oſtendit. Rex ad comprehendendum Dymnum miſſis ſatellitibus, armamentarium intrat. Ibi Ceballinus gaudio elatus,*

*habeo*

*habeo te, inquit, incolumen ex impiorum manibus ereptum. Percontatus deinde Alexāder quæ noſcenda erant, ordine cuncta cognoſcit. Rurſúſque inſtuit quærere quotus dies eſſet, ex quo Nicomachus ad eum detuliſſet indicium. Atque illo fatente iam tertium eſſe; exiſtimans haud incorrupta fide tanto pòſt deferre quæ audierat, vinciri eum iuſſit. Ille clamitare, eodem temporis momento quo audiſſet, ad Philotam decucurriſſe, ab eo percontaretur. Rex itē quærens an Philotam adiſſet, an inſtitiſſet ei, vt peruenirent ad ſe, perſeuerante eo affirmare quæ dixerat, manus ad cælum tendens, manantibus lachrymis hanc ſibi à chariſſimo quondam amicorum relatam gratiam querebatur. Inter hæc Dymnus haud ignarus, quam ob cauſſam accerſeretur à rege, gladio, quo forte erat cinctus, grauiter ſe vulnerat, occurſúque ſatellitum inhibitus perfertur in regiam. Quem intuens rex; Quod, inquit, in te Dymne tantum cogitaui nefas, vt tibi Macedonum regno dignior Philotas me quoque ipſo videretur? Illum iam defecerat vox. Itaque edito gemitu, vultúque à conſpectu regis auerſo, ſubinde collapſus extinguitur. Rex Philota venire in regiam iuſſo; Ceballinus, inquit, vltimum ſupplicium meritus, ſi in caput meum præparatas inſidias biduo texit, huius criminis Philotam reum ſubſtituit, ad quem protinus indicium detuliſſe ſe affirmat. quo propiore gradu amicitiæ me contingis, hoc maius eſt diſſimulationis tuæ facinus: & ego Ceballino magis quàm Philotæ id conuenire fateor. Fauentem habes iudicem, ſi quod admitti non*

*oportuit,*

oportuit, ſaltem negari poteſt. Ad hæc Philotas haud ſanè trepidus, ſi animus vultu æſtimaretur, Ceballinum quidem ſcorti ſermonem ad ſe detuliſſe, ſed ipſum tam leui auctori nil credidiſſe reſpondit, veritum, ne iurgium inter amatorem & exoletum non ſine riſu aliorum detuliſſet. Cùm Dymnus ſemet interemerit, qualiacumque erant, non fuiſſe reticenda. complexúſque regem orare cœpit, vt præteritam vitam potius quàm culpam, ſilentij tamen, non facti vllius, intueretur. Haud facile dixerim, crediderit ne ei rex, an altius iram ſuppreſſerit: dextram reconciliatæ gratiæ pignus obtulit, & contemtum magis quàm celatum indicium eſſe videri ſibi dixit. Aduocato tamen conſilio amicorum, cui tum Philotas adhibitus non eſt, Nicomachum introduci iubet. Is eadem quæ detulerat ad regem, ordine expoſuit. Erat Craterus regi charus in paucis, & eò Philotæ ob æmulationem dignitatis aduerſus. Neque ignorabat ſæpè Alexandri auribus nimia iactatione virtutis atque operæ grauem fuiſſe, & ob ea non quidem ſceleris, ſed contumaciæ tamen eſſe ſuſpectum. Non aliam premendi inimici occaſionem aptiorem futuram ratus, odio ſuo pietatis præferens ſpeciem; Vtinam, inquit, in principio quoq. huius rei nobiſcum deliberaſſes: ſuaſiſſemus, ſi Philotæ velles ignoſcere, paterere potius ignorare eum quantum deberet tibi, quàm vſque ad mortis metum adductum ſæpius de periculo ſuo, quàm de tuo cogitare beneficio. Ille enim ſemper inſidiari tibi poterit, tu nō ſemper Philotæ poteris ignoſcere. Nec eſt quod exiſtimes eum

*qui tantum auſus eſt, venia poſſe mutari. Scit eos qui miſericordiam conſumſerunt, amplius ſperare non poſſe. At ego, etiam ſi ipſe vel pœnitentia vel beneficio tuo victus quieſcere volet, patrem eius Parmenionem tanti ducem exercitus, & inueterata apud milites tuos auctoritate, haud multum infra magnitudinis tuæ faſtigium poſitum, ſcio non æquo animo ſalutem filij ſui debiturum tibi. Quædam beneficia odimus. Meruiſſe mortem confiteri pudet. Supereſt, vt malit videri iniuriam accepiſſe, quàm vitam. Proinde ſcito tibi cum illis de ſalute eſſe pugnandum. Satis hoſtium ſupereſt, ad quos perſequendos ituri ſumus. Latus à domeſticis hoſtibus muni. Hos ſi ſubmoues, nihil metuo ab externo. Hæc Craterus. Nec ceteri dubitabant, quin coniurationis indicium ſuppreſſurus non fuiſſet, niſi auctor aut particeps. Quem enim pium & bonæ mentis, non amicum modo, ſed ex vltima plebe, auditis quæ ad eum delata erant, non protinus ad regem fuiſſe curſurum? Nec Ceballini quidem exemplo, qui ex fratre comperta ipſi nunciaſſet. Parmenionis filium præfectum equitatus, omnium arcanorum regis arbitrum, ſimulaſſe etiam non vacaſſe ſermoni ſuo regem, ne index alium internuncium quæreret. Nicomachum religione quoq. deûm adſtrictum, conſcientiam ſuam exonerare properaſſe: Philotam conſumto per ludum iocúmque pene toto die, grauatum eſſe pauca verba pertinentia ad caput regis tam longo & forſitan ſuperuacuo inſerere ſermoni. At enim nõ credidiſſe talia deferentibus pueris; cur igitur extraxiſſet biduum,*

um, tanquam indicio haberet fidem? Dimittendum fuiſſe Ceballinum, ſi delationem eius damnabat. In ſuo quemque periculo magnum animum habere: cùm de ſalute regis timeretur, credulos eſſe debere, vana quoque deferentes admittere. Omnes igitur quæſtionem de eo, vt participes ſceleris indicare cogeretur, habendam eſſe decernunt. Rex admonitos vt conſilium ſilentio premerent, dimittit. Pronunciare deinde iter in poſterum iubet, ne qua noui initi conſilij daretur nota. Inuitatus eſt etiam Philotas ad vltimas ipſi epulas: & rex non cœnare modo, ſed etiam familiariter conloqui cum eo quem damnauerat, ſuſtinuit. Secunda deinde vigilia luminibus extinctis, cum paucis in regiam coëunt Ephestion, & Craterus, & Cenus, & Erigyus. Hi ex amicis. Ex armigeris autem Perdiccas & Leonatus. Per hos imperatum, vt qui ad prætorium excubabant, armati vigilarent. Iam ad omnes aditus diſpoſiti equites, itinera quoque obſidere iuſſi, ne quis ad Parmenionem, qui tum Mediæ magniſque copijs præerat, occultus euaderet. Attarras autem cum trecentis armatis intrauerat regiam. huic decem ſatellites traduntur: quorum ſingulos deni armigeri ſequebantur. hi ad alios coniuratos comprehendendos diſtributi ſunt. Attarras cum trecentis ad Philotam miſſus, clauſum aditum domus moliebatur, L. iuuenum promtiſſimis ſtipatus. Nam ceteros cingere vndique domum iuſſerat, ne occulto aditu Philotas poſſet elabi. Illum ſiue ſecuritate animi, ſiue fatigatione reſolutum ſomnus oppreſſerat: quem

*Attarras torpentem adhuc occupat. Tandem ei ſopore diſcuſſo cum inijcerentur catenæ; Vicit, inquit, bonitatem tuam rex inimicorum meorum acerbitas. nec plura locutum, capite velato in regiam adducunt. Poſtero die rex edixit, omnes armati coirent. VI millia ferè militum venerant: præterea turba lixarum calonúmque impleuerant regiam. Philotam armigeri agmine ſuo tegebant, ne antè conſpici poſſet à vulgo, quàm rex allocutus milites eſſet. De capitalibus rebus vetuſto Macedonum modo inquirebat exercitus: in pace erat vulgi. nihil poteſtas regum valebat, niſi prius valuiſſet auctoritas. Igitur Dymni primùm cadauer infertur: pleriſque quid patraſſet, quove caſu extinctus eſſet, ignaris. Rex deinde in concionem procedit, vultu præferens dolorem animi. Amicorum quoque mœſtitia expectationẽ haud paruam rei fecerat. Diu rex demiſſo in terram vultu, attonito ſtupentíque ſimilis ſtetit. Tandem recepto animo, Pene, inquit, milites, hominum ſcelere vobis ereptus ſum. Deûm prouidentia & miſericordia viuo: conſpectúſque veſtri venerabilis coëgit, vt vehemẽtius parricidis iraſcerer, quoniam ſpiritus, imò vnus vitæ meæ fructus eſt, tot fortiſſimis viris & de me optimè meritis referre adhuc gratiam poſſe. Interrupitque orationem militum gemitus, obortæq́ue ſunt omnibus lachrymæ. Tum rex, Quanto, inquit, maiorem in animis veſtris motum excitabo, cùm tanti ſceleris auctores oſtendero, quorum mentionem adhuc reformido, & tanquam ſalui eſſe poſſint, nominibus abſtineo? Sed vincẽda eſt memoria priſtinæ*

chari-

charitatis, & coniuratio impiorum ciuium detegenda. Quomodo autem tantum nefas ſileam? Parmenio illa ætate, tot meis, tot parentis mei meritis deuinctus, omnium nobis amicorum vetuſtiſſimus, ducem ſe ſceleri tanto præbuit. Miniſter eius Philotas Peucolaum, & Demetrium, & hunc Dymnum, cuius corpus aſpicitis, ceteróſque eiuſdem amentiæ in caput meum ſubornauit. Fremitus vndique indignantium querentiúmque tota concione obſtrepebat, qualis ſolet eſſe multitudinis, & maximè militaris, vbi aut ſtudio agitur, aut ira. Nicomachus deinde, & Metron, & Ceballinus producti, quæ quiſque detulerat exponunt: nullius eorum inditio Philotas particeps deſtinabatur. Itaque indignatione preſſa, vox indicum ſilentio excepta eſt. Tum rex, Qualis, inquit, ergo animi vobis videtur, qui huius rei delatum indicium id ipſum ſuppreſſit? quod non fuiſſe vanum Dymni exitus declarat. Incertam rem deferens, tormenta non timuit. Ceballinus ne momentũ quidem temporis diſtulit exonerare ſe, vt eo, vbi lauabar, irrumperet. Philotas ſolus nihil timuit, nihil credidit. O magni animi virum. iſte regis ſi periculo commoueretur, vultum non mutaret? indicem tantæ rei ſollicitus non audiret? Subeſt nimirum ſilentio facinus, & auida ſpes regni præcipitem animum ad vltimum nefas impulit. Pater Mediæ præeſt. Ipſe apud multos copiarum duces meis præpotẽs viribus maiora quàm capit ſpirat. Orbitas quoque mea, quòd ſine liberis ſum, ſpernitur. Sed errat Philotas. In vobis liberos, parentes, conſanguineos habeo.

*Vobis ſaluis orbus eſſe non poſſum. Epiſtolam deinde Parmenionis interceptam, quam ad filios Nicanorem & Philotam ſcripſerat, recitat, haud ſanè indicium grauioris conſilij præferentẽ. Namque ſumma eius hæc erat: Primùm veſtri curam agite, deinde veſtrorum. ſic enim quæ deſtinauimus, efficiemus. Adiecitque rex, ſic eſſe ſcriptam, vt ſiue ad filios perueniſſet, à cõſcijs poſſet intelligi: ſiue intercepta eſſet, falleret ignaros. At enim Dymnus cùm ceteros participes ſceleris indicaret, Philotam non nominauit. Hoc quidem illius non innocentiæ, ſed potentiæ indicium eſt, quòd ſic ab ijs timetur etiam, à quibus prodi poteſt, vt cùm de ſe fateantur, illum tamen celent. Ceterùm Philotam ipſius indicat vita. Hic Amyntæ, qui mihi conſobrinus fuit, & in Macedonia capiti meo impias comparauit inſidias, ſocium ſe & conſcium adiunxit. Hic Attalo, quo grauiorem inimicum non habui, ſororem ſuam in matrimonium dedit. Hic, cùm ſcripſiſſem ei pro iure tam familiaris vſus atque amicitiæ, qualis ſors edita eſſet Iouis Hammonis oraculo; ſuſtinuit reſcribere mihi, ſe quidem gratulari quòd in numerum deorum receptus eſſem: ceterùm miſereri eorum, quibus viuendum eſſet ſub eo, qui modum hominis excederet. Hæc ſunt etiam pridem animi alienati à me, & inuidentis gloriæ meæ indicia: quæ equidem milites, quamdiu licuit, in animo meo preſſi. Videbar enim mihi partem viſcerum meorum abrumpere, ſi in quos tam magna contuleram, viliores mihi facerem. Sed iam non verba punienda ſunt, linguæ temeritas*

peruenit ad gladios. Hos (ſi mihi creditis) Philotas in me acuit. ſi ipſum dimiſero, quò me conferam milites? cui caput meum credam? Equitatui optimæ exercitus parti, principibus nobiliſſimæ iuuentutis vnum præfeci: ſalutem, ſpem, victoriam meam fidei eius tutelæque commiſi: patrem in idem faſtigium, in quo me ipſi poſuiſtis, admoui. Mediam, qua nulla opulentior regio eſt, tot ciuium ſociorúmque millia imperio eius ditionique ſubieci. Vnde præſidium petieram, periculum exſtitit. Quàm feliciter in acie occidiſſem potius hoſtis præda, quàm ciuis victima. Nunc ſeruatus ex periculis, quæ ſola timui, in hæc incidi, quæ timere non debui. Soletis identidem à me milites petere, vt ſaluti meæ parcam. Ipſi mihi præſtare poteſtis, quod ſuadetis, vt faciam. Ad veſtras manus, ad veſtra arma confugio. inuitis vobis ſaluus eſſe nolo; volentibus non poſſum, niſi vindicor. Tum Philotam religatis poſt tergum manibus, obſoleto amiculo velatum iuſſit induci. Facilè apparebat motos eſſe tā miſerabili habitu, non ſine inuidia paullo antè conſpecti. Ducem equitatus pridie viderant, ſciebant regis interfuiſſe conuiuio. Repentè non reum modo, ſed etiam damnatum, vinctum intuebantur. Subibat animos Parmenionis quoque tanti ducis, tam clari ciuis fortuna; qui modò duobus filijs Hectore & Nicanore orbatus, cum eo quem reliquum calamitas fecerat, abſens diceret cauſam. Itaque Amyntas regis prætor inclinantem ad miſericordiam concionem, rurſus aſpera in Philotam oratione commouit. Proditos eos eſſe Barbaris; neminem ad

*coniugem ſuam, neminem in patriam, & ad parentes fuiſſe rediturum: velut truncum corpus, demto capite, ſine ſpiritu, ſine nomine, in aliena terra ludibrium hoſtis futuros. Haudquaquam pro re ipſius Amyntæ oratio grata regi fuit, quòd cōiugum, quòd patriæ admonitos, pigriores ad cetera munia exſequenda feciſſet. Tunc Cœnus quamquam Philotæ ſororem matrimonio ſecum cōiunxerat, tamen acrius quàm quiſquam in Philotam inuectus eſt, parricidam eſſe regis, patriæ, exercitus, clamitans: ſaxúmque, quod fortè ante pedes iacebat, arripuit, emiſſurus in eum, vt plerique credidere, tormentis ſubtrahere cupiens: ſed rex manum eius inhibuit, dicēdæ prius cauſæ debere fieri poteſtatē reo, nec aliter iudicari paſſurū ſe affirmans. Tum dicere iuſſus Philotas, ſiue cōſcientia ſceleris, ſeu periculi magnitudine amens & attonitus, non attollere oculos, non hiſcere audebat. Lachrymis deinde manantibus, linquente animo, in eum à quo tenebatur, incubuit: abſterſiſquē amiculo eius oculis, paullatim recipiens ſpiritum ac vocem, dicturus videbatur. Iamque rex intuens eum; Macedones, inquit, de te iudicaturi ſunt: quæro an patrio ſermone ſis apud eos vſurus? Tum Philotas: Præter Macedones, inquit plerique adſunt, quos facilius, quæ dicam, percepturos arbitror, ſi eadem lingua fuero vſus qua tu egiſti, non ob aliud credo, quàm vt oratio tua intelligi poſſet à pluribus. Tum rex; Ecquid videtis odio etiam ſermonis patrij Philotam teneri? Solus quippe faſtidit eum dicere. Sed dicat ſanè vtcumque cordi eſt, dum memi-*

*memineritis æquè illum à noſtro more atque ſermone abhorrere. Atque ita concione exceſſit. Tum Philotas; Verba, inquit, innocenti reperire facile eſt, modum verborum miſero tenere difficile. Itaque inter optimam conſcientiam & iniquiſſimam fortunam deſtitutus, ignoro quo modo & animo meo & tempori paream. Abeſt quidem optimus cauſæ meæ iudex, qui cur me ipſe audire noluerit, non me Hercule excogito, cùm illi vtrimque cognita cauſſa tam damnare me liceat, quàm abſoluere. Non cognita verò liberari ab abſente non poſſum, qui à præſente damnatus ſum. Sed quanquam vincti hominis non ſuperuacua ſolum, ſed etiam inuiſa defenſio eſt, quæ iudicem non docere videtur, ſed arguere: tamen vtcunque licet dicere, memet ipſe non deſeram, nec committam vt damnatus etiam mea ſententia videar. Equidem cuius criminis reus ſim, non video. Inter coniuratos nemo me nominat. De me Nicomachus nihil dixit. Ceballinus plus quàm audierat, ſcire non potuit. Atqui cõiurationis caput me fuiſſe, credit rex. Potuit ergo Dymnus eũ præterire, quem ſequebatur? præſertim cum quærenti ſocios vel falſò fuerim nominandus, quo facilius, qui tentabatur, poſſet impelli. non enim detecto facinore nomẽ meum præterijt, vt poſſet videri ſocio peperciſſe. Nicomachus, quem taciturum arcana de ſemetipſo credebat, confeſſus, alijs nominatis me vnum ſubtrahebat. Quæſo commilitones, ſi Ceballinus me non adiſſet, nihil me de coniuratis ſcire voluiſſet, num hodie dicerem cauſſam nullo me nominante? Dymnus ſanè*

 *& vi-*

*& viuat adhuc, & velit mihi parcere: quid ceteri, qui de ſe confitebuntur, me videlicet ſubtrahent? Maligna eſt calamitas, & fere noxius, cum ſuo ſupplicio crucietur, acquieſcit alieno. Tot conſcij ne in equuleo quidem poſiti verum fatebuntur? Atqui nemo parcit morituro, nec cuiquã moriturus, vt opinor Ad verum crimen, & ad vnum præuertendũ mihi eſt. Cur rem delatam ad te, tacuiſti? cur tam ſecurus audiſti? Hoc, qualecunque eſt, confeſſo mihi, vbicumque es Alexander, remiſiſti: dextram tuam amplexus reconciliati pignus animi, conuiuio quoq. interfui. Si credidiſti mihi, abſolutus ſum: ſie peperciſti, dimiſſus. Vel iudiciũ tuum ſerua. Quid hac proxima nocte, quà digreſſus ſum à menſa tua, feci? quod nouum facinus delatũ ad te, mutauit animum tuum? graui ſopore acquieſcebam, cùm me malis indormientem meis, vinciendo excitauerũt. Vndè & parricidæ & proditori tam alti quies ſomni? Scelerati, conſcientia obſtrepente, condormire non poſſunt; agitant eos furiæ, non cõſummato modo, ſed & cogitato parricidio. At mihi ſecuritatem primùm innocentia mea, deindè tua dextra obtulerat. Non timui ne plus alienæ crudelitati apud te liceret, quàm clementiæ tuæ. Sed ne te mihi credidiſſe pœniteat, res ad me deferebatur à puero, qui non teſtem, non pignus indicij exhibere poterat, impleturus omnes metu ſi cœpiſſet audiri. Amatoris & ſcorti iurgio interponi aures meas credidi infelix, & fidem eius ſuſpectam habui, quòd non ipſe deferret, ſed fratrem potius ſubornaret. Timui ne negaret mandaſſe ſe Ceballino, & ego*

*& ego viderer multis amicorum regis fuiſſe periculi cauſſa. Sic quoque cùm laſerim neminem, inueni qui mallet perire me, quàm incolumem eſſe. Quid inimicitiarum creditis excepturum fuiſſe, ſi inſontes laceſſiſſem? Atenim Dymnus ſe occidit. Num igitur facturum eum hoc diuinare potui? Ita quod ſolum indicio fidem fecit, id me cum à Ceballino interpolatus ſum, mouere non potuit. At hercule ſi conſcius Dymno tanti ſceleris fuiſſem, biduo illo proditos eſſe nos, diſſimulare non debui. Ceballinus ipſe tolli de medio nullo negotio potuit. denique poſt delatum indicium, quo periturus eram, cubiculum regis ſolus intraui, ferro quidem cinctus. Cur diſtuli facinus? An ſine Dymno non ſum auſus? Ille igitur princeps coniurationis fuit. Sub illius vmbra Philotas latebam, qui regnum Macedonum affecto. Et quis è vobis corruptus eſt donis? quem ducem, quem præfectum impenſius colui? Mihi quidem obijcitur, quod ſocietatem patrij ſermonis aſperner, quòd Macedonum mores faſtidiam. Sic ego imperio quod dedignor, immineo? Iam pridem natiuus ille ſermo commercio aliarum gentium exoleuit: tam victoribus, quàm victis peregrina lingua diſcenda eſt. Non me hercule iſta me magis lædunt, quàm quod Amyntas Perdiccæ filius inſidiatus eſt regi; cum quo quod amicitia fuerit mihi, non recuſo defendere, ſi fratrem regis non oportuit diligi à nobis. Sin autẽ in illo fortunæ gradu poſitum etiam venerari neceſſe erat, vtrum quæſo, quòd non diuinaui, reus ſum? An impiorũ amicis inſontibus*

*quoque*

*quoque moriendum eſt? Quod ſi æquum eſt, cur tam diu viuo? ſi iniuſtum, cur nunc demum occidor? Etenim ſcripſi, miſereri me eorum quibus viuēdum eſſet ſub eo qui ſe Iouis filium crederet. Fides amicitiæ, veri conſilij periculoſa libertas, vos me decepiſtis: vos, quæ ſentiebam, ne reticerem impuliſtis. Scripſiſſe me hoc fateor regi, non de rege ſcripſiſſe. non enim faciebam inuidiam, ſed pro eo timebā. Dignior mihi Alexander videbatur, qui Iouis ſtirpem tacitus agnoſceret, quàm qui prædicatione iactaret. Sed quoniam oraculi fides certa eſt, ſit deus cauſæ meæ teſtis. Retinete me in vinculis, dum conſulitur Hammon interim. Qui regem noſtrum dignatus eſt filium, neminem eorum qui ſtirpi ſuæ inſidiati ſunt, latere patietur. Si certiora oraculis creditis eſſe tormenta, ne hanc quidem exhibendæ veritatis fidem deprecor. Solent rei capitis adhibere vobis parentes. Duos fratres ego nuper amiſi: patrem nec poſſum oſtendere, nec inuocare audeo, cum & ipſe tanti criminis reus ſit. Parum eſt tot modo liberorum parentem, in vnico filio acquieſcentem, eo quoque orbari, ni ipſe in rogum meum imponitur. Ergo chariſſime pater, & propter me morieris, & mecum. Ego tibi vitam adimo, ego ſenectutem tuam extinguo. Quid enim me procreabas infelicem auerſantibus dijs? an vt hos ex me fructus perciperes, qui te manent? Neſcio adoleſcentia mea miſerior ſit, an ſenectus tua. Ego in ipſo robore ætatis eripior; tibi carnifex ſpiritum adimet, quem ſi fortuna exſpectare voluiſſet, natura repoſcebat. Admonuit me patris mei mentio, quàm timidè & cun-*

*& cunctanter, quæ Ceballinus detulerat ad me, indicare debuerim. Parmenio enim cùm audiſſet venenum à Philippo medico regi parari, deterrere voluit eum epiſtola ſcripta, quò minus medicamentum biberet, quod medicus dare conſtituerat. Num creditum eſt patri meo? Num vllam auctoritatem eius litteræ habuerunt? Ego ipſe quotiens quæ audieram detuli, & cum ludibrio credulitatis repulſus ſum? Si & cum indicamus, inuiſi, & cum tacemus, ſuſpecti ſumus, quid facere nos oportet? Cumque vnus è circumſtantium turba exclamaſſet, Bene meritis non inſidiari: Philotas, rectè, inquit, quiſquis es, dicis. Itaque ſi inſidiatus ſum, pœnam non deprecor; & finem facio dicendi, quoniam vltima verba grauia ſunt auribus. Abducitur deinde ab iis qui cuſtodiebant eum. Erat inter duces manu ſtrenuus Belon quidam, pacis artium, & ciuilis habitus rudis, vetus miles, ab humili ordine ad eum gradum in quo tunc erat, promotus: qui tacentibus ceteris, ſtolida audacia ferox, admonere eos cœpit, quotiens ſuis quiſque diuerſoriis quæ occupaſſent, proturbatus eſſet, & purgamenta ſeruorum Philotæ reciperentur eo, vndè commilitones expuliſſet: auro argentóque vehicula eius onuſta totis vicis ſtetiſſe: at ne in vicinia quidem diuerſorii quemquam commilitonum receptum eſſe; ſed per diſpoſitos quos ad ſomnum habebat, omnes procul relegatos, ne femina illa murmurantiũ inter ſe, ſilentio verius quàm ſono excitaretur. Ludibrio ei fuiſſe ruſticos homines, Phrygaſq; & Paphlagonas appellatos, qui non erubeſceret Macedo*

*Macedo natus, homines linguæ ſuæ per interpretem audire. Nam cur Hammonem conſuli vellet? eundem Iouis arguiſſe mendacium, Alexandrum filium agnoſcentis; ſcilicet veritum ne inuidioſum eſſet quod dij offerrent. Cùm inſidiaretur capiti regis & amici, non conſuluiſſe eum Iouem: nunc ad oraculum mittere, dum pater eius ſolicitetur, qui præſit in Media: & pecunia, cuius cuſtodia commiſſa ſit, perditos homines ad ſocietatem ſceleris impellat. Ipſos miſſuros ad oraculum, non qui Iouem interrogent, quod ex rege cognouerint: ſed qui gratias agant, qui vota pro incolumitate regis optimi perſoluant. Tum verò vniuerſa concio accenſa eſt, & à corporis cuſtodibus maximè initium factum, clamantibus diſcerpendum eſſe parricidam manibus ipſorum. Id quidem Philotas, qui grauiora ſupplicia metueret, haud ſanè iniquo animo audiebat. Rex in cõcionem reuerſus, ſiue vt in cuſtodia quoque torqueretur, ſiue vt diligentius cuncta cognoſceret, conſilium in poſterum diem diſtulit: & quamquam in veſperam inclinabat dies, tamen amicos conuocari iubet: & ceteris quidem placebat, Macedonum more obrui ſaxis. Epheſtion autem & Craterus & Cœnus tormẽtis viritatem exprimendam eſſe dixerunt: & illi quoque qui aliud ſuaſerant, in horum ſententiam tranſeunt. Concilio ergo dimiſſo, Epheſtion cum Cratero & Cœno ad quæſtionem de Philota habendam conſurgunt. Rex Cratero accerſito, & ſermone habito, cuius ſumma non edita eſt, in intimã diuerſorij partem ſeceſſit, & remotis arbitris, in multam noctem*

*ctem quæſtionis expectauit euentum. tortores in conſpectu Philotæ omnia crudelitatis tormenta proponunt. Et ille vltro; Quid ceſſatis, inquit, regis inimicum interfectorem confitentem occidere? quid quæſtione opus eſt? Cogitaui, volui. Craterus exigere, vt quæ confiteretur, in tormentis quoque diceret. Tum corripitur, & dum obligantur oculi, dum veſtis exuitur, deos patrios, gentium iura nequiquam apud ſurdas aures inuocabat. Per vltimos deinde cruciatus, vtpote & damnatus, & inimicis in gratiam regis torquentibus, laceratur. Ac primò quanquam hinc ignis, illinc verbera iam non ad quæſtionem, ſed ad pœnam ingerebantur, non vocem modò, ſed etiam gemitus habuit in poteſtate. Sed poſtquam intumeſcens corpus vlceribus, flagellorum ictus nudis oſſibus incuſſos ferre non poterat: ſi tormentis adhibituri modum eſſent, dicturum ſe, quæ ſcire expeterent, pollicetur. Sed finem quæſtioni fore, iurare eos per Alexandri ſalutem volebat, remouerique tortores. Et vtroque impetrato, Cratero inquit; dic quid me velis dicere. Illo indignante ludificari, rursúſque reuocante tortores, tempus petere cœpit, dum reciperet ſpiritum, cuncta quæ ſciret, indicaturus. Interim equites, nobiliſſimus quiſque, & ij maximè qui Parmenionem propinqua cognatione contingebant, poſtquam Philotam torqueri fama vulgauerat, legem Macedonum veriti, qua cautum erat, vt propinqui eorum qui regi inſidiati eſſent, cum ipſis necarentur: alij ſe interficiunt, alij in deuios montes vaſtáſque ſolitudines*

*fugiunt,*

*fugiunt, ingenti per tota caſtra terrore diffuſo: donec rex tumultu cognito, legem ſe ſupplicij coniunctis ſontium remittere edixit. Philotas verò ne an mendacio liberare ſe cruciatu voluerit, anceps coniectura eſt: quoniam & vera confeſſis, & falſa dicentibus, idem doloris finis oſtenditur. Ceterùm, Pater, inquit, meus Hegelocho quàm familiariter vſus ſit, non ignoratis. Illum dico Hegelochum, qui in acie cecidit. ille omnium malorum nobis fuit cauſa. Nam cùm primùm Iouis filium ſe ſalutari iuſſit rex, id indignè ferens ille, Hunc igitur regem agnoſcimus, inquit, qui Philippum dedignatur patrem? Actum eſt de nobis, ſi iſta perpeti poſſumus. Non homines ſolum, ſed etiam deos deſpicit, qui poſtulat deus credi. Amiſimus regem, incidimus in ſuperbiam, nec dijs quibus ſe exæquat, nec hominibus quibus ſe eximit, tolerabilem. Noſtro ne ſanguine deum fecimus, qui nos faſtidiat? qui grauetur mortalium adire concilium? Credite mihi, & nos, ſi viri ſumus, à dijs adoptabimur. Quis proauum Alexandrum, quis deinde Archelaum, quis Perdiccam occiſos vltus eſt? Hic quidem interfectoribus patris ignouit. Hæc Hegelochus dixit ſuper cœnam, & poſtero die prima luce à patre arceſſor. Triſtis erat, & me mœſtum videbat. Audieramus enim quæ ſolicitudinem incuteret. Itaque vt experiremur vtrum ne vino grauatus effudiſſet illa, an altiore concepta conſilio, accerſi eum placuit; eodémque ſermone vltro venit: repetito, adiecit, ſe, ſiue auderemus duces eſſe, proximas à nobis partes vindicaturum: ſiue deeſſet*

*animus,*

*animus, conſilium ſilentio eſſe tecturum. Parmenioni viuo adhuc Dario intēpeſtiua res videbatur. nō enim ſibi, ſed hoſti eſſe occiſuros Alexandrum: Dario verò ſublato, præmium regis occiſi Aſiam & totum Orientem interfectoribus eſſe ceſſura: approbatoq; conſilio, in hæc fides & data eſt, & accepta. Quod ad Dymnum pertinet, nihil ſcio: & hæc confeſſus, intelligo non prodeſſe mihi quod proximi ſceleris expers ſum. Illi rurſus tormentis admotis, cùm ipſis quoque haſtis os oculóſque eius euerberarēt, expreſſere, vt hoc quoque crimen confiteretur. Exigentibus deinde vt ordinem cogitati ſceleris exponeret; cùm diu Bactra retentura regem viderentur, timuiſſe reſpondit, ne pater LXX. natus annos, tanti exercitus dux, tantæ pecuniæ cuſtos, interim extingueretur, ipsique ſpoliato tantis viribus, occidendi regis cauſſa non eſſet. Feſtinaſſe ergo ſe, dum præmium in manibus haberet. Repræſentaſſe conſilium; cuius patrem fuiſſe auctorem ſi crederent, tormenta quanquam iam tolerare non poſſet, tamen non recuſare. Illi collocuti ſatis quæſitum videri, ad regem reuertuntur: qui poſtero die, & quæ confeſſus erat Philotas, recitari: & ipſum, quia ingredi non poterat, iuſſit afferri. Omnia agnoſcente eo, Demetrius qui proximi ſceleris particeps eſſe arguebatur, producitur, multa affirmatione, animique pariter conſtantia & vultu abnuens quidquam ſibi in regem cogitatum eſſe. Tormenta etiam depoſcebat in ſemetipſum. Cùm Philotas circumlatis oculis vt incideret in Calin quendam haud procul ſtantem, propius eum iuſſit*

 accede=

*accedere. Illo perturbato, & recuſante tranſire ad eum, Patieris, inquit, Demetrium mentiri, rurſuſq́; me excruciari? Calin vox ſanguiſque defecerant, & Macedones Philotam inquinare innoxios velle ſuſpicabantur: quia nec à Nicomacho, nec ab ipſo Philota, cum torqueretur, nominatus eſſet adoleſcens: qui vt præfectos regis circumſtantes ſe vidit, Demetriũ & ſemetipſum id facinus cogitaſſe confeſſus eſt. Omnes ergo à Nicomacho nominati more patrio dato ſigno ſaxis obruti ſunt. Magno non ſalutis, ſed etiam vitæ periculo liberatus erat Alexander. quippe Parmenio & Philotas principes amicorum, niſi palam ſontes, ſine indignatione totius exercitus non potuiſſent damnari. Itaque anceps quæſtio fuit. Dum inficiatus eſt facinus, crudeliter torqueri videbatur: poſt confeſſionem Philotas ne amicorum quidem miſericordiam meruit.*

# Q. CVRTII RVFI HISTORIARVM MAGNI ALEXANDRI MA-*cedonis,*

## LIBER SEPTIMVS.

PHILOTAM *ſicut recentibus ſceleris eius veſtigiys iure affectum ſupplicio cenſuerant milites, ita poſtquam deſierat eſſe quem odiſſent, inuidia in miſericordiam vertit. Mouerat & claritas iuuenis, & patris eius ſenectus atque*

*orbi-*

*orbitas. Primus Aſiam aperuerat regi, omnium periculorum eius particeps: ſemper alterum in acie cornu defenderat, Philippo quoq. ante omnes amicus, & ipſi Alexandro tam fidus, vt occidendi Attalum non alio miniſtro vti mallet. Horũ cogitatio ſubibat exercitum, ſeditioſæq; voces referebantur ad regem: quîs ille haud ſanè motus, ſatiſque prudens otij vitia negotio diſcuti, edicit vt omnes in veſtibulo regiæ præſto ſint: quos vbi frequentes adeſſe cognouit, in concionem proceſſit. Haud dubie ex compoſito, Apharias poſtulare cœpit, vt Lynceſtes Alexander, qui multo antè quàm Philotas regem voluiſſet occidere, exhiberetur. A duobus indicibus (ſicut ſuprà diximus) delatus, tertium iam annum cuſtodiebatur in vinculis. Eundem in Philippi quoque cædem coniuraſſe cum Pauſania, pro comperto fuit: ſed quia primus Alexandrũ regem ſalutauerat, ſupplicio magis quàm crimini fuerat exemtus. Tum quoque Antipatri ſoceri eius preces iuſtã regis iram morabantur. Ceterùm recruduit ſoporatus dolor: quippe veteris periculi memoriam, præſentis cura renouabat. Igitur Alexander ex cuſtodia educitur: iuſſúſque dicere, quamquam toto triennio meditatus erat defenſionem, tamen hæſitans & trepidus, pauca ex ijs quæ compoſuerat, protulit: ad vltimum non memoria ſolum, ſed etiam mens eum deſtituit. Nulli erat dubium, quin trepidatio conſcientiæ indicium eſſet, non memoriæ vitium. Itaque ex ijs qui proximè adſtiterant, obluctantem adhuc obliuioni lanceis confoderunt: cuius corpore ablato, rex*

*introduci iuſſit Amyntam & Symam, nam Polemon minimus ex fratribus, cùm Philotam torqueri comperiſſet, profugerat. Omnium Philotæ amicorum hi chariſſimi fuerãt, ad magna & honorata miniſteria illius maximè ſuffragatione producti: memineratque rex ſummo ſtudio ab eo conciliatos ſibi. Nec dubitabat huius quoque vltimi conſilij fuiſſe participes. Igitur olim ſibi eſſe ſuſpectos matris ſuæ litteris, quibus eſſet admonitus, vt ab his ſalutem ſuam tueretur, ceterùm ſe inuitum deteriora credentem, nunc manifeſtis indicijs victum iuſſiſſe vinciri. Nam pridiè quàm detegeretur Philotæ ſcelus, quin in ſecreto cum eo fuiſſent, nõ poſſe dubitari. Fratrem verò, qui profugerit cùm de Philota quæreretur, aperuiſſe fugæ cauſam. Nuper præter conſuetudinem, officij ſpecie, amotis longius ceteris admouiſſe ſemetipſos lateri ſuo nulla probabili cauſa; ſéque mirantem, quòd non vice ſua tali fungerentur officio, & ipſa trepidatione eorum perterritum, ſtrenuè ad armigeros, qui proxime ſequebantur, receſſiſſe. Ad hoc accedere, quòd cum Antiphanes ſcriba equitum Amynta denunciaſſet pridiè quàm Philotæ ſcelus deprehenſum eſſet, vt ex ſuis equis more ſolito daret ijs qui amiſiſſent ſuos, ſuperbè reſpondiſſe, niſi incepto deſiſteret, breui ſciturum quis ipſe eſſet. Iam linguæ violentiam, temeritatémque verborum, quæ in ſemetipſum iacularentur, nihil aliud eſſe, quàm ſceleſti animi indicem ac teſtem: quæ ſi verà eſſent, idem meruiſſe eos, quod Philotam: ſi falſa, exigere ipſum vt refellant. Productus deinde Antiphanes de equis non*

*aditis, & adiectis etiã ſuperbè minis indicat: ac tũ
lmyntas facta dicendi poteſtate, Si nihil, inquit, in-
reſt regis peto, vt dũ dico, vinculis liberer. Rex ſol-
vtrumq. iubet; deſiderantiq́ Amyntæ, vt habitus
uoque redderetur, armigero lanceam dare ei iuſſit:
uam vt læua comprehendit, euitato eo loco in quo
llexandri corpus paullo antè iacuerat; Qualiscũ-
ue, inquit, exitus nos manet rex, confitemur pro-
erum tibi debituros, triſtiorem fortunæ imputatu-
os. Sine præiudicio dicimus cauſſam: liberis cor-
oribus animiſque habitum etiam, in quo te comitari
lemus, reddiſti. Cauſſam nòn poſſumus, fortunam
mere deſinemus. Et quæſo, permittas mihi id pri-
ùm defendere, quod à te vltimum obiectum eſt.
Nos, rex, ſermonis aduerſus maieſtatem tuam ha-
iti nullius conſcij ſumus nobis. Dicerem iam pridem
iciſſe te inuidiam, niſi periculum eſſet, ne alia ma-
ignius dicta crederes blanda oratione purgari. Cete-
um etiam ſi militis tui vel in agmine deficientis &
atigati, vel in acie periclitantis, vel in tabernaculo
gri, & vulnera curantis, aliqua vox aſperior eſſet
accepta, merueramus fortibus factis, vt malles ea
empori noſtro imputare, quàm animo. Cùm quid
accidit triſtius, omnes rei ſunt: corporibus noſtris,
quæ vtiq. nõ odimus, infeſtas admouemus manus: pa-
rentes liberis occurrãt, & ingrati & inuiſi ſunt. Con-
trà cum donis honoramur, cum præmijs onuſti re-
uertimur, quis ferre nos poteſt? quis illam animo-
rum alacritatem continere? Militantium nec indi-
gnatio nec lætitia moderata eſt. Ad omnes affectus*

 *impetu*

*introduci iuſſit Amyntam & Symam, nam Polemon minimus ex fratribus, cùm Philotam torqueri comperiſſet, profugerat. Omnium Philotæ amicorum hi chariſſimi fuerãt, ad magna & honorata miniſteria illius maximè ſuffragatione producti: meminerat que rex ſummo ſtudio ab eo conciliatos ſibi. Nec dubitabat huius quoque vltimi conſilij fuiſſe participes. Igitur olim ſibi eſſe ſuſpectos matris ſuæ litteris, quibus eſſet admonitus, vt ab his ſalutem ſuam tueretur, ceterùm ſe inuitum deteriora credentem, nunc manifeſtis indicijs victum iuſſiſſe vinciri. Nam pridiè quàm detegeretur Philotæ ſcelus, quin in ſecreto cum eo fuiſſent, nõ poſſe dubitari. Fratrem verò, qui profugerit cùm de Philota quæreretur, aperuiſſe fugæ cauſam. Nuper præter conſuetudinem, officij ſpecie, amotis longius ceteris admouiſſe ſemetipſos lateri ſuo nulla probabili cauſa; ſéque mirantem, quòd non vice ſua tali fungerentur officio, & ipſa trepidatione eorum perterritum, ſtrenuè ad armigeros, qui proxime ſequebantur, receſſiſſe. Ad hoc accedere, quòd cum Antiphanes ſcriba equitum Amynta denunciaſſet pridiè quàm Philotæ ſcelus deprehenſum eſſet, vt ex ſuis equis more ſolito daret ijs qui amiſiſſent ſuos, ſuperbè reſpondiſſe, niſi incepto deſiſteret, breui ſciturum quis ipſe eſſet. Iam linguæ violentiam, temeritatémque verborum, quæ in ſemetipſum iacularentur, nihil aliud eſſe, quàm ſceleſti animi indicem ac teſtem: quæ ſi verà eſſent, idem meruiſſe eos, quod Philotam: ſi falſa, exigere ipſum vt refellant. Productus deinde Antiphanes de equis non traditis,*

*traditis, & adiectis etiã ſuperbè minis indicat: ac tũ Amyntas facta dicendi poteſtate, Si nihil, inquit, intereſt regis, peto, vt dũ dico, vinculis liberer. Rex ſolui vtrumq. iubet; deſiderantiq; Amyntæ, vt habitus quoque redderetur, armigero lanceam dare ei iuſſit: quam vt læua comprehendit, euitato eo loco in quo Alexandri corpus paullo antè iacuerat; Qualiscũque, inquit, exitus nos manet rex, confitemur proſperum tibi debituros, triſtiorem fortunæ imputaturos. Sine præiudicio dicimus cauſſam: liberis corporibus animiſque habitum etiam, in quo te comitari ſolemus, reddiſti. Cauſſam non poſſumus, fortunam timere deſinemus. Et quæſo, permittas mihi id primùm defendere, quod à te vltimum obiectum eſt. Nos, rex, ſermonis aduerſus maieſtatem tuam habiti nullius conſcij ſumus nobis. Dicerem iam pridem viciſſe te inuidiam, niſi periculum eſſet, ne alia malignius dicta crederes blanda oratione purgari. Ceterum etiam ſi militis tui vel in agmine deficientis & fatigati, vel in acie periclitantis, vel in tabernaculo ægri, & vulnera curantis, aliqua vox aſperior eſſet accepta, merueramus fortibus factis, vt malles ea tempori noſtro imputare, quàm animo. Cùm quid accidit triſtius, omnes rei ſunt: corporibus noſtris, quæ vtiq. nõ odimus, infeſtas admouemus manus: parentes liberis occurrãt, & ingrati & inuiſi ſunt. Contrà cum donis honoramur, cum præmijs onuſti reuertimur, quis ferre nos poteſt? quis illam animorum alacritatem continere? Militantium nec indignatio nec lætitia moderata eſt. Ad omnes affectus*

*impetu rapimur, vituperamus, laudamus, miſeremur, iraſcimur. Vtcumque præſens mouit affectio, modò Indiam adire & Oceanum libet, modo coniugum & liberorum patriæq́; memoria occurrit. Sed has cogitationes, has inter ſe colloquentium vices ſignum tuba datum finit. In ſuos quiſque ordines currimus, & quidquid irarũ in tabernaculo conceptum eſt, in hoſtium effunditur capita. Vtinam Philotas quoque intra verba peccaſſet. Proindè vt ad id reuertar, propter quod rei ſumus. Amicitiam quæ nobis cum Philota fuit, adeo non inficior, vt expetiſſe quoque nos, magnóſque ex ea fructus percepiſſe confitear. An verò Parmenionis, quem tibi proximum eſſe voluiſti, filium, omnes pene amicos tuos dignatione vincentem, cultum à nobis eſſe miraris? Tu hercule (ſi verum audire vis) rex, huius nobis periculi cauſa es. quis enim alius effecit, vt ad Philotam decurrerent qui placere vellent tibi? Ab illo traditi, ad hunc gradum amicitiæ tuæ aſcendimus. Is apud te fuit, cuius & gratiam expetere, & iram timere poſſemus. an non propemodũ in tua verba tui omnes te præeunte iurauimus, eoſdem nos inimicos amicóſque habituros eſſe, quos tu haberes? hoc ſacramento pietatis obſtricti auerſaremur ſcilicet quem tu omnibus præferebas. Igitur ſi hoc crimen eſt, paucos innocentes habes, immò hercule neminem. Omnes enim Philotæ amici eſſe voluerunt: ſed totidem quot volebant, eſſe non poterant. Ita ſi à conſciis amicos non diuidis, nec ab amicis quidem ſeparabis illos qui idem eſſe voluerunt. Quod igitur conſcientiæ*

tia

tiæ affertur indicium? opinor, quia pridiè familiariter & ſine arbitris locutus eſt nobiſcum. At ego purgare non poſſem, ſi pridiè quicquam ex vetere vita ac more mutaſſem. Nunc verò ſi vt omnibus diebus, illo quoque qui ſuſpectus eſt, fecimus, conſuetudo diluet crimen. Sed equos Antiphani non dedimus: & pridiè quàm Philotas detectus eſt, hæc mihi cum Antiphane res erat. qui ſi nos ſuſpectos facere vult, quòd illo die equos non dederim, ſemetipſum, quòd eos deſiderauerit, purgare non poterit. Anceps enim crimen eſt inter retinentem & exigentem, niſi quòd melior eſt cauſſa ſuum non tradentis, quàm poſcentis alienum. Ceterùm, rex, èquos decem habui, è quîs Antiphanes octo iam diſtribuerat ijs, qui amiſerant ſuos. Omnino duos ipſe habebam; quos cum vellet abducere homo ſuperbiſſimus, certè iniquiſſimus, niſi pedes militare vellem, retinere cogebar. Nec inficias eo, liberi hominis animo locutum eſſe me cum ignauiſſimo, & hoc vnum militiæ ſuæ vſurpante, vt alienos equos pugnaturis diſtribuat. Huc enim malorum ventum eſt, vt verba mea eodem tempore & Alexandro excuſem, & Antiphani. At hercule mater de nobis inimicis tibi ſcripſit. Vtinam prudentius eſſet ſolicita pro filio, & non inanes quoque ſpecies anxio animo figuraret. Quare enim non aſcribit metus ſui cauſam? Denique non oſtendit auctorem, quo facto dictóve noſtro mota, tam trepidas tibi litteras ſcripſit. O miſeram conditionem, cui forſitan non periculoſius eſt tacere quàm dicere. Sed vtcumque ceſſura res eſt, malo

*tibi defenſionem meam diſplicere, quàm cauſſam. Agnoſces autem quæ dicturus ſum: quippe memini-ſti, cùm me ad perducendos ex Macedonia milites mitteres, dixiſſe te, multos integros iuuenes in domo tuæ matris abſcōdi. Præcepiſti igitur mihi, ne quem præter te intuerer, ſed detrectantes militiam perducerem ad te. Quod equidē feci, & liberius quàm expediebat mihi, exſecutus ſum imperium tuum. Gorgiam & Hacatæum & Gorgatam, quorum bona opera vteris, inde perduxi. Quid igitur iniquius eſt, quàm me, qui ſi tibi non paruiſſem, iure daturus fui pœnas, nunc perire quia parui? Neque enim vlla alia matri tuæ perſequendi nos cauſſa eſt, quàm quòd vtilitatem tuam muliebri præpoſuimus gratiæ. Sex millia Macedonum peditum, & DC. equites adduxi; quorum pars ſecutura me non erat, ſi militiam detrectantibus indulgere voluiſſem. Sequitur ergo, vt quia illa propter hāc cauſſam iraſcitur nobis; tu mitiges matrem, qui iræ eius nos obtuliſti. Dum hæc Amyntas agit, forte ſuperuenerunt qui fratrem eius Polemonem, de quo antè eſt dictum, fugientem conſecuti, vinctum reducebant. Infeſta concio vix inhiberi potuit, quin protinus ſuo more ſaxa in eum iaceret. Atque ille ſanè interritus; Nihil, inquit, pro me deprecor, modò ne fratrum innocentiæ fuga imputetur mea. Hæc ſi defendi non poteſt, meum crimen ſit. Horum ob id ipſum melior eſt cauſſa, quòd ego, qui profugi, ſuſceptus ſum. hæc elocuto vniuerſa concio aſſenſa eſt. Lachrymæ denique omnibus manare cœperunt, adeò in contrarium re-*

pentè

*pentè mutatis, vt ſolum pro eo eſſet, quod maximè læſerat. Iuuenis erat primo ætatis flore pubeſcens, quem inter equites tormentis Philotæ conturbatos alienus terror abſtulerat. Deſertũ eum à comitibus, & hæſitantem inter reuertendi fugiendiq́; conſilium, qui ſecuti erant, occupauerunt. Is tum flere cœpit, & os ſuum conuerberare, mœſtus non ob ſuam vicem, ſed propter ipſum periclitantium fratrum: mouerátque iam regem quoque, non concionem modo; ſed vnus erat implacabilis frater, qui terribili vultu intuens eum; Tum, ait, demens lachrymare debueras, cùm equo calcaria ſubderes, fratrum deſertor, & deſertorum comes. Miſer, quò, & vndè fugiebas? Effeciſti vt reus capitis accuſatoris vterer verbis. Ille peccaſſe ſe, ſed grauius in fratres, quàm in ſemetipſum, fatebatur. Tum verò neq. lachrymis, neque acclamationibus, quibus ſtudia ſua multitudo profitetur, temperauerunt. Vna vox erat pari emiſſa conſenſu, vt inſontibus & fortibus viris parceret. Amici quoq. data miſericordiæ occaſione conſurgũt, flentéſque regem deprecantur. Ille ſilentio facto, Et ipſe, inquit, Amyntam mea ſententia fratréſque eius abſoluo. Vos autem iuuenes malo beneficij mei obliuiſci, quàm periculi veſtri meminiſſe. Eadem fide redite in gratiam mecum, qua ipſe vobiſcum reuertor. Niſi quæ delata eſſent, excuſſiſſem, valde diſſimulatio mea ſuſpectari potuiſſet. ſatius eſt purgatos eſſe, quàm ſuſpectos. Cogitate neminem abſolui poſſe, niſi qui dixerit cauſſam. Tu Amynta ignoſce fratri tuo. erit hoc ſimpliciter etiam mihi reconciliati animi tui*

M 5 *pignus.*

*pignus. Concione deinde dimiſſa, Polydamanta vocari iubet. Longè acceptiſſimus Parmenioni erat, proximus lateri in acie ſtare ſolitus. Et quanquam conſcientia fretus in regiam venerat; tamen vt iuſſus eſt fratres ſuos exhibere, admodum iuuenes, & regi ignotos ob ætatem; fiducia in ſolicitudinem verſa, trepidare cœpit, ſæpius quæ nocere poſſent, quàm quibus elueret, reputans. Iam armigeri quibus imperatum erat, produxerant eos, cum exſanguem metu Polydamanta propius accedere iubet: ſubmotíſque omnibus, Scelere, inquit, Parmenionis omnes pariter appetiti ſumus, maximè ego ac tu, quos amicitiæ ſpecie fefellit: ad quem perſequendum puniendúmque (vide quantum fidei tuæ credam) te miniſtro vti ſtatui. Obſides, dum hoc peragis, erunt fratres tui. Proficiſcere in Mediam, & ad præfectos meos litteras ſcriptas manu mea perfer. Velocitate opus eſt, qua celeritatem famæ antecedas. Noctu peruenire illuc te volo: poſtero die, quæ ſcriptæ erunt, exſequi. Ad Parmenionem quoque epiſtolas feres, vnam à me, alteram Philotæ nomine ſcriptam. Signum anuli eius in mea poteſtate eſt. Si pater credet à filio impreſſum, cùm te viderit, nihil metuet. Polydamas tanto liberatus metu, impenſius etiam quàm exigebatur, promittit operam: collaudatúſque, & promiſſis oneratus, depoſita veſte quā habebat, Arabica induitur. Duo Arabes, quorum interim coniuges ac liberi vinculum fidei obſides apud regem erāt, dati comites. Per deſerta etiam ob ſiccitatem loca, camelis XI. die, quo deſtinauerat, peruenit. Et prius*

*quàm*

*quàm ipſius nunciaretur aduentus, rurſus Polydamas veſtem Macedoniam ſumit, & in tabernaculum Cleandri (prætor hic regius erat) quarta vigilia peruenit. Redditis deinde litteris, conſtituerunt prima luce ad Parmenionē coire. Namq. ceteris quoq. quibus litteras regis attulerat, ad eum venturi erant. Iam Parmenioni Polydamanta veniſſe nunciatum erat. qui dum lætatur aduentum amici, ſimulq; noſcendi quæ rex ageret, auidus (quippe longo interuallo nullam ab eo epiſtolam acceperat) Polydamanta requiri iubet. Diuerſoria regionis illius magnos receſſus habent, amœnoſq; nemoribus manu conſitis. Ea præcipuè regum ſatraparúmque voluptas erat. Spatiabatur in nemore Parmenion medius inter duces, quibus erat imperatū litteris regis, vt occiderent. Agendæ autem rei conſtituerant tempus, cum Parmenion à Polydamante litteras traditas legere cœpiſſet. Polydamas procul veniēs, vt à Parmenione conſpectus eſt, vultu lætitiæ ſpeciem præferente, ad complectendum eum cucurrit: mutuáque gratulatione functi, Polydamas epiſtolam à rege ſcriptā ei tradidit: Parmenion vinculum epiſtolæ ſoluens, quidnam rex ageret, requirebat. Ille ex ipſis litteris cogniturum eſſe reſpondit. Quibus Parmenion lectis, rex, inquit, expeditionem parat in Arachoſios. Strenuum hominem, & nunquam ceſſantem. Sed tempus ſaluti ſuæ tāta iam parta gloria parcere. Alteram deinde epiſtolam Philotæ nomine ſcriptam lætus, quod ex vultu notari poterat, legebat. Tum eius latus gladio haurit Cleander, deindè iugulum ferit, ceteri*

*exani-*

*exanimem quoque conſodiunt. Et armigeri qui ad aditum nemoris adſtiterant, cognita cæde, cuius cauſa ignorabatur, in caſtra perueniunt, & tumultuoſo nuncio milites concitant. Illi armati ad nemus, in quo perpetrata cædes erat, coeunt, & ni Polydamas, ceterique eiuſdẽ noxiæ participes dedantur, murum circundatum nemori euerſuros denunciant, omniúmque ſanguine duci parentaturos. Cleander primores eorum intromitti iubet, litteráſque regis ſcriptas ad milites recitat, quibus inſidiæ Parmenionis in regem, precéſque vt ipſum vindicarent, continebantur. Igitur cognita regis voluntate, non quidem indignatio, ſed tamen ſeditio compreſſa eſt. Dilapſis pluribus pauci remanſerunt, qui ſaltem vt corpus ipſius ſepelire permitterent, precabantur. Diu id negatum eſt Cleandri metu, ne offenderet regem. Pertinacius deinde pergentibus, materiem conſternationis ſubtrahendam ratus, capite deciſo truncum humare permiſit. Ad regem caput miſſum eſt. Hic exitus Parmenionis fuit, militiæ domique clari viri. Multa ſine rege proſpere, rex ſine illo nihil magnæ rei geſſerat. Feliciſſimo regi, & omnia ad fortunæ ſuæ exigenti modum ſatisfecit. LXX. natus annos, iuuenis, ducis, & ſæpè etiam gregarij militis munia explicuit: acer conſilio, manu ſtrenuus, charus principibus, vulgo militum acceptior. Hæc impulerint illum ad regni cupiditatem, an tantum ſuſpectum fecerint, ambigi poteſt: quia Philotas vltimis cruciatibus victus, veráne dixerit, quæ facto probari non poterant, an falſis tormentorum petierit finem, re*

quoque

*quoque recēti, cum magis poſſet liquere, dubitatum eſt. Alexander quos libere mortem Parmenionis conqueſtos eſſe compererat, ſeparandos à cetero exercitu ratus, in vnam cohortem ſecreuit, ducémque his Leonidã dedit, & ipſum Parmenioni quondam intima familiaritate coniunctum. Fere ijdem erant, quos alioqui rex habuerat inuiſos. Nam cùm experiri vellet militum animos, admonuit qui litteras in Macedoniam ad ſuos ſcripſiſſet, ijs, quos ipſe mittebat, perlaturis cum fide, traderet. ſimpliciter ad neceſſarios ſuos quiſque ſcripſerat, quæ ſentiebant. Alijs grauis erat, pleriſque non ingrata militia. Ita & agentium gratias & querentium litteræ exceptæ ſunt. Et qui fortè tædium laboris per litteras erant queſti, hanc ſeorſum cohortem à ceteris tendere ignominiæ cauſa iubet, fortutudine vſurus in bello, libertatem linguæ ab auribus credulis remoturus. & conſilium temerarium forſitan (quippe fortiſſimi iuuenes contumelia iritati erant) ſicut omnia alia felicitas regis excepit. Nihil illis ad bella promtius fuit. Incitabat virtutem & ignominiæ demēdæ cupido, & quia fortia facta in paucis latere non poterant. His ita compoſitis Alexander Arianorum Satrape conſtituto iter pronunciari iubet in Ariaſpos, quos iam tunc mutato nomine Euergetas appellabant, ex quo frigore victúſque penuria Cyri exercitum affectum, tectis & commeatibus iuuerant. Quintus dies erat vt in regionem peruenerat: cognoſcit Satibarzanem, qui ad Beſſum defecerat, cum equitum manu irrupiſſe rurſus in Arieos. Itaque Caranũ, & Erigyum*

*cum*

cum Artabazo & Andronico & VI. millibus Græcorum peditum, DC. equites ſequebantur. Ipſe LX. diebus gentem Euergetarum ordinauit, magna pecunia ob egregiam in Cyrum fidem donatam. Relicto deinde qui iis præeſſet Amenide (ſcriba is Darij fuerat) Arachoſios, quorum regio ad ponticum mare pertinet, ſubegit. Ibi exercitum qui ſub Parmenione fuerat, occupauit. Sex millia Macedonũ erant, & CC. nobiles, & quinque millia Græcorum cum equitibus DC. haud dubiè robur omnium virium regis. Arachosijs datus Memnon prætor, quatuor millibus peditum, & DC. equitibus in præſidium relictis. Ipſe rex nationem ne finitimis quidem ſatis notam, quippe nullo commercio volentem mutuos vſus, cum exercitu intrauit. Parapamiſadæ appellantur, agreſte hominum genus, & inter Barbaros maximè inconditum. locorum aſperitas, hominũ quoque ingenia durauerat. Gelidiſſimũ Septentrionis axem ex magna parte ſpectant. Bactrianis ab Occidente coniuncti ſunt. Meridiana regio ad mare Indicum vergit. Tuguria latere primo ſtruunt. Et quia ſterilis eſt terra materiæ, in nudo etiam montis dorſo vſque ad ſummum ædificiorum faſtigium eodem laterculo vtuntur. Ceterùm ſtructura latior ab imo, paulatim incremento in artius cogitur: ad vltimum in carinæ maximè modum coit. Ibi foramine relicto ſuperne lumen accipiunt. Ad medium vites & arbores, ſi quæ in tanto terræ rigore durare potuerunt, obruunt. Penitus hieme defoſſæ latent. Cùm hiems diſcuſſa aperire humum cœpit, cœlo ſolique reddun-

tur.

*tur. Ceterùm adeò altæ niues premunt terram gelu & perpetuo penè rigore conſtrictæ, vt ne auium quidem, feræve vllius veſtigium exiſtat. Obſcura cæli verius vmbra quàm lux nocti ſimilis premit terram, vix vt quæ prope ſunt, conſpici poſſint. In hac tamen omnis humani cultus ſolitudine deſtitutus exercitus, quidquid malorum tolerari poteſt, pertulit, inopiam, frigus, laſſitudinem, deſperationem. Multos exanimauit rigor, inſolitos niuis, multorum aduſſit pedes, plurimorum oculis præcipuè perniciabilis fuit: fatigati quippe in ipſo gelu deficientia corpora ſternebant, quæ cum moueri deſiſſent, vis frigoris ita adſtringebat, vt rurſus ad ſurgendum conniti non poſſent. A commilitonibus torpentes excitabantur. Neque aliud remedium erat, quàm vt ingredi cogerentur. Tum demum vitali calore moto, membris aliquis redibat vigor. Si qui tuguria Barbarorum adire potuerunt, celeriter refecti ſunt. Sed tanta caligo erat, vt ædificia nulla alia res quàm fumus oſtenderet. Illi nunquam antè in terris ſuis aduena viſo, cum armatos repentè conſpicerẽt, exanimati metu, quidquid in tugurijs erat, afferebant, vt corporibus ipſorum parceretur, orantes. Rex agmen circuibat pedes, iacentes quoſdam erigens, & alios, cum ægrè ſequerentur, adminiculo corporis ſui excipiens. Nunc ad prima ſigna, nunc in medium, nunc in vltimo agmine itineris multiplicatio labore aderat. Tandèm ad cultiora peruentũ eſt, cõmeatuq; largo recreatus exercitus, ſimul & qui conſequi non poterant, in illa caſtra venerũt.*

Indè

*Indè agmen proceſſit ad Caucaſum montem, cuius dorſum Aſiam perpetuo iugo diuidit. hinc ſimul mare quod Ciliciam ſubit; illinc Caſpium fretum, & amnem Araxem, aliaque regionis Scythiæ deſerta ſpectat. Taurus ſecundæ magnitudinis mons committitur Caucaſo: à Cappadocia ſe attollens Ciliciam præterit, Armeniaqúe montibus iungitur: ſic inter ſe tot iuga velut ſerie cohærẽtia perpetuum habent dorſum: ex quo Aſiæ omnia ferè flumina, alia in rubrum, alia in Caſpium mare, alia in Hyrcanium & Ponticum decidunt. Septemdecim dierum ſpatio Caucaſum ſuperauit exercitus. Rupes in eo decem in circuitu ſtadia complectitur, in altitudinem quatuor excedit; in qua vinctũ Promethea fuiſſe antiquitas tradidit. Condẽdæ in radicibus montis vrbi ſedes electa eſt. Septem millibus Macedonum ſeniorum, & præterea militibus quorum opera vti deſiſſet, permiſſum in nouam vrbem conſidere. Hanc quoque Alexandriam incolæ appellauerũt. At Beſſus Alexandri celeritate perterritus, dijs patrijs ſacrificio ritè facto, ſicut illis gentibus mos eſt, cum amicis ducibúſque copiarum inter epulas de bello conſultabat. Graues mero ſuas vires extollere, hoſtium nunc temeritatem, nunc paucitatem ſpernere. Præcipuè Beſſus ferox verbis, & parto per ſcelus regno ſuperbus, ac vix potens mentis, dicere, ſocordia Darij creuiſſe hoſtium famam. Occurriſſe enim in Ciliciæ anguſtiſſimis faucibus, cùm retrocedendo poſſet perducere incautos in loca naturæ ſitu inuia, tot fluminibus obiectis, tot montium latebris, inter*

quas

*quas deprehenſus hoſtis, ne fugæ quidem, nedum reſiſtendi occaſionem fuerit habiturus. Sibi placere in Sogdianos recedere. Oxum amnẽ velut murum obiecturum hoſti, dum ex finitimis gentibus valida auxilia concurrerent. Venturos autem Choraſmios, & Dahas; Sagáſque, & Indos, & Tanaim amnem colentes Scythas, quorum neminem adeò humilem eſſe, vt humeri eius non poſſent Macedonis militis verticem æquare. Conclamant temulenti hanc ſententiam ſalubrem eſſe: & Beſſus circumferri merum largius iubet, debellaturus ſuper menſa Alexandrum. Erat in eo conuiuio Cobares natione Medus, ſed magicæ artis (ſi modo ars eſt, non vaniſſimi cuiuſque ludibrium) magis profeſſione quàm ſcientia celeber, alioqui moderatus & probus. Is cũ præfatus eſſet, ſcire ſeruo eſſe vtilius parere dicto, quàm afferre conſilium, cùm illos qui pareant, idem quod ceteros maneat, qui verò ſuadeant, proprium periculum: poculum ei quod habebat in manu, tradidit: quo accepto Cobares, Natura, inquit, mortalium hoc quoq. nomine praua & ſiniſtra dici poteſt, quod in ſuo quiſque negotio hebetior eſt, quàm in alieno. Turbida ſunt conſilia eorum, qui ſibi ſuadent. Obſtat alijs metus, alijs cupiditas, nonnunquam naturalis eorum quæque cogitaueris, amor: nam in te ſuperbia non cadit. Expertus es vnumquenque, quod ipſe repererit, aut ſolum aut optimum ducere. Magnum onus ſuſtines capite regium inſigne. Hoc aut moderatè perferendum eſt, aut, quod abominor, in te ruet. Conſilio non impetu opus eſt. Adijcit deinde*

*quod apud Bactrianos vulgo vſurpabant, Canem timidum vehementius latrare, quàm mordere: altiſſima quæque flumina minimo ſono labi. Quæ inſerui, vt qualiſcumq. inter Barbaros potuit eſſe prudentia, traderetur. In his audientium ſuſpenderat exſpectationem. Tum conſilium aperit, vtilius Beſſo quàm gratius. In veſtibulo, inquit, regiæ tuæ velociſſimus conſiſtit rex. Antè ille agmẽ, quàm tu menſam iſtam mouebis. Nunc ab Tanai exercitum accerſes, flumina oppones: ſcilicet quà tu fugiturus es, hoſtis ſequi non poteſt. Iter vtrique commune eſt, victori tutius. Licet ſtrenuum metum putes eſſe, velocior tamen eſt ſpes. Quin validioris occupas gratiam, deditque te? Vtcumque ceſſerit, meliorem fortunam deditus quàm hoſtis habiturus. Alienum habes regnum, quò facilius eo careas. Incipies iuſtus eſſe rex, cùm ipſe fecerit, qui tibi & dare poteſt regnum, & eripere. Conſilium habes fidele, quod diutius exſequi ſuperuacuum eſt. Nobilis equus vmbra quoq. virgæ regitur: ignauus ne calcari quidem concitari poteſt. Beſſus & ingenio & multo mero ferox, adeò exarſit, vt vix ab amicis, quò minus occideret eum (nam ſtrinxerat quoque acinacem) vi contineretur. Certè è conuiuio proſiliuit, haudquaquam potens mentis. Cobares inter tumultum elapſus, ad Alexandrum transfugit. Octo millia Bactrianorũ habebat armata Beſſus, quæ quamdiu propter cæli intemperiem Indiam potius Macedonas petituros crediderant, obedienter imperata fecerũt. At poſtquam aduentare Alexandrum compertum eſt, in ſuos quiſque*

*vicos*

*vicos dilapſi Beſſum reliquerunt. Ille cum clientum manu, qui nō mutauerant fidem, Oxo amne ſuperato, exuſtiſq; nauigijs quibus tranſierat, ne iiſdem hoſtis vteretur, nouas copias in Sogdianis contrahebat. Alexander Caucaſum quidem (vt ſuprà dictū eſt) tranſierat, ſed inopia frumenti quoque prope ad famem ventum erat. Succo ex ſeſama expreſſo, haud ſecus quàm oleo artus perungebant. Sed huius ſucci ducenis quadragenis denarijs amphoræ ſingulæ, mellis denarijs CCCXC. CCC vini æſtimabâtur: tritici nihil aut admodum exiguum reperiebatur. Syros vocabant Babari, quos ita ſolerter abſcondunt, vt niſi qui defoderunt, inuenire non poſſint. In ijs conditæ fruges erant. In quarum penuria milites fluuiatili piſce, & herbis ſuſtinebantur. Iamque hæc ipſa alimenta defecerant, cum iumenta quibus onera portabant, cædere iuſſi ſunt. horū carne, dum in Bactrianos peruentū, traxere vitam. Bactrianæ terræ multiplex & varia natura eſt. Alibi multa arbor, & vitis largos mitéſque fructus alit. Solum pingue crebri fontes rigant. Quæ mitiora ſunt, frumento conſeruntur. Cetera armentorum pabulo cedunt. Magnam deinde partem eiuſdem terræ ſteriles arenæ tenent. Squalida ſiccitate regio, non hominē, non frugem alit: Cum verò venti à Pontico mari ſpirant, quidquid ſabuli in campis iacet, conuerrunt. Quod vbi cumulatū eſt, magnorum colliū procul ſpecies eſt, ominaq; priſtini itineris veſtigia intereunt. Itaque qui tranſeunt campos, nauigantium modo noctu ſidera obſeruant, ad quorū curſum iter dirigunt: & propemodū*

*clarior eſt noctis vmbra, quàm lux. Ergo interdiu inuia eſt regio, quia nec veſtigium quod ſequantur, inueniunt, & nitor ſiderum caligine abſconditur. Ceterùm ſi quos ille ventus qui à mari exoritur, deprehendit, arena obruit. Sed quà mitior terra eſt, ingens hominum equorumque multitudo gignitur. Itaque Bactriani equites XXX. millia expleuerãt. Ipſa Bactra regionis eius caput ſita ſunt ſub monte Parapamiſo. Bactrus amnis præterit mœnia. Is vrbi & regioni dedit nomen. hic regi ſtatiua habenti nunciatur ex Græcia Peloponnenſium Laconúmque defectio: nondum enim victi erant, cum proficiſcerentur tumultus eius principia nunciaturi. & alius præſens terror affertur, Scythas, qui vltra Tanaim amnem colũt, aduentare Beſſo ferentes opem. Eodem tempore, quæ in gente Ariorum Cacanus & Erigyus geſſerant, perferuntur. Commiſſum prœlium erat inter Macedones Arióſque. Transfuga Satibarzanes Barbaris præerat qui cum pugnã ſegnem vtrìmque æquis viribus ſtare vidiſſet, in primos ordines adequitauit, demtáque galea, inhibitis qui tela iaciebant, ſi quis viritim dimicare vellet, prouocauit ad pugnam, nudum ſe caput in certamine habiturũ. Non tulit ferociam Barbari dux exercitus Erigyus, grauis quidem ætate, ſed & animi & corporis robore nulli iuuenum poſtferendus. Is galea demta canitiem oſtentans; Venit, inquit, dies quo aut victoria, aut morte honeſtiſſima, quales amicos & milites Alexander habeat, oſtendam. nec plura elocutus, equum in hoſtem agit. Crederes imperatum, vt acies*

*vtra-*

*vtræque tela cohiberent. Protinus certè receſſerunt dato libero ſpatio, intenti in euentum non duorum modo, ſed etiam ſuæ ſortis: quippe alienũ diſcrimen ſecuturi. Prior Barbarus emiſit haſtam, quam Erigyus modica capitis declinatione vitauit. At ipſe infeſtã ſariſſam equo calcaribus concito in medio Barbari gutture ita fixit, vt per ceruicẽ emineret. Præcipitatus ex equo Barbarus, adhuc, tamen repugnabat: ſed ille extractam ex vulnere haſtam rurſus in os dirigit. Satibarzanes haſtam manu complexus, quo maturius interiret, ictum hoſtis adiuuit: & Barbari duce amiſſo, quem magis neceſſitate quàm ſponte ſecuti erant, haud immemores meritorũ Alexandri arma Erigyo tradunt. Rex his quidẽ lætus, de Spartanis haud quaquam ſecurus, magno tamen animo defectionem eorum tulit, dicens, non antè auſos conſilia nudare, quàm ipſum ad fines Indiæ perueniſſe cognoſſent. Ipſe Beſſum perſequẽs, copias mouit; cui Erigyus ſpolia barbari ceu opimum belli decus præferens occurrit. Igitur Bactrianorum regione Artabazo tradita, ſarcinas & impedimenta ibi cũ præſidio relinquit. Ipſe cum expedito agmine loca deſerta Suſitanorum intrat, nocturno itinere exercitum ducens. Aquarum (vt antè dictum eſt) penuria, prius deſperatione, quàm deſiderio bibendi ſitim accendit. Per CCCC. ſtadia ne modicus quidem humor exiſtit. Arenas vapor æſtiui ſolis accendit; quæ vbi flagrare cœperunt, haud ſecus quàm continenti incendio cuncta torrentur. Caligo deinde inmodico terræ feruore excitata lucem tegit:*

camporumq́; non alia quàm vaſti & profundi æquoris ſpecies eſt. Nocturnum iter tolerabile videbatur, quia rore & matutino frigore corpora leuabantur. Ceterùm cum ipſa luce æſtus oritur, omnemq́; naturalem abſorbet humorem ſiccitas, ora viſceraq́; penitus vruntur. Itaque primùm animi, deinde corpora defecere. Pigebat & conſiſtere & progredi. Pauci à peritis regionis admoniti præpararant aquam. Hæc pauliſper repreſſit ſitim. Deinde creſcente æſtu rurſum deſiderium humoris accenſum eſt. Ergo quidquid vini oleíque erat, hominibus ingerebatur: tantáque dulcedo bibendi fuit, vt in poſterum ſitis non timeretur. Graues deinde auide hauſto humore, non ſuſtinere arma, non ingredi poterant: & feliciores videbantur, quos aqua defecerat, cùm ipſi ſine modo infuſam vomitu cogerentur egerere. Anxium regem tantis malis circumfuſi amici, vt meminiſſet orabat, animi ſui magnitudinem vnicum remedium deficientis exercitus eſſe, cum ex iis qui præceſſerant ad capiendum locum caſtris, duo occurrunt vtribus aquam geſtantes, vt filiis ſuis, quos in eodẽ agmine eſſe, & ægrè pati ſitim non ignorabant, occurrerent: qui cum in regem incidiſſent, alter ex iis vtre reſoluto vas quod ſimul ferebat, implet porrigens regi. Ille percontatus quibus portarent; filiis ferre cognoſcit. Tunc poculo pleno (ſicut oblatum eſt) reddito, Nec ſolus, inquit, bibere ſuſtineo, nec tam exiguum diuidere omnibus poſſum. Vos currite, & liberis veſtris, quod propter illos attuliſtis, date. Tandem ad flumen Oxum ipſe peruenit prima fere veſpera.

*ſpera. Sed exercitus magna pars non potuerat conſequi. In edito monte ignes iubet fieri, vt ij qui ægrè ſequebantur, haud procul caſtris ſe abeſſe cognoſcerent. Eos autem qui primi agminis erant, mature cibo ac potione firmatos implere alios vtres, alios vaſa quibuſcumque aqua portari poſſet, iuſſit, ac ſuis ferre. Sed qui intemperantius hauſerant, intercluſo ſpiritu extincti ſunt. Multóque maior horum numerus fuit, quàm vllo amiſerat prælio. At ille thoracem adhuc indutus, nec aut cibo refectus aut potu, quà veniebat exercitus, cõſtitit. Nec ante ad curandum corpus receſſit, quàm præterierant qui agmen ſequebantur: totámque eam noctem cum magno animi motu perpetuis vigilijs egit. Nec poſtero die lætior erat, quia nec nauigia habebat, nec pons erigi poterat circumquaque amnẽ, nudo ſolo, & materia maximè ſterili. Conſilium igitur, quod vnum neceſſitas ſubiecerat, init. Vtres quamplurimos ſtramentis refertos diuidit. His incubantes tranſnauere amnem: quique primi tranſierant, in ſtatione erant, dum traijcerent ceteri. Hoc modo VI. demum die in vlteriore ripa totum exercitum expoſuit. Iamque ad perſequẽdum Beſſum ſtatuerat progredi, cum ea quæ in Suſianis erant, cognoſcit. Spitamenes erat inter omnes amicos præcipuo honore cultus à Beſſo. Sed nullis meritis perfidia mitigari poteſt, quæ tamen iam minus in eo inuiſa eſſe poterat, quia nihil vlli nefaſtum in Beſſum interfectorẽ regis ſui videbatur. Titulus facinoris ſpecioſus præferebatur, vindicta Darij. Sed fortunam, non ſcelus oderãt Beſſi. Namq. vt Alexandrũ*

*flumen Oxum ſuperaſſe cognouit, Dataphernem & Catenem, quibus à Beſſo maxima fides habebatur, in ſocietatem cogitatæ rei aſciſcit. Illi promtius adeunt, quàm rogabantur; aſſumtiſque octo fortiſſimis iuuenibus talem dolum intendunt. Spitamenes pergit ad Beſſum, & remotis arbitris comperiſſe ait, ſe inſidiari ei Dataphernem & Catenem, vt viuum Alexandro traderẽt, agitantes à ſemet occupatos eſſe, & vinctos teneri. Beſſus tanto merito (vt credebat) obligatus, partim gratias agit, partim auidus explendi ſupplicij adduci eos iubet. Illi manibus ſua ſponte religatis à participibus conſilij trahebantur: quos Beſſus truci vultu intuens conſurgit, manibus non temperaturus. Atque illi ſimulatione omiſſa circum ſiſtunt eum, & fruſtra repugnantem vinciunt, direpto ex capite regni inſigni, laceratáq; veſte, quam ſpolium occiſi regis induerat. Ille deos ſui ſceleris vltores adeſſe confeſſus, adiecit: non Dario iniquos fuiſſe, quem ſic vlciſcerentur, ſed Alexandro propitios, cuius victoriam ſemper etiam hoſtis adiuuiſſet. Multitudo an vindicatura Beſſum fuerit, incertum eſt, niſi illi qui vinxerant, iuſſu Alexandri feciſſe ipſos ementiti, dubios adhuc animi terruiſſent. In equum impoſitũ Alexandro tradituri ducunt. Inter hæc rex, quibus matura erat miſſio lectis DCCCC. fere, bina talenta equiti dedit, pediti terna denariûm millia; monitóſque vt liberos generarent, remiſit domum. Ceteris gratiæ actæ, quòd ad reliqua belli nauaturos operam pollicebantur. dum Beſſus perducitur, peruentum erat in paruulum oppidum,*

*Bran-*

*Brancidæ eius incolæ erant. Mileto quondam iuſſu Xerxis cum è Græcia rediret, tranſierant, & in ea ſede conſtiterant: quia templũ, quod Didymaon appellatur, in gratiam Xerxis violauerant. mores patrij nondum exoleuerant, ſed iam bilingues erant, paulatim à domeſtico externo ſermone degeneres. Magno igitur gaudio regem ſuſcipiunt, vrbem ſéque dedentes. Ille Mileſios, qui apud ipſum militarent, conuocari iubet. Vetus odiũ miles gerebat in Brancidarum gentẽ proditionis ergo. His ſiue iniuriæ, ſiue originis meminiſſe mallent, liberum de Brancidis permittit arbitrium. Variantibus deinde ſentẽtijs, ſeipſum conſideraturum, quid optimum factu eſſet, oſtendit. Poſtero die occurrentibus, Brancidas ſecum procedere iubet: cumque ad vrbem ventum eſſet, ipſe cum expedita manu portam intrat. Phalāx mœnia oppidi circuire iuſſa, & dato ſigno diripere vrbem proditorum receptaculum, ipſoſq; ad vnum cædere. Illi inermes paſſim trucidantur, nec aut commercio linguæ, aut ſupplicium velamẽtis precibuſq; inhiberi crudelitas poteſt. Tandem vt deijcerent fundamenta murorum ab imo moliuntur, ne quod vrbis veſtigium exſtaret. Nec mora, quoque lucos ſacros non cædunt modo, ſed etiam exſtirpant, vt vaſta ſolitudo, & ſterilis humus excuſſit etiam radicibus linqueretur: quæ ſi in ipſos proditionis auctores excogitata eſſent, iuſta vltio eſſe, non crudelitas videretur: nunc culpam maiorum poſteri luere, qui ne viderant quidem Miletum, adeò Xerxi non potuerant prodere. Indè proceſſit ad Tanaim amnem. Quo*

 *per-*

*perductus eſt Beſſus non vinctus modo, ſed etiam omni velamento corporis ſpoliatus. Spitamenes eum tenebat collo inſerta catena, tam Barbaris quàm Macedonibus gratum ſpectaculum. Tum Spitamenes, Et te, inquit, & Darium reges meos vltus, interfectorem domini ſui adduxi, eo modo captum, cuius ipſe fecit exemplum. Aperiat ad hoc ſpectaculum oculos Darius: exiſtat ab inferis, qui illo ſupplicio indignus fuit, & hoc ſolatio dignus eſt. Alexander multum collaudato Spitamene, cõuerſus ad Beſſum, Cuius, inquit, feræ rabies occupauit animum tuum, cum regem de te optimè meritum prius vincire, deinde occidere ſuſtinuiſti? Sed huius parricidij mercedem falſò regis nomine perſoluiſti. Ibi ille facinus purgare non auſus, regis titulum ſe vſurpare dixit, vt gentem ſuam tradere ipſi poſſet; qui ſi ceſſaſſet, alium fuiſſe regnum occupaturum. At Alexander Oxatrem fratrem Darij, quem inter corporis cuſtodes habebat, propius iuſſit accedere, tradiq́; Beſſum ei, vt cruci affixum, mutilatis auribus naribũſque, ſagittis configerent Barbari, aſſeruarentq́; corpus, vt ne aues quidem contingerent. Oxatres cetera ſibi curæ fore pollicetur: aues non ab alio melius quàm à Catene poſſe prohiberi adijcit, eximiam eius artem cupiens oſtendere. Namque adeò certo ictu deſtinata feriebat, vt aues quoque exciperet. Nam & ſi forſitan ſagittãdi tam celebri vſu minus admirabilis videri ars hæc poſſit, tamen ingens viſentibus miraculum, magnóque honori Cateni fuit. Dona deinde omnibus qui Beſſum adduxerant, data ſunt.*

Ceterùm

*Ceterùm ſupplicium eius diſtulit, vt eo loco in quo Darium ipſe occiderat, necaretur. Interea Macedones ad petendum pabulum incompoſito agmine egreſſi, à Barbaris, qui de proximis montibus decurrerunt, opprimuntur, pluréſque capti ſunt, quàm occiſi. Barbari autem captiuos præ ſe agentes, rurſus in montem receſſerunt. XX. millia latronum erant, fundis, ſagittiſque pugnam inuadunt. quos dum obſidet rex, inter promtiſſimos dimicans ſagitta ictus eſt, quæ in medio crure fixa reliquerat ſpiculum. Illum quidem mœſti & attoniti Macedones in caſtra referebant. Sed nec Barbaros fefellit ſubductus ex acie: quippe ex edito monte cuncta proſpexerant. Itaque poſtero die miſere Legatos ad regem: quos ille protinus iuſſit admitti, ſolutiſque faſcijs magnitudinem vulneris diſſimulans, crus Barbaris oſtendit. Illi iuſſi conſidere affirmant, non Macedonas, quàm ipſos triſtiores fuiſſe, cognito vulnere ipſius; cuius ſi auctorem reperiſſent, dedituros fuiſſe. Cùm dijs enim pugnare ſacrilegos tantum. Ceterùm ſe gentem in fidem dedere, ſuperatos virtute illius. Rex fide data, & captiuis receptis, gentem in deditionem accepit. Caſtris indè motis, lectica militari ferebatur, quam pro ſe quiſq. eques pedéſque ſubire certabant. Equites, cum quibus rex prœlia inire ſolitus erat, ſui muneris id eſſe cenſebant. Pedites, cum ſaucios commilitones ipſi geſtare aſſueuiſſent, eripi ſibi proprium officium tum potiſſimum cum rex geſtandus eſſet, querebantur. Rex in tanto vtriuſq. partis certamine, & ſibi difficilem, & præteritis graue electionem*

*futuram*

*iam motos, metu pœnæ haud difficulter ad arma concitauerunt. Alexander transfugarum defectione comperta, Craterum obſidere Cyropolim iubet. Ipſe aliam vrbem regionis eiuſdem corona capit, ſignóque vt puberes interficerentur dato, reliqui in prædam ceſſere victoris. Vrbs diruta eſt, vt ceteri cladis eius exemplo continerentur. Memaceni, valida gens, obſidionem, non vt honeſtiorem modo, ſed etiam vt tutiorem ferre decreuerant. Ad quorum pertinaciam mitigandam rex L. equites præmiſit, qui clemētiam ipſius in deditos, ſimulque inexorabilem animum in deuictos oſtenderent. Illi nec de fide, nec de clemētia regis ipſos dubitare reſpondent, equitéſque tendere extra munimenta vrbis iubent. Hoſpitaliter inde exceptos, grauéſque epulis, & ſomno, intempeſta nocte adorti interfecerūt. Alexander haud ſecus quàm par erat motus, vrbem corona circumdedit, munitiorem, quàm vt primo impetu capi poſſet. Itaque Meleagrum & Perdiccam in obſidionem iungit, Cyropolim (vt ante dictum eſt) obſidentes. Statuerat autem parcere vrbi conditæ à Cyro: quippe non alium gentium illarum magis admiratus eſt, quàm hūc regem, & Semiramim, in quîs & magnitudinem animi, & claritatem rerum longè emicuiſſe. Ceterùm pertinacia oppidanorum iram eius accendit. Itaque captam vrbem diripere iuſſit delectos Macedones haud iniuria infeſtos, & ad Meleagrum & Perdiccam redit. Sed non alia vrbs fortius obſidionem tulit: quippe & militum promtiſſimi cecidere, & ipſe rex ad vltimum periculum venit. Namque*

*ceruix*

*ceruix eius ſaxo ita icta eſt, vt oculis caligine confuſis collaberetur, ne mentis quidem compos. Exercitus certè velut erepto in eo ingemuit. Sed inuictus aduerſus ea quæ ceteros terrent, nondum percurato vulnere acrius obſidioni inſtitit, naturalem celeritatem ira concitante. Cuniculo ergo ſuffoſſa mœnia ingens nudauere ſpatium, per quod irrupit, victórque vrbem dirui iuſſit. Hinc Menedemum cum tribus millibus peditum, & DCCC. equitibus ad vrbem Maracanda miſit. Spitamenes transfuga præſidio Macædonum inde deiecto, muris vrbis eius incluſerat ſe, haud oppidanis conſilium defectionis approbantibus. Sequi tamen videbantur, quia prohibere non poterant. Interim Alexander ad Tanaim amnem redit, & quantum ſoli occupauerant caſtris, muro circumdit. LX. ſtadiorum vrbis murus fuit. hanc quoque vrbem Alexandriam appellari iuſſit. Opus tanta celeritate perfectum eſt, vt XVII. die, quàm munimenta excitata erant, tecta quoque vrbis abſoluerentur. Ingens militum certamẽ inter ipſos fuerat, vt ſuum quiſque munus (nam diuiſum erat) primus oſtenderet. Incolæ nouæ vrbi dati captiui, quos reddito pretio dominis liberauit: quorũ poſteri quoque nondũ apud eos tam longa ætate propter memoriam Alexandri exoleuerũt. at rex Scytharum, cuius tum vltra Tanaim imperium erat, ratus eam vrbem, quam in ripa amnis Macedones condiderãt, ſuis impoſitam eſſe ceruicibus, fratrem Carthaſim nomine cum magna equitum manu miſit ad diruendam eam, proculq́; amne ſubmouendas Macedonum*

*copias*

*copias. Bactrianos Tanais ab Scythis, quos Europeos vocant, diuidit. Idem Aſiam & Europam finis interfluit. Ceterùm Scytharum gens haud procul Thracia ſita ab Oriente ad Septentrionem ſe vertit, Sarmatarúmque (vt quidam credidere) non finitima, ſed pars eſt. Rectà deinde regionem aliam vltra Iſtrum iacentem colit. Vltima Aſiæ, quæ Bactra ſunt, ſtringit. quæ ſeptentrioni proxima ſunt, profundæ indè ſiluæ vaſtæq; ſolitudines excipiunt. Rurſus quæ Tanaim & Bactra ſpectant, humano cultu haud diſparia ſunt. Primus cum hac gente non prouiſum bellum Alexander geſturus, cùm in conſpectu eius obequitaret hoſtis, adhuc æger ex vulnere, præcipuè voce deficiens, quam & modicus cibus, & ceruicis extenuabat dolor, amicos in conſilium aduocari iubet. Terrebat eum non hoſtis, ſed iniquitas temporis. Bactriani defecerãt. Scythæ etiam laceſſebant. Ipſe non inſiſtere in terra, non equo vehi, non docere, non hortari ſuos poterat. Ancipiti periculo implicitus, deos quoque incuſans querebatur, ſe iacere ſegnem, cuius velocitatem nemo antea valuiſſet effugere. Vix ſuos credere non ſimulari valetudinem. Itaque qui poſt Darium victum ariolas & vates conſulere deſierat, rurſus ad ſuperſtitionem humanarum mentium ludibrio reuolutus, Ariſtandrum, cui credulitatem ſuam addixerat, explorare euentum rerum ſacrificijs iubet. Mos erat aruſpicibus exta ſine rege ſpectare, & quæ portenderentur, referre. Inter hæc rex, dum fibris pecudũ exploratur euentus latentiũ rerum, propius ipſum cõſidere*

*amicos*

*amicos iubet, ne contentione vocis cicatricem infirmam adhuc rumperet. Epheſtion Craterus & Erigyus erant cum cuſtodibus in tabernaculum admiſſi. Diſcrimen, inquit, me occupauit, meliore hoſtium quàm meo tempore. Sed neceſſitas ante rationem eſt, maximè in bello, quod raro permittit tempora legere. Defecere Bactriani, in quorum ceruicibus ſtamus, & quantum in nobis animi ſit, alieno Marte experiuntur. Haud dubie ſi omiſerimus Scythas vltro arma inferentes, contemti ad illos qui defecerũt, reuertemur. Si verò Tanaim tranſierimus, & vbique inuictos eſſe nos Scytharum pernicie ac ſanguine oſtenderimus, quis dubitabit parere etiam Europam victoribus? fallitur, qui terminos gloriæ noſtræ metitur ſpatio, quod tranſituri ſumus. Vnus amnis interfluit, quem ſi traijcimus, in Europã arma proferimus. Et quanti æſtimandum eſt, dum alium ſubigimus, in alio quodammodo orbe tropæa ſtatuere, & quæ tam lõgo interuallo natura videtur diremiſſe, vna victoria ſubito committere? At hercule ſi paullum ceſſauerimus, in tergis noſtris Scythæ hærebunt. An ſoli ſumus, qui flumina tranare poſſumus? Multa in nosmetipſos recident, quibus adhuc vicimus. Fortuna belli artem victos quoque docet. Vtribus amnem traijciendi exemplum fecimus nuper. hoc vt Scythæ imitari neſciant, Bactriani docebunt. Præterea vnus gentis huius exercitus venit adhuc, ceteri exſpectantur. Ita bellum vitando alemus, & quod inferre poſſumus, accipere cogemur. Manifeſta eſt conſilij mei ratio. Sed an permiſſuri ſint mihi*

*Mace-*

Macedones animo vti meo, dubito; quia ex quo hoc vulnus accepi, non equo vectus ſum, non pedibus ingreſſus. Sed ſi me ſequi vultis, valeo amici. Satis virium eſt ad toleranda iſta. Aut ſi iam adeſt vitæ meæ finis, in quo tandem opere melius extinguar? Hæc quaſſa adhuc voce deficiens vix proximis exaudientibus dixerat, cum omnes à tam præcipiti conſilio regem deterrere cœperunt: Erigyus maximè, qui haud ſanè auctoritate proficiens, apud obſtinatum animum, ſuperſtitionem, cuius potens non erat rex, incutere tentauit, dicendo deos quoque obſtare conſilio, magnúmque periculum, ſi flumen tranſiſſet, oſtendi. Intranti Erigyo tabernaculum regis Ariſtander occurrerat, triſtia exta fuiſſe ſignificans. hæc ex vate comperta Erigyus nunciabat. Quo inhibito Alexander non ira ſolum, ſed etiam pudore confuſus, quòd ſuperſtitio quam celauerat, detegebatur, Ariſtandrum vocari iubet. Qui vt venit, intuens eum; Non rex, inquit, ſed priuatus ſum, ſacrificium vt faceres mandaui. quid eo portenderetur, cur apud alium quàm apud me profeſſus es? Erigyus arcana mea & ſecreta te prodente cognouit. Quem certum me hercule habeo extorum interpretem metu ſuo. tibi autem quàm poteſt denuncio, ipſe mihi indices quid ex extis cognoueris, ne poſſis inficiari dixiſſe quæ dixeris. Ille exſanguis attonitóque ſimilis ſtabat, per metum etiam voce ſuppreſſa: tandemq; eodem metu ſtimulante, ne regis exſpectationem moraretur, Magni, inquit, laboris non irriti diſcrimen inſtare prædixi. Nec me ars mea, quàm beneuolentia

O pertur-

*perturbat. infirmitatem valetudinis tuæ video, & quantum in vno te ſit, ſcio. Vereor ne præſenti fortunæ tuæ ſufficere non poſſis. Rex iuſſo confidere felicitati ſuæ ait alia ſibi ad gloriã concedere deos. Conſultanti deinde cum iiſdem, quo nam modo flumẽ tranſirent, ſuperuenit Ariſtander, non aliàs lætiora exta vidiſſe ſe affirmans, vtique prioribus longè diuerſa. tum ſolicitudinis cauſſas apparuiſſe, nunc prorſus egregiè litatum eſſe. Ceterùm quæ ſubindè nunciata ſunt regi, continuæ felicitati rerum eius impoſuerant labem. Menedemum (vt ſuprà dictum eſt) miſerat ad obſidendum Spitamenem Bactrianæ defectionis auctorem. Qui comperto hoſtis aduentu, ne muris vrbis includeretur, ſimul fretus excipi poſſe quem venturum ſciebat, conſedit occultus. Silueſtre iter aptum inſidiis tegendis erat. Ibi Dahas condidit. Equi binos armatos vehunt, quorum inuicem ſinguli repentè deſiliunt: equeſtris pugnæ ordinem turbant. Equorum velocitati par eſt hominum pernicitas. Hos Spitamenes ſaltum circuire iuſſos, pariter & à lateribus & à fronte & à tergo hoſti oſtendit. Menedemus vndique incluſus, ne numero quidem par, diu tamen reſiſtit, clamitans nihil aliud ſupereſſe locorum fraude deceptis, quàm honeſtæ mortis ſolatium ex hoſtium cæde. Ipſum præualens equus vehebat, quo ſæpius in cuneos Barbarorum effuſis habenis euectus, magna ſtrage eos fuderat. Sed cum vnum omnes peterẽt, multis vulneribus exanguis Hipſiden quendam ex amicis hortatus eſt, vt in equum ſuum aſcenderet, & ſe fuga eriperet. Hæc*

*agentem*

*agentem anima defecit, corpuſq́ ex equo defluxit in terram. Hipſides poterat quidem effugere, ſed amiſſo amico mori ſtatuit. Vna erat cura, ne inultus occideret. Itaque ſubditis calcaribus equo in medios hoſtes ſe immiſit, & memorabili edita pugna obrutus telis eſt. Quod vbi videre qui cædi ſupererant, tumulum paullo quàm cetera editiorē capiunt, quos Spitamenes fame in deditionem ſubacturus obſedit. Cecidere eo prœlio peditum duo millia, CCC. equites. Quam cladem Alexander ſolerti conſilio texit, morte denunciata ijs qui ex prœlio venerant, ſi acta vulgaſſent. Ceterùm cum animo diſparem vultum diutius ferre non poſſet, in tabernaculum ſuper ripam fluminis de induſtria locatum ſeceſſit. Ibi ſine arbitris ſingula animi conſulta penſando, noctem vigilijs extraxit, ſæpè pellibus tabernaculi alleuatus, vt conſpiceret hoſtium ignes, è quibus cōiectare poterat quanta hominum multitudo eſſet. Iamque lux appetebat, cum thoracem indutus procedit ad milites, tum primùm poſt vulnus proximè acceptum. Tanta erat apud eos veneratio regis, vt facilè periculi quod horrebant, cogitationem præſentia eius excuteret. Læti ergo, & manantibus gaudio lachrymis, conſalutant eum, & quod antè recuſauerant bellum, feroces depoſcunt. Ille ſe ratibus equitē phalangemq́ tranſportaturam eſſe pronūciat: ſuper vtres iubet nare leuius armatos. Plura nec dici res deſiderauit, nec rex dicere per valetudinem potuit. Ceterùm tanta alacritate militum rates iunctæ ſunt, vt in triduū ad duodecim millia effectæ ſint. Iamque ad tranſeundum*

*omnia aptauerant, cum legati Scytharum viginti more gentis per caſtra equis vecti nunciare iubent regi, velle ipſos ad eum mandata perferre. Admiſſi in tabernaculum, iuſſiq́ue conſidere, in vultu regis defixerant oculos, credo quîs magnitudine corporis animum æſtimantibus, modicus haudquaquam famæ par videbatur. Scythis autem nō vt ceteris Barbaris rudis & inconditus ſenſus eſt: quidam eorum ſapientiam quoque capere dicuntur, quantamcunq. gens capit ſemper armata. Sicque locutos eſſe apud regem memoriæ proditum eſt, abhorrrentia forſitan moribus noſtris, & tempora & ingenia cultiora ſortitis. Sed vt poſſit oratio eorum ſperni, tamen fides noſtra non debet: quæ vtcumque ſunt tradita, incorrupta perferemus. Igitur vnum ex his maximum natu ita locutum accepimus. Si dij habitum corporis tui, auiditati animi parem eſſe voluiſſent, orbis te non caperet. Altera manu orientem, altera occidentem contingeres. Et hoc aſſecutus ſcire velles, vbi tanti numinis fulgor conderetur. Sic quoq. concupiſcis, quæ non capis. Ab Europa petis Aſiam, ex Aſia tranſis in Europam. Deinde ſi humanum genus omne ſuperaueris, cum ſiluis & niuibus & fluminibus feriſque beſtijs geſturus es bellum. Quid tu? ignoras arbores magnas diu creſcere, vna hora extirpari? Stultus eſt, qui fructus earum ſpectat, altitudinem non metitur. Vide'ne dum ad cacumē peruenire contendis, cum ipſis ramis, quos comprehenderis, decidas. Leo quoque aliquando minimarum auium pabulum fit, & ferrum rubigo conſumit. Nihil tam*

*firmum*

*firmum eſt, cui periculum non ſit etiam ab inualido. Quid nobis tecum eſt? nunquam terram tuam attigimus. Qui ſis, vnde venias, licet ne ignorare in vaſtis ſiluis viuentibus? Nec ſeruire vlli poſſumus, nec imperare deſideramus. Dona à nobis data ſunt, ne Scytharum gentem ignores, iugum boum, aratrum & ſagitta, & haſta, & patera. His vtimur & cum amicis, & aduerſus inimicos. Fruges amicis damus boum labore quæſitas; patera cum hiſdem vinum dijs libamus, inimicos ſagitta eminus, haſta comminus petimus. ſic Syriæ regem, & poſtea Perſarum Medorúmque ſuperauimus, patuitque nobis iter vſque in Ægyptum. At tu, qui te gloriaris ad latrones perſequendos venire, omnium gentium quas adiſti, latro es. Lydiam cepiſti. Syriam occupaſti. Perſidem tenes. Bactrianos habes in poteſtate. Indos petiſti. Iam etiam ad pecora noſtra auaras & inſtabiles manus porrigis. Quid tibi diuitijs opus eſt, quæ te eſurire cogunt? Primus omnium ſatietate paraſti famem, vt quo plura haberes, acrius quæ non habes cuperes. Non ſuccurrit tibi, quamdiu circum Bactra hæreas? Dum illos ſubigis, Sogdiani bellare cœperunt. Bellum tibi ex victoria naſcitur. Nam vt maior fortiórque ſis quàm quiſquam, tamen alienigenam dominum pati nemo vult. Tranſi modo Tanaim, ſcies quam latè pateant, numquam tamen conſequeris Scythas. Paupertas noſtra velocior erit, quàm exercitus tuus, qui prædam tot nationum vehit. Rurſus cùm procul abeſſe nos credes, videbis in tuis caſtris. Eadem enim velocitate & ſequimur, &*

*fugimus. Scytharum ſolitudines Græcis etiam prouerbijs audio eludi. At nos deſerta & humano cultu vacua, magis quàm vrbes & opulentos agros ſequimur. Proinde fortunam tuam preſſis manibus tene. lubrica eſt, nec inuita teneri poteſt. impone felicitati tuæ frenos, facilius illam reges. ſine pedibus dicunt eſſe fortunam, quæ manus & pinnas tantum habet: cum manus porrigit, pinnas quoque comprehendere non ſinit. Denique ſi deus es, tribuere mortalibus beneficia debes, non ſua eripere. Sin autem homo es, id quod es, ſemper eſſe te cogita. Stultum eſt eorum meminiſſe, propter quæ tui obliuiſceris. Quibus bellum non intuleris, bonis amicis poteris vti. Nam & firmiſſima eſt inter pares amicitia, & videntur pares, qui non fecerunt inter ſe periculum virium. Quos viceris, amicos tibi eſſe caue credas. Inter dominum & ſeruum nulla amicitia: etiam in pace belli tamen iura ſeruantur. Iurando gratiam Scythas ſancire ne credideris. Colendo fidem iurant. Græcorum iſta cautio eſt, qui acta conſignant, & deos inuocant: nos religionem in ipſa fide nouimus. Qui non reuerentur homines, fallunt deos. Nec tibi amico opus eſt, de cuius beniuolentia dubites. Ceterùm nos & Aſiæ & Europæ cuſtodes habebis. Bactra, niſi diuidat Tanais, contingimus. Vltra Tanaim & vſque ad Thraciam colimus. Thraciæ Macedoniam coniunctam eſſe fama. Vtrique imperio tuo finitimos, hoſtes, an amicos velis eſſe, conſidera. Hæc Barbarus. Contrà rex fortuna ſua & cōſilijs eorum ſe vſurũ eſſe reſpondet. Nam & fortunam, cui confidat,*

ſidat, & conſilium ſuadentiũ, ne quid temere & audacter faciat, ſecuturum. Dimiſſiſq; legatis, in præparatas rates exercitũ impoſuit. In proris clypeatos locauerat, iuſſos in genua ſubſidere, quo tutiores eſſent aduerſus ictus ſagittarũ. Poſt hos, qui tormẽta intenderent, ſtabant, & ab vtroque latere & à fronte circundati armatis. Reliqui qui poſt tormenta cõnſtiterant, remigẽ loricam indutum ſcutorũ teſtudine armati protegebãt. Idem ordo in illis quoq. ratibus quæ equitem vehebant, ſeruatus eſt. Maior pars à puppe nantes equos loris trahebat. At illos quos vtres ſarmento repleti vehebãt, obiectæ rates tuebantur. Ipſe rex cum dilectis primus ratẽ ſoluit, & in ripam dirigi iuſſit. Cui Scythæ admotos ordines equitũ in primo ripæ margine opponunt, vt ne applicari quidẽ terræ rates poſſent. Ceterùm præter hanc ſpeciem ripis præſidentis exercitus ingens nauigãtes terror inuaſerat. Nãque curſum gubernatores, cũ obliquo flumine impellerẽtur, regere non poterant: vacillanteſq; milites, & ne excuterẽtur ſoliciti, nautarũ miniſteria turbauerãt. Nec tela quidem conati niſu vibrare poterant, cum prior ſtandi ſine periculo, quàm hoſtem inceſſendi cura eſſet. Tormenta ſaluti fuerunt, quibus in confertos ac temere ſe offerentes haud fruſtra excuſſa ſunt tela. Barbari quoque ingentem vim ſagittarum infudere ratibus, vixq́ue vllum fuit ſcutum, quod non pluribus ſimul ſpiculis perforaretur. Iamque terræ rates applicabantur, cũ acies clypeata cõſurgit, & haſtas certo ictu vtpotè libero niſu inmittit è ratibus. Et vt territos recipientéſque equos videre, alacres mutua adhortatione in terram deſiliere.

*Turbatis acriter pedem inferre cœperunt. Equitum deinde turmæ, quæ frenatos habebant equos, perfregere Barbarorum aciem. Interim ceteri agmine dimicantium tecti, aptauere ſe pugnæ. Ipſe rex, quod vigoris ægro adhuc corpori deerat, animi firmitate ſupplebat. Vox adhortantis non poterat audiri, nondum bene obducta cicatrice ceruicis; ſed dimicãtem cuncti videbant. Itaque ipſi quidẽ ducum fungebantur officio, aliuſq; alium adhortari in hoſtem ſalutis immemores ruere cœperunt. Tum verò non ora, non arma, non clamorem hoſtium Barbari tolerare, omnéſque effuſis habenis (namque equeſtris acies erat) capeſſunt fugam; quos rex quamquam vexationem inualidi corporis pati non poterat, per LXXX. tamen ſtadia inſequi perſeuerauit. Iamque linquente animo ſuis præcepit, vt donec lucis aliquid ſupereſſet, fugientium tergis inhærerent. Ipſe exhauſtis etiam animi viribus in caſtra ſe recepit, reliquum ſubſtitit. Tranſierant iam Liberi patris terminos, quorum monumenta, lapides erant crebris interuallis diſpoſiti, arboréſque proceræ, quarum ſtipites hedera contexerat. Sed Macedonas ira longius prouexit; quippe media fere nocte in caſtra redierunt, multis interfectis, pluribus captis, equóſque M. & DCCC. abegere. Ceciderunt autem Macedonum equites LX. centum fere pedites, mille ſaucij fuerunt. Hæc expeditio deficientem magna ex parte Aſiam fama tam opportunæ victoriæ domuit. Inuictos eſſe Scythas crediderant, quibus fractis, nullam gentem Macedonum armis parem fore. Itaque Sagæ miſere legatos,*

*legatos, qui pollicerentur gentẽ imperata facturam. Mouerat eos regis non virtus magis, quàm clementia in deuictos Scythas: quippe captiuos omnes ſine pretio remiſerat, vt fidem faceret, ſibi cum ferociſſimis gentium de fortitudine, non de ira fuiſſe certamen. Benigne igitur exceptis Sagarum legatis comitem Eſcipinon dedit, admodum iuuenem, ætatis flore conciliatum ſibi, qui cum ſpecie corporis æquaret Epheſtionem, lepore haud ſanè illi par non erat. Ipſe Cratero cum maiore parte exercitus modicis itineribus ſequi iuſſo, ad Maracanda vrbem peruenit, ex qua Spitamenes comperto eius aduentu Bactra perfugerat. Itaque quatriduo rex longum itineris ſpatium emenſus, peruenit in eum locum, in quo Menedemo duce duo millia peditum & trecentos equites amiſerat. Horum oſſa tumulo contegi iuſſit, & inferias more patrio dedit. Iam Craterus cum phalange ſubſequi iuſſus ad regem peruenerat. Itaque vt omnes qui defecerant, pariter belli clade premerentur, copias diuidit; vrique agros, & interfici puberes iuſſit. Sogdiana regio maiori ex parte deſerta eſt. L X X X. fere ſtadia in latitudinem vaſtæ ſolitudines tenent. Ingens ſpatium rectæ regionis eſt, per quam amnis (Polytimetum vocant incolæ) fertur. Torrentem eum ripæ in tenuem alueum cogũt; deinde cauerna accipit, & ſub terram rapit curſu. Abſconditi indicium eſt aquæ meantis ſonus, cum ipſum ſolum ſub quo tantus amnis fluit, ne modico quidem reſudet humore. Ex captiuis Sogdianorum ad regem triginti nobiliſſimi corporum robore eximio*

*perducti erant. Qui ut per interpretem cognouerunt iuſſu regis ipſos ad ſupplicium trahi, carmen lætantium modo canere, tripudiiſque & laſciuiori corporis motu gaudium quoddam animi oſtentare cœperunt. Admiratus rex tanta magnitudine animi oppetere mortem, reuocari eos iuſſit, cauſſam tam effuſæ lætitiæ, cum ſupplicium ante oculos haberent, requirens. Illi ſi ab alio occiderentur, triſtes morituros fuiſſe reſpondent. Nunc à tanto rege victore omnium gentium maioribus ſuis redditos, honeſtam mortem, quam fortes viri voto quoque expeterent, carminibus ſui moris lætitiáque celebrare. Tum rex, Quæro itaque, an viuere velitis non inimici mihi, cuius beneficio victuri eſtis. Illi numquam ſe inimicos ei, ſed bello laceſſitos, hoſtes fuiſſe reſpondent. Si quis ipſos beneficio quàm iniuria experiri maluiſſet, certaturos fuiſſe ne vincerentur officio. Interrogantique quo pignore fidem obligaturi eſſent; vitam, quam acciperent, pignori futurã eſſe dixerunt, reddituros quandoque repetiſſet. Nec promiſſum fefellerunt. Nam qui remiſſi domos ierant, in fide cõtinuere populares. Quattuor inter cuſtodes corporis retenti, nulli Macedonum in regem charitate ceſſerunt. In Sogdianis Peucolao cum tribus millibus peditum (neque enim maiori præſidio indigebat) relicto, Bactra peruenit. Indè Beſſum Ecbatana duci iuſſit, interfecto Dario pœnas capite perſoluturum. Iiſdem fere diebus Ptolemæus & Menidas peditum tria millia & equites mille adduxerunt mercede militaturos. Alexander quoque ex Lycia cum pari numero peditum &*

*quin-*

*quingentis equitibus venit. Totidem ex Syria Aſcle piodorum ſequebantur. Antipater Græcorum octo milia, in quîs DC. equites erant, miſerat Itaque exercitu aucto, ad ea quæ defectione turbata erant, componenda proceſſit; interfectiſque conſternationis auctoribus quarto die ad flumen Oxum peruentum eſt. hic quia limum vehit, turbidus ſemper & inſalubrus eſt potui. Itaque puteos miles cœperat fodere: nec tamen humo altè egeſta exiſtebat humor, cum in ipſo tabernaculo regis conſpectus eſt fons, quem quia tardè notauerant, ſubito extitiſſe finxerunt. Rexque ipſe credi voluit donum id fuiſſe. Superatis deinde amnibus Ocho & Oxo, ad vrbem Marginiam peruenit. Circa eam ſex oppidis condendis electa ſedes eſt. Duo ad Meridiem verſa, quattuor ſpectantia Orientem modicis inter ſe ſpacijs diſtabant, ne procul repetendum eſſet mutuum auxilium. Hæc omnia ſita ſunt in editis collibus, tum velut freni domitarum gentium: nunc originis ſuæ oblita, ſeruiunt quibus imperauerunt. Et cetera quidem pacauerat. Una erat petra, quam Arimazes Sogdianus triginta millibus armatorum obtinebat, alimentis congeſtis, quæ tantæ multitudini vel per biennium ſuppeterent. Petra in altitudinem triginta eminet ſtadia, circuitu centum & quinquaginta complectitur, vndique abſciſſa & abrupta ſemita peranguſta aditur. In medio altitudinis ſpatio habet ſpecum, cuius os artum & obſcurum eſt; paullatim deinde vlteriora panduntur: vltima etiam altos receſſus habent: fontes per totum fere*

*ſpecum*

*ſpecum manãt, è quibus collatæ aquæ per prona montis flumen emittunt. Rex loci difficultate ſpectata, ſtatuerat indè abire. Cupido deinde inceſſit animo naturam quoque fatigandi. Prius tamen quàm fortunam obſidionis experiretur, Cophen (Artabazi hic filius erat) miſit ad Barbaros, qui ſuaderet, vt dederent rupem. Arimazes loco fretus, ſuperbè multa reſpondit. Ad vltimum, an Alexander etiam volare poſſit, interrogat. Quæ nunciata regi ſic accendere animum, vt adhibitis cum quibus conſultare erat ſolitus, indicaret inſolentiam Barbari illudẽtis ipſos quia pinnas non haberent. Se autem proxima nocte effecturum, vt crederet Macedones etiam volare. Trecentos, inquit, perniciſſimos iuuenes ex ſuis quiſque copijs perducite ad me, qui per calles & pene inuias rupes domi pecora agere conſueuerint. Illi præſtantes & leuitate corporum, & ardore animorum, ſtrenuè adducunt: quos intuens rex, Vobiſcum, inquit, ô iuuenes & mei æquales vrbium inuictarum ante me munimenta ſuperaui; montium iuga perenni niue obruta emenſus ſum; anguſtias Ciliciæ intraui; Indiæ ſine laſſitudine vim frigoris ſum perpeſſus. Et mei documenta vobis dedi, & veſtra habeo. Petra, quam videtis, vnum aditum habet, quem Barbari obſident, cetera negligunt. Nullæ vigiliæ ſunt, niſi quæ caſtra noſtra ſpectant. Inuenietis viam, ſi ſolerter rimati fueritis aditus ferentis ad cacumen. Nihil tam altè natura conſtituit, quo virtus non poſſit eniti. Experiendo quæ ceteri deſperauerunt, Aſiam habemus in poteſtate. Euadite in cacumen:*

*cumen: quod cum ceperitis, candidis velis ſignum mihi dabitis, ego copiis admotis hoſtem in nos à vobis conuertam. præmium erit qui primus occupauerit verticem, talenta decem: Vno minus accipiet, qui proximus venerit: eadémque ad decem homines ſeruabitur portio. Certum habeo, vos non tam liberalitatē intueri meam, quàm voluntatem. His animis regem audierunt, vt iam cepiſſe verticem viderentur: dimiſsique, ferreos cuneos quos inter ſaxa defigerent, validóſque funes parabant. Rex circumuectus petram, quà minime aſper ac præruptus aditus videbatur, ſecunda vigilia (quod bene verteret) ingredi iubet. Illi alimentis in biduum ſumtis, gladiis modo atque haſtis armati ſubire cœperunt. Ac primo pedibus ingreſſi ſunt; deinde vt ad prærupta peruentum eſt, alij manibus eminentia ſaxa complexi leuare ſemet, alij adiectis funium laqueis euaſere, cum cuneos inter ſaxa defigerent, quîs gradus ſubinde inſiſterent. diem inter metum laborémque conſumſerunt. Per aſpera eniſis duriora reſtabant, & creſcere altitudo petræ videbatur. Illa verò miſerabilis erat facies, cum ij quos inſtabilis gradus fefellerat, ex præcipiti deuoluerentur: mox eadem in ſe patienda alieni caſus oſtendebat exemplum. per has tamen difficultates enituntur in verticem montis, omnes fatigatione continuati laboris affecti, quidam multati parte membrorum: pariterque eos & nox & ſomnus oppreſſit. Stratis paſſim corporibus in inuiis & aſperis ſaxorum, periculi inſtantis obliti, in lucem quieuerunt: tandémque velut ex alto ſopore excita-*

*excitati, occultas ſubiectáſque ipſis valles rimantes, ignari in qua parte petræ tanta vis hoſtium condita eſſet, fumum infra ſe euolutum & os ſpecus notauerunt. Ex quo intellectum, illam hoſtium latebram eſſe. Itaque haſtis impoſuere quod cõuenerat ſignum, totóque è numero duos & triginta in aſcenſu interiiſſe cognoſcunt. Rex non cupidine magis potiundi loci, quàm vicem eorum quos ad tam manifeſtum periculum miſerat, ſolicitus, toto die cacumina montis intuens reſtitit. Noctu demum, cum obſcuritas conſpectum ademiſſet, ad curandum corpus receſſit. Poſtero die nondum ſatis clara luce primus vela ſignum capti verticis conſpexit. Sed ne falleretur acies, dubitare cogebat varietas cæli, internitente lucis fulgore conditi. Verùm vt liquidior lux apparuit, dubitatio exemta eſt: vocatúmque Cophen, per quem Barbarorum animos tentauerát, mittit ad eos, qui moneret, nunc ſaltem ſalubrius conſilium inirent. Sin autem fiducia loci perſeuerarent, oſtendi à tergo iuſſit qui ceperant verticem. Cophes admiſſus ſuadere cœpit Arimazi petram tradere, gratiam regis inituro, ſi tantas res molientem in vnius rupis obſidione hærere non coëgiſſet. Ille ferocius ſuperbiúſque quàm antea locutus, abire Cophen iubet. At is prehenſum manu Barbarum rogat vt ſecum extra ſpecum prodeat: quo impetrato iuuenes in cacumine oſtendit: eiuſque ſuperbiæ haud immerito illudens, pinnas ait habere milites Alexandri. Iamque è Macedonum caſtris ſignorum concentus, & totius exercitus clamor audiebatur. Ea res, ſicut pleraque*

*raque belli vana & inania, Barbaros ad deditionem traxit; quippe occupati metu paucitatem eorum qui à tergo erant, æſtimare non poterant. Itaque Cophen (nam trepidantes reliquerat) ſtrenuè reuocant, & cum eo triginta principes mittunt, qui Petram tradant, vt incolumibus abire liceat, paciſcantur. Ille quamquam verebatur ne conſpecta iuuenum paucitate deturbarent eos Barbari; tamen & fortunæ ſuæ confiſus, & Arimazi ſuperbiæ infenſus, nullam ſe conditionem deditionis accipere reſpondit. Arimazes, deſperatis magis quàm perditis rebus, cum propinquis nobiliſſimiſque gentis ſuæ deſcendit in caſtra, quos omnes verberibus affectos ſub ipſis radicibus Petræ crucibus iuſſit affigi. Multitudo dedititiorum incolis nouarum vrbium cum pecunia capta dono data eſt. Artabazus in Petræ regioniſq́ue quæ appoſita eſſet ei, tutela relictus eſt.*

# Q. CVRTII RVFI
## HISTORIARVM MAGNI ALEXANDRI MAcedonis,

### LIBER OCTAVVS.

ALEXANDER *maiore fama quàm gloria in ditionem redacta Petra, cùm propter vagum hoſtem ſpargendæ manus eſſent, in tres*

*in tres partes diuiſit exercitum. Epheſtionem vni, Cœnon alteri duces dederat. Ipſe ceteris præerat. Sed non eadem mens omnibus Barbaris fuit. Armis quidam ſubacti, plures ante certamen imperata fecerunt: quibus, eorum qui in defectione perſeuerauerant, vrbes agróſque iuſſit attribui. At exſules Bactriani cum octingentis Maſſagetarum equitibus proximos vicos vaſtauerunt. Ad quos coërcendos Attinas regionis eius præfectus trecentos equites inſidiarum quæ parabantur ignarus eduxit. Namque hoſtis in ſiluis, & forte erant campo iunctæ, armatum militem condidit, paucis propellentibus pecora, vt improuidum ad inſidias perduceret. Itaque incompoſito agmine, ſolutíſque ordinibus, Attinas prædabundus ſequebatur; quem prætergreſſum ſiluam, qui in ea conſederāt, ex improuiſo adorti cum omnibus interemerunt. Celeriter ad Craterū huius cladis fama perlata eſt: qui cum omni equitatu ſuperuenit. Et Maſſagetæ quidem iam refugerant, Dahæ mille oppreſſi ſunt, quorum clade totius regionis finita defectio eſt. Alexander quoque Sogdianis rurſus ſubactis, Maracanda repetit. Ibi Berdes, quem ad Scythas ſuper Boſphorum colentes miſerat, cum legatis gentis occurrit: Phrataphernes quoque, qui præerat Choris, Maſſagetis, & Dahis regionum confinio adiunctis, miſerat qui facturum imperata pollicerentur. Scythæ petebant, vt regis ſui filiam matrimonio ſibi iungeret. Si dedignaretur affinitatem, principes Macedonum cum primoribus ſuæ gentis connubio coire pateretur. Ipſum quoq. regum*

*regem*

*regem venturum ad eum pollicebantur. Utraque legatione benignè audita, Epheſtionem & Artabazum opperiens ſtatiua habuit; quibus adiunctis, in regionem quæ appellatur Bazaria, peruenit. Barbaræ opulẽtiæ in illis locis haud ulla ſunt maiora indicia, quàm magnis nemoribus ſaltibúſque nobilium ferarum greges cluſi. Spatioſas ad hoc eligunt ſiluas, crebris perennium aquarum fontibus amœnas. Muris nemora cinguntur, turréſque habent venantium receptacula. Quattuor continuis ætatibus intactum ſaltum fuiſſe conſtabat; quem Alexander cum toto exercitu ingreſſus agitari undique feras iuſſit. Inter quas cum leo magnitudinis raræ ipſum regem inuaſurus incurreret; fortè Lyſimachus, qui poſtea regnauit proximus Alexandro, venabulum obÿcere feræ cœperat. Quo rex repulſo, & abire iuſſo, adiecit, tam à ſemet uno, quàm à Lyſimacho Leonem interfici poſſe. Lyſimachus enim quondam cum venarentur in Syria, occiderat quidem eximiæ magnitudinis feram ſolus, ſed læuo humero uſque ad oſſa laceratus, ad ultimum periculi peruenerat. Idipſum exprobrans ei rex, fortius quàm locutus eſt, fecit. Nam feram non excepit modò, ſed etiam uno vulnere occidit. Fabulam, quæ obiectum leoni à rege Lyſimachum temere vulgauit, ab eo caſu (quem ſuprà diximus) ortam eſſe crediderim. Ceterùm Macedones, quamquam proſpero euentu defunctus erat Alexander, tamen ſciuere gentis ſuæ more, ne pedes venaretur ſine delectis principum amicorúmque. Ille IIII. millibus ferarum deiectis in eodem ſaltu, cum*

*toto exercitu epulatus eſt. Indè Maracanda reditum eſt: acceptáque ætatis excuſatione ab Artabazo, prouinciam eius deſtinat Clyto. Hic erat qui apud Granicum amnem nudo capite regem dimicantem clypeo ſuo texit: & Rhoſacis manum capiti regis imminentem gladio amputauit; vetus Philippi miles, multíſque bellicis operibus clarus. Hellanice, quæ Alexandrum educauerat, ſoror eius, haud ſecus quàm mater à rege diligebatur. Ob has cauſſas validiſſimã imperij partem fidei eius tutelæq. commiſit. Iamque iter parare in poſterum iuſſus, ſolenni & tempeſtiuo adhibetur conuiuio. In quo rex cum multo incaluiſſet mero, immodicus æſtimator ſui, celebrare quæ geſſerat, cœpit, grauis etiam eorum auribus, qui ſentiebant vera memorari. Silentium tamen habuere ſeniores, donec Philippi res orſus obterere, nobilem apud Cheroneam victoriam ſui operis fuiſſe iactauit, ademtámque ſibi malignitate & inuidia patris tantæ rei gloriam. Illum quidem ſeditione inter Macedones milites & Græcos mercenarios orta, debilitatum vulnere, quod in ea conſternatione acceperat, iacuiſſe, non aliàs quàm ſimulatione mortis tutiorem: ſe corpus eius protexiſſe clypeo ſuo, ruentéſque in illum ſua manu occiſos. Quæ patrem numquam æquo animo eſſe confeſſum, inuitum filio debentem ſalutem ſuam. Itaque poſt expeditionem quam ſine eo feciſſet ipſe in Illyrios, victorem ſcripſiſſe ſe patri fuſos fugatóſque hoſtes, nec affuiſſe vſquam Philippum. Laude dignos eſſe, non qui Samothracum initia viſerent, cum Aſiam vri vaſtarique oporteret, ſed eos*

*qui magnitudine rerum fidem anteceſſiſſent. Hæc & his ſimilia læti audiere iuuenes: ingrata ſenioribus erant, maximè propter Philippum, ſub quo diutius vixerant. Cum Clytus, ne ipſe quidem ſatis ſobrius, ad eos qui infra ipſum cubabant, conuerſus, Euripidis retulit carmen, ita vt ſonus magis quàm ſermo exaudiri poſſet à rege, quo ſignificabatur, male inſtituiſſe Græcos, quod tropæis regum duntaxat nomina inſcriberent. Alieno enim ſanguine partam gloriam intercipi. Itaque rex cum ſuſpicaretur malignius habitum eſſe ſermonem percontari proximos cœpit, quid ex Clyto audiſſent. Et illis ad ſilentium obſtinatis, Clytus paullatim maiore voce Philippi acta belláque in Græcia geſta commemorat, omnia præſentibus præferens. Hinc inter iuniores ſenioréſque orta contentio eſt. Et rex velut patienter audiret, quis Clytus obterebat laudes eius, ingentem iram conceperat. Ceterùm cum animo videretur imperaturus, ſi finem procaciter orto ſermoni Clytus imponeret; nihil eorum omittente magis exaſperabatur. Iamque Clytus etiam Parmenionem defendere audebat, & Philippi de Athenienſibus victoriam, Thebarum præferebat excidio, non vino modo, ſed etiam animi praua contentione prouectus. Ad vltimum, Si moriendum, inquit, eſt pro te, Clytus eſt primus. At victoriæ maius præmium ferunt, qui procaciſſimè patris tui memoriæ illudunt. Sogdianam regionem mihi attribuis, toties rebellem, & non modo indomitam, ſed quæ ne ſubigi quidem poſſit. Mittor ad feras beſtias præcipitia*

*ingentia ſortitas. Sed quæ ad me pertinent, tranſeo. Philippi milites ſpernis, oblitus, niſi hic Atharias ſenex iuniores pugnam detrectantes reuocaſſet, adhuc nos circa Alicarnaſum hæſuros fuiſſe. Quomodo igitur Aſiam etiam cum iſtis iunioribus ſubieciſti? Verùm eſt (vt opinor) quod auunculum in Italia dixiſſe conſtat; ipſum in viros incidiſſe, te in feminas. Nihil ex omnibus inconſultè ac temere actis regem magis mouerat, quàm Parmenionis cum honore mentio illata. Dolorem tamen preſſit, contentus iuſſiſſe, vt conuiuio excederet. Nec quidquã aliud adiecit, quàm forſitan eum (ſi diutius locutus foret) exprobraturum, ſibi fuiſſe vitam à ſemetipſo datam: hoc enim ſuperbè ſæpè iactaſſe. Atque illũ cunctantem adhuc ſurgere, qui proximi ei cubuerant, iniectis manibus iurgantes monentéſque conabantur abducere. Clytus cum abſtraheretur, ad priſtinam vinolentiam ira quoque adiecta, ſuo pectore tergum illius eſſe defenſum; nunc poſtquam tanti meriti præterierit tempus, etiam memoriam inuiſam eſſe proclamat. Attali quoque cædem obijciebat: & ad vltimum, Iouis, quem patrem ſibi Alexander aſſereret, oraculum eludens; veriora ſe regi, quàm patrem eius reſpondiſſe dicebat. Iam tantum iræ conceperat rex, quantum vix ſobrius ferre potuiſſet. Enimuero olim mero ſenſibus victus, ex lecto repentè proſiluit. Attoniti amici, ne poſitis quidẽ, ſed abiectis poculis conſurgunt, in euentũ rei, quam tanto impetu acturus eſſet intẽti. Alexander rapta lancea ex manibus armigeri, Clytum adhuc eadem linguæ intemperãtia furen-*

*furentem percutere conatus, à Ptolemæo & Perdicca inhibetur. Medium complexi, & obluctari perſeuerantem morabantur. Lyſimachus & Leonatus etiam lanceam abſtulerant. Ille militum fidem implorans, comprehendi ſe à proximis amicorum, quod Dario nuper accidiſſet, exclamant: ſignúmque tuba dari, vt ad regiam armati coirent, iubet. Tum verò Ptolemæus & Perdiccas genibus aduoluti orant, ne in tam præcipiti ira perſeueret, ſpatiúmque potius animo det: omnia poſtero die iuſtius exſecuturum. Sed clauſæ erant aures, obſtrepente ira. Itaque impotens animi procurrit in regiæ veſtibulum, & vigili excubanti haſta ablata, conſtitit in aditu, quo neceſſe erat iis qui ſimul cœnauerant, egredi. Abierant ceteri: Clytus vltimus ſine lumine exibat. Quem rex quiſnam eſſet interrogat. Eminebat etiam in voce ſceleris, quod parabat atrocitas. Et ille iam non ſuæ, ſed regis iræ memor, Clytum ſe eſſe, & de conuiuio exire reſpondit. Hæc dicentis latus haſta transfixit, morientiſque ſanguine aſperſus; I nunc, inquit, ad Philippum, & Parmenionem, & Attalum. Malè humanis ingeniis natura conſuluit, quod plerumque non futura, ſed tranſacta perpendimus: quippe rex poſtquam ira mente deceſſerat, etiam ebrietate diſcuſſa, magnitudinem facinoris ſera æſtimatione perſpexit. Videbat tunc immodica libertate abuſum, ſed alioqui egregium bello virum, &, niſi erubeſceret fateri, ſeruatorem ſui occiſum. Deteſtabile carnificis miniſterium occupauerat rex, verborum licentiam, quæ vino pote impu-*

*tari, nephanda cæde vltus. Manabat toto veſtibulo cruor paulloantè conuiuæ; vigiles attoniti & ſtupentibus ſimiles procul ſtabant, liberiorémque pœnitentiam ſolitudo exciebat. Ergo haſtam ex corpore iacentis euulſam retorſit in ſemet; iamque admouerat pectori, cum aduolant vigiles, & repugnanti è manibus extorquent, alleuatúmque in tabernaculum deferunt. Ille humi proſtrauerat corpus: gemitu eiulatúque miſerabili tota perſonante regia. Laniare deinde os vnguibus, & circumſtantes rogare, ne ſe tanto dedecori ſuperſtitem eſſe paterentur. Inter has preces tota nox extracta eſt: ſcrutantémque num ira deorum ad tantum nefas actus eſſet, ſubit aniuerſarium ſacrificium Libero patri non eſſe redditũ ſtato tempore. Itaque inter vinum & epulas cæde cõmiſſa, iram dei fuiſſe manifeſtã. Ceterùm magis eo mouebatur, quòd omnium amicorum animos videbat attonitos: neminem cum ipſo ſociare ſermonẽ poſtea auſurum. Viuendum eſſe in ſolitudine, velut feræ beſtiæ terrenti alias, alias timenti. Prima deinde luce tabernaculo corpus, ſicut adhuc cruentum erat, iuſſit inferri. Quo poſito ante ipſum, lachrymis obortis, hanc, inquit, nutrici meæ gratiam retuli, cuius duo filij apud Miletum pro mea gloria occubuere. his frater vnicum orbitatis ſolatium, à me inter epulas occiſus eſt. Quo nunc ſe conferet miſera? Omnibus eius vnus ſuperſum, quem ſolum æquis oculis videre non poterit. Et ego ſeruatorum meorum latro reuertar in patriam, vt ne dexteram quidem nutrici ſine memoria calamitatis eius offerre poſſim? Et cum finis*

*lachry-*

*lachrymis quereliſque non fieret, iuſſu amicorum corpus ablatum eſt. Rex triduum iacuit incluſus. Quem vt armigeri corporiſq́; cuſtodes ad moriẽdum obſtinatum eſſe cognouerunt, vniuerſi in tabernaculum irrumpunt, diuq́; precibus ipſorum reluctatum ægrè vicerunt, vt cibum caperet. Quoque minus cædis puderet, iure interfectum Clytum Macedones decernunt, ſepultura quoque prohibituri, ni rex humari iuſſiſſet. Igitur decem diebus maximè ad confirmandum pudorem apud Maracanda conſumtis, cum parte exercitus Epheſtionem in regionem Bactrianam miſit, commeatus in hyemem paraturum. Quam antè Clyto deſtinauerat prouinciam, Amyntæ dedit. Ipſe Xenippa peruenit. Scythiæ confinis eſt regio, habitatúrque pluribus ac frequentibus vicis, quia vbertas terræ non indigenas modo detinet, ſed etiam aduenas inuitat. Bactrianorum exſulum, qui ab Alexandro defecerant, receptaculum fuerat. Sed poſtquam regem aduentare compertum eſt, pulſi ab incolis duo fere millia & DC. congregantur. Omnes equites erant, etiam in pace latrociniȷs aſſueti: tum ferocia ingenia non bellum modo, ſed etiam veniæ deſperatio efferauerat. Itaque ex improuiſo adorti Amyntam prætorem Alexandri, diu anceps prœlium fecerant. Ad vltimum DCC. ſuorum amiſſis, quorum CCC. hoſtis cepit, dedere terga victoribus, haud ſanè inulti. quippe LXXX. Macedonum interfecerũt, prætereá; eos CCC. & L. ſauciȷ facti ſunt. Veniam tamen etiam poſt alteram defectionem impetrauerunt. His in fidem acceptis, in regionẽ quam*

*Naura appellant, rex cum toto exercitu venit. Satrapes erat Syſimithres duobus ex ſua matre filijs genitis: quippe apud eos parentibus ſtupro coire cum liberis fas eſt. Is armatis popularibus fauces regionis, quà in artiſſimum cogitur, valido munimento ſepſerat. Præterfluebat torrens amnis, tergo petra claudebat. hanc manu peruiam incolæ fecerant. Sed aditu ſpecus accipit lucem; interiora, niſi illato lumine, obſcura ſunt. Perpetuus cuniculus iter præbet in campos, ignotũ niſi indigenis. At Alexander, quamquam anguſtias naturali ſitu munitas valida manu Barbari tuebantur, tamen arietibus admotis, munimenta quæ manu adiuncta erant, concuſſit, fundiſq; & ſagittis propugnantium pleroſque deiecit: quos vbi diſperſos fugauit, ruinas munimentorum ſupergreſſus, ad petram admouit exercitum. Ceterùm interueniebat fluuius coëuntibus aquis ex ſuperiore faſtigio in vallem, magnique operis videbatur tam vaſtam voraginem explere. Cædi tamen arbores, & ſaxa congeri iuſſit: Ingenſq́ue Barbaros pauor rudes ad talia opera concuſſerat, excitatam molem ſubito cernentes. Itaque rex ad deditionem metu poſſe compelli ratus, Oxarten miſit nationis eiuſdem, ſed ditionis ſuæ, qui ſuaderet duci, vt traderet Petram. Interim ad augendam formidinem & turres admouebantur, & excuſſa tormentis tela emicabant. Itaque verticem Petræ omni alio præſidio damnato petiuerunt. At Oxatres trepidum diffidentémque rebus ſuis Syſimithren cœpit hortari, vt fidem, quàm vim Macedonum mallet experiri, neu moraretur feſti-*

*feſtinationem victoris exercitus in Indiam tendentis: cui quiſquis ſemet offerret, in ſuum caput alienam cladem eſſe verſurum. Et ipſe quidem Syſimithres deditionem annuebat: ceterùm mater eadémque coniunx morituram ſe antè denuncians, quàm in vllius veniret poteſtatem. Barbari animum ad honeſtiora quàm tutiora conuerterat; pudebátque libertatis maius eſſe apud feminas, quàm apud viros pretium. Itaque dimiſſo internuncio pacis, obſidionem ferre decreuerat. Sed cum hoſtis vires ſuáſque penſaret, rurſus muliebris conſilij, quod præceps magis quàm neceſſarium eſſe credebat, pœnitere eum cœpit: reuocatóque ſtrenuè Oxarte, futurum ſe in regis poteſtate reſpondit, vnum precatus, ne voluntatem & conſilium matris ſuæ proderet, quo facilius venia illi quoque impetraretur. Præmiſſum igitur Oxarten cum matre liberíſque, & totius cognationis grege, ſequebatur, ne exſpectato quidem fidei pignore quod Oxartes promiſerat. Rex equite præmiſſo, qui reuerti eos iuberet, opperirique, præſens ipſis ſuperuenit, & victimis Mineruæ ac Victoriæ cæſis, imperium Syſimithri reſtituit, ſpe maioris etiam prouinciæ facta, ſi cum fide amicitiam ipſius coluiſſet. Duos illi iuuenes patre tradente ſecum militaturos ſequi iuſſit. Relicta deinde phalange, ad ſubigendos qui defecerant, cum equite proceſſit. Arduum & impeditum ſaxis iter primo vtcumque tolerabant: mox equorum non vngulis modo attritis, ſed corporibus etiam fatigatis, ſequi plerique non poterant, & rarius ſubindè agmen fiebat, pudorem (vt fere fit)*

*immodico labore vincente. Rex tamen ſubinde equos mutans, ſine intermiſſione fugientes inſequebatur. Nobiles iuuenes comitari eum ſoliti defecerant præter Philippum; Lyſimachi erat frater, tum primùm adultus, & quod facilè appareret, indolis raræ. is pedes (incredibile dictu) per D. ſtadia vectum regem comitatus eſt, ſæpè equum ſuum offerente Lyſimacho: nec tamen vt digrederetur à rege, effici potuit, cum lorica indutus arma geſtaret. Idem cum peruentum eſſet in ſaltum, in quo ſe Barbari abdiderant, nobilem edidit pugnam, regemq́ue comminus cum hoste dimicantem protexit. Sed poſtquam Barbari in fugam effuſi deſeruere ſiluas, animus, qui in ardore pugnæ corpus ſuſtentauerat, liquit, ſubitóque ex omnibus membris profuſo ſudore, arboris proximæ ſtipiti ſe applicuit. Deinde ne illo quidem adminiculo ſuſtinente, manibus regis exceptus eſt, inter quas collapſus extinguitur. Mæſtum regem alius haud leuis dolor excepit. Erigyus inter claros duces fuerat, quem extinctum eſſe paullo antè quàm reuerteretur in caſtra, cognouit. Vtriuſque funus omni apparatu atque honore celebratum eſt. Dahas deinde ſtatuerat petere. Ibi namque Spitamenem eſſe cognouerat. Sed hanc quoque expeditionem, vt pleraque alia, fortuna indulgendo ei numquam fatigata, pro abſente tranſegit. Spitamenes vxoris immodico amore flagrabat, quam ægram fuga & noua ſubinde exſulia tolerantem, in omne diſcrimen comitem trahebat. Illa malis fatigata, identidem muliebres adhibere blanditias, vt tandem fugam ſiſteret, victo-*

*riſque Alexandri clementiam expertus, placaret, quem effugere non poſſet. Tres adulti erant liberi ex eo geniti, quos cùm pectori patris admouiſſet, vt ſaltem eorum miſereri vellet, orabat. Et quo efficatiores eſſent preces, haud procul erat Alexander. Ille ſe prodi, non moneri ratus, & formæ profecto fiducia cupere eam quamprimum dedi Alexandro; acinacem ſtrinxit percuſſurus vxorem, niſi prohibitus eſſet fratrum eius occurſu. Ceterùm abire conſpectu iubet, addito metu mortis, ſi ſe oculis eius obtuliſſet: & ad deſiderium leuãdum noctes agere inter pellices cœpit. Sed penitus hærens amor, faſtidio præſentium accenſus eſt. Itaque rurſus vni ei deditus, orare non deſtitit, vt tali conſilio abſtineret, pateretũrque ſortem quamcunque eis fortuna feciſſet. Sibi mortem deditione eſſe leuiorem. At illa purgare ſe, quòd quæ vtilia eſſe cenſebat, muliebriter forſitan, ſed fida tamen mente ſuaſiſſet: de cetero futuram in viri poteſtate. Spitamenes ſimulato captus obſequio, de die conuiuium apparari iubet: vinóque & epulis grauis, ſemiſomnus in cubiculum fertur. Quem vt alto & graui ſomno ſopitum eſſe ſenſit vxor, gladiũ quem veſte occultauerat, ſtringit, caputq; eius abſciſſum cruore reſperſa ſeruo ſuo conſcio facinoris tradit. Eodem comitante (ſicuti erat cruenta veſte) in Macedonum caſtra peruenit, nunciariq; Alexandro iubet, eſſe quæ ex ipſa deberet agnoſcere. Ille protinus Barbarã iuſſit admitti. Quam vt reſperſam cruore conſpexit, ratus ad deplorandã contumeliã veniſſe, dicere quæ vellet iubet. At illa ſeruum, quem in veſtibulo*

*ſtare*

*ſtare iuſſerat, introduci deſiderauit. Qui quia caput Spitamenis veſte tectum habebat, ſuſpectus, ſcrutantibus, quid occuleret oſtendit. Confuderat oris exanguis notas pallor, nec, quis eſſet, dinoſci ſatis poterat. Ergo rex certior factus humanum caput afferre eum, tabernaculo exceſſit, percontatúſque quid rei ſit, illo profitente cognoſcit. Variæ hinc cogitationes animum diuerſa inuicem agitantem commouerant. Meritum ingens in ſemet credebat, quòd transfuga & proditor, tantis rebus (ſi vixiſſet) inuecturus moram, interfectus eſſet. Contra facinus ingens auerſabatur, cùm optimè meritum de ipſa communium parentem liberorum per inſidias interemiſſet. Vicit tandem gratiam meriti, ſceleris atrocitas, denunciarique iuſſit, vt excederet caſtris, neu licentiæ barbaræ exemplar in Græcorum mores & mitia ingenia transferret. Dahæ Spitamenis cæde comperta, Dataphernem defectionis eius participem vinctũ Alexandro ſéque dedunt. Ille maxima præſentium curarum parte liberatus, conuertit animum ad vindicandas iniurias eorum, quibus à prætoribus ſuis auarè ac ſuperbè imperabatur. Ergo Phratapherní Hyrcaniam, & Mardos cum Tapyris tradidit, mandauitque vt Phradatem, cui ſuccedebat, ad ſe in cuſtodiam mitteret. Arſami Cariæ præfecto ſubſtitutus eſt Staſanor. Arſaces in Mediam miſſus, vt Oxidates inde diſcederet. Babylonia, demortuo Mazæo Deditameni ſubiecta eſt. His compoſitis, tertio menſe ex hybernis mouit exercitum, regionem quæ Gabaza appellatur, aditurus. Primus dies quietum*

*iter*

iter præbuit, proximus ei nondum quidem proceloſus & triſtis, obſcurior tamen priſtino, non ſine minis creſcẽtis mali præterijt. Tertiò ab omni parte cæli emicare fulgura, & nunc internitente luce, nunc condita, non oculos modo meantis exercitus, ſed etiam animos terrere cœperunt. Erat propè continuus cæli fragor, & paſſim cadentium fulminum ſpecies viſebatur: attonitiſque auribus ſtupens agmen, nec progredi, nec conſidere audebat. Cum repentè imber grandinem incutiens torrentis modo effunditur. Ac primùm quidem armis ſuis tecti exceperant. Sed & iam nec retinere arma lubrica rigentes manus poterant, nec ipſi deſtinare in quam regionem obuerterent corpora, cum vndique tempeſtatis violentia maior, quàm vitabatur, occurreret. Ergo ordinibus ſolutis, per totum ſaltum errabundum agmen ferebatur, multique prius metu quàm labore defatigati proſtrauerãt humi corpora, quamquam imbrem vis frigoris concreto gelu aſtrinxerat. Alij ſe ſtipitibus arborum admouerant. Id plurimis & adminiculum, & ſuffugium erat. Nec fallebat ipſos morti locum eligere, cum immobiles vitalis calor linqueret. Sed grata erat pigritia corporum fatigatis, nec recuſabant extingui quieſcendo: quippe non vehemens modo, ſed etiam pertinax vis mali inſiſtebat, lucémque naturale ſolatium præter tempeſtatem haud diſparem nocti, ſiluarum quoque vmbræ ſuppreſſerant. Rex vnus tanti mali patiens, circuire milites, contrahere diſperſos, alleuare proſtratos, oſtendere procul euolutum ex tugurijs fumum, hortarique

*ſtare iuſſerat, introduci deſiderauit. Qui quia caput Spitamenis veſte tectum habebat, ſuſpectus, ſcrutantibus, quid occuleret oſtendit. Confuderat oris exanguis notas pallor, nec, quis eſſet, dinoſci ſatis poterat. Ergo rex certior factus humanum caput afferre eum, tabernaculo exceſſit, percontatúſque quid rei ſit, illo profitente cognoſcit. Variæ hinc cogitationes animum diuerſa inuicem agitantem commouerant. Meritum ingens in ſemet credebat, quòd transfuga & proditor, tantis rebus (ſi vixiſſet) inuecturus moram, interfectus eſſet. Contra facinus ingens auerſabatur, cùm optimè meritum de ipſa communium parentem liberorum per inſidias interemiſſet. Vicit tandem gratiam meriti, ſceleris atrocitas, denunciaríque iuſſit, vt excederet caſtris, neu licentiæ barbaræ exemplar in Græcorum mores & mitia ingenia transferret. Dahæ Spitamenis cæde comperta, Dataphernem defectionis eius participem vinctũ Alexandro ſéque dedunt. Ille maxima præſentium curarum parte liberatus, conuertit animum ad vindicandas iniurias eorum, quibus à prætoribus ſuis auarè ac ſuperbè imperabatur. Ergo Phrataphernì Hyrcaniam, & Mardos cum Tapyris tradidit, mandauitque vt Phradatem, cui ſuccedebat, ad ſe in cuſtodiam mitteret. Arſami Cariæ præfecto ſubſtitutus eſt Staſanor. Arſaces in Mediam miſſus, vt Oxidates inde diſcederet. Babyloniæ, demortuo Mazæo Deditameni ſubiecta eſt. His compoſitis, tertio menſe ex hybernis mouit exercitum, regionem quæ Gabaza appellatur, aditurus. Primus dies quietum*

*iter*

*iter præbuit, proximus ei nondum quidem procelloſus & triſtis, obſcurior tamen priſtino, non ſine minis creſcẽtis mali præterijt. Tertiò ab omni parte cæli emicare ſulgura, & nunc internitente luce, nunc condita, non oculos modo meantis exercitus, ſed etiam animos terrere cœperunt. Erat propè continuus cæli fragor, & paſſim cadentium fulminum ſpecies viſebatur: attonitiſque auribus ſtupens agmen, nec progredi, nec conſidere audebat. Cum repentè imber grandinem incutiens torrentis modo effunditur. Ac primùm quidem armis ſuis tecti exceperant. Sed & iam nec retinere arma lubrica rigentes manus poterant, nec ipſi deſtinare in quam regionem obuerterent corpora, cum vndique tempeſtatis violentia maior, quàm vitabatur, occurreret. Ergo ordinibus ſolutis, per totum ſaltum errabundum agmen ferebatur, multique prius metu quàm labore defatigati proſtrauerãt humi corpora, quamquam imbrem vis frigoris concreto gelu aſtrinxerat. Alij ſe ſtipitibus arborum admouerant. Id plurimis & adminiculum, & ſuffugium erat. Nec fallebat ipſos morti locum eligere, cum immobiles vitalis calor linqueret. Sed grata erat pigritia corporum fatigatis, nec recuſabant extingui quieſcendo: quippe non vehemens modo, ſed etiam pertinax vis mali inſiſtebat, lucémque naturale ſolatium præter tempeſtatem haud diſparem nocti, ſiluarum quoque vmbræ ſuppreſſerant. Rex vnus tanti mali patiens, circuire milites, contrahere diſperſos, alleuare proſtratos, oſtendere procul euolutum ex tugurijs fumum, hortarique*

*tariquè*

*tarique vt proxima quæque ſuffugia occuparent. Nec vlla res magis ſaluti fuit, quàm quòd multiplicato labore ſufficientem malis, quibus ipſi ceſſerant, regem deſerere erubeſcebant. Ceterùm efficacior in aduerſis neceſſitas, quàm ratio, frigoris remedium inuenit. Dolabris enim ſiluas ſternere aggreſſi paſſim aceruos ſtruéſque accenderunt. Continenti incendio ardere crederes ſaltum, & vix inter flāmas agminibus relictū locum. Hic calor ſtupentia membra commouit, paullatimq́; ſpiritus, quem continuerat rigor, meare libere cœpit. Excepere alios tecta Barbarorū, quæ in vltimo ſaltu abdita neceſſitas inueſtigauerat: alios caſtra, quæ in humido quidem, ſed iam cæli miteſcente ſæuitia locauerunt. Mille militum atque lixarum calonúmque peſtis illa conſumſit. Memoriæ proditum eſt quoſdam applicatos arborum truncis, & non ſolum viuentibus, ſed etiam inter ſe colloquentibus ſimiles eſſe conſpectos, durante adhuc habitu, in quo mors quemque deprehenderat. Forte Macedo gregarius miles ſéque & arma ſuſtentans, tamē in caſtra peruenerat. Quo viſo rex, quamquam ipſe tunc cùm maximè admoto igne refouebat artus, ex ſella ſua exſiliuit, torpentémque militem, & vix compotem mentis, demtis armis in ſua ſede iuſſit conſidere. Ille diu nec vbi requieſceret, nec à quo eſſet exceptus, agnouit. Tandem recepto calore vitali, vt regiam ſedem regémque vidit, territus ſurgit. Quem intuens Alexander: Ecquid intelligis miles, inquit, quanto meliore ſorte, quàm Perſæ, ſub rege viuatis? Illis enim in ſella regis conſediſſe*

*capita*

*capital foret, tibi ſaluti fuit. Poſtero die conuocatis amicis, copiarúmque ducibus, pronunciari iuſſit, ipſum omnia quæ amiſſa eſſent, redditurum. & promiſſo fides exſtitit. Nam Syſimithres multa iumenta, & camelorum II. millia adduxit, pecoráque & armenta, quæ diſtributa pariter militem & damno & fame liberauerunt. Rex gratiam ſibi relatam à Syſimithre præfatus, ſex dierum cocta cibaria ferre milites iuſſit. Sagas petens, totam hanc regionem depopulatus, XXX. millia pecorum ex præda Syſimithri dono dat. inde peruenit in regionem cui Cohortanus Satrapes nobilis præerat, qui ſe regis poteſtati fideíque permiſit. Ille imperio ei reddito, haud amplius quàm vt duo ex tribus filiys ſecum militarent, exegit. Satrapes etiam eum qui penes ipſum relinquebatur, tradit. Barbara opulentia conuiuium, quoniam regem accipiebat, inſtruxerat. Id cum multa comitate celebraret, introduci XXX. nobiles virgines iuſſit: inter quas erat filia ipſius Roxane nomine, eximia corporis ſpecie, & decore habitus in Barbaris raro. Quæ quamquam inter electas proceſſerat, omnium tamen oculos conuertit in ſe maximè regis, minus iam cupiditatibus ſuis imperantis inter obſequia fortunæ, contra quam non ſatis cauta mortalitas eſt. Itaque ille qui vxorem Dariy, qui duas filias virgines, quibus forma præter Roxanem comparari nulla poterat, haud alio animo quàm parentis aſpexerat, tunc in amorē virgunculæ, ſi regiæ ſtirpi compararetur, ignobilis, ita effuſus eſt, vt diceret ad ſtabiliendum regnū pertinere Perſas & Macedones*

*connu-*

*connubio iungi: hoc vno modo & pudorem victis, & ſuperbiam victoribus detrahi poſſe: Achillem quoque, à quo genus ipſe deduceret, cum captiua coiſſe: ne inferri nefas arbitrentur; ita matrimonij iure velle iungi. Inſperato gaudio lætus pater ſermonem eius excepit. Et rex in medio cupiditatis ardore iuſſit afferri patrio more panem, (hoc erat apud Macedones ſanctiſſimum coëuntium pignus) quem diuiſum gladio vterq. libabat. Credo eos qui gentis mores condiderunt, parco & parabili victu oſtendere voluiſſe iungentibus opes, quantulo contenti eſſe deberent. Hoc modo rex Aſiæ & Europæ introductam inter conuiuales ludos matrimonio ſibi adiũxit, è captiua geniturus, qui victoribus imperaret. Pudebat amicos ſuper vinum & epulas ſocerum ex deditis eſſe delectum. Sed poſt Clyti cædem, libertate ſublata, vultu, qui maximè ſeruit, aſſentiebantur. Ceterùm Indiam, & indè Oceanum petiturus, ne quid à tergo, quod deſtinata impedire poſſet, moueretur; ex omnibus prouincijs XXX. millia iuniorum legi iuſſit, & ad ſe armata perduci, obſides ſimul habiturus & milites. Craterum autem ad perſequendos Hauſtanem & Cathenem, qui ab ipſo defecerant, miſit, quorum Hauſtanes captus eſt, Cathenes in prœlio occiſus. Polypercon quoque regionem quæ Bubacene appellatur, in ditionem redegit. Itaque omnibus compoſitis cogitationes in bellum Indicum vertit. Diues regio habebatur non auro modo, ſed gemmis quoque, margaritiſque ad luxũ magis quàm ad magnificentiam exculta. Clypei militares auro & ebore fulgere dice-*

*dicebantur. Itaque necubi vinceretur, cùm ceteris præſtaret, ſcutis argenteas laminas, equis frenos aureos addidit, loricas quoque alias auro, alias argento adornauit. CXX. millia armatorum erant, quæ regem ad id bellum ſequebantur. Iamque omnibus præparatis, quod olim praua mente conceperat, tunc eſſe maturum, quomodo cæleſtes honores vſurparet, cœpit agitare. Iouis filium non dici tantum ſe, ſed etiam credi volebat, tanquam perinde animis imperare poſſet, ac linguis. Itaque more Perſarum Macedonas venerabundos ipſum ſalutare proſternentes humi corpora. Non deerat talia concupiſcenti pernicioſa adulatio, perpetuum malum regum, quorum opes ſæpius aſſentatio, quàm hoſtis euertit. Nec Macedonum hæc erat culpa, nemo enim illorum quicquam ex patrio more libare ſuſtinuit, ſed Græcorũ, qui profeſſionem honeſtarum artium malis corruperant moribus. Hages quidam Argiuus peſſimorum carminum poſt Chœrilum conditor, & ex Sicilia Cleo, hic quidem non ingenij ſolum, ſed etiam nationis vitio adulator, & cetera vrbium ſuarum purgamenta, quæ propinquis etiam maximorúmque exercituum ducibus à rege præferebantur: Hi tum cælum illi aperiebant, Herculémque, & patrem Liberum, & cum Polluce Caſtorem nouo numini ceſſuros eſſe iactabant. Igitur feſto die omni opulentia conuiuium exornari iubet, cui non Macedones modo & Græci principes amicorum, ſed etiam nobiles adhiberentur. Cum quibus cum diſcubuiſſet rex, paulìſper epulatus conuiuio egreditur. Cleo ſicut præ-*

*paratus erat, ſermonem cum admiratione laudum eius inſtituit. Merita deinde percenſuit, quibus vno modo referri gratiā poſſe, ſi quem intelligerent deum eſſe, confiterentur, exigua thuris impenſa tanta beneficia penſaturi. Perſas quidem non piè ſolum, ſed etiam prudenter reges ſuos inter deos colere; maieſtatem enim imperij ſalutis eſſe tutelam. Ne Herculem quidem & patrē Liberum prius dicatos deos, quàm viciſſent ſecum viuentium inuidiam. Tantundem quoque poſteros credere, quantum præſens ætas ſpondiſſet. Quod ſi ceteri dubitent, ſemetipſum cum rex iniſſet conuiuium, proſtraturum humi corpus. Debere idem facere ceteros, & in primis ſapientia præditos. Ab illis enim cultus in regem, exemplum eſſe prodendum. Haud perplexè in Caliſthenem dirigebatur oratiò. Grauitas viri & promta libertas inuiſa erat regi, quaſi ſolus Macedonas paratos ad tale obſequium moraretur. Is tum ſilentio facto, vnum illum intuentibus ceteris, Si rex, inquit, ſermoni tuo affuiſſet, nullius profectò vox reſponſuri tibi deſideraretur. Ipſe enim peteret, ne in peregrinos externóſque ritus degenerare ſe cogeres, neu rebus feliciſſime geſtis inuidiam tali adulatione contraheres. Sed quoniam abeſt, ego tibi pro illo reſpondeo, nullum eſſe eundem & diuturnum & præcoquem fructum, cæleſtéſque honores non dare te regi, ſed auferre. Interuallo enim opus eſt, vt credatur deus, ſempérque hanc gratiam magnis viris poſteri reddunt. Ego autem ſeram immortalitatem precor regi, vt & vita diutina ſit, & æterna maieſtas. Hominē conſequitur aliquan-*

*aliquando, nunquam comitatur diuinitas. Herculem modo & patrem Liberum conſecratæ immortalitatis exempla referebas. Credes'ne illos vnius conuiuij decreto deos factos? Prius ab oculis mortalium amolita natura eſt, quàm in cælum fama perueheret. Scilicet ego & tu Cleo deos facimus. A nobis diuinitatis ſuæ auctoritatem accepturus eſt rex. Potentiam tuam experiri libet. Fac aliquem regem, ſi deum potes facere. Facilius eſt cælum dare, quàm imperium? Dij propitij ſine inuidia quæ Cleo dixit audierint: codémque curſu, quo fluxere adhuc res, ire patiantur. Noſtris moribus velint nos eſſe contentos. Non pudet patriæ, nec deſidero ad quem modum rex mihi colendus ſit, diſcere. Quos equidem victores eſſe confiteor, ſi ab illis leges quîs viuamus, accipimus. Æquis auribus Caliſthenes veluti vindex publicæ libertatis audiebatur. Expreſſerat non aſſenſionem modo, ſed etiam vocem; ſeniorum præcipuè, quibus grauis erat inueterati moris externa mutatio. Nec quidquam eorum quæ inuicem iactata erant, rex ignorabat, cùm poſt aulæa quæ lectis obduxerat, ſtaret. Igitur ad Hagem & Cleonem miſit, vt ſermone finito Barbaros tantùm, cùm intraſſet, procumbere ſuo more paterentur. Et paullo poſt, quaſi potiora quædam egiſſet, cõuiuium repetit. Quem venerantibus Perſis, Polypercon, qui cubabat ſupra regem, vnum ex his mento contingentem humum, per ludibrium cœpit hortari, vt vehementius id quateret ad terrã: eliciuitque iram Alexandri, quam olim animo capere non poterat. Itaque rex, Tu autem, inquit, non*

veneraberis me? An tibi vni digni videmur eſſe ludibrio? Ille nec regem ludibrio, nec ſe contemtu dignum eſſe reſpondit. Tum detractum eum lecto rex præcipitat in terram. Et cum is pronus corruiſſet, Vides'ne, inquit, idem te feciſſe, quod in alio paullo antè ridebas? Et tradi eum in cuſtodiam iuſſo, conuiuium ſoluit. Polyperconti quidem poſtea caſtigato diu ignouit. In Caliſthenem olim contumacia ſuſpectum, peruicatioris iræ fuit, cuius explendæ matura obuenit occaſio. Mos erat (vt ſuprà dictum eſt) principibus Macedonum adultos liberos regibus tradere ad munia haud multum ſeruilibus miniſteriis abhorrentia. Excubabant ſeruatis noctium vicibus proximi foribus eius ædis, in qua rex acquieſcebat. Per hos pellices introducebantur alio aditu, quàm quem armati obſidebant. Iidem actos ab agaſonibus equos, cum rex aſcenſurus eſſet, admouebant, comitabantúrque & venantem, & in prœliis, omnibus artibus ſtudiorum liberalium exculti. Præcipuus honor habebatur, quòd licebat ſedentibus veſci cum rege. Caſtigandi eos verberibus nullius poteſtas præter ipſum erat. Hæc cohors velut ſeminariũ ducum præfectorúmque apud Macedonas fuit. Hinc habuere poſteri reges, quorum ſtirpi poſt multas ætates Romani opes ademerunt. Igitur Hermolaus puer nobilis ex regia cohorte cum aprum telo occupaſſet, quem rex ferire deſtinauerat, iuſſu eius verberibus affectus eſt. Quam ignominiam ægrè ferens deflere apud Soſtratum cœpit. ex eadem cohorte erat Soſtratus amore eius ardens. Qui cum laceratum corpus, in

*quo deporibat, intueretur, forſitan olim ob aliam quoque cauſam regi infeſtus, iuuenem ſua ſpõte iam motum, data fide acceptáque perpulit, vt occidendi regem conſiliũ ſecum iniret. Nec puerili impetu rem exſecuti ſunt: quippe ſolerter legerunt, quos in ſocietatem ſceleris aſciſcerent, Nicoſtratum, Antipatrum, Aſclepiodorúmque. placuit & Philotam aſſumi. Per hos adiecti ſunt Anticles Elaptonius, & Epimenes. Ceterùm agendæ rei haud ſanè facilis patebat via. Opus erat eadem omnes coniuratos nocte excubare, ne ab expertibus conſilij impedirentur. forte autem alius alia nocte excubabat. Itaque in permutandis ſtationum vicibus, ceteróque apparatu exſequendæ rei, triginta & duo dies abſumti ſunt. Aderat nox, qua coniurati excubare debebant, mutua fide læti, cuius documentum tot dies fuerant. Neminem metus ſpes've mutauerat. Tanta omnibus vel in regem ira, vel fides inter ipſos fuit. Stabant igitur ad fores ædis eius in qua rex veſcebatur, vt conuiuio egreſſum in cubiculũ deducerent. Sed fortuna ipſius, ſimúlque epulantium comitas prouexit omnes ad largius vinum. ludi etiam cõuiuales extraxere tempus, nunc lætis coniuratis, quòd ſopitum aggreſſuri eſſent: nunc ſolicitis, ne in lucem conuiuium extraheret: quippe alios in ſtationem oportebat prima luce ſuccedere, ipſorùm poſt ſeptimũ diem reditura vice. Nec ſperare poterãt in illud tempus omnibus duraturam fidem. Ceterùm cum iam lux appeteret, & conuiuium ſoluitur, & coniurati exceperunt regem, læti occaſionem exſequẽdi ſceleris admotam, cum mulier*

 *attonita*

*attonitæ (vt creditum eſt) mentis conuerſari in regia ſolita, quia inſtinctu videbatur futura prædicere, non occurrit modo abeunti, ſed etiam ſemet obiecit; vultũque & oculis motum præferens animi, vt rediret in conuiuiũ, monuit: & ille per ludum bene deos ſuadere reſpondit: reuocatiſque amicis, in horam diei ferme ſecundam conuiuij tempus extraxit. Iam alij ex cohorte in ſtationem ſucceſſerant, ante cubiculi fores excubituri. Adhuc tamen coniurati ſtabant vice officij ſui expleta. Adeo pertinax ſpes eſt, quam humanæ mentis concupiſcentiæ deuorauerunt. Rex benignius quàm alias allocutus, diſcedere eos ad curanda corpora, cum tota nocte perſtitiſſent, iubet. Data ſingulis quinquaginta ſeſtertia: collaudatiq́;, quòd etiam alijs tradita vice, tamen excubare perſeueraſſent. Illi tanta ſpe deſtituti domos abeunt. & ceteri quidem exſpectabant ſtationis ſuæ noctem: Epimenes, ſiue comitate regis, qua ipſum inter coniuratos exceperat, repentè mutatus. ſiue quia cœptis deos obſtare credebat, fratri ſuo Eurilocho, quem antea expertem eſſe conſilij voluerat, quid pararetur aperit. Omnibus Philotæ ſupplicium in oculis erat. Itaque protinus inijcit fratri manum, & in regiam peruenit: excitatiſque cuſtodibus corporis, ad ſalutem regis pertinere quæ afferret, affirmat. & tempus quo venerant, & vultus haud ſanè ſecuri animi index:, & mœſtitia è duobus alterius, Ptolemæum ac Leonatum excubantes ad cubiculi limen excitauerunt. Itaque apertis foribus, & lumine illato, ſopitũ mero ac ſomno excitant regem. Ille paullatim*

*mente*

mente collecta, quid afferrent, interrogat. Nec cunctatus Eurilochus, non ex toto domum ſuam auerſari deos dixit, quia frater ipſius, quamquam impium facinus auſus foret, tamen & pœnitentiam eius ageret, & per ſe potiſſimum profiteretur indicium, in eam ipſam noctem, quæ detegeret, inſidias comparatas fuiſſe: auctores ſceleſti conſilij eſſe, quos minimè crederet. Tum Epimenes cuncta ordine, conſciorúmque nomina exponit. Caliſthenem non vt participem facinoris nominatum eſſe conſtabat, ſed ſolitum puerorum ſermonibus vituperantium criminantiúmque regem faciles aures præbere. Quidam adijciunt, cùm Hermolaus apud eum quoque verberatum ſe à rege quereretur, dixiſſe Caliſthenem, meminiſſe debere eos iam viros eſſe: idque ad conſolandam patientiam verberum, an ad incitandum iuuenum dolorem dictum eſſet, in ambiguo fuiſſe. Rex animi corporíſque ſopore diſcuſſo, cùm tanti periculi, imago oculis oberraret, Eurilochum quinquaginta talentis & cuiuſdam Tyridatis opulēti bonis protinus donat: fratrémque, antequàm pro ſalute eius precaretur, reſtituit. Sceleris autē auctores, interq́ eos Caliſthenem, vinctos aſſeruari iubet: quibus in regiam adductis, toto die & nocte proxima mero ac vigilijs grauis acquieuit. Poſtero autem frequens concilium adhibuit, cui patres propinquique eorum, de quibus agebatur, intererant, ne de ſua quidem ſecuri ſalute; quippe Macedonum more perire debebant, omnium deuotis capitibus, qui ſanguine contigiſſent eos. Rex introduci coniuratos præter Caliſthenē iuſſit: atque

*quæ agitauerant, ſine cunctatione confeſſi ſunt. Increpantibus deinde vniuerſis eos, ipſe rex, quo ſuo merito tantum in ſemet cogitaſſent facinus, interrogat. Stupentibus ceteris, Hermolaus, Nos verò, inquit, quoniam quaſi neſcias quæris, occidendi te conſilium iniuimus, quia non vt ingenuis imperare cœpiſti, ſed quaſi in mancipia dominaris. Primus ex omnibus pater ipſius Sopolis parricidam etiam parentis ſui clamitans eſſe, conſurgit, & ad os manu obiecta, ſcelere & malis inſanientem vltra negat audiendum. Rex inhibito patre, dicere Hermolaum iubet, quæ ex magiſtro dedicíſſet Caliſthene. & Hermolaus, Vtor, inquit, beneficio tuo, & dico quæ noſtris malis didici. Quota pars Macedonum ſæuitiæ tuæ ſupereſt? Quotus quidem non è viliſſimo ſanguine? Attalus & Philotas, & Parmenio, & Lynceſtes Alexander, & Clytus, quantum ad hoſtes pertinet, viuunt: ſta in acie, te clypeis ſuis protegunt, & pro gloria tua, pro victoria vulnera excipiunt: quibus tu egregiã gratiã retuliſti. Alius menſam tuam ſanguine ſuo aſperſit. Alius ne ſimplici quidem morte defunctus eſt. Duces exercituum tuorum in eculeum impoſiti, Perſis quos vicerant, fuere ſpectaculo. Parmenio indicta cauſſa trucidatus eſt, per quem Attalum occideras. Inuicem enim miſerorum vteris manibus ad expetenda ſupplicia. Et quos paullo antè miniſtros cædis habuiſti, ſubito ab alijs iubes trucidari. Obſtrepunt ſubinde cuncti Hermolao. Pater ſupremum ſtrinxerat ferrum, percuſſurus haud dubiè, ni inhibitus eſſet à rege: quippe Hermolaum*

*dicere*

*dicere iuſſit: petitque vt cauſas ſupplicij augentem patienter audirent. Ægrè ergo coërcitis, rurſus Hermolaus, Quam liberaliter, inquit, pueris rudibus ad dicẽdum agere permittis! at Caliſthenis vox carcere incluſa eſt, quia ſolus poteſt dicere. Cur enim non producitur, cum etiã confeſſi audiuntur? Nempe quia liberam vocem innocentis audire metuis. Ac ne vultum quidem pateris. Atqui nihil eum feciſſe contendo. Sunt hic, qui mecum rem pulcherrimam cogitauerunt. Nemo eſt qui conſcium fuiſſe nobis Caliſthenem dicat, cum morti olim deſtinatus ſit à iuſtiſſimo & patientiſſimo rege. Hæc ſunt ergo Macedonum præmia, quorum vt ſuperuacuo & ſordido abuteris ſanguine. At tibi triginta millia mulorum captiuum aurum vehunt, cum milites nihil domum præter gratuitas cicatrices relaturi ſunt. Quæ tamen omnia tolerare potuimus, antequam nos Barbaris dederes, & nouo more victores ſub iugum mitteres. Perſarum te veſtis & diſciplina delectat: patrios mores exoſus es. Perſarum ergo non Macedonum regẽ occidere voluimus, & te transfugam belli iure perſequimur. Tu Macedonas voluiſti genua tibi ponere, venerarique te vt deum. Tu Philippum patrem auerſaris, & ſi quis deorum ante Iouem haberetur, faſtidires etiam Iouem. Miraris, ſi liberi homines ſuperbiam tuam ferre non poſſumus? Quid ſperamus ex te, quibus aut inſontibus moriendum eſt, aut, quod triſtius morte eſt, in ſeruitute viuendum? Tu quidem ſi emendari potes, multum mihi debes. Ex me enim ſcire cœpiſti, quid ingenui homines ferre*

*non poſſint. De cetero parce his, quorum orbam ſenectutem ſupplicijs ne oneraueris. Nos iube duci, vt quod ex tua morte petieramus, conſequamur ex noſtra. hæc Hermolaus. At rex, Quàm falſa ſint, inquit, quæ iſte tradita à magiſtro ſuo dixit, patientia mea oſtendet. Confeſſum enim vltimum facinus, tamen vt vos quoque, audiretis, expreſſi; non imprudens, cùm permiſiſſem latroni huic dicere, vſurum ea rabie, qua compulſus eſt, vt me, quem parentis loco colere debet, vellet occidere. Nuper cum procacius ſe in venatione geſſiſſet, more patrio, & ab antiquiſſimis Macedoniæ regum vſurpato, caſtigari eum iuſſi. Hoc & oportet fieri, & vt à tutoribus pupilli, à maritis vxores, ſeruis quoque pueros huius ætatis verberare concedimus. Hæc eſt ſæuitia in ipſum mea, quam impia cæde voluit vlciſci. Nam & in ceteros, qui mihi permittunt vti ingenio meo, quàm mitis ſim, non ignoratis. Hermolao parricidarum ſupplicia non probari, cùm eadem ipſe meruit, minimè hercule admiror. Nam cum Parmenionem & Philotam laudat, ſuæ ſeruit cauſſæ. Lynceſtem verò Alexandrum bis inſidiatum capiti meo, à duobus indicijs liberaui. Rurſus conuictum, per biennium tamen diſtuli, donec vos poſtularetis, vt tandem debito ſupplicio ſcelus lueret. Attalum, antequam rex eſſem, hoſtem meo capiti fuiſſe meminiſtis. Clytus vtinam nõ coëgiſſet me ſibi iraſci. Cuius temerariam linguam probra dicentis mihi & vobis diutius tuli, quàm ille eadem mè dicentem tuliſſet. Regum ducúmque clementia, nõ in ipſorum modo, ſed etiam in illo-*

in illorum qui parent, ingenijs ſita eſt. Obſequio mitigantur imperia. Vbi verò reuerentia exceſſit animis, & ſumma imis confundimus, vi opus eſt vt vim repellamus. Sed quid ego mirer iſtum crudelitatem mihi obieciſſe, qui auaritiam exprobrare auſus ſit? Nolo ſingulos veſtrum excitare, ne inuiſam liberalitatem meam faciam, ſi pudori veſtro grauem fecero. Totum exercitum aſpicite: qui paullo antè nihil præter arma habebat, nunc argenteis cubat lectis: menſas auro onerant; ſeruorum greges ducunt; ſpolia de hoſtibus ſuſtinere non poſſunt. Atenim Perſæ quos vicimus, in magno honore ſunt. Apud me quidem. Moderationis meæ certiſſimum indicium eſt, quod ne victis quidem ſuperbè impero. Veni enim in Aſiam, non vt funditus euerterem gentes, nec vt dimidiam partem terrarum ſolitudinem facerem, ſed vt illos quoque quos bello ſubegiſſem, victoriæ meæ non pœniteret. Itaque militant vobiſcum, pro imperio veſtro ſanguinem fundunt, qui ſuperbè habiti rebellaſſent. Non eſt diuturna poſſeſſio, in quam gladio inducimur. Beneficiorum gratia ſempiterna eſt. Si habere Aſiam, non tranſire volumus, cum his cõmunicanda eſt noſtra clementia. horũ fides ſtabile & æternum faciet imperiũ: & ſanè plus habemus, quàm cupimus. Inſatiabilis autem auaritiæ eſt, adhuc implere velle quod iam circumfluit. Verumtamẽ eorum mores in Macedonas transfundo. in multis enim gentibus eſſe video, quæ nõ erubeſcamus imitari. nec aliter tantum imperiũ aptè regi poteſt, quàm vt quadã & tradamus illis, & ab iiſdem diſcamus. Illud penè

dignum

*dignum riſu fuit, quod Hermolaus poſtulabat à me vt auerſarer Iouem, cuius oraculo agnoſcor. An etiam quid dij reſpondeant, in mea poteſtate eſt? Obtulit mihi filij nomen: recipere, ipſis rebus quas agimus, haud alienum fuit. Vtinam Indi quoque deum eſſe me credant. Fama enim bella cõſtant, & ſæpè etiam quod falſo creditum eſt, veri vicem obtinuit. An me luxuriæ indulgentem putatis arma veſtra auro argentóque adornaſſe? Aſſuetis nihil vilius hac videri materia volui; Macedonas inuictos ceteris, nec auro quidem vinci. Oculos ergo primùm eorum ſordida omnia & humilia ſpectantium capiam, & docebo nos non auri aut argenti cupidos, ſed orbem terrarum ſubacturos venire. Quam gloriam tu parricida intercipere voluiſti, & Macedonas rege ademto deuictis gentibus dedere. At nunc mones me, vt veſtris parentibus parcam. Non oportebat quidem vos ſcire quid de his ſtatuiſſem, quò triſtiores periretis, ſi qua vobis parentum memoria & cura eſt: ſed olim iſtum morem occidendi cum ſceleſtis inſontes propinquos parentéſque, ſolui: & profiteor in eodem honore futuros omnes eos, in quo fuerunt. Nam tuum Caliſthenem, cui vni vir videris, quia latro es, ſcio cur produci velis, vt coram his probra, quæ in me modo iecisti, illius quoq. ore referantur. Quem ſi Macedo eſſet, tecum introduxiſſem, digniſſimum te diſcipulo magiſtrum. Nunc Olynthio non idem iuris eſt. Poſt hæc concilium dimiſit, tradíque damnatos hominibus qui ex eadem cohorte erant, iuſſit. Illi vt fidem ſuam ſæuitia regi approbarent, excruciatos*

*atos necauerunt. Caliſthenes quoque antè tortus interijt, initi conſilij in caput regis innoxius; ſed haudquaquam aulæ & aſſentantium accommodatus ingenio. Itaque nullius cædes maiorem apud Græcos Alexandro excitauit inuidiam, quòd præditum optimis moribus artibúſque, à quo reuocatus ad vitam erat, cum interfecto Clyto mori perſeueraret, non tantum occiderit, ſed etiam torſerit, indicta quidem cauſſa. Quam crudelitatem ſera pœnitentia conſecuta eſt. Sed ne otium ſerendis rumoribus natum aleret, in Indiam mouit, ſemper bello quàm poſt victoriam clarior. India tota ferme ſpectat Orientem, minus in latitudinem quàm recta regione ſpatioſa. quæ auſtrum accipiunt, in altius terræ faſtigium excedunt. plana ſunt cetera, multiſque inclytis amnibus Caucaſo monte ortis placidum per campos iter præbent. Indus gelidor eſt quàm ceteri. Aquas vehit à colore maris haud multum abhorrentes. Ganges omnium ab ortu maximus, à meridiana regione decurrit, & magnorum montiū iuga recto alueo ſtringit. In eum obiectæ rupes inclinant ad Orientem. Vterque rubro mari accipitur findēs ripas, multáſque arbores cum magna parte ſoli exſorbet. Saxis quoque impeditus, crebro reuerberatur. Vbi mollius ſolum reperit, ſtagnat, inſuláſque molitur. Aceſines eum auget. Ganges decurſurum in mare intercipit: magnóque motu amnis vterque colliditur: quippe Ganges aſperum os influenti obijcit, nec repercuſſæ aquæ cedunt. Dyardenes minus celeber auditu eſt, quia per vltima Indiæ currit. Ceterùm nō crocodilos*

*modo,*

*modo, vti Nilus; ſed etiam delphines, ignotáſque alijs gentibus beluas alit. Erimanthus crebris flexibus ſubindè curuatus, ab accolis rigantibus carpitur. Ea cauſſa eſt, cur tenues reliquias iam ſine nomine in mare emittat. Multis præter hos amnibus tota regio diuiditur, ſed ignobilibus, quia non adeò interfluunt. Ceterùm quæ propiora ſunt mari, Aquilones maximè deurunt. Ii cohibiti iugis montium, ad interiora non penetrant, ita alendis frugibus mites. Sed adeò in illa plaga mundus ſtratas temporum vices mutat, vt cùm alia feruore ſolis exæſtuant, Indiam niues obruant: rursúſque vbi cetera rigent, illic intolerandus æſtus exiſtat: nec cur, vlli ſe naturæ cauſſa ingeſſit. Mare certè quo alluitur, ne colore quidem abhorret à ceteris. Ab Erythro rege inditum eſt nomen: propter quod ignari rubere aquas credunt. Terra lini ferax; indè pleriſque ſunt veſtes. Libri arborum teneri, haud ſecus quàm ceræ, litterarum notas capiunt. Aues ad imitandum humanæ vocis ſonũ dociles ſunt. Animalia inuſitata ceteris gentibus, niſi inuecta. Eadem terra & rhinocerotas alit, non generat. Elephantorum maior eſt vis, quàm quos in Africa domitant: & viribus magnitudo reſpondet. Aurum flumina vehunt, quæ leni modicoq; lapſu ſegnes aquas ducunt. Gemmas margaritáſque mare litoribus infundit: neque alia illis maior opulentiæ cauſſa eſt; vtique poſtquam vitiorum commercium vulgauere in exteras gentes: quippe æſtimãtur purgamenta exæſtuantis freti pretio quod libido conſtituit. Ingenia hominum, ſicut vbique, apud illos locorũ quoq;*

*ſitus*

*ſitus format. Corpora vſque pedes carbaſo velant. Soleis pedes, capita linteis vinciunt. Lapilli ex auribus pendent, brachia quoque & lacertos auro colūt, quibus inter populares aut nobilitas aut opes eminēt. Capillum pectunt ſæpius quàm tondent. Mentum ſemper intonſum eſt. Reliquam oris cutem ad læuitatem exæquant. Regum tamen luxuria, quam ipſi magnificentiam appellant, ſuper omnium gentium eſt. Cùm rex ſe in publico conſpici patitur, thuribula argentea miniſtri ferunt, totúmque iter per quod ferri deſtinauit, odoribus complent. Aurea lectica margaritis circumpendentibus recubat. Diſtincta ſunt auro & purpura carbaſa qua inductus eſt. Lecticam ſequuntur armati, corporiſque cuſtodes. Inter quos ramis aues pendent, quas cantu ſeriјs rebus obſtrepere docuerunt. Regia columnas auratas habet. totas eas vitis auro cælata percurrit: auiúmque quarum viſu maximè gaudent, argenteæ effigies opera diſtinguunt. Regia adeuntibus patet, cùm capillum pectit atque ornat: tunc reſponſa legationibus, tunc iura popularibus reddit. Demtis ſoleis odoribus illinuntur pedes. Venatus maximus labor eſt, incluſa viuario animalia inter vota cantúſque pellicum figere. Binûm cubitorum ſagittæ ſunt, quas emittunt maiore niſu quàm effectu: quippe telum, cuius in leuitate vis omnis eſt, inhabili pondere oneratur. Breuiora itinera equo conficit. Longior vbi expeditio eſt, Elephanti vehūt currum: & tantarum beluarum corpora tota contegunt auro. Ac ne quid perditis moribus deſit, lecticis aureis*

*pellicum*

*pellicum longus ordo ſequitur. Separatum à reginæ ordine agmen eſt, æquátque luxuria. Feminæ epulas parant. Ab iiſdem vinum miniſtratur, cuius omnibus Indis largus eſt vſus. Regem mero ſomnóque ſopitum in cubiculum pellices referunt, patrio carmine noctium inuocantes deos. Quis credat inter hæc vitia curam eſſe ſapientiæ? Vnum agreſte & horridum genus eſt, quos ſapientes vocant. occupare fati diem, pulchrum: & viuos ſe cremari iubent, quibus aut ſegnis ætas, aut incommoda valetudo eſt; exſpectatam mortem pro dedecore vitæ habent. Nec vllus corporibus quæ ſenectus ſoluit, honos redditur. Inquinari putant ignem, niſi qui ſpirantes recipit. Illi qui in vrbibus publicis moribus degunt, ſiderum motus ſcitè ſpectare dicuntur, & futura prædicere. Nec quemquam admouere leti diem credunt, cui exſpectare interrito liceat. Deos putant quidquid colere cœperunt, arbores maximè, quas violare capital eſt. Menſes in quinosdenos deſcripſerunt dies. Anni plena ſpatia ſeruant. Lunæ curſu notant tempora, non vt plerique, cum orbem ſidus impleuit, ſed cum ſe curuare cœpit in cornua: & idcirco breuiores habent menſes, qui ſpatium eorũ ad hunc lunæ modum dirigunt. Multa & alia traduntur, quibus morari ordinem rerum haud ſanè operæ videbatur. Igitur Alexandro fines Indiæ ingreſſo, gentium ſuarum reguli occurrerunt, imperata facturi; illum tertium Ioue genitum ad ipſos perueniſſe memorantes. Patrem Liberum, atque Herculem fama cognitos eſſe: ipſum coràm adeſſe cernique. Rex benignè exceptos*

*ſequi*

*ſequi iuſſit, iiſdem itinerum ducibus vſurus. Ceterùm cum amplius nemo occurreret, Epheſtionem & Perdiccam cum copiarum parte præmiſit ad ſubigendos qui auerſarentur imperium: iuſsitque ad flumen Indum procedere, & nauigia facere, quîs in vlteriora tranſportari poſſet exercitus. Illi, quia plura flumina ſuperanda erant, ſic iunxere naues, vt ſolutæ plauſtris vehi poſſent, rursúſque coniungi. Poſt ſe Cratero cum phalange iuſſo ſequi, equitatum ac leuem armaturam eduxit: eoſq; qui occurrerunt, leui prœlio in vrbem proximam compulit. Iam ſuperuenerat Craterus. Itaque vt principio terrorem incuteret, genti nondum arma Macedonum expertæ præcipit ne cui parceretur, munimentis vrbis quam obſidebat, incenſis. Ceterùm dum obequitabat mœnibus, ſagitta ictus eſt. Cepit tamen oppidum, & omnibus incolis eius trucidatis, etiam in tecta ſæuitum eſt. Indè domita ignobili gente, ad Nyſam vrbem peruenit. Fortè caſtris ante ipſa mœnia in ſiluestri loco poſitis, nocturnũ frigus vehementius quàm aliàs horrore corpora affecit, opportunúmque remedium ignis oblatum eſt. Cæſis quippe ſiluis flammam excitauerunt, quæ igni alita, oppidanorum ſepulchra comprehendit. Vetuſta cedro facta erant, conceptúmque ignem latè fudere, donec omnia ſolo æquata ſunt. Et ex vrbe primùm canum latratus, deindè etiam hominum fremitus auditus eſt. Tum & oppidani hoſtem, & Macedones ad vrbem ipſos veniſſe cognoſcunt. Iamque rex eduxerat copias, & mœnia obſidebat, cum hoſtium qui diſcrimen tentauerãt, obruti*

*telis ſunt. Alijs ergo deditionem, alijs pugnam experiri placebat: quorũ dubitatione comperta, circumſideri tantum eos, & abſtineri cædibus iuſſit: tandémque obſidionis malis fatigati, dedidere ſe. A Libero patre conditos ſe eſſe dicebant, & vera hæc origo erat. Sita eſt ſub radicibus montis quem Meron incolæ appellant. Indè Græci mentiendi traxere licentiam, Iouis ſemine Liberum patrem eſſe celatum. Rex ſitu montis cognito ex incolis, cum toto exercitu præmiſſis commeatibus verticem eius aſcendit. Multa hedera vitiſque toto gignitur monte. Multæ perennes aquæ manant. Pomorum quoque varij ſalubréſque luci ſunt, ſua ſponte fortuitorum ſeminum fruges humo nutriente. Lauri, baccæq́ue, & multa in illis rupibus agreſtis eſt ſilua. Credo equidem non diuino inſtinctu, ſed laſciuia eſſe prouectos, vt paſſim hederæ ac vitium folia decerperent, redimitiq́ue fronde toto nemore ſimiles bacchantibus vagarentur. Vocibus ergo tot millium præſidem nemoris eius deum adorantium iuga montis colléſque reſonabant, cùm orta licentia à paucis (vt fere fit) in omnes ſe repentè vulgaſſet: quippe velut in media pace, per herbas aggeſtámque frondem proſtrauerant corpora. Et rex fortuitam licentiam non auerſatus, largè ad epulas omnibus præbitis, per dies decem Libero patri operatum habuit exercitum. Quis neget eximiam quoque gloriam ſæpius fortunæ quàm virtutis eſſe beneficium? quippe ne epulantes quidem & ſopitos mero aggredi auſus eſt hoſtis, haud ſecus bacchantium vlulantiúmque fremitu perterritus.*

*quàm*

quàm ſi prœliantium clamor eſſet auditus. Eadem felicitas ab Oceano reuertentes temulentos commeſſantéſque protexit. Hinc ad regionem quæ Dædala vocatur, peruentum eſt. Deſeruerant incolæ ſedes, & in auios ſiluestréſque montes confugerant. Ergo Acadira tranſit, æquè vsta & destituta incolentium fuga. Itaque rationem belli neceſſitas mutauit. Diuiſis enim copijs, pluribus ſimul locis arma ostendit: oppreſsique & qui non exſpectauerant hostem, omni clade perdomiti ſunt. Ptolemæus plurimas vrbes, Alexander maximas cepit: rursúſque quas distribuerat copias iunxit. Superato deinde Choaſpe amne, Cœnon in obſidione vrbis opulentæ (Beiram incolæ vocant) reliquit: Ipſe ad Mazagas venit nuper Aſſacano (cuius regnum fuerat) demortuo. Regioni vrbique præerat mater eius Cleophes. Trigintaocto millia peditum tuebantur vrbem, non ſitu ſolùm, ſed etiam opere munitam. Nam quà ſpectat Orientem, cingitur amne torrenti, qui præruptis vtrimque ripis aditum ad vrbem impedit. Ab Occidente & à Meridie velut de industria rupes præaltas admolita natura eſt. Infra quas cauernæ & voragines longa vetuſtate in altum cauatæ iacent. Quaque deſinunt, foſſa ingentis operis obiecta eſt. XXXV. ſtadia murus vrbem complectitur, cuius inferiora ſaxo, ſuperiora crudo latere ſunt ſtructa. Lateri vinculum lapides ſunt, quos interpoſuere, vt duriori materiæ fragilis incumberet, ſimúlque terra humore diluta; ne tamen vniuerſa conſideret. Interpoſitæ erant

R. 2 trabes

*trabes validæ, quibus iniecta tabulata muros & tegebant, & peruios fecerant. Hæc munimenta contemplantem Alexandrum, conſilijq́ue incertū (quia nec cauernas niſi aggere poterat implere, nec tormenta aliter muris admouere) quidam è muro ſagitta percuſſit. Cum fortè in ſuram incidit telum, cuius ſpiculo euulſo admouere equum iuſſit, quo vectus ne obligato quidem vulnere haud ſegnius deſtinata exſequebatur. Ceterùm cum crus ſaucium penderet, & cruore ſiccato frigeſcens vulnus aggrauaret dolorem, dixiſſe fertur, ſe quidem Iouis filium dici, ſed corporis ægri vitia ſentire. Non tamen antè ſe recepit in caſtra, quàm cuncta perſpexit, & quæ fieri vellet, edixit. Ergo ſicut imperatum erat, alij extra vrbem tecta moliebantur, ingentémque vim materiæ faciendo aggeri detrahebant: alij arborum magnarum ſtipites cumulis, ac moles ſaxorum in cauernas deijciebant. Iamque agger æquauerat ſummæ faſtigium terræ. Itaque turres erigebantur, quæ opera ingenti militum ardore intra nonum diem abſolutæ ſunt. Ad ea viſenda rex nondum obducta vulneri cicatrice proceſſit, laudatiſque militibus, admoueri machinas iuſſit; è quibus ingens vis telorum in propugnatores effuſa eſt. præcipuè rudes talium operum terrebant mobiles turres: tantáſque moles nulla ope, quæ cerneretur, adiutas, deorum numine agi credebant. Pila quoque muralia, & excuſſas tormentis prægraues haſtas, negabant conuenire mortalibus. Itaque deſperata vrbis tutela, conceſſere in arcem. Indè, quia nihil obſeſſis præter deditionem placebat,*

legati

*legati ad regem deſcenderunt veniam petituri. Qua impetrata, regina cum magno nobilium feminarum grege aureis pateris vina libantium proceſſit. Ipſa genibus regis paruo filio admoto, non veniam modo, ſed etiam priſtinæ fortunæ impetrauit decus: quippe appellata regina eſt: & credidere amplius formæ quàm miſerationi datum. Puero quoque certè poſtea ex ea vtcumq. genito, Alexandro nomen fuit. Hinc Polypercon ad vrbem Noram cum exercitu miſſus, inconditos oppidanos prœlio vicit: intra munimenta compulſos ſecutus, vrbem in ditionem redegit. Multa ignobilia oppida deſerta à ſuis venere in regis poteſtatem. Quorum incolæ armati petram Aornin nomine occupauerunt. hanc ab Hercule fruſtra obſeſſam eſſe, terræq; motu coactum abſiſtere, fama vulgauerat. Inopem conſilij Alexandrum, quia vndique præceps & abrupta rupes erat, ſenior quidam peritus locorum cum duobus filijs adijt, ſi pretium operi eſſet, aditū ſe monſtraturū eſſe promittens. LXXX. talenta conſtituit daturum Alexander, & altero ex iuuenibus obſide retento, ipſum ad exſequenda quæ obtulerat dimiſit. Leuiter armatis dux datus eſt Mullinus ſcriba regis. Hos enim circuitu, qui fallerent hoſtem, in ſummum iugum placebat euadere. Petra non vt pleræque modicis ac mollibus cliuis in ſublime faſtigium creſcit, ſed in metæ maximæ modum erecta eſt: cuius ima ſpatioſiora ſunt, altiora in artius coëunt, ſumma in acutum cacumen exſurgūt. Radices eius Indus amnis ſubit, præaltis vtrimque & aſperis ripis. Ab altera parte voragines eluuieſq;*

 *præruptæ*

*præruptæ ſunt: nec alia expugnandi patebat via, quàm vt replerentur. Ad manum ſilua erat, quam rex ita cædi iuſſit, vt nudi ſtipites iacerentur: quippe rami fronde veſtiti impediſſent ferentes. Ipſe primus truncam arborem iecit, clamórque exercitus index alacritatis ſecutus eſt, nullo detrectante munus quod rex occupaſſet. Intra ſeptimum diem cauernas expleuerant, cùm rex ſagittarios & Agrianos iubet per ardua niti. Iuuenéſque promtiſſimos ex ſua cohorte XXX. legit. Duces his dati ſunt Charus & Alexander, quem rex nominis quod ſibi cum eo commune eſſet, admonuit. Ac primo, quia tam manifeſtum periculum erat, ipſum regem diſcrimen ſubire non placuit. Sed vt ſignum tuba datum eſt, vir audaciæ promtæ conuerſus ad corporis cuſtodes, ſequi ſe iubet, primúſque inuadit in rupem. Nec deinde quiſquam Macedonum ſubſtitit, relictiſque ſtationibus ſua ſponte regem ſequebantur. Multorum miſerabilis fuit caſus, quos ex prærupta rupe lapſos amnis præterfluens hauſit. Triſte ſpectaculum etiam non periclitantibus: cùm verò alieno exitio, quid ipſis timendum foret, admonerentur, in metum miſericordia verſa, non extinctos, ſed ſemetipſos deflebant. Et iam eo peruentum erat, vndè ſine pernicie niſi victores redire non poſſent, ingentia ſaxa in ſubeuntes prouoluentibus Barbaris, qui perculſi inſtabili & lubrico gradu præcipites recidebant. Euaſerant tamen Alexander & Charus, quos cum XXX. delectis præmiſerat rex, & iam comminus pugnare cœperant. Sed cùm ſuperne*

*tela*

*tela Barbari ingererent, ſæpius ipſi feriebantur. Ergo Alexander & nominis ſui & promiſſi memor, dum acrius quàm cautius dimicat, confoſſus vndique obruitur. Quem vt Charus iacentem conſpexit, ruere in hoſtem omnium præter vltionem immemor cœpit. Multóſque haſta, quoſdam gladio interemit. Sed cùm vnum tot inceſſerent manus, ſuper amici corpus procubuit exanimis. Haud ſecus quàm par erat, promtiſſimorum iuuenum ceterorúmque militum interitu commotus rex, ſignum receptui dedit. Saluti fuit, quod ſenſim & intrepidi ſe receperunt. Et Barbari hoſtem depuliſſe contenti, non inſtitere cedentibus. Ceterùm Alexander cùm ſtatuiſſet deſiſtere incepto, quippe nulla ſpes potiundæ petræ offerebatur, tamen ſpeciem oſtendit in obſidione perſeuerantis. Nam & itinera obſideri iuſſit, & turres admoueri, & fatigatis alios ſuccedere. Cuius pertinacia cognita, Indi per biduum quidem ac duas noctes cum oſtentatione non fiduciæ modò, ſed etiam victoriæ, epulati ſunt, tympana ſuo more pulſantes. Tertia verò nocte tympanorum quidem ſtrepitus deſierat audiri: ceterùm ex tota petra faces refulgebant, quas accenderant Barbari, vt tutior eſſet ipſis fuga obſcura nocte per inuia ſaxa curſuris. Rex Balacro, qui ſpecularetur, præmiſſo, cognoſcit petram fuga Indorum eſſe deſertam. Tum dato ſigno vt vniuerſi conclamarent, incompoſitè fugientibus metum incuſſit. Multique (tamquam adeſſet hoſtis) per lubrica ſaxa, perque inuias cotes præcipitati occiderunt. Plures aliqua*

*membrorum parte multati, ab integris deſerti ſunt. Rex locorum magis quàm hoſtium victor, tamen victoriæ ſacrificijs & cultu deûm fecit. Aræ in petra locatæ ſunt Mineruæ Victoriæque. Ducibus itineris, quos ſubire iuſſerat leuiter armatos, etſi promiſſis minora præſtiterant, pretium cum fide redditum eſt. Petræ, regioniſque ei adiunctæ Siſocoſto tutela permiſſa. indè proceſſit Ecbolima: & cùm anguſtias itineris obſideri XX. millıbus armatorum ab Eryce quodam comperiſſet, grauius agmen exercitus Ceno ducendum modicis itineribus tradidit. Ipſe prægreſſus cum funditore ac ſagittario deturbatis qui obſederant ſaltum, ſequentibus ſe copijs viam fecit. Indè ſiue odio ducis, ſiue gratiam victoris ındituri, Erycem fugientem adorti interemerunt, capútque eius atque arma ad Alexandrum detulerunt. Ille facto impunitatem dedit, honorem denegauit exemplo. Hinc ad flumen Indum ſextiſdecimis caſtris peruenit, omniáque (vt præceperat) ad traijciendum præparata ab Epheſtione reperit. Regnabat in ea regione Omphis, qui patri quoque fuerat auctor dedendi regnum Alexandro. Et poſt mortem parentis legatos miſerat, qui conſulerent eum, regnare ſe interim vellet, an priuatum opperiri eius aduentum. Permiſſóque vt regnaret, non tamen ius datum vſurpare ſuſtinuit. Is benignè quidē exceperat Epheſtionem, gratuitum frumentum copijs eius admēſus, non tamen ei occurrerat, ne fidem vllius niſi regis experiretur. Itaque obuiam venienti cum armato exercitu egreſſus eſt, Elephanti quoque per modica*

*inter-*

interualla militum agmini immixti procul caſtellorum fecerant ſpeciem. Ac primo Alexander non ſocium, ſed hoſtem aduentare credebat. Iamque & ipſe arma milites capere, & equites diſcedere in cornua iuſſerat, paratos ad pugnam. At Indus cognito Macedonum errore, iuſſis ſubſiſtere ceteris, ipſe concitat equum quo vehebatur. Idem Alexander quoque fecit: ſiue hoſtis, ſiue amicus occurreret, vel ſua virtute, vel illius fide tutus: coiere quod ex vtriuſque vultu poſſet intelligi, amicis animis. Ceterùm ſine interprete non poterat conſeri ſermo. Itaque adhibito eo Barbarus occurriſſe ſe dixit cum exercitu, totas imperij vires protinus traditurum, nec exſpectaſſe dum per nuncios daretur fides. Corpus ſuum & regnum permittere illi, quem ſciret gloriæ militantem, nihil magis quàm famam timere perfidiæ. Lætus ſimplicitate Barbari rex, & dextrā fidei ſuæ pignus dedit, & regnum reſtituit. LVI. Elephanti erant, quos tradidit Alexandro, multáque pecora eximiæ magnitudinis; tauros ad III. millia, pretioſum in ea regione, acceptúmque animis regnantium armentum. Quærenti Alexandro plures agricultores haberet an milites: cum duobus regibus bellanti ſibi, maiore militum quàm agreſtium manu opus eſſe reſpondit. Abiſares & Porus erant. Sed in Poro eminebat auctoritas. Vterque vltra Hydaſpen amnem regnabat, & belli fortunam, quiſquis arma inferret, experiri decreuerat. Omphis permittente Alexandro & regium inſigne ſumſit, & more gentis ſuæ nomen, quod patris fuerat: Taxilem appellauere po-

*pulares, ſequente nomine imperium in quemcunque tranſiret. Igitur cùm per triduum hoſpitaliter Alexandrum accepiſſet; quarto die & quantũ frumenti copiys, quas Epheſtion duxerat, præbitum à ſe eſſet oſtendit: & aureas coronas ipſi amiciſque omnibus, præter hæc ſignati argenti L X X X. talenta dono dedit Quâ benignitate eius Alexander mirè lætus, & quæ is dederat remiſit, & mille talenta ex præda quam vehebat, adiecit, multáque alia conuiualia ex auro & argento vaſa, plurimum Perſicæ veſtis, X X X. equos ex ſuis cum iiſdem inſignibus, quîs aſſueuerant, cùm ipſum veherent. Quæ liberalitas ſicut Barbarum obſtrinxerat, ita amicos ipſius vehemẽter offendit; è quibus Meleager ſuper cœnam largiore vino vſus gratulari ſe Alexãdro dixit, quod ſaltem in India reperiſſet dignum talentis mille. Rex haud oblitus quàm ægrè tuliſſet, quod Clytum ob linguæ temeritatem occidiſſet, iram quidem tenuit, ſed dixit, inuidos homines nihil aliud, quàm ipſorum eſſe tormenta. Poſtero die legati Abiſaræ adiere regem, omnia ditioni eius, ita vt mandatum erat, permittebant, firmatáque inuicem fide remittuntur ad regem. Porum quoq; nominis ſui fama ratus ad deditionem poſſe compelli, miſit ad eum Cleocharem, qui denunciaret ei vt ſtipendiũ penderet, & in primo finium ſuorum aditu occurreret regi. Porus alterum ex his facturum ſeſe reſpondit, vt intranti regnum ſuum præſto eſſet, ſed armatus. Iam Hydaſpen Alexãder ſuperare decreuerat, cùm Barzaentis defectiõis Arachoſiys auctor vinctus, XXXq; Elephãti*

*ſimul*

ſimul capti perducuntur, opportunũ aduerſus Indos auxiliũ. quippe plus in beluis, quàm in exercitu ſpei ac virium illis erat. Gamaxúſque rex exiguæ partis Indorum, qui Barzaenti ſe coniunxerat, vinctus adductus eſt. Igitur transfuga & regulo in cuſtodiam dato, elephantis autem Taxili traditis, ad amnem Hydaſpen peruenit. In cuius vlteriore ripa Porus conſederat, tranſitu prohibiturus hoſtẽ. LXXXV. elephantos obiecerat eximio corporũ robore, vltraq; eos currus CCC. & peditum XXX. fere millia: in quîs erant ſagittarij (ſicuti antè dictũ eſt) grauioribus telis, quam vt aptè excuti poſſent. Ipſum vehebat elephãtus ſuper ceteras beluas eminens, armaq; auro & argẽto diſtincta corpus raræ magnitudinis honeſtabant. Par animus robori corporis, & quãta inter rudes poterat eſſe ſapientia. Macedonas nõ adſpectus hoſtiũ ſolum, ſed etiam fluminis, quod tranſeundum erat, magnitudo deterrebat. Quattuor in latitudinẽ ſtadia diffuſum, profundo alueo, & nuſquam vada aperiente, ſpeciẽ vaſti maris fecerat. Nec pro ſpatio aquarum latè ſtagnantium impetum coërcebat, ſed quaſi in artum coëuntibus ripis torrens & eliſus ferebatur, occultáque ſaxa ineſſe oſtendebant pluribus locis vndæ repercuſſæ. Terribilior facies erat ripæ, quam equi virique compleuerant. Stabant ingentes vaſtorum corporum moles, & de induſtria irritatæ horrendo ſtridore aures fatigabãt. Hinc amnis, hinc hoſtis capacia quidem bonæ ſpei pectora, & ſæpè ſe experta, improuiſo tamen pauore percuſſerãt: quippe inſtabiles rates nec dirigi ad ripam, nec

*tutò applicari poſſe. Erant in medio amne inſulæ crebræ, in quas & Indi & Macedones nantes leuatis ſuper capita armis tranſibant. Ibi leuia prœlia conſerebantur, & vterq. rex paruæ rei diſcrimine ſummæ experiebatur euentum. Ceterùm in Macedonum exercitu temeritate atque audacia inſignes fuere Hegeſimachus & Nicanor, nobiles iuuenes, & perpetua partium felicitate ad ſpernendum omne periculum accenſi. Quîs ducibus promtiſſimi iuuenum lanceis armati modo tranauere in Inſulam, quam frequens hoſtis tenebat, multóſque Indorum nulla re melius quàm audacia armati interemerunt. Abire cum gloria poterant, ſi vmquam temeritas felix inueniret modum. Sed dum ſuper uenientes contemtim & ſuperbè quoque exſpectant, circumuenti ab his qui occulti enauerant, eminus obruti telis ſunt. Qui effugerant hoſtem, aut impetu amnis ablati ſunt, aut verticibus impliciti: eáque pugna multum fiduciam Pori erexit cuncta cernentis è ripa. Alexander inops conſilij tandem ad fallendum hoſtem talem dolum intendit. Erat inſula in flumine amplior ceteris, ſilueſtris eadem, & tegendis inſidijs apta. Foſſa quoque prealta haud procul à ripa, quam tenebat ipſe, non pedites modo, ſed etiam cum equis viros poterat abſcondere. Igitur vt à cuſtodia huius opportunitatis oculos hoſtium auerteret, Ptolemæum cum omnibus turmis obequitare iuſſit procul inſula, & ſubindè Indos clamore terrere, quaſi flumē tranaturus foret. Per complures dies Ptolemæus id fecit, eóque conſilio Porum quoque agmen ſuum ei parti, quam ſe petere ſimula-*

ſimulabat, coëgit aduertere. Iam extra conſpectum hoſtis inſula erat: Alexander in diuerſa parte ripæ ſtatui ſuum tabernaculum iuſſit, aſſuetámque comitari ipſum cohortem ante tabernaculum ſtare, & omnem apparatum regiæ magnificentiæ hoſtium oculis de induſtria oſtendi. Attalum etiam æqualem ſibi, & haud diſparem habitu oris & corporis, vtiq. cùm procul viſeretur, veſte regia exornat, præbiturum ſpeciem ipſum regē illi ripæ præſidere, nec agitare de tranſitu. Huius conſilij effectum primo morata tempeſtas eſt, mox adiuuit, incommoda quoque ad bonos euentus vertente fortuna. Traijcere amnem cum cæteris copijs in regionem inſulæ (de qua antè dictum eſt) parabat, auerſo hoſte in eos, qui cum Ptolemæo inferiorem obſederant ripam, cùm procella ingens imbrem vix ſub tectis tolerabilem effudit: obrutique milites nymbo in terram refugerunt, nauigijs ratibúſque deſertis. Sed tumultuantium fremitus obſtrepentibus ventis ab hoſte non poterat audiri. Deinde momento temporis repreſſus eſt imber. Ceterùm adeò ſpiſſæ intendere ſe nubes, vt conderent lucem, vixque colloquentium inter ipſos facies noſcitaretur. Terruiſſet aliū obducta nox cælo, cum ignoto amne nauigandum eſſet, forſitan hoſte eam ipſam ripam, quam cæci atque improuidi, & ex periculo gloriam accerſentes petebant, occupante: obſcuritatem, quæ ceteros terrebat, ſuam occaſionem ratus, dato ſigno vt omnes ſilentio aſcenderent in ratem, eam qua ipſe vehebatur, primam iuſſit expelli. Vacua erat ab hoſtibus ripa quæ petebatur: quippe adhuc

Porus

*Porus Ptolemæum tantum intuebatur. Vna ergo naui, quam petræ fluctus illiſerat hærente, ceteræ euadunt. Armaq́ capere milites, & ire in ordinē iuſſit. Iamque agmen in cornua diuiſum ipſe ducebat, cùm Poro nunciatur armis viriſq́ ripam obtineri, & rerum adeſſe diſcrimē. Ac primo humani ingenij vitio ſpei ſuæ indulgens, Abiſarem belli ſocium, & ita conuenerat, aduentare credebat. Mox liquidiore luce aperiente hoſtem, C. quadrigas & IIII. millia equitum venienti agmini obiecit. Dux erat copiarū, quas præmiſit, Hages frater ipſius. Summa virium in curribus. ſenos viros ſinguli vehebant, duos clypeatos, duos ſagittarios ab vtroque latere diſpoſitos: aurigæ erant ceteri, haud ſanè inermes: quippe iacula complura, vbi comminus prœliandum erat, omiſſis habenis in hoſtem ingerebant. Ceterùm vix vllus vſus huius auxilij eo die fuit. Namque vt ſuprà dictum eſt, imber violentius quàm alias fuſus campos lubricos & inequitabiles fecerat: grauesq́ & propemodū immobiles currus illuuie ac voraginibus hærebant. Contrà Alexander expedito ac leui agmine ſtrenuè inuectus eſt. Scythæ & Dahæ primi omnium inuaſere Indos. Perdiccam deinde cū equitibus in dextrum cornū hoſtium emiſit. Iam vndique pugna ſe mouerat, cùm ij qui currus agebant, illud vltimum auxiliū ſuorum rati, effuſis habenis in medium diſcrimen ruere cœperunt. Anceps id malum vtriſque erat. Nam & Macedonum pedites primo impetu obterebātur, & per lubrica atque inuia immiſſi currus excutiebant eos à quibus regebantur.*

*Alio-*

*Aliorum turbati equi non in voragines modo lacunaſq́; ſed etiam in amnem præcipitauere curricula. Pauci tenus hoſtium exacti penetrauere ad Porum acerrimè pugnam cientem. Is vt diſſipatos tota acie currus vagari ſine rectoribus vidit, proximis amicorum diſtribuit elephantos. Poſt eos poſuerat peditem ac ſagittarios, tympana pulſare ſolitos. Id pro cantu tubarũ Indis erat, nec ſtrepitu eorum mouebantur, olim ad notum ſonum auribus mitigatis. Herculis ſimulachrũ agmini peditum præferebatur. Id maximum erat bellantibus incitamentũ; & deſeruiſſe geſtantes militare flagitium habebatur. Capitis etiam ſanxerant pœnam ijs qui ex acie nõ retuliſſent, metu quem ex illo hoſte quondã conceperant, etiam in religionem venerationémque conuerſo. Macedonas non beluarum modò, ſed etiam ipſius regis adſpectus parumper inhibuit. Beluæ diſpoſitæ inter armatos ſpeciem turrium procul fecerant. Ipſe Porus humanæ magnitudinis propemodum exceſſerat formã. Magnitudini adijcere videbatur belua qua vehebatur, tantum inter ceteras eminens, quantum alijs ipſe præſtabat. Itaque Alexander cõtemplatus & regem, & agmen Indorum, Tandem, inquit, par animo meo periculum video. Cum beſtijs, ſimul & cum egregijs viris res eſt. Intuénſque Cœnon, Cùm ego, inquit, Ptolemæo Perdiccaq́; & Epheſtione comitatus in læuum hoſtium cornu impetum fecero, viderisq́; me in medio ardore certaminis, ipſe dexterum moue, & turbatis ſigna infer. Tu Antigone, & tu Leonate, & Tauron inuehemini non in mediã aciẽ, ſed vrgebitis frontem:*

*frontem: Haſtæ noſtræ prælongæ & validæ non alias magis quàm aduerſus beluas rectoreſq; earum vſui eſſe poterunt. deturbate eos qui vehuntur, & ipſas confodite. Anceps genus auxilij eſt, & in ſuos acrius furit. In hoſtem enim imperio, in ſuos pauore agitur. Hæc elocutus, concitat equum primus. Iamque (vt deſtinatum erat) inuaſerat ordines hoſtiũ, cùm Cœnus ingenti vi in læuum cornu inuehitur. Phalanx quoque in mediam Indorum aciem vno impetu perrupit. At Porus quà equitem inuehi ſenſerat, beluas agi iuſſit. Sed tardum & pene immobile animal equorum velocitatem æquare non poterat. Nec ſagittarũ quidẽ vllus erat Barbaris vſus: quippe longas & prægraues, niſi prius in terra ſtatuerent arcum, haud ſatis aptè & commodè imponunt. tum humo lubrica, & ob id impediente conatũ, molientes ictus, celeritate hoſtium occupantur. Ergo ſpreto regis imperio (quod fere fit) vbi turbatis acrius metus quàm dux imperare cœpit, totidem erant imperatores, quot agmina errabant. Alius iungere aciem, alius diuidere, ſtare quidam, & nonnulli circumuehi terga hoſtium iubebant. Nihil in medium conſulebatur. Porus tamen cum paucis, quibus metu potior fuerat pudor; colligere diſperſos, obuius hoſti ire pergit, elephantóſque ante agmen ſuorũ agi iubet. Magnum beluæ iniecere terrorem, inſolitúſque ſtridor nõ equos modo, tam pauidũ ad omnia animal, ſed viros quoque ordinéſque turbauerat. Iam fugæ circumſpiciebant locum paulloantè victores, cùm Alexander Agrianos & Thracas leuiter armatos, meliorem*

*con-*

concurſatione, quàm comminus milite, emiſit in beluas. Ingentem ij vim telorum iniecere & Elephantis, & regentibus eos. Phalanx quoque inſtare conſtanter territis cœpit. Sed quidam auidius perſecuti beluas in ſemet iritauere vulneribus. Obtriti ergo pedibus earum, ceteris vt parcius inſtarent, fuere documentum. Præcipuè terribilis illa facies erat, cùm manu arma viróſque corriperent, & ſuper ſe regentibus traderent. Anceps ergo pugna nūc ſequentium, nunc fugientium Elephantos, in multum diei varium certamē extraxit, donec ſecuribus (id namque genus auxilij præparatum erat) pedes amputare cœperunt. Copidas vocabant gladios leuiter curuatos, falcibus ſimiles, quîs appetebant beluarum manus. Nec quidquam inexpertum non mortis modò, ſed etiam in ipſa morte noui ſupplicij timor omittebat. Ergo elephanti vulneribus tandem fatigati ſuos impetu ſternunt: & qui rexerant eos, præcipitati in terram ab ipſis obterebantur. Itaque pecorum modò magis pauidi, quàm infeſti, vltra aciem exigebātur, cùm Porus deſtitutus à pluribus tela multo antè præparata in circumfuſos ex Elephanto ſuo cœpit ingerere, multíſque eminus vulneratis, expoſitus ipſe ad ictus, vndique petebatur. Nouem iam vulnera hinc tergo, illinc pectore exceperat, multóque ſanguine profuſo languidis manibus magis elapſa, quàm excuſſa tela mittebat. Nec ſegnius belua inſtincta rabie, nondum ſaucia, inuehebatur ordinibus, donec rector beluæ regem conſpexit fluentibus membris, omiſsíſque armis vix compotē mentis. Tum beluam

*in fugam concitat, ſequente Alexandro. Sed equus eius multis vulneribus confoſſus deficienſqúe procubuit, poſito magis rege quàm effuſo. Itaque dũ equum mutat, tardius inſecutus eſt. Interim frater Taxilis regis Indorum præmiſſus ab Alexandro monere cœpit Porum, ne vltima experiri perſeueraret, dederétque ſe victori. At ille, quamquam exhauſtæ erant vires, deficiebátque ſanguis, tamen ad notam vocem excitatus, Agnoſco, inquit, Taxilis fratrem imperij regnique ſui proditorem: & telum quod vnum fortè non effluxerat, contorſit in eum, quod per medium pectus penetrauit ad tergum. Hoc vltimo virtutis opere edito fugere acrius cœpit, ſed Elephantus quoque, qui multa exceperat tela, deficiebat. Itaque ſiſtit fugam, peditémque ſequenti hoſti obiecit. Iam Alexander conſecutus erat, & pertinacia Pori cognita, vetabat reſiſtentibus parci. Ergo vndique & in pedites; & in ipſum Porum tela congeſta ſunt, quis tandem grauatus labi ex belua cœpit. Indus qui Elephantum regebat, deſcendere eum ratus, more ſolito Elephantum procumbere iuſſit in genua: qui vt ſe ſubmiſit, ceteri quoque (ita enim inſtituti erãt) demiſere corpora in terram. Ea res & Porum, & ceteros victoribus tradidit. Rex ſpoliari corpus Pori, interemtum eſſe credens, iubet: & qui detraherent loricam veſtémque, concurrere, cum belua dominum tueri, & ſpoliantes cœpit appetere, leuatúmque corpus eius rurſus dorſo ſuo imponere. Ergo telis vndique obruitur, confoſſóque eo in vehiculum Porus imponitur. quem rex vt vidit alleuantem oculos, nõ*

*odio.*

odio, ſed miſeratione cõmotus, Quæ malum, inquit, amentia te coëgit, rerum mearum cognita fama, belli fortunam experiri, cum Taxilis eſſet in deditos clementiæ meæ tam propinquum tibi exemplum? At ille, Quoniam, inquit, percontaris, reſpondebo ea libertate, quam interrogando feciſti. Neminem me fortiorem eſſe cenſebam. Meas enim noueram vires, nondum expertus tuas. fortiorem eſſe te, belli docuit euentus. Sed ne ſic quidem parum felix ſum. ſecundus tibi. Rurſus interrogatus quid ipſe victorem ſtatuere debere cenſeret, Quod hic, inquit, dies tibi ſuadet: quo expertus es quàm caduca felicitas eſſet. Plus monendo profecit, quàm ſi precatus eſſet: quippe magnitudinem animi eius interritam, ac ne fortuna quidem infractam, non miſericordia modo, ſed etiam honore excipere dignatus eſt. Ægrum curauit haud ſecus, quàm ſi pro ipſo pugnaſſet. Confirmatum cõtra ſpem omnium in amicorum numerum recepit. Mox donauit ampliore regno, quàm tenuit. Nec ſanè quidquam ingenium eius ſolidius aut conſtantius habuit, quàm admirationem veræ laudis & gloriæ. Simplicius tamen famam æſtimabat in hoſte, quàm in ciue: quippe à ſuis credebat magnitudinem ſuam deſtrui poſſe. Eandem clariorem fore, quo maiores fuiſſent, quos ipſe viciſſet.

# Q. CVRTII RVFI HISTORIARVM MAGNI ALEXANDRI MAcedonis,

## LIBER NONVS.

ALEXANDER *tam memorabili victoria lætus, qua ſibi Orientis fines apertos eſſe cenſebat, Soli victimis cæſis, milites quoque, qui promtioribus animis reliqua belli obirent, pro concione laudatos docuit, quidquid Indis virium fuiſſet, illa dimicatione proſtratum: ceteram opimam prædam fore, celebratáſque opes in ea regione eminere quam peterent. Proinde iam vilia & obſoleta eſſe ſpolia de Perſis: gemmis, margaritiſque, & auro atque ebore Macedoniam Græciámque, non ſuas tantum domos repleturum. Auidi milites & pecuniæ & gloriæ, ſimul quia nũquam eos affirmatio eius fefellerat, pollicentur operam: dimiſſiſque cum bona ſpe, nauigia exædificari iubet, vt cũ totam Aſiam percucurriſſet, finem terrarum mare inuiſeret. Multa materia naualis in proximis montibus erat, quàm cædere aggreſſi, magnitudinis inuſitatæ reperere ſerpentes. Rhinocerotes quoque, rarum animal alibi, in iiſdem montibus erant. Ceterùm hoc nomen beluis eis inditum à Græcis, ſermonis eius ignari, aliud lingua ſua vſurpant. Rex duabus vrbibus cõditis in vtraque fluminis quod ſuperauerat,*

*ripa,*

ripa, copiarum duces coronis, & mille aureis ſingulos donat. Cæteris quoque pro portione aut gradu quem in amicitia obtinebāt, honos habitus eſt. Abiſares, qui prius quàm cum Poro dimicaretur, legatos ad Alexandrum miſerat, rurſus alios miſit, pollicentes omnia facturum quæ imperaſſet, modo ne cogeretur corpus ſuum dedere. Neque enim aut ſine reglo imperio victurum, aut regnaturum eſſe captiuum. Cui Alexander nunciare iuſſit, ſi grauaretur ad ſe venire, ipſum ad eū eſſe venturum. Hinc Poro amne ſuperato, ad interiora Indiæ proceſſit. Siluæ erant prope in immenſum ſpatium diffuſæ, proceriſque & in eximiam altitudinem editis arboribus vmbroſæ. Plerique rami inſtar ingentium ſtipitum flexi in humum, rurſus qua ſe curuauerant, erigebantur, adeò vt ſpecies eſſet non rami reſurgentis, ſed arboris ex ſua radice generatæ. Cæli temperies ſalubris: quippe & vim ſolis vmbræ leuant, & aquæ largæ manant è fontibus. Ceterùm hic quoque ſerpentium magna vis erat, ſquamis fulgorem auri reddentibus. Virus haud vllum magis noxium eſt: quippe morſum præſens mors ſequebatur, donec ab incolis remedium oblatum eſt. Hinc per deſerta ventum eſt ad flumen Hiarotim. Iunctum erat flumini nemus opacum arboribus alibi inuſitatis, agreſtiumq; pauonum multitudine frequens. Caſtris indè motis, oppidum haud procul oppoſitum corona capit, obſidibuſq; acceptis ſtipendium imponit. Ad magnam deindè (vt ea regione) vrbem peruenit, non muro ſolum, ſed eti paluda munitam. Ceterùm Barbari vehiculis inter

ſe iunctis dimicaturi occurrerunt. tela alijs haſtæ, alijs ſecures erãt. Tranſiliebantq; in vehicula ſtrenuo ſaltu, cùm ſuccurrere laborantibus ſuis vellent. Ac primo inſolitum genus pugnæ Macedonas terruit, cùm eminus vulnerarentur. Dein ſpreto tã incondito agmine, ab vtroque latere vehiculis circũfuſi repugnantes fodere cœperunt. Et vincula, quîs conſerta erant, iuſſit incidi, quò facilius ſingula circumuenirentur. Itaque DCCC. ſuorum amiſſis, in oppidum refugerunt. Poſtero die ſcalis vndique admotis muri occupantur. Paucis pernicitas ſaluti fuit, qui cognito vrbis excidio paludem tranauere: & in vicina oppida ingentem intulere terrorem, inuictum exercitum, & deorum profectò aduenisse memorantes. Alexander ad vaſtandã eam regionem Perdicca cum expedita manu miſſo, partem copiarum Eumeni tradit, vt is quoque Barbaros ad deditionem compelleret. Ipſe ceteros ad vrbem validam, in quam aliarum quoque confugerant incolæ, duxit. Oppidani, miſſis qui regem deprecarentur, nihilominus bellum parabant. quippe orta ſeditio in diuerſa conſilia diduxerat vulgum. Alij omnia deditione potiora, quidam nullam opem in ipſis eſſe ducebant. Sed dum nihil in commune conſulitur, qui deditioni imminebant, apertis portis hoſtem recipiunt. Alexander quamquam belli auctoribus iure poterat iraſci, tamen omnibus venia data, & obſidibus acceptis, ad proximã deinde vrbem caſtra mouit. Obſides ducebantur ante agmen: quos cum ex muris agnouiſſent, vtpotè gentis eiuſdem, in colloquium voca-

ſauerunt. Illi clementiam regis, ſimúlque vim commemorando, ad deditionem eos compulere: ceteraſq; vrbes ſimili modo deditas in fidem accepit. Hinc in regnum Sophitis peruentum eſt. Gens (vt Barbari) ſapientia excellit, boniſque moribus regitur. Genitos liberos, non parentum arbitrio tollunt, aluntqúe; ſed eorum quibus ſpectandi infantum habitum cura mandata eſt. Si quos inſignes, aut aliqua membrorum parte inutiles notauerunt, necari iubent. Nuptijs coëunt, non genere ac nobilitate coniunctis, ſed electa corporum ſpecie: quia eadem æſtimatur in liberis. Huius gentis oppidum, cui Alexander admouerat copias, ab ipſo Sophite obtinebatur. Clauſæ erant portæ, ſed nulli in muris turribúſque ſe armati oſtendebant. Dubitabantqúe Macedones deſeruiſſent vrbem incolæ, an fraude ſe occulerent: cùm ſubitò patefacta porta rex Indus cum duobus adultis filijs occurrit, multùm inter omnes Barbaros eminens corporis ſpecie. Veſtis erat auro purpuraq; diſtincta, quæ etiam crura velabat, aureis ſoleis inſeruerat gemmas. Lacerti quoque & brachia margaritis ornata erant. Pendebant ex auribus inſignes candore ac magnitudine lapilli. Baculum aureum berylli diſtinguebant. Quo tradito precatus, vt ſoſpes acciperet, ſe, liberóſque, & gentem ſuam dedidit. Nobiles ad venandum canes in ea regione ſunt. Latratu abſtinere dicuntur, cùm videre feram, leonibus maximè infeſti. Horum vim vt oſtenderet Alexandro, in conſpectu leonem eximiæ magnitudinis iuſſit emitti, & IIII. omnino admoueri canes, qui

*celeriter feram occupauerunt: cùm ex iis qui aſſueuerāt talibus miniſteriis, vnius canis leoni cum aliis inhærentis crus auellere, & quia non ſequebatur, ferro amputare cœpit. Nec ſic quidem pertinacia victa, rurſus aliam partem ſecare inſtitit, & indè non ſegnius inhærentem ferro ſubindè cædebat. Ille in vulnere feræ dentes moribundus quoque infixerat. Tantam in illis animalibus ad venandum cupiditatem ingeneraſſe naturā memoriæ proditū eſt. Equidem plura tranſcribo, quàm credo. Nam nec affirmare ſuſtineo, de quibus dubito, nec ſubducere quæ accepi. Relicto igitur Sophite in ſuo regno, ad fluuium Hypaſin proceſſit, Epheſtione, qui diuerſam regionem ſubegerat, coniuncto. Phegelis erat gentis proximæ rex, qui popularibus ſuis colere agros (vt aſſueuerant) iuſſis, Alexandro cum donis occurrit. Nihil quod imperaret detrectans, biduū apud eum ſubſtitit. Rex tertio die amnem ſuperare decreuerat, tranſitu difficilem, non ſpatio ſolùm aquarum, ſed etiam ſaxis impeditum. Percontatus igitur Phegela, quæ noſcenda erant, XI. dierum vltra flumen per vaſtas ſolitudines iter eſſe cognoſcit: excipere deinde Gangem maximum totius Indiæ fluminum. Vlteriorem ripam colere gentes Gangaridas & Pharraſios, eorúmque regem eſſe Aggrammen, XX. millibus equitum, CCq; peditum obſidentem vias. Ad hoc quadrigarum II. millia trahere, & præcipuum terrorem Elephantos, quos III. millium numerum explere dicebat. Incredibilia regi omnia videbantur. Igitur Porum (nam cum eo erat) percontatur, an*

*vera*

*vera eſſent quæ dicerentur. Ille vires quidem gentis & regni haud falſo iactari affirmat: ceterùm qui regnaret, non modo ignobilem eſſe, ſed etiam vltimæ ſortis: quippe patrem eius tonſorem vix diurno quæſtu propulſantem famem, propter habitum haud indecorum cordi fuiſſe reginæ. Ab ea in propiorem eius qui tum regnaſſet, amicitiæ locum admotum, interfecto eo per inſidias, ſub ſpecie tutelæ liberum eius inuaſiſſe regnum; necatíſque pueris hunc qui nunc regnat, generaſſe, inuiſum vilémque popularibus, magis paternæ fortunæ, quàm ſuæ memorem. Affirmatio Pori multiplicem animo regis iniecerat curam. hoſtem beluáſque ſpernebat, ſitum locorum, & vim fluminum extimeſcebat. Relegatos in vltimum penè rerum humanarum perſequi Terminum, & eruere, arduum videbatur. Rurſus auaritia gloriæ, & inſatiabilis cupido famæ nihil inuium, nihil remotum videri ſinebat. Et interdum dubitabat, an Macedones tot emenſi ſpatia terrarum, in acie & in caſtris ſenes facti, per obiecta flumina, per tot naturæ obſtantes difficultates ſecuturi eſſent. Abundantes onuſtóſque præda magis parta frui velle, quàm acquirenda fatigari. Non idem ſibi & militibus animi eſſe. Se totius orbis imperium mente complexum, adhuc in operum ſuorum primordio ſtare. Militem labore defatigatum, proximum quemque fructum finito tandem periculo exſpectare. Vicit ergo cupido rationem, & ad concionem vocatis militibus, ad hũc maximè modum diſſeruit. Non ignoro milites, multa quæ terrere vos poſſent, ab incolis Indiæ per hos dies*

S 5 de in-

*duco, quàm ad prædam. Digni eſtis, qui opes quas illud mare litoribus inuehit, referatis in patriam. Digni, qui nihil inexpertum, nihil metu omiſſum relinquatis. Per vos, gloriámque veſtram, qua humanum faſtigium exceditis, perqúe & mea in vos, & in me veſtra merita, quibus inuicti contendimus, oro quæsóque, ne humanarum rerum terminos adeuntem alumnum commilitonémque veſtrum, ne dicam regem, deſeratis. Cetera vobis imperaui, hoc vnum debiturus ſum. Et is vos rogo, qui nihil vmquam vobis præcepi, quin primus periculis me obtulerim, qui ſæpè aciem clypeo meo texi, ne infregeritis manibus meis palmam, qua Herculem Liberumq́ patrem, ſi inuidia afuerit, æquabo. Date hoc precibus meis, & tandem obſtinatum ſilentium rumpite. Vbi eſt clamor ille alacritatis veſtræ index? Vbi ille meorum Macedonum vultus? Non agnoſco vos milites, nec agnoſci videor à vobis. Surdas iamdudum aures pulſo. Auerſos animos & infractos excitare conor. Cúmque illi in terram demiſſis capitibus tacere perſeuerarent, Neſcio quid, inquit, in vos imprudens deliqui, quod me ne intueri quidem vultis. In ſolitudine mihi videor eſſe. Nemo reſpōdet, nemo ſaltem negat, quos alloquor. Quid autem poſtulo? veſtram gloriam & magnitudinē vindicamus. Vbi ſunt illi, quorum certamen paulloantè vidi contendentium, qui potiſſimum vulnerati regis corpus exciperent? Deſertus, deſtitutus ſum, hoſtibus deditus. Sed ſolus quoque ire perſeuerabo. Obijcite me fluminibus & beluis, & illis gentibus, quarum nomina horretis:*

*horretis. Inueniam qui deſertum à vobis ſequantur. Scythæ Bactrianique erunt mecum, hoſtes paullo-antè, nunc milites noſtri. Mori præſtat, quàm precariò imperatorem eſſe. Ite reduces domos, ite deſerto rege ouantes. Ego hic à vobis deſperatæ victoriæ, aut honeſtæ morti locum inueniam. Nec ſic quidem vlli militum vox exprimi potuit. Exſpectabant, vt duces principéſque ad regem perferrent, vulneribus & continuo labore militiæ fatigatos non detrectare munia, ſed ſuſtinere non poſſe. Ceterùm illi metu attoniti, in terram ora defixerant. Igitur primo fremitus ſua ſponte, deindè quoque gemitus oritur: paullatimque liberius dolor erigi cœpit manantibus lachrymis: adeò vt rex, ira in miſericordiam verſa, ne ipſe quidem, quanquam cuperet, temperare oculis potuerit. Tandem vniuerſa concione effuſius flēte, Cœnus auſus eſt cunctantibus ceteris propius tribunal accedere, ſignificans ſe loqui velle. Quem vt videre milites detrahentem galeam capiti (ita enim regem alloqui mos eſt) hortari cœperunt, vt cauſſam exercitus ageret. Tum Cœnus, Dij prohibeant, inquit, à nobis impias mentes: & profectò prohibent. Idem animus eſt tuis, qui ſemper fuit, ire quo iuſſeris, pugnare, periclitari, ſanguine noſtrò commendare poſteritati tuum nomen. Proindè ſi perſeueras, inermes quoque & nudi, & exſangues, vtcumque tibi cordi eſt, ſequimur vel antecedimus. Sed ſi audire vis non fictas tuorum voces, verùm neceſſitate vltima expreſſas, præbè quæſo propitias aures, imperium atque auſpicium tuum conſtantiſſimè ſecutis, & quocumque pergis, ſecutu-*

*frontem: Haſtæ noſtræ prælongæ & validæ. non alias magis quàm aduerſus beluas rectoreſq; earum vſui eſſe poterunt. deturbate eos qui vehuntur, & ipſas confodite. Anceps genus auxilij eſt, & in ſuos acrius furit. In hoſtem enim imperio, in ſuos pauore agitur. Hæc elocutus, concitat equum primus. Iamque (vt deſtinatum erat) inuaſerat ordines hoſtiũ, cùm Cœnus ingenti vi in læuum cornu inuehitur. Phalanx quoque in mediam Indorum aciem vno impetu perrupit. At Porus quà equitem inuehi ſenſerat, beluas agi iuſſit. Sed tardum & pene immobile animal equorum velocitatem æquare non poterat. Nec ſagittarũ quidẽ vllus erat Barbaris vſus: quippe longas & prægraues, niſi prius in terra ſtatuerent arcum, haud ſatis aptè & commodè imponunt. tum humo lubrica, & ob id impediente conatũ, molientes ictus, celeritate hoſtium occupantur. Ergo ſpreto regis imperio (quod fere fit) vbi turbatis acrius metus quàm dux imperare cœpit, totidem erant imperatores, quot agmina errabant. Alius iungere aciem, alius diuidere, ſtare quidam, & nonnulli circumuehi terga hoſtium iubebant. Nihil in medium conſulebatur. Porus tamen cum paucis, quibus metu potior fuerat pudor; colligere diſperſos, obuius hoſti ire pergit, elephantóſque ante agmen ſuorũ agi iubet. Magnum beluæ iniecere terrorem, inſolitúſque ſtridor nõ equos modo, tam pauidũ ad omnia animal, ſed viros quoque ordinéſque turbauerat. Iam fugæ circumſpiciebant locum paullo antè victores, cùm Alexander Agrianos & Thracas leuiter armatos, meliorem*

*con-*

*concurſatione, quàm comminus milite, emiſit in beluas. Ingentem ij vim telorum iniecere & Elephantis, & regentibus eos. Phalanx quoque inſtare conſtanter territis cœpit. Sed quidam auidius perſecuti beluas in ſemet iritauere vulneribus. Obtriti ergo pedibus earum, ceteris vt parcius inſtarent, fuere documentum. Præcipuè terribilis illa facies erat, cùm manu arma viróſque corriperent, & ſuper ſe regentibus traderent. Anceps ergo pugna nũc ſequentium, nunc fugientium Elephantos, in multum diei varium certamẽ extraxit, donec ſecuribus (id namque genus auxilij præparatum erat) pedes amputare cœperunt. Copidas vocabant gladios leuiter curuatos, falcibus ſimiles, quîs appetebant beluarum manus. Nec quidquam inexpertum non mortis modò, ſed etiam in ipſa morte noui ſupplicij timor omittebat. Ergo elephanti vulneribus tandem fatigati ſuos impetu ſternunt: & qui rexerant eos, præcipitati in terram ab ipſis obterebantur. Itaque pecorum modò magis pauidi, quàm infeſti, vltra aciem exigebãtur, cùm Porus deſtitutus à pluribus tela multo antè præparata in circumfuſos ex Elephanto ſuo cœpit ingerere, multíſque eminus vulneratis, expoſitus ipſe ad ictus, vndique petebatur. Nouem iam vulnera hinc tergo, illinc pectore exceperat, multóque ſanguine profuſo languidis manibus magis elapſa, quàm excuſſa tela mittebat. Nec ſegnius belua inſtincta rabie, nondum ſaucia, inuehebatur ordinibus, donec rector beluæ regem conſpexit fluentibus membris, omiſſiſque armis vix compotẽ mentis. Tum beluam*

S in fu-

*in fugam concitat, ſequente Alexandro. Sed equus eius multis vulneribus confoſſus deficienſq́ue procubuit, poſito magis rege quàm effuſo. Itaque dũ equum mutat, tardius inſecutus eſt. Interim frater Taxilis regis Indorum præmiſſus ab Alexandro monere cœpit Porum, ne vltima experiri perſeueraret, dederétque ſe victori. At ille, quamquam exhauſtæ erant vires, deficiebátque ſanguis, tamen ad notam vocem excitatus, Agnoſco, inquit, Taxilis fratrem imperij regnique ſui proditorem: & telum quod vnum fortè non effluxerat, contorſit in eum, quod per medium pectus penetrauit ad tergum. Hoc vltimo virtutis opere edito fugere acrius cœpit, ſed Elephantus quoque, qui multa exceperat tela, deficiebat. Itaque ſiſtit fugam, peditémque ſequenti hoſti obiecit. Iam Alexander conſecutus erat, & pertinacia Pori cognita, vetabat reſiſtentibus parci. Ergo vndique & in pedites; & in ipſum Porum tela congeſta ſunt, quis tandem grauatus labi ex belua cœpit. Indus qui Elephantum regebat, deſcendere eum ratus, more ſolito Elephantum procumbere iuſſit in genua: qui vt ſe ſubmiſit, ceteri quoque (ita enim inſtituti erãt) demiſere corpora in terram. Ea res & Porum, & ceteros victoribus tradidit. Rex ſpoliari corpus Pori, interemtum eſſe credens, iubet: & qui detraherent loricam veſtémque, concurrere, cum belua dominum tueri, & ſpoliantes cœpit appetere, leuatúmque corpus eius rurſus dorſo ſuo imponere. Ergo telis vndique obruitur, confoſſóque eo in vehiculum Porus imponitur. quem rex vt vidit alleuantem oculos, non*

*odio,*

*odio, ſed miſeratione cõmotus, Quæ malum, inquit, amentia te coëgit, rerum mearum cognita fama, belli fortunam experiri, cum Taxilis eſſet in deditos clementiæ meæ tam propinquum tibi exemplum? At ille, Quoniam, inquit, percontaris, reſpondebo ea libertate, quam interrogando feciſti. Neminem me fortiorem eſſe cenſebam. Meas enim noueram vires, nondum expertus tuas. fortiorem eſſe te, belli docuit euentus. Sed ne ſic quidem parum felix ſum. ſecundus tibi. Rurſus interrogatus quid ipſe victorem ſtatuere debere cenſeret, Quod hic, inquit, dies tibi ſuadet: quo expertus es quàm caduca felicitas eſſet. Plus monendo profecit, quàm ſi precatus eſſet: quippe magnitudinem animi eius interritam, ac ne fortuna quidem infractam, non miſericordia modo, ſed etiam honore excipere dignatus eſt. Ægrum curauit haud ſecus, quàm ſi pro ipſo pugnaſſet. Confirmatum cõtra ſpem omnium in amicorum numerum recepit. Mox donauit ampliore regno, quàm tenuit. Nec ſanè quidquam ingenium eius ſolidius aut conſtantius habuit, quàm admirationem veræ laudis & gloriæ. Simplicius tamen famam æſtimabat in hoſte, quàm in ciue: quippe à ſuis credebat magnitudinem ſuam deſtrui poſſe. Eandem clariorem fore, quo maiores fuiſſent, quos ipſe viciſſet.*

# Q. CVRTII RVFI HISTORIARVM MAGNI ALEXANDRI MA-cedonis,

## LIBER NONVS.

ALEXANDER *tam memorabili victoria lætus, qua ſibi Orientis fines apertos eſſe cenſebat, Soli victimis cæſis, milites quoque, qui promtioribus animis reliqua belli obirent, pro concione laudatos docuit, quidquid Indis virium fuiſſet, illa dimicatione proſtratum: ceteram opimam prædam fore, celebratáſque opes in ea regione eminere quam peterent. Proinde iam vilia & obſoleta eſſe ſpolia de Perſis: gemmis, margaritiſque, & auro atque ebore Macedoniam Græciámque, non ſuas tantum domos repleturum. Auidi milites & pecuniæ & gloriæ, ſimul quia nũquam eos affirmatio eius fefellerat, pollicentur operam: dimiſſiſqúe cum bona ſpe, nauigia exædificari iubet, vt cũ totam Aſiam percucurriſſet, finem terrarum mare inuiſeret. Multa materia naualis in proximis montibus erat, quàm cædere aggreſſi, magnitudinis inuſitatæ reperere ſerpentes. Rhinocerotes quoque, rarum animal alibi, in iiſdem montibus erant. Ceterũm hoc nomen beluis eis inditum à Græcis, ſermonis eius ignari, aliud lingua ſua vſurpant. Rex duabus vrbibus cõditis in vtraque fluminis quod ſuperauerat,*

*ripa,*

*ripa, copiarum duces coronis, & mille aureis ſingulos donat. Cæteris quoque pro portione aut gradu quem in amicitia obtinebāt, honos habitus eſt. Abiſares, qui prius quàm cum Poro dimicaretur, legatos ad Alexandrum miſerat, rurſus alios miſit, pollicentes omnia facturum quæ imperaſſet, modo ne cogeretur corpus ſuum dedere. Neque enim aut ſine regio imperio victurum, aut regnaturum eſſe captiuum. Cui Alexander nunciare iuſſit, ſi grauaretur ad ſe venire, ipſum ad eū eſſe venturum. Hinc Poro amne ſuperato, ad interiora Indiæ proceſſit. Siluæ erant prope in immenſum ſpatium diffuſæ, proceriſque & in eximiam altitudinem editis arboribus vmbroſæ. Plerique rami inſtar ingentium ſtipitum flexi in humum, rurſus qua ſe curuauerant, erigebantur, adeò vt ſpecies eſſet non rami reſurgentis, ſed arboris ex ſua radice generatæ. Cæli temperies ſalubris: quippe & vim ſolis vmbræ leuant, & aquæ largæ manant è fontibus. Ceterùm hic quoque ſerpentium magna vis erat, ſquamis fulgorem auri reddentibus. Virus haud vllum magis noxium eſt: quippe morſum præſens mors ſequebatur, donec ab incolis remedium oblatum eſt. Hinc per deſerta ventum eſt ad flumen Hiarotim. Iunctum erat flumini nemus opacum arboribus alibi inuſitatis, agreſtiumq; pauonum multitudine frequens. Caſtris indè motis, oppidum haud procul oppoſitum corona capit, obſidibuſq; acceptis ſtipendium imponit. Ad magnam deindè (vt ea regione) vrbem peruenit, non muro ſolum, ſed eti. palude munitam. Ceterùm Barbari vehiculis inter*

*ſe iunctis dimicaturi occurrerunt. tela alijs haſtæ, alijs ſecures erãt. Tranſiliebantq́; in vehicula ſtrenuo ſaltu, cùm ſuccurrere laborantibus ſuis vellent. Ac primo inſolitum genus pugnæ Macedonas terruit, cùm eminus vulnerarentur. Dein ſpreto tã inconditο agmine, ab vtroque latere vehiculis circũfuſi repugnantes fodere cœperunt. Et vincula, quîs conſerta erant, iuſſit incidi, quò facilius ſingula circumuenirentur. Itaque DCCC. ſuorum amiſſis, in oppidum refugerunt. Poſtero die ſcalis vndique admotis muri occupantur. Paucis pernicitas ſaluti fuit, qui cognito vrbis excidio paludem tranauere: & in vicina oppida ingentem intulere terrorem, inuictum exercitum, & deorum profectò adueniſſe memorantes. Alexander ad vaſtandã eam regionem Perdicca cum expedita manu miſſo, partem copiarum Eumeni tradit, vt is quoque Barbaros ad deditionem compelleret. Ipſe ceteros ad vrbem validam, in quam aliarum quoque confugerant incolæ, duxit. Oppidani, miſſis qui regem deprecarentur, nihilominus bellum parabant. quippe orta ſeditio in diuerſa conſilia diduxerat vulgum. Alij omnia deditione potiora, quidam nullam opem in ipſis eſſe ducebant. Sed dum nihil in commune conſulitur, qui deditioni imminebant, apertis portis hoſtem recipiunt. Alexander quamquam belli auctoribus iure poterat iraſci, tamen omnibus venia data, & obſidibus acceptis, ad proximã deinde vrbem caſtra mouit. Obſides ducebãtur ante agmen: quos cum ex muris agnouiſſent, vtpotè gentis eiuſdem, in colloquium vocaue-*

*uauerunt. Illi clementiam regis, ſimúlque vim commemorando, ad deditionem eos compulere: ceteraſq; vrbes ſimili modo deditas in fidem accepit. Hinc in regnum Sophitis peruentum eſt. Gens (vt Barbari) ſapientia excellit, boniſque moribus regitur. Genitos liberos, non parentum arbitrio tollunt, aluntqúe; ſed eorum quibus ſpectandi infantum habitum cura mandata eſt. Si quos inſignes, aut aliqua membrorum parte inutiles notauerunt, necari iubent. Nuptijs coëunt, non genere ac nobilitate coniunctis, ſed electa corporum ſpecie: quia eadem æſtimatur in liberis. Huius gentis oppidum, cui Alexander admouerat copias, ab ipſo Sophite obtinebatur. Clauſæ erant portæ, ſed nulli in muris turribúſque ſe armati oſtendebant. Dubitabantqúe Macedones deſeruiſſent vrbem incolæ, an fraude ſe occulerent: cùm ſubitò patefacta porta rex Indus cum duobus adultis filijs occurrit, multùm inter omnes Barbaros eminens corporis ſpecie. Veſtis erat auro purpuraq; diſtincta, quæ etiam crura velabat, aureis ſoleis inſeruerat gemmas. Lacerti quoque & brachia margaritis ornata erant. Pendebant ex auribus inſignes candore ac magnitudine lapilli. Baculum aureum berylli diſtinguebant. Quo tradito precatus, vt ſoſpes acciperet, ſe, liberóſque, & gentem ſuam dedidit. Nobiles ad venandum canes in ea regione ſunt. Latratu abſtinere dicuntur, cùm videre feram, leonibus maximè infeſti. Horum vim vt oſtenderet Alexandro, in conſpectu leonem eximiæ magnitudinis iuſſit emitti, & IIII. omnino admoueri canes, qui*

*çeleriter feram occupauerunt : cùm ex iis qui aſſueuerãt talibus miniſteriis, vnius canis leoni cum aliis inhærentis crus auellere, & quia non ſequebatur, ferro amputare cœpit. Nec ſic quidem pertinacia victa, rurſus aliam partem ſecare inſtitit, & indè non ſegnius inhærentem ferro ſubindè cædebat. Ille in vulnere feræ dentes moribundus quoque infixerat. Tantam in illis animalibus ad venandum cupiditatem ingeneraſſe naturã memoriæ proditũ eſt. Equidem plura tranſcribo, quàm credo. Nam nec affirmare ſuſtineo, de quibus dubito, nec ſubducere quæ accepi. Relicto igitur Sophite in ſuo regno, ad fluuium Hypaſin proceſſit, Epheſtione, qui diuerſam regionem ſubegerat, coniuncto. Phegelis erat gentis proximæ rex, qui popularibus ſuis colere agros (vt aſſueuerant) iuſſis, Alexandro cum donis occurrit. Nihil quod imperaret detrectans, biduũ apud eum ſubſtitit. Rex tertio die amnem ſuperare decreuerat, tranſitu difficilem, non ſpatio ſolùm aquarum, ſed etiam ſaxis impeditum. Percontatus igitur Phegela, quæ noſcenda erant, XI. dierum vltra flumen per vaſtas ſolitudines iter eſſe cognoſcit : excipere deinde Gangem maximum totius Indiæ fluminum. Vlteriorem ripam colere gentes Gangaridas & Pharraſios, eorúmque regem eſſe Aggrammen, XX. millibus equitum, CCq; peditum obſidentem vias. Ad hoc quadrigarum II. millia trahere, & præcipuum terrorem Elephantos, quos III. millium numerum explere dicebat. Incredibilia regi omnia videbantur. Igitur Porum (nam cum eo erat) percontatur, an*

*vera*

*vera eſſent quæ dicerentur. Ille vires quidem gentis & regni haud falſo iactari affirmat: ceterùm qui regnaret, non modo ignobilem eſſe, ſed etiam vltimæ ſortis: quippe patrem eius tonſorem vix diurno quæſtu propulſantem famem, propter habitum haud indecorum cordi fuiſſe reginæ. Ab ea in propiorem eius qui tum regnaſſet, amicitiæ locum admotum, interfecto eo per inſidias, ſub ſpecie tutelæ liberum eius inuaſiſſe regnum; necatiſque pueris hunc qui nunc regnat, generaſſe, inuiſum vilémque popularibus magis paternæ fortunæ, quàm ſuæ memorem. Affirmatio Pori multiplicem animo regis iniecerat curam. hoſtem beluáſque ſpernebat, ſitum locorum, & vim fluminum extimeſcebat. Relegatos in vltimum penè rerum humanarum perſequi Terminum, & eruere, arduum videbatur. Rurſus auaritia gloriæ, & inſatiabilis cupido famæ nihil inuium, nihil remotum videri ſinebat. Et interdum dubitabat, an Macedones tot emenſi ſpatia terrarum, in acie & in caſtris ſenes facti, per obiecta flumina, per tot naturæ obſtantes difficultates ſecuturi eſſent. Abundantes onuſtóſque præda magis parta frui velle, quàm acquirenda fatigari. Non idem ſibi & militibus animi eſſe. Se totius orbis imperium mente complexum, adhuc in operum ſuorum primordio ſtare. Militem labore defatigatum, proximum quemque fructum finito tandem periculo exſpectare. Vicit ergo cupido rationem, & ad concionem vocatis militibus, ad hũc maximè modum diſſeruit. Non ignoro milites, multa quæ terrere vos poſſent, ab incolis Indiæ per hos dies*

*de induſtria eſſe iactata. Sed non eſt improuiſa vobis mentientium vanitas. Sic Ciliciæ fauces, ſic Meſopotamiæ campos, Tigrim & Euphratem, quorum alterum vado tranſiuimus, alterum ponte, terribilem fecerant Perſæ. Nunquam ad liquidum fama perducitur. Omnia illa tradente maiora ſunt vero. Noſtra quoque gloria cum ſit ex ſolido, plus tamen habet nominis quàm operis. Modo quis beluas offerentes mœnium ſpeciem, quis Hydaſpen amnem, quis cetera auditu maiora quàm vero ſuſtinere poſſe credebat? Olim hercule fugiſſemus ex Aſia, ſi nos fabulæ debellare potuiſſent. Creditis ne Elephantorum greges maiores eſſe, quàm vſquam armentorum ſunt, cùm & rarum ſit animal, nec facile capiatur, multóque difficilius mitigetur? Atqui eadem vanitas copias peditum equitúmque numerauit. Nam flumen quo latius fuſum eſt, hoc placidius ſtagnat: quippe anguſtis ripis coërcita, & in artiorem alueum eliſa, torrentes aquas inuehunt. Contrà ſpatio aluei ſegnior curſus eſt. Præterea in ripa omne periculum eſt, vbi applicantes nauigia hoſtis exſpectat. Ita quantumcunque flumen interuenit, idem futurum diſcrimen eſt euadentium in terram. Sed omnia vera iſta eſſe fingamus. Vtrum ne vos magnitudo beluarum, an multitudo hoſtiū terret? Quod pertinet ad Elephantos, præſens habemus exemplum; in ſuos vehemētius quàm in nos incurrerunt. Tam vaſta corpora ſecuribus falcibúſque mutilata ſunt. Quid autem intereſt, totidem ſint quot Porus habuit, an tria millia, cùm vno aut altero vulneratis, ceteros in fugam declinari*

*clinari*

clinari videmus? Dein paucos quoque incommodè regunt. Congregata verò tot millia, ipſa ſe elidunt, vbi nec ſtare, nec fugere potuerint, inhabiles vaſtorũ corporum moles. Equidem ſic animalia iſta contemſi, vt cùm haberem, ipſe non oppoſuerim; ſatis gnarus, plus ſuis quàm hoſtibus periculi inferre. Atenim equitum peditúmque multitudo vos commouet: cum paucis enim pugnare ſoliti eſtis, & nunc primùm inconditam ſuſtinebitis turbam. Teſtis aduerſus multitudinem inuicti Macedonum roboris Granicus amnis, & Cilicia inũdata cruore Perſarum, & Arbela, cuius campi deuictorum à nobis oſſibus ſtrati ſunt. Serò hoſtium legiones numerare cœpiſtis, poſtquam ſolitudinem in Aſia vincendo feciſtis. Cùm per Helleſpontum nauigaremus, de paucitate noſtra cogitandum fuit. Nunc nos Scythæ ſequuntur, Bactriana auxilia præſto ſunt, Dahæ Sogdianique inter nos militant. Nec tamen illi turbæ confido. Veſtras manus intueor, veſtram virtutem, rerum quas geſturus ſum, vadem prædémque habeo. Quamdiu vobiſcum in acie ſtabo, nec meos, nec hoſtium exercitus numerauero. Vos modò animos mihi plenos alacritatis ac fiduciæ adhibete. Non in limine operum laborumq́; noſtrorum, ſed in exitu ſtamus. Peruenimus ad ſolis ortum & Oceanum, niſi obſtat ignauia; indè victores perdomito fine terrarũ reuertemus in patriam. Nolite (quod pigri agricolæ faciunt) maturos fructus per inertiam amittere è manibus. Maiora ſunt periculis præmia. diues eadẽ & imbellis eſt regio. Itaque non tam ad gloriam vos

duco,

*duco, quàm ad prædam. Digni eſtis, qui opes quas illud mare litoribus inuehit, referatis in patriam. Digni, qui nihil inexpertum, nihil metu omiſſum relinquatis. Per vos, gloriámque veſtram, qua humànum faſtigium exceditis, perq́ue & mea in vos, & in me veſtra merita, quibus inuicti contendimus, oro quæsóque, ne humanarum rerum terminos adeuntem alumnum commilitonémque veſtrum, ne dicam regem, deſeratis. Cetera vobis imperaui, hoc vnum debiturus ſum. Et is vos rogo, qui nihil vmquam vobis præcepi, quin primus periculis me obtulerim, qui ſæpè aciem clypeo meo texi, ne infregeritis manibus meis palmam, qua Herculem Liberumq́ patrem, ſi inuidia afuerit, æquabo. Date hoc precibus meis, & tandem obſtinatum ſilentium rumpite. Vbi eſt clamor ille alacritatis veſtræ index? Vbi ille meorum Macedonum vultus? Non agnoſco vos milites, nec agnoſci videor à vobis. Surdas iamdudum aures pulſo. Auerſos animos & infractos excitare conor. Cúmque illi in terram demiſſis capitibus tacere perſeuerarent, Neſcio quid, inquit, in vos imprudens deliqui, quod me ne intueri quidem vultis. In ſolitudine mihi videor eſſe. Nemo reſpōdet, nemo ſaltem negat, quos alloquor. Quid autem poſtulo? veſtram gloriam & magnitudinē vindicamus. Vbi ſunt illi, quorum certamen paulloantè vidi contendentium, qui potiſſimum vulnerati regis corpus exciperent? Deſertus, deſtitutus ſum, hoſtibus deditus. Sed ſolus quoque ire perſeuerabo. Obijcite me fluminibus & beluis, & illis gentibus, quarum nomina*

*horretis:*

*horretis. Inueniam qui deſertum à vobis ſequantur. Scythæ Bactrianique erunt mecum, hoſtes paullo-antè, nunc milites noſtri. Mori præſtat, quàm precariò imperatorem eſſe. Ite reduces domos, ite deſerto rege ouantes. Ego hic à vobis deſperatæ victoriæ, aut honeſtæ morti locum inueniam. Nec ſic quidem vlli militum vox exprimi potuit. Exſpectabant, vt duces principéſque ad regem perferrent, vulneribus & continuo labore militiæ fatigatos non detrectare munia, ſed ſuſtinere non poſſe. Ceterùm illi metu attoniti, in terram ora defixerant. Igitur primo fremitus ſua ſponte, deindè quoque gemitus oritur: paullatimque liberius dolor erigi cœpit manantibus lachrymis: adeò vt rex, ira in miſericordiam verſa, ne ipſe quidem, quanquam cuperet, temperare oculis potuerit. Tandem vniuerſa concione effuſius flēte, Cœnus auſus eſt cunctantibus ceteris propius tribunal accedere, ſignificans ſe loqui velle. Quem vt videre milites detrahentem galeam capiti (ita enim regem alloqui mos eſt) hortari cœperunt, vt cauſſam exercitus ageret. Tum Cœnus, Dij prohibeant, inquit, à nobis impias mentes: & profectò prohibent. Idem animus eſt tuis, qui ſemper fuit, ire quo iuſſeris, pugnare, periclitari, ſanguine noſtrò commendare poſteritati tuum nomen. Proindè ſi perſeueras, inermes quoque & nudi, & exſangues, vtcumque tibi cordi eſt, ſequimur vel antecedimus. Sed ſi audire vis non fictas tuorum voces, verùm neceſſitate vltima expreſſas, præbè quæſo propitias aures, imperium atque auſpicium tuum conſtantiſſimè ſecutis, & quocumque pergis, ſecutu-*

ſecuturis. Viciſti rex magnitudine rerum non hoſtes modò, ſed etiam milites. Quidquid mortalitas capere poterat, impleuimus. Emenſis maria terráſque melius nobis quàm incolis omnia nota ſunt. Penè in vltimo mundi fine conſiſtimus; in alium orbem paras ire, & Indiam quæris, Indis quoque ignotam. Inter feras ſerpenteſq; degentes eruere ex latebris & cubilibus ſuis expetis, vt plura quàm ſol videt, victoria luſtres. Digna prorſus cogitatio animo tuo, ſed altior noſtro. Virtus enim tua ſemper in incremento erit, noſtra vis iam in fine eſt. Intuere corpora exſanguia tot perfoſſa vulneribus, tot cicatricibus putria. Iam tela hebetia ſunt, iam arma deficiunt. Veſtem Perſicam induimus, quia domeſtica ſubuehi non poteſt. In externum degenerauimus cultum. Quoto cuique lorica eſt? quis equum habet? Iube quæri quàm multos ſerui ipſorum perſecuti ſunt, quid cuique ſuperſit ex præda. Omnium victores, omnium inopes ſumus. Nec luxuria laboramus, ſed bello inſtrumenta belli conſumſimus. hunc tu pulcherrimum exercitum nudum obycies beluis? Quarum vt multitudinem augeant de induſtria Barbari, magnum tamen eſſe numerum etiam ex mendacio intelligo. Quod ſi adhuc penetrare in Indiam certum eſt, regio à Meridie minus vaſta eſt. Qua ſubacta, licebit decurrere in illud mare, quod rebus humanis terminum voluit eſſe natura. Cur circuitu petis gloriam quæ ad manum eſt? Hic quoque occurrit Oceanus. Niſi mauis errare, peruenimus quo tua fortuna ducit. Hæc tecum quàm ſine te cum his loqui malui,

non

*non vti inirem circumſtantis exercitus gratiam, ſed vt vocem loquentium potius quàm gemitum murmurantiū audires. Vt finē orationi Cœnus impoſuit, clamor vndique cum ploratu oritur, regem, patrem, dominum, confuſis appellantium vocibus. Iamque & alij duces, præcipuéque ſeniores, quîs ob ætatem & excuſatio honeſtior erat, & auctoritas maior, eadem precabantur. Ille nec caſtigare obſtinatos, nec mitigare poterat iratos. Itaque inops conſilij deſiluit è tribunali, cludique regiam iuſſit, omnibus, præter aſſuetos, adire prohibitis. Biduū iræ datum eſt, tertio die proceſſit, erigique XII. aras ex quadrato ſaxo monumentum expeditionis ſuæ, munimenta quoque caſtrorum iuſſit extendi, cubiliáque amplioris formæ, quàm pro corporum habitu relinqui, vt ſpeciem omnium augeret poſteritati fallax miraculum. Properè hinc reletens quæ emenſus erat, ad flumen Aceſinem locat caſtra. Ibi fortè Cœnus morbo extinctus eſt, cuius morte ingemuit quidem rex, adiecit tamen propter paucos dies longam orationem eum exorſum, tamquam ſolus Macedoniam viſurus eſſet. Iam in aqua claſſis, quā ædificari iuſſerat, ſtabat. Inter hæc Memnon ex Thraica in ſupplementum equitum, VI. millia, præter eos ab Harpelo peditum VII. millia adduxerat, armáque XXV M. auro & argento cælata pertulerat; quîs diſtributis vetera cremare iuſſit. mille nauigijs aditurus Oceanum, diſcordes & vetera odia retractantes Porum & Taxilem Indiæ reges firmata per affinitatem gratia reliquit in ſuis regnis, ſummo in ædiſican-*

*ædificanda claſſe amborum ſtudio vſus. Oppida quòque duo condidit, quorum alterum Nicæam appellauit, alterum Bucephalon, equi quem amiſerat, memoriæ ac nomini dedicans vrbem. Elephantis deindè & impedimentis terra ſequi iuſſis, ſecundo amne defluxit, quadraginta ferme ſtadia ſingulis diebus procedens, vt opportunis locis exponi ſubindè copiæ poſſent. Peruentum erat in regionem, in qua Hydaſpes amnis Aceſini committitur. hinc decurrit in fineſ Sobiorum. Hi de exercitu Herculis maiores ſuos eſſe memorant, ægros relictos ſe, cepiſſe ſedem, quam obtinebant. Pelles ferarum pro veste, clauæ tela erãt. Multáque etiam cùm Græci mores exoleuiſſent, ſtirpis oſtentabant veſtigia. Hinc excenſione facta CC. & L. ſtadia proceſſit. Depopulatúſque regionem, oppidum caput eius corona cepit. XL. peditum millia alia gens in ripa fluminum oppoſuerat, quæ amnè ſuperato in fugã compulit, incluſóſque mœnibus expugnat. Puberes interfecti ſunt, ceteri venierunt. Alteram deinde vrbem expugnare adortus, magnáque vi defendentium pulſus, multos Macedonum amiſit. Sed cùm in obſidione perſeueraſſet, oppidani deſperatâ ſalute ignem ſubiecere tectis, ſe quoque ac liberos coniugéſque incendio cremant. Quod cùm ipſi augerent, hoſtes extinguerent, noua forma pugnæ erat. Delebant incolæ vrbem, hoſtes defendebant: adeò etiam naturæ vera bellum in cõtrarium mutat. Arx erat oppidi intacta, in qua præſidiũ dereliquit. Ipſe nauigio circumuectus eſt arcem: quippe III. flumina tota India præter Gangem maxima, munimenta*

*menta arcis applicant vndas. A ſeptentrione Indus alluit, à meridie Aceſines Hydaſpi confunditur. Ceterùm amnium cœtus maritimis ſimiles fluctus mouet, multóque ac turbido limo, aquarum concurſu ſubindè turbatur, itérque quà meant nauigia, in tenuem alueum cogitur. Itaque cùm crebri fluctus ſe inueherent, & nauium hinc proras, hinc latera pulſarent, ſubducere nautæ cœperunt. Sed miniſteria eorum hinc cœtu, hinc prærapida celeritate fluminum occupantur. In oculis duo maiora nauigia ſubmerſa ſunt: leuiora, cùm & ipſa nequirent regi, in ripam tamen innoxia expulſa ſunt. Ipſe rex in rapidiſſimos vertices incidit. Quibus intorta nauis obliqua, & gubernaculi impatiens, agebatur. Iam veſtē detraxerat corpori, proiecturus ſemet in flumen: amicique vt exciperent eum, haud procul nabant: apparebatq; anceps periculum tam nataturi, quàm nauigare perſeuerantis. Ergo ingenti certamine concitant remos, quantáque vis humana eſſe poterat, admota eſt, vt fluctus qui ſe inuehebant, euerberarentur. Findi crederes vndas, & retro gurgites cedere. Quibus tandem nauis erepta, non tamen ripæ applicabatur, ſed in proximum vadum illiditur. Cum amni bellum fuiſſe crederes. Ergo aris pro numero fluminum poſitis, ſacrificióque facto, XXX. ſtadia proceſſit. Indè ventum eſt in regionem Oxydracarum Mallorūmque, quos alias bellare inter ſe ſolitos, tunc periculi ſocietas iunxerat. IX. millia iuniorum peditum in armis erant, præter hos equitum X M. DCCCCq; quadrigæ. At Macedones*

*qui omni diſcrimine iam defunctos ſe eſſe credide-rant, poſtquam integrum bellum cum ferociſſimis Indiæ gentibus ſupereſſe cognouerunt, improuiſo metu territi, rurſus ſeditioſis vocibus regem increpare cœperunt, Gangem amnem, & quæ vltra eſſent, coactos tranſmittere, non tamen finiſſe, ſed mutaſſe bellum, indomitis gentibus ſe obiectos, vt ſanguine ſuo aperirent ei Oceanum. Trahi extra ſidera & ſolem, cogique adire quæ mortalium oculis natura ſubduxerat. Nouis identidem armis nouos hoſtes exiſtere. Quos vt omnes fundant, fugentqúe, quod præmium ipſos manere? Caliginem ac tenebras, & perpetuã noctem profundo incubantem, repletum immanium beluarum gregibus fretum, immobiles vndas, in quibus emoriens natura defecerit. Rex non ſua, ſed militum ſolicitudine anxius, concione aduocata docet imbelles eſſe, quos metuant. Nihil deinde præter has gentes obſtare, quo minus terrarum ſpatia emenſi ad finem ſimul mundi laborémque perueniant. Ceſſiſſe illis metuentibus Gangem, & multitudinem nationum, quæ vltra amnem eſſent, declinaſſe iter eo, vbi par gloria, minus periculum eſſet. Iam proſpicere ſe Oceanum. Iam perflare ad ipſos auram maris, ne inuiderent ſibi laudem quam peteret, Herculis & Liberi patris terminos tranſituro, illos regi ſuo paruo impendio immortalitatem famæ daturos. Paterentur ſe ex India redire, non fugere. Omnis multitudo & maximè militaris mobili impetu fertur. Ita ſeditionis non remedia quàm principia maiora ſunt. Non alias tam alacer cla-*

*mor*

*mor ab exercitu eſt redditus, iubentium duceret dijs ſecundis, æquarétque gloria, quos æmularetur. Lætus his acclamationibus, ad hoſtes protinus caſtra mouit. Validiſſimæ Indorum gentes erant, & bellum impigrè parabant, ducémque ex natione Oxydracarum ſpectatæ virtutis elegerant, qui ſub radicibus montis caſtra poſuit: latéque ignes, vt ſpeciem multitudinis augeret, oſtendit, clamore quoque, ac ſui moris vlulatu identidem acquieſcentes Macedonas fruſtra terrere conatus. Iam lux appetebat, cùm rex fiduciæ ac ſpei plenus alacres milites arma capere, & exire in aciem iubet. Sed metu ne an oborta ſeditione inter ipſos, ſubitò profugerunt Barbari. Certè auios montes & impeditos occupauerunt. Quorum agmen rex fruſtra perſecutus, impedimenta cepit. Peruentum deinde eſt ad oppidum Oxydracarum, in quod plerique confugerant, haud maiore fiducia mœnium quàm armorum. Iam admouebat rex, cùm vates monere eum cœpit, ne committeret, aut certè differret obſidionem, vitæ eius periculum oſtendi. Rex Demophoonta (is namque vates erat) intuens, Si quis, inquit te, arti tuæ intentum, & exta ſpectantem ſic interpellet, non dubitem, quin incommodus ac moleſtus videri tibi poſſit. Et cùm ille ita prorſus futurum reſpondiſſet, Cenſes ne, inquit, tantas res, non pecudum fibras ante oculos habenti, vllum eſſe maius impedimẽtum, quàm vatem ſuperſtitione captum? Nec diutius quàm reſpondit moratus, admoueri iubet ſcalas: cunctantibúſque ceteris, euadit in murum. Anguſta*

*muri corona erat, non pinnæ ſicut alibi faſtigiū eius diſtinxerant, ſed perpetua lorica obducta tranſitum ſepſerat. Itaque rex hærebat magis, quàm ſtabat in margine, clypeo vndique incidentia tela propulſans. Nam vndique eminus ex turribus petebatur. Nec ſubire milites poterant, quia ſuperne vi telorum obruebantur. Tandem magnitudinem periculi pudor vicit: quippe cernebant cunctatione ſua dedi hoſtibus regem. Sed feſtinando morabātur auxilia. Nam dum pro ſe quiſque certat euadere, onerauere ſcalas, quîs non ſufficientibus deuoluti vnicam ſpem regis fefellerunt. Stabat enim in conſpectu tanti exercitus velut in ſolitudine deſtitutus. Iamque læuam, qua clypeum ad ictus circunferebat, laſſauerat, clamantibus amicis, vt ad ipſos deſiliret, ſtabantq; excepturi, cùm ille rem auſus eſt incredibilem atque inauditam, multóque magis ad famam temeritatis quàm gloriæ inſignem. Nanque in vrbem hoſtium plenam præcipiti ſaltu ſemet ipſe immiſit, cùm vix ſperare poſſet dimicantem certè & non inultum eſſe moriturum: quippe antequam aſſurgeret, opprimi poterat, & capi viuus: ſed fortè ita librauerat corpus, vt ſe pedibus exciperet. Itaque ſtans init pugnam, & ne circuiri poſſet, fortuna prouiderat. Vetuſta arbor haud procul muro ramos multa fronde veſtitos velut de induſtria regem protegentes obiecerat. huius ſpatioſo ſtipiti corpus, ne circuiri poſſet, applicuit, clypeo tela quæ ex aduerſo ingerebantur, excipiens. Nam cùm vnum procul tot manus peterent, nemo tamen audebat propius accedere. Miſſilia ramis plura*

quàm

*quàm clypeo incidebant. Pugnabat pro rege primùm celebrati nominis fama, deindè deſperatio magnum ad honeſtè moriendum incitamentum. Sed cum ſubindè hoſtis afflueret, iam ingentem vim telorum exceperat clypeo, iam galeā ſaxa perfregerant, iam continuo labore grauia genua ſucciderāt. Itaque contemtim & incautè qui proximi ſteterant incurrerunt, è quibus duos gladio ita excepit, vt ante ipſum exanimes procūberent. Nec cuiquā deinde propius inceſſendi eum animus fuit. Procul iacula ſagittáſque mittebant. Ille ad omnes ictus expoſitus ægrè iam exceptum poplitibus corpus tuebatur, donec Indus duorum cubitorum ſagittam (namque Indis vt antea diximus, huius magnitudinis ſagittæ erant) ita excuſſit, vt per thoracē paullum ſuper latus dextrum infigeretur. Quo vulnere afflictus, magnà vi ſanguinis emicante remiſit arma, moribundo ſimilis, adeoq; reſolutus, vt ne ad vellendum quidem telum ſufficeret dextra. Itaque ad ſpoliandum corpus, qui vulnerauerat, alacer gaudio accurrit. Quem vt iniicere corpori ſuo manus ſenſit, credo, vltimi dedecoris indignitate commotus, linquentem reuocauit animum, & nudum hoſtis latus ſubiecto mucrone hauſit. Iacebant circa regem tria corpora, procul ſtupentibus ceteris. Ille vt antequam vltimus ſpiritus deficeret, dimicans iam extingueretur, clypeo ſe alleuare conatus eſt, & poſtquam ad connitendum nihil ſupererat virium, dextra impendentes ramos complexus tentabat aſſurgere. Sed ne ſic quidem potens corporis rurſus in genua procumbit, manu prouocans hoſtes,*

 *ſi quis*

*ſi quis congredi auderet. Tandem Peuceſtes per aliam oppidi partem deturbatis propugnatoribus muri veſtigia perſequens regis, ſuperuenit. Quo conſpecto Alexander iam non vitæ ſuæ, ſed mortis ſolatium ſuperueniſſe ratus, clypeo fatigatum corpus excepit. Subindè Tymeus, & paullo pòſt Leonatus, huic Ariſtonus ſuperuenit. Indi quoque cùm intra mœnia regem eſſe comperiſſent, omiſſis ceteris illuc concurrunt, vrgebantqúe protegentes, ex quibus Timeus multis aduerſo corpore vulneribus acceptis, egregiáque edita pugna cecidit. Peuceſtes quoque tribus iaculis confoſſus, non ſe tamen ſcuto, ſed regem tuebatur. Leonatus dum auidè ruentes Barbaros ſubmòuet, ceruice grauiter icta ſemianimis procubuit ante regis pedes. Iam & Peuceſtes vulneribus fatigatus ſubmiſerat clypeum. In Ariſtono ſpes vltima hærebat. Hic quoque grauiter ſaucius tantam vim hoſtium vltra ſuſtinere non poterat. Inter hæc ad Macedones regem cecidiſſe perlata eſt fama. Terruiſſet alios, quod illos incitauit. Namque periculi omnis immemores, dolabris perfregere murum, & qua moliti erant aditum, irrupere in vrbem, Indosq́; plures fugientes quàm congredi auſos ceciderunt. Non ſenibus, non feminis, non infantibus parcitur. Quiſquis occurrerat, ab illo vulneratū regem eſſe credebant. Tandemq́; internecione hoſtium iuſtæ iræ parētatum eſt. Ptolemæum, qui poſtea regnauit, pugnæ affuiſſe, auctor eſt Clytarchus, & Timagenes. Sed ipſe ſcilicet gloriæ ſuæ non refragatus, abſuiſſe ſe miſſum in expeditionem, memoriæ tradidit. Tanta componen-*

*tium*

*tium vetuſta rerum monumẽta vel ſecuritas, vel par huic vitium credulitas fuit. Rege in tabernaculum relato, medici lignum ſagittæ corpori infixum, ita ne ſpiculum moueretur, abſcindunt. Corpore deinde nudato, animaduertunt hamos ineſſe telo, nec aliter id ſine pernicie corporis extrahi poſſe, quàm vt ſecando vulnus augerent. Ceterùm ne ſecantes profluuium ſanguinis occuparet, verebantur: quippe ingens telum adactum erat, & penetraſſe in viſcera videbatur. Critobolus inter medicos artis eximiæ, ſed in tãto periculo territus, admoueri metuebat, ne in ipſius caput parum proſperæ curationis recideret euẽtus, lachrymantem eum ac metuentem, & ſolicitudine propemodùm exſanguem rex conſpexerat. Quid inquit, quod've tempus exſpectas, & non quamprimùm hoc dolore me ſaltem moriturum liberas? An times ne reus ſis, cùm inſanabile vulnus acceperim? At Critobolus tandem vel finito vel diſſimulato metu, hortari eum cœpit, vt ſe continendum præberet, dum ſpiculum euelleret. Etiam leuem corporis motum noxium fore. Rex cùm affirmaſſet, nihil opus eſſe iis qui ſemet continerent, ſicut præceptum erat, ſine motu præbuit corpus. Igitur patefacto latius vulnere, & ſpiculo euulſo, ingens vis ſanguinis manare cœpit, linquique animo rex, & caligine oculis offuſa veluti moribundus extendi. Cúmque profluuiũ medicamentis fruſtra inhiberent, clamor ſimul atq. ploratus amicorum oritur, regem exſpiraſſe credẽtium. Tandem conſtitit ſanguis, paullatimque animum recepit, & circumſtãtes cœpit agnoſcere. Toto eo die, ac*

*nocte quæ ſecuta eſt, armatus exercitus regiam obſedit, confeſſus omnes vnius ſpiritu viuere. Nec prius receſſerunt, quàm compertum eſt ſomno pauliſper acquieſcere. Hinc certiorem ſpem ſalutis eius in caſtra retulerunt. Rex ſeptem diebus curato vulnere, necdum obducta cicatrice, cùm audiſſet conualuiſſe apud Barbaros famam mortis ſuæ, nauigijs duobus iunctis ſtatui in medium vndique conſpicuum tabernaculum iuſſit, ex quo ſe oſtenderet periſſe credentibus. Conſpectúſque ab incolis, ſpem hoſtium falſo nuncio conceptam inhibuit. Secundo deinde amne defluxit aliquantum interualli à cetera claſſe præcipiens, ne quies perinualido adhuc neceſſaria, pulſu remorum impediretur. Quarto poſtquam nauigare cœperat die, peruenit in regionem deſertam quidem ab incolis, ſed frumento & pecoribus abundantem. Placuit is locus, & ad ſuam & ad militũ requiem. Mos erat principibus amicorum, & cuſtodibus corporis excubare ante prætorium, quoties aduerſa regi valetudo incidiſſet. Hoc tum quoque more ſeruato, vniuerſi cubiculum eius intrant. Ille ſolicitus, ne quid noui afferrent, quia ſimul venerant, percontatur, num hoſtium recẽs nunciaretur aduentus. At Craterus, cui mandatum erat, vt amicorum preces perferret ad eum, Credis ne, inquit, aduentu magis hoſtium, vt iam in vallo conſiſterent, quàm cura ſalutis tuæ, vt nunc eſt tibi vilis, nos eſſe ſolicitos? Quantalibet vis omnium gentium conſpiret in nos, impleat armis viriſque totum orbem, claſſibus maria conſternat, inuſitatas beluas inducat, tu nos præſtabis*

*inuictos. Sed quis deorum hoc Macedoniæ columen ac ſidus diuturnum fore polliceri poteſt, cùm tam auidè manifeſtis periculis offeras corpus, oblitus tot ciuium animas trahere te in caſum? Quis enim tibi ſuperſtes aut optat eſſe aut poteſt? Eò peruenimus, auſpicium atque imperium ſecuti tuum, vndè niſi te reduce nulli ad penates ſuos iter eſt. Qui ſi adhuc de Perſidis regno cum Dario dimicares, & ſi nemo vellet, tamen ne admirari quidem poſſet, tam promtæ eſſe te ad omne diſcrimen audaciæ. Nam vbi paria ſunt periculum ac præmium, & ſecundis rebus amplior fructus eſt, & aduerſis ſolatium maius. Tuo verò capite ignobilem vicum emi quis ferat, non tuorum modo militum, ſed vllius gentis Barbaræ, qui tuam magnitudinem nouit? Horret animus cogitatione rei, quam paullo antè vidimus. Eloqui timeo ad inuicti corporis ſpolia inertiſſimos manus fuiſſe iniecturos, niſi te interceptum miſericos in nos fortuna ſeruaſſet. Totidem proditores, totidem deſertores ſumus, quod te non potuimus perſequi. Vniuerſos licet milites ignominia notes, nemo recuſabit luere id, quod ne admitteret, præſtare non potuit. Patere nos quæſo alio modo eſſe viles tibi. Quocumque iuſſeris, ibimus. Obſcura pericula, & ignobiles pugnas nobis depoſcimus. Temetipſum ad ea ſerua, quæ magnitudinē tuā capiūt. Cito gloria obſoleſcit in ſordidis hoſtibus. Nec quidquā indignius eſt, quàm conſumi eā, vbi nō poſſit oſtendi. Eadem ferè Ptolemæus, & ſimilia ijs ceteri. Iamque confuſis vocibus flentes eum orabant, vt tādem exſatiatæ laudi modum faceret, ac ſaluti ſuæ,*

*id eſt*

*id eſt publicæ parceret. Grata erat regi pietas amicorum. Itaque ſingulos familiarius amplexus conſidere iubet, altiuſq; ſermone repetito, Vobis quidem, inquit, ô fidiſſimi piiſſimique ciuiũ atque amicorum grates ago habeóque, non ſolùm eo nomine, quod hodie ſalutem meam veſtræ præponitis, ſed quòd à primordiis belli nullum erga me beneuolentiæ pignus atque indicium omiſiſtis: adeò vt confitendum ſit, numquam mihi vitam meam fuiſſe tam charam, quàm eſſe cœpit, vt vos diu frui poſſim. Ceterùm nõ eadem eſt cogitatio eorum qui pro me mori optant, & mea qui quidem hanc beniuolẽtiam veſtram virtute meruiſſe me iudico. Vos enim diuturnum fructum ex me, forſitan etiam perpetuum percipere cupitis. Ego me metior non ætatis ſpatio, ſed perennitatis. Licuit paternis opibus contento intra Macedoniæ terminos per otium corporis exſpectare obſcuram & ignobilem ſenectutem. Quamquam ne pigri quidem ſibi fata diſponunt, ſed vnicum bonum diuturnã vitam exiſtimantes, ſæpè acerba mors occupat. Verùm ego, qui non annos meos, ſed victorias numero, ſi munera fortunæ bene computo, diu vixi. Orſus à Macedonia imperium, Græciam teneo. Thraciam, & Illyrios ſubegi. Triballis Mediſque imperito. Aſiam quà Helleſponto, quà rubro mari ſubluitur, poſſideo. Iamque haud procul abſum fine mundi. Quem egreſſus, aliam naturam, aliũ orbem aperire mihi ſtatui. Ex Aſia in Europæ terminos momento vnius horæ tranſiui. Victor vtriuſque regionis poſt nonum regni mei, poſt viceſimũ atque octauum ætatis annũ,*

*videor*

*videor ne vobis in excolenda gloria, cui me vni deuoui, poſſe ceſſare? Ego verò non deero, & vbicumque pugnabo, in theatro terrarum orbis eſſe me credam. Dabo nobilitatem ignobilibus locis. Aperiã cunctis gentibus terras, quas natura longè ſubmouerat. In his operibus extingui mihi (ſi ſors ita feret) pulchrũ eſt. Ea ſtirpe ſum genitus, vt multam prius quàm longam vitam debeam optare. Obſecro vos, cogitate nos perueniſſe in terras, quibus feminæ ob virtutem celeberrimum nomen eſt. Quas vrbes Semiramis condidit? quas gentes redegit in poteſtatem? quanta opera molita eſt? Nondum feminam æquauimus gloria, & iam nos laudis ſatietas cepit? Dij faueant, maiora adhuc reſtant. Sed ita noſtra erunt, quæ nõdum adijmus, ſi nihil paruum duxerimus, in quo magnæ gloriæ locus eſt. Vos modo me ab inteſtina fraude, & domeſticorum inſidijs præſtate ſecurum. Belli Martiſque diſcrimen impauidus ſubibo. Philippus in acie tutior, quàm in theatro fuit. hoſtium manus ſæpè vitauit, ſuorum effugere non valuit. Aliorum quoque regum exitus ſi reputaueritis, plures à ſuis, quàm ab hoſte interemtos numerabitis. Ceterùm quoniam olim rei agitatæ in animo meo, nunc promendæ occaſio oblata eſt; mihi maximus laborum atque operum meorum erit fructus, ſi Olympias mater immortalitati conſecretur, quandoque exceſſerit vita. Hoc ſi licuerit ipſe præſtabo. Si me præceperit fatum, vos mandare mementote. Ac tum quidem amicos dimiſit. Ceterùm per complures dies ibi ſtatiua habuit. Hæc dum in India geruntur,*

*Græci*

*Græci milites nuper in colonias à rege deducti Carabactra, orta inter ipſos ſeditione defecerant, non tam Alexandro infenſi, quàm metu ſupplicij: quippe occiſis quibuſdam popularium, qui validiores erant, arma ſpectare cœperunt. Et Bractriana arce, quæ quaſi negligentius aſſeruata erat, occupata, Barbaros quoque in ſocietatem defectionis impulerant. Athenodorus erat princeps eorum, qui regis quoque nomen aſſumſerat, non tam imperij cupidine, quàm in patriam reuertendi cum ijs, qui auctoritatem ipſius ſequebantur. Huic Bicon quidam nationis eiuſdem, ſed ob æmulationem infeſtus, comparauit inſidias, inuitatúmque ad epulas per Boxum quendam Macerianum in conuiuio occidit. Poſtero die concione aduocata, Bicon, vltro inſidiatum ſibi Athenodorum plerìſque perſuaſerat. Sed alijs ſuſpecta erat fraus Bicōis, & paullatim in plures cœpit manare ſuſpicio. Itaque Græci milites arma capiunt, occiſuri Bicone͂, ſi daretur occaſio. Ceteri principes eorum, iram multitudinis mitigauerunt. Præter ſpem ſuam Bicon præſenti periculo ereptus, paullo poſt inſidiatus auctoribus ſalutis ſuæ eſt: cuius dolo cognito, & ipſum comprehenderunt, & Boxum. Ceterùm Boxum protinus placuit interfici, Biconem etiam per cruciatum necari. Iamque corpori tormenta admouebantur, cùm Græci, incertũ ob quam cauſſam, lymphatis ſimiles ad arma diſcurrunt: quorum fremitu exaudito, qui torquere Biconem iuſſerant, omiſere, veriti ne id facere tumultantium vociferatione prohiberẽtur. Ille, ſicut nudatus erat, peruenit ad Græcos,*

*& miſe-*

*& miſerabilis facies ſupplicio deſtinati in diuerſum animos repentè mutauit, dimittique eum iuſſerunt. Hoc modo pœna bis liberatus, cum ceteris qui colonias à rege attributas reliquerunt, reuertit in patriam. Hæc circa Bactra & Scytharum terminos geſta. Interim regem duarum gentium (de quibus antè dictum eſt) C. legati adeunt. Omnes curru vehebantur, eximia magnitudine corporum, decoro habitu: lineæ veſtes intextæ auro, purpuráque diſtinctæ. Ei ſe dedere ipſos, vrbes agróſque referebant, per tot ætates inuiolatam libertatem illius primùm fidei ditionique permiſſuros. Deos ſibi deditionis auctores, non metum: quippe intactis viribus iugũ excipere. Rex conſilio habito deditos in fidem accepit, ſtipendio quod Arachoſiis vtraque natio penſitabat, impoſito. Præterea II. millia & D. equites imperati: & omnia obedienter à Barbaris facta. Inuitatis deinde ad epulas legatis gentium, reguliſque, exornari conuiuium iuſſit. Centum aurei lecti modicis interuallis poſiti erant. Lectis circumdederant aulæa purpura auróque fulgentia; quidquid aut apud Perſas vetere luxu, aut apud Macedonas noua immutatione corruptum erat, confuſis vtriuſque gentis vitiis, in illo conuiuio oſtendens. Intereat epulis Dioxippus Athenienſis pugil nobilis, & ob eximiam virtutem virium regi pernotus & gratus. Inuidi malignique increpabant per ſeria & ludum, ſaginati corporis ſequi inutilem beluam. Cùm ipſi prœlium inirent, oleo madentem præparare ventrem epulis. Eadem igitur in conuiuio Horratas Macedo iam temulentus exprobrare*

*probrare ei cœpit, & poſtulare vt ſi vir eſſet, poſterò die ſecum ferro decerneret: regem tandem vel de ſua temeritate, vel de illius ignauia iudicaturum. Et à Dioxippo contemtim militarem eludente ferociam accepta conditio eſt. Ac poſtero die rex, cùm etiam acrius certamen expoſcerent, quia deterrere nõn poterat, deſtinata exſequi paſſus eſt. Ingens hic militum, inter quos erant Græci qui Dioxippo ſtudebãt, conuenerat multitudo. Macedo iuſta arma ſumſerat, æreum clypeum, haſtam quam Sariſſam vocãt, læua tenens, dextra lanceam, gladióque cinctus velut cum pluribus ſimul dimicaturus. Dioxippus oleò nitens & coronatus, læua puniceum amiculum, dextra validum nodosúmque ſtipitem præferebat. Ea ipſa res omnium animos exſpectatione ſuſpenderat: quippe armato congredi nudum, dementia, non temeritas videbatur. Igitur Macedo haud dubius eminus interfici poſſe lanceam emiſit, quàm Dioxippus cùm exigua corporis declinatione vitaſſet, antequam ille haſtam transferret in dextram, aſſiluit, & ſtipite mediam eam fregit. Amiſſo vtroque telo Macedo gladium cœperat ſtringere; quem occupatum complexu pedibus repentè ſubductis Dioxippus arietauit in terram: ereptóque gladio, pedem ſuper ceruicem iacentis impoſuit, ſtipitem intentans, eliſurúſque eo victum, ni prohibitus eſſet à rege. Triſtis ſpectaculi euentus non Macedonibus modo, ſed etiam Alexandro fuit, maximè quia Barbari affuerant: quippe celebratam Macedonum fortitudinem ad ludibrium recidiſſe. Hinc ad criminationem inuidorum*

*rum*

*rum adapertæ ſunt regis aures. Et poſt paucos dies inter epulas aureum poculum ex compoſito ſubducitur: miniſtrique quaſi amiſiſſent quod amouerant, regem adeunt. Sæpè minus eſt conſtantiæ in rubore, quàm in culpa. Coniectum oculorum, quibus vt fur deſtinabatur, Dioxippus ferre non potuit. Et cùm exceſſiſſet conuiuio, literis conſcriptis quæ regi redderentur, ferro ſe interemit. Grauiter mortem eius tulit rex, exiſtimans indignationis eſſe non pœnitẽtiæ teſtem, vtique poſtquam falſo inſimulatum eum, nimium inuidorum gaudium oſtendit. Indorum legati dimiſſi domos paucis pòſt diebus cũ donis reuertuntur. CCC. erant equi, mille XXX. currus, quos quadriiugi equi ducebant. Lineæ veſtis aliquãtum, mille ſcuta Indica, & ferri candidi talenta centum, leonéſque raræ magnitudinis, & tigres, vtrumque animal ad manſuetudinem domitum. Lacertarum quoq. ingentium pelles, & dorſa teſtudinũ. Cratero deinde imperat rex, haud procul amne per quẽ erat ipſe nauigaturus, copias duceret. Eos autẽ qui comitari eũ ſolebant, imponit in naues, & in fines Mallorum ſecundo amne deuehitur. Indè Sabracas adiit validã Indiæ gentem, quæ populi non regum imperio regebatur. VI. millia peditũ habebant, equitũ VIII. millia. has copias currus D. ſequebãtur. Tres duces ſpectatos virtute bellica elegerant. At qui in agris erant proximi flumini (frequentes autẽ vicos maximè in ripa habebãt) vt videre totũ amnem, quà proſpici poterat, nauigiis conſtratum, & tot militum arma fulgentia, territi noua facie, deorum exercitum,*

*& alium*

*& alium Liberum patrem, celebre in illis gentibus nomen, aduentare credebant. Hinc militum clamor, hinc remorum pulſus, variæque nautarum voces hortantium, pauidas aures impleuerant. Ergo vniuerſi ad eos qui in armis erant, currunt, furere clamitantes, & cum dijs prœlium inituros. Nauigia non poſſe numerari, quæ inuictos viros veherent. Tantúmque in exercitum ſuorum intulere terroris, vt legatos mitterent gentem dedituros. His in fidem acceptis, ad alias deinde gentes quarto die peruenit. Nihilo plus animi his fuit, quàm ceteris fuerat. Itaque oppido ibi condito, quod Alexandriam appellari iuſſerat, fines eorum qui Muſicani appellantur, intrauit. Hic de Teriolte Satrape, quem Paracamiſadis præfecerat, iiſdem arguentibus cognouit; multáque auarè ac ſuperbè feciſſe conuictum interfici iuſſit. Oxatres prætor Bactrianorum non abſolutus modò, ſed etiam iure amoris amplioris imperij donatus eſt finibus. Muſicanis deinde in ditionē redactis, vrbi eorum præſidium impoſuit. Indè Præſtos & ipſam Indiæ gentem peruentum eſt. Porticanus rex erat, qui ſe munitæ vrbi cum magna manu popularium incluſerat. Hanc Alexander tertio die quàm cœperat obſidere, expugnauit. Et Porticanus cùm in arcem confugiſſet, legatos de conditione deditionis miſit ad regem. Sed antequam adirent eum, duæ turres cum ingenti fragore prociderant, per quarum ruinas Macedones euaſere in arcem; qua capta Porticanus cum paucis repugnans occiditur. Diruta igitur arce, & omnibus captiuis venundatis, Samij*

*regis*

*regis fines ingreſſus eſt. Multiſque oppidis in fidem acceptis, validiſſimam gentis vrbem cuniculo cepit. Barbaris ſimile monſtri viſum eſt, rudibus militarium operum: quippe in media ferme vrbe armati è terra exiſtebant, nullo ſuffoſſi ſpecus antè veſtigio facto. DCCC. Indorum in ea regione cæſa Clytarchus eſt auctor, multoſq; captiuos ſub corona veniſſe. Rurſus Muſicani defecerunt, ad quos opprimendos miſſus eſt Phyton, qui captum principem gentis, eundémque defectionis auctorem adduxit ad regẽ. Quo Alexander in crucem ſublato, rurſus amnem, in quo claſſem exſpectare ſe iuſſerat, repetit. Quarto deinde die ſecundo amne peruenit ad oppidum, quod in regno erat Sami. Nuper ſe ille dediderat, ſed oppidani detrectabant imperium, & clauſerant portas. Quorum paucitate contemta rex D. Agrianos mœnia ſubire iuſſit, & ſenſim recedentes elicere extra muros hoſtem, ſecuturum profectò ſi fugere eos crederet. Agriani (ſicut imperatum erat) laceſſito hoſte, ſubitò terga verterunt; quos Barbari effuſe ſequentes, in alios, inter quos ipſe rex erat, incidunt. Renouato ergo prœlio, ex III. millibus Barbarorum DC. cœſi ſunt, mille capti, ceteri mœnibus vrbis incluſi. Sed non vt prima ſpecie læta victoria, ita euentu quoque fuit: quippe Barbari veneno tinxerant gladios. Itaque ſaucij ſubinde exſpirabãt. Nec cauſſa tam ſtrenuæ mortis excogitari poterat à medicis, cùm etiam leues plagæ inſanabiles eſſent. Barbari autem ſperauerant incautum & temerarium regem excipi poſſe. Et fortè inter promtiſſimos dimicans*

*Ducibus deinde ſumtis amnis peritis, defluxit ad inſulam medio ferme alueo enatam. Ibi diutius ſubſiſtere coactus, quia duces ſocordius aſſeruati profugerãt; miſit qui cõquirerent alios: ne repertis pernicax cupido inceſſit viſendi Oceanum, adeundiq́ terminos mundi ſine regionis peritis, flumini ignoto caput ſuũ tótque fortiſſimorum virorum ſalutem permittere. Nauigabant ergo omnium per quæ ferebantur ignari. quantum indè abeſſet mare, quæ gentes colerent, quàm placidum amnis os, quàm patiens longarum nauium eſſet, anceps & cæca æſtimatio augurabatur. Unum erat temeritatis ſolatium, perpetua felicitas. Iam CCCC. ſtadia proceſſerant, cùm gubernatores agnoſcere ipſos auram maris, & haud procul videri ſibi Oceanum abeſſe indicant regi. Lætus ille hortari nauticos cœpit, incumberent remis. Adeſſe finem laboris omnibus votis expetitum. Iam nihil gloriæ deeſſe, nihil obſtare virtuti. Sine vllo Martis diſcrimine, ſine ſanguine orbem terræ ab illis capi. Nec naturam quidem longius poſſe procedere. Breui incognita niſi immortalibus eſſe viſuros. Paucos tamen nauigio emiſit in ripam qui agreſtes vagos exciperẽt, è quibus certiora noſci poſſe ſperabat. Illi ſcrutati omnia tuguria, tandem latentes reperere. Qui interrogati quàm procul abeſſent mari, reſponderũt nullum ipſos mare ne fama quidem accepiſſe: ceterùm tertio die perueniri poſſe ad aquam amaram, quæ corrumperet dulcem. Intellectum eſt mare deſtinari ab ignaris naturæ eius. Itaque ingẽti alacritatẽ nautici remigãt, & proximo quoq. die, quo propius*

*ſpes admouebatur, creſcebat ardor animorum. Tertio iam die mixtum flumini ſubibat mare, leni adhuc æſtu confundente diſpares vndas. Tum aliam inſulam medio amni ſitam euecti paullo lenius, quia curſus æſtu reuerberabatur, applicant claſſem, & ad commeatus petendos diſcurrunt ſecuri caſus eius qui ſuperuenit ignaris. Tertia ferme hora erat, cùm ſtata vice Oceanus exæſtuans inuehi cœpit, & retrò flumen vrgere. Quod primo coërcitum, deindè vehementius pulſum maiore impetu aduerſum agebatur, quàm torrentia præcipiti alueo incurrunt. Ignota vulgo freti natura erat, monſtráque & iræ deûm indicia cernere videbantur, identidem intumeſcens mare, & in campos paullo antè ſiccos deſcendere ſuperfuſum. Iamque leuatis nauigijs, & tota claſſe diſperſa, qui expoſiti erant, vndique ad naues trepidi & improuiſo malo attoniti recurrunt. Sed in tumultu feſtinatio quoque tarda eſt. Hi contis nauigia pellebant, hi dum remos aptari prohibebant, conſiderant. Quidam enauigare properantes, ſed non exſpectatis qui ſimul eſſe debebant, clauda & inhabilia nauigia languidè moliebantur. Aliæ nauium inconſultè ruentes non receperant, pariterq; & multitudo & paucitas feſtinantes morabatur. Clamor hinc exſpectare, hinc ire iubentium, diſſonæq; voces nuſquam idem ac vnum tendentium, non oculorum modo vſum, ſed etiam aurium abſtulerant. Ne in gubernatoribus quidem quidquam opis erat, quorum nec exaudiri vox à tumultuantibus poterat, nec imperium à territis incompoſitiſque ſeruari. Ergo*

*collidi*

collidi inter ſe naues, abſtergerique inuicem remi, & alij aliorum nauigia vrgere cœperunt. Crederes non vnius exercitus claſſem vehi, ſed duorum nauale iniſſe certamen. Incutiebantur puppibus proræ, premebantur à ſequentibus qui antecedentes turbauerant. iurgantium ira perueniebat etiam ad manus. Iamque æſtus totos circa flumen campos inundauerat, tumulis duntaxat eminentibus velut inſulis paruis, in quos plerique trepidi omiſſis nauigijs enare properant. Diſperſa claſſis partim in præalta aqua ſtabat, qua ſubſederant valles, partim in vado hærebat, vtcumque inæquale terræ faſtigium occupauerant vndæ. Cum ſubitò nouus & priſtino maior terror incutitur, reciprocare cœpit mare, magno tractu aquis in ſuum fretum recurrentibus, reddebátque terras paullo antè profundo ſalo merſas. Igitur deſtituta nauigia alia præcipitantur in proras, alia in latera procumbũt. Strati erant campi ſarcinis, armis, auulſarum tabularum, remorúmque fragmentis. Miles nec egredi in terram, nec in naue ſubſiſtere audebat, identidem præſentibus grauiora quæ ſequerentur exſpectans. Vix quæ perpetiebantur, videre ipſos credebant. in ſicco naufragia, in amni mare. nec finis malorum, quippe æſtum paullo pòſt mare relaturum, quo nauigia alleuarentur, ignari, famem & vltima ſibimet ominabantur. Beluæ quoquo fluctibus deſtitutæ terribiles vagabantur. Iámque nox appetebat, & regem quoque deſperatio ſalutis ægritudine affecerat: non tamen inuictum animum curæ obruunt, quin tota nocte præſideret in ſpeculis, equi-

*téſque præmitteret ad os amnis, vt cùm mare rurſus exæſtuare ſenſiſſent, procederent. Nauigia quoque & lacerata refici, & euerſa fluctibus erigi iubet, paratóſque eſſe & intentos cùm rurſus mare terras inundaſſet. Tota ea nocte inter vigilias adhortationeſq; conſumta, celeriter equites ingenti curſu refugere, & ſecutus eſt æſtus. Qui primo aquis leni tractu ſubeuntibus cœpit leuare nauigia; mox totis campis inundans etiam impulit claſſem: plauſúſque militum nauticorúmque inſperatam ſalutem immodico celebrātium gaudio, litoribus ripiſque reſonabat. Vndè tantum rediſſet ſubitò mare; quo pridie refugiſſet; quænam eſſet eiuſdem elementi natura modò diſcors, modò imperio temporum obnoxia, mirabundi requirebant. Rex cùm ex eo quod acciderat, coniectaret poſt ſolis ortum ſtatum tempus eſſe, media nocte vt æſtum occuparet, cum paucis nauigijs ſecundo amne defluxit: euectúſque os eius CCCC. ſtadia proceſſit in mare. tandem voti ſui compos, præſidibuſq; & maris & locorum dijs ſacrificio facto, ad claſſem redijt. Hinc aduerſum flumen ſubit claſſis, & altero die appulſa eſt, haud procul lacu ſalſo, cuius incognita nàtura pleróſque decepit temere ingreſſos aquam: quippe ſcabies corpora inuaſit, & contagium morbi etiam in alios vulgatum eſt. Oleum remedio fuit. Leonato deinde præmiſſo vt puteos foderet, qua terreſtri itinere ducturus exercitum videbatur, quippe ſicca erat regio, ipſe cum copijs ſubſtitit vernum tempus exſpectans. Interim & vrbes pleráſque cōdidit. Nearcho atq. Oneſicrito nauticæ rei peritis imperauit,*

*nit, vt validiſſimas nauium deducerent in Oceanũ: progreſſiq́; quod tutò poſſent naturã maris noſcerent; vel eodem amne vel Euphrate ſubire eos poſſe, cùm reuerti ad ſe vellent. Iámque mitigata hyeme, & nauibus quæ inutiles videbantur crematis, terra ducebat exercitum. Nonis caſtris in regionem Abaritarum, indè totidem diebus in Cedruſiorum peruentum eſt. Liber hic populus cõcilio habito dedidit ſe: nec quidquam deditis præter commeatus imperatum eſt. Quinto hinc die venit ad flumen, Arabon incolæ appellant. Regio deſerta, & aquarum inops excipit, quàm emenſus in Noritas tranſit. Ibi maiorem exercitus partem Epheſtioni tradidit, leuem armaturam cum Ptolemæo Leonatóque partitus eſt. Tria ſimul agmina populabantur Indos, magnæq́ue prædæ actæ ſunt. Maritimos Ptolemæus, ceteros ipſe rex, & ab alia parte Leonatus vrebant. In hac quoque regione vrbem condidit, deductique ſunt in eam Arachoſij. Hinc peruenit ad maritimos Indos: deſertam vaſtamq́; regionem latè tenent: ac ne cum finitimis quidem vllo commercij iure miſcẽtur. Ipſa ſolitudo natura quoque immitia efferauit ingenia. Prominent vngues numquam reciſi. Comæ hirſutæ & intonſæ ſunt. Tuguria conchis, & ceteris purgamentis maris ſtruunt. Ferarũ pellibus tecti, piſcibus ſole duratis, & maiorum quoq. beluarũ, quas fluctus eijcit, carne veſcuntur. Conſumtis igitur alimentis Macedones primo inopiam, deinde ad vltimum famem ſentire cœperunt, radices palmarum (namque ſola ea arbor gignitur) vbiq. rimantes. Sed cùm hæc*

*quoque alimẽta defecerant, iumenta cædere aggreſſi, ne equis quidem abſtinebant: & cùm deeſſent quæ ſarcinas veherent, ſpolia de hoſtibus, propter quæ vltima Orientis peragrauerant, cremabant incendio. Famem deinde peſtilentia ſecuta eſt: quippe inſalubrium ciborum noui ſucci, ad hoc itineris labor, & ægritudo animi vulgauerant morbos, & nec manere ſine clade, nec progredi poterãt. Manentes fames, progreſſos acrior peſtilentia vrgebat. Ergo ſtrati erãt campi penè pluribus ſemiuiuis, quàm cadaueribus. Ac ne leuius quidem ægri ſequi poterant; quippe agmen raptim agebatur, tantum ſingulis ad ſpem ſalutis ipſos proficere credentibus, quantum itineris feſtinando præciperent. Igitur qui defecerant, notos ignotóſque, vt alleuarentur, orabant. Sed nec iumenta erant quibus excipi poſſent, & miles vix arma portabat, imminentiſque etiam ipſis facies mali ante oculos erat. Ergo ſæpius reuocati ne reſpicere quidem ſuos ſuſtinebant, miſericordia in formidinem verſa. Illi relicti, deos teſtes, & ſacra communia, regiſque implorabant opem: cumque fruſtra ſurdas aures fatigarent, in rabiem deſperatione verſi, parem ſuo exitum, ſimiléſque ipſis amicos & contubernales precabantur. Rex dolore ſimul ac pudore anxius, quia cauſſa tantæ cladis ipſe eſſet, ad Phrataphernem Parthinorum Satrapem miſit, qui iuberet camelis cocta cibaria afferre. Alios quoque finitimarum regionum præfectos certiores neceſſitatis ſuæ fecit: nec ceſſatum eſt ab his. Itaque fame duntaxat vindicatus exercitus, tandem in Cedroſiæ fines perducitur.*

*Omni-*

*Omnium rerum ſolo fertilis regio eſt, in qua ſtatiua habuit, vt vexatos milites quiete firmaret. Hic Leonati literas accipit, conflixiſſe ipſum cum octo millibus peditum & CCCC. equitibus Noritarum, proſpero euentu. A Cratero quoque nuncius venit Ozinem & Zariaſpem nobiles Perſas defectionem, moliẽtes oppreſſos à ſe, in vinculis eſſe. Præpoſito igitur regioni Siburtio (namque Memnon præfectus eius nuper interierat morbo) in Carmaniā ipſe proceſſit. Aſpaſtis erat Satrapes gentis, ſuſpectus res nouare voluiſſe dum in India rex eſt. Quem occurrentem diſſimulata ira comiter allocutus, dum exploraret quæ delata erant, in eodem honore habuit: cùm Indiæ præfecti (ſicut imperatum erat) equorum, iumentorum iugalium vim ingentem, ex omni quæ ſub imperio erat regione miſiſſent, quibus deerant impedimenta, reſtituit. Arma quoque ad priſtinum refecta ſunt cultum, quippe haud procul à Perſide aberant, non pacata modo, ſed etiam opulenta. Igitur (vt ſuprà dictum eſt) æmulatus patris Liberi non gloriam ſolum, quam ex illis gentibus deportauerat, ſed etiam famam, ſiue illud triumphus fuit ab eo primùm inſtitutus, ſiue bacchantium luſus, ſtatuit imitari, animo ſuper humanum faſtigium elato. Vicos, per quod iter erat, floribus coroniſque ſterni iubet: Liminibus ædium crateras vino repletos, & alia eximiæ magnitudinis vaſa diſponi: Vehicula deinde conſtrata, vt plures capere milites poſſent, in tabernaculorum modum ornari, alia candidis velis, alia veſte pretioſa. Primi ibant amici, & cohors regia*

*varijs redimita floribus coroniſque. Alibi tubicinū cantus, alibi lyræ ſonus audiebatur. Item in vehiculis pro copia cuiuſque adornatis comeſſabundus exercitus, armis, quæ maximè decora erant, circumpendentibus. ipſum conuiuáſque currus vehebat, crateris aureis, eiuſdémque materiæ ingentibus poculis prægrauis. Hoc modo per dies VII. bacchabūdum agmen inceſſit. Parata præda, ſi quid victis ſaltem aduerſus comeſſantes animi fuiſſet, mille herculè viri modo & ſobrij VII. dierum crapula graues in ſuo triumpho capere potuerunt. Sed fortuna, quæ rebus famam pretiúmque conſtituit, hoc quoque militiæ probrum vertit in gloriam, & præſens ætas, & poſteritas deinde mirata eſt per gentes nondum ſatis domitas inceſſiſſe temulentos: Barbaris, quod temeritas erat, fiduciam eſſe credentibus. Hunc apparatum carnifex ſequebatur: quippe Satrapes Aſpaſtis (de quo antè dictum eſt) interfici iuſſus eſt: adeò nec luxuriæ quidquam crudelitas, nec crudelitati luxuria obſtat.*

# Q. CVRTII RVFI
## HISTORIARVM MAGNI ALEXANDRI MAcedonis,
### LIBER DECIMVS.

ISDEM *ferè diebus Cleander & Sitalces, & cum Agathone Eracon ſuperueniunt,*

*runt, qui Parmenionem iuſſu regis occiderant, V. millia peditum cum equitibus mille. Sed & accuſatores eos è prouincia, cui præfuerant, ſequebantur; nec tot facinora, quot admiſerant, compenſare poterant cædis perquam gratæ regi miniſterio: quippe cùm omnia prophana ſpoliaſſent, ne ſacris quidem abſtinuerant, virginèſque & principes feminarum ſtupra perpeſſæ corporum ludibria deflebant. Inuiſum Macedonum nomen auaritia eorum ac libido Barbaris fecerat. Inter omnes tamen eminebat Cleandri furor, qui nobilem virginem conſtupratam ſeruo ſuo pellicem dederat. Plerique amicorum Alexandri non tam criminum, quæ palam obijciebantur, atrocitatem, quàm memoriam occiſi per illos Parmenionis, quod tacitum prodeſſe reis apud regem poterat, intuebantur, læti recidiſſe iram in iræ miniſtros, nec vllam potentiam ſcelere quæſitam cuiquam eſſe diuturnam. Rex cognita cauſſa pronunciauit, ab accuſatoribus vnum & id maximum crimen eſſe prateritum, deſperationem ſalutis ſuæ. numquam enim talia auſuros qui ipſum ex India ſoſpitē aut optaſſent reuerti, aut credidiſſent reuerſurū. Igitur hos quidem vinxit: D C. autem militum, qui ſæuitiæ eorum miniſtri fuerāt, interfici iuſſit. Eodem die ſumtum eſt ſupplicium de his quoque quos auctores defectionis Perſarū Craterus adduxerat. Haud multo pòſt Nearchus & Oneſicritus, quos longius in Oceanum procedere iuſſerat, ſuperueniunt. Nunciabant autem quædam audita, alia comperta. Inſulam oſtio amnis ſubiectam auro abundare, inopem*

*eque-*

*equorum eſſe; ſingulos eos compererant ab ÿs qui ex continenti traÿcere auderent, ſingulis talentis emi. Plenum eſſe beluarum mare, æſtu ſecundo eas ferri, magnarum nauium corpora æquantes; truci cantu deterritas ſequi claſſem, cum magno æquoris ſtrepitu velut demerſa nauigia ſubiſſe aquas. Cetera incolis crediderant: inter quæ, rubrum mare non à colore vndarum, vt plerique crederent, ſed ab Erythro rege appellari. Eſſe haud procul à continenti inſulam palmetis frequentibus conſitam, & in medio fere nemore columnam eminere Erythri regis monumentum, litteris gentis eius ſcriptam. Adÿciebant nauigia quæ lixas mercatoréſque vexiſſent, famam auri ſecutis gubernatoribus, in inſulam eſſe tranſmiſſa, nec deinde ab his poſtea viſa. Rex cognoſcendi plura cupidine accenſus, rurſus eos terram legere iubet, donec ad Euphratis appellerent claſſem, indè aduerſo amne Babilonia ſubituros. Ipſe animo infinita complexus, ſtatuerat omni ad Orientem maritima regione perdomita, ex Syria petere Africam, Carthagini infenſus; indè Numidiæ ſolitudinibus peragratis curſum Gadis dirigere. ibi namque columnas Herculis eſſe fama vulgauerat. Hiſpanias deinde, quas Iberiam Græci à flumine Ibero vocabant, adire, & præteruehi Alpes, Italiæqúe oram, vndè in Epirum breuis eſt curſus. Igitur Meſopotamiæ prætoribus imperauit, materia in Libano monte cæſa, deuectáque ad vrbem Syriæ Thapſagas, ingentium carinas nauium ponere, ſeptiremes omnes eſſe, deducique Babylona. Cypriorum regibus imperatum, vt*

*as*

*as ſtupámque & vela præberent. Hæc agenti, Pori & Taxilis regum litteræ traduntur, Abiſarem morbo, Philippum præfectum ipſius ex vulnere interiiſſe, oppreſſóſque qui vulneraſſent eum. Igitur Philippo ſubſtituit Eudemonem. dux erat Thracum. Abiſaris regnum filio eius attribuit. Ventum eſt indè Paſargadas; Perſica eſt gens, cuius Satrapes Orſines erat, nobilitate ac diuitijs inter omnes Barbaros eminens. Genus ducebat à Cyro quondam rege Perſarum. Opis & à maioribus traditas habebat, & ipſe longa imperij poſſeſſione cumulauerat. Is regi cùm omnis generis donis, non ipſi modo ea, ſed etiam amicis eius daturus occurrit. Equorum domiti greges ſequebãtur, currúſque argento & auro adornati, pretioſa ſuppellex, nobiles gemmæ, aurea magni ponderis vaſa, veſtéſque purpureæ, & ſignati argenti talentûm IIII. millia. Ceterùm tanta benignitas Barbaro cauſſa mortis fuit. Nam cùm omnes amicos regis donis ſuper ipſorum vota coluiſſet; Bagoæ ſpadoni qui Alexandrum obſequio corporis deuinxerat ſibi, nullum honorem habuit. Admonitúſque à quibuſdam quàm Alexandro cordi eſſet; reſpondit, amicos regis, non ſcorta ſe colere: nec moris eſſe Perſis, mares ducere, qui ſtupro effeminarentur. His auditis ſpado potentiam flagitio & dedecore quæſitam, in caput nobiliſſimi & inſontis exercuit. Namque gentis eiuſdem leuiſſimos falſis criminibus aſtruxit, monitos tum demum ea deferre, cùm ipſe iuſſiſſet. Interim quotiens ſine arbitris erat, credulas reges aures implebat, diſſimulans cauſſam iræ, quo grauior cri-*

*minatio*

minantis auctoritas eſſet. Nondum ſuſpectus erat Orſines, iam tamen vilior. Reus enim in ſecreto agebatur, latētis periculi ignarus: & importuniſſimum ſcortum, ne in ſtupro quidem & dedecoris patientia fraudis oblitum, quoties amorē regis in ſe accenderat, Orſinem modo auaritiæ, interdum etiam defectionis arguebat. Iam matura erant in perniciem innocētis mendacia, & fatum, cuius ineuitabilis ſors eſt, appetebat. Fortè enim ſepulchrum Cyri Alexander iuſſit aperiri, in quo erat conditum eius corpus, cui dare volebat inferias. auro argentoq; repletum eſſe crediderat: quippe ita fama Perſæ vulgauerant. Sed præter clypeum eius putrē, & arcus duos Scythicos, & acinacem, nihil reperit. Ceterùm corona aurea impoſita, amiculo cui aſſueuerat ipſe, ſolium in quo corpus iacebat, velauit: miratus tanti nominis regem, tantis præditū opibus, haud pretioſius ſepulchrū eſſe, quàm ſi fuiſſet è plebe. Proximus erat lateri ſpado, qui regem intuens, Quid mirum, inquit, eſt, inania ſepulchra eſſe regum, cùm ſatraparū domus aurum indè egeſtum capere non poſſint? Quod ad me attinet, ipſe hoc buſtum antea nō videram: ſed ex Dario ita accepi, III. millia talentûm condita eſſe cum Cyro. Hinc illa benignitas in te, vt quod impunè habere non poterat Orſines, donando etiam gratiam iniret. Concitauerat iam animū in iram, cùm hi quibus negotium idem dederat, ſuperueniunt. Hinc Bagoas, hinc ab eo ſubornati falſis criminibus occupant aures. Antequam accuſari ſe ſuſpicaretur Orſines, in vincula traditus eſt. Non contentus ſupplicio inſontis

*ſontis ſpado, ipſe morituro manū iniecit. Quem Orſines intuens: Audieram, inquit, in Aſia olim regnaſſe feminas, hoc verò nouum eſt regnare caſtratum. Hic fuit exitus nobiliſſimi Perſarū, nec inſontis modo, ſed eximiæ quoque benignitatis in regem. Eodem tempore Phradates regnū affectaſſe ſuſpectus occiditur. Cœperat eſſe præceps ad repreſentāda ſupplicia, idem ad deteriora credenda. Sic ſcilicet res ſecundæ valent cōmutare naturam, & rarò quiſquā erga bona ſua ſatis cautus eſt. Idem enim paullo antè Lynceſtem Alexandrū delatum à duobus indicibus damnare non ſuſtinuerat. Humiliores quoq. reos contra ſuam voluntatē, quia ceteris videbātur inſontes, paſſus abſolui, hoſtibus victis regna reduxerat. Ad vltimū à ſemetipſo degenerauit vſq. adeò, vt aduerſus libidinē animi arbitrio ſcorti alijs regna daret, alijs adimeret vitam. Iiſdem fere diebus à Cœno litteras accipit de rebus in Europa & Aſia geſtis, dum ipſe Indiam ſubigit. Zopyrio Thraciæ præpoſitus cùm expeditionem in Getas faceret, tempeſtatibus procelliſque ſubitò coortis cum toto exercitu oppreſſus erat. Quâ cognita clade Seuthes Odryſas populares ſuos ad defectionē compulerat. Amiſſa propemodū Thracia, ne Græcia quidē * Igitur XXX. nauibus Sunium tranſmittūt, promontoriū eſt Atticæ terræ, vndè portum vrbis petere decreuerant. His cognitis rex Harpalo Athenienſibúſque iuxtà infeſtus, claſſem parari iubet, Athenas protinus petiturus. Quod conſilium dum clā agitat, litteræ ei reddūtur, Harpalū intraſſe quidem Athenas, pecunia conſiliaſſe ſibi principum*

*animos.*

*animos, mox concilio plebis habito iuſſum vrbe excedere, ad Græcos milites perueniſſe, à quibus interceptum, & trucidatum à quodam viatore per inſidias. his lætus in Europam traijciendi conſilium omiſit. Sed exſules, præter eos qui ciuili ſanguine aſperſi erant, recipi ab omnibus Græcorum ciuitatibus quîs pulſi erant, iuſſit. Et Græci haud auſi imperium aſpernari, quanquam ſoluendarum legum id principium eſſe cenſebant, bona quoque quæ extarent, reſtituêre damnatis. Soli Athenienſes non ſuæ modo, ſed etiã publicæ vindices libertatis, colluuionem hominum, non regio imperio, ſed legibus moribúſque patrijs regi aſſueti, prohibuere finibus: omnia potius toleraturi, quàm purgamenta quondam vrbis ſuæ, tunc etiam exſilij, admitterent. Alexander ſenioribus militum in patriam remiſſis, XIII. millia peditum, & duo millia equitum, quæ in Aſia retineret, eligi iuſſit, exiſtimans modico exercitu continere poſſe Aſiam, quia pluribus locis præſidia diſpoſuiſſet, nupérque conditas vrbes, quas colonis repleſſet, res nouare cupientibus obſtare. Ceterùm prius quàm excerneret quos erat retenturus, edixit, vt omnes milites æs alienum profiterentur. Graue pleriſque eſſe compererat. Et quamquam ipſorum luxu cõtractum erat, diſſoluere tamen ipſe decreuerat. Illi tentari ipſos rati, quo facilius ab integris ſumtuoſos diſcerneret, prolatando aliquantum extraxerant temporis. Et rex ſatis gnarus, profeſſioni æris pudorem non contumaciam obſtare, menſas totis caſtris poni iuſſit, & X. millia talentûm proferri. Tum demum*

*demum fide facta profeſſi ſunt. Nec amplius ex tanta pecunia quam C. & XXX talenta ſuperfuere. Adeò ille exercitus tot diuitiſſimarū gentiū victor, plus tamē victoriæ quàm prædæ deportauit ex Aſia. Ceterùm vt cognitum eſt alios remitti domos, alios retineri, perpetuam eum regni ſedem in Aſia habiturum rati vecordes, & diſciplinæ militaris immemores, ſeditioſis vocibus caſtra complent, regémque ferocius quàm aliàs adorti, omnes ſimul miſſionem poſtulare cœperunt, deformia ora cicatricibus, caniciémque capitū oſtentantes. Nec aut præfectorum caſtigatione, aut verecundia regis deterriti, tumultuoſo clamore & militari violentia volentem loqui inhibebant, palā profeſſi, nuſquam indè niſi in patriam veſtigium eſſe motutos. Tandem ſilentio facto, magis quia motum eſſe credebant, quàm quia ipſi moueri poterant, quidnam acturus eſſet, exſpectabant. Ille, Quid hæc, inquit, repens conſternatio, & tam procax atque effuſa licentia denunciat? Eloqui metuo, palam certè rupiſtis imperium, & precario rex ſum, cui non alloquendi, non noſcendi monendíque aut intuendi vos ius reliquiſtis. Equidem cùm alios dimittere in patriam, alios mecum paullo pòſt deportare ſtatuerim, tam illos acclamantes video qui abituri ſunt, quàm hos, cum quibus præmiſſos ſubſequi ſtatui. Quid hoc eſt rei? Diſpari in cauſſa idem omnium clamor eſt. Peruelim ſcire, vtrum qui diſcendunt, an qui retinentur, de me querantur. Crederes vno ore omnes ſuſtuliſſe clamorem, ita pariter ex tota concione reſponſum eſt, omnes queri. Tum ille,*

*Non hercule, inquit, poteſt, vt adducar querendi ſimul omnibus hanc cauſſam eſſe, quam oſtenditis, in qua maior pars exercitus non eſt, vtpotè cùm plures dimiſerim, quàm retenturus ſum. Subeſt nimirum altius malũ, quod omnes auertit à me. Quando enim regem vniuerſus deſeruit exercitus? Ne ſerui quidem vno grege profugiunt dominos; ſed eſt quidam in illis pudor à cæteris deſtitutos relinquendi. Verùm ego tam furioſæ conſternationis oblitus, remedia inſanabilibus conor adhibere. Omnem Hercule ſpem, quam ex vobis conceperam, damno; nec vt cum militibus meis (iam enim eſſe deſtitiſtis) ſed vt cùm ingratiſſimis oportet, agere decreui. Secundis rebus, quæ circumfluunt, vos inſanire cœpiſtis, obliti ſtatus eius quem beneficio exuiſtis meo. Digni hercule qui in eodem conſeneſcatis; quoniam facilius eſt vobis aduerſam quàm ſecundã regere fortunam. En tandem Illyriorum paullo antè & Perſarum tributarijs Aſiæ, & tot gentium ſpolia faſtidio ſunt. Modò ſub Philippo ſeminudis, amicula ex purpura ſordent. Aurum & argentũ oculi ferre non poſſunt. Lignea enim vaſa deſiderant, & ex cratibus ſcuta, rubiginemq; gladiorum. Hoc cultu nitentes vos accepi, & D. talẽta æris alieni, cùm omnis regia ſuppellex haud amplius quàm LX. talentorum eſſet, meorum mox operũ fundamenta, quibus tamen abſit inuidia, imperium maximæ terrarũ partis impoſui. Aſiæ ne pertæſum eſt? quæ vos gloria rerum geſtarum dijs pares fecit? In Europam ire properatis reges deſerto, cùm pluribus veſtrũ defuturum viaticũ fuerit, ni æs alie-*

*num luiſſem, nempe ex Aſiatica præda. Nec pudet profundo ventre deuictarũ gentium ſpolia circumferentes reuerti velle ad liberos coniugeſq́; quibus pauci præmia victoriæ poteſtis oſtendere. Nã ceterorum, dum etiam ſpei veſtri obuiam iſtis, arma quoque pignori ſunt. Bonis verò militibus cariturus ſum, pellicum ſuarum concubinis, quibus hoc ſolùm ex tantis opibus ſupereſt, in quod impenditur. Proinde fugientibus me pateant limites; faceſſite hinc ocyus. Ego cum Perſis abeuntium terga tutabor. Neminẽ teneo; liberate oculos meos ingratiſſimi ciues. Læti vos excipient parentes liberique ſine veſtro rege redeuntes. Obuiã ibunt deſertoribus transfugiſque. Triumphabo me hercule de fuga veſtra, & vbicumq. ero, expetam pœnas, hos, cùm quibus me relinquitis, colẽdo præferendoq́; vobis. Iam autem ſcietis, & quantum ſine rege valeat exercitus, & quid opis in me vno ſit.* Deſiluit deinde frẽdens de tribunali, & in medium armentorum agmen ſe immiſit, notans quoque qui ferociſſime oblocuti erant, ſingulos manu corripuit: nec auſos repugnare XIII. aſſeruandos cuſtodibus corporis tradidit. Quis crederet ſæuam paullo antè concionem obtorpuiſſe ſubito metu, cùm ad ſupplicium videret trahi, nihil auſos grauiora quàm ceteros? * ſiue nominis, quod gentes quæ ſub regibus ſunt inter deos colunt, ſiue propria ipſius veneratio, ſiue fiducia tanta vi exercentis imperium conterruit eos: ſingulare certè ediderunt patientiæ exemplum: adeoque non ſunt accenſi ſupplicio commilitonum, cùm ſub noctem interfectos eſſe cognoſſent, vt nihil

*omiſerint, quo ſinguli magis obedienter ac piè facerent. Nam cùm poſtero die prohibiti aditu veniſſent, Aſiaticis modo militibus admiſſis, lugubrem totis caſtris edidere clamorem, denunciantes protinus eſſe morituros, ſi rex perſeueraret iraſci. At ille peruicacis ad omnia quæ agitaſſet animi, peregrinorum militum concionem aduocari iubet, Macedonibus intra caſtra cohibitis: & cùm frequentes coiſſent, adhibito interprete talem orationem habuit. Cùm ex Europa traijcerem in Aſiam, multas nobiles gentes, magnam vim hominũ imperio meo me aditurum eſſe ſperabam. Nec deceptus ſum quod de his credidi famæ. Sed ad illa hoc quoque acceſſit, quod video fortes viros erga reges ſuos pietatis inuictæ. Luxu omnia fluere crediderã, & nimia felicitate mergi in voluptates. At hercule munia militiæ, hoc animorũ corporúmque robur impigrè toleratis; & cùm fortes viri ſitis, nõ fortitudinem magis quàm fidem colitis. Hoc ego non nunc primùm profiteor, ſed olim ſcio. Itaque & dilectum è vobis iuniorum habui, & vos meorum militum corpori immiſcui. Idem habitus, eadem arma ſunt vobis. Obſequium verò & patientia imperij longe præſtantior eſt, quàm ceteris. Ergo ipſe Oxatris Perſæ filiam mecum in matrimonio iunxi, nõ dedignatus ex captiua liberos tollere. Mox deinde cùm ſtirpem generis mei latius propagare cuperem, vxorem Darij filiam duxi. Proximiſque amicorum auctor fui ex captiuis generandi liberos, vt hoc ſacro fœdere omne diſcrimen victi & victoris excluderem. Proinde genitos eſſe vos mihi, non*

*aſcitos*

*aſcitos milites credite. Aſiæ & Europæ vnum atque idem regnum eſt. Macedonum vobis arma do. Inueterauí peregrinam nouitatem; & ciues mei eſtis & milites. Omnia eundẽ ducunt colorem. Nec Perſis Macedonum mores adumbrare, nec Macedonibus Perſarum imitari indecorum eſt. Eiuſdem iuris eſſe debent, qui ſub eodẽ rege victuri ſunt. * Quouſq; inquit, animo tuo etiam per ſupplicia, & quidem externi moris obſequeris? Milites tui, ciues tui incognita cauſſa captiuis ſuis ducentibus trahuntur ad pœnam? Si mortem meruiſſe iudicas, ſaltem miniſtros ſupplicij muta. Amico animo, ſi veri patiẽs fuiſſet, admonebatur. Sed in rabiem ira peruenerat. Itaque rurſus, nam parumper quibus imperatum erat dubitauerant, mergi in amnẽ, ſicut vincti erãt, iuſſit. Nec hoc quidem ſupplicium ſeditionem militum mouit. Namque copiarum duces atque amicos eius manipuli adeunt, petentes vt ſi quos adhuc priſtina noxa iudicaret eſſe contactos, iuberet interfici. Offerre ſe corpora iræ, trucidaret. * Intuentibus lachrymæ obortæ præbuere ſpeciem iam non regem, ſed funus eius viſentis exercitus. Mœror tamen circũſtantium lectum eminebat; quos vt rex aſpexit, Inuenietis, inquit, cùm exceſſero, dignum talibus viris regem. Incredibile dictu auditúque, in eodem habitu corporis, in quem ſe compoſuerat cùm admiſſurus milites eſſet, duraſſe, donec à toto exercitu illo ad vltimum perſalutatus eſt: dimiſſóque vulgo, velut omni vitæ debito liberatus, fatigata membra reiecit, propiúſque adire iuſſis amicis, nam & vox deficere*

*iam cœperat, detractum anulum digito Perdiccæ tradidit, adiectis mādatis, vt corpus ſuum ad Hammonem ferri iuberet: quærentibúſque his, cui relinqueret regnum; reſpondit, ei qui eſſet optimus. ceterùm prouidère iam ſe ob id certamen magnos funebres ludos parari ſibi. Rurſus Perdicca interrogante quando cæleſtes honores haberi ſibi vellet, dixit tum velle, cùm ipſi felices eſſent. Suprema hæc vox fuit regis, & paullo pòſt extinguitur. Ac primò ploratu lamentíſque & planctibus tota regia perſonabat. Mox velut in vaſta ſolitudine omnia triſti ſilentio muta torpebāt, ad cagitationes quid deinde futurum eſſet, dolore conuerſo. Nobiles pueri cuſtodiæ corporis eius aſſueti, nec doloris magnitudine capere, nec ſe ipſos intra veſtibulum regis tenere potuerunt: vagique, & furentibus ſimiles tantam vrbem luctu ac mœrore compleuerant, nullis queſtibus omiſſis, quos in tali caſu dolor ſuggerit. Ergo qui extra regiam aſtiterant Macedones pariter Barbarique concurrunt, nec poterant victi à victoribus in communi dolore diſcerni. Perſæ iuſtiſſimum ac mitiſſimum dominum, Macedones optimum ac fortiſſimum regem inuocantes, certamen quoddam mœroris edebant. Nec mœſtorū ſolum, ſed etiam indignantiū voces exaudiebantur, tam viridem & in flore ætatis fortunæque, inuidia deûm ereptum eſſe rebus humanis. Vigor eius & vultus educentis in prœlium milites, obſidentis vrbes, euadentis in muros, fortes viros pro concione donantis occurrebant oculis. Tum Macedones diuinos honores negaſſe ei pœnitebat, impióſque*

*& in-*

& ingratos fuiſſe ſe confitebantur, quòd aures eius debita appellatione fraudaſſent. Et cùm diu nunc in veneratione, nunc in deſiderio regis hæſiſſent, in ipſos verſa miſeratio eſt. Macedonia profecti vltra Euphratem, medijs hoſtibus nouum imperiū aſpernantibus, deſtitutos ſe eſſe cernebant: ſine certo regis hærede, ſine hærede regni publicas vires ad ſe quenque tracturum. Bella deinde ciuilia, quæ ſecuta ſunt, mentibus augurabantur. Iterum non de regno Aſiæ, ſed de rege ipſis ſanguinem eſſe fundendum. Nouis vulneribus veteres rumpendas cicatrices. Senes debiles modò petita miſſione à iuſto rege, nunc morituros pro potentia forſitan ſatellitis alicuius ignobilis. Has cogitationes voluentibus nox ſuperuenit, terrorémque auxit. Milites in armis vigilabant. Babylonij alius è muris, alius è culmine ſui quiſque tecti proſpectabant, quaſi certiora viſuri. Nec quiſquam lumina audebat accendere. Et quia oculorū ceſſabat vſus, fremitus vocéſque auribus captabant. Ac plerumque vano metu territi, per obſcuras ſemitas alius alij occurſantes, inuicem ſuſpecti & ſoliciti ferebantur. Perſæ comis ſuo more detonſis in lugubri veſte cum coniugibus ac liberis, non vt victorem & modo hoſtem, ſed vt gentis ſuæ iuſtiſſimum regem vero deſiderio lugebant. Aſſueti ſub rege viuere, non alium qui imperaret ipſis digniorem fuiſſe confitebantur. Nec muris vrbis luctus continebatur, ſed proximam regionem ab ea, deinde magnam partem Aſiæ cis Euphratem tanti mali fama peruaſerat. Ad Darij quoque matrem celeriter perlata eſt.

*Abſciſſa ergo veſte qua induta erat, lugubrem ſumſit, laceratiſque crinibus humi corpus abiecit. Aſſidebat ei altera ex neptibus, nuper amiſſum Epheſtionem, cui nupſerat, lugens, propriáſque cauſſas doloris in communi mœſtitia retractabant. Sed omnium ſuorum mala Siſygambis vna capiebat. Illa ſuam, illa neptium vicem flebat. Recens dolor etiam præterita reuocauerat. Crederes modo amiſſum Darium, & pariter miſeræ duorum filiorum exſequias eſſe ducendas. Flebat ſimul mortuos viuóſque. Quem enim puellarum acturum eſſe curam? quem alium futurum Alexandrum? Iterum eſſe ſe captas, iterum excidiſſe regno. Qui mortuo Dario ipſas tueretur, reperiſſe: qui poſt Alexandrum reſpiceret, vtique non reperturas. Subibat inter hæc animum, LXXX. fratres ſuos eodem die ab Ocho ſæuiſſimo regum trucidatos, adiectúmque ſtragi tot filiorum patrem. E ſeptem liberis, quos genuiſſet ipſa, vnum ſupereſſe. Ipſum Darium floruiſſe paulisper, vt crudelius poſſet extingui. Ad vltimum dolori ſuccubuit, obuolutóque capite accidentes genibus ſuis neptem nepotémque auerſata, cibo pariter abſtinuit & luce. Quinto poſt quam mori ſtatuerat die exſtincta eſt. Magnum profectó Alexandri indulgentiæ in eam, iuſtitiæqúe in omnes captiuos documentum eſt mors huius: quæ cùm ſuſtinuiſſet poſt Darium viuere, Alexandro eſſe ſuperſtes erubuit. Et Hercule, iuſte æſtimantibus regem, liquet bona naturæ eius fuiſſe, vitia vel fortunæ vel ætatis. Vis incredibilis animi, laboris patientia propemodum nimia. Fortitudo non*

*inter-*

*inter reges modo excellẽs, ſed inter illos quoque, quorum hæc ſola virtus fuit: liberalitas ſæpè maiora tribuentis, quàm à dijs petuntur: clementia in deuictos: tot regna aut reddita quibus ea demſerat bello, aut dono data: mortis, cuius metus ceteros exanimat, perpetua contentio: gloriæ laudiſque vt iuſto maior cupido, ita vt iuueni & in tantis admittenda rebus. Iam pietas erga parentes, quorum Olympiada immortalitati conſecrare decreuerat, Philippum vltus erat: iam in omnes fere amicos benignitas, erga milites beniuolentia: conſilium par magnitudini animi, & quantam vix poterat ætas eius capere ſolertia: modus immodicarum cupiditatum, Veneris intra naturale deſiderium vſus: nec vlla niſi ex permiſſo voluptas: ingentes profectò dotes erant. Illa fortunæ, dijs æquare ſe, & cæleſtes honores accerſere, & talia ſuadentibus oraculis credere, & dedignantibus venerari ipſum, vehementius quàm par eſſet iraſci: in externum habitum mutare corporis cultum, imitari deuictarum gentium mores, quas ante victoriam ſpreuerat. Nam iracundiam & cupidinem vini, ſicuti iuuenta irritauerat, ita ſenectus mitigare potuiſſet. Fatendum eſt tamen, cùm plurimum virtuti debuerit, plus debuiſſe fortunæ, quàm ſolus omnium mortalium in poteſtate habuit. Quotiens illum à morte reuocauit? quotiẽs temere in pericula vectum perpetua felicitate protexit? Vitæ quoque finem eundem illi quem gloriæ ſtatuit. Exſpectauere eum fata, dum Oriente perdomito, aditóque Oceano quidquid mortalitas capiebat, impleret. Huic regi ducique*

ſucceſſor quærebatur. Sed maior moles erat, quàm vt vnus ſubire eam poſſet. Itaque nomen quoq. eius, & fama rerum in totũ propemodum orbem reges ac regna diffudit: clariſſimiq; ſunt habiti, qui etiam minimæ parti tantæ fortunæ adhæſerunt Ceterũm Babylone (indè enim deuertit oratio) corporis eius cuſtodes in regiam principes amicorum, ducéſque copiarum aduocauere. ſecuta eſt militum turba cupientium ſcire, in quem Alexandri fortuna eſſet trãſitura. Multi duces frequentia militum excluſi regiam intrare non poterant, cùm præco, exceptis qui nominatim citarentur, adire prohibuit. Sed precariũ ſpernebatur imperium, ac primùm eiulatus ingens, ploratuſq; renouatus eſt. Deindè futuri exſpectatio inhibitis lachrymis ſilentiũ fecit. Tunc Perdicca regia ſella in conſpectũ vulgi data, in qua diadema veſtiſq; Alexandri cum armis erant, anulum ſibi pridiè traditum à rege, in eadem ſede poſuit: quorum adſpectu rurſus obortæ omnibus lachrymæ integrauere luctũ. Et Perdicca, Ego quidem, inquit, anulum, quo ille regni atque imperij vires obſignare erat ſolitus, traditum ab ipſo mihi, reddo vobis. Ceterùm quãquam nulla clades huic qua affecti ſumus par ab iratis dijs excogitari poteſt, tamen magnitudinem rerum quas egit intuentibus, credere licet, tantum virum deos accommodaſſe rebus humanis, quarum ſorte completa citò repeterent eum ſuæ ſtirpi. Proinde quoniam nihil aliud ex eo ſupereſt, quàm quod ſemper ab immortalitate ſeducitur, corpori nominique quamprimùm iuſta ſoluamus, haud obliti in qua vrbe, inter

quos

*quos ſimus, quali rege ac præſide ſpoliati. Tractandum eſt commilitones, cogitandumq́; , vt victoriam partã, inter hos de quibus parta eſt, obtinere poſſimus Capite opus eſt. Hoc vno, an pluribus, in veſtra poteſtate eſt. Illud ſcire debetis, militarem ſine duce turbam, corpus eſſe ſine ſpiritu. Sextus menſis eſt ex quo Roxane prægnans eſt. Optamus vt marem enitatur: cuius regnum dijs approbantibus futurum, quandoque adoleuerit: interim à quibus regi velitis, deſtinate. Hæc Perdicca. Tum Nearchus, Alexandri modo ſanguinem ac ſtirpem regiæ maieſtati conuenire, neminem ait poſſe mirari: ceterùm exſpectari nondũ ortum regem, & qui iam ſit, præteriri, nec animis Macedonum conuenire, nec tempori rerum. Eſſe è Barſine filium regis: huic diadema dandum. Nulli placebat oratio. Itaque ſuo more haſtis ſcuta quatientes obſtrepere perſeuerabant. Iamque prope ſeditionem peruenerant, Nearcho peruicacius tuente ſententiã. Tum Ptolemæus, Digna prorſus eſt ſoboles, inquit, quæ Macedonũ imperet genti, Roxanes vel Barſines filius, cuius nomen quoque Europam dicere pigebit, maiore ex parte captiui. Cur Perſas vicerimus, vt ſtirpi eorum ſeruiamus? quod iuſti illi reges Darius & Xerzes tot millium agminibus, tantiſq́; claſſibus nequiquam petiuerunt. Mea ſententia hæc eſt, vt ſede Alexandri in regia poſita, qui conſilijs eius adhibebantur, coëant quoties in commune conſultò opus fuerit: eóque quod maior pars eorum decreuerit, ſtetur. Duces præfectique copiarum his pareant. Ptolemæo quidam, pauciores Perdiccæ aſſen-*

*aſſentiebâtur. Tum Ariſtonus orſus eſt dicere, Alexandrum conſultum, cui relinqueret regnum, voluiſſe optimū deligi. Indicatum autem ab ipſo optimum Perdiccam, cui anulum tradidiſſet. Neque enim vnum eum aſſediſſe morienti, ſed circumferentem oculos, ex turba amicorum delegiſſe cui traderet. Placere igitur ſummam imperij ad Perdiccam deferri. Nec dubitauere quin vera cenſeret. Itaque vniuerſi procedere in medium Perdiccam, & regis anulum tollere iubebant. Hærebat inter cupiditatem pudorémque, & quo modeſtius quod appetebat exſpectaret, peruicacius oblaturos eſſe credebat. Itaque cunctatus, diúque quid ageret incertus, ad vltimum tamen receſſit, & poſt eos qui ſederant proximi, conſtitit. At Meleager vnus è ducibus confirmato animo, quem Perdiccæ cunctatio erexerat, Nec dij ſiuerint (inquit) vt Alexandri fortuna, tantique regni faſtigium in iſtos humeros ruat: homines certè non ferent. Nihil dico de nobilioribus quàm hic eſt; ſed de viris tantum, quibus inuitis nihil perpeti neceſſe eſt. Nec verò intereſt, Roxanes filium, quandocumque genitus erit, an Perdiccam regem habeatis, cùm iſte ſub tutelæ ſpecie regnum occupaturus ſit. Itaque nemo ei rex placet, niſi qui nondum natus eſt. Et in tanta omnium feſtinatione, nō iuſta modo, ſed etiam neceſſaria, exactos menſes ſolus exſpectat, & iam diuinat marem eſſe conceptum, quem vos dubitatis paratum eſſe vel ſubdere? Si medius fidius Alexander hunc nobis regem pro ſe reliquiſſet, id ſolum ex his quæ imperaſſet, non faciendum eſſe cenſerem.*

*Quin*

*Quin igitur ad diripiendos theſauros diſcurritis? harum enim opum regiarum vtique populus eſt heres. Hæc elocutus per medios armatos erupit. Et qui abeunti viam dederant, pronuntiantem prædam ſequebantur. Iámque armatorum circa Meleagrū frequens globus erat, in ſeditionem ac diſcordiam verſa concione, cùm quidam pleriſque Macedonum ignotus ex infima plebe, Quid opus eſt, inquit, armis ciuilique bello habentibus regem, quem quæritis? Aridæus Philippo genitus, Alexandri paullo antè regis frater, ſacrorum cæremoniarúmque conſors modo, nunc ſolus heres, præteritur à vobis. Quo merito ſuo? quid've fecit, cur etiam gentium communi iure fraudetur? Si Alexandro ſimilē quæritis nunquā reperietis. Si proximū, hic ſolus eſt. His auditis concio primò ſilentiū velut iuſſa habuit. Conclamant deinde pariter Aridæū vocandū eſſe, mortemq́ue meritos, qui concionem ſine eo habuiſſent. Tum Phiton plenus lachrymarum orditur dicere, Nunc vel maximè miſerabilē eſſe Alexandrū, qui tam bonorum ciuium militūmque fructu & præſentia fraudatus eſſet. Nomen enim memoriámque regis ſui tantum intuentes, ad cetera caligare eos. Haud ambiguè in iuuenem cui regnum deſtinabatur, impenſa probra, quæ magis ipſi odium, quàm Aridæo contemtum attulerunt: quippe dum miſerentur, etiam fauere cœperunt. Igitur non alium regem ſe, quàm eum qui ad hanc ſpem genitus eſſet, paſſuros pertinaci acclamatione declarant, vocarique Aridæum iubent. Quem Meleager infeſtus inuiſuſq́ue Pardiccæ*

*ſtrenuè*

*ſtrenuè perducit in regiam, & milites Philippum conſalutatum regem appellant. Ceterùm hæc vulgi erat vox, principum alia ſententia. E quibus Phiton conſilium Perdiccæ exſequi cœpit, tutoréſque deſtinat filio ex Roxane futuro Perdiccam & Leonatum ſtirpe regia genitos: adiecit, vt in Europa Craterus & Antipater res adminiſtrarent. Tum iuſiurandum à ſingulis exactum, futuros in poteſtate regis geniti Alexandro. Meleager haud iniuria metu ſupplicij territus cum ſuis ſeceſſerat. Rurſus Philippum trahens ſecum irrupit in regiam, clamitans ſuffragari reipublicæ de nouo rege paullo antè concepto: * robur ætatis experirentur, modo ſtirpem Philippi, & filium, ac fratrem regum duorum ſibimetipſis potiſſimum crederent. Nullum profundum mare, nullum vaſtũ fretum & procelloſum tantos ciet fluctus, quantos multitudo motus habet, vtique ſi noua & breui duratura libertate luxuriat. Pauci Perdiccæ modo electo, plures Philippo quàm ſperauerant imperiũ dabant. Nec velle, nec nolle quidquam diu poterant, pœnitebátque modo conſilij, modo pœnitentiæ ipſius: ad vltimum tamen in ſtirpem regiam inclinauere ſtudijs. Ceſſerat ex concione Aridæus principum auctoritate conterritus; & abeunte illo conticuerat magis quàm elanguerat militaris fauor. Itaque reuocatus, veſtem fratris, eam ipſam quæ in ſella poſita fuerat, induitur. Et Meleager thorace ſumto, capit arma, noui regis ſatelles. Sequitur phalanx haſtis clypeos quatiens, expletura ſe ſanguine illorum, qui affectauerant nihil ad ipſos pertinens*

*regnum,*

*regnum: in eadem domo familiáque imperij vires remanſuras eſſe: hæreditarium imperium ſtirpem regiam vendicaturam: aſſuetos eſſe nomen ipſum colere venerarique, nec quemquam id capere niſi genitum, vt regnaret. Igitur Perdicca territus conclaue, in quo Alexandri corpus iacebat, obſerari iubet. D C. cum ipſo erant ſpectatæ virtutis. Ptolemæus quoque ſe adiunxerat ei, puerorúmque regia cohors. Ceterùm haud difficulter à tot millibus armatorum clauſtra perfracta ſunt. Et rex quoque irruperat ſtipatus ſatellitum turba, quorum princeps Meleager: iratúſque Perdicca hos qui Alexandri corpus tueri vellent, ſeuocat: ſed qui irruperant, eminus tela in ipſum iaciebant, multiſque vulneratis, tandem ſeniores demtis galeis, quo facilius noſci poſſent, precari qui cum Perdicca erant, cœpere, vt abſiſterent bello, regique & pluribus cederent. Primus Perdicca arma depoſuit, ceterique idem fecere. Meleagro deinde ſuadente ne à corpore Alexandri diſcederent, inſidijs locum quæri rati, diuerſa regiæ parte ad Euphratem fugam intendunt. Equitatus, qui ex nobiliſſimis iuuenum conſtabat, Perdiccam & Leonatum frequens ſequebatur, placebátque excedere vrbe, & tendere in campis: ſed Perdicca ne pedites quidem ſecuturos ipſum deſperabat. Itaque ne abducendo equites abrupiſſe à cetero exercitu videretur, in vrbe ſubſiſtit. At Meleager regem monere non deſtitit, ius imperij Perdiccæ morte ſanciendum eſſe; ni occupetur impòtens animus res nouaturum: meminiſſe eum quid de rege meruiſ-*

*meruiſſet. Neminem autem ei ſatis fidum eſſe quem metuat. Rex patiebatur magis quàm aſſentiebatur. Itaque Meleager ſilentium pro imperio habuit: miſitque regis nomine, qui Perdiccam accerſerent. Iiſdem mandatum vt occiderent, ſi venire dubitaret. Perdicca nunciato ſatellitum aduentu, ſexdecim omnino pueris regiæ cohortis comitatus in limine domus ſuæ conſtitit, caſtigatóſque, & Meleagri mancipia identidem appellans, ſic animi vultúſque conſtantia terruit, vt vix metus compotes fugerint. Perdicca pueros equos iuſſit conſcendere: & cum paucis amicorum ad Leonatum peruenit, iam firmiore præſidio vim propulſaturus, ſi quis inferret. Poſtero die indigna res Macedonibus videbatur, Perdiccam ad mortis periculum adductum, & Meleagri temeritatem armis vltum ire decreuerant. Atque ille ſeditione prouiſa, cùm regem adiſſet, interrogare eum cœpit, an Perdiccā comprehendi ipſe iuſiſſet. Ille ipſius inſtinctu ſe iuſſiſſe reſpondit. Ceterùm nō debere tumultuari eos, Perdiccam enim viuere. Igitur concione dimiſſa Meleager equitum maximè defectione perterritus, inopſque conſilij, quippe in ipſum periculum reciderat, quod inimico paullo antè intenderat, triduum fere conſumſit incerta conſilia voluendo. Et priſtina quidem regiæ ſpecies manebat. Nam & legati gentium regem adibant, & copiarum duces aderant, & veſtibulum ſatellites armatique compleuerant. Sed ingens ſua ſponte mœſtitia vltimæ deſperationis index erat, ſuſpectique inuicem non adire propius, non colloqui audebant,*

*ſecre-*

*ſecretas cogitationes intra ſe quoque voluentes: & ex comparatione regis noui deſiderium excitabatur amiſſi. vbi ille eſſet, cuius imperium, cuius auſpicium ſecuti erant, requirebant. Deſtitutos ſe inter infeſtas indomitasq́ gentes, expetituras tot cladiũ ſuarum pœnas, quandocunque oblata eſſet occaſio. His cogitationibus animos exedebant, cum annuntiatur equites qui ſub Perdicca eſſent, occupatis circa Babylonem campis, frumentum quod in vrbem inuehebatur, retinuiſſe. Itaque inopia primùm, deinde fames eſſe cœpit. Et qui in vrbe erant, aut reconciliandam cum Perdicca gratiam, aut armis certandum eſſe cenſebant. Fortè acciderat, vt qui in agris erãt, populationem villarum vicorumq́ veriti confugerent in vrbem; oppidani, cùm ipſos alimenta deficerent, vrbe excederent, & vtrique generi tutior aliena ſedes, quàm ſua videretur. Quorum conſternationem Macedones veriti, in regiam coëunt, quæq́ ipſorum ſententia eſſet, exponunt. Placebat autem legatos ad equites mitti de finiẽda diſcordia, armiſque ponendis. Igitur à rege legatur Paſas Theſſalus, & Amiſſas Megalopolitanus, & Perilaus, qui cũ mandata regis edidiſſent, non aliter poſituros arma equites quàm ſi rex diſcordiæ auctores dedidiſſet, tulere reſponſum. His renunciatis, ſua ſponte arma milites capiunt. quorum tumultu è regia Philippus excitus, Nihil, inquit, ſeditione eſt opus: nam inter ſe certantium præmia, qui quieuerint occupabunt. Simul mementote rem eſſe cum ciuibus, quibus ſpem gratiæ cito abrumpere, ad bellum ciuile properan-*

*tium eſt. Altera legatione an mitigari poſſint, experiamur, & credo non dum regis corpore ſepulto ad præſtanda ei iuſta omnes eſſe coituros. Quod ad me attinet, reddere hoc imperium malo, quàm exercere ciuium ſanguine. Et ſi nulla alia concordiæ ſpes eſt, oro quæſoq; eligite potiorem. Obortis deinde lachrymis diadema detrahit capiti, dextram, qua id tenebat, protendens, vt ſi quis ſe digniorem profiteretur, acciperet. Ingentem ſpem indolis ante eũ diẽ fratris claritate ſuppreſſam, ea moderata excitauit oratio. Itaq; cuncti inſtare cœperũt, vt quæ agitaſſet, exſequi vellet. Eoſdẽ rurſus legat petituros, vt Meleagrũ tertiũ ducem acciperet. Haud ægre id impetratũ eſt. Nam & abducere Meleagrũ Perdicca à rege cupiebat, & vnũ duobus imparem futurũ eſſe cẽſebat. Igitur Meleagro cũ phalange obuiam egreſſo, Perdicca equitũ turmas antecedẽs occurrit. Vtrũque agmen mutua ſalutatione facta coit, in perpetuum, vt arbitrantur, concordia & pace firmata. Sed iam fatis admouebãtur Macedonũ genti bella ciuilia. Nã & inſociabile eſt regnũ, & à pluribus expetebatur. Primum ergo collegere vires, deinde diſperſerunt, & cum pluribus corpus quàm capiebat onerassent, cetera mẽbra deficere cœperunt. Quodq; imperium ſub vno ſtare potuiſſet, dũ à pluribus ſuſtinetur, ruit. Proinde iure meritoq; populus Romanus ſalutem ſe principi ſuo debere profitetur, cui noctis, quam pene ſupremam habuimus, nouum ſidus illuxit. Huius hercule, non ſolis ortus lucem caliganti reddidit mundo, cum ſine ſuo capite diſcordia membra*

*bra trepidarent. Quot ille tum extinxit faces? quot condidit gladios? quantam tempeſtatem ſubita ſerenitate diſcuſſit? Non ergo reuireſcit ſolum, ſed etiam floret imperium. Abſit modo inuidia, excipiet huius ſæculi tempora eiuſdem domus vtinā perpetua, certè diuturna poſteritas. Ceterum vt ad ordinem à quo me contemplatio publicæ felicitatis auerterat, redeam, Perdicca vnicam ſpem ſalutis ſuæ in Meleagri morte deponebat: vanū eundem & infidum, celeriterq́ res nouaturū, & ſibi maximè infeſtū occupandum eſſe. Sed alta diſſimulatione conſiliū premebat, vt opprimeret incautum. Ergo clam quoſdā ex copijs quibus præerat, ſubornauit, vt quaſi ignoraret ipſe, conquerentur palam, Meleagrum æquatum eſſe Perdiccæ: quorū ſermone Meleager ad ſe relato, furens ira, Perdiccæ quæ cōperiſſet exponit. Ille velut noua re exterritus, admirari, queri, dolentisq́ ſpeciem oſtentare ei. Ad vltimum conuenit, vt comprehenderentur tam ſeditioſæ vocis auctores. Agit Meleager gratias, amplexúsque Perdiccam, fidem eius in ſe ac beniuolentiam collaudat. Tum communi conſilio rationem opprimendi noxios ineunt. Placet exercitum patrio more luſtrari: & probabilis cauſſa videbatur præterita diſcordia. Macedonum reges ita luſtrare ſoliti erant milites, vt diſciſſæ canis viſcera vltimo in campo, in quem deduceretur exercitus, ab vtraque abijcerentur parte. Intra id ſpatium armati omnes ſtarent, hinc equites, illinc phalanx. Itaque eo die, quē huic ſacro deſtinauerant, rex cum equitibus elephantisq́ conſti-*

terat contra pedites quis Meleager præerat. Iam equeſtre agmen mouebatur, & pedites ſubita formidine ob recētem diſcordiam haud ſanè pacati quidquam exſpectantes, parumper addubitauere, an in vrbem ſubducerent copias, quippe pro equitibus planities erat. Ceterum veriti ne temere commilitonū fidem damnarent, ſubſtitere, præparatis ad dimicandum animis, ſi quis vim inferret. Iam agmina coibant, paruumq; interuallum erat, quod aciem vtrãque diuideret. Itaque rex cum vna ala obequitare peditibus cœpit. diſcordiæ auctores, quos tueri ipſe debebat, inſtinctu Perdiccæ ad ſupplicia depoſcēs; minabaturq; omnes turmas cum Elephantis inducturum ſe in recuſantes. Stupebant improuiſo malo pedites: nec plus in ipſo Meleagro erat aut conſilij aut animi. Tutiſſimum ex præſentibus videbatur, exſpectare potius, quàm mouere fortunã. Tum Perdicca vt torpentes & obnoxios vidit, CCC. fere qui Meleagrum erumpentem ex concione, quæ prima habita eſt poſt mortem Alexandri, ſecuti erant, à ceteris diſcretos, elephantis in conſpectu totius exercitus obijcit, omnesq; beluarum pedibus obtriti ſunt, nec prohibente Philippo, nec auctore: apparebatq; id modo pro ſuo vendicaturum, quod approbaſſet euentus. Hoc bellorum ciuilium Macedonibus & omen & principium fuit. Meleager ſero intellecta fraude Perdiccæ, tum quidem quia ipſius corpori vis non afferebatur, in agmine quietus ſtetit: at mox damnãta ſpe ſalutis, cùm eius nomine, quem ipſe fecerat regem, in perniciem ſuam abutentes videret inimicos, confu-

confugit in templum: ac ne loci quidem religione defenſus occiditur. Perdicca perducto in vrbem exercitu concilium principum virorum habuit, in quo imperium ita diuidi placuit, vt rex quidem ſummam eius obtineret, Satrapes Ptolemæus Aegypti & Africæ gentium quæ in ditione erant. Laomedonti Syria cum Phœnice data eſt. Philotæ Cilicia deſtinata. Lyciam cũ Pamphylia & maiore Phrygia obtinere iuſſus Antigonus. In Cariam Caſſander, Menander in Lydiam miſſi. Phrygiam minorem Helleſponto adiunctam Leonati prouinciã eſſe iuſſerunt. Cappadocia Eumeni cum Paphlagonia ceſſit. Præceptum eſt, vt regionem eã vſque ad Trapezunta defenderet, bellum cum Arbate gereret. Solus hic detrectabat imperium. Phiton Mediam, Lyſimachus Thraciam, appoſitasq; Thraciæ ponticas gentes obtinere iuſſi. Qui Indiæ, quiq; Bactris & Sogdianis, ceteriſq; aut Oceani aut rubri maris accolis præerant, quibus quiſque finibus habuiſſet, imperium obtineret, decretum eſt: Perdicca vt cum rege eſſet, copijsq; præeſſet quæ regem ſequebantur. Credidere quidam teſtamento Alexandri diſtributas eſſe prouincias. Sed famam eius rei (quanquam ab auctoribus tradita eſt) vanã fuiſſe comperimus. Et quidem ſuas quiſque opes diuiſis imperij partibus tuebãtur, quas ipſi fundauerãt, ſi vmquam aduerſus immodicas cupiditates terminus ſtaret. quippe paullo antè regis miniſtri ſpecie imperij alieni procurandi, ſinguli ingentia inuaſerant regna ſublatis certaminum cauſis, cùm & omnes eiuſdem gentis eſ-

ſent, & à cæteris ſui quiſque imperij regione diſcre- ti. Sed difficile erat eo contentos eſſe, quod obtulerat occaſio: quippe ſordent prima, cum maiora quæque ſperantur. Itaq; omnibus expeditius videbatur auge re regna, quàm fuiſſet accipere. Septimus dies erat, ex quo corpus regis iacebat in ſolio, curis omniũ ad formandum publicum ſtatum, à tam ſolenni munere auerſis. Et non alijs quàm Meſopotamiæ regioni feruidior æſtus exiſtit, adeo vt pleraque animalia, quæ in nudo ſolo deprehendit, extinguat. Tantus eſt vapor ſolis & cœli, quo cuncta velut igne torrentur. Fontes aquarum & rari ſunt, & incolentium fraude celantur. Ipſis vſus patet, ignotus eſt aduenis. Vt tandem curare corpus exanimum amicis vacauit, nulla tabe, ne minimo quidem liuore corruptum videre, qui intrauerant. Vigor quoque, qui conſtat ex ſpiritu, non deſtituerat vultum. Itaq; Aegyptij Chaldæiq; iuſſi corpus ſuo more curare, primo non ſunt auſi admouere velut ſpiranti manus. Deinde precati, vt ius fasq; eſſet mortalibus attrectare eum, purgauere corpus: repletumq; eſt odoribus. Aureum ſolium, & capiti adiecta fortunæ eius inſignia. Veneno necatum eſſe credidere plerique: filium Antipatri inter miniſtros, Iollam nomine, patris iuſſu dediſſe. Sæpe certè audita erat vox Alexandri, Antipatrum regium affectare faſtigium, maiorémque eſſe præfecti opibus, ac titulo Spartanæ victoriæ inflatum, omnia à ſe data aſſerentem ſibi. Credebant etiam Craterum cum veterum militum manu ad interficiendum eum miſſum. Vim autẽ veneni quod in

*in Macedonia gignitur, talem eſſe conſtat, vt ferrũ quoque exurat: vngulæ iumenti dumtaxat patiens eſſe conſtat. Stygem appellant fontem, ex quo peſtiferum virus emanat. Hoc per Caſſandrum allatum, traditumq; fratri Iollæ, & ab eo ſupremæ regis potioni inditum. Hæc vtcumque ſunt tradita, eorum quos rumor aſperſerat mox potentia extinxit. Regnum enim Macedoniæ Antipater, & Græciam quoque inuaſit. Soboles deinde excepit, interfectis omnibus quicunque Alexandrum etiam longinqua cognatione contigerant. Ceterum corpus eius à Ptolemæo, cui Aegyptus ceſſerat, Memphim, & inde paucis poſt annis Alexandriam tranſlatum eſt, omniſq; memoriæ ac nomini honos habetur.*

*FINIS.*

# INDEX RERVM MEMORABILIVM *huius operis.*

## A.


ABdolonymus Rex Sydoniorũ conſtituitur, & eius magnanimitas. 38.39
Abizaros Indorum Rex. 265
Abulites Suſæ præfectus, ciuitatẽ Alexandro tradit. 106
Aceſines Indiæ fluuius. 253
Acies Alexandri 22.84
Acies Darij. 4.22.78
Adulatio perpetuum principum malum. 241
Aegyptij vani, & nouandis rebus apti. 40
Agenor Tyri conditor. 52
Agis malus poëta & adulator. 241
Agidis Lacedæmoniorũ regis bellum aduerſus Antipatrum. 137. Strenuè pugnando moritur. 139
Agramnes quomodo Indiæ regnum occuparit. 280
Alexander lotus in amne Cydno, morbo corripitur lætali. 11
Alexander Iſſon peruenit 17
Alexander ad Darium tẽdit, tam ducis quàm militis officio fungens. 25
Alexander vulneratur. 26. 203.206.257.260.293
Alexander victor hoſtes perſequitur 27
Alexandri clementia in captiuos. 29
Alexandri continentia. 31
Alexander Syriam petit. 32
Alexãder peritiſſimus tractãdi militum animos. 44
Alexander Aegyptum intrat. 60
Alexandriam condit. 64. 192.206.304.
Alexander alias vrbes cõdit. 288.
Alexander ſe Iouis filium appellari iubet. 64
Alexander Aethiopiã inuiſere cupit. ibidem.


Alexan-

Alexander omnis periculi contemptor. 68
Alexandri commiſeratio ſuper morte vxoris Darij. 73
Alexander quando maxime territus fuerit. 82
Alexandri ſomnus profundus 83
Alexandri perpetua felicitas. 97
Alexander Babylonē ingreditur. 101
Alexandrum quædam in diſciplina militari mutaſſe. 105
Alexander quanta difficultate ad Ariobarzanē contenderit. 113
Alexander vino victus & & meretrice Perſepolū incendit: 122
Alexandri virtus & iuſtitia Dario perſpecta. 132
Alexandri etiam nomen pauorem hoſtibus incuſſit. 135
Alexander inuictus,& vitijs victus. 140
Alexander Perſicum diadema capiti circundat. 153
Alexander ſuas ſuorumq; militum ſarcinas exurit 154
Alexandri animus omnibus obluctabatur difficultatibus 156
Alexander ſuorum inſidiis petitus. 257
Alexander aquam porrectam ſibi in ſumma ſiti reſpuit. 198
Alexander ſex oppida conſtruit 219. Petram expugnat. 223
Alexander inſignis magnitudinis leonem occidit. 225
Alexander in vno ſaltu 4000. feras ſtrauit. ibid.
Alexandri ebrij iactantia & Clyti cædes. 226.229
Alexander in aquis periclitatur 289
Alexandrum ingens oceani videndi cupido inuadit,& quid ei in ea profectione acciderit. 307. 308.309.310
Alexandri triumphus, in quo Liberum patrem eſt imitatus. 313
Alexander Cyrum & Semiramin maximè & p̃ cunctis regibus eſt admiratus. 250
Alexander primus cū Scythis bellum geſſit. 207
Alexander ad ſuperſtitionem intermiſſam relapſus. 207

Alexandro Hermolaus inſidias ſtruit. 244
Alexander Carthagini infenſus. 316
Alexander Africam, Hiſpaniam, Italiam & Epirum petere cõſtituit. ibid.
Alexander Græcis ciuitatibus imperat, vt exules recipiant. 320
Alexander militum ſuorũ æs alienum diſſoluit. ibid.
Alexander xiij. milites ob loquentes ſua manu corripit, atq; ſui corporis cuſtodibus eos ſeruandos tradit. 323
Alexander reiectis Macedonibus omnia miniſteria Perſis commiſit. 324
Alexander moriens annulum ſuum Perdiccæ tradit. 326
Alexandri mors. ibid.
Alexandrum veneno necatum pleriq; credidere. 338
Alexandri corpus ſeptem diebus inhumatum & incorruptum manſit. 337
Alexandri virtutum & vitiorum enumeratio. 329
Amazonum gentis deſcriptio. 147
Amicitia inter pares firmiſſima. 214
Amyntas accuſatus ſe excuſat & abſoluitur. 180. 181. 182. 183. 184. 185
Amyntæ fuga & interitus, 39. 40
Andromachus Syriæ præfectus, viuus à Samaritis crematus. 65
Animum nonnunquam præſagire mala. 6
Antigonus Alexãdri prætor ſtrenuè contra Perſas pugnat, & vincit. 40
Antiphanes ſcriba equitũ. 180. 183
Antipater regnum Macedoniæ & Græciæ inuaſit. 339
Aornus petra. 261
Aqua paludis quæ ingreſſos ſcabie oppleuit. 310
Aqua ſolis. 63
Aquila ſuper caput Alexandri viſa. 93
Arabiæ fertilitas. 100
Arabis cuiuſdam Darij militis audax facinus. 58
Arachoſij eorumque ſitus.

tus. 190.311
Aradus inſula Alexandro deditur. 36
Araxes fluuius. 123
Arbela 68. Alexandro traduntur. 99
Ariaſpi cur Euergetæ dicti 139
Arimazes quàm ſuperbè reſponderit Alexādro. 220
Arimazes & nobiliſſimi gētis ſuæ crucibus affixi. 223
Ariobarzanis pugna, & interitus. 115
Ariſtomenes ſuperatur. 40
Ariſtander aruſpex Alexādri. 43.57.82.93.111
Ariſtonicus cum ſuis capitur. 55
Ariſtonis fortitudo. 70
Ariſtonis fortis pro Alexādro pugna. 294
Ariſtonis oratio 332
Aridæus in regiam perducitur. 334
Aridæus reuocatus veſte regia induitur. ibid.
Arſanes omnia igne ferroque vaſtat. 10
Artabazus Darij ſingularis amicus. 125.132
Artabazus cum nouem filijs ſe commitantibus Alexandro dedit. 149
Artacacna oppidum. 156
Arnæ oppidum. 148
Aruſpicum mos. 207
Aſpaſtes Carmeniæ ſatrapes. 313
Athenienſes mandato regis Alexandri reſtitere. 320
Athenodorus Bactrianorū princeps Biconis inſidijs interfectus. 300
Attalus grauiſſ. Alexandri inimicus. 166
Attinas cum trecentis equitis interfectus. 224
Auaritiæ nihil nefas. 72
Auaritia inſatiabilis. 251
Augurium Alexandro exhibitum. 57
Auij Scythæ barbarorum iuſtiſſimi Alexandro ſe dedunt. 204

## B.

Babylon à quo condita, & quàm magnifica ciuitas. 101.102.103
Babyloniorum turpitudo 103
Bactriani populus. 56.92
Bactriana arx occupata. 300.

Bactrus

Bactrus amnis. 196
Bagoas ſpado Nabarzani veniam exorat apud Alexandrum. 152
Bagoæ ſpadonis ſcelus in Orſinem. 317
Bagophanes arcis Babylonicæ cuſtos quomodo Alexandrum exceperit. 102
Barzentes Arachoſijs autor deficiendi, vinctus Alexãdro traditur. 260
Barbaris omnibus in corporum maieſtate veneratio eſt. 152
Bazaria, & in ea nobilium ferarum greges. 215
Beira vrbs opulenta oppugnatur. 259
Belon miles quidam Philotæ inſultat. 173
Belua inuſitatæ magnitudinis apparet. 50
Beluæ magnas naues æquantes. 316
Beneficiorum gratia ſempiterna eſt. 251
Beſſi & Nabarzanis conſilium de capiendo Dario. 125
Beſſi de bello conſultatio inter pocula. 192
Beſſus regni Perſici affectator. 56
Beſſus ſumpta veſte regia, ſe Artaxerxem nominari iuſſit. 154
Beſſus aſtu captus ac vinctus Alexãdro traditur. 200. 202
Bicon Athenodorũ in cõuiuio necat. 300
Bicon quomodo tormentis enecandus euaſerit, & in patriam ſit reuerſus. ibid.
Boxus Athenodori interfector occiditur. ibid.
Branchidarum vrbs funditus deuaſtata. 201
Brocubelus Mazæi filius ad Alexandrum tranſfugit. 135
Bucephalus equus Alexãdri captus. 151

C.

Caduceatores Alexandri à Tyrijs occiſi. 43
Caduſij Scythæ. 86
Cælenarum arx oppugnatur ab Alexandro. 2
Calis inſidiarum in Alexandrum particeps. 177
Caliſthenes in tormentis interijt. 253
Camporum profundi maris ſpecies. 198
Canes venatici nobiles & admi-

admirandi. 279
Carthago à Tyrijs cōdita. 42
Carthaginienſium legati Tyrum veniunt. ibid.
Caſpium mare dulcius ceteris. 148
Caſtra Cyri. 9
Catenes artis ſagittandi peritiſſimis. 202
Caucaſus mons. 192
Chari ducis fortitudo. 263
Chæronenſis pugna 226
Charidemi confides reſponſum & conſiliū Dario, propter quod iugulatus. 5
Ciuilium bellorum inter Alexandri principes origo. 337
Cleander miſſus ad conducendos Alexandro milites. 1
Cleandri furor. 315
Cleo Siculus, adulator. 241
Cleomenes Africæ vectigalibus præficitur. 85
Clyti laus. 226. 229
Clyti non ſatis ſobrij in Alexandrum conuitia. 227. 228.
Clytus à rege interfectus. 229
Cobares ad Alexandrum transfugit. 194
Cœle Syria. 36
Cœnus dux. 285
Cohortanus ſatrapa Alexandro ſe dedit. 239
Copides cur gladij dicantur. 275
Cophes Arthabazi filius. 220
Corporum maieſtas venerabilis Barbaris. 152
Coruus præteruolans glebam ex vnguibus in caput Alexandri dimittit. 57
Corui bellicæ machinæ. 49
Crateri contra Philotam odium & oratio. 161
Crateri ad regem oratio. 296.
Critobolus medicus Alexandri. 295
Cydaris. 8
Cydnus fluuius. 11
Cyrus nobiliſſimus rex. 78
Cyrus primus Medorum & Lydorum regna ad Perſas tranſtulit. 89
Cyropolis obſidetur. 250
Cyri ſepulchrum ab Alexandro apertum. 318

## D.

DAedala Regio. 259

Dahæ

Dahæ opprimuntur. 229
Damaſco capta quantam prædam inuenerit Alexander. 34
Darij exercitus deſcriptio 4.78.79
Dario Chaldęos vaticinatos fuiſſe, ipſius imperiũ ad Macedonos tranſiturum. 7
Darius caſtra ad Euphratem mouet, & quis fuerit agminis ordo. ibid.
Darij caſtra occupata. 27
Darius turpiter abiectis regni inſignibus fugit. 26
Darius interfectori Alexãdri mille talenta promiſerat. 13
Darius Alexandrum timiditatis inſimulat. 19
Darius deſperata pace bellum renouat. 56
Darius bellũ redintegrat. 124
Darij fuga. 26.94
Darius natura ſimplex & mitis 129
Darius Græce linguæ peritus. 130
Darius Alexand. fidem implorat contra parricidas, à quibus confoſſus relinquitur. 136
Defectus Lunæ, 70
Delicata aqua. 106
Democrates Athenienſis ſe gladio transfigit. 150
Demophoon vates. 291
Derbices populi. 4
Deſperatio magnum ad honeſtè moriendum incitamentum. 193
Dimachæ. 1:4
Dioxippi monomachiá cũ Horrata. 302
Dioxippus ſeipſum interfecit. 303
Diſciplina militaris mutata ab Alexandro. 105
Doriphori Darij. 8
Draconis herbam offerẽtis ſpecies Alexandro in ſomnis viſa. 306
Drancæ populi. 157
Ducis optimi officium. 23
Dyardones Indiæ fluuius. 253
Dymni in Alexandrũ inſidiæ. 157
Dymni mors. 160

## E.

EBrium ſcortũ de exſcindenda Perſepoli fert ſententiam. 122

Ecba-

Ecbatana vrbs caput Mediæ. 123
Elephanti vulneribus fatigati, ſuos ſternunt. 273
Eneti populus. 3
Epimenes Alexandro ſtructas inſidias detegit. 246
Equus pauidum ad omnia animal. 272
Erigij mors. 25
Erimanthus fluuius. 254
Erythreum mare vnde dictum. 254. 316
Eryx dux interfectus: 264
Euphrates à Dario pontibus iunctus. 16
Eurilochus inſidias Alexandro paratas regi aperit. 247
Euctemonis oratio. 116

F.

FAlcati currus emiſſi. 90
Fama infirmiſſimum aduerſus viros fortes telum. 87
Farnabazi geſta. 55
Fatum ineuitabile. 58
Fons bitumen fundens. 100
Fortuna qualis pingatur. 214
Fortuna plerumque naturam corrumpit. 6
Fortunam rebus ſ[illegible] pretiumq; conſtituere. 314

G.

GAbaza regio. 236
Gangabæ qui Perſis dicantur. 33
Gangarides populi. 280
Ganges fluuius Indiæ maximus. 280
Gaza quid Perſis dicatur. 33
Gazæ obſidio & oppugnatio. 57. 58. 59
Gedroſij populus. 311
Gedroſia regio fertilis. 313
Gloria ſæpius fortunæ quam virtutis beneficium. 258
Gordij Midæ patris vehiculum. 2
Gordium ciuitas. 2
Gordius nodus & eius diſſolutio. 3
Græci captiui quàm miſerabiliter apud Perſas tractari fuerint. 116
Græcorum militum defectio ab Alexand. 300

Hagis

## H.

HAgis ac Cleo adulatores. 241
Hammoniorũ regio. 62
Hammonis Iouis templũ & oraculum. 63
Harpagones quid. 43
Harpali perfidia. 319
Harpalus interſectus. 320
Hecatompylos vrbs. 142
Hectoris Parmenionis filij mors. 65
Hegeſimachus nobilis audacia Macedo. 268
Hermolaus nobilis puer virgis cæſus Alexand. molitur inſidias. 244
Hiſtaſpis vxor clementiſſimè tractata ab Alexandro. 141
Honeſta mors viris fortibus expetenda. 218
Horratæ Macedonis cum Dioxippo duellum. 302
Horti penſiles in Babylonia. 102
Hydaſpes fluuius. 265. 267

## I.

IBeria quæ, & vnde dicta. 316
Ignauiam neceſſitas acuit. 115
Ignis æternus. 7. 82. 89.
Immortales apud Perſas. 8.
Imperij Alexandrini diuiſio. 337
India regio qualis. 253. 254
Indus amnis. ibid.
Indi Alexandro occurrũt imperata facturi. 256
Indi maritimi. 311
Indorum regis magnificẽtia in bello & pace. 255
Indorum ingenia, mores & cultus. 256
Indorum varię gentes debellatæ ab Alexandro. 311. 312
Indorum ſophi. 256
Iouis Hammonis templi, ſimulacri, & vatis deſcriptio. 63
Ira atque ſuperbia mala inuicta. 31

## L.

LAcedæmoniorũ rex animi inuicti. 137
Laconum ſtrages. 138.
Lanificiũ apud Perſas contumelioſum. 107
Leges à victoribus præſcribũtur, à victis non dari, ſed accipi ſolent. 54

Leon-

Leonnatus corporis Alexandri cuſtos, 246. vulneratur. 294
Liber pater cur è Iouis ſemine natus fingatur. 258
Libri arborum Indicarū teneri inſtar ceræ litterarum notas accipiunt. 254
Litteras Tyrij primi aut docuere aut didicere. 52
Lunæ eclipſium ratio. 71
Luſtratio exercitus cum Macedonibus facta. 38
Lycus fluuius. 1
Lynceſtes Alexander ſiſtitur iudicio & occiditur. 179
Lyſimachus Leoni obiectus, vnde orta ſit ea fabula. 215

M.

MAcedones gloria vbique noti 86
Macedones regi obſtrepunt. 321
Macedones miſſionem ab Alexandro petūt. ibid.
Macedones à Perſis ad ſupplicia tracti. 325
Macedonici agminis ordo 22.80
Macedonum habilitas in prælijs. 5
Macedonum erga reges ſuos ingenita veneratio 15
Macedonum ſub Philippo militantium quanta vilitas & paupertas. 322
Madates Vxiorum præfectus. 108
Mæotis palus. 148
Magia ars ſit, an ludibriū. 193
Malli cum Oxydracis propter Alexandri aduentum ſociantur. 289
Mallorum ad Alexandrū legatio. 304
Maracandorum vrbis magnitudo. 204
Mardorum gens bellicoſiſſima. 121.150
Mardorum deditio. 151
Mareotis palus. 61
Maris æſtus & reciprocacatio. 308.309.310
Marſia amnis qui & Lycus 1
Matrimonij apud Macedones initi pugnus. 240
Mazeces Amyntam cum ſuo exercitu vniuerſo cædit. 40
Mazæi fuga. 80.95

Mazæus ſe cum vrbe Babylonia Alexandro dedit. 100
Media. 99.134
Meleagri dictum in Alexandrum. 266
Meleagar occiditur. 338
Melon Darij interpres exceptus. 134
Memaceni pertinaces rebellant Alexandro. 250
Memnon cōſtituitur Prętor Aracoſiorum. 190
Memphis. 40.60.61
Menedemus inſidijs Daharum circumuentus. 210
Menedemi clades quantū perturbauit Alexandrū. 211
Meros mons. 258
Meſopotamia. 4.100
Miletus expugnata. 54
Milites ad Alexandrū moribundū intromiſſi. 325
Meris Pataliæ rex. 306
Mos principum Macedonum. 244
Mulier attonitæ ſimilis Alexandri perniciem remorata. 246
Mallinus ſcriba equitum Alexandri. 261

N.

NAbarzanis ſceleratum conſilium de capiendo rege ſuo. 125
Nabarzanis ad Alexandrū litteræ. 146
Naſamones populi. 62
Naturæ humanæ prauitas 193
Naura regio, vbi parentes ſtupro cum liberis coëunt. 232
Neceſſitas in aduerſis efficacior quàm ratio. 49
Nearchi oratio. 331
Nicanor Parmenionis filius mortuus. 155
Nicanor alius nobilis audacia Maced. 268
Niues quàm altæ & difficiles apud Parapamiſades. 191
Noctis vmbra clarior apud Bactrianos quàm lux. 195

O.

OBſequio mitigantur imperia. 251
Omphis Indorum rex ſe ſuaque Alexandro committit. 264
Omphis regiam inſigne ſumit. 265
Orſinis nobilitas & præfectura. 317
Orſines quanquam innocens, occiditur. 319

Oxatres Darij frater in cohortem Alexandri amicorum receptus. 141
Oxidates liberatus conſtituitur ſatrapa. ibid.
Oxus fluuius. 195.200
Oxydracarum oppidi expugnatio. 294

## P.

Palma arbor. 316
Panicus terror inuadit Alexandri exercitum. 79
Paphlagonia Alexandro patet. 3
Parapamiſadæ eorumque regio. 190
Pardalis. 101
Parmenionis litteræ in cõcione lectæ. 166
Parmenionis conſiliũ ſalubre, 17
Parmenion occiditur, eiuſque caput ad regem perfertur. 187.188
Parmenionis laudes. 188
Parapamiſus mons. 196
Parchieni gens. 141
Paſagardarum gens & Satrapa Orſines. 317
Paſitigris fluuij ortus & fluxus. 108
Pathalia gens. 306
Patientiæ exemplum. 323
Patria eſt viro forti vbi ſedem elegerit. 147
Pauones agreſtes. 277
Pellices Darij CCCLX. 9
Perdiccæ conſilium de interficiendo Meleagro. 338
Perdicca copijs Alexandri relictis præfectus. 337
Perennis fons. 155
Perfidiam nullis meritis mitigari. 199
Perſarum alia ſtrages ingens. 28
Perſarum mira fides in arcanis regum celandis. 56
Perſagada oppidum. 120
Perſepolis regni Perſici caput. 118
Perſepolis incenſa ab Alexandro inſtinctu Thaidis. 122
Perſidis regionis deſcriptio. 111
Perſidis regiæ excidium & deprædatio. 119
Perſis in ſella regis conſediſſe capita eſt. 239
Petiæ deſcriptio & occupatio. 261.264
Peuceſtes Aegypto præficitur. 65
Peuceſtes Alexandro ſuccurrit. 294
Phalãx Macedonib⁹ q̃d. 5

Phatraſij populi. 280
Phegelas Alexandro cum donis occurrit. ibid.
Philippus Medicus Alexã. parricidij inſimulatus ſe excuſat. 13.14
Philippus Lyſimachi frater raræ indolis adoleſcens extinguitur. 234
Philotas ab Alexãdro affectati regni accerſitus. 165
Philotas producitur vinctus,& quã ſeuerè fuerit tractatus vſque ad mortem. 167.168.175.176 177
Phrataphernis deditio. 148
Plata Athenienſis dux exercitus Alexan. 123
Polemon Amyntæ frater fugiens reducitur & abſoluitur. 184.185
Polydamus ad interficiendum Permenionẽ miſſus. 186
Pomœriorum deſignandorum ritus. 65
Pons lapideus Euphratis, vnum ex Orientis mirabilibus. 102
Porus Rex Indorum,& eius cum Alexandro bellum. 266.267
Pori fuga & ex Elephanto lapſus. 274
Pori magnanimitas. 275
Porus ſuperatus ampliore donatur regno quã antea tenuerat. ibid.
Porus ex Taxilis in ſuis regnis relicti. 287
Principum Macedonum mos. 296
Probitas pleriſque paupertatis cauſa. 38
Promotheus vinctus in Caucaſi mõtis rupe. 192
Ptolemæus plurimas vrbes, Alexander maximas cepit. 259
Ptolemæus Alexandri cognatus vulneratur. 306
Pylæ Ciliciæ. 9
Pyramus fluuius. 10

## R.

Reges plures à ſuis quam ab hoſtibus interfectos 299
Regnum inſociabile. 337
Regum & reginarum Indiæ quanta luxuria. 255
Regina Indiæ Alexandro occurrit. 261
Res ſecundas commutare naturam. 319
Rhidagus fluuius. 146
Rhinocerotes vbi proueniant. 276

Romana manſuetudo. 53
Romani. 244
Romanum imperium. 338
Romanus populus. ibid.
Roxane Cohortani filia ab Alexandro vxor ducta. 240
Roxane ex Alexandro grauida. 331

## S.

Sabracæ Indiæ gens. 303
Sabracarum deditio. 304
Sagæ. 239
Sanguinis riui in igne, & eius guttas in pane apparuiſſe. 43
Sariſophori. 91
Satibarzanis defectio & fuga. 155. Eius duellum cum Erygio. 196
Saturni immane ſacrum. 49
Scelerati irrequieti ſunt. 170
Scythæ Auij quales. 204
Scytharum gens & ſedes. 141. 207. Earum ſolitudines 213. funduntur & fugantur. 216
Semiramis. 101. 299
Seuthes Odryſa ab Alexandro deficit. 319
Sidon vrbs celebris. 37
Siſenes quanquam innoxius occiditur. 18
Siti plures Alexandro milites perijſſe quàm vllo prælio. 199
Sobij populus quis, & qui eorum mores. 288
Sogdiana regio qualis. 217
Sogdianorum defectio ab Alexandro 204. ad ſupplicium ducti carmen hilare canunt, ac tripudiant. 218
Sophiris & opulentia, moresque eius gentis laudatiſſimi. 279
Spiramenes ab vxore in ſomnis obtrūcatur. 235
Statiua Cyri. 9
Sunium Atticæ promontorium. 319
Superſtitione efficaciſſimè multitudinem regi. 71
Suſa Alexādro tradita. 106
Suſides pylæ quam difficulter expugnatæ. 110
Suſij. 78
Suſitanorum deſerta Alexander intrat. 197
Symni Aethiopes. 62
Syſigambis prudentia. 91
Syſigambis plus quam petierat impetrat ab Alexandro. 110. Eius lxxx.

fratres ab Occho interfecti. 328. Præ dolore ob Alexandri mortem moritur. ibid.
Syſimithres in fidem acceptus ab Alexandro. 231

## T.

TAbas oppidum. 134
Thaleſtris Amazonum regina cum Alexandro liberos cõmunicare cupit. 152
Tanaim Alexander cum exercitu traijcit. 215
Tarſon Alexander intrat. 11
Taurus mons 192
Taxili regnum ſuum ab Alexandro redditũ. 265
Taxilis litteræ Alexandro redditæ 317
Taxilis frater proditor à Poro transfixus. 274
Tẽpeſtas maris deſcripta. 46
Tenedos capitur. 55
Thais ſcortum temulentum Alexandro Perſepolis incendẽda autor. 122
Thæeteti Atheni. oratio. 116
Thymodes Mentoris filius. 6
Tigris violentiſſimus orientis fluuius. 69
Triballi ab Alexãdro ſubacti. 298
Triumphus quem Arrianus Dionyſium appellatum ſcribit. 313
Troglodytæ eorumq; regio. 62
Tubæ vis in bello. 182
Tyridates cuſtos pecuniæ Darij prodit eam Alexandro: 115
Tyrij legatos Alexandri occidunt. 43
Tyrij quales ſe geſſerint in obſidione. 44. 45. 46
Tyrij Carthaginis conditores. 42
Tyrij deuaſtant Alexãdri molem. 46
Tyrij litteras aut inuenire aut primi didicere. 52
Tyrus vrbs clariſſima & venuſtiſſima. ibid.

## V.

VAticinans maior. 246
Veneni Macedonici vis. 340
Veneti vnde oriundi. 8
Verbenæ in auguris manu præferebantur dum litaret. 82

Veri-

Veritas Charidemo capitale ſupplicium peperit 6
Victores leges dicunt, victi accipiunt. 54
Vini largus vſus Indis. 256
Viuere in ſeruitute triſtius morte. 249
Vtilitas muliebri gratiæ præpoſita. 184
Vxiorum regionis deſcriptio. 108
Vxij ad Syſigambim pro venia apud Alexandrũ impetranda mittũt. 109
Vxor Darij mortua. 72

X.

Xenippa regio. 231

Z.

Zioberis fluuius. 146
Zopyrio Thraciæ præfectus cum vniuerſo ſuo exercitu oppreſſus. 319

*FINIS.*

*Mendarum annotationem, quæ tum exemplaris manuſcripti obſcuritate, tum etiam operarũ feſtinantium incuria, in Curtio obrepſere, Notis Franciſci Modij ſubiunctam offendes.*

# FRANCISCI MODII BRVGENSIS,

in

*Q. CVRTII RVFI, Hiſtoriarum, Magni Alexandri Macedonis, libros octo,*

Nouè à ſe editos, & recognitos,

*NOTÆ.*

a

# FRANCISCVS MODIVS, LVDOVICO Lautio, S.

*NIhil minus quidquam habebam in animo, vt ſæpe ex me audire potuiſti, Ludouice frater, quàm hoc tempore Curtium meum vulgare: Nam etſi non indiligenter eum ſcriptorem olim cum manu exarato codice, quem abbatiæ Thoſanæ aliquando fuiſſe liquet, contuleram; & poſtea ad alteras membranas, ſummi huius vrbis templi, cum earum vſus, beneficio humaniſſimi, & eruditiſſimi D. Melchioris Hittorpij, mihi hic nuper conceſſus eſſet, compararam; tamen & alia inſuper ad hanc rem adiumenta exſpectāda mihi eſſe ſtatuebam, & habebam, quod & tu quoque non ignoras, quædam, quibus edundis prauertendum mihi eſſe omnino exiſtimabam. Sed hæc ſalubriter deſtinata Materni Cholini tempeſtiuæ, intempeſtiuæ preces diſcuſſerunt: quippe hic, vt primum, cupidus alioqui excudendi Curtium, aliquammulta in hoc auctore loca à me notata eſſe, ex clariſſimo I C. Hieronymo Berchemio audiuit; ita me protinus adortus eſt, vt miſſum facturus, niſi totum Curtium recognoſcendum ſuſciperem, non videretur. Omnes igitur vicinas bibliothecas, ſicubi fortè alia etiam eius ſcripta manu exemplaria erui poſſent, diligenter ex-*

*cutere cœpi. ſed fruſtra. vnum tandem, Sigebergenſis abbatiæ, miſit ad me C. V. Carolus Vtenhouius, Nieulandiæ dominus, quo Franciſcum fabritium olim vſum eſſe aiebat. verùm ab hoc vti adiutum me locis aliquot nõ nego; ita Colonienſes membranas bonitate, quæ tota fere in antiquitate eſt, longè illi præſtitiſſe non inuitus profiteor. vtinam tamen quemadmodũ hunc Sigebergenſem codicem, ita & alios, quibus in Curtio emendando idem Fabritius vſus fertur, bona aliqua fortuna ad me domum detuliſſet. fuiſſent fortaſſe in eis, quorum nos minimè pœniteret. ſed hæc talia optare licet. quare, potius fortaſſe fuerit, eorum cogitatione in illis obliuionum vndis depoſita, hoc dicere; dæmoniũ illud hominis, Ianum Mellerum Palmerium noſtrũ, correxiſſe quod aliunde factum eſt minus: & tot loca, partim de collatione Curtij, cum neſcio quo olim ſcripto codice, partim de certiſſimis coniecturis emendata nobis, qua eſt præter eruditionẽ humanitate, ſubminiſtraſſe; vt iam eorũ, de quibus modo dixi librorum, deſiderium ſi non æquo, certè minus iniquo animo ferã. rara laus hæc in ſimilibus ingenijs, ita amicis patere, vt etiam ſuo labore parta, illis ſecum patiantur eſſe communia. rara omnino. videas enim pleróſque de genere hoc, ob occupatas neſcio quas culpas magis quam laudes, quantas iras gerere. vbi Palmerius contrà, ſatis gnarus eius, quod vulgo dici ſolet, pauperis eſſe numerare pecus: cùm*

*Spici-*

*Spicilegia ſua, quæ dijs hominibúſque probantibus quam primum ad communem omnium ſtudioſorum vtilitatem, atque inprimis Plauti, & Terentij, omniſque antiquitatis illuſtrationem, edita cōſpicere opto: cum hæc inquam Spicilegia, vno etiam præterea ex Curtio auctiora reddere poſſet; lubenter eius rei mihi non gratiam tātum fecit, ſed inſuper quoque quidquid in eum ſcriptorem habebat liberaliter condonauit. dignus profectò qui huius & aliorum in R. P litterariam benefactorum, aliquando fructum ferat. ſed iam ad inſtitutū tandem tandem reuertatur oratio. ijs igitur quæ iam antè commemoraui fretus, aggreſſus ſum, quod vt ne facerem euadere nullo modo potueram. ita tamen; vt cum temporis anguſtia excludi me viderē, quo minus iuſtum commentarium, aut quod pro commentario eſſet in Curtium ſcribere poſſem, non ingrederer quoque anxiam diſputationem, de nominibus proprijs hominum, vrbium, populorum, fluminum, locorum: denique numero copiarum & ſi qua ſunt ſimilia. ac ne illa quidem notarem, quæ ad hiſtoriam pertinent. in qua quidem ita ſæpe diſſentiūt pauci illi, qui Magni Alexandri res geſtas aut opere ei proprio ſcripſerunt, aut obiter perſtrinxerunt; vt ſi verum audire vis, mi frater, planè iam nec huic, nec huic, nec illi, quidquid id eſt credam. verum de hac re dicetur à me aliàs commodius. Nunc, cur tecum hæc potius quā cum alio agere*

*voluerim, cauſſam ſcito eſſe hanc, quod eorum omnium, quæ ſuprà de conſilij mei ratione explicata ſunt, locupletior teſtis, vtpotè qui in re præſenti ſemper adfueris, quam tu eſſe poſſit nemo; nemo, quem ſi facio quod debeo, magis amare cogor. Solus enim in re crepera mea & conſilio, & auxilio, quod potuit, iuuare me numquam ceſſaſti. volui igitur intelligerent homines, poſitum eſſe apud me beneficentiæ præmium. Tu tantum viciſſim, ſi cui forte temere feciſſe videbor, cum à ſciolis impudendiſſimè in Curtium inculcata, verecunde eijcio: ibi memento eſſe tuum, monere, quiſquis erit, parciorem me hanc partem operæ meæ fuiſſe, quam aut mihi conueniat, aut ipſi Curtio expediat. pari audacia opus fuiſſe, ad exterminanda ea, quæ iſti intruſerant, ſed nihil magnum ſine libris auſum fuiſſe. de cetero, innumera etiam alia, quæ vitij manifeſta eſſent, in hoc ſcriptore emendaſſe, quorum in notis mentio planè nulla eſt, quod de eorum veritate dubitari neque debeat, neque poſſit. Plura te illis dicere non attinet, & mihi ſcribere non vacat. Haue igitur, haue mi frater, & vale. Coloniæ Agrippinæ in Vbijs e, a. d. VII. Kal. Martias M. D. LXXIX.*

FRAN.

# FRANCISCI MODII BRVGENSIS, IN Q. CVRtij Rufi, Hiſtoriarum, Magni Alexandri Macedonis, librum tertium, *NOTÆ.*

*CVrtij Rufi)* Quod Rufi cognomen Curtio aſſeruerim; in eo adeo culpam non deprecor, vt etiã laudem deberi mihi contendã, cum ad ſcriptorem non malũ, certè in hiſtoria, quam memorię mandauit, vnicum, mea opera quaſi poſtliminio cognomen ſuum redijt. & facerem profectò flagitiũ, ſi, cum eidem hoc perpetuus veterum librorũ cõſenſus tribuat, amplius in re manifeſtaria diſputarẽ. Atq;, cum hoc bene ſucceſsit, quod primùm erat, (neque enim quis fuerit Curtius, qua ætate vixerit, ſatis ſciri potuit, quamdiu eius prænomen, nomen, cognomen in incerto fuere) ſpes eſt fore, vt etiam aliquando illa quæ modo dixi, dis ſecundis eruantur. ſed nunc hoc agamus. pag. 3: Linea 1.

*Iuſſurum reſpondit)* Ita rectè ſcripſi. pro quo tamen in editis, *iuſtum* ſuppoſitũ erat. ſic libro decimo dixit; *Sed exſules, præter eos qui ciuili ſanguine adſperſi erãt, recipi ab omnibus Græcorum ciuitatibus quîs pulſi erant, iuſſit.* pag. 2. 10.

 & Oro-

*Midæ regiam)* editiones; *Midæ ciuitatem re-* A. 16.
*giam.* ſed nihil eo opus eſt,
*Sangarius amnis præterfluit)* parua mutatio- B. 17.
ne magno in hoc loco mẽdum inerit, ſi pro, *præterfluit*, quod laudant membranæ, cum editis liberis, *interfluit*, legas. ſic enim Arrianus; τὸ δὲ Γόρδιον ἐκ μὲν τῆς φρυγίας τῆς ἐφ' ἑλλησπόντου, κεῖται δὲ ἐπὶ τοῦ σαγγαρίου ποταμοῦ. &c.

*Midæ patrem)* vox *patrem* ab excuſis qui- 26.
buſdam abeſt. & rectè fortaſſe; vt alibi doceo. porro vide de hac re Iuſtinum lib. xj. & Arrianum lib. ij.

*Cultu haud ſanè à vilioribus vulgatiſque vſu)* 27.
hæc bonus Glareanus cum nõ intelligeret, mutanda cenſuit hoc modo: *cultu h. ſ. a. v. vulgatiſque vehiculis* inſulſè, vt ne quid grauius dicam. *vulgatis vſu*, ſeu, vt mauult legere Eraſmus, *viſu* valet; qui vulgo in vſu ſunt, aut vulgo viſuntur. nihil itaque duo ablatiui abſolutè (ſic enim ipſe loquitur) poſiti Glareanum offendere debuerunt.

*Iugum adſtrictum)* ſic ſcribo: & mecum fa- 28.
ciunt antiqui libri, quot mihi videre contigit. *vinculum* tamen habent excuſi.

*incolis deinde)* ſuadent optimæ notæ alioqui 30.
membranæ, legamus, *incolis debitè* ſuadent inquam; ſed nemini ſat ſcio, cui modo cor ſapit, perſuadebunt.

*ſeriem vinculorum)* totus hic locus in editis 5. Pag. 13.

antea ita legebatur: *quippe ſeries vinculorum erat ita adſtricta, vt vnde nexus inciperet, quoue ſe conderet, nec ratione, nec viſu percipi poſſet.* ſed peream, niſi hæc vere eſſet, Glauci & Diomedis permutatio. porrò his ipſis verbis vſus eſt Vulcanius in reddenda voce; ἐφαίνετο apud Arrianum. quodque hic dixerat; ἦν δ᾽ ὁ δεσμὸς ἐχφλοιοῦ κρανέας. καὶ τούτου οὔτε τέλος οὔτε ἀρχὴ ἐφαίνετο. vertit ille; *Erat autem is nexus ex corni arboris libro, qui vndè inciperet quóue ſe conderet nec ratione, nec viſu percipi poterat.* ſatis liberè.

7. *ſoluere aggreſſus)* hic quoque ſecutus ſum veteres codices, cum in excuſis, *aggreſſo* eſſet. non negabo tamen *aggreſſo* aptè poſſe retineri; vt ſit diuerſa ſententia, & de Alexandro hæc accipiantur. imò cum cogito, & noſtro melius eſt, & cum Arriano, ſiue ille noſtrum, ſiue (re enim incerta nihil habeo affirmare) illum noſter ſequitur, conuenientius.

11. *Oraculi ſortem)* λόγιον ait Arrianus.

12. *Darium vbicumque.)* vulgo; *Darium regem* ſed ego vocem poſteriorem, membranis fretus, deleui.

15. *Et Con)* ita legendum vidit ante nos Glareanus quoque. neque enim, vt ille hanc partem non malè iudicabat, illud *& Chium Coumque* illa ſententia, quà hic in editis legebatur, ferri poterat.

*ſocijs*

*ſocijs imperatæ)* rectum hoc eſſe ſuperiora 18.
euincunt. valeant igitur qui pro eo *imperat*
ſubſtituunt.

*omnes intenderat)* de hoc loco, ex animi ſen- 20.
tentia iam dixi.

*Eneti)* ſcripti libri; *Vineti* ſed verius illud. 24.
quod autem ſequitur; *vndè quidam Venetos*
*trahere originem credunt* id verò gloſſema
eſſe Palmerius iudicat, & ab illo ego quo-
que ſto. non fui tamen auſus, illa ipſa quæ
dixi verba hinc eijcere, veritus ne ad vete-
rum librorum, in quibus diſertè leguntur,
auctoritatem prouocarent.

*Capeſſerēt)* male alij; *capeſſeret* neq. enim ipſe pag. 4. 4.
ſibi animū addere volebat Darius, ſed ſuis.

*decies centenum milium)* fateor, nullis adiutus 6.
codicibus ita ſcripſi de coniectura euiden-
tiſsimis rationibus expreſſa. primum enim,
Galterus, qui, cū Curtij nō ſolū in hiſtoria,
verum etiam ipſis verbis ſummus imitator
fuerit, vel hoc ipſum ad nos durare debuit,
vt eſſet, vndè is auctor (cuius ille exempla-
ribus ante ānos CCCC. & vndeuiginti, quo
tépore floruit, haud dubie minus cōtamina-
tis eſt vſus) aliquāmultis locis malè affectis
ſanari poſſet: hic inquā Galterus, copias om-
nes vallo Dariū circūdediſſe refert, indeq́;
emiſſas occupaſſe Meſopotamię cāpos. De-
inde, mouit me etiā ꝙ addidit ipſe Curtius;
Xerxis exéplo (cuius exercitū, decies centenū
milium

milium multitudinē, aut æquaſſe, aut ſuperaſſe, qui ex Græcis minimè mendaces perhibentur aſſerunt) numerū copiarū inijſſe Darium. facio tamen lector rem iudicij tui, dum memineris, *decem milium* quod libros occupauit, ferri nullo modo poſſe.

12. *Speciem ferens)* editiones; *ſpeciē gerens* quod perinde eſt. etenim & *gerere,* & *ferre,* & *tribuere,* & *præbere ſpeciem* dicimus.

15. *Barcanorum)* non *Barcanorum* (qui populi in rerum natura non ſunt: aut ſi ſunt, non magis huc faciunt, quam Mori Vtopicani) hic eſſe legendum, ſed *Paricanorum* qui ſunt, Mediæ populus, alibi doceo.

17. *pari armatura)* Colonienſis codex; *equitum pari armatura.* agnoſco gloſſam.

21. *equis militatura)* Idem de quo dixi liber; *additis equitibus militatura* quod quid ſit.

21. *Derbices)* ſi cum impreſsis pleriſque, & non nullis etiam ſcriptis libris, legas; *Iidem vicies quadragena peditum milia armati erāt* nugas egeris. ſi cum Glareano; *Iidem verò quadraginta milia peditum armauerant* magis maiores nugas egeris. qui ſint Derbices, & vbi colant, dicetur poſtea.

26. *C C. equites cum his erant. Ignobiles aliæ)* de hoc loco gloriari mihi lubet, facientibus Muſis eum à me eſſe emendatum, cum antea ita legeretur; *A Caſpio mari I I X. milium pedeſter exercitus venerat: ducenti equites.*

*Cum*

*Cum his erant ignobiles Aſiæ gentes, duo milia peditum equitum duplicem parauerant numerum,* in qua lectione, ſi aut caput aut pes apparet; ipſe, vel hoc, vel illo minui non recuſo. ſed nec illud Aſiæ probo; primum enim, obſtat veterum librorum in vocem *aliæ* conſenſus. deinde, cum omnes omnino Aſiatici ſint, quibus de actũ eſt; abſurdum videri poſsit, nunc primũ Curtiũ Aſię meminiſſe. ſic igitur de hac re, quidquid Henricus deliret, cenſeo.

*Bactrianos)* hic Glareanus cum paũcis alijs, 30.
quod putaret Bactrianorum iam antè, tertio loco factam à Curtio mentionem, pro *Bactrianis*, *Aracoſios* ſubſtituit. ſed nego ego, Glaceano ius fas fuiſſe, populos ad lubidinem ſuam transferre, & vt ſolent paſtores Scythæ cum gregibus ſuis armentiſque pro re & tempore paſcua mutare, cogere gentes in aliarum inuicem gentium ſedes immigrare. neque enim Glareanus Philippus eſt. ceterùm de hac re plura nos in commentarijs.

*Nitet purpura auroque, fulget armis)* ſic totũ pag.5.14.
locum non infeliciter, ex libri cuiuſdã mirè antiqui ſcripturæ veſtigijs conſtituiſſè mihi videor. vulgo erat: *nitet purpura, aurúmque fulget armis & opulentia:* &c. vides opinor, auro contra, præ hac, emendam noſtram lectionem. & tamen illam talem, aut

certè

certè non valdè diſsimilem non ſolum ipſe probat Henricus, ſed etiam alijs vt probet multum æſtuat. ſcilicet hoc eſſe magno conatu magnas nugas agere.

27. *quem occupant ſatiat)* m. ſ. meus & Colonienſ. imo quotquot ſunt omnes, adeoque editi plerique *quem occupati parant.* non placet. nec ſat ſcio cur nō placeat, ſed tamē non placet. vtique, poſtquam apud Plutarchum de Alexandro legi; ϗ πόαν ἔφαγε δια λιμὸν, ἣν πρῶτον εἶδε.

pag. 6. 3. *etiam naturam)* ſic emendaui, impreſsi; *ſuam naturam* ineptiſsimè.

5. *tunc cum maximè)* illud *cum* ab ijs, qui hanc locutionem ignorabant omiſſum, & hîc & alibi Curtio reſtitui.

24. *Alexander adduci ad ipſum in eo &c.)* totum hoc ſic legitur in editis. *& paullo pòſt Alexandrum adduci ad ipſum eo veſtis habitu quo ipſe fuiſſet, cum appellatus eſſet rex. Equo deinde per Babyloniam vectum, ſubitò cum ipſo equo oculis eſſe ſubductum.* quæ ſi cum noſtris conferas; videbis, me, qua à ſcriptione, qua ab interpunctione, locū integritati ſuæ reddidiſſe, & turpiſsimam gloſſam, natam ex eo quod mox ſequitur, *quoniam in eodem habitu Darius fuiſſet cum appellatus eſt rex,* ex eo exegiſſe. atque hæc quidem omnia quo magis probes volentibus, iubentibus membranis. de cetero ſi quid etiam

contra

contra eas audere fas eſt, legerim etiam priora vna voce conciſius hoc modo; *& paullo poſt Alexander adduci ad ipſum in eo habitu &c.* omiſſo illo *veſtis*.

*diſtrinxerant)* vulgo; *diſtraxerant* ſed hoc 28.
quod impreſſum eſt, malo.

*perductum)* excuſi *productum* in quo ſæpius pag.7. 1.
peccant quam vellem.

*Haud ambigere) haud ambiguæ rei* membrá- 4.
næ. ſed illud melius. & ad Plutarchum propius accedit.

*Vetera quoq. omina)* elegans planè reſtitutio, 6.
& cuius potiorẽ partem Palmerio meo acceptam ferre lector debes. antea legebatur; *Vetera quoque omnia vt fert ſolicitudo reuocauerant. Recenſebant enim Dariũ principio* &c. partim peſsimè, partim inficitè.

*Alterum in alterum belli)* mira verò ſciolis pag.8. 15.
quæ placeãt. hæc cum ita vt à me edita ſunt in omnibus ſcriptis legerẽtur codicibus, fuere tamen, qui hoc nobis commenti ſunt; *quorum alterum pacis alterum belli gerebat effigiem* inſona mentis iudicia ebriæ.

*inter ſe corruerent)* elegãter expreſſum quaſi 20.
penicillo artificium. male igitur, certè minus benè erat in impreſsis; *concurrerent*.

*quæ educabant)* editi; *qui educabãt eos* ineptè, pag.9. 5.
malim etiam *educebant* quam *educabant*.

*nõ auro)* rurſum editi; *nõ aurea* latinius illud. 26.

*Cum aduerſus Crœſum)* Arrianus diſertè caſtra Cyri appellatum locũ ait, à Cyro, qui

contra fratrem Artaxerxen Xenophonte comitatus exercitum duxit. ſed mihi vter verum, vter falſum dicat, n. l.

pag. 11. 1. *Lyrneſſi & Thebes: Typhonis)* Muſæ veſtram fidem! quæ monſtra verborum hinc, in ſolas terras deportanda expulimus. ſed plura de his mox in commentario noſtro.

24. *feruidiſſimum tempus)* malim abeſſe illud *tempus*.

pa. 12. 10. *victoria)* venuſtius hoc quam vulgatum *victores*.

19. *Abrumpi)* ita ſcripſi potius, quam vt alij *abripi*, quia mox etiam dicet Curtius; *At Græci qui in Darij partibus ſteterãt Amynta duce, (prætor hic Alexandri fuerat nunc transfuga) abrupti à cæteris &c.*

23. *Hoc ſolum videbatur)* impreſsi omnes *ad hoc* verum parum benè.

24. *Animi autem ægritudo corpus)* itáne vero oſcitanter bonos ſcriptores tractare, qui ſe illorum vindices profitentur, vt quaſi de induſtria bene dicta, velut correctionis indiga, interpolent? ſine vlla aut menda, aut mendæ ſuſpicione, hæc ita vt edita ſunt in membranis legebantur. quid retulit? ánne minus pro eis nobis ſuppoſuerunt. *animum autem ægritudo corporis vrgebat?*

pag. 13. 6. *Exſpectant) expetunt* vulgo. ſed illud magis placere debet.

pag. 14. 11. *Damnem medici fidem? in tabernaculo)* appo-

nam

nam totum locum vt erat in editis. nõ tantum vt emendationis eius rationem doctis probem, in quo mihi non magnopere laborandum intelligo, verum vt ijs, qui operam noſtram parui pretij ducunt, ex vnius huius reſtitutione oſtendam, quid de reliquis ſperare debeant. igitur ſic editi; *Damnémne medici fidem? in tabernaculo me opprimi patiar? Non. atqui &c.* in quibus haud luſcitioſus ſed cæcus profectò ſit oportet, qui non videt, quantum illud *non* elegantiæ huiuſce periodi obſtat. geminus ferè locus eſt libro ſexto. ibi; *Num igitur facturum eum diuinare potui? minimè.* nam & hinc quoque illud *minimè* ſi me audies, longè exterminabis. dubitas? at dabo pignus in meum talentum Atticum, in tuum nummum, numquam aliter atque aio ſcripſiſſe Curtium.

*ſigillo anuli ſui impreſſo)* ſimile habes paullo 15.
pòſt: vbi ait; *lectámque eam ignoti anuli ſigillo impreſſo Siſeni dari iuſſerat.* ſic enim ibi quoque legendum. vulgati tamen codices, *Epiſtolamq; anuli ſui ſigillo impreſſam* legere pertendunt. & pertendant ſanè.

*in cubitum)* Colonienſis, & meus, ſcripti; *in* 19.
*cubile,* Sigebergenſis; *in cubili.* verum, quidquid dicant, rectum eſt quod expreſsi.

*ſacro & venerabili ore)* corruptus haud du- 27.
biè locus: & de quo non fruſtra amplio.

apponam tamẽ vulgatam etiam lectionem, ſi quis fortè, quod tamen ſine alijs adiumentis non temere factũ iri arbitror, ſed ſi quis medicinam illi facere inde poſſet. ergo vulgati coniunctim *vero arbitror ſacro & venerabiliore trahitur.* cogitent quibus otiũ erit. ego enim, quid his verbis ſibi velit Curtius, iuxta cum Glareano ſcio.

30. *omiſſo metu)* aliter excuſi, ſed tædet in re certa & clara nugari.

pag. 15. 7. *ſed certiore)* ita membranæ. libri editi, *certiorem.* verùm præter mentem auctoris hoc ſit. ſimile eſt, quod hidem editi *noluiſſes* pro *voluiſſes* habebant, & totum denique locum præpoſtera interpunctione corruperant.

9. *crede me)* iterum editi, *credo te* ineptè, perperam.

29. *vtique regis vel admiratione)* mutarant hęc in vulgatis in illa, *quantum huius quoque regis vel admirationi deditiſuerint, vel &c.* ſed ego eum qui non videt hæc eſſe adulterina, illa germana & propria Curtij verba, meridie lucernam accendere iubeo.

pag. 16. 1. *Iam primùm nihil ſine)* hunc quoque locum Telchines illi, qui omnia ſuo tactu fœdant, contaminarant nobis: ſed dis gratia, cum veteres membranæ nondum omnes interciderunt.

5. *militari gratiora vulgo)* rurſum boni nugones, cum non caperẽt quid his vellet dicere

Curtius,

Curtius, ſuppoſuerunt, imo de ſuo inſeruerunt, quæ ſunt munificētia; *in re militari gratiora vulgo*, ſed ego vos, fungi, res veſtras, ex veteri formula, vobis habere iubeo.

*quantam capere*) vox *capere* in editis aberat, & deerat. 11.

*Cuius potitus*) Colonienſis, qui tamen vetuſtiſsimus apparet; *cuius potentibus expulſis*. de quo, quid dicam aliud neſcio, quā etiam hinc videri poſſe, non nunc primùm natum morem peruerſiſsimum interpolandi bonos ſcriptores. 16.

*& propemodum vnica*) editio Gymnici; *& propemodum vnica Alexandri*, ſed cenſen' huiuſmodi homines cogitare quid dicant? pag.18. 8.

*minus hoc regi*) vulgo, *minus hoc conſiliū regi* age, age, vt lubet. 14.

*imminui & diuidi*) inſignis eſt hæc emendatio. antea legebatur, *ancipitem fidem & mercede venalem proditionem imminere, & diuidi non ob aliud copias velle &c.* à quibus quod receſsi, ſi cui non placebit; ei ego, vel Palmerij, cui reſtitutionis huius loci laus debetur, vel ipſius etiam rei cauſſa, placere quoque non laboro. 16.

*ſanctus & mitis*) non potuit magis propriè hoc à Curtio dici, vti in commentario docebo. 22.

*tot militum*) *milium* legeretur, ſi operæ mihi parere voluiſſent. poteſt tamē illud quo- 24.

que ferri. etſi poſt dicit Curtius; *Unius hominis iactatione, tot milium ſanguinem impendi.*

30. *nuntiare)* vbicumque hoc,aut ſimile occurrit,mutauit in editis in *nuntiari*,minus benè.

pag.19.4. *vix vllam)* vulgo; *inſulſam* plane inſulsè.

pag.20.5. *Pinarum amnem)* huius amnis nomen, nullo merito ſuo, per ſummam iniuſtitiam ex Curtio eiectum erat, ſubſtituto in locum ipſius ſemper Pyramo. verum ego, nó paſſus tam inſignitè immerenti iniuriam fieri, vbique illud ex veterib. libris repoſui. & puto etiam apud Plutarchum, quo loco eſt; τῷ πινδάρῳ reſtituendum; τῷ πινάρῳ quéadmodum etiam Arrianus non ſemel appellat. ſed de his aliàs pluribus.

19. *vt ſolet)* editi; *vt ſolet fieri.* Dij vos perdant gloſſatores.

pag.22.5. *Haud dubiè)* vulgo *haud dubium*, malè, haud dubiè.

10. *aſſueta corporis cuſtodia)* adhuc vulgo; *a. c. cuſtodia* nihil ad noſtra.

13. *vltra eos dextra)* ſuſpectus erat antea locus hic. ſuſpectus dico, imo manifeſtiſsimus vitij: ſic enim legebatur; *His proximi ceterarum gentium equites dextra &c.* non poteram tamen ſatis diuinare, quomodo reſtituendus eſſet. ſed correxerunt hoc membranæ, à quibus ſcriptura eſt quam legis.

pa.23. 6. *abeſſet acies)* illud *acies* ex v. c. inſerui.

*ordi-*

*ordinibus incedere)* non exiſtimo, cur hic *or-* 15.
*dinibus* quàm *ordine* legere malim, pluribus
mihi eſſe reddendam rationem. ſed & ſe-
quentia talia ſunt, vt monitione non ma-
gnopere egeant. ad alia igitur.

*maior exercitus numero)* ita hũc locum emen 19.
daui, partim de coniectura, partim de ve-
ſtigijs ſcripturæ veteris. vulgo, *Redditur &*
*à Macedonibus maior, exercitus impar nume-*
*ro, ſed iugis montium vaſtiſque ſaltibus reper-*
*cuſſus*: plane ineptè.

*ne impenſius ob nimiam)* impreſsi, & ſcripti 24.
omnes quos vidi, *ne ſuſpenſi acrius ob &c.*
verum, hoc tibi non hominem, ſed quer-
cus crede Pelaſgas dicere, monſtroſam hanc
lectionem ex neſcio cuius gloſſatoris floſcu
lis, vt alia pleraque, in cõtextum irrepſiſſe.
videlicet notaſſe ad oram libri, in quo *im-*
*penſius* erat. i. *acrius*. atque hoc receptũ pro
Curtiano, mox ab alio, qui paullo doctior
haberi voluit, mutata voce *impenſius* in *ſu-*
*ſpenſi*, pepceriſſe nobis illud *ſuſpenſi acrius* nul
lo ſenſu idoneo, fateor, ſed iſta illi non ſpe-
ctant.

*Cúmque agmini)* impreſsi, *cumque agmen*. 25.
non placet, nec multo melius eſt, quod in
ſcriptis aliquibus poſt erat, *ratione* pro *ora-*
*tione*.

*animis aptum erat)* ſic in editis, ſic in manu 24.
exaratis omnibus legebatur. mihi tamen

bonum factum videretur, ſi legeremus, *vt cuiuſque animus erat* omiſso τὸ *aptum*.

pag. 24. 3. *Macedonum Bactra)* v. c. *Macedonum prouincias Bactra*, ſed melius abeſt illud *prouincias*.

5. *omnia victoria aperiri)* vulg. *o. v. parari.* ego quod magis ad rem pręſentem facere, mihi viſum fuit expreſsi. ſic enim libro IX. Curtius: *Alexander tam memorabili victoria lætus, qua ſibi Orientis fines apertos eſſe cenſebat, ſoli &c.*

17. *Darij prius, deinde)* ita Colonienſis & m. ſ. meus. Impreſsi: *Darij prius, deinde Xerxis inſolentia, aquam ipſam terrámque populantium* &c. Sigebergenſis: *Darij prius, deinde Xerxis inſolentia, aquam ipſam terrámque poſcentium* &c. omnium optimè. & ſeruitum me abducito, ni ita legendum, nive adeò ita ſcripſit Curtius. tributi nomine exigebāt Perſæ aquam & terram: hoc eſt, redimere cogebant ſubditos, aquæ & terræ vſum, certo tributo; magis ad imperij magnitudinem oſtentandam, quam vt opes augerent. Plutarchus in vita Alexandri: δίνων δέ φησιν καὶ ὕδωρ ἀπὸ τοῦ Νείλου, καὶ τοῦ Ἴστρου μετὰ τῶν ἄλλων μετα πεμπομένους εἰς τὴν γάζαν ἀποτίθεσθαι τοὺς βασιλεῖς, οἷον ἐκβεβαιουμένους τὸ μέγεθος τῆς ἀρχῆς, καὶ τὸ κυριεύειν ἁπάντων. & apertius neſcio quis, qui vitam Alexandri,

nomine

nomine Iulij Valerij, ex Græco Aeſopi, ſi credere dignum eſt, contextu Latinam fecit; *videt* ( Alexander ſcilicet ) *ſibi aſſiſtentes habitu barbaro viros : percontanſque cognoſcit eſſe Darij ſatrapas. cauſſámque aduentus eſſe quod ex more regio petitum pecunias à Philippo veniſſent; precium ſcilicet aquæ & terræ: his enim nominibus ſubiectos obſequi ſibi Perſæ iubebant. Miratus igitur Alexander & petendi morem & titulum, Hæccine inquit, elementa Perſæ mortalibus venditant, quæ cunctis deus in commune largitus eſt?* ad nos etiam neſcio quis ſimilis mos durauit. feuda enim quę vocamus, aut equo certi coloris, aut calcaribus, aut ſimili re, quaſi tributi annui nomine redimimus. ſed vide commentarios noſtros.

*Dedita deis templa)* impreſsi; *dein Deum templa* omnino non rectè. membranæ; *dedita eis templa.* hinc feci quod vides. magna adeò res inquies. ne ſit, dum vel ita tamen Curtio à me hæc medicinam factam fateare. 19.

*Nudóſque calles)* rectius hoc, quàm quod eſt in vulgatis *Nudóſque colles.* ſic enim ſtatim poſt, ſic ſæpius loquitur Curtius. 26.

*ſed conferti)* emendaui etiam antea, ſed non

 putaui

putaui notatu dignum, *conferta robora* non *conſerta* legendum. & hic quoque moneo, ne cum vulgatis *conſerti* legas.

11. *Simul erant emiſſa. in eodem)* ita rectè correxiſſe hæc mihi videor, cum antea ſic legerentur, *ſimul vt erant emiſſa in eoſdem concurrentia implicabantur*, malè, imo nulla idonea ſententia. cum noſtra emendatio etiam his Diodori verbis confirmetur. ὡς δὲ αἱ δυνάμεις ἐντὸς βέλους ἐγένοντο, τοῖς μὲν περὶ τὸν Ἀλέξανδρον ἐπέρριψαν οἱ βάρβαροι τοσοῦτον πλῆθος βελῶν, ὥστε διὰ τὴν πυκνότητα τῶν βαλλομένων ἀλλήλοις συγκρουόντων, ἀσθενεστέρας γίνεσθαι τὰς πληγάς.

pa. 25. 14. *pugnam conſerere)* prius illud in Lugdunenſib. non erat, lubenter tamen ita loquuntur Latini, vt dicant, *manus* aut *pugnam conſerere.*

pag. 27. 5: *ſerie laminarum)* vulgati, *Equi pariter equitéſque Perſarum ſerie laminarum ob id genus graue, agmen, quod celeritate maximè conſtat ægrè moliebantur:* contaminatiſsimè. nec tamen multo melius membranæ, in quibus eſt, *Equi pariter equitéſque Perſarum ſerie laminarum ob id genus graues, agmen &c.* verum vndè conijci potuit ſcribendum vti emendaui. niſi fortè, quod & mihi in mentem, ita potius legendum ſit, *Equi pariter equitéſque Perſarum ſerie laminarum graues agmen ægrè moliebantur: quippe in circumagendis*

*gendis equis ſuis Theſſali, quod genus celeritate*
*maximè conſtat, multos occupauerant.* & ita
me Muſæ ament, vt hæc aut vera coniectu-
ra eſt, aut veræ proxima. vide tamen com-
mentarium noſtrum.

*Hoſtis victor)* à membranis aberat illud, 23.
*hoſtis* & rectè aberat. quid enim eo opus
eſt?

*Cum Dario)* editiones *tum Dario*, quod li- pag. 28. 6.
cet non probem maximè, ideo tamen no-
tandum duxi, quia aliam ſententiam effi-
cit.

*auerterant)* quidem *conuerterant*. 11.

*Illa quidem ſorte)* hæc ſic emendaram, *hæc* 14.
*formæ pulchritudine, nec illa quidem ſorte cor-*
*rupta &c.* verum operæ, credo, ne nimium
mihi tribuendo vulgatos offenderent, in
quibus legebatur, *hæc formæ pulchritudine*
*nec illa quidem ſorte corrupta &c.* quædam
immutarunt, quæ hinc poterunt reſtitui.

*inuocantes)* rectius ita quam *vocantes*, quod 23.
vulgo legitur.

*decem equitum)* malam rem ſciolis, quo- 28.
rum opera factum eſt, vt editiones omnes
habeant, *decem verò milia interfecta equi-*
*tum*.

*triginta omnino & duo)* ſcripſit fortè Curti- 29.
us *trecenti omnino & duo*, quemadmodum
etiam Glareano placuiſſe video: fortè in-
quam ita ſcripſit, ſed nihil affirmo: ideo-

que nec muto.

pag.25. 2. *Rex diu Darium)* antea malè omnia ita edebantur; *Rex qui diu Darium perſequendo fatigatus erat, poſteaquam & nox appetebat, & eum aſſequendi ſpes non erat &c.* tramæ putidæ.

3. *captiuis nobilibus)* vulgo, *cum captiuis mulieribus nobilibus.* ſed ego vocem *mulieribus* volentibus, iubentibus membranis, æternũ exſulare hinc iubeo.

21. *illachrymaſſe)* alij *lacrimaſſe* peſsimè.

23. *Sardis tradiderat)* volui hêic Mithrenen mihi demereri, mitigando rem, vocabuli lenitate. alioqui enim, in editis erat, *prodiderat.* itâne verò? dices, planè ita, vt tamen nihil auderem contra membranas Sigebergenſes. nam Colonienſes, etſi cetera bonos, quæ habebant, *Sardis praeerat,* hoc loci non auſculto.

26. *renouaret)* editiones *grauaret*, magis illud ad rem eſt.

28. *viuum)* adhuc editiones, *Darium viuum*, ſed melius abeſt Darij nomen totiens iam iteratum.

pag.30.4. *prohibere poſſent)* vulgo, *vt quae nec prohibere nec admittere auderent.* malè. omnino enim illud *poſſent* opus eſt ad ſententiam.

7. *procedere)* excuſi *prodire*, ſcripti *producere*, quæ res ipſa etſi tenuis quorundam temeritatem arguit, in quibus ſolertiam, cum nuſquam

nuſquam hæreant, laudo, verùm exẽplum non placet.
*permitti)* rurſum excuſi, *permittit,* manum 19.
non verterim.
*ſuperfuderat)* alij, *infuderat* minus benè. pa. 31. 19.
*vinceret)* editiones Lugdunenſes, *vinceren-* 22.
*tur*, Sigebergenſis ſcriptus liber *conuincere-*
*tur*: ego Colonienſem ſequor.
*natione Mardus)* non malè, imo aptiſsimè pa. 32. 22.
ita mihi videor emendaſſe, cum vulgo eſ-
ſet *nomine Mardus*.
*cum pecunia traderet.)* omnes omnino editi, 25.
*cum p. t. adiecit.* quod tamen ipſum *ad-*
*iecit* abijciendum planè mihi viſum fuit.
*manu exigua)* ride iſtorum nebulonum in- 28.
eptias, ride quantum poteſt. cum enim hęc
non intelligerent, adiecerunt de ſuo, *cumq́;*
*rex tenens ipſum reliquiſſet.* & mox iterum,
*Itaque recognita Mardum &c.* impuratæ be-
luæ, ſiccine agitis?
*proditionis)* non multum intereſt, ſed tamen pag. 33. 13.
hoc malo quam vulgatum *proditoris*.
*proſequebantur)* vulgo, *perſequebantur*, ſed 29.
ne inſanus ego, qui has minutias perſequar.
*gentis opulentia)* hoc quoque interpolarant, pag. 34. 7.
qui huic rei nati videntur, vt optima quæ-
que corrumpant: mutarantque in *ingentis*
*opulentiæ.* aliquo ſenſu fateor, ſed tamen
minus idoneo, cum alia illa lectio, & ger-
mana huius loci ſit, & elegantiſsima, ſæpi-
uſque

uſque ita loquatur, vt poſt à me dicetur, Curtius.

pa. 34. 13. *fugerant*) ſcripti vna littera minus, *fuerant* præter mentem Curtij.

17. *aggrauante fortuna*) *natura* membranę, malè vt apparet.

23. *Excepta eſt*) Colonienſes membranæ *ſuſcepta*: quæ lectio, vt libro ſeptimo oſtendam, profectò veriſsima eſt.

26. *& Athenienſes*) lege, *Lacedemonij quoque & Athenienſes, ſocietatis fide violata* &c. in vulgatis malè erat, *Lacedemonij quoq. & Athenienſes erant* &c.

pag. 35. 2. *& ſexcenta: facti argenti*) editi, *& ſexaginta: facilè argenti* &c. malè. prioris emendationis ratio, à mēbranis, & magno illo Budęo eſt: poſterioris, à ſcripturæ veteris veſtigijs. vtriuſque tamen religioſa anquiſitio, alterius eſt loci.

5. *proditorem celeriter*) iterum editi, *Ceterum Dij tantæ fortunæ proditorem ſepulturæ celeriter &c.* ineptè. ineptè dico, imo ineptiſsimè. cui enim bono erit illud *ſepulturæ*?

FRAN-

# FRANCISCI MODII BRVGENSIS, IN Q. CVRtij Rufi, Hiſtoriarum, Magni Alexandri Macedonis, librum quartum.

## *NOTÆ.*

P*Recipere)* vulgo prę̈ripere, ſed emē- pag.36.5.
dandus ſexcenties in hac eadem voce Curtius. ſic autē & Plutarchus, cuius locus, ſeu ſcriptionem ſpectes, ſeu rem ipſam, qua de noſter agit, mirè huc facit: δαρεῖον μὲν οὐχ εἷλεν, τέτταρας σταδίους ἢ πέντε προλαβόντα τῇ φυγῇ. corrige etiam apud Solinū in epiſtola poſteriore ad Aduentum, *Cum & aurium clementia, & optimarum artium ſtudijs præſtare te ceteris ſentiam; idque oppido expertus de beniuolentia tua nihil temere præceperim* &c. pro quo antea legebatur etiam in Antuerpienſi editione *perceperim.*

*Aradus)* alij *Nardus.* digni herculè, cum 9.
ſuis tam emaculatis chartis ablegari ad eos, qui nardum, thus, & odores vendunt.

*tum oram)* hoc feci ex eo, quod in Sibergen- 10.
ſi exemplari erat *tumorem.*

*Ille cuius)* vulgo; *Celes cuius:* ad quæ Glarea- 25.
nus: *qua re Darius Hyſtapſis filius Celes ſit dictus non memini vſpiam me legere.* ſed nec ego Glareane, pergis tamen, *Suſpicor autem*

*quem-*

*quemadmodum apud Ægyptios Ptolemei varia habuere cognomina, nonnunquam etiam contumeliæ plena, vt Philopator, Auletes: ita Darius Celes dictus videtur. Cum Herodotus in Thaleia dicat Darium hunc à Perſis vocatum Inſtitorem, Cambyſen dominum, Cyrum patrem.* verum ego non iam ſuſpicor, ſed ſcio Glareane, neminem ſanum, aut pro ſano hoc tibi crediturum. quomodo enim cùm Herodotus illa recenſuit, hoc prætcrijt? verum tu fortaſſe Darium Plautino militi, quem nequiſsimus ſeruulus ait ad equas ſcitum admiſſariùm fuiſſe futurum, ſimilem credidiſti: atque hinc inueniſſe nomen. laudo acumen, vel tua cauſſa. probare tamen, ſiue mea, ſiue adeò ipſius Curtij non poſſum.

29. *rurſus Xerxes)* iterum vulgo *rex Xerxes*, ſed deleatur illud *rex*.

12. *oportebat)* poſt hanc vocem erat in editis *quod petieras*. adeò verum eſt quod dixi iam ſæpius, nihil hoc auctore magis eſſe interpolatum.

26. *Sidonis digniſſimum arbitraretur)* quid mirum ita rectè à me hunc locum eſſe emendatum, cum & Diodorus, & libri veteres ad eius emendationem mihi præiuerint? vulgati ſanè ſic habebant; *Ephestionique permiſſum, vt quem eo faſtigio Sidones digniſſimum arbitrarentur* &c. peſsimè. neque enim

enim Sidonum hæc fuit electio, ſed Epheſtionis. porro autem, quem ſcripta Curtij, & Iuſtini exemplaria *Abdalonymum*, impreſſa *Abdolonimum* eundem Diodorus *Ballonymum* appellat, & Tyri, non Sidonum regem conſtitutum ſcribit, totaque in re, vt breuiter abſoluam diſſentit à Curtio. verùm hæc alterius temporis ſunt, niſi quod ea eiuſdem Diodori verba huc adſcribenda video, quibus noſtram lectionem comprobari dixi. ſunt igitur hæc: δ᾽ ἀλέξανδρος ἔδωκεν ἐξουσίαν ἡφαιστίονι καταστῆσαι βασιλέα τῆς τύρου τῶν ἰδιοξένων ὃν ἂν προαιρῆται.

*Macti virtute*) ſcripti; *macte virtute*, ſed minus rectè. vt à Palmerio meo, in eruditiſsimis illis, ſpicelegiorum titulo ſcriptis libris, quos ſi Muſæ fauent propediem publicos faciet, docetur. Pag. 38. 2.

*Adulantes*) aut membranæ hanc partem minus probæ ſunt, aut aliquis latet error. conſtanter enim in illis eſt *adulantibus*. conſiderent locum, quibus otium, & ingenium eſt. 8.

*alter ex his*) vitioſiora erant hæc antea, quam vitioſa nux eſt, nec tamen hoc à verbis adeò, vt ab interpunctione. ſic enim legebantur; *Tunc rege eo ſalutato: Alter ex his habitus* &c. vide quantula res quantas turbas dare potis ſit. porro in Colonienſi 18.

lonienſi

lonienſi ſcripto codice erat; *habitus hic inquit veſtis* &c. quę poſtrema vox, procul dubio gloſſa eſt, *τȣ̃ habitus.*

20. *veternóque &* ) ſic hunc locum emendauit, numquam ſatis laudatus mihi Palmerius: nam libri alioqui ita habebant; *æterniſque ſordibus* &c. quam rem nolim audaciæ meę imputari, ſi quid fortè in ea, cum ſcripturã à membranis non confirmatam, vulgatæ prætuli, peccatum à me eſt, ſi quid, ſed meo in Palmerium amori condonari.

25. *imo hercule propter quem)* aberant hæc verba à membranis Colonienſibus, ſed malè vt opinor.

30. *ſerio iam)* Lugdunenſes, aliæque editiones; *& fides à iurantibus facta ſerio: iam rex iyſdem comitantibus.* &c. malè quidem, ſed vnde legendum ſuſpicabatur quidam amicus meus, vir apprimè doctus; *& fides à iurantibus facta: ſerio iam rex* &c. vt, inquit, cum antea per deridiculum & ſomnium rex ſibi conſtitui videretur Abdalonymus; poſt factam iureiurando fidem, ſerio iam regis animum & habitum capiens, ad regiam tetenderit. bene ſuadet. mihi tamen vt libere dicam, non perſuadet. nam & *ſero* habent veteres libri, & veriſimile eſt ſermone ſæpius repetito, cum hic ſe irrideri crederet, illi ſerio ſe loqui aſſeuerarent, multum diei conſumtum eſſe. ſimile quid memini

legere

legere apud Suetonium.
*infenſos) infeſtos* membranæ. atque eadem pa.26.25.
varietas in ijſdem vocibus etiã paullo pòſt
eſt.
*primas ſpes fortuna)* membranæ iterum *pri-* 27.
*ma ſpes fortunæ* non recte. ſed de quo tamen
celandum lectorem non exiſtimaui.
*Hoc ipſum concurrunt)* impreſsi; *ad hoc ipſum* pa. 40. 5.
minus bene. & geminum huic locum proximo ſuperiore libro emendauimus, ibi, *laxatáque vis morbi hoc ipſum videbat*ur &c.
*ſpem retinendi)* vera hæc eſt lectio, quidquid 6.
dicant editiones, quæ omnes habent, *ſpem obtinendi Ægyptum non amiſerunt.*
*victores ad populandos)* vitijs nobilitatus lo- 8.
cus, & quem variè libri repræſentabant. in editionibus enim ita legebatur, *victores ad populandos agros eduxit, ac velut in medio poſitis omnibus hoſtium cuncta agebantur*: peſsimè. in membranis Colonienſibus ita, *victores ad populandos agros velut in medio poſitis: dis hoſtium cuncta agebantur.* propemodum. ſed & quid nos audet iuuare Sigebergenſis? *victores ad populandos agros velut in medio poſiti hoſtium cuncta agebantur.* euge, terram video. legendum enim, *victores ad populandos agros velut in medio poſitis hoſtium cunctis agebãtur.* aut ſi nõ ita, certè ita. *Sed eos Amyntas prœlio ſuperatos in vrbẽ compellit: caſtriſq; poſitis victores ad populandos agros, velut in medio*

*medio poſiti, hoſtium cuncta agebant.* credéſne verum dicere, an nondum etiam? ſed aut crede, aut doce quod præ illo ſit. veterum & recentiorum codicum ſcripturæ diſcrepantes, in medio poſitæ ſunt.

30. *demerſis nauib.)* Colonienſes, & iam de ſcripto & excuſo loquor, *euerſis*, Sigebergenſis, *auerſis*, omnes bona & probabili ſententia. præ omnibus tamen placet quod expreſsi.

pag. 41. 3. *has quoque inſulas)* Colonien. & Sigeberg. ſcripti, *his* hinc feci *has* nam Lugdunenſes & Colonienſis impreſsi habebant *is*, ſed quid mihi hæc talia monitio eſt?

22. *aduexerant)* aptius hoc quam vulgatum illud *adduxerant*.

26. *Deo ipſo) ab illo deo ipſos*, alij.

28. *in ea ſede quam)* editio Colonienſis, *in eam ſedem quam Paletron*, vide diligentiam huiuſmodi typographorum.

30. *iram Alexander)* m. ſſ. illud *Alexander*, non agnoſcunt, & deleri poterat ſanè.

pag. 42. 7. *vrbem intrare)* quod alibi adimunt, alibi dát membranæ. nam hêic in impreſsis vox *vrbem* nulla erat. paullo antè, illud *amici*, in ſcriptis deſiderabatur.

11. *euoluit)* editi, *euoluens*, malè.

16. *maris)* iterum editi, *mari*, ſed hoc quoque tenue.

17. *excedant vndæ, & per enixus)* Gymnici editio, *excidant vndæ, & per enixus.* hæc benè, illud

illud peſsimè. Lugdunenſes *; quàm non ex-*
*cidant vndæ per nexus &c.* ineptiſsimè. Sige-
bergenſis, *quàm non exedant vndæ & per ni-*
*xus.* Colonienſis, *quàm non exedebant vndæ*
*& per enixus.* ex quibus poſtremis duabus
lectionibus ita ſcripſi, quemadmodum ex-
cudendum etiam curaui.

*maria obſidebantur)* non de nihilo eſſe vi- pag.43.3.
detur, quod ſcripti libri in hanc quam di-
cam lectionem conſentiunt, *namque ea tem-*
*peſtate magna ex parte Punicis claſſibus maio-*
*ra obſidebantur.* non de nihilo inquam, ſed
quod præterea dicam, nihil habeo.

*militum frangerent)* editi *frangeret*, & verius 14.
fortaſſe. nihil tamen refert, vtrum vni an
pluribus hoc acciderit.

*territóque rege)* ita totum locum ſcribo. & 15.
qui aliter ſtatuunt, nihil ſtatuunt.

*iam indigna)* *tam indigna*, vulgo. & certè re- 24.
ctius.

*deſperatio inceſſit)* excuſi, *Ingens ergo ani-* 26.
*mos militum deſperatio inceſſit cernentium*
&c. ſcripti, *Ingens ergo animis militum de-*
*ſperatio inceſſit cernentibus.* vndè facile ap-
paruit interpolatum locum: & illud ſiue
*cernentium*, ſiue *cernentibus*, à prodigè li-
beralibus iſtis librarijs eſſe. ſexcenties illo
modo loquitur Curtius.

*aggeraretur)* manu exarati codices, *exagge-* 30.
*raretur*, age ſanè vti iubent.

pa.44. 6. *gentium iure violato)* impreſsi, *gentium iura violata*, non diſplicet.

11. *Tyro vetere)* optimè videor mihi conſtituiſſe hunc locum: niſi fortè aliter cenſent docti. Lugdunenſes ita habebant, *Tyro vetere præbente, materies ex Libano monte ratibus & turribus &c.* Sigebergenſis codex ſcriptus hoc modo, *Magna vis ſaxorum ad manum erat Tyro vetere prabet ei materies ex Libano &c.* Colonienſis verò ſic, *Magna vis ſaxorum ad manum erat Tyro vetere iam olim, materies ex Libano mõte arcibus & turribus &c.* cum igitur *præbente* illud, in altero ſcripto mutauerit, in, *præbet ei*, in altero, in, *iam olim*: quod poſterius procul dubio, niſi placeat legere, *Magna vis ſaxorum ad mauum erat, olim Tyro*, quod æquiualet illi *Tyro vetere*, gloſſam eſſe vocis *vetere* non malè ſuſpicamur, exiſtimaui, capital me non eſſe facturum, ſi hinc vocem non neceſſariam eijcerem.

13. *in altitudinem modicam)* vulgo, *Iamque fundo maris in altitudinem mõtis opus excreuerat:* quo ad ſcripturã, minus rectè. quo ad rem, falsò.

15. *Et quo longius moles agebatur à litore, hoc magis quidquid ingerebatur, præaltum abſorbebat mare)* hæc omnia in ſcriptis codicibus loco mota, legebantur mox, poſt illa, *ad curam ſemetipſos tuendi ab opere cõuerterant.* verùm, niſi

niſi iudicans fallor, malè.
*Igitur munientibus coria veláque)* ſic, partim 30.
editos, partim non editos ſequendo, ſcribo.
in his enim erat, *Igitur munientibus coria ve-*
*láque iuſſit obtendi, vt extra teli iactum eſſent:*
*duáſque turres ex capite montis erexit, è quibus*
*in ſubeuntes ſcaphis tela ingeri poſſent.* in illis
verò: *Igitur ex iumentis coria veláque iuſſit*
*obtendi, vt extra teli iactū eſſent: duáſque tur-*
*res ex capite molis erexit, è quibus in ſubeuntes*
*ſcaphas &c* nempe, ad vocem coria adſcri-
pſerat neſcio qui, *ex iumentis*, credo, ne for-
te nos ea hominibus detracta putaremus, id
poſt, propter affinitatem litterarum, eiecta
vera ſcriptura, irrepſit in contextum. reli-
qua monitione nihil egent.
*alendo igni erat)* impreſsi, *quidquid alendo* pa.45. 21.
*igni aptum erat*, ineptè me hercle. ſed ſic ſo-
lent illi, neſcio quid ſupra inijcere memini,
in re, imò voce ſimili: quoque loco eſt, *vt*
*cuiuſque animis aptum erat* ſuaſiſſe, legamus,
*vt cuiuſque animus erat*, nec me adhuc huius
ſuaſionis pœnitere debet, præſertim, ſi qui
erunt, ſi qui, quibus ea perſuadebitur, huius
etiam loci collatione.
*quam interficere voluerunt)* ita membranæ 27.
Colonienſes, perbenè, vt intellegas *potius*,
aut ſimile quid. perbenè inquam, nec atti-
net exéplis recenſendis tempus abuti. ſciunt
me vera dicere, qui Latinè ſciunt. in Sige-

 bergenſi,

bergenſi, cubabat vox hæc in menda, culpa ſcilicet librariorũ, quibus ea inſolens accidebat. in editis, *mallent* legebatur. inſcitè.

30. *motum ex profundo mare)* rectè hoc modo emendauit hunc locum Palmerius. itaque aſſentior homini mihi amiciſsimo, recipioque lubens merito illud *motum*, eiecto τὸ *totum*, quod omnes & ſcriptos, & excuſos libros obſederat.

pa. 46. 2. *laxauere, ſaxáque interluens)* editi, *ſe laxauere, ſaxáque interfluens vnda*, illud ineptè, hoc præter rem.

7. *quod in aduerſis ſolet)* quanquàm pudeat, pigeatque totiens hæc talia notare, tamẽ, cum illi, quicumque tandem fuere, modum peccandi nullum ſibi ſtatuerint, non debeo ego hiſdem corrigendis defatigari, dum quod adhuc facio, Curtio, cui ij, de quib. diximus, vocẽ *fieri*, hic munificè largiebãtur, proſim.

10. *ea cetera opera)* rurſum editi, *quod cetera operà velut ſub ipſo latentia tuebatur*. ego, qui veteres libros ſequuntur, ſapientes puto.

12. *excitatæ procul teli ictu)* elegãtius ita hoc ſcribi, quàm vt in vulgatis, *vt turres in medio erectæ procul teli iactu abeſſent*, mirũ eſſe non
28. debet, à membranis enim eſt.
*nec perſeueraret)* aliter excuſi, hoc modo, *& vtrum perſeueraret an abiret ſatis incerto.* quæ ſanè illis non inuideo.

30. *aduectis)* ita ſcribo, non, *aduectus*, quod erat vulgo.

vulgo. & numerum nauiũ qui ibdem erat, 80. 10. alijs augeo. vtriuſque ratio vna hæc eſt: membranarum conſenſus. quin videtur etiam tota interpungendi ratio hoc modo mutanda, *Ægro animi Alexandro nec perſeueraret, an abiret, ſatis certo, claſſis Cypro aduenit: eodemq́, tempore Cleander cũ Græcis militibus in Aſiã nuper aduectis. Centum & nonaginta nauium claſſem in duo diuidit cornua: læuũ Phytagoras &c.* quomodo. & optima, & facillima erit huius loci ſententia: ſignificabiturque, cum & Cypro claſsis, & Cleander cum militibus Græcis eodem tempore adueniſſent, claſſem Alexandrum in duo diuiſiſſe cornua.

*tres omnino naues)* malè antea legebatur, *triremes omnes ante ipſa* &c. nã noſtra lectio librorũ manu exaratorũ auctoritate nititur, & ab hiſtoria confirmatur. Arrianus lib. 2. ζεῖς δὲ τὰς ἐξωτάτω ἐφορμούσας ὧ στόμαλι τειή-ρεις προσπεσόντες οἱ φοίνικες καὶ ἀντιπρῴροις ἐμβαλόντες καταδύουσιν. Diodorus. Anno V. Alexãdri. τισὶ δὲ ναυσὶν ὁρμούντων πρὸ τοῦ λιμένος, ὁ βασιλεὺς ἐπιπλεύσας αὐταῖς, καὶ πάσας συντρίψας. &c. pag. 47. 5.

*quantum capere)* membranæ noſtræ, *quãtum militum capere,* ſed hic locus, milites nullos capit. 15.

*remis ad vrbem)* ſic hunc locum ſcribẽdum non *quadriremes ad vrbem agebant*, quod 18.

 in edi.

in editionibus eſt, & libri veteres clamant, & ratio dictat.

22. *muros)* editi; *vrbem* non rectè. ſequitur ſtatim, *iamque naues vrbi vndique admouebantur.*

pag.48.8. *pleráque iiſdem fortè diebus Carthaginenſium legati XXX.)* hæc omnia deſunt in Lugdunenſibus editionibus, quæ hęc eſt negligentia?

*quam auxilium: quippe)* membranæ, *quam auxilium allaturi: quippe domeſtico bello Pœnos impediri, nec de imperio, ſed pro ſalute dimicare.* editiones; *quam auxilium: quippe domeſtico bello Pœnos impediri, nec de imperio, ſed pro ſalute dimicare nuntiabant.* ſed ego & hoc *nuntiabant* quod ab editionibus eſt, & illud *allaturi* quod à membranis, aliàs ſedes quæſitum hinc eijcio.

19. *concioni)* rectè. ita enim concionis ſignificatione, ipſos homines qui ad concionem conuenerant, accipiemus. libri tamen, partim, *concione*, partim, *in concione* habebant, malè. Curtius libro VII. *Infeſta concio vix inhiberi potuit, quin protinus ſuo more ſaxa in eum iaceret.*

26. *retenturi)* ſcripti, *retenturo*, ego prius retineo.

27. *in maiore locauerant patria)* hæc omnia in membranis Colonienſibus in litura erant. ſequebaturque *excelſtatu*, quod quid ſit, niſi fortè

fortè, quod ſuſpicor, illud *excel* deſignet *excellentiore*, vt ſit gloſſa vocis *maiore* ac *ſtatu*, *ſtatuerant*, vt ſit itidem interpretatio verbi *locauerant*, niſi inquam hæc ita ſe habent, nihil hic ſcio, niſi neſcio. porrò maiorem patriam Carthaginenſium eleganter appellat Tyrum Curtius, quod ab illa origenem Carthago trahat.

*Ceterùm efficacior)* Colon. & meus ſcripti, pa. 49. 8.
*Ceterùm efficacior neceſſitas non viſitata modo præſidia: ſed quædam etiam noua ammonuit.* Sigeberg. *Ceterùm efficacior inani arte neceſſitas non vſitata modo præſidia, ſed quædam etiam noua admonuit*, excuſi, *Ceterū efficacior omni arte imminens neceſſitas n. v. m. p. ſ. q. e. noua admouit.* ex quibus omnibus videre potes, me optima quæque delibaſſe.

*coruos & forreas manus)* editi, *coruos & ferreas manus cum vncis ac falcibus*, quæ poſtrema, quin à gloſſa ſint, dubitari non debet, 12.
eo, quia ſtatim ſequitur, *Vnci quoq. & falces &c.* vt tamen verum fatear, non hæc modo quæ dixi poſtrema à membranis aberant, ſed & illa quoque *coruos & ferreas manus*, quare etiam amplius deliberandum cenſeo.

*tormento remiſſæ)* non libri tantum veteres 23.
& melioris notæ, ſed ipſa quoque res ita legendum clamant. Diodorus, τοῖς δὲ κόραξι καὶ ταῖς σιδηραῖς χερσὶν ἀνήρπαζον τοὺς τοῖς θωρα-

χίοις ἐφεςῶτας. porro poſt *capiebant*, ſequebatur in Colonienſi ſcripto codice, *diſpergebántque.* olet gloſſam.

25. *velocitate)* ſemel mihi monendus es lector, vbicumque in vulgatis Curtij exemplarib. vt hoc loco & ſępe alibi *celeritate* legitur, ibi in membranis, quas mihi non ſequi religio ſit, *velocitate* exſtare.

pa. 50. 12. *abripuiſſe)* ſic ſcripti libri. excuſi, *arripuiſſe beluam ac molem breui profecto ruituram.* minus placet.

pag. 51. 4. *inhibentes remos)* vulgati omnes, *quum Tyrij inhibentes remis ægrè euellunt nauem quæ hærebat.* nihil audio.

11. *& vndique territis inſtare)* ferri poterat lectio vulgata, *vt vtrimque territis inſtaret*, niſi ego, in re ſimili, veteres ſemper ſequi mallem.

26. *& quod fors in manus)* longè venuſtius hoc, illo impreſſo, *& quidquid manibus ſors dederat.*

pa. 52. 6. *Agenorem condidiſſe)* rurſum impreſsi, *Agenorem condidiſſe credebant*, ſed ego illud *credebant* hoc loco eſſe neceſſarium, nego me illis credere.

8. *quindecim milia)* variant libri. in alijs enim *quinque*, quod magis veriſimile eſt, in alijs *quindecim milia*, in quibuſdam *mille* legitur. ſed hoc alterius temporis & loci ſit.

13. *in quibus occidendis)* feci quod ſoleo, veteres codi-

codices, vt probiores ſecutus ſum. nam in recentioribus eſt, *in quibus occidendi defece-rat rabies, crucibus affixi per ingens litoris ſpatium pependerunt.*
*Hac gens litteras)* Lucanus, *Phœnices primi, fama ſi creditur, auſi Manſuram rudibus vocem ſignare figuris.* 23.
*Saptinæ)* membranæ *Statipræ*, vnde lege, quemadmodum Plutarchus, Arrianus, alij etiam eam appellant, *Statiræ.* pag. 53. 61
*contentum ſe fore. Si forte)* ita hunc locum à libris deſtituti, de coniectura emendauimus: benè, an ſecus, tui lector, iudicij facio, dum memineris, in ſimili re frequentes admodum peccare membranas. *ſe fore. Si forte* poſt inuicem poſita, fefellerunt librarios, qui omiſſo altero illo excudi curarunt, *indè Orientem ſpectantibus terris contentum. Si forte &c.* quæ lectio quid ſibi velit, ne Deus quidem Delphicus temere dixerit. 9.
*affectu)* hæc vox in codice ſcripto Colonienſi non erat: nec video quomodo abeſſe poſſet, ſed tamen non erat. 14.
*vel Sogdianos)* ſcripti omnes, *Ne Sogdianos & Arachoſios nominem ceteráſque gentes &c.* ſed hoc modo parũ cohererẽt media, & poſtrema primis. retinui itaq. Lugdunen. ſcripturam, vtpotè quæ & ſanior ſit, & Curtio ſolentior. ſic ſuprà dixit, *ignota etiam ipſi* 22.
gẽti.

*gentium nomina*, & alibi aliter.

27. *Alexander his qui )* impreſsi, *Alexander his illis qui &c.* ſed illis quid ineptius?

29. *& quod totum amiſerit )* hæc ita ſcribunt ineptiſsimi homines, *Alexandrum ſibi aliena promittere: quod totum amiſerat velle partiri.* nugæ maximæ.

pa. 54. 4. *cum tranſiret mare)* audeo dicere, non auerſis Muſis hunc locum ita emendaui, cum legeretur antea, in alijs hoc modo, *ſe quoque cum tranſiſſet mare, non Ciliciam aut Lydiam ignorare: quippe tanti belli exiguam hanc eſſe mercedem: ſed Perſepolin caput regni eius, Bactra deinde & Batana* &c. in alijs hoc, *ſe quoque cum tranſiſſet mare n. C. a. L. ignorare: q. t. b. e. h. eſſe m. ſ. P. c. r. e. B. d. Ecbatana* &c in quibus vt vides illud *ignorare* ab ipſa ignorantia huc inculcatum, turbat omnia. ſed bene quod mẽbranæ nos, & hoc vel furcillis hinc eſſe eijciendũ, & reliqua ita quẽadmodum excuſa ſunt, reſtituenda monuerunt.

14. *bello quod ſupererat )* diu me torſit hic locus perdiu, Lugdunenſis editio habebat, *ab illo quod ſupererat iter facturus*, atq; hoc Gymnici editione confirmatur. Colonienſes membranæ, *ab illo quod ſupererat interfuturum*, Sibergenſes, *ab illo quod ſupererat interfuturis*, quæ omnes lectiones, aliæ alijs vitioſiores, tales ſunt, vt in eis excutiendis,

magno-

magnopere laborandum ſano alicui nõ videatur. venit tamen in mentem ſuſpicari, abſque illo *ab* ita hæc poſſe conſtitui : *illo quod ſupererat iter facturus* , ſed nec hoc quoque ſatis placebat. igitur verſanti animum in omnes partes; hæc tandem ſedit, & non dico iam opinio, ſed ſententia, non aliter ſcripſiſſe Curtium, quam, *bello quod ſupererat interfuturus*, prona fuit ad errorem via, in vocibus *bello* & *ab illo* nec illi *interfuturus* vis vlla à me adhibita eſt, cum, vt ante dixi, ſcripti etiam alij *interfuturum*, alij, quod adhuc propius à vero abeſt, *interfuturis* haberent. ſic igitur hic ſtatuo, & Glareani modeſtiam, qui more ſuo quid ſibi velint verba *ab illo quod ſupererat iter facturus* ingenuè ignorare fatetur, vehementer amo.

*vt ſunt Græcorum)* ita impreſsi, niſi quod 19.
*temporalia* nõ *temporaria* legebant. in membranis erat, *Græci vt ſunt temporaria ingenia* &c. & hinc eſt, licet cetera illas non ſatis probas hic eſſe ducam, cur *temporaria* malim. præſertim cum hoc ſæpius vti veteres deprehendam. & *temporale* etiam apud IC. id ſignificet, quod ad tempus durat, non quod ſibi non diu conſtat, ſed facilè ſubindè mutatur. quales fuiſſe Græcos, hac voce dicere vult Curtius.

*pendentes animos tuliſſet)* hoc modo hæc eſſe 23.
legenda,

legenda, admonuit me Palmerius meus, rectè ſanè. nam quid illud eſt quod in vulgatis libris legitur? *vt quocunque pendentes animus tuliſſet fortunam ſequerentur.*

29. *Miletum cepit)* manu exarati conſtanter, *duo milia militum*, manauit error à ductu literarum.

pag. 55. 2. *Tenedon quoque receptum)* ſic hunc locum conſtitui, ex æquo ſcriptos & editos libros ſecutus. in his enim erat, *Tenedon quoque hoſtium receptaculū incolis vltro vocantibus. Statuerant & Chion occupare.* in illis; *Tenedon quoque receptum incolis vltro vocantibus, ſtatuerant occupare.* quàm lectionem magna ex parte Gymnicus imitatur, ſcribēs, *Tenedon quoque hoſtium receptaculum incolis vltro vocantibus ſtatuerant occupare.* ſed audi Gymnice, Glareanum, *Impudens (inquit) in pleriſque codicibus mendum qui verbū ſtatuerant, ad ſuperiora connectunt omiſſis duobus verbis,* & Chion *cum ſequentia omnia ad Chion non ad Tenedon facta ſint.* verum tu fortaſſe, aut non credes Glareano, aut, quod abominor, negabis tanti eſſe vtrum bene an ſequius libri tui imprimātur, vt eo nomine ipſe laborem inſpiciundi vetera exemplaria, & rem diligentius examinandi capias, aut alios paucorum nummorum ſumtu qui id faciant conducas. vt lubet: dum ſcias, me ſanè Glareano, de eo quod ad hunc locum

ſcripſit,

ſcripſit, pariterque quod ſine exēplaribus, porrò eum, cum corruptum videret, non peruerterit, gratias ingentes agere, ſatis gnarus, id, quod excudendum curaui, qui ſcripturas iam à me allegatas conſiderabunt, & omnino ſtupidi non ſunt, è veſtigio probaturos.

*triginta inanes)* ſic optimè ſcriptus meus & 17.
Colonienſis. peſsimè autem vulgati, *triginta naues*, peſsimè. & præter mentem auctoris, qui hoc dicere vult, duodecim triremes milite & remige ſuo inſtructas, & triginta ab ijs vacuas, traditas fuiſſe præfectis Alexandri. porrò etiam quæ præcedunt non ſatis placent. ac ne ſic quidem, vt à me edita ſunt. vereorque ne ſit legendum, *Farnabazus cum Apollinide & Athenagora vincti traduntur: duodecim triremes cum ſuo milite ac remige, præter eas triginta inanes, & piratici lembi, Græcorúmque tria milia mercede conducta.* vt illud *traduntur*, ad ſingula membra retrahatur. exemplo verbi *aduenit*, de quo iam antè. poſſet etiam legi, cum in Sigebergenſi ſit, *vincit* pro *vincti: Farnabazus cum Apōllinide & Athenagora vincitur. Traduntur* &c.

*duorum milium)* membranæ, *I I I I.* vel pa.56. 7.
*X.* ſi volunt.

*intendit)* vulgo *intendit animū*, ſed illud *ani-* 13.
*mum* delendum cenſet Palmerius. cenſeo & ego,

ego, vel rei cauſſa, vel ipſius hominis, cui hanc partem credulitatem meam addixi. & aduerte ſanè lector, ſi operæ videbitur: vbicumque verbum *intendit*, in Curtio occurrit, occurrit autem ſæpiſsimè, ibi ſemper aliquid latere mendæ. adeò ab vno aliquo, qui vim eius ignorabat, inuecta ſunt omnia hæc, quæ tamen non temere ab vno emendari poterunt.

20. *errant)* ita ſanè malo, quàm, *erant*, & conſule locum, conſule iudicium tuum, à me ſtabis.

pag. 57. 1. *rem magis)* hoc *magis* in editis non erat. ſed quid hoc noſtra?

12. *opus orſus)* mirum quid cogitarint illi, qui editioni Curtij præfuerunt primi, cum vocem *orſus* planè neceſſariam omiſerunt.

27. *conſulerentur)* alij, *conſuleret*, tu te conſule, vtrum velis, vtrum nolis. mihi enim tanti hodiè non erit, vt tria huiuſce rei perdam verba.

pa. 58. 26. *quia quam altè penetraſſet telum)* credo omnino certam eſſe hanc emēdationem, quidquid dicant illi, qui aliter planè, & contra quam ſignificare vult Curtius, legunt, *quia numquam tam alte penetraſſe telum lorica obſtante cognouerant.*

pag. 59. 1. *medicamento, manare longius)* bipedum nequiſsimi librarij hæc ita contaminarant, vt non cognoſceres eſſe eadem, Curtiumque in Cur-

in Curtio deſiderares,ſcripſerant enim,*medicamento, quo retentus erat, manare latius cœpit, & vulnus quod recens adhuc &c.* ô genera ſacrilega! ecquid vobis ſatis dignum precer, cum ita temere in bonis auctoribus alia mutatis, interpolatis alia?

*cum vndique telis circumducto)* pluſculum in emendatione loci huius mihi permiſi, in quo ſi pecco, cupio id omne, alijs meis in hunc auctorem meritis condonari. quamquam, quid poteſt magnopere peccare is, qui & vulgatas, & in membranis inuentas ſcripturas, cum fide annotat? igitur Lugdunenſes habebant. *Sed cum vndique telis eſt circumductus, inſolenti gaudio iuuenis elatus, aliàs virtutem etiam in hoſte miratus: tunc inquit, non vt voluiſti morieris Beti, ſed quidquid tormentorum in captiuum inueniri poteſt, paſſurũ te eſſe cogita.* malè. Gymnici editio, *ſed cum vndique telis eſt circumductus, inſolenti gaudio iuuenis elatus, alias virtutes etam in hoſte miratur. Tunc inquit Alexander, non vt voluiſti morieris Beti, ſed quidquid tormentorum in captiuum inueniri poteſt paſſurum eſſe te cogita,* longe etiam peius, quàm præcedentes, verens fortaſſe, ne palma illa quam deterrimè imprimendi, ſibi eriperetur. ſed iam membranas audiamus, & quidem priore loco Colonienſ. quibuſcum meis etiam per omnia conuenit, *ſed cum vndique telis* 23.

d *circum-*

*circumducto inſolenti gaudio iuuenis elatus alias virtutem etiam in hoſte miratus. Non vt voluiſti inquit morieris Bati, ſed quidquid in captiuum inueniri poteſt, paſſurum eſſe te cogita.* paullo melius quam impreſsi. ſed vbi Sigebergenſes? *Sed cum vndique telis qua ducto in ſe ſolenti gaudio iuuenis elatus alias virtutes etiam in hoſte miratur. Non vt voluiſti inquit morieris, ſed quidquid in captiuum inueniri poteſt paſſurum eſſe te cogita.* In alijs igitur membranas ſecutus ſum, in alijs coniecturam meam, adiutam non ſolum eo, quod varietas lectionum vitij manifeſta omnia faciebat, ſed etiam re ipſa. quis enim locus eſſe aut poteſt, aut debet hêic, verbis, *inſolenti gaudio iuuenis elatus*? aut quid fuit, cur Alexander, qui victoriam tot centenorum milium tam moderatè tulerat, capta vrbe, cuius obſidio non tam oppidi claritate, quàm geminato periculo regis nobilitata eſt, inſoleſceret? omnino opinor eos, qui hæc de ſuo Curtio aſſuerunt, non inſolenti, ſed iam plane ſolenti ſibi ſtultitia, ſiue temeritas eſt, elatos, & extra terminos mentis ſuæ poſitos, ea ſomniaſſe. cogitent tamen quibus videbitur, vel Glareani cauſſa, qui cum locus oppido obſcurus ſit, eadem ingenuitate qua ſolet, nihil ſe certi, quod ad eũ dicat, habere fatetur.

*gemitu interpolabo)* ſic iterum, ſic decies alibi in Curtio legendum, vbi vulgo eſt, *interpellandi,* verbum. & non vno loco, vice verſa, *interpellare*, reponendum, vbi nunc legitur *interpolare.* adeò quaſi de induſtria mutarunt, immutarunt, tranſpoſuerunt, interpolarunt nobis omnia præpoſterè, librariorum ſupina oſcitantia, & inmanis auaritia. pa. 60. 2.

*Namque etiam ſecundis)* vulgo, *Namque prælijs etiā ſecundis atterebātur copiæ.* æquè bene. 14.

*imperitatum ſibi)* adhuc vulgo, *imperitatum ſibi eſſe credebant.* ain tu, credebant? at ego nihil mihi duarum rerum poſthac credi poſtulo, niſi ita vt excuſum eſt ſcripſit Curtius, niſi adeò Aegyptij certò ſibi perſuadebant, ſuperbè ſibi imperitatum, non credebant tantū. ſed iuxta cum Glareano ſapis, quiſquis es, qui editionibus præfuiſti, in quo tamen, eo etiam melior eſt tua quam Glareani cōditio, quod ille præterea etiam hoc aſſerit, verum hic eſſe initium quincti libri, cum ipſam vanitatem non eſſe quàm hoc vaniorem, veterum librorū, quot vſquam exſtant, & videri potuerunt, conuincat auctoritas. verùm de his plura alias. 17.

*Oron amne)* amnis huius nomen à vulgatis excidit, operarum credo incuria. 29.

*erat ora)* editi, *erant omnia*, quod vitium malè compendioſi librarij inuexerunt. qui pa. 61. 30.

cum *omnia* hoc modo ſcribere *oĩa* conſueuiſſent, & illud *ora* ita exaratum reperiſſent, vt *r. i.* non abſimilis videretur, putarunt ſtatim, vt eſt inſcitia, virgulã illam ſuperiorem deeſſe, nobiſque pro ſua ſapientia hæc excuderunt.

pa. 62. 18. *proximi Æthiopiam)* lege, *proximi Æthiopum*, & cõſule Nouantiquarum noſtrarum librum ſecundum.

pag. 63. 1. *Eſt aliud Hammonis)* corrige, *Eſt ibi & aliud Hammonis nemus:*

10. *Vmbilico tenus arieti)* editiones, ipſæque adeò etiam membranæ, *vmbilico maximè ſimilis eſt habitus.* vbi Henricus, *Qui primũ hoc legit, exiſtimat, deum vmbilico comparari: cùm nullus ſit ſenſus. Sed auctor, dei habitum ait, ſimilem alijs ſimulachris vmbilico tenus. Et ſanè ſermo notandus.* enimuero & tu Glareane, cum iſta tua tam inſigni interpretatione. quare ſatius fuerat, hoc quoque loco fateri, nihil te hic ſcire, niſi neſcire. quod facile tibi credidiſſemus. ſed ad Hammonem, cuius effigiem arieti ad vmbilicum vſque ſimilem fuiſſe notius eſt, quàm vt hêic repeti debeat: ideoque nec de emendationis veritate dubitandum: ſed potius, quanto monſtroſior & ineptior vulgata lectio eſt, tanto maioribus & amplioribus laudibus efferendus Palmerius, qui tam dextrè eam emaculauit.

*Naui-*

*Nauigio aurato)* veriſsima eſt hęc ſcriptura, 18.
membranę tamen *nauigia aurata*,referebāt,
peſsimè. Diodorus, ἐπὶ νεὼς γὰρ περιφέρεται χρυσῆς ἀπὸ ἱερῶν ὀγδοήκοντα.
*deſtinaret pater)* vox *pater* abeſſe poteſt. in 21.
quo riſi Gymnicum,qui legebat *deſtinaret. Pater æque &c.*
*victorem regem)* membranæ alia ſententia, pa. 64. 5.
*victores regem*, quod propius accederet ad
illud quod eſt libro X. *Rurſus Perdicca interrogante, quando cæleſtes honores haberi ſibi vellet: dixit (*Alexander*) tum velle cum ipſi felices eſſent.* nihil quidquā tamen hic muto.
*Verè & ſalubriter)* vulgo, *verè ac ſalubri* 4.
*æſtimatione fidem oraculi æſtimanti.* ad quæ
vide, cum ridere voles, Glareanum. Colonienſes membranæ habebant, *vera & ſalubria æſtimanti fidem oraculi vana profectò reſponſa ſicut erant videri potuiſſent.* illa malè. hoc ex gloſſa adſcripta ad oram libri ab eo, qui ſignificare volebat,non fruſtra eum futurum,cui vana reſponſa viderentur,vtpotè quæ re vera talia eſſent.
*immortalitatem)* Lugdunenſes, *immortalitatem affectantem*, & rectius fortaſſe. ego tamen veteres ſequendo, hanc partem peccare malui, quàm temere contra ipſorum auctoritatem, aliquid in contextum recipere, quod vllo modo abeſſe tantum poſsit. 12.
*futura muris)* hic me ipſe condemno. quod pa. 65. 9.

quemadmodum primo ſtatueram, non iuſſerim etiam excudi, *Cùm rex urbis futuræ muros polenta deſignaſſet.* nam & ſcripti libri (niſi quod illud *deſignaſſet*, à coniectura eſt) ita habent, & auctores omnes, tam Græci, quàm Latini, hanc lectionem probant. Plutarchus, qui tamen non Alexandrum deſignaſſe, ſed deſignari curaſſe ſcribit, ἐκέλευσε διαγράψαι τὸ σχῆμα τῆς πόλεως τῷ τόπῳ συναρμόττοντα. Arrianus libr. III. πόθος οὖν λαμβάνει αὐτὸν τοῦ ἔργου, καὶ αὐτὸς τὰ σημεῖα τῇ πόλει ἔθηκεν &c. item poſt pauca ἐθέλειν μὲν Ἀλέξανδρον καταλιπεῖν αὐτὸν τὰ σημεῖα τοῦ τειχισμοῦ τοῖς τέκτοσιν, οὐκ εἶναι τὲ ὅτῳ τὴν γῆν ἐπιγράψουσι. τῶν δὲ τεκτόνων τινὰ ἐπιφρασθέντα, ὅσα ἐν τεύχεσιν ἄλφιτα οἱ στρατιῶται ἐκόμισον ξυναγαγόντα, ἐπιβάλλειν τῇ γῇ, ἵνα περ ὁ βασιλεὺς ὑφηγεῖτο & quæ ſequuntur. Strabo lib. XVII. de Alexandria loquens, τῆς δ' ὕστερον ἐπηκολουθηκυίας εὐδαιμονίας τῇ πόλει, μνημονεύουσί τι σημεῖον κατὰ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ κτίσματος συμβάν. τῶν γὰρ &c. Valerius maximus, *Cum rex Alexander urbem in Ægypto conſtituere vellet, Architectus Dinocrates, cum cretam non haberet, polentáque futuræ urbis lineamenta duxiſſet, ingens auium multitudo proximo lacu emerſa, polentam depaſta eſt.* ex quo loco mirum eſt, Glareanum cum in editis reperiſſet

periſſet quemadmodum etiam hodie legitur, *cum rex vrbis futuris muris polentam vt Macedonum mos eſt deſtinaſſet*, non potuiſſe, vel hac parte medicinam Curtio facere, vt moneret legendum, *futura* pro *futuris*. quid enim facilius fuit? ſed res fortaſſe, vt poſtea dicit, non erat tanti.

*polenta eſſe paſtas*) *polentam* editiones. & iam allegauimus illa Suetonij *polentam depaſta eſt*. quare, etſi in Suetonio alia ratio eſt, tamen cum nihil refert, legatur ſanè etiam hic *polentam*. 11.

*frequentiam*) ſcripti, *frequentia*, quomodo ſi legas, pro, *culturam*, *futuram*, aut tale quid ſupponendum erit. eiuſdem generis eſt, quod in ijſdem etiam ſcriptis, pro, *terris terram*, erat. enim & hoc ferri poſſet, ſed nihil muto. 13.

*Extulit munere*) vide quid membranarum auctoritas apud me poſsit, aut potius non poſsit. cùm aptiſsimè hoc loco *funere* hactenus lectum fuerit, coegerunt me illæ, hoc, quod vides ſubſtituere: ita tamen, vt non deſinã ei vulgato velle interea. nam etſi de muneribus in honorem demortuorum edi ſolitis eleganter capi hic locus poteſt, neſcio quo pacto nihilo ſecius *efferri funere*, quàm *munere*, vſitatius, & magis frequentatum Latinis videtur. 27.

*Affectiſque ſupplicio*) totius loci emẽdatio à pag. 66. 5.

libris eſt, vulgo. habebant, *Andromacho deinde Memnona ſubſtituit, affectis ſupplicio, qui prætorem interemerant. Tyrannos inter eos Methymnæorum Ariſtonicum & Chryſolaum popularibus ſuis tradidit, quos illi è muris ob iniurias tortos necauerunt*, partim non æquè recte, partim ineptè. nam quid eſt, quod ait, è muris tortos? certè aliter Plutarchus & Arrianus.

10. *omnes æqua)* ſic emendaui, ductum litterarum ſecutus. cum in editis eſſet, *ea quæ*.

11. *partes) partes ſuas*, vulgo: malè. millies illo modo loquitur Curtius.

12. *impenderant reddidit)* Lugdunenſes, alijque excuſi, *& pecuniam quam in bellum impenderant, obſides reddidit*. ſed vox *obſides*, in ſcriptis nulla eſt. ſatiſque apparet, inculcatam, à neſcio quo, huc eſſe.

13. *finibus eorum)* membranæ Colonienſes, & Sigebergenſes, *finium adiecit*.

18. *piratarum)* iterum membranæ, *ſparthanorum*: præter rem.

pa.67.18. *inter radios)* impreſsi, *in radijs*, ſcripti libri, *inter gladios*, vnde facile fuit ſcribere, *inter radios*. eodem autem verſu non *direxeraat*, ſed *direxerat*, erat in veteribus codicibus. vt lubet.

20. *ſummis)* ita mēbranæ. vulgo, *ſummiſſæ* non placet æquè.

20. *hoſtem tranſitu)* alij omiſſo *hoſtem*. *quibus tran-*

*tranſitus amnis arceret.* ſed & hoc quoq. minus placet.

*Arbela)* ſcribe, *ad Arbela* non *Arbellam* aut *Arbelam*, vt vulgo. ita enim & manu ſcripta Curtij exemplaria, & Græci hanc vocem ſcribendam monent. pag. 68. 6

*etiam quæ procul receſſere)* ſcripti, *etiam ad ea quæ procul receſſere permittunt*, nullo ſenſu idoneo. impreſsi, *quæ procul receſſere permittitur*, ne hi quidem bene. ita tamen, vt proximè à vero abſint. leui enim immutatione, pro, *permittitur*, legendo, *permetitur*, conſtabit Curtio ſua ſcriptura. 18.

*quantum procul cōiectari poterat)* iterum medium tenui, & cum in ſcriptis eſſet, *quantū procul coniectari poterat æſtimabat.* in libris editis, *quantū coniectari poterant æſtimabāt*, nunc hos, nunc illos ſequendo, aptè locum, niſi ſciens fallor, conſtitui. 15.

*præparandos)* malim hoc, quàm, *reparandos* vulgatum, etſi etiam hoc tolerabile eſt. 26.

*perculerant) percuſſerant*, membranæ. quæ variatio etiam alibi, & in alijs eſt. pa. 69. 26

*venit an temere)* inſanè benè hæc emendaui, cum ante legeretur, *Audaciæ quoque quæ maximè viguit, ratio minui poteſt: quia numquam in diſcrimen venit. An temere fecit & Mazæus, qui ſi tranſeuntibus ſuperueniſſet, haud dubiè oppreſſurus incompoſitos. in ripa demum & iam per armatos adequitare cœpit.* pa. 70. 9.

inquinatiſsimè omnia. & ita, vt clamare libeat, peluim puer, qui vomam, nam quæ hæ ſunt illuuies?

22. *pronuntiare iuſſit*) alij, *in proximum deinde iter pronuntiari iuſſit*.

27. *trahi ſe*) graſſata erat & hic quoque more ſuo ſciolorum temeritas: atque, cum ruere orationē hoc modo putaret, *querebantur*, illud quod iā per omnes libros peruaſit, huc intruſerat, legendo, *trahi ſe querebantur*, nihili homines.

29. *ſeruare*) à libris ſcriptis eſt hoc. in editis erat, *præſtare*.

30. *vnius hominis iactatione*) & hoc à libris ſcriptis eſt. vulgo, *in vnius hominis iactationem*, in quo vt non diſputem, illud tamen ferendum minimè videtur, quod mox hidem *petere* pro *peti*, ſcribunt.

pag. 71. 3. *prope ſeditionem*) ſcripti, *pro ſeditione*.

14. *auerſis*) pluribus locis, imò omnibus, mutauerat hoc apud Curtium in *aduerſis*, quod ego ſemel monuiſſe contentus, tacitus, vbicumque opus erit, deinceps reponam.

26. *exploratores*) membranæ, *moratores*, quod niſi à moro aliquo eſt, plane quid ſibi velit neſcio. niſi forte *moratores* ſunt, qui velitando hoſtem morantur, eiuſque primos impetus frangūt. ſed de hac re nihil memini legere alibi, nugæ igitur.

*falſa*

*falſa per metum augurantur)* Colonienſis & 28.
Sigebergenſis ſcripti, *falſa per metum augentur*, non malè etiam, ſi tantum *falſò* pro *falſa*, legas. ſed nihil demuto tamen. quidni enim liceat ita vti Curtio verbo *augurantur*, cum alij omnes, pro lubidine eiuſdem naturæ alijs ita delectētur, vt prope interdum etiam abutantur.

*præciperet)* iterum *præriperet*, vulgo. qua pa. 72. 9.
de re iam ex animi ſententia dixi.

*terruit, non eſſe)* & hic quoque mihi cum 20.
nebulonibus iſtis res fuit, qui interpolarāt, vt etiam hodie vulgo legitur, *Sed Parmenio deterruit eſſe talibus promiſſis imbuendas aures militum: affirmans patere vel vnius inſidijs regem.* malam rem.

*priorum quoque admonitam)* lege, quemad- pag. 73. 1.
modum & emendaram, ſi operæ ſuum officium feciſſent, & nunc etiam emendo, *Hic verò renouatus eſt mæror, vt poſtratam humi vidit, recenti malo priorum quoque admonitam. Receperat in gremium, &c.* vulgo male eſt, *Hic verò renouatus eſt mæror, vt poſtratam humi vidit: recenti malo priorum quoque admonita receperat in gremium adultas virgines &c.*

*ipſa deberet eſſe ſolatio)* nihil habere videtur 7.
hic locus, cur ſuſpectari debeat: neſcio tamē quomodo in eo mihi nō ſatisfacio: maximè, cum

cum in ſcriptis ſit, *ſed quibus ipſe eſſe ſolatio*, conſiderent alij.

18. *inuitamentum)* ita membranæ. quod probo. alij omnes, *incitamentum*, minus rectè. Cicero Hortenſio, *voluptates autem nulla ad res neceſſarias inuitamenta afferunt ſenibus*. Idem de Finibus V. *Inuitamenta naturæ prima*. Liuius 2. a. v. c. *Patres ſatis ſupérque gratuiti furoris in multitudine credentes eſſe, largitiones temeritatiſque inuitamenta horrebant*.

29. *Noſſe ſortem)* ſcripti, *non noſſe*, quod etiam verum eſt, ſed illud vult dicere Curtius.

29. *Num quod)* paullo aliter editi, ſed minus eleganter, N*umquid quod maximè ſuſpicor & loqui timeo, ludibria meorũ nuntiaturus es mihi, & (vt credo) ipſis quoque omni grauiora ſupplicio?*

pa.74.24 *Num quod)* ſcripti, *nunc dic*, quod gloſſam ſapit: aut ſi quid gloſsis ineptius.

pa.75.12. *non ſenſimus)* vulgo, *non ſenſit*, vt ad Darium referatur. & quid ni ita legatur?

22. *offert. Tibi tradit)* ita correxi hæc ex membranis vulgo, *offert quam tibi tradit. Ochum filium &c.* ineptiſsimè. ſed nec illud mihi ſatis placet.

pa.76.14. *occuparent)* editi, *occupauerant*, verum ſi dicendum eſt hercule, nec illud, *multi vincti*, ſatis probum mihi videtur. quid dicam tamen aliud neſcio.

20. *Macedoniam quoq. reſpiceres potius)* ſic membranæ.

branæ. excuſi libri, *Macedoniam quoque re-*
*ſpiceret potius quam Bactra & Indos intuere-*
*tur.* malè. vt & præcedentia euincunt, &
Galterus ſatis oſtendit.

*Nuntiate Dario)* ſiccine interdum obrepere 30.
in probos ſcriptores gloſſas, vt niſi manu
ſcriptorum librorũ indicio prodantur con-
uinci falſi, & furtiuè inuaſæ poſſeſsionis, æ-
grè poſsint? vel hæc enim quis non hacte-
nus credidit ſana omnia, cum hoc modo le-
gerentur, *Nuntiate Dario, gratiarum actio-*
*nem apud hoſtem ſuperuacaneam eſſe, & me*
*quæ fecerim clementer & liberaliter, non ami-*
*citiæ eius tribuiſſe, ſed naturæ meæ: nec aduer-*
*ſus calamitates, ſed aduerſus hoſtium vires con-*
*tendere. bellum* &c. cui, inquam, heîc vitij
aliquid ſubeſſe, vmquam vel ſuſpicari inci-
dit? & tamen, primùm illa, *gratiarum actio-*
*nem apud hoſtem ſuperuacaneam eſſe.* mox
hæc, *nec aduerſus calamitates, ſed aduerſus ho-*
*ſtium vires contendere.* ex Iuſtino huc ſunt
intruſa. aptè quidem fateor, ſed tamen fide
peſsima.

*vbi igitur me affamini? nempè vltra)* etſi nihil pa. 77. n.
aliud toto hoc libro emẽdaſſem, tamen ope-
ræ pretium feciſſe mihi viderer: adeò cor-
ruptè hæc vulgo ita legebantur, *vbi igitur*
*me affamini? nempè obliti eſtis. nam vltra Eu-*
*phratem ſum*, ô, ſed moderabo me verbis.
& quod in veteri libro erat perſcriptum,

appe-

apponam. ſic igitur ille, *vbi igitur me affa-ris? nempe obliti eſtis. nempe vltra Euphraten ſum.* peſsimè quidem. ſed tamen, vndè ſatis apparet, illud *obliti eſtis*, à gloſſa manare.

16. *ſcio alicui ſeruorum eius)* impreſsi, *quam ſcit alicui ſeruorum ſuorum nupturam.* faceſſant ſolita, dum meliora.

20. *fortuna eſt. Legati)* vulgo, *quod proxima lucis aſſignatura fortunæ eſt: & me in Aſiam non veniſſe, vt ab alijs acciperem, ſed vt alijs darem. Si ſecundus & non par mihi vellet haberi, facerem forſitan quæ petit. Ceterùm nec mundus duobus Solibus poteſt regi, nec duo ſumma regna ſaluo ſtatu terrarum poteſt habere. Proinde aut deditionem hodiè, aut in craſtinum bellum paret: nec aliam ſibi quàm expertus eſt polliceatur fortunam. Legati &c.* quæ omnia de verbo ad verbum Iuſtini ſunt. & non vobis, nebulones, præpoſterè munificos iſtos articulos prætruncari continuo iubetis?

pag. 78. 1. *duo cornua diuiſerat peditum)* correxi locum ex membranis, vt emendandum ipſe quoque iudicabis. vulgo erat, *duo cornua diuiſa erant peditum, in vtrumq. latus equite circumdato:* ſed quis malum ita loquitur?

3. *cum Scythis)* ſic emendo, ex eo quod libri habent, *concitis*, & Muſis gratia, cum benè ita emendo.

*nuntius)*

*nuntius)* hoc malui, quam illud, *nuntians*, 9.
quod membranæ laudabant tamen.
*Suaníque)* valde vereor vt ſatis proba ſit 13.
hæc lectio, etſi à ſcriptis libris eſt. Lugdunenſem ſane ſcripturã quæ erat *& Arachoſij Suſijq́ue* confirmat Arrianus.
*item Bactrianis)* òptimè ita. impreſsi antea, 15.
*cum octo milibus equitum Bactrianis*, peſſimè.
*non immixtos)* iterum impreſsi, *non mixtas*, 17.
ineptiſsimè.
*illis partibus copiarum)* adhuc impreſsi, *illi* 20.
*partibus copiarum, ſumma Orſines praerat.* quæ hæc monſtra, aut vnde?
*nomina verius)* illud *verius*, cum in mem- 26.
branis non ſit, etiam hic non eſſet, ſi operæ mihi paruiſſent.
*falcatis curribus.)* in excuſis eſt, *alijs falcatis* 27.
*curribus quinquaginta*, qui numerus cum in veteribus libris nullus ſit, rectius meo iudicio aberit. nihil refert tamen.
*Poſt hos ibant)* vox *ibant*, in editis non erat. Pag. 79. 1.
at erat in non editis codicibus.
*Parthienorum)* & hoc quoque loco verius 4.
fortaſſe eſt legere, vt in excuſis eſt, *Parthorum*, quàm vt in membranis, *Parthienorum*, præſertim, ſi Arriano credis, ad quem te remitto.
*XLV. milia)* quid igitur illud fuit, ꝙ ipſe 10.
Curtius,

Curtius, vt de Diodoro, Plutarcho, Arriano ſit ſilentium, ante dixit? *Ceterùm cum dimidio ferme maior eſſet exercitus quàm in Cilicia fuerat.* quid inquam? nam in Cilicia ad centum milia equitum, trecenta milia peditum habuiſſe in exercitu Darium, ipſe quoque auctor eſt. omnino igitur legero, *equites centum quadraginta quinque milia, pedeſtris acies ſexcenta milia expleuerat.* aut Arrianum ſequendo, & ipſas numerorum notas, *equites quadringenta quinque milia pedeſtris acies duodecies centena milia expleuerat.* verùm ego quod prius dixi malo. etſi enim poſterius hoc notæ vt dixi ſuadent recipiendum, ipſeque Arrianus planè confirmet, tamen ſemper memores eſſe debemus, & in notis facilem eſſe errorem, & verecundius ſemper mentiri Curtium, quàm Græculos hiſtoriarum, ſiue fabulæ ſunt, ſcriptores.

17. *latis tenderent)* manifeſtaria res eſt, locum eſſe corruptum. nec, quamquam pro meis copijs operam ſedulo dederim, qui ei medicinam facerem, ſatis ipſe mihi adhuc in eius emendatione placeo. vulgo erat, *flammáſque ex Darij caſtris ſplendere, velut illatas temere præſidijs credebant.* peſsimè. & ſine ſenſu. membranæ habebant, *velut illatis temere prædijs credebant*, vndè fortaſſe ſuſpicetur aliquis legendum, *flammáſque ex Darij caſtris ſplendere, velut illatas temere prædijs crede-*

*credebant.* alius inquam hoc forte putet, ſed
mihi, quod ex ſcripturæ veſtigijs conce-
ptum, in dias luminis oras edidi, magis im-
pendio placet.
*Nunc dum ille*) ſæpe etiam parua res, magnas 20.
turbas dat, & corrumpendis libris eſt. velu-
ti hic quoque, vbi antea erat, *ingens clades ac-
cipi potuit. Ille ſegnis in eo quem occupauerat
tumulo ſedit, contentus non laceſſi. Alexander
&c.* inficetè, atque adeò, ineptè.
*Fluctuare)* vulgo minus bene, *fluctuabatur,* pag.80.9.
& mox, *æſtimatione* pro *exiſtimatione.*
*non poſſet. Itaque diſſimulato)* editiones om- 13.
nes, *non poſſet. Mouebat etiam eum multitudo
hoſtium reſpectu paucitatis ſuæ gentis. Sed in-
terdum reputabat, quantas res cum hac gente
geſſiſſet, quātóſque populos fudiſſet. Itaque cum
ſpes metum vinceret, periculoſius bellum differ-
re ratus, ne deſperatio ſuis creſceret: diſſimula-
to eo mercenarium equitem, & Pœnas præcede-
re iubet.* quæ quidem, qualia qualia. ſi offi-
cium noſtrum faciamus, & quod Iuſtitiæ
proprium eſt, ſuum cuique tribuamus, Iu-
ſtino reddentur, vndè ſumta, huc ab aliquo
non nimis docto, ſed malè ſedulo inculcata
ſunt: quod mirum videri poteſt, cum ſæpi-
us acciderit, à Glareano, ipſiuſq; adeo Gla-
reani præceptore Eraſmo, non eſſe animad
uerſum.
*ſucceſſit*) puſillū eſt, ſed moneo tamen: vulgo 28.

hic legi *ſucceſſit*.

28. *omnia intentiore cura)* mutaui interpunctionem vulgatam, & quę non neceſſaria videbantur exegi: erat enim in excuſis, *& omnia intentiore cura præparari. Apud hoſtem ſolicitudo*, &c. peſsimè, qua à diſtinctione, qua à locutione.

Pa. 81. 23. *præitis mihi)* elegans hoc, & Latinum hoc ſenſu, melius certè, quam vulgatum, *præcipitis*. & ſunt tamen qui hoc malũt. ſed quid nobis iſtos curatio eſt?

*ne decipi quidem poſſint)* ſequitur vulgo, *compertum habeo*, quod quidē ego à gloſſa eſſe, tam habeo compertum, quam me iſtum calamum tenere.

pag. 82. 7. *Solem Mithren)* hæc eſt veterum librorum ſcriptura. & eo nomine Solem, quem pro Deo colebant, appellabant Perſæ. qui igitur in editis omnibus *Martem* ſubſtituerũt, ijs, vt verba maximè conferam ad cõpendium, pectus nõ ſapit: multo minus cor, quod non habent. in hoc tamen malo, illud boni eſt: quod etiã cum fallunt, nos adiuuant, oſtenduntque, ſcribēdum vt dixi, aut certè quod perinde eſt, ſed vulgatius, *Mithrā*, quod ex tranſpoſitione litterarũ vocis *Martē*, ſi adſpirationis notã, quę in veteribus libris ſępe omitti ſolet, inſeras, & *e*. literam in *i*. mutes, conficitur. verùm autē eſſe quod dixi Mithræ nomine Solem à Perſis adorari multi teſtan-

teſtantur & in multis Strabo lib. XV. his verbis, τιμῶσι (πέρσαι ſ.) δὲ καὶ ἥλιον, ὃν καλοῦσι Μίθραν. atque hinc eſt quod ait Claudianus: *Et vaga teſtatur voluentẽ ſidera Mithram.* & Statius: *Indignata ſequi torquentẽ cornuo Mithram.* vbi etiã Lutatius Grãmaticus, *Sol,* inquit, *apud Achæmenios Titan, apud Aſſyrios Oſiris, apud Perſas, vbi in antro colitur, Mithra vocatur.* Scriptor vitę Alexãdri, de quo iam ſæpius dixi, *Perſis tamen multa contentio erat cupientib. regem* (Alexandrũ. ſ.) *in regno Perſico ſepelire, próque Deo Mithra religionib. conſecrare.* Atque hæc quidem de hoc loco dicta ſint, nunc ad alia.

*Præſides Perſarum imperij)* editi, *Præſides* 13.
*Perſarum imperij Deos.* perinde eſt.

*Iouem Mineruámque & victoriã)* liquido 22.
liquet hoc modo hęc eſſe ſcribenda. nec recedunt longe à vulgatis, qui habebant, *Ioue Mineruáq. victoriam propitiante.* quæ quidẽ Glareanus ita & interpũgit, & interpolat, vt riſum etiam mihi & inuito & occupato extorſerit. pro *propitiantis,* autẽ, vt hoc etiam addam, quod Glareanum tam grauiter offendit, habebant membranæ *propitiantes.* verùm ego & illum cum ſuo *propitiantibus,* & has cum ſuo *propitiantes,* nihil moror.

*exercitare)* hoc melius viſum, quàm vulga- pa. 83. 16.
tum, *excitare.*

*Et cum in eadem)* à me hæc non ſunt, ne 20.

hic legi *ſucceſſit*.

28. *omnia intentiore cura)* mutaui interpunctionem vulgatam, & quę non neceſſaria videbantur exegi: erat enim in excuſis, *& omnia intentiore cura præparari. Apud hoſtem ſolicitudo*, &c. peſsimè, qua à diſtinctione, qua à locutione.

Pa. 81. 23. *præitis mihi)* elegans hoc, & Latinum hoc ſenſu, melius certè, quam vulgatum, *præcipitis*. & ſunt tamen qui hoc malūt. ſed quid nobis iſtos curatio eſt?

*ne decipi quidem poſſint)* ſequitur vulgo, *compertum habeo*, quod quidē ego à gloſſa eſſe, tam habeo compertum, quam me iſtum calamum tenere.

pag. 82. 7. *Solem Mithren)* hæc eſt veterum librorum ſcriptura. & eo nomine Solem, quem pro Deo colebant, appellabant Perſæ. qui igitur in editis omnibus *Martem* ſubſtituerūt, ijs, vt verba maximè conferam ad cōpendium, pectus nō ſapit: multo minus cor, quod non habent. in hoc tamen malo, illud boni eſt: quod etiā cum fallunt, nos adiuuant, oſtenduntque, ſcribēdum vt dixi, aut certè quod perinde eſt, ſed vulgatius, *Mithrā*, quod ex tranſpoſitione litterarū vocis *Martē*, ſi adſpirationis notā, quę in veteribus libris ſępe omitti ſolet, inſeras, & *e*. literam in *i*. mutes, conficitur. verùm autē eſſe quod dixi Mithræ nomine Solem à Perſis adorari multi teſtan-

teſtantur & in multis Strabo lib. XV. his verbis, τιμῶσι (πέρσαι ſ.) δὲ ϗ ἥλιον, ὃν καλȣ̃σι Μίθραν. atque hinc eſt quod ait Claudianus: *Et vaga teſtatur voluentẽ ſidera Mithram.* & Statius: *Indignata ſequi torquentẽ cornuo Mithram.* vbi etiã Lutatius Grãmaticus, *Sol,* inquit, *apud Achæmenios Titan, apud Aſſyrios Oſiris, apud Perſas, vbi in antro colitur, Mithra vocatur.* Scriptor vitę Alexãdri, de quo iam ſæpius dixi, *Perſis tamen multa contentio erat cupientib. regem* (Alexandrũ. ſ.) *in regno Perſico ſepelire, próque Deo Mithra religionib. conſecrare.* Atque hæc quidem de hoc loco dicta ſint, nunc ad alia.

*Præſides Perſarum imperij*) editi, *Præſides Perſarum imperij Deos.* perinde eſt. 13.

*Iouem, Mineruámque & victoriã*) liquido liquet hoc modo hęc eſſe ſcribenda. nec recedunt longe à vulgatis, qui habebant, *Ioue Mineruáq. victoriam propitiante.* quæ quidẽ Glareanus ita & interpũgit, & interpolat, vt riſum etiam mihi & inuito & occupato extorſerit. pro *propitiantis*, autẽ, vt hoc etiam addam, quod Glareanum tam grauiter offendit, habebant membranæ *propitiantes.* verùm ego & illum cum ſuo *propitiantibus,* & has cum ſuo *propitiantes,* nihil moror. 22.

*exercitare*) hoc melius viſum, quàm vulgatum, *excitare.* pa. 83. 16.

*Et cum in eadem*) à me hæc non ſunt, ne 20.

ſorte erres, ſed à membranis. editi habebant, *& cum in eadem admiratione Parmenio perſeueraret quod ſecurus ſomnum cepiſſet.* ſed nimium quantum meliora ſunt illa, niſi quod illud *perſeueraret*, retinendum cenſeo.

29. *admonitu amicorum*) delirant hic mẽbranæ, quæ habent, *Raro admodum admonitu egens amicorum, dum metu diſcriminis adeundum erat &c.*

pa.84. 13. *Amyntas princeps*) crudum admodum hoc ſit oportet: neque enim concoqui à me vllo pacto poteſt. & qui aut quomodo erat huius agminis princeps Amyntas, cum prœlio huic interfuiſſe eum diſertè neget Arrianus, Philotamq́ue equitum præfectum, vt & Curtius alibi faciat? nam quod mox ſequitur, *Inter hæc Amyntas præfectus equitum Alexandri &c.* id verò huc non pertinet, hac propter, quod ibi etiam *Menidas* non *Amyntas*, ex veteribus libris eſſe legendum didicimus.

13. *Phaligrus Balacriſcos*) lege, *Philagus Balacros*, quemadmodum alibi emendamus, & in Lugdunenſib. editionibus erat.

17. *Malleon*) ſcribe, *Maleon*, quod erit pro vulgato illo, *Maleanenſium.*

29. *Verſabilem*) ita membranæ. vulgo, *verſatilem*, vtrumque rectè. Seneca, *omnem eruditionem ſcito verſabilem eſſe.* Lucretius, *magnũ & ver-*

*& verſatile templum mundi.*

*vltimam aciem)* editi, *mediam*, & rectè ſanè. pa.85. 10.
ſequitur poſtea, *videtis ordines raros, cornua extenta, mediam aciem vanam, exhauſtam.* ita enim ibi legendum, non *variam* pro *vanam*, vt quidam.

*prætereuntibus raptas)* rectè ita. editiones, 30.
*præeuntibus*, peſsimè. ſimile eſt Troade Senecæ, in verbis Pyrrhi ad Agamemnonem, ſed nec verba ſuccurrunt, nec liber Senecæ ad manum eſt. alias igitur hoc proferetur.

*non corrupiſſent)* in ſcriptis libris deeſt, *non*. pa. 86. 6.

*tales viros)* hinc patet legendum apud Iuſti- 14.
num, libro XI. quo loco eſt, *Macedones autem, nunc Europæ victæ admonet, nunc Aſiæ expetitæ, nec inuentas illis toto vrbe pares vires gloriatur. &c. nec inuentos illis toto orbe pares viros gloriatur.* quamquam hoc, etiam ſcripta duo Iuſtini exemplaria nos monuerũt. nec hoc tantum, ſed poſterius quoque eodem libro, vbi legitur, *& quemadmodum Dario maiorem turbam hominum eſſe ſic virium ſibi.* reponendum, *ſic virorum ſibi.* atque iſtud quidem, non quod ita in illis legatur, ſed quod, cum pro *virium, viuorum* haberent, facilè nobis huius loci emendationem fecerunt.

*perueniſſe eos)* editi, *perueniſſe eo.* 25.

*Sic duces, ſic proximi militum inſtincti)* vul- 28.
go, *Sic duces, ſic proximi militũ inſtructi ſunt.*

pag.87. 8. *nulla amplius)* mutarat hoc vulgo in *nullum*, malo me hercle exemplo. nam quid eſt corrumpere bonos ſcriptores, niſi hoc eſt corrumpere?

pag.88. 3. *bello vicerimus ſi vincimus prœlio)* Liuius, *vno prœlio victus Alexander, bello victus eſſet.*

11. *multum enim ſanguinem)* editi, *ſanguinis*, ſed ignorant illud eleganter dici, qui hoc ei ſubſtituunt.

21. *Deorum fata)* vulgo, *Dij fata ordinauerunt.*

29. *quia mutuo affectamus)* iterum vulgo, *quod m. a.*

pag.89. 5. *vinctos habet)* adhuc impreſsi, *victos habet: niſi quod in vobis eſt ipſe ego maiore parte captiuus ſum*, inſulsè.

7. *ipſi mori non recuſatis)* editi, *ipſe mori non recuſo.* & vereor ne ita legendum ſit.

16. *Per ego vos Deos)* vulgo, *Precor vos per Deos patrios*, ineptè. nam quis ita agit, aut loquitur? Apuleius certè ait, *Per ego te Materna caritatis fœdera deprecor*, & iterum, *Per ego te frugiferam tuam dexteram iſtam deprecor.*

22. *ſpiritus)* magis idoneum hoc viſum, quod in contextum reciperetur, quam illud, *ſpe*, quod à vulgo eſt.

30. *vt & demonſtratum)* ita ſcribo. editi, *vt eſt demonſtratũ à transfuga, cum inſidiarũ locum circuiret, & Dario qui læuum cornu tuebatur occurreret, agmen obliquum incedere iubet.* ſed hæc quam rectè, ipſi viderint.

*à late-*

*à latere)* hæc in editis nulla erant. pa. 90. 4.
*vltra temonem)* excuſi, *ſuprà temones.* 8.
*ſed etiam quæ)* iterum excuſi, *omnia quæ*, & 21.
pro *acie*, quod præcedit, legebatur in membranis, *aciem*, ſed minus rectè.
*vt me vt)* adhuc impreſsi, *vt me &*. venuſti- 23.
or eſt repetitio τοῦ *vt.*
*Minidas)* hic, vt dixi, in excuſis *Amyntas* pag. 91. 9.
legitur. ſed non benè, quantum iudicare valeo. examinabimus tamen rem omnem cum ocio diligentius.
*Caucaſiorum)* corrige, *Caduſiorum*, & vide 12.
Arrianum.
*Sariſſophoros)* vulgo, *quos Sariſſophoros*. mi- 18.
rum ni antiquum obtinerent.
*Hi territos regere)* Colinęi editio, quę facile 26.
omnium optima eſt, *hi territi regi non poterāt.* alij omnes excuſi, *his territos regere n. p.* nimirum, rectum eſt quod expreſsi.
*debiles arma tamen)* illud *tamen*, etſi in vul- pa. 92. 4.
gatis libris non erat, neſcio quomodo tamē recipiendum viſum fuit.
*à Dario) miſſi à Dario*, impreſsi. nō malè eti- 8.
am, niſi membranas ſequi verius eſſet.
*adiſſet) adeſſet* vulgo, peſsimè. 22.
*obuerti)* alij, *conuerti.* & paullo antè, *offuſos* 25.
pro, *circumfuſos.*
*& ab Agrianis equitibus)* editiones, *ab Agri-* 27.
*anis militibus premebantur : & Bactriani & c.* non æquè concinnè.

pag.93. 5. *vtrumque dilecti)* quidam, *vtrumque regem,* ſed hæc vox melius abeſt.

8. *ducebant)* ita v. l. & mox *adibant, tuebantur,* quibus locis erat vulgo, *ducebat. adibat, tuebatur.*

23. *dubitauere)* alij *dubitare*, & hoc malo, pro, *dubitabant.*

26. *turbauere cognati)* indiligenter hic fuerunt librarij, qui ediderunt, *Lugubri ergo vlulatu & incondito clamore gemitúque totam fere aciem adhuc æquo Marte pugnantium turbauere. Cognati Darij & armigeri, læuúmque tuentes cornu, in fugam effuſum deſtituerant currum &c.* ſed ego quod illi viderant minus, ex membranis correxi.

pa. 94. 5. *reſiſtentium ora)* *reſiſtentium aduerſa ora*, editiones. ſed quid malum eo opus eſt? niſi forte, ora à tergo fodiri ſolent.

11. *ad ſonum notæ vocis)* hæc omnia ita antea legebantur, *ad ſonitum notæ vocis, aut ſignum ſubinde coëuntes. Exaudiebantur tantum ſtrepitus habenarum, quibus equi currum trahentes &c.* non rectè, ſi quid iudicare valeo.

22. *ſiſti fugam)* ſcriptus Colonienſis c. & meus, *non poſſe reſiſti fugam.* ſed ſi *reſiſti* placet, illud *fugam*, placendum non eſt.

22. *præceperat rex)* impreſsi omnes, *proceſſerat.* adeò vnanimi conſenſu illud *præcipere*, hac ſignificatione nō vſitatum ſolum bonis auctoribus, ſed etiam elegās, è medio tollere con-

conſpirarunt. nequiquam tamen, ſi mihi meo, meo dico, imo membraranarum arbitrio Curtio opem facere liceat.

*iuſſi qui vehebantur)* ſcripti *iuſſit*. quod non 24. probo. quomodo enim tota ſibi hoc pacto conſtabit periodus?

*fugæ ſpatio) pugnæ*, membranæ: ſed hoc cum pa. 95. 13. mente auctoris pugnaret.

*diuiſi ſaltus) diuerſos ſaltus*, editi. & legatur ſa- 29. nè ita.

*omnibus riuis) vijs* vulgo. ſed illud malo. pa. 96. 5 Galterus, *omnibus accumbunt riuis*.

*cum auidè)* ahuc vulgo, *quàm cum diu auidi*. 6. nugæ.

*non pons modo)* hic quiddam recepi, quid- 21. dam eieci, quiddam mutaui. impreſsi enim ſic habebant, *Iamque non modo fugientes, ſed ne amnis quidem capiebat, agmina ſua improuidæ fugæ ſubindè cumulantes*: in quibus vocem *pons*, deſiderari etſi libri calamo exarati nos nulli monuiſſent, etiam coniectari poterat. vt contra illud *fugæ* & ineptũ hic, & nullæ rei, ſuperare. proque *improuidæ*, *improuidè*, eſſe reponendum. hæc tamen talia non viderunt boni viri, qui ante annos XXXIV. & quod excurrit, Curtium ita ediderunt, vt integer videri poſſet.

*inſtantibus ſuis abeuntem hoſtem)* vel hæc 25. quoque præſtare illis vulgatis, *Alexander inſtantibus ſuis ne impunè abeuntem hoſtem*

*indè permitteret ſequi: hebetia* &c. qui non videt, eum profecto ego non luſcitioſum, ſed cæcum eſſe audacter pronuntio.

pa. 97. 3. *periculum adijt)* editi, *periculũ fuit:* perperã.

17. *iniere)* Colonienſes membranæ, *iniecere.* quod non temere reijciendum arbitror. ita tamen, vt nihil mutem.

19. *diuerſis agminibus) diſperſis agminibus*, membranæ. vt lubet. etſi illud melius eſt.

22. *inire potuerunt)* ita emendaui de cõiectura, vna littera à principio vocis *finire*, quæ omnes libros poſsidet, abiecta. neque enim *finire numerum*, Latinè, rectè dixeris. Arbitror & apud Iuſtinũ, lib XII. vbi eſt, *Iubentes eum ſolum cum patre ſuo Hãmone finire bella.* item corrigendum, *Iubentes eum ſolum cum patre ſuo Hammone inire bella* quomodo ibi in veteri meo manu exarato codice legitur. arbitror inquam, ſed arbitror tantum. neque enim eadem eſt vtriuſque loci ratio, vt videre poterit, qui Iuſtinum videbit.

25. *virtuti ſuæ)* inſeruntur in vulgatis poſt hæc duæ voces, hoc modo, *maiore ex parte virtuti ſuæ quàm fortunæ debuit.* ſed quam facile illis carere poteramus.

29. *ſummæ rei) ſummum rei*, editiones. quod minus placet.

pag. 98. 6. *victori aut fœdè)* melius hoc viſum, quàm quod in editis legebatur, *Iam ſi multitudinẽ equitum occurrentium extimuiſſet victor, aut fœdè fugiendum* &c.

# FRANCISCI MODII BRVGENSIS, IN Q. CVRtij Ruſi, Hiſtoriarum, Magni Alexandri Macedonis, librum quinctum, *NOTÆ.*

*COhærent,ita)* editiones, *cohærẽt tem-* 28.
*pore, ita* &c. rectè; ſequitur, *ita ope-*
*re ipſo coniungi.*
*quibus rebus) rebus* abeſſe poterat, etſi in mẽ- pa.99.15.
branis eſt.
*dedi, iam Suſa)* expreſsi typis, *dedi cernenti-* 18.
*bus.* ſcripti, *dedi certantibus*, vtrumque à
gloſſa eſt.
*reparaſſe fortunam) recuperaſſe*, vulgo. quod 24.
ferri poterat, niſi illo modo ſcripſiſſe Cur-
tium, ex his Galteri verſibus liqueret, *No-*
*uimus afflictos ſortis diſcrimine patres, Indul-*
*tis aliquot hoſtique ſibique diebus Fortunam*
*reparaſſe ſuam.*
*ditique gaza)* ita ſolus Sigebergenſis v. c. 27.
reliqui omnes, *Dariýque gaza.* quod tamen
minus placet.
*Euntibus aperit ſe læua)* vitiorum antea ple- pa.100.8.
nior hic locus erat, quam magno vento ple-
num eſt vndarum mare. nec temere tamen
à quouis id aduerti potuiſſet, niſi libri ſcri-
pti, eius rei indiciũ feciſſẽt. nam impreſsi ſic
habe-

habebant, *Euntibus à parte laua Arabia, odorum fertilitate nobilis regio campeſtre iter eſt. Inter Tigrim & Euphratem iacentia tam vberi & pingui ſolo ſunt, vt à paſtu &c.* at verò membranæ ſic, *Euntibus à parte laua Arabia odorum fertilitate nobilis regio. Campeſtre iter eſt inter Tigrim & Euphratem iacens tam vberi & pinguis ſoli &c.* corruptè procul dubio, ſed vndè non omnium difficillimum fuit, locũ conſtituere. niſi forte quis aſinali verecũdia ductus, exiſtimet, valdè me peccaſſe, qui ex, *à parte, aperit ſe,* facere ſuſtinuerim, & illo *iacens*, hinc exterminato, quæ ſequuntur ita emendare, vt veteres codices bene ſuadent, auſus fuerim. ſed hunc ego talem, ſi quis erit, ſi quis, vt prophanum ab his ſacris arceo.

8. *propter venas)* alij, *per venas.*

11. *CCCCC, ſtadia menſi ſunt)* ſic reſtitui cum vulgo, *emenſi ſunt,* legeretur.

13. *Cordiacorum)* ita membranæ. impreſsi, *Gordianorum.* Glareanus legit, Gordiæorũ. ex quibus omnibus quid verius ſit, libenter ignorare me fateor. ſed nec ſcire laboro. præſertim cum ipſum Strabonem & Plinium videam, de his & ſimilibus anxiè anquirere, hominis ſi non ſtulti, certè valde otioſi eſſe, iudicare.

15. *vicina maxime)* impreſsi., *vicini.* ſed ego mẽbranas ſequor in quibus illud erat, cum inter-

interpretatione ad marginem. *ſ. loca.* habe-
bant etiam ijdem impreſsi, *vocant*, pro, *ap-
pellant* &, *concludunt* pro, *cludunt.*

*carmen canentes)* editiones, *ſuo more patrium* pa.101.18.
*carmen canentes.* verùm ego τὸ *patrium*, ab-
eſſe mauelim.

*vel vt plerique )* ſcripti codices, *non vt pleri-* 25.
*que*, ſed verum illud eſſe, euincunt ſequen-
tia.

*murus laterculo)* editi, *murus inſtructus later-* 27.
*culo &c.*

*continua ſunt)* rurſum editi, *contigua.* pa.102.8.

*ſubminiſtrent)* *ſubminiſtrentur*, membranæ. 11.

*fulciendo)* *ſufficiendo*, excuſi. 22.

*ambitu)* membranæ, *ambitus.* & mox im- 26.
preſsi, *habent* pro, *habet.*

*Saxeæ pilæ)* adhuc impreſsi, *ſaxo pilæ.* pa.103.2.

*quo rigant )* editiones, *quo rigant terras.* vt 5.
lubet ſanè, etſi melius abeſt illud *terras*,
dum non etiã cum eiſdem editionibus mox
*arbores* pro, *arborum*, legas. hoc enim pacto,
tota vitiaretur ſententia, quæ eſſe debet,
ſaxeas pilas eius fuiſſe firmitatis, vt etiã gra-
uiſsimas moles arborum ſuſtineant, & ve-
tuſtate ipſa, quæ omnia conſumit, non ex-
edantur.

*frugiferæ æquè ſint ac )* *æquè*, ex ſcriptis li- 8.
bris additi, mutato illo *vt* vulgato, in *ac.*

*naturæ genium )* optimè, niſi forte verum 81.
eſt, quod Cobares ille Beſſo dicebat, vnum-

quemque quod ipſe repererit optimum du-
cere: optimè, inquam, hæc à nobis ſunt e-
mendata. legebatur antea, *compulit amœnitatem naturæ genere huius operis imitari.* tramæ putidæ.

20. *vllus locus)* membranæ, *alio loco.*

22. *nihil ad irritandas)* melius ita, quam vt vulgo legitur, *nec ad irritandas illiciendáſque voluptates instructius.*

pa. 104. 1. *honos auribus ſit)* omnes editi, *honos auribus habitus ſit,* ſed ſibi habeant ſuum *habitus,* inutilia illa terræ pondera.

5. *XXXIV. dies)* emenda partim ex hoc loco, partim ex v. c. meo, Iuſtinum lib XI. vbi ait, *Donatis refectíſque militibus XXXIII. continuis diebus prædam cognoſcit.* & ſcribe, *Donatis refectíſque militibus triginta quatuor continuis diebus prædam recognoſcit.*

8. *ſentiret)* Lugdunenſes & reliqui excuſi, *Ceterùm quo minus damnum ſentirent, identitatem incremento nouabantur.* alia ineptè, quiddam etiam barbarè.

24. *& ciuitati)* membranæ omnes, *ac Ciliciæ.* verùm nihil audio. neq; enim Ciliciæ præeſſe iuſsi ſunt, quos nominauit Curtius, ſed regioni Babiloniæ vſque ad Ciliciam. teſte Diodoro, cuius ſunt quæ ſequuntur de Alexandro: Ἀπολλόδωρον δὲ τὸν ἀμφιπολίτην καὶ Μένητα τὸν πελλαῖον ἀπέδειξε στρατηγοὺς τῆς τε βαβυλῶνος καὶ τῶν σατραπειῶν μέχρι κιλικίας.

En

*Ex pecunia deinde)* ſic lege hæc, *Ex pecunia deinde Babylonia tradita, Macedonum equitibus ſexceni denarij tributi, peregrinus eques quingenos accepit: duceni pedeſtrium ſtipendium menſum.* ſic inquam hæc lege. non, quia mihi ita placet ſanè, ſed quia membranæ iubēt· à quibus recedere, ſine iuſta cauſſa non licet, ac ne libere quidem debet. 30.

*Satrapene vocatur)* Lugdunen. *Attrapene.* Glareanus, *Sitacene*, legunt. mihi quid horū verum ſit, nec liquet, nec vacat inquirere, niſi quod Glareani coniecturam Diodorus confirmat. pa.105.4.

*quingenariæ, cohortes)* *quinquagenariæ cohortes*, vulgo. ſed hoc falſiſsimum. 12.

*Antigonis)* ſcribe, *Antigenes.* & Glareani nugas mitte. 21.

*Philotas Angheus)* ſcribe rurſum, *Philotas Augæus*, quomodo veteres libri habent. 21.

*ſumta vtiliter)* membranæ, *ſumma vtilitate.* nihil periculi eſt, hoc an illud ſequare. 25.

*delectos)* *electos*, vulgo. malo quod expreſsi. 28.

*ad victorem)* editi, *victoriam*, non benè. ſed puſilla hæc. p.106.14.

*Mille Macedonum)* excuſi, *Macedonum ætate graues præſidere arcis cuſtodiæ iuſſit.* omnia, vt verbo dicam, peſsimè. pa.107.5.

*& ſolatio)* vulgati, *& conſolatione.* 20.

*Phaſim Tigrim)* emenda, *Paſitigrim*, vt eſt in editionibus quibuſdam. pa.108.2.

*M. Stadia)*

3. *M. ſtadia)* editi, *L.* ſed peſsimè, vt ex Diodoro alibi docebo.

9. *Arianis Satrianiſque)* Satriani qui ſint, an ſint, ingenuè ignorare me fateor. vereorq́, vt hoc loco membranæ; ſatis ſinceræ ſient. in Lugdunenſibus certe editionibus horum Satrianorum nec vola, nec veſtigium apparet. de cetero, male in eiſdem & alijs omnibus eſt, *Græcorum mercenarijs, tribus milibus additis Thracum*, cum ſit legendum, *Græcorum mercenariorum tribus milibus, additis M. Thracum.*

14. *temporum homo)* vulgo, *temporum multorum homo.* ſed ego illud *multorū*, cum in mēbranis non inueniretur, rectius abeſſe iudicaui.

26. *Saxis & cotibus)* editi voce auctius, *Prærupta erant omnia ſaxis, & cotibus impedita.* non valdè repugno.

28. *inter primos) interritus* ſcripti. quod vt non placet, ita rectè ex híſdem quæ ſequuntur emendaui, cum ea vulgo malè hoc modo legerentur, *interrogans tot vrbium victores, an erubeſcerent hærere in obſidione caſtelli exigui & ignobilis. ſimul admonens, iam inter hæc eminus petebatur, cum teſtudine obiecta milites, quem vt indè diſcederet perpellere nequiuerant, tuebantur.* primùm enim hic poſt, *an, non,* neceſſarium planè loco adieci, & indè vocem *admonens*, non ſolum non neceſſariam, ſed ita etiam turbantem totam periodum

riodum, vt facilè eam ſcioli alicuius commentũ eſſe appareat, abieci. denique, & quæ paullo antè præcedunt, paulloque poſt ſequuntur, conſtitui.

*pro illis conuenire)* qui editionibus præfuere, Pag. 109.
*abnuens, deprecationem pro illis non conuenire.* Elephantino corio contecti homines. 19.

*XX. milibus) XV.* editiones. & mirarer, ſi pa. 110. 9.
ſemel in numeris inter libros conueniret.

*inulti ferarum)* in editionibus erat, *ſed quod* 20.
*inulti quidem ferarum ritu &c.* tu lege, *ſed quod inulti, quod ferarum ritu veluti in fouea deprehenſi caderentur.*

*manibus conuulſa)* impreſsi omnes, *correpta* 24.
*& conuulſa*, rectè quidem. ſed mouit me membranarum conſenſus, vt ita locum ederem, quemadmodum excuſus eſt.

*coniecti exercitus angebat) agebat*, vulgò. peſ- 29.
ſimè. porro pro *coniecti*, erat in ſcriptis, aut, *conlecti*, aut *eiecti.*

*ordinibus)* editi, *agminibus.* quod non dam- pag. 111. 5.
no, etſi illud malo.

*deſerere)* plus dicit hoc, quàm vulgatum, 14.
*dimittere.*

*cluditur, quod)* rurſum editiones, *perpetuis* 23.
*montium iugis clauditur, quod in longitudinem M. DC. ſtadia in latitudinem CLX. percurrit.* longè meliora noſtra ſunt.

*Medus à mare)* celebre eſt apud me mem- pa. 112. 1.
branarum imperium, eas itaque ſum ſecu-

tus. vulgo erat, *Inde Medus ad mare & ad Meridiem verſus, minor amnis eo quem recipit &c.*

5. *continuata)* iterum vulgo, *continua.*

7. *dilabitur alueo)* membranæ, *preſſo in ſolum amne dilabitur.*

9. *Salubrior temperat)* hæc ita legunt, & diſtinguunt editi, *Regio non alia tota Aſia ſalubrior habetur: temperatum cælum*: non placet.

13. *interrogatur)* vulgo, *interrogatus.* quod æquè conuenit.

20. *honoratum) oneratum,* excuſi. quod quidem etſi alijs non placet, mihi tamen diſplicere non poteſt.

27. *neminem meorum)* impreſsi, *neminem eorum.*

pag. 113. 7. *Craterus eum)* iterum impreſsi, *Craterus in eum illato terrore, retineret ad propius periculum conuerſum agmen,* planè ineptè.

11. *perſequi id ipſum iter)* impreſsi, & ſcriptus liber Colonienſis, *cum trepidantium barbarorum tumultum exaudiſſet, perſequentium regem idipſum iter quo pridiè pulſi fuerant ne dubitaret ingredi.* Sigebergenſis codex, *cum trepidantium barbarorum tumultum exaudiſſet, perſequi regem, id ipſum iter, quo pridiè pulſi fuerant, ne dubitaret.* ſed nihil mihi diuini aut humani quiſquam quidquam poſthac creduat, niſi illud *perſequentium regem.* inepti alicuius nebulonis gloſſema eſt. nive

adeò

adeò ſcribendum eſt vt emendaui, aut certè hoc modo, *cum trepidantium barbarorum tumultum exaudiſſet, id ipſum iter quo pridiè pulſi fuerant, ne dubitaret ingredi.*

*ne tuba quidem) ne tubæ quidem*, vulgo. 14.

*alleuarentur)* melius hoc, quàm vt alij ha- 20.
bebant, *leuarentur.*

*Si cuſtodes)* vt iſtos typographicos operas 22.
magnus perdat Iuppiter, qui tam negligentes ſunt in exprimendis ad eum modum libris, qui ipſis præitur. eccere, correxeram hunc locum hoc modo, *Niſi cuſtodes fefelliſſent, quaſi feras beſtias ipſos poſſe deprehendi.* hic illi mihi, ſi dis placet, pro *niſi*, *ſi* excuderunt, contraria planè ſententia ab eo, quod dicere vult Curtius, & res poſtulat.

*vel anima) animo*, legitur vulgo, ſed malè. 24.
hoc enim intelligi debet, ex vnius aut fide, aut vita pendere omnium ſalutem.

*reliquit) præmiſit*, editiones peſsimè. vt & 28.
mox cum habent, *& quam pinguiſſiumum* pro; *qua pinguiſſimum.* Arrianus libr. III. Ἀμύνταν δὲ, μετὰ φιλώταν καὶ κοῖνον τὺν ἄλλην στρατιὰν ὡς ἐπὶ τὸ πεδίον ἄγειν. αὐτὸς δὲ ᾔει ὁδὸν χαλεπὴν καὶ τραχεῖαν, καὶ ταύτην δρόμῳ τὸ πολὺ ἦγε.

*præterit, ceterum)* malè hæc antea & legebā- pa. 114. 9.
tur, & interpungebantur hoc modo, *& cetera quidem haud ægrè præteriÿt. Ceterùm*

*qua ſe iugum montium paullatim ad planiora demittit &c.*

12. *cohærentes)* *coëuntes,* vulgo: rectè.

16. *fronde arbores)* iterum vulgo, *continenti fronde tecta arbores.*

17. *qua concurrentibus)* aurea noſtra prę impreſſis illis, *qui concutientibus ramis maiorē quam pro flatu ſonum reddebat.* fateor tamen, etiam hæc ferri poſſe.

29. *præſidebat)* hoc laudant membranæ. vulgo eſt, *præerat.*

pa. 115. 25. *properaret occupare)* excuſi libri, *properaret occupare theſauros dimiſſos.* ſed illa, *theſauros dimiſſos*, ab ijs nempe ſunt, qui theſaurum mendorum ingentem Curtio liberaliter donatum, nobis ex eius monimentis eruendum reliquerunt.

26. *Nullam virtutem regis iſtius quam)* eleganter dictum. vulgo, *Nullam virtutem regis iſtius magis quam &c.* ineptè, ſi cum noſtris conferantur.

pag. 116. 1. *dirutis)* iterum vulgo, *quibus direptis ac dirutis.* & fortaſſe ita eſt legendum.

25. *Euctemon ita)* totum locū quemadmodum in excuſis libris legitur adſcribam, vt emendationis eius rationes facilius perſpici à quouis poſsint. ſic igitur editiones: *Euctemon Gymæus ita locutus ad eos fertur, Hi qui modo ad opem petendam ex tenebris & carcere procedere erubuimus, vt nūc ſimplicitas noſtra eſt,*

*eſt, ſupplicia quorum nos pudeat magis an pœniteat incertum eſt*, &c. quæ compara ad noſtra, & intelleges, quot ex vna periodo, maculas eluerimus.

*Atqui optimè) At ij*, vulgo: minus benè. 30.

*in ſuorum)* adhuc vulgo, *in aliorum*. & pro pag. *117*.2.
*ponunt*, erat in m. ſ. Colonienſi codice, *confidunt*: non rectè, me iudice.

*niſi mutuo)* excuſi minus concinnè, *& niſi* 7.
*mutuo miſeri eſſemus*.

*obruamus)* ſequitur in impreſsis, *vbi horribi-* 11.
*les cicatrices celet exſulium*. quæ vndè ſint, planè diuinare non poſſum. nam à Curtio non eſſe vt credam, etſi non malè huic loco conueniunt, trium manu exaratorum codicum conſenſus facit.

*& fratres)* hic copulã *&* non habent mem- 13.
branæ: & omnino aliquod latens vlcus ſubeſſe videtur.

*multati)* ſemel monebo, vbicumque vulgo 16.
in Curtio legitur *mutilare* & *mutilatus*, ibi in membranis ſemper *multare* & *mutilatus*, exſtare.

*Relinquemus ergo)* excuſi, *Relinquemus ergo* 21.
*extemplo*. ineptè.

*natura)* vulgo, *naturæ*. 27.

*fortuita)* iterum vulgo, *fortunæ*. 28.

*triſtem eum)* adhuc vulgo, *triſtẽ enim de mor-* 28.
*talitate ferre ſententiam, & deſperare miſericordiam, qua ipſe alteri denegaturus ſit*. malè.

pa. 118. 4. *lucis adſpectum)* peſsimè hic locus ita antea interpungebatur, *alium domi eſſe cæli hauſtũ, alium lucis aſpectum. mores, ſacra, linguæ commercium etiam à barbaris expeti. quæ ingentia ipſi omiſſuri ſint ſua ſponte, non ob aliud tam calamitoſi &c.*

14. *lecti)* alij, *electi*, quidam, *adlecti*, eadem variatione, qua ſæpè alias.

17. *dari iuſſi. Cum)* hæc aliter diſtincta & perſcripta ita in membranis leguntur, *& ſingulis veſtrum milia denarium dari iuſſi cum redieritis in Græciam. & præſtabo &c.* perperam omnia.

pa. 119. 10. *non ad vſum)* alij, *non ad vſum modo.*

19. *auellerat)* membranæ, *auelleret:* placet prius.

23. *manu voluntariam)* hæc de coniectura ſic emendaui: cum ſupra etiam Curtium ſcribere meminiſſem, *alij foribus ædium obſeratis occupant liberum mortis arbitrium.* conſtãter tamen in omnibus libris erat, *Multi ergo hoſtium manus voluntaria morte occupauerunt.* quæ lectio ſi cui placebit, eatenus placeat, vt non obliuiſcatur, quàm verecunda & parum violens ſit emendatio noſtra.

24. *pretioſiſſima veſtium)* quidam, *pretioſiſſimis veſtibus.*

pa. 120. 6. *Parſagidis)* lege, *Paſargadis*, & vide de illis Strabonem, Ptolemæum, & Arrianum.

pa. 121. 6. *comitari)* vulgo, *ſequi.* & mox pro, *niuibus*, erat in membranis, *nubibus.*

*in ae-*

*in deditos fidem)* excuſi, *in deditis fidem, in* 27.
*captiuis clementiam.* membranæ, *in dictis fi-*
*dem, in captiuos clementiam.* quod etſi mire
placebat, vici tamen animum, vt ita Cur-
tium ſcripſiſſe, quemadmodum eſt excu-
ſum, ipſe mihi perſuaderem.

*tum cum maximè bellum: nuper ſubactis nouũ)* 30.
enimuero nequeo quidem hercle riſu me
admoderarier, cum ſcriptionis huius loci,
quę hactenus fuit, in mẽtem venit. nec ſatis
vmquã vel Glareani, vel qui ipſo prior huic
auctori manus admouiſſe putatur, Eraſmi,
vt leuiſsimè dicam incuriam admirari po-
tui. quis enim, & non dico jam Eraſmus,
vel Glareanus, ſed omnino infimi ſubſellij
litterator, cũ hæc ita ſcripta legeret vbique,
*Hoſte & æmulo regni reparante tum maximè
bellum, nuper ſubactis quos vicerat nouúmque
imperium aſpernantibus.* quis inquam hæc lẽ-
gens, non è veſtigio illa *quos vicerat*, vt de
reliquis ſit ſilẽtium, aduertat gloſſema eſſe
vocis *ſubactis?* ſed ad alia, ne videamur ſtu-
dio magis illos tales, quibus alioqui litteræ
debent, carpendi, quàm quod Curtio vo-
lumus, longius eſſe prouecti.

*violare)* membranæ, *violari.* pa. 122. 3.
*referenti)* vulgo, *ferente.* & mox *aſſentiunt*, 9.
pro, *aſſentiuntur.* ego ſcriptis, niſi quod *fe-
renti* quàm *referenti*, ſcribi malim, aſſentior.
*Multa cedro ædificata erat)* mẽbranæ quædã, 15.

*Multa cedro ædificata erant, regiámque celeriter &c.* minus benè.

21. *aqua, aridam)* excuſi, *Omiſſa igitur quam portauerant, aqua, igni aridam materiam &c.* quomodo ſi legas, *materiam igni*, accipiundum erit ſere, vt *aquam manibus*, cuius prioris exemplum cum alibi legere non meminerim, nemini temere ita ſcribendi auctor ſim.

25. *M. nauium)* adhuc excuſi *decem milium*, ſed nihílne pudere vanitatis, cum etiam, qui mendaciſsimi inter Gręcos ſunt, numquam eo impudẽtiæ proceſſerint, vt mille ducentis nauibus roſtratis, claſſem Xerxis ampliorem fuiſſe dixerint? verùm ita cogitant, quid faciant, qui in typographijs præſidẽt. homines me hercle piſtrino digni. vt qui etiam apud Iuſtinum libro II. quaſi parum eſſet in Curtio neglegenter fuiſſe, auſi ſunt ſcribere, *Naues quoque decies centum milia numero habuiſſe dicitur.* credo, quia exercitus Xerxis decies centena hominum milia explebat, voluiſſe etiam ſingulis hominibus ſuam nauem eſſe. ſed hæc præpoſtera liberalitas, mihi nequaquam placet, quare & hic reponendum cenſeo, N*aues quoque mille numero habuiſſe dicitur.* facilis fuit ad errorem via, quod millenarius mumerus cuius nota hæc eſt in libris veteribus CIƆ. interdũ *X.* littera, quæ ei notæ quam ſimillima

lima eſt, deſignari ſolet.

*grauatam ebrietate)* membranę, *Ipſum vt pri-* pa. 123. 8.
*mùm ad grauatam ebrietatę mentem quies re-*
*dijt* &c. non rectè.

*conſpicere)* vulgo, *reſpicere*, ſed malè. aliud 11.
enim hoc eſt.

*caput Mediæ)* locũ hunc arbitrario iure cõ- 18.
ſtituiſſe me profiteor, ſed tantũ arbitrario. in impreſsis ita circumferebatur, *Ille iam Ecbatana peruenerat caput Mediæ. Vrbem hanc nunc tenent Parthi: eáque æſtiua agentibus ſedes eſt.* Colonienſes membranæ hoc modo habebant, *Ille iam Ecbatana peruenerat caput Mediæ vrbs. hæc nunc tenent Parthi eáque æſtiua gentibus ſedes eſt.* Sigebergenſes verò iſto, *Ille iam Ecbatana peruenerat caput Mediæ vrbis: hæc nunc tenent Parthi eáque æſtiua agentibus.* hinc videre potes, & emendationem noſtram, & emendationis rationem. adſcripſerat ad vocem *tenent* aliquis, *vrbem hanc ſ.* indè porrò hoc in contextum peruenit. alius ad voces *caput Mediæ, vrbs hæc.* poſtremo, in illis *æſtiua agentibus*, adhæſerat littera vltima vocis præcedentis, ad principium ſequentis, atque ex eo, ab ijs, quibus oratio parum plena videbatur adiectum eſt in quibuſdam codicibus, *ſedes eſt.* in quo quidem etiam hac cauſſa procliuior fuit ad lapſum via indoctis, quod illud *gentibus*, apud bonos auctores, pro ignotis

penè, & longe diſsitis accipi neſciebant.

30. *Bactrianæ regionis)* impreſsi codices, *Bactrianæ vrbis regioniſque præfectus.* quod etiam, ſi verum amamus, verius eſt. ſic ſupra dixit, *qui regioni Babyloniæ ac ciuitati præeſſent.*

pa.124.3. *Si me cum ignauis)* Colonienſis ſcriptus, *Si cum ignauis inquit irem & pluris &c.* ſed hoc quidem *irem* in malã crucem hinc ire ęquiſſimum eſt.

15. *quia tanto honore digni habentur)* vulgo, *qui tanto honore digni habeantur.*

30. *Nec dij ſiuerint)* rurſum editi, *Nec dij ſiuerint, vt ſi hoc decus mei capitis, aut demere mihi quiſquam, aut condonare poſſit: nec hoc imperiũ viuus &c.* peſsimè, qua à locutione, qua ab interpũnctione.

pa.125.27 *mortem)* ſcripti libri, *hoſtem*: minus benè.

pa.126.16 *& ominibus)* accidit hoc loco Curtio, quod multis item alijs bonis ſcriptoribus. vt vox hæc in eo perperam ſcriberetur, & pro ea in omnibus ferè libris, *hominibus*, legeretur non bono me hercule exemplo. rectè enim, & ordine facere Curtiũ palam eſt, cum initijs omina coniungit. verum quia de hac re multi multa, & nos alio properamus, locum notaſſe contenti, reliqua aliunde petendum relinquimus,

23. *renouandas vires)* Ne dij ſiuerint, vt hæc ita operarum negligẽtia legantur, niſi Curtium ſexcentas pregnantes plagas ab Orbilio

placet

placet exſpectare: ſed emenda, vt excudendum dederam, *tot populos, tot exercitus, tot equitum peditúmque milia ad renouandas vires parata habes, vt maior &c.* ita inquam lege, aut certè, vt iam dicam, *tot populi, tot exercitus, tot equitum peditúmque milia ad renouandum bellum vires paratas habent, vt maior* &c. prior ſcriptura à membranis eſt, poſterior à Lugdunenſibus editionibus.

*vilitatem ſui*) ita legendum, cum in editis li- **27.**
bris eſſet, *vtilitatem,* vidit & admonuit nos etiam doctiſsimus Faber. & hâc eius emendationem cõfirmant vno ore omnes membranæ.

*pigrè ire)* ſcripti libri, *pigere ire.* 30.

*Bactrianique triſtium)* adhuc ſcripti, *ni pro-* pa.127.10
*pere Beſſus Bactrianique deprecarentur triſtium ſpecie &c.* & miramur adhuc, ſæpè præter rem in ſcriptoribus quædam inculcata inueniri?

*regionis opulenta*) *opulentiam,* vulgo. 30.

*animúmque regis)* ita hæc eſſe ſcribenda mo- pa.128.8.
nuit me meus Palmerius, cum alioqui in omnibus libris eſſet, *vt cibũ caperet, animumque rebus aduerteret.* ſupra habuiſti, *cape regis animum, & in eam fortunam qua dignus es, iſtam continentiam perfer.*

*ruinæ rerum*) cũ nihil facilius eſſet huius loci pa. 129.3.
emendatione, fuerunt tamen ecce, qui *ruina* pro, *ruinæ*, ſupponendo, & totam periodum

aliter

aliter interpungendo, neſcio quod monſtrum lectionis, ſe quidem dignisſimum, ſed Curtio parum dignum, nobis peperere. ſtultiuidi homines.

pa. 130. 4. *reuocato, inter)* ita ſcripſi de certisſima coniectura, cum in libris eſſet, *reuocatus,* quod præter mentem Curtij eſſet. neque enim hoc vult dicere, fuiſſe retẽtum ſermonibus aliorum Patrona: ſed illud potius, ſerendo ſubinde alium, atque alium ſermonem, captaſſe occaſionem ſecreto cum Dario colloquendi.

14. *terras)* vulgo, *ſedes.*

18. *omiſimus Graciam)* iterum vulgo, *amiſimus.*

26. *& ceteris)* adhuc vulgo, *vtinam & in ceteris.* peſsimè.

27. *conſpici poterat)* quemadmodum antè monui libro tertio, legendum, *vt vndè nexus inciperet, quóue ſe conderet, nec ratione, nec viſu percipi poſſet.* non, *perſpici poſſet.* quod ibi in ſcriptis erat: ita vice verſa, hoc loco non *concipi,* quod vulgo hæſit, ſed, *conſpici,* omnino eſſe ſcribendum, vel meo periculo cenſeo.

28. *quod afferret)* qui editionibus præfuerunt, legunt, *cauſſam conſilij quod afferret, cœpit.* adeo ne nunc quidem ſapere occipiunt.

pa. 131. 4. *forte temere)* impreſsi, *fortè ac temere. & mox* pro, *& multo antè.* erat in mẽbranis, *ex multo antè.*

*impetum*

*impetum ceperat)* adhuc impreſsi, *conceperat.* 16.
*Purganti deinde ſe)* membranæ, *arguenti de-* 26.
*inde ſe.* quod vnde ſit, nihil ſcio, niſi neſcio.
*aſſentiebatur) aſſentiebat*, vulgo. & mox eti- 27.
am, vbi itidem eſt *videbat offerri*, habebant
membranæ, *videbatur*, quomodo ſi legas,
non *offerri*, ſed *offerre* ſcribe.
*perfuſiſq; mutuis lacrimis)* ita ſcribo, ex Co- pa.132.20.
lonienſis libri auctoritate. Sigebergenſis
habebat *perfuſiquē*, editiones *perfuſuſque.*
omnes tolerabiliter.
*contectum) contectus*, vulgo. nec multum re- pa.133.23.
fert, hoc, an illud ſequaris, niſi quod mox
ſequitur, *ſordidis pellibus vehiculum intexe-
rant.*
*quod patebat in Mediā)* monuerat ante nos, pa. 134.8.
Glareanus, vulgatam lectionem quæ talis
erat, *Alexander, audito Darium mouiſſe Ecba-
tanis, omiſſo itinere quod petebat, in Mediam
fugientē inſequi pergit ſtrenuè.* ferri nō poſſe.
neque enim, vt ex Arriani lib. III. conſtat,
ab Ecbatanis in Mediā porro fugit Dari-
us, ſed ex Media potius, vt ad Bactrianos
ſe conferret. emendat itaque ille idem Gla-
reanus, *Alexander audito Darium mouiſſe ab
Ecbatanis omiſſo itinere quo petebat Mediam,
fugientem &c.* non planè peſsimè, fateor, ſed
tamen paullo deterius, niſi ſciens fallor, quā
vt ego ex Palmerij mei coniectura ſcripſi.
deterius inquam paullo, & à ſcriptura vul-
gata

gata remotius. cum noſtrũ hoc, ſi vnum *e.* in *a.* mutes, cetera cũ illa plane conueniens ſit.

9. *Paretacene)* membranæ, *parte Lacenæ*, peſſimè. vti poſt in reliquis vulgati libri, cum legunt, *Tabas oppidum eſt in Paretacene vltima: quo vbi peruenit, ibi transfugæ &c.* quis enim, per deos, non continuo videat, illa *quo vbi peruenit*, gloſſema imperiti alicuius ſycophantæ eſſe?

12. *Meghiſtane Babyloniæ)* ſcribe, *ex Bagiſtane Babylonio.* & vide quę de eodem ſcribit Arrianus, extremo libro tertio.

12. *non equidem)* ita eſt omnino legendũ. membranæ tamen, illud *non* non habebant. Arrianus præterea, diſertè nuntiaſſe hoc Alexandro Bagiſtanem refert, vinctũ à Beſſo Darium ſeruari. verũ, vt monui antea, quid quid dicant, legendũ eſt vt excuſum vides. & alioqui, non eſt nouum, diſſentire ab Arriano Curtium. de cetero in vulgatis libris erat, *non equidẽ vinctum regẽ, ſed in periculo eſſe aut mortis aut vinculorũ affirmabat.* ſed hoc *affirmabat*, ex gloſſa irrepſiſſe non cunctanter affirmo.

*aut oppreſſus)* adhuc impreſsi, *aut vinctus, aut oppreſſus*, ſed illud dicit, qui hoc dicit.

29. *dimachas)* ita emẽdauit etiam antè nos Vulcanius, & ante Vulcanium Glareanus, cum vulgo *dimichas*, legeretur. qui ſint autem *dimachæ*, & cur ita dicti, ipſe Curtius poſtea oſtendit. *vt quæ-*

*vt quaque)* vulgo, *vt quemque*. malè. pa. *136.21.*
*æſtúque ſimul &)* turbauerant hæc in editis. pa. *137.2.*
*Semiuiui)* hæc vltima huius libri vox in 8. membranis fuit, niſi quod quæ deeſſe videbantur, à neſcio quo ex Iuſtino, velut ſupplementũ, adiecta erant. ſed hęc talia ſatius erit apud ipſos auctores legere, quã Curtio temere aliena, vt pannum purpuræ aſſuere.

# FRANCISCI MODII BRVGENSIS, IN Q. CVRtij Rufi, Hiſtoriarum, Magni Alexandri Macedonis, librum ſextum, *NOTÆ.*

*HOc pugnæ)* & hæc quoque principes voces ſunt huius ſexti lib. reliqua, quę deſunt, à Diodoro, Plutarcho, Arriano, Iuſtino, petendum eſt. *14.*
*inulti cadebant)* videor benè hęc mihi emendaſſe, ſed videor ſolùm. re enim incerta, nihil affirmare audeo. illud ſanè planum eſt, quod vulgo fertur, ferri omnino nõ debere, tale enim eſt, *Cœperant fugere victores, donec auidius ſequentes in planũ deduxere. Multi cadebant, ſed vt &c.* *18.*
*pedẽ deinde referre)* arbitrio meo hęc quoq. à me connſtituta ſunt: cum in vulgatis codicibus exſtaret, *pedem deinde referre cœpit, vt vr-* pa. *138.20.*

*vt vrgente hoſte apertius fugeret.* inuenuſtè. & ſi dicendum eſt, planè ineptè. præiuit mihi ad emendationem Sigebergenſis ſcriptus liber, in quo erat, *pedem deinde referre ac vrgente hoſte apertius fugeret.*

21. *emenſus omne)* editiones, *emenſus curſu omne ſpatium*, & ſcribatur ſanè ita, cum nihil refert.

pa. 139. 6. *& CCC.)* impreſsi, *CCC. & LX.* ſed illos ſexaginta ad numerũ appoſuerunt Macedonũ virtuti nimis impensè fauentes librarij, qui mox etiam, vbi ego *mille* repoſui *CCC.* legebant, cùm ſi verum fateri volumus, & Diodoro credimus, priora recte à me emẽdata ſint, & poſterior ille locus vbi *mille*, pro *CCC.* repoſui, etiam alijs duobus milibus adiectis reſtituẽdus videatur hoc modo, *ex Macedonibus haud amplius tria milia.* in quo, ne quid contra membranas tentare præſumar, ſcire licet, numerum trium milium in illis, fere his notis deſignari, III. quam rem non capiẽtes librarij, quod proximum erat, cum plures tribus cecidiſſe facilè ſibi perſuaderent, CCC. pro illis repoſuerunt. verùm inſignis nugator ego, qui quod facturum me non eſſe diſertis verbis ſuprà dixi, ita planè facio, quaſi id ipſum inſtituti noſtri pars potiſsima ſit. quin ad alia potius, ad alia.

14. *maiores res)* τὸ *res*, non erat in membranis. & ſanè

& ſanè cum præceſſerit *rerum* poſſet abeſſe.
*non grauatè)* benè quod in re præſenti non 24.
adſum, cum ita largiter ab operis peccatur. ſi enim aſsim, vix videor illis poſſe abſtinere manum, ita quaſi de induſtria quæ rectè emendaram corrumpunt. ſcripſeram ego, *à quo Lacedemonij nihil aliud, quàm vt oratores mittere ad regem liceret precati, nõ grauatè veniam &c.* excuderunt *à quo Lacedemonij nihil aliud quàm vt oratores mittere ad regem liceret precari. non grauitate veniam &c.* de cetero, illud, *non grauate*, quod repoſui, à coniectura eſt, cum vulgo eſſet, *quàm vt oratores ad regem mittere liceret precati, veniam &c.* in membranis, pro, *precati*, *geate*, vel, *gratè*.
*vrbs obſeſſa erat)* lege, & interpunge totum 26.
locum, hoc modo, *à quo Lacedemonij nihil aliud, quàm vt oratores mittere ad regem liceret precati, non grauatè veniam defectionis, præter auctores impetrauerunt: Megalopolitanis, quorum vrbs obſeſſa erat à defectione, Achæis & Ælæis CXX. talenta dare iuſſis.* intricata ſunt omnia fateor, præſertim, ſi vulgatos conſideres libros, in quibus eſt, *à quo Lacedemonij nihil aliud quàm vt oratores mittere ad regem liceret precati, veniam defectionis præter auctores impetrauerunt. Megalopolitani quorum vrbs erat obſeſſa ad defectionis eius mulctã Achæis & Ætolis viginti*

*ginti talenta dare iuſſi ſunt.* intricatiſsima. & quibus profecto hercules aliquis Ἀλεξίκακος opus eſt. feci tamẽ & ipſe quod potui, cumque in codicibus antiquis, poſteriora ita ſcripta inueniſſem, *Megalopolitani quorum urbs obſeſſa erat à defectione eius mulctam, Achas & Elis centum viginti talenta dare iuſſis.* primùm, ad finem primæ dictionis *s.* littera adiecta, dein, voce *mulctam* abiecta, quam facilè membranæ ipſæ oſtendunt gloſſema eſſe eius, qui voluit ſignificare, mulctæ nomine pecuniam hanc Megalopolitanis indictam. poſtremo, facto ex illo *Achas & Elis, Achais & Ælais*, totam periodum conſtitui. erunt fortaſſe etiam qui illud, *à defectione* quoque ſuſpectum habebunt, propterea, quia ſtatim præceſsit, *veniam defectionis*, & habeant ſanè per me, vel eijciant etiam hinc, dum reliqua probent, aut certè ita ſcribant, *Megalopolitanis quorum vrbs obſeſſa erat in mulctam Achais & Ælais* (ſiue mauis *Ætolis*) *centum viginti talenta dari iuſſis*. etſi priora magis probo.

pã.140.18 *non contentus artificum)* tota emendatio huius loci, ſi verbum *interpolabat*, pro quo illæ, *interpellabat*, ſcribendum ſuadent, eximium habeas, tota plane à membranis eſt. in vulgatis legebatur, *non contentus muſica artificum, quos è Græcia excitauerat, turba. quippe captiuæ feminarum iubebantur &c.* quibus verbis

verbis quod venenũ pręſentius exiſtimas, qui homines vrbanioris notæ intoxices? *producentibus eã)* editiones, *producẽtibus eas.* 22.
*conuiuiales ludos*) ita ſcripti codices, ſed vulgatum illud, *conuiuales* vſitatius videtur bonis auctoribus. ſic Tacitus dixit, *conuiuales fabulas.* 26.
*nomen reueritus*) quid non recipiunt in contextum noſtri magiſtelli? cum ad vocem *nomen ſ. neptem Ochi,* aliquis adnotaſſet, indigniſsimum facinus futurum iudicarunt, ſi non è veſtigio ea, pro Curtij verbis haberentur: & ex animi ſententia, non deberent huiuſmodi homines, cum oculos domi non habeant, foris vtendos rogare? enimuero deberent. pa. 141. 3.
*M. hi fuerũt)* vulgo, *X.* impoſuit illis, quod, vt dixi etiã ãtea, millenarius numerus ſimili fermè cũ denario nota, à librarijs deſignatur 9.
*vetuſtæ claritatis) vetuſtate caritatis,* in membranis qui ſcripſit, aliud opinor egit. 18.
*adhuc accolæ)* hęc omnia perperam in membranis, & editis lib. ſcripta, ſic reſtituimus. quæ ſi cui nõ ꝓbabuntur, illi, per me quidẽ, ſine riuali vulgatã lectionẽ amare licebit. 23.
*Boſphorum)* editi, *Boſphorum mare.* 24.
*viritim)* Sigebergenſis codex m. ſ. *ocioſi militis vitium.* quod quidem niſi fortè dormiens hæc ſcribo, ferri non incõmodè poſſet. ſimile habes alibi. pa. 142. 3.

7. *ſignum datũ)* editiones, *ſigno dato*. ſed ita plena non erit occaſio.

14. *quam par erat)* ſcripti, *parebat*: quod rectũ eſſe pareret, niſi lib. III. dixiſſet Curtius: *At Darius audita Memnonis morte, haud ſecus quàm par erat motus &c.*

26. *deum inuidiam)* mẽbranæ non omnes Deos accuſant, ſed eos tantum, qui à Macedonibus non ſtarent. legunt enim, *eorum deûm*.

29. *modo aures)* excuſi, *illi modo vulgi aures*. rectè. etſi abeſſe poterat illud, *vulgi*.

pa. 143. 8. *ab Helleſponto)* an non rectius ita, quàm vt alij, *ad Helleſpontum!*

15. *quædam ipſarum rerum)* vulgo, *& neſcio an enumeranti mihi quaſdam ipſarum multitudo ſubduxerit*. nos ſcriptos libros ſequimur, quia ſcripti ſunt.

19. *retinentibus)* adhuc vulgo, *renitentibus*. ſed plus eſt *retinere*, quam *reniti*.

27. *melior conſuetudo) mollior*, legunt alij omnes. verùm mihi placuit inſanè, quod excuſum eſt. opinor etiam tibi Lector, præſertim ſi habes in memoria quomodo veteres Latini voce *melior* vſi ſint, cum dixerunt, *melior Deus, melior natura*, & quæ infinita bonos auctores tractanti, ſe offerunt.

pa. 144. 4 *& qui præſentes) ſed qui* vulgo. malè. notaui ſimile quid in proœmio Iuſtini, monuique, quo loco eſt in editis, *cognitione quæque digna excerpſi. Sed omiſſis his &c.* legendum,

cogni-

*cognitione quæque digna excerpſi : & omiſſis his, &c.*

*ſimul terga noſtra )* & hic quidẽ, quamquam 12.
in re tenui, velim dari quemuis arbitrum, qui arbitretur melius hoc ſit, an quod dicã iam, *Omnes hi ſimul, ſi terga noſtra viderint, ſequentur.* illud procul dubio præferet, & merito. hoc enim à vulgo eſt, illud ab antiquis monumentis.

*ſuis quiſque autem placidius )* excuſi, *ſuis au-* 14.
*tem quique parent placidius.*

*cruci adfixũ)* elegãtius hoc, quàm, *crucifixũ,* pa. 145. 3.
illud quod in editis erat. eademq; ratio eſt in eis quę ſequũtur, *omnibus regibus gentibúſque & fidei,* (ſic enim capitali litera ſcribendum non quomodo operarum negligentia legitur *fidei ) quam violauit meritas pœnas ſoluentem.* nam hæc quoque meliora ſunt vulgatis, *omnibus regibus gentibúſque fidei quam violauit &c.*

*prima gloriæ) præmia gloriæ,* editi. ſed nemo 18.
mihi eripiet, quin illud *prima* prę omnibus præmijs hic primùm eſſe debeat.

*Darij quoque hoſtis )* membranæ, *Darium* 20.
*quoque hoſtem &c.* quæ lectio ſi vera eſſet, copula aliqua deſideraretur, quæ committeret orationem. ſed neque deſideratur copula, neque vera eſt iſta lectio.

*iubentium)* membranæ iterum, *ſubeuntium.* 25.

*ſexcentis equitibus )* editiones, *ſex milibus* 30.

*piſcium in eo*) mendoſiſsimè ſic locus hic an- pa. 148. 3.
tea legebatur, *piſces lõge diuerſi ab alijs coloris: quidã Caſpium, quidam Hyrcanium appellãt.* quare auro contra expendenda ſit noſtra emendatio, ſi cui Achilles det aurum, Hector qui expenſus fuit. rectè enim, ſi de me mihi credis, cum in membranis eſſet, *piſcium in eo longe diuerſi ab alijs colore: quidam Hyrcanium appellant.* rectè inquã, & illud *quidam Caſpium*, ex gloſſa eſſe vidi, & reliqua integritati ſuæ reſtitui.

*quo dulcior)* vulgo, *quæ dulcior.* 6.

*ad Septentrionem) à Septentrione*, editiones 7.
Lugdunenſes.

*Taurorum)* & hoc loco, & infra aliquãmul- 29.
tis, ita ex membranis, cum vulgo *Tapurorũ* legeretur ſcripſi, ſed malè, vt poſtea deprehendi. repone igitur vbique *Tapuros*, denuo in ſuum locum, & vide Arrianum lib. III.

*Deos quæſo )* abſunt hæc in editis, ſed & de- pa. 149. 12
ſunt quoque.

*omnes eadem)* iterum vocem *omnes*, ex mem- 15.
branis inſerui.

*Lacedemonijs quoque)* mẽbranæ, *Lacedemo-* 23.
*nijs quoq. & Sinopẽſib.* optimè. Arrianus τοῖς σινωπέων δὲ, ἀφῆκεν. ὅτι σινωπεῖς οὔτε τοῦ κοινοῦ τῶν ελλήνων μετεῖχου &c.

*M.D. milites)* vulgo, *decem milia & quingenti* pa. 150. 4
*milites erant.* peſsimè. antea enim dictum eſt 4000. Græcorum Darij fugam fuiſſe

proſecuta. neque hi omnes Artabazum poſtea comitati ſunt, ſed pro parte tantum. vide Arrianum lib. III.

18. *adiri ſine)* iterum vulgo, *Interiora regionis eius haud ſanè adire ſine magna vexatione exercitus poterat.* non æquè benè.

27. *Itaque occulti ramorum)* ſic dictum vt, *clauſa domorũ*, & ſimilia. pro his tamen habebant libri editi, *Itaque occultus nexus ramorum, velut laquei, perpetua ſepe iter claudit.*

pa. 151. 12. *aſcendere)* membranæ, *deſcendere.* vndè fortaſſe ſcribi poſſet antiquè, *eſcendere.*

22. *deſperato regionem)* editiones, *deſperati regionem quam occupauerant poſſe retineri.* malo prius. ſic legit rectè apud Tacitum flos Belgicæ noſtræ vir, ſumma mihi familiaritate dum fata Deuſque ſinebant coniunctus I. Lipſius: Mox comperto publicā pecuniam auertiſſe: pro quo vulgo compertum ſcribitur.

26. *quem Darius)* iterum editiones, *geminato honore quam Darius habuerat ei.*

30. *Darius fuerat & mox)* adhuc editiones, *cui & Darius fuerat aſſuetus, & mox Alexander aſſueuit.*

9. *adeundi eius)* membranę, *adeundi eos*, verùm malè.

11. *comitata proceſſit)* vulgo, *CCC. feminarum comitatu proceſſit.* corrigendus autem videtur hinc Iuſtinus, lib. XII. & vbi eſt, *Ibi ei occur-*

*occurrit Thaleſtris ſiue Minothæa Amazonum regina cum trecentis milibus mulierum.* repo-nendum, *Ibi ei occurrit Thaleſtris ſiue Minothæa Amazonum regina cum trecentis mulierum.*

*in conſpectum)* dum libros veteres teſtes lau pa.152.12. dare poſſum, nihil verebor ita ſcribendum eſſe pronuntiare, etſi vulgo, *in conſpectu*, legebatur.

*omnibus barbaris)* editi libri, *quippe hominibus barbaris*, verùm illud vult dicere Curtius, omnes omnino barbaros, tam feminas quàm viros, ex corporum maieſtate quemque iudicare. 22.

*XIII. dies)* hinc quoque emendandus Iuſtinus lib. XII. ſcribendumque, *ob hoc XIII. diebus otio datis à rege, vt viſa eſt vterum impleſſe, diſceſſit.* vbi vulgo eſt, *ob hoc XXX. diebus &c.* pag.153.3.

*altiſſima quaque)* Sigebergenſis liber, *in altiſſimam quamque fortunam.* quod ſi placet, etiam illud erit placendum, vt *imminentia*, non *eminentia* legatur. ac tum quidem hoc lucri feceris, vt te mēte viduum hominem meritò omnes appellent. 7.

*Iacere humi venerabundos)* quod interpunctioni, quod emaculationi feci ſedulo. impreſsi habebant, *Iacere humi venerabundos pati cœpit paullatimque &c.* in quo illud *pati cœpit*, primùm de gloſſa ſuſpectũ habui, 12.

ſed tantum ſuſpectũ, donec membranarum, in quibus nõ erat, indicio exemta dubitatio eſt. nec ſi aduertas animũ, aliter hic legi poterat. qui enim pati cœpit hoc, quod fieri quidem expetebat, ſed nemo tamen Macedonum, de quibus ſolis ſermo eſt, facere ſuſtinebat?

26. *his vnaque principes)* ita hoc ſcripſi, ex ductu litterarum, quæ in mẽbranis erant. & ita loquũtur optimi Latinorũ. remoue igitur mihi vulgatũ illud, *cumque his principes militũ.*

28. *onerauerat veſtibus)* *ornauerat* impreſsi libri. ſed quia inuiti qui ornãtur, onus magis geſtant quàm ornamentũ: quippe quibus ingratus eſt omnis cultus: feci non inuitus, vt membranas ſequerer. Incertus auctor nondum editus de vita Alexandri, *Membra papiri tegmine, vel quod eſt verius pudore velãtur. feminæ noſtrates non ornantur vt placeant. quæ quidem ornamentorũ cultum magis oneri deputant quàm decori.* dixit etiam noſter Arbiter, *Pallio enim coccino ad raſum incluſerat caput, circáque oneratas veſte ceruices laticlauiam immiſerat mappam.*

28. *CCC. & LX.)* quaſi non ſatis ei ſit malarũ mercium, cui tot ſint domi ſcorta ſcortea, adijciunt auctarium lenunculę membranę, & conciliãt Alexãdro etiã alteras C. legũtque *CCCC. & LX.* verum ſi Plautinus ille bonũ nolebat cui admixtum erat malũ, multo

to minus debemus etiã nos rem quaqua ma-
lam recipere. pręſertim, cũ antè iam dixerit
Curtius, *Tum regiæ pellices CCC. & LX. ve-*
*hebantur, & ipſæ regali cultu ornatúque.*
*hæc luxu)* grates gratias Muſis, cum bene hęc Pa. 154. 1.
emendauimus, miſeris modis alioqui vulgo
habita. imo miſerrimis. ſic enim ibi lege-
bantur, *Hoc luxu & peregrinis infecti mori-*
*bus veteres Philippi milites, rudis naturæ, volu-*
*ptates palam auerſabantur.* quomodo autem
ſi luxu & peregrinis moribus erant infecti,
quæ prima apud illos ſunt, voluptates auer-
ſatos dicemus? deinde, quid quærit ſibi
illud *rudis naturæ?* nimirum rectè nos.
*quos tantæ)* diſtingue ita, *Tum cum maximè* 6.
*vinci ipſos, dedique alienis moribus, & exter-*
*nis, quos tantæ moræ pretium: domos quaſi &c.*
vulgo erat, *Tum maximè vinci ipſos dedique*
*alienis moribus & externis: tantæ moræ preti-*
*um, domos quaſi in captiuo habitu reuerſuros.*
in membranis legebatur, *Tum cum maximè*
*vinci ipſos dedique alienis moribus & exter-*
*nis, quot tantæ moræ &c.* illo igitur *quot* in
*quos* mutato omnia conſtitui.
*reciperare)* membranæ, *reparare*: & paullo 12.
antè, *grauatum* pro, *grauiter.*
*Satibarzanes)* editi, *Nabarzanes.* malè. an- 17.
tea enim de Nabarzane actum eſt. & ſequi-
tur de illo mox, *Ceterùm Satibarzanes quem*
*Satrapen &c.*

*breuis*

30. *breuis deinde oratio)* membranæ, *breui deinde ratio mitigabat dolorem, habiléſque militiæ & omnia parati &c.* quam quidem lectionem probarē, niſi noſtram mallem. ſimile autem mendum latet etiam apud Arbitrum, eo loco. prȩterea curandum eſt ne ſententię emineant extra corpus rationis expreſſæ: nam & hic quoque orationis non rationis ſcribendum eſt.

pa. 155. 15. *ad Satibarzanen)* iterum membranæ, *tamen Satibarzanen opprimendum prauertit.* peſsimè, vt ſequentia declarant.

30. *in quorum obſidionem)* vulgo, *in horum obſidione.*

pa. 156. 3. *repurgari) repugnari,* ſcripti libri, verùm non rectè. vt apparet. porro vide, ſi ridere vacat, æſtuantem hic miſerè Glareanum.

20. *non incenderat)* diſertè contra editiones. in illis enim illud *non* non erat. ſed peſsimè, vt videre poterit, qui totum locum intentiore cura conſiderabit. corrigendus in eadem re & voce prope Silius noſter verſu 96. lib. I. reponendumque eſt *inaccenſi flagrant altaribus ignes.* pro vulgato, *incenſis.*

22. *intermoreretur)* elegans hoc præ vulgato illo, *intermitteret*, ſic dixit Plautus, *nam ſi ignis viuet, tu extinguere extempulo.* & Petronius, *Iam & Tricliniarches experrectus, lucernis occidentibus oleum infuderat.*

25. *in petras præcipitauere)* ſecutus ſum excuſos

codices

codices vt probiores, vno eo excepto, quod vocem *ſe* quæ poſt *præcipitauere* in illis ſequebatur, omittendam duxi: cum alios item bonos, ita vt ego nunc Curtium volo, loqui meminiſſem. membranę habebát, *Alij in medio ignis alij petris præcipitauere, quidam &c.* malè.

*Bazaentes*) ſcribe, *Barzaentes*, & vide Ar- pa.157.14
rianum. editi libri adhuc, *Nabarzanes*, ſuũ retinebant.

*tutus modo*) *interritus*, impreſsi. quod vndè 17.
huc inuaſerit, planè diuinare non queo.

*victus*) *vinctus* membranæ. ſolenti errore, 20.
quo voces *vinctus iunctus victus*, inuicem in alterius locũ inuadunt. emẽdandũ & apud Manilium 4. à fine lib. I. verſu, *Atque adamanteis diſcordia vincta catenis.* vbi vulgo, *victa* eſt: emendandi in ſimilibus innumeri alij, quibus perſequẽdis non eſt nũc otium.

*orare primum*) vulgati libri, ne parum ſint, 5.
quod ſunt, *orare primum cœpit.*

*regnum quoque*) poſt has voces cõmate opus 15.
eſt, ſententia enim hæc eſſe debet: Dymnum ingentia & in ingentibus regnũ etiam promittentem, verſaſſe Nicomachi animũ.

*Ille clamitare*) pergunt editi, iurati credo pa.160.7.
Curtio corrumpendo operas conferre, *Ille clamitare cœpit.*

*meritus ſi*) an mirũm eſt, ſi hoc malo, quam 24.
vulgata illa? *Ceballinus inquit vltimum ſup-*

*plicium*

*plicium meritus eſſet, ſi in caput meũ præparatas inſidias biduo texiſſet. Huius criminis &c.*

30. *non oportuit)* mitte hic nugas Glareani, & ita lege vt excuſum eſt, quidquid ſomniẽt illi, qui, *non potuit*, pro eo nobis reponunt.

pa.162.19. *iactatione)* Colonienſes membranæ, *taxatione*, & eadem manu adſcriptum, vel, *iactatione*, Sigebergenſes *actione*.

27. *ſæpius de periculo ſuo)* pro iſtis erat in editis, *paterere potius ignorare eum quantum deberet tibi, quàm vſque ad mortis metum adductum, cogeres potius de periculo ſuo, quam de tuo cogitare beneficio.* vndè forte legendum, *paterere potius ignorare eum quantũ deberet tibi, quam vſque ad mortis metũ adductum cogeres ſæpius de periculo ſuo quam &c.* fortè inquam ita legendũ: ſed nihil affirmo, eoque nec muto.

pa.162.1. *tantum auſus)* vulgo, *tantum facinus*, & ita Terentius, *ego mea tu, tantum facinus ne audiui quidem*, verùm ego, vt alias dixi, nihil temerę contra membranas recipiendum cenſeo, ſine quo alioqui ſtare poſſet oratio.

3. *pœnitentia)* Colonien. & Sigebergenſis ſcripti libri, *potentia* peſsimè.

11. *ſcito tibi)* ſic de coniectura ſcripſi, cum in libris omnibus inueniſſem, *ſcio tibi*, quod minus placebat.

29. *At enim non crediđiſſe)* impreſsi, *At enim ſi non crediđiſſet talia deferentibus pueris, cur igitur &c.* ineptè, perperam.

*pro-*

*pronuntiare deinde)* excuſi, *pronuntiari dein-* pa. 163.9.
*de iter in poſterum diem iubet.*
*vltimas ipſi epulas)* totus locus contaminatiſ- 11.
ſimè ita vulgo legitur, *Inuitatus eſt etiã Philotas ad vltimas ipſius epulas: & non cœnare modo, ſed etiam familiariter alloqui cum eo quem damnauerat ſuſtinuit.*
*diſpoſiti equites)* neſcio an membranas ſequi 19.
ſemper verius ſit. vulgata ſanè ſcriptura quę eſt, *Iam ad omnes aditus diſpoſiti milites, equites itinera &c.* mihi diſplicere non poteſt.
*inimicorum meorum)* lege, *vicit, inquit, bonitatem tuam rex inimicorũ meorum acerbitas, nec plura elocutum, capite velato in regiam adducũt.* editi libri habebant, *vicit inquit bonitatem tuam rex inimicorum acerbitas: nec plura locutum capite velato in regiam abducunt.*
*De capitalibus)* capital profectò fecerunt hi, 9.
qui principes hunc locũ ita interpolarunt, *De capitalibus rebus reges vetuſto Macedonũ modo inquirebãt. Exercitus in parte erat vulgi* &c. nam quę eſt hæc pro Deûm atq. hominũ fidẽ non dico iam audacia ſed temeritas? itáne vero agitis impudẽtiſsimi nebulones? atqui vt de veterũ librorũ cõſenſu tacẽã, aliud ſanè res ipſa clamat. denique, ſi reges inquirebãt de reb. capitalibus, quomodo addit Curtius? *nihil poteſtas regũ valebat, niſi prius valuiſſet auctoritas.* aut quomodo erit exercitus in parte vulgi, vbi vulgus nullũ eſt niſi milita-

militare? quod vos ſi intelligi dicitis, ſcire lubet, quid illud exercitus ſibi velit. ſed nec dicitis, nec ſi diceretis maximè, & veriſsimum alioqui eſſet, audiendos cenſerem, adeò nihil vmquam tantillũ bonæ rei à vobis proficiſcitur.

13. *patraſſet)* rectius hoc, ſi milites ſpectas, patratum enim neſcio quod magnum ſcelus à Dymno ſuſpicabãtur. ſin rem intueris, melius tum erit, ſi cum membranis *paraſſet*, legas. parati enim, non patrati facinoris pœnas dederat Dymnus?

19. *hominum ſcelere)* ita opponuntur Dij hominibus. de cetero impreſsi libri habebant, *paucorum hominum ſcelere.*

pã. 165. 7. *eiuſdem amentiæ) eius amentiæ comites,* vulgo. quod qui probabit, illum ego iam non amẽtiæ comitem, ſed ipſam eſſe amentiam, audacter pronuntiabo.

14. *particeps deſtinabatur)* editi, *nullius eorum indicio Philotas in participes ſceleris deſtinabatur.* ſed quid illis facias, qui nullius boni conſilij patientes ſunt?

18. *incertam rem)* locus oppidò obſcurus, & qui fortaſſe, vt in omnibus membranis etiam ſcribitur ita legendus ſit, *Incertam rem deferens tormenta non timuit Ceballinus. Ne momentum quidem &c.* vide tamẽ Glareanum, qui dum negatiuam delendam cenſet, & ſic lucem de tenebricoſo ſuo lumine Curtio accen-

accendere nititur, etiam maiores inſuper ei
tenebras offundit.

*regis ſi periculo)* à membranis hæc ſunt. vul- 21.
go legitur, *Iſte regis periculo cum moneretur*
*vultum non mutaret?* aliqua quidem ſenten-
tia, ſed non optima. & neſcio qui factũ ſit,
vt ſequentia omnia vſque ad illud *facinus*,
ab eiſdem membranis abſint, vnica pro eis
voce *occultum* ſuppoſita, hoc modo, *Iſte re-*
*gis ſi periculo commoueretur vultum non muta-*
*ret? occultum facinus & auida ſpes regni &c.*
neſcio inquam, neſcio, quid hic factum ſit,
tantum ſuſpicor, latere aliquid, quod in hoc
tempore non capio.

*capit, ſpirat)* editi, *ſperat.* ſed ſic Apuleius, 28.
*Iam iam ſurſum reſpicit & Deam ſpirat muli-*
*er.* & Silius meus: *& fratrem ſpirat in armis.*

*ſi ipſum dimiſero)* mirum quid ſibi quærant pa.167.2.
membranę cum hac ſcriptione, *ſi admiſit quo*
*me conferam milites?*

*non reum modo)* præclari noſtri nugæ ven- 22.
duli, qui editionibus præfuerunt, *non reum*
*quidem modo, ſed etiam damnatum immo vin-*
*ctum intuebantur.*

*cum eo quem)* membranæ, *cum is quem reli-* 26.
*quũ calamitas fecerat abſente diceret cauſſam.*
ſcilicet eſſe & illis ſuas culpas.

*manum eius)* alia & ſcriptura, & diſtinctio pa.168.13.
eſt in editis, *ſaxúmque quod fortè ante pedes*
*iacebat; arripuit emiſſurus eum, vt plerique*

*crediderc tormentis ſubtrahere cupiens. ſed rex manū eius inhibuit, dicendæ prius cauſſæ debere fieri poteſtatem, nec aliter iudicari paſſurum ſe affirmans.* partim malè, partim mediocriter, partim peſsimè.

15. *dicere iuſſus)* quid aliud facerē non habebā, nec videor tamen mihi malè feciſſe. membranę, (vulgatos enim libros, in quib. erat, *tum dicere rurſus permiſſus Philotas*, nihil moror) membranæ in quā habebāt, *tum dicere ſus Philotas*, vndè quid potius ſcribendum conijcerem, quam quod excuſum eſt? præſertim, cum alibi in ſimili re dicat Curtius, *Igitur Alexander ex cuſtodia educitur: iuſſúſque dicere, quamquam &c.*

29. *Solus quippe faſtidit eum dicere)* libri manu ſcripti, *ſolum quippe faſtidit eū dicere*. ſed inutili planè ad hanc rem ſententia.

pa.169. 9. *vtrimque cognita)* ita habent omnes ſcripti codices in excuſis tamen erat, *cum illi vtique cognita cauſſa.*

10. *Non cognita verò)* delirant hic membranæ, in quibus legitur: *Nam ſi cogitauero liberari abſente illo nō poſſum quo præſente dānatus ſum.*

13. *quæ iudicē)* qui iudicē, mēbranę perinde eſt.

26. *ſocio peperciſſe)* hic locus corruptiſsimus ab interpunctione, ſic legitur vulgo, *non enim detecto facinore nomen meum præterijt, vt poſſet videri ſocio peperciſſe Nicomachus, quem tacitus ījum arcana de ſemetipſo credebat. Cōfeſſus &c.*

*& fero*

*& fere noxius)* editi libri, *verè noxius, peſſime.* pa. 170. 3.

*ne in equuleo quidem poſiti)* iterum editi; *ne in equuleum quidem impoſiti.* & neſcio quid ſimile alibi habemus in Curtio.

*prauertendum)* melius hoc, quã vulgatum, *reuertendum.* Columella; *Non intempeſtiuum nos ad ea prauerti quæ videtur hunc publicum errorem corrigere poſſe.* 7.

*vinciendo excitauerunt)* vulgò, *cum me malis indormientem meis inimici vinciendo excitarunt.* rectè. 17.

*condormire)* ſic ſcribo, & interpungo. editi libri habent, *Scelerati conſcientia obſtrepente, quum dormire nõ poſſint, agitant eos furia &c.* ineptè. 19.

*non conſummato modo)* quin ita legendũ ſit, amplius dubitari non debet. ſcribũt tamen alij, *non cogitato modo ſed & conſummato parricidio.* præpoſterê. 20.

*hoc diuinare potui)* hęc ſuprà ſic emendaui. pa. 171. 6.

*Denique poſt)* gaudeo, cum rectè hũc locum emendaui. impreſsi legunt, *Deinde poſt delatum indiciũ quid opperiturus eram? Cubiculũ regis ſolus &c.* peſsimè. bis enim ſic idẽ diceretur, quod nec Curtius velit, nec ipſe ſinã. 11.

*impenſius colui)* mẽbranæ *volui*; ſed ita mutãda eſſent etiã alia, ſcribendũq; e, *cui præfecto impẽſius volui*, q minus tamẽ mihi placet. 17.

*immineo?)* aptius viſum ita legi, quàm ſine 20.

nota interrogandi.

pa. 172. 5. *vos me decepiſtis: vos*) eleganter repetitur illud *vos*. vulgo tamen eſt, *Fides amicitiæ veri conſilij periculoſa libertas, me decepiſtis: vos, quæ &c.* inficetè.

7. *de rege ſcripſiſſe*) editi libri, *ſcripſiſſe me hoc fateor regi, non de rege.*

12. *Hammon interim*) quas ego condignas diras deuotiones ei imprecer, qui princeps hæc ita corrupit? *dum conſulitur Hammon in arcanum & occultum ſcelus. Interim qui regem noſtrum &c.*

pa. 173. 15. *grauia ſunt auribus*) vulgo, *grauia ſunt viſa auribus veſtris*, ſed hoc *viſa* à gloſſa eſſe tam mihi liquet, quam meridie lucere. præſertim cum in membranis pro eo *inuiſa*, legatur, quod eſt gloſſema vocis *grauia*. vide tamen origines mědorum. intelligebant correctores illa, *grauia* & *inuiſa*, ſimul ſtare non poſſe, igitur poſteriore voce vt vides interpolata, locum emendarunt, aut corruperunt potius. & negabimus hos tales præclarè de Curtio eſſe meritos?

27. *ne femina illa*) editi, *ne fremitu vllo murmurantium inter ſe ſilentio verius quam ſomno excitaretur.* quæ cum vitij manifeſtiſsima viderem, nec tamen quo pacto emendarem, haberem, ſubuenit commodum deficientibus reliquis, Sigebergenſe exemplar, in quo diſertè ita legi, vt expreſsi, ſciunt mecum qui viderunt. Nam

*Nam cur Hammonem)* vulgo, *Cur Hammonem conſuli vellet?* Sigebergenſes membranæ, *Nec vero Hammonem conſuli vellet*, mihi, vt verum fatear, nec hoc, nec hoc, nec illud ſatis placet. pa. 174. 2.

*cuius coſtodia)* aliter impreſsi, & fortè etiam rectius, *& pecunia quæ eius cuſtodiæ commiſſa ſit.* 8.

*torqueretur ſiue)* iterum impreſsi, *Rex in concionem reuerſus ſiuè vt in cuſtodia quoque torqueret, ſiue vt diligentius cuncta cognoſceret conſilium in poſterum diem diſtulit. Quamquam in &c.* peſsimè. 18.

*Tum corripitur &)* adhuc impreſsi, *dum corripitur, dum obligantur oculi &c.* & quidni ita legatur potius? pa. 175. 7.

*legem ſe ſupplicij)* ita emendauit Palmerius meus. membranæ habebant, *legem ſe ſupplicio coniunctorum ſontibus remittere edixit.* editi libri, *legem ſe ſupplicio coniunctis ſontiū remittere edixit.* ineptiſsimè, & hi, & illæ. pa. 176. 2.

*amiſimus regem)* editiones, *amiſimus Alexandrum, amiſimus regem*, & fortè ita legendum eſt. 15.

*Quis proauum Alexandrum)* lege, *quis proauum huius Alexandrum.* 20.

*accerſi eum placuit)* cum neſcio quibus mihi rem eſſe malim, quam cum operis typographicis. ecce enim, cum hæc vulgo ita legerentur *accerſiri eum placuit ac venire: eo-* 28.

*démque ſermone vltro repetito adiecit &c.* quo pacto nullo modo ferri poterant, emendaſſemque de conſilio Palmerij, *accerſi eum placuit, venit, eodémque &c.* fecerunt ex eo illi, quod vitiosè excuſum, hinc te lectori corrigere velim.

pa. 177. 8. *proximi ſceleris)* *prorſus* antea legebatur. quod nemini animaduerſum demiror ſanè. quomodo enim prorſus ſceleris expers dici poterit, qui tantum facinus mente agitabat?

9. *ipſis quoque)* vulgo, *ipſi quoque*, quod ſanè, de illis talibus ducibus etſi Philotæ inimicis, credere tamen non poſſum, eo vſque crudelitatem ſuam extendiſſe, vt funeſtiſſimorum tortorum carnificúmque munia ipſi obirent.

19. *auctorem ſi)* membranæ, *cuius patrem fuiſſe auctorem niſi crederent &c.* ſed peſsimè.

29. *vt incideret)* illud *vt* in vulgatis codicibus omiſſum, elegantiæ huius periodi multum delibabat.

pa. 178. 9. *nominati more patrio)* editi, *Omnes ergo à Nicomacho nominatos more patrio dato ſigno ſaxis obruerunt.* quod perinde eſt.

FRAN-

# FRANCISCI MODII BRVGENSIS, IN Q. CVRtij Ruſi, Hiſtoriarum, Magni Alexandri Macedonis, librum ſeptimum,

## NOTÆ.

IN *miſericordiam vertit)* iam ſuprà ita hunc locum eſſe emendandum monui. 29.

*Apharias)* editi, *Aſſarios*. in qua voce vide vt acutè diſputet Henricus. pa. 179. 10

*quamquam)* membranæ, *quàm toto*, ſed non probo. 23.

*Nam Palemon)* vulgo, *Polemon verò*, ineptè. pa. 180. 1.

*Philota quæreretur)* ita libri ſcripti, excuſi, *cum Philotas torqueretur*. 14.

*amotis longius) ſpecie amoris*, alij. nec vident illi, præceſsiſſe vocem, *officij*. 16.

*& ipſa)* impreſsi libri, *ex ipſa*, malè. 18.

*minis indicat:)* variè hæc leguntur atque inprimis in editionibus ita, *& adiectis etiam ſuperbè minis indicat. Amyntas facta dicendi poteſtate: Nihil inquit intereſt &c.* in membranis Colonienſib. ita, *& adiectis etiam ſuperbè minis indicat. indè captus Amyntas, facta dicēdi poteſtate. Si nihil inquit* &c. in Sigebergenſib. verò hoc modo, *& adiectis etiam ſuperbè minis. indè iam captum facta dicendi* pa. 181. 1.

*poteſtate, Si nihil &c.* ex ſingulis igitur lectionibus delibando optima quæque & pro *captus* ſiue *captum. actum* ſcribendo, locum emaculaui. poterat tamē cum Sigebergenſ. membranæ ita iubeant, etiam illud *indicat,* abeſſe. rectè enim dicitur *producere* ſeu *productus,* de hac aut illa re. ſed ego nihil hanc partem mutandum cenſui, quia propriam planè eadem vox hic habitationem habet.

5. *armigero lanceam dare ei)* vulgo, *armigeri lanceam dari iuſſit.*

28. *nos poteſt?)* adhuc vulgo, *quis ferre non poteſt?* ineptiſsimè.

30. *affectus)* ſcripſi ita de coniectura, mutata leuiter vna littera, cum in omnibus libris, *effectus,* legeretur.

pa. 182. 5. *colloquentium vices)* excudi iuſſeram, *has inter ſe loquentium vices,* vt in optimo Colonienſi libro legitur. in editis omnibus eſt, *has inter ſe colloquentium voces.*

21. *in tua verba tui omnes)* pertinaciſsimè laudant membranę, *Si non propemodum tuo verberatu ei omnes te prætereūte iurauimus.* quomodo etiam Huttenum & Eraſmum legiſſe conſtat. ſed negant aures meæ; eſſe tam delicatas, quæ adeò inſolenti locutione delectentur. nec ſat ſcio quam hæc verba interpretationem recipiant. imo ne Eraſmum quidem, aut Huttenum ſciuiſſe vmquam, dicere audeo. ad noſtra faciunt illa Petronij:

*Itaque*

*Itaque vt duraret inter omnes tutum mendaci-*
*um, in verba Eumolpi ſacramẽtum iurauimus,*
*vri, vinciri, verberari, ferróque necari &c.*
*auerſaremur ſcilicet quem tu*) membranæ, pa.184.24
*obuerſaremur ſcilicet quem tu.* editiones *auer-*
*ſaremur ſcilicet quem tum.* recta ſunt noſtra.
*Hæc ſi defendi*) benè ita. impreſsi, *hoc ſi* malè. 26.
*ſuſceptus ſum*) i. ex fuga retractus ſum, & in 28.
manus veni. vulgo erat, *ſuſpectus ſum*: ſed
hoc huc non facit. quid enim eſſet quod di-
ceret fratrum meliorem cauſſam ob hoc eſ-
ſe, quod ipſe ſuſpectus eſſet? quaſi verò illi
ipſi cum capitis cauſſam dicerent, & in vin-
culis haberentur, non etiam ſuſpecti eſſent.
omnino igitur probum eſt quod expreſsi,
& monui etiam libro tertio legendũ videri,
*Farnabazi quoque, cui ſummum imperium*
*maritimæ oræ rex dederat, vxor cum filio ſuſce-*
*pta eſt.*
*pro eo eſſet*) vulgo, *Lacrimæ deinde omnibus* Pa.185.1.
*manare cœperunt, adeò in contrarium repente*
*mutatis, vt ſolum prodeſſet quod maximè læſe-*
*rat.*
*ſuſpectari potuiſſet*) vulgo, *ſuſpecta eſſe*, mem- 27.
branæ, *ſuſperare.* hinc coniecit legendum
Palmerius meus, *ſuſpectari*, & rectè mea qui-
dem ſententia.
*ſatius eſt*) iterum vulgo, *ſed ſatius eſt.* 27.
*quibus elueret*) aut ita legendum, aut certè, pa.186.8.
*quibus eluderet.* nam vulgata illa, *eluderetur*

 & *illu-*

& *illuderetur*, quidquid Glareanus cũ Hutteno ſuo deliret, ferri nõ debent. hoc enim vult dicere Curtius: magis ea agitaſſe animo Polydamãta, quibus, ſiue dictis, ſiue factis regẽ aut læſiſſet, aut in leſe maieſtatis ſuſpicionem venire potuiſſet, quàm illa, quibus hæc talia dilui & excuſari ſolent,

21. *appetiti ſumus)* aptè *ſubditi*, Sigebergenſes membranę. quod ſanè, non aptè, ſed planè ineptè, à neſcio quo ſubditum res clamat. Petronius, *Nũc mimicis artibus petiti ſumus, & adumbrata inſcriptone deriſi.*

22. *Si pater credet)* hæc ita vulgò leguntur, *Sic pater credens à filio impreſſum, cum te viderit nihil mutuet.* abſurdè.

26. *promiſſis) præmijs* editiones, & quædã membranæ. ſed ea dantur patrato facinore demum, nihil itaque muto. ſuprà dixit noſter, *Igitur promiſſis, quanta & præſens neceſſitas exigebat, & ipſius fortuna capiebat oneratum, armari iubet &c.*

pa. 187. 2. *veſtem Macedoniam)* malui hoc, ad exemplum aliorum ſimilium, quę paſsim legenti bonos auctores ſe offerũt, quam vulgatum *veſtem Macedonicam.*

5. *Namque ceteri quoque)* ita ſcribo, & interpungo. vulgo erat, *Namque cæteris quoque litteras regis attulerat. Iam ad eum venturi erãt cum Parmenioni Polydamanta veniſſe nuntiaverũt:* quę quidem qualiacũque ſunt, mihi

ſanè

ſane non placent, ac ne noſtra quidem ita tenere amo, vt non facilè ei ſim conceſſurus, qui melius aliquid afferre poterit.

*lætatur aduentum)* cur hoc modo nō ſcriberem, præſertim cum in membranis Sigebergenſib. ita legeretur, cauſſę nihil eſſe duxi. ſic dixit Plautus, *ventum gaudere*, editi tamen libri, *aduentu* referebant. 8.

*eiuſdem noxiæ)* vulgo, *noxæ*. & hoc verius, nam licet Iuſtinianus in Inſtitutionibus ſcripſerit, *noxam corpus quod nocuit, noxiā ipſum, delictum dici. noxæ* tamen nomine, omne delictum in XII. continebatur. atque id ſecuti ſunt IC. cum dixerunt cap. XXXII. Dig. de noxalibus actionibus *noxam committere*, & cap. IV. Dig. Si *ex nox. cauſſ. noxam caput ſequi*. vide etiam præterea cap. CCXXXVII. Dig. de verb. Signif. & cap. I. §. *ſi apud*. Dig. *Depoſiti*. pa. 188. 6.

*Cleandri metu)* non video, cur hoc probum non ſit. membranæ tamen conſtanter retinent, *Cleandro metuente*. 16.

*pergentibus)* editi, *precantibus*, malo illud. 17.

*facto probari)* iterum editi facta probari non poterant. 29.

*equitibus DC )* ita membranæ, & par ſemper equitū numerus quinque aut ſex milia peditū ſequebatur, vt ſexcentis Curtij locis paret, vulgo tamen eſt *ducentis*. pa. 190. 10

*incremento in)* excuſi libri, *incremento operis*. 25.

*acci-*

27. *accipiunt. Ad medium)* non videtur de nihilo eſſe, quod hæc in membranis omnibus ita leguntur, *ſuperne lumen accipiunt ad mediũ. Vites & arbores ſi quæ in tanto terræ rigore durare potuerunt, obruunt penitus. Hieme defoſſa latent.* non hæc inquam de nihilo in membranis ita leguntur. mihi tamen quid de eis ſtatuendum ſit, omnino *N. L.*

29. *Cum hiems diſcuſſa)* certa eſt hęc vt mihi videtur ſcriptura. ſic enim quoque Petronitis, *hunc niue dura claudit hiems*, dixit vulgo tamen erat, *Cum niue diſcuſſa aperiri humus cœpit &c.*

pa. 191. 9. *inſolitos niuis)* excuſi, *inſolitus niuis*, non malè etiam.

28. *Tandem ad cultiora)* addunt libri excuſi, *loca* ſed nequiquam addunt. ſępe illo modo loquitur Curtius.

pa. 192. 24 *nunc paucitatem ſpernere) ſpernere incipiunt*, vulgo, & mox, *orditur dicere.* vt lubet. ſed ſi licet tamen, neutrum probauerim, aut ſi alterutrum recipiendum omnino ſit, poſterius minus diſplicuerit.

pag. 193. 6. *Tanaim amnem)* editi, *& vltra Tanaim amnem*, quod mihi quoque melius videtur ita legi. ſequitur poſtea, *& alius præſens terror affertur, Scythas qui vltra Tanaim amnem colunt aduentare Beſſo ferentes opem.*

9. *hanc ſententiam)* iterum editi, *vnam hanc ſententiam.*

*ſcire*

*ſcire ſeruo eſſe)* membranis gratia, à quibus 16.
hæc eſt lectio. vulgo erat, *ſcire ſe vtilius parere dicto &c.* præ illis malè.
*poculum ei)* relinque mirari Glareani ad hũc 19.
locum ſomnia, & vide quid ſit, aut vndè, quod in Sigebergenſi codice perſcriptum exſtat pro, *poculum ei, & iam.*
*Turbida ſunt conſilia)* turbida hæc fecerant 23.
qui vocem vnam inſerendo legebant, *turbida facta ſunt conſilia &c.* ſed ita ſolent inſani illi de plebe magiſtri.
*vnumquemque.)* hic turbant mẽbranæ, ſcri- 26.
buntque *Expertus es vtramque quod ipſe repereris aut ſolum aut optimum dicere.* ſed ſcribant ita dum erit commodum, mihi vt ita ſcribam, numquam perſuadebunt.
*ſuſpenderat exſpectationem)* hęc ita eſſe legen- pa. 194. 5.
da, primus aduertit Palmerius, ex hac mẽbranarum vitioſa ſcriptura, *In his audientium dederat ſpem,* & illa vulgata parum bona lectione, *In his audientium ſuſpenſam dederat exſpectationem ſui.*
*flumina oppones)* editi, *& armis flumina oppo-* 9.
*nes,* placet.
*Incipies iuſtus)* rurſum editi, *Incipies forſitan* 16.
*iuſtus eſſe rex.*
*vi contineretur)* illud *vi* huc non de meo 23.
violenter intruſi, ſed ex membranis modeſtè inſerui.
*cæli intemperiem)* Colonienſes membranæ, 27.

*quam-*

*quamdiu propter temperiem.* omiſsis quæ interijciuntur vulgo, ſed parum rectè.

pa. *195. 2. Oxo amne)* membranæ & plerique impreſsi codices *mox amne*, ſcilicet litteram vltimam vocis *fidem* adhæſiſſe principio ſequentis factumque hinc *moxo*, quod cùm pro mõſtro eſſet, ſcripſiſſe ſtultos ſapientiæ imitatores, *mox amne &c.*

pa.*196. 7. Itaque Bactriani equites XXX. milia expleuerant)* eloquar an ſileam? hoc totum mihi de gloſſemate ſuſpectum eſt. adſcripſerat fortaſſe id ad orã libri ſui hoc loco, qui notare volebat, non eſſe itaque mirum cum tanta hominum equorumque multitudo in Bactris gignatur, ſi Curtius antè dixiſſet, ſolos Bactrianos XXX. equitum milia expleuiſſe. moueor etiam vt ſuſpicioni meæ fidẽ habeam, quia eadem planè verba quæ ſuprà leguntur, hic denuò repeti video. nihil tamen affirmo, ſed vt re incerta IC. ſolent, amplius deliberandum cenſeo.

24. *dux exercitus Erigyus)* ita ſum auſus ſcribere, ex ductu litterarum, & ſola coniecturâ, cum ineptè ſanè vulgo eſſet, *dux illius exercitus.*

pa.*197.16. defectionem eorum) defectum* liber Sigebergenſis.

20. *ſpolia barbari)* vulgo, *ſpolia barbarica:* in quo vt non diſputo, ita mox cum Sigebergenſib. mem-

membranis lego *præ ſe ferens*, pro, *præferens*.
*defecere*) in vulgatis libris eſt, *deficere cœpe-* pa. 198. 7.
*runt*, ſed cum in ſcriptis *defecere* legeretur:
facilè ei fuit, qui morē ſolemnē ſciolis iſtis,
qui omnia interpolant, notum haberet, ad-
uertere illud *cœperunt*, à gloſſa eſſe.
*meminiſſet orabant*) editi, *meminiſſet ſui ora-* 18.
*bant*, planè ineptè. neque enim ſui meminiſ-
ſe Alexandrum volebant amici, ſed animi
ſui magnitudinem ſolam deficienti exerci-
tui remedio eſſe poſſe.
*Ille percontatus*) editi & ſcripti omnes, *ille* 25.
*accipit*: *percontatus quibus aquam portarent,*
*filijs ferre cognoſcit*. ſed aut de reliquis quo-
que meis coniecturis dubitabis, quiſquis
es, aut hanc veram eſſe credes lectionem,
quam expreſsi. præſertim, cum ſtatim ſe-
quatur, *Tunc poculo pleno* (*ſicut oblatum*
*eſt*) *reddito*. quod ſatis arguit, illud *acci-*
*pit*, σχολιαςικῶς ab aliquo huc intruſum
eſſe.
*ac ſuis ferre*) vulgo, *ac ſuis opem ferre*, non pa. 199. 6.
æquè probo.
*nec ant cibo*) membranæ, *nec antè cibo refe-* 10.
*ctus aut potu quam &c.* ſed quid tum facie-
mus, vt mittam ſequentia, illo *conſtitit?*
*animi motu*) iterum membranę, *metu*, verum 13.
illud rectum eſt.
*circumquaque amnem*) adhuc mēbranæ, *cir-* 16.
*cum*

*cumquaque amne nudo, & materia maximè ſterili.* malè.

27. *nefaſtum)* ita veteres libri, recentes *nefas tunc.*

pa. 200. 3. *cogitatæ rei)* addita voce *cogitatæ*, quæ in libris excuſis nulla eſt, locum expleui.

3. *promtius adeunt) addunt* membranę, quod ne temere damnes caue.

17. *ſpolium occiſi regis)* ita omnino legendũ contra omnes libros, qui habent, *quam ſpolijs occiſi regis induerat.*

19. *Alexandro propitios)* membranæ ad vnas omnes, *ſed Alexandro propitio inſecutos.* quæ quid ſibi velint ἐπέχω.

23. *dubios adhuc animi)* malo hoc, quàm vulgata, *dubios adhuc animos.* poteſt tamen etiam hoc ferri.

25. *Lectis DCCCC.)* editi, *relictis*, membranæ, *electis*, hinc ſcripſi *lectis*, & ſi nihil intereſt, me an membranas ſequaris potius, dum vulgatam lectionem falſam ſcias. Arrianus lib. III. πρὶν δὲ διαβαίνειν τὸν ποταμὸν, τῶν τε Μακεδόνων ἐκλέξας τοὺς πρεσβυτάτους, &c.

26. *terna denariûm)* iterum editi, *terna dariûm*, & non ignoro monetæ genus hoc nomine Perſis fuiſſe, ſed nihil tamen muto.

29. *dum Beſſus perducitur)* editiones, *tum Beſſus producitur*, peſsimè.

pa. 201. 6. *externo ſermone)* adhuc editiones, *paullatim à domeſtico externoq́; ſermone degeneres.* non

rectè

rectè ad ſententiam.

*proditionis ergo)* & interpunctio hęc, & ſcri- 10.
ptio à me ſunt. vulgo erat, *Vetus odium mi-*
*les gerebat in Branchidarum gentem. Proditis*
*ergo ſiue iniuriæ &c.* in membranis quibuſ-
dam, *Vetus odium miles gerebat in Brancia-*
*darum gentes proditis ergo. his ſiue &c.* vides
quam non longe à lectione, quàm libri ve-
teres referebant, receſſerim, & tamen quod
ſine iactatione liceat, rectè locum emen-
daui.

*occurrentibus, Brancidas)* ſeruaui quod in 14.
membranis repereram. alioqui enim, poteſt
etiam legi, *Poſtero die occurrentes Brancidas*
*ſecum procedere iubet.* vel, *Poſtero die occurrē-*
*tibus Brancidis ſecum procedere iubet.* 20.

*ſupplicum velamentis)* membranæ, *nec com-*
*mercio linguæ aut ſupplicio.* quomodo ſi lega-
tur, illud *ſupplicio*, valebit ſupplicatione,
precibus, vti eo Salluſtius lubenter vtitur.
ſed nos ſanè, quia proba eſt lectio excuſa, &
ſequitur *precibuſq́;* nihil ſi ſapere volumus,
mutandum cenſebimus, Plautus, *Poſtridiè*
*in caſtra ex vrbe ad nos veniunt flentes princi-*
*pes: Velatis manibus orant ignoſcamus peccatū*
*ſuum.* Virgilius, *Velati ramis oleæ, veniámque*
*rogantes.*

*adeò Xerxi)* *ideo* & *Xerxi*, mēbranæ. 29.

*ab alio melius)* vox *melius*, à libris veterib. eſt. pa.202.23

*tamen ingens)* Sigebergenſ. codex, *tum ingens* 28.

quod aliam ſententiam efficeret, ſed omnino non nimis verã. quando enim, aut apud quos, fuit celebrior ars deſtinata certo ictu feriendi, quàm tum apud Perſas?

pa. 203.12 *ſubductus ex acie)* addunt vulgati libri *rex.*

18. *cognito vulnere ipſius: cuius ſi auctorem reperiſſent dedituros fuiſſe)* hæc omnia in membranis non erant. legebaturque in eiſdem *vulnere illius* pro *virtute illius*. ſed mihi quin illa Curtij ſint, & iſtud adulterinum, dubium non eſt.

26. *Pedites cum ſaucios)* vulgati voce auctius legunt, *Pedites contra cum &c.* in membranis totus locus ita perſcriptus eſt, *Pedites cũ ſaucios commilitones ipſe geſtare aſſueuiſſet &c.* ſed hoc ita apertè falſum eſt, vt à me refutari nõ debeat.

pa. 204.3. *illinc cingitur)* editiones, *nullo cingitur muro.* tu vide quid & cui credas.

5. *auiorum Scytharũ)* alij hic legunt, *Aulorum* alij *Albiorum*, ſed rectum videtur *Abiorum* ſeu *Auiorum*. Arrianus lib. IIII. ſtatim in principio ἀφικνοῦται παρ᾽ Ἀλέξανδρον πρέσβεις παρά τε σκυθῶν τῶν Ἀβίων καλουμένων, οὓς καὶ Ὅμηρος δικαιοτάτους ἀνθρώπων εἶπεν ἐν τῇ ποιήσει, ἐπήνεσεν. &c. verſus autẽ quibus Homerus hoc dicit ſunt hi, ἀγαυοὺς ἱππημολγοὺς, Γλακτοφάγους, Ἀβίους τε, δικαιοτάτους ἀνθρώπους. vide etiam Straboně lib VII.

15. *Condendæ vrbis ſedem)* præſto legendũ vt ex

cuſum

euſum eſt. vulgo antea erat. *Condendæ vrbis ſedẽ ſuper ripam Tanais eligeret, clauſtrũ etiam perdomituro quos deinde adire decreuerat.* quę vitioſiſsima conſtitui & emendari potuiſſe exiſtimabat Glareanus, ſi legeretur, *clauſtro etiã perdomiturus quos deinde adire decreuerat.* ſed ignoſcãt mihi boni viri manes, ſi nihil coniectura hac eius actũ pronũtio. mihi alluxit facem ad verã lectionem Arrianus, qui lib. IV. de hac re ita ſcribit, ἀυτὸς δὲ πρὸς τῷ τάναιδι ποταμῷ ἐπενόει πόλιν οἰκίσαι &c.

*coërcẽdo qui nouauerant*) & hæc quoq. emendatio non mala eſt. excuſi libri habebant, *coërcendo eos qui mouerant res &c.* flagitioſiſſimè. eleganter autem hic ponitur nouandi verbum abſolutè, vt apud Tacitum quoque ex emendatione c. v. mihique in paucis cari Iuſti Lipſij rectè legitur, *Marcum in Africa haud dubiè turbantem, Trebonius Garucianus &c.* 23.

*in prædam ceſſere*) in membranis vox *ceſſere*, nulla erat. non poteſt tamen ſine ſententiæ interimento abeſſe, niſi totum locum aliter cõſtituendum putemus: ad quã rem mihi ſanè nunc otium deeſt. pa. 259. 5.

*inexorabilem animũ*) ita ſcripſi de cõiectura, contra omnes libros, qui *exorabilem* referebant, quod ita ſententiæ ratio poſtulare videretur. quid enim eſſet quod Alexandri 11.

clementiam in deuictos ijs laudarent, quos nõ armis expũgnare, ſed deditione ditionis ſuæ facere cupiebant? an non hac re potius ad ſuſtinendam fortiter obſidionem eos animarent? quippe qui perſuaſum haberẽt, ſat ſcito tam miſericordis victoris & lenis hoſtis, poteſtati ſe permiſſuros, cum extrema omnia pro libertate feciſſent? omnino igitur legendum quemadmodum excuſum eſt, hoc ſenſu: beniuolè primum regis clementiam in deditos prædicando, mox eiuſdem in deuictos inexorabilem animũ oſtentando, ad deditionem obſeſſos compellere tentaſſe, qui ab Alexandro miſsi erant. ac de hoc loco ita mihi videtur.

12. *nec de clementia)* vulgo, *potentia*, quod ſanè mihi ſe probare non potuit.

23. *in quîs & magnitudinem)* membranæ, *quos & magnitudine animi & claritate rerum longè emicuiſſe.* editi libri, *in quis & magnitudinem animi & claritatem rerum longe emicuiſſe credebant.* illud ferendum, hoc minimè.

26. *diripere iuſſit delectos)* iterum membranæ, *Itaque captam vrbem diripi iuſſit. deletæ Macedones haud iniuria infeſtos ad Meleagrum,* &c. quæ lectio aliquid monſtri alere videtur. porrò omnia hæc, cum ijs quæ proximè & ſequuntur, & præcedunt, paullo intricatiora ſunt, ita tamen, vt à lectore attento, & qui hic ſit, facilè intelligi queãt. nobis certè

certè otium non erat, ea paullò latius explicandi, ſed nec promittit hoc notarum titulus.
*oculis caligine confuſis*) ita membranæ Colonienſes, Sigebergenſes, *caligine oculis confuſa,* edititi libri, *oculis caligine offuſa.* pa.206.1.
*erepto in eo*) *in* hoc, de fide membranarum addidi. 3.
*poſteri quoque nondum*) vulgo, *quorum poſteri nunc quoq. non apud eos tam longa ætate &c.* Siculæ nugæ. 23.
*Idem Aſiam & Europam finis*) ita ſcribo, quidquid membranæ contra nitantur, in quibus eſt, *Idem Aſiæ & Europæ fines interfluit.* pa. 207.2
*ſunt ſtringit*) neſcio an rectè hæc emendarim, ſpero certè. editi libri habebant, *Vltima Aſiæ quæ Bactra ſunt ſtringit: habitãt quæ Septentrioni proxima ſunt. Profundæ inde ſiluæ vaſtæque ſolitudines excipiunt. Rurſus quæ ad Tanaim &c.* ineptiſsimè: & in quibus liquet mihi, illud *habitant*, litteratoris neſcio cuius eſſe gloſſam. coſiderent tamen, qui volent, rem diligentius. 8.
*humanarum mentium*) ita ſcripſi de Palmerij mei conſilio & coniectura, cum antea legeretur, *humanarum gentium*. pro, *ludibrio,* tamen, poteris etiam legere, quemadmodum vulgo erat, *ludibria*, quin nõ malè etiã videtur ex ſcripturæ veſtigijs poſſe reponi, 25.

*humani ingenij ludibrio*. malo tamen noſtram lectionem, quia minus à vulgata recedit.

30. *propius ipſum conſidere)* membranæ *prius ipſum conſidere*, vndè ego nihil, quod magis placeret eo quod excuſum eſt, elicere potui. hoc tantum habeo monere, vocem *conſidere*, videri apud Manilium reponendum lib. II. Verſu CCLI. quoque loco eſt, *Libra ſub emerito conſcendens orbe laborum.* reſtituendum, *Libra ſub emerito conſidens orbe laborum.* quomodo etiam ibi legebatur in optimo Gemblacenſi manu exarato codice.

pa. 208. 6. *tempora legere)* hęc vera eſt huius loci ſcriptura. in editis libris erat, *quod raro permittitur tempora eligere*, in ſcriptis, *quod raro permittitur tempore legere.* & hi, & illi contaminatiſſimè. vndè tamen hoc faciendum diuinaui, quod expreſſum habes.

9. *Haud dubiè ſi)* iterum vulgati, *haud dubia fortuna ſi omiſerimus &c.* ſed haud dubiè ſuperat illud *fortuna*, mutandumque eſt *dubia* in *dubiè*, maximè, cum poſterius hoc diſerte ita in membranis perſcriptum inueniatur.

13. *parere etiam Europam) patere* legitur in editionibus, ſed & hoc minus dicit, & illud à membranis eſt. non pugnabo tamen cum eo, qui vulgatam ſcripturam defendere volet.

17. *dum alium ſubigimus)* ſi temeritas hæc dici poterit,

poterit, certè nó etiam infelix dici poterit, quod *alium* pro *Aſiam* vulgato, hic repoſuerim. cum ad ſenſum ita aptè hoc fecerim, vt nihil pote quidquam aptius. & monui etiam libro tertio legendum videri, *Ignobiles aliæ gentes.* vbi in editis libris erat, *Ignobiles Aſiæ gentes &c.*

*tibi autem quam poteſt)* hoc quoque elegans, p.209.24. & commune Curtio cum optimis quibuſque linguæ Latinæ auctoribus locutionis genus, in vulgatis libris planè ab imperitis corruptum, & hoc modo interpolatum erat, *tibi autem ſæpius quam poteſt &c.* ineptè. nec multo rectius tamen legebatur in membranis, turbatis etiam ijs quæ præcedunt, *Quem certum me hercule habeo extorum interpretem vti metu ſuo: tibi autem qui ſæpius quàm poteſt denunciat ipſi mihi indices quid extis cognoueris &c.*

*Nec me ars mea)* mirum quantum elegâtius 30. hoc quoque, quam illud quod paſsim in libris omnibus eſt, *Nec mea ars magis quam beneuolentia me perturbat.*

*ait alia ſibi ad gloriam)* planè male fuit huic pa.210.4. loco, & fortaſſe etiamnum eſt, ita non inuenio, quomodo ſatis aptè ad palatum non tantum publici ſaporis, ſed etiam eorum, qui ingenio ſupra ſunt hominesque deoſque, condiri poſsit. vulgo erat, *Rex iuſſum confidere felicitati ſuæ remiſit. Sibi*

*enim ad alia gloriam concedere Deos*. ineptiſsimè. & peſsimè. vt etiam membranarum indicio cognoſcitur, quæ habēt, *Rex iuſſum confidere felicitati ſuæ, ad alia ſibi ad gloriam concedere Deos*. vnde priori illo *ad* in *ait* mutato, locum pro mea ſapientia conſtitui.

8. *cauſſas apparuiſſe)* vitioſè editiones, *tum ſolicitudinis cauſſas apperuiſſe*.

21. *à tergo hoſti oſtendit)* iterum editiones, *à tergo hoſti ſe oſtendit*, malè.

23. *tamen reſiſtit)* adhuc editiones, *reſtitit*.

29. *Hipſiden quendam)* membranę, *ſuſpiciens quendam ex amicis*, quod retinuiſſem, ni ſtatim ſequeretur, *Hipſides poterat quidem effugere, ſed amiſſo amico mori ſtatuit*.

pa. 211. 18. *Iamque lux appetebat)* vulgati codices, vt ſint quod ſunt, *Iamque lux apparebat*.

22. *præſentia eius excuteret)* membranæ, *præſentia eius excuterent*, benè etiam.

pa. 212. 5. *credo quîs)* Lugdunenſes, reliquæque editiones, *credo quia magnitudine corporis animum æſtimantibus, modicus animus haud quaquam famæ par videbatur*. ſed hoc an ferri poſsit interrogent alij ſapientiam ſuam.

pa. 213. 11. *Sic Syriæ regem)* libri excuſi, *Sic Scythiæ regem*. quod non conuenit, niſi dicas, Europæos Scythas Aſiaticorum regem ſuperaſſe, quod minus placet. quare etiam auſus ſum reponere *Syriæ* pro *Aſſyriæ*, vt accipiatur hoc, ſiue de Nino, ſiue de alio quouis Aſſy-

Aſsyriæ rege Nino priore, puta cum rex Scythiæ Tanais, vſque in Aegyptum exceſſit. conſiderent tamen etiam alij locum.

*paraſti famem)* *finem* membranæ. ſed non vult hoc dicere auctor. 19.

*nec inuita teneri poteſt. impone)* vt vos Dij deæque nebulones, qui primi hæc hoc modo interpolaſtis: *nec inuita teneri poteſt. Salubre conſilium ſequens, quod præſens tempus oſtendit melius impone &c.* vt quid enim iſta *Salubre conſilium quod præſens tempus oſtendit melius*, ab aliquo ad oram libri, qui ſuorum temporum varias & incertas rerum vices notaret, hic adſcripta, inſerta etiam de veſtro voce, *ſequens* in contextum recepiſtis? pa. 214. 5.

*ſine pedibus)* editiones Lugdunenſes, *Noſtri ſine pedibus dicunt eſſe fortunam.* verum illud *noſtri* in membranis noſtris nullum eſt, & non ſoli Scythæ hoc, quod ait, dicunt, ſed Græci quoque. 6.

*Sin autem homo es, id quod es, ſemper eſſe te cogita.)* hęc omnia in membranis, librarij opinor incuria, omiſſa erant, nam quin Curtij ſint, mihi ſanè dubium non eſt. 10.

*qui acta conſignant)* membranæ, *fata* editiones, *facta*, nimirum rectè nos. 20.

*vſque ad Thraciam colimus. Thraciæ)* ſcripti libri, *vſque ad Thraciam collibus Thraciæ.* vnde forte legendum, *vſque ad Thraciam colimus. Collibus Thraciæ &c.* 26.

pa. 215. 11. *vtres ſarmento)* vulgo. *ſtramento.*

pa. 216. 4. *quod vigoris ægro adhuc corpori)* alij, *quod vigori ægro adhuc corpore,* malo prius.

11. *Barbari tolerare)* editiones, *barbari tolerare potuerunt,* ſcripti libri, *barbari tolerare cœperunt.* quod vtrumque verbum à gloſſa eſt. *armis parem fore)* rurſum editiones, *parem fore confitebantur,* ſed fruſtra ſunt.

pa. 217. 1. *imperata facturam) mandata* vulgo. ſæpius illo modo loquitur Curtius.

3 *in deuictos Scythas)* diſtingunt paullo aliter membranæ, *quam clementia in deuictos: Scythas quippe &c.* non probo.

9. *lepore haud ſanè)* Colonienſes membranæ *virili lepore,* ſed hoc *virili* gloſſema eſt vocum, *ſpecie corporis,* quæ præcedunt.

20. *copias diuidit) copias diuidi* vulgo, perperã.

24. *fertur. Torrentem eum)* iterum vulgo, *fertur torrens. Eum &c.* etiam malè.

pa. 218. 2. *trahi, carmen)* ita habent membranæ, excepto eo, quod *tradi* pro *trahi* legunt. in editionibus eſt *trahi: lætãtium more canere &c.*

12. *Tum rex, quæro)* Muſas mihi iratas habeam, ni ita ſcripſit Curtius, nive illa, quæ vulgo inſeruntur, legendo, *Tum rex admiratus magnitudinem animi, Quæro itaque inquit &c.* ab imperito aliquo huc inculcata ſunt, quod ſupra Rufus noſter dixiſſet, *Admiratus rex tanta magnitudine animi oppetere mortẽ &c.*

17. *interrogantique.)* ita ex membranis ſcripſi, & mox

mox, *quandóque* pro vulgatis, *interrogatique* & *quando.*
*in fide) fidè* editiones minus benè. 21.
*donum id fuiſſe)* vulgati libri, *donum dei id* pa.219.12. *fuiſſe.*
*inter ſe ſpatijs)* membranæ, *modicis inter ſe* 16. *ſtadijs.*
*totum fere ſpecum)* editi libri, *per totum fere* 30. *ſpatium.* malè.
*leuare ſemet)* alij, *leuauere ſemet.* pa.221.17
*multati)* vulgo, *mutilitati.* de quo ſemel dixi. 27.
*ſubiectáſque ipſis valles rimantes)* hoc rectum pa.222.1. viſum eſt, cum in membranis legeretur, *ſubſectare ipſis valles rimantium.* in libris editis, *ſubiectáſque ipſi valles rimantes.*
*fumum infra ſe euolutum & os ſpecus)* magna 3. dexteritate emendauit ita hunc locum Palmerius meus, cum nihil nos hanc partem iuuarent membranæ, & vulgo peſsimè ita legeretur, *fumũ ſpecus infra ſeipſos euolutum notauerunt.*
*conſpectum ademiſſet)* libri excuſi, *conſpectum* 11. *oculorum ademiſſet.*
*internitente lucis)* vulgo, *tunc internitente.* Si- 14. gebergenſes membranæ, *nunc internitente.* neutrum placet.
*Cophes admiſſus)* iterum vulgo, *Cophes ad* 20. *eos miſſus.* peſsimè.

FRAN-

# FRANCISCI MODII BRVGENSIS, IN Q. CVRtij Rufi, Hiſtoriarum, Magni Alexandri Macedonis, librum octauum, NOTÆ.

Pa.224.11. *Euerant forte*) elegantius hoc, quam vulgatum illud, *quæ erant forte campo iuncta.*

13. *ad inſidias perduceret*) editiones, *ad inſidias præda perduceret.* & benè.

25. *praerat Choris, Maſſagetis*) hæc conjectura ductus ita reſtitui, cum antea ſic legerētur, *Phratafernes quoque qui praierat Maſſagetis & Dahis regionum confinio adiunctus miſerat, qui facturum imperata polliceretur.* non rectè vt apparet. itaque audi membranas, *Phratafernes quoque qui Choras prairat Maſſagetis & Dahis regionum confinio adiunctus miſerat, qui facturum imperata pollicerentur.* nunc vides opinor, quid vtrimq. fugerim, quid ſecutus fuerim.

30. *regum regem*) illud *regum* in editionibus non eſt, ſed eſt in membranis: & ita ſolent appellari reges barbari, qui pluribus regulis dominarentur.

Pa.225.7. *greges cluſi*) admonendū non erat, & tamem admoneo, hic quoque vulgo *clauſi* eſſe. ſed ſic

ſic poëta neſcio quis, *Cluſus atque hoſtem tremens.*
*tam à ſemet vno)* paullo venuſtiora hæc omnia, quam illa quæ in impreſsis libris leguntur, *Tam à ſemet quam à Lyſimacho leonem interfici poſſe. Lyſimachus enim quondam cum venaretur in Syria occiderat eximiæ magnitudinis feram &c.* 17.
*gentis ſuæ more)* inſanè turbant hic membranæ, & ita, vt ipſarum diſcrepantes, & delirantes ſcripturas nec libeat recenſere, nec verò etiam, cum recta haud dubiè ſit vulgata lectio, opus ſit. *ſciuere* verbum non intellectum librarijs, errorum origo fuit. 28.
*nomina inſcriberent) inſcriberentur* vulgo. pa.227.9. porro verſuũ, quibus hoc dicitur, habes initiũ apud Plutarchũ in vita Alexandri, & eſt tale, Οἴμοι καθ' Ἑλλάδ' ὡς κακῶς νομίζεται. reliquos petẽdum cenſeo, aut ex ipſius Euripidis, cuius mihi hic iam codex ad manũ non eſt, Andromache, aut ex cap. XXII. lib. XXVIII. variarum lectionum P. Victorij, vbi etiam Ciceronis illud in eandem ſententiam ex oratione pro M. Marcello adducitur : bellicas laudes communicari cum multis.
*ſenioréſque) ſenéſque* vulgo. quod non notaſſem, niſi eius occaſione Iuſtini locum emendare in animo eſſet, lib. XI. vbi ait, *& reges ſtipendiarios conſpectioris ingenij, ad commilitium* 15.

*tium ſecum trahit, ſeniores ad tutelam regni relinquit.* vbi non *ſeniores* ſed *ſegniores* legendum omnino, qui non credet, eum ego non miror, ſi de ceteris meis coniecturis dubitabit. nam quopacto ibi poterit habere locum vox *ſeniores*, cum poſt pauca ſequatur in eodem Iuſtino, *cum ad tam periculoſum bellum exercitum legerit, non iuuenes robuſtos, nec primum florem* (ſic enim hic quoque legendum eſt non vt vulgo *primo flore*) *ætatis, ſed veteranos pleróſque etiam &c.*

26. *At victoriæ maius præmium)* membranę, *At cum victoriæ arbitrium magis præcipuum fuerunt &c.* vndè qui noſtra meliorem lectionem eruet, hic erit mihi magnus Apollo.

pa. 228. 8. *temere iactis)* litera vna addita, expleui poſteriorem vocem, cum antea legeretur, *temere actis.* parum vt mihi ſanè videbatur, arbitror & tibi lector, rectè.

28. *quam tanto) quam tacito* membranæ, minus rectè.

p. 229. 23. *ſed tranſacta)* videntur ſcripti libri magis inclinare eo, vt legamus, non *ſed*, ſed *ſicut*.

30. *vino pote)* vulgo, *vino poterat imputari.* ſed quidni illo modo ſcriberem, cum ita eſſet in membranis perſcriptum?

pa. 230. 4. *ſolitudo exciebat)* antea legebatur, *ſolitudo excipiebat.* quod nihili hic verbum eſt. dicit Curtius, ſolitudinẽ Alexandrum mouiſſe, vt etiam magis facti pœniteret, quippe cum

nemo eum̃ conſolaretur.

*perſonante regia)* ita hic quoque de coniectu- 9.
ra ſcripſi, cum in editionibus nõ bene eſſet, *perſonans regia.*

*Inter has preces tota nox extracta eſt)* iterum 11.
editiones, *In has preces tota nox exacta eſt.* malè præ noſtris.

*iram dei fuiſſe)* ridiculum eſt fateor, aut pu- 16.
tidum potius, hoc me monere, ſed tamẽ ita emendaui, cum vulgo eſſet *iram defuiſſe.*

*terrenti alias, alias timenti)* mẽbranæ, *terrenti* 20.
*alios timentique.*

*occubuere)* addũt vulgati codices *mortẽ.* nec 24.
refert, abſit, an adſit, etſi ego abeſſe malim.

*Is armatis)* qui illud *is* ita perſcriptũ in mẽ- pa. 232. 4.
branis repererãt, vt *s.* quoq. *i.* nõ valdè diſſimile eſſet, putarunt numerũ deſignari, repoſueruntque in omnibus editionibus *duobus milibus armatis*. acumen hominũ ſpecta.

*tergo petra claudebat)* editiones, *qui terga pe-* 6.
*tra claudebat*, plane ineptè. hoc enim dicit Rufus, hinc amne, hinc petra clauſas fuiſſe fauces regionis, quas occupauerat Syſimith.

*ſed aditu ſpecus)* membranæ, *Sed aditũ ſpecus* 7.
*accipit. Lucem interiora niſi illato lumine obſunt.* quæ quid ſibi velint diuinare planè nõ poſſum, neque enim ariolandi artem vmquam didici. tantum ex ſcriptura vulgata, quæ eſt, *Sed aditus ſpecus accipit lucem: interiora niſi illato lumine obſcura ſunt.* illud feci quod vides.

*præſens*

pa.233.20 *præſens ipſis)* vulgo, *operirique præſentiam ipſius, ſuperuenit, & victimis &c.*

pa.234.5. *appareret)* iterũ vulgo, *quod facile appareat.* ineptiſsimè.

*per D. ſtadia)* adhuc vulgo, *pe r quinquaginta ſtadia*, etiam peſsimè. cur enim hoc incredibile dictu eſſet?

27. *ægram fuga)* niſi membranarum lectio, quæ eſt illa ipſa quam expreſsi, tolerabilis viſa fuiſſet, maluiſſem vulgatam recipere, ſcribendo vt ſequitur, *quam ægrè fugam & noua ſubinde exſulia tolerantẽ in omne diſcrimen comitem trahebat.*

pa.235.9. *abire conſpectu)* editiones, *abire è conſpectu.*

27. *eſſe quæ ex ipſa)* iterum editiones, *adeſſe quæ &c.* perperam.

pa.236.9. *& proditor tantis rebus)* Niſi quidem ſomnians hęc conſideraui, certè ædepol ſcio, rectius longè ita legi, quàm quomodo ſolent hactenus, *Meritum ingens in ſemet eſſe credebat, quod transfuga & proditor, quique tantis rebus ſi vixiſſet iniecturus moram fuiſſet, interfectus eſſet.*

13. *vicit tandem)* vulgo, *vicit tamen*, ſed quis nõ continuo videat, ita hoc eſſe mutandum, vt excuſum eſt?

pa.237.2. *non ſine minis creſcentis)* pulchrè ita hęc emaculaui. ſcribebatur antea, *non ſine creſcentis mali damno præteriyt.* germanæ nugæ.

5. *meantis exercitus)* rectum hoc, fateor. ſed

tamen

tamen quid ſi *metantis* legas, vt cuidam amico meo, planè legendum videbatur?
*ac primum)* alij, *ac primo*, non aguntur fortunæ Græciæ. 11.
*lubrica rigentes manus)* ita hunc locum ſcribendum, cum vulgo eſſet, *nec retinere arma lubricæ & rigentes manus poterant*, & antè cenſui, & etiamnum cẽſeo præſertim, poſtquam vidi in membranis Sigebergenſibus exſtare, *nec retinere arma lubrica rigẽtes m. p.* 12.
*ſeque & arma ſuſtentans tamen)* hoc tibi veridico credas ex ore profundi, germana hęc eſſe Curtij verba, etſi in editionibus ita vitioſè legatur, *fortè Macedo gregarius miles ſeque ad arma ſuſtentans tandem in caſtra peruenerat.* pa. 238. 20
*capital foret) capitale* vulgo. ſed memini idẽ monere alibi. pa. 239. 1.
*etiam eum qui penes)* Sigebergenſes membranæ habent, *Satrapes etiam eo qui penes ipſum relinquebatur tradi. barbari opulentia conuiuium quo regem accipiebat inſtruxerat.* vndè iudicabam, niſi tu lector aliter cenſes, aptè legi poſſe, *Satrapes etiam eo qui penes ipſum relinquebatur, tradito, barbara opulentia conuiuium, quo regem accipiebat, inſtruxerat.* 15.
*Sed poſt Clyti cædem libertate ſublata, vultu qui maximè ſeruit, aſſentiebantur)* omnia hęc non erant in duobus manu exaratis codicibus, Sigebergenſi & meo, quid refert tamen, pa. 240. 15

cum ex Colonienſi, & reapſe ſatis conſtet, eſſe Curtij?

26. *in ditionem) deditionem* lib ri vulgati.

30. *Clypei militares)* membranæ omnes quas vidi, *Periti, militares auro & ebore fulgere dicebant.* quæ lectio vndè ſit, niſi ab imperitis eſt, qui dixerit, is profecto ingentem à me gratiam initurum ſe ſcito.

pa.241.16 *libare ſuſtinuit)* facilius eorum peccatis ignoſci ſolet, qui per amorem peccāt. quare ſpero ne mihi quidé damno futurū, quod hic de Palmerij mei coniectura *libare*, quod valét *delibare* pro vulgato, *labare* ſubſtitui. etſi habeo etiā huius mei facti alias cauſſas reddere. primùm enim, aptius noſtrum hoc, quàm receptū verbum, ad locū videbatur, quod aliud ſit, pati, aliquid in aliqua re immutari, aliud ipſum te immutationi eius operam dare. Dein in membranis perſcriptū exſtabat, non *labare* ſed *libere*. quod planè hominis mihi amiciſsimi, & in his ſtudijs apud Germanos facilè ſine controuerſia principis, coniecturam adiuuat. neminem tamen cogo, ac ne rogo quidé, neque enim tanti eſt, vt aut Palmerij, aut mea cauſſa quidquam ſi *labare* magis placet, demutet, cum etiam hoc ferri poſſe intelligam.

pa.241.19 *Sicilia Cleò)* ſic ſcripſi audacter, cum alioqui in editionibus *Cilicia* legeretur, & veterum librorum, qui quaſi manu me ad

hanc

hanc lectionem ducebant, auctoritate, & rei ipſius veritate fretus.
*præparatus erat*) vulgo, *ſicut præparauerat*, pa.242.1.
Sigeberg. membranæ, *ſicut præparatũ erat.*
*gratiam poſſe ſi quem*) niſi meũ mihi ſomniũ, 3.
non malè hæc ita ope veterum codicum reſtitui. antea circumferebatur, *Merita deinde percẽſuit quibus vno modo referri gratia poſſet, ſiquidem intelligerent Deum eſſe confiterentur.* inficetè, imo prodigiosè, ineptè.
*externóſque*) inſerui hanc vocẽ, volentibus, 21.
iubentibus ita membranis, alioqui in editis nulla erat.
*amolita natura eſt*) *abolita* eſt in libris ſcriptis. pa.243. 5.
*facilius eſt cælum dare quam imperium*) videor 9.
mihi bene hæc ita interpunxiſſe, cum in editionibus eſſet, *facilius eſt imperium dare quã cælum.* languide planè.
*actos ab agaſonibus*) *acceptos ab agaſonibus* pa.244.16
vulgo.
*poſt multas ætates*) iterum vulgo, *per multas* 24.
*ætates.* malè.
*in quo deperibat*) vera hæç eſt ſcriptura, vt 30.
ſciunt, qui Latine ſciunt. & qui eam mutarunt, repoſueruntque *quod* pro *quo*, ij varij virgis iamdudum eſſe debebant.
*ſolerter legerunt*) arbitror extra controuerſiã pa.245.5.
futuram hanc meam emendationem, ſi non mea, certè membranarum cauſſa, vndè eam hauſimus. vulgo erat, *quippe ſolerter quos in*

*quæ detegeret*) ita eleganter Colonienſes membranę, alij libri omnes, *quæ decederet*, non æque idoneè rei. pa 247.6.
*opulenti bonis*) ſcripſi ita, quia ita ſcribēdum viſum eſt. libri omnes habebant, *opulentis bonis*. 20.
*ſta in acie*) alij, *ſtant in acie*, & profectò melius. pa.248.18
*tamen vt vos quoque*) abſque libris veteribus eſſet, poteramus lectionem vulgarem, quæ talis erat, *Cōfeſſum enim vltimum facinus, tamen vt vos quoque non ſolum ipſe audiretis expreſſi*, ſuſpicione mendæ liberare. ſed cum illi partim, hoc totū, *vt vos quoque non ſolum ipſe*, partim, tres voces vltimas eius non habeant, expreſſerunt, vt imperarem animo meo credere, ſcripſiſſe Curtium, vt excudi iuſsi. pa.250.6.
*non ignoratis*) ſequitur in omnibus editis libris, *commemorare ſuperuacuum eſt*. quod quidem niſi re vera hoc loco ſuperuacuum eſt, ſeruitum me abducito, & ego me tibi addicam. 18.
*duobus indicijs*) ita habebant membranæ. vndè poterat etiam ſcribi, *duobus iudicijs*. ego tamen præ hoc, & illo, amo vulgatam lectionem, *à duobus indicibus*. dixit iam ſupra Rufus initio lib. VII. *A duobus indicibus (ſicut ſuprà diximus) delatus tertium iam annum cuſtodiebatur in vinculis*. vndè etiam 22.

apparet, mox non *biennium*, quod vulgo hæret, ſed *triennium*, vt & membranę etiam habēt, quas Diodorus confirmat, legendum eſſe.

28. *probra dicētis mihi)* alij, *probra dicētem mihi*, quod perinde eſt.

pa. 251. 1. *mitigantur imperia)* *ingenia* Sigebergenſes membranæ, quod nihil attingit ad rem.

13. *Apud me quidem)* adhuc illæ de quibus dixi proximè membranæ, *At enim Perſæ, quos vicimus, in magno honore ſunt apud me. id quidē moderatiōis meæ &c.* ſed malo vulgata.

pa. 252. 9. *nihil vilius hac videri)* nondum conſtitui, an hæc ſatis benè ita à me emendata ſint. membranæ habebant, *Aſſuetis nihil vilius hac videre materia. volui Macedonas inuictos ceteris nec auro quidem vinci.* in editionibus autem legebatur, *Aſſuetis nihil vilius hac videri materia volui oſtendere. Macedonas inuictos ceteris nec auro quidem vinci.* hinc tute tecū delibera, quid ſequaris, aut quid fugias potius. nam hoc inuenire, longe tibi erit facilius.

24. *quæ in me modo iecisti)* qui editionibus præfuerunt, credo quod Curtium, donatis ei liberaliter duabus vocibus de ſuo, demereri vellent ſibi, ſcribunt, *quæ modo in me iecisti, modo audisti.* ſed multimodis mori ſunt. niſi forte placet ſuſpicari in eum dicturum fuiſſe Caliſthenem, cui aduocatus veniſſet. quod illos facere, facile ſanè patior, dum illum

illum huius patientiæ fructum feram, vt liceat mihi per eos non tam acuto eſſe.

*ſæuitia regi)* *ſæuitia rei*, ſed hoc hic locũ non 30.
habet.

*quod prædītum)* vulgo, *quam quod.* pa.253.5.

*Ganges omnium ab ortu maximus)* antea lege- 18.
batur, *Gāges omnium ab ortu fluuius eximius.* ſed vide quæ nos de hac re in commentario ſcripſimus. neque enim aut harum notarum breuitas diſputationem de huius loci vera ſcriptura, quod paullo prolixor ſit, admittit, aut temporis anguſtia patitur, me in his & ſimilibus iam eſſe longiorem.

*Vterque rubro mari)* editi libri, *vtque rubro* 22.
*mari accipitur.* & non accipitur rubro mari Indus, ſed illo modo habent membranæ. & nihil mirum diſſentire hac in re à ceteris Curtium, cum etiam poſtea Aceſinem in Gangem influere dicat, quem omnes in Indum decurrere affirmant.

*impeditus crebro)* adhuc editi, *ſaxis quoque* 24.
*impeditur quibus crebro reuerberatur.*

*naturæ cauſſa)* ita ego. quid enim erat, *nec* 13.
*cur vlli ſe natura cauſſa ingeſſit?*

*quàm ceræ)* mutarunt alij, *quam chartæ* inco- pa.254.18
gitantes homines.

*vitiorum commercium)* pro *vitiorum* lego, in- 27.
quit Glareanus, *vicinorum*, ſed quis tu es Glareane, vt poſtules Curtio præire, quid dicat? nam quin illo modo ſcripſerit,

cum & libri omnes, de quibus fando vmquám auditum eſt, eam lectionem auctoritate ſua confirment, & verò planè elegans ſit dubitari nõ poteſt, ac ne ab illo quidem, qui ſuſtinere aſſenſum re etiam certiſsima ſolet. quid igitur voluiſti tibi, aut vt te mittam quid voluit ſibi illa tua tam præclara emendatio? nam *vulgare vicinorum cõmercium,* quid ſit, aut qui dici poſsit lubenter, vt tu fere ſemper ſoles, ignorare me fateor. vbi ſi me roges, quid igitur illud *vitiorum commercium,* ſibi velit, paratus ſum pignus ponere, non potuiſſe venuſtius à Curtio breuiter indicari, magis hæc ad luxũ quam ad vſum facere, vtpotè quibus quam facilè careri poterat.

pa. 255. 1. *carbaſo velant)* *carbaſa velant,* vulgo.

6. *leuitatem exæquãt)* iterum vulgo, *ad ſpeciem leuitatis exæquant,* in ſpeciem rectè, re peſſimè.

8. *ſuper omnium gentium)* opinor bene à me ita emendatum hoc. reſpicit vocem *luxuria,* quæ præceſsit. editiones tamen legunt, *ſuper omnium gentium vitia,* meo iudicio vitiosè, vt & mox, cum ſcribunt, *Cum rex ſanè in publico &c.* pro quo rectum eſt, *Cum rex ſe in publico conſpici patitur &c.*

13. *quæ inductus)* vulgo, *quæ indutus eſt.*

19. *Regia adeuntibus patet, cum)* ita interpunxi. antea legebatur, *Regia adeũtibus patet. Cum*

capil.

*capillum pectit atque ornat, tunc reſponſa lega-tionibus, tunc &c.* ineptè.
*illinuntur pedes)* hoc feci ex editorum libro- 22.
rum, *illinunt*, & non editorum, *illiduntur.*
*inhabili pondere)* Lugdunenſes alijque im- 26.
preſsi libri, *inſtabili,* non rectè.
*Longior vbi expeditio)* hæc ſic in membranis 28.
perſcripta exſtant, *Breuiora itinera equo con-ficit, Longiora, vbi expeditio eſt &c.*
*à reginæ)* vulgo, *Separatum aliud reginæ or-* pa. 256.1.
*dine agmen eſt.* malè. in membranis autem, vt id etiam peruiam moneam, pro, *æquátque luxuria,* erat *æquátque luxuriam.*
*occupare fati diem)* hæc omnia ſic legnntur 8.
in editis libris, *Apud hos occupare fati diem pulchrum: & viuos ſe cremari iubent. Quibus aut ſegnis ætas, aut incommoda valetudo eſt, ex-ſpectatam mortem pro dedecore vitæ habent.* verùm enimuero tantum abſunt ab elegantia ſcripturæ, quam repoſuimus, quãtum Hypanis Veneto diſsidet Erydano.
*capital eſt) capitale* alij, ſed notum etiam in 18.
vulgus illud ab antiquiſsimis & optimis eſſe.
*ſpatia ſeruant) ſ. ſeruantur* editi. 20.
*operæ videbatur)* numquam deero Curtio, 25.
quod potero per libros antiquos facere, ſed audacter illi detractis & exploſis alienis, ſua reſtituam pura, cum vſus venerit. vt hoc loco vocem *pretium* ab aliquo fungo incul-

catam, auctoribus membranis Sigebergenſibus & Colonienſibus hinc eieci.

pa.258.13. *ſalubréſque luci)* mutarat vulgo illud *luci* in *ſucci*, ſed indices eius rei membranæ ſuccurrerunt.

23. *Et rex fortuitam licentiam) At rex fortuitam lætitiam* membranæ. quod minus placet.

30. *vlulantiúmque fremitu)* editiones, *eiulantiúmque*, illud rei qua de agimus, conuenit magis.

pa.259.2. *commeſſantéſque protexit)* ſecutus ſum mẽbranas, in editis libris erat, *temulentos comeſſantéſque inter ora hoſtium texit*, de qua re videant alij.

6. *Acadira tranſit aquè)* editiones *Acadera*, quorum Glareanus neutrum probat, ſed legit, neſcio qua confidentia, *Ergo deſolata tranſit atque vſta &c.* quod homini alias muliebriter timido, vndè in mentem venire potuerit, niſi fortè Muſarum ira eo dementiæ proceſsit, excogitare planè non poſſum.

20. *vtrimque ripis) vtrimque rupibus*, omnes editiones, peſsimè. porrò mox pro *admolita*, erat in membranis, *obmolita.*

30. *ne tamen vniuerſa conſideret)* hæc ſic antea diſtinguebantur, *vt duriori materiæ fragilis incumberet, ſimúlque terra humore diluta. ne tamen vniuerſa conſideret, interpoſitæ erant trabes &c.* non placet. ſed nec noſtra quoque

que probo, etſi probabilem ſententiam habent. quid enim eſt illud *interpoſuere*, & ſtatim poſt *interpoſita?* omnino amplius quærendum videtur.
*tecta moliebantur)* *demoliebantur* vulgo, ſed pa. 260.15
illud Curtio familiarius eſt.
*adiutas, Deorum)* iterum vulgo *adductas*, 26.
ſed in antiquis libris erat *auditas*, inde tranſpoſitis literis hoc feci, quod excuſum legis.
*credidere amplius formæ)* adhuc vulgo, *credi-* pa. 261.6.
*dere quidā plus formæ, quā miſerationi datum*, verum ego membranas ſequor.
*in ditionem)* pro his quoque legebatur in ex- 11.
cuſis, *in deditionem*.
*Aornin nomine)* de hac petra ita multi mul- 13.
ta, vt ſuperuacaneum ſit, poſt illos vel ſemel hiſcere.
*præaltis vtrimque &)* non exiſtimo vllum in 29.
hac re peccatum à me eſſe admiſſum, cū pro vulgatis *præaltus vtrimque aſperis ripis*, repoſui, quæ excuſa ſunt. ratio enim ita poſtulabat.
*ipſi feriebantur)* editiones, *ſæpius ipſi ferieban-* pa. 263.1.
*tur quam vulnerabant, ſed poſteriora illa* σχολιαςικῶς adiecta ab aliquo eſſe, facile ex Sigebergenſibus mēbranis patuit, quare placuit etiam ea ὀβελίζειν.
*tamen magnis)* ſcribe, *tamen magnis Victoriæ* pa. 264.3.
*ſacrificÿs & cultu Deûm fecit.* quopacto eſſe in membranis Brugenſibus, iam primùm

primùm a. v. c. Carolo Vtenhouio Nieulandiæ &c. Domino, ad me miſsis, ſciunt, qui eas mecũ inſpexerunt, vulgo legebatur, *Rex locorum magis quam hoſtiũ victor, tamen magnæ victoriæ ſacrificijs & cultu Deum ſatisfecit.* quam lectionem nemo ſapiens vitioſâ nuce ſat ſcio redimat.

12. *progreſſus cum funditore)* adiuui vulgatam lectionem addita voce *cum*, ne neceſſe haberem ſcriptos libros ſequi, qui, ne quando non peccent, referebant, *Ipſe prægreſſus funditores ac ſagittarios perturbat. His qui obſederant &c.* peſsimè.

14. *victoris inituri)* editiones, *victoris regis.* & legat ita cui commodum erit, præſertim, cum iam lib. IV. dixerit auctor noſter. *Hoc quoque acceptum fore Ioui, vates reſpondit, vt ipſi victorem regem diuino honore colerent.*

16. *honorem denegauit exemplo)* illud *exemplo* non erat in membranis, ſed debet adeſſe tamen.

25. *permiſſóque vt)* vulgo, *permiſſoq; vt regnaret,* non bene. notaui ſimile quid ſuprà.

pa.265.4. *diſcedere in cornua)* libri manu exarati, *& equites deſcendere in cornua iuſſerat, paratus ad pugnam.* minus probo.

pa.267.2. *ſpei ac virium)* leue eſt, ſed quid vetat tamen monere, *ac* pro *aut*, quod vulgo erat, me repoſuiſſe.

5. *in cuſtodiam dato)* vocem *dato* mẽbranarum

conſilio

conſilio adieci. poterat tamen ferri quod vulgo eſt, *Igitur transfuga & regulo in cuſtodiam, elephantis Taxili traditis &c.*

*aures fatigabant)* vulgo legebatur *auras*, malo illud. 27.

*Porum quoque agmen)* iterum vulgo, *eóque conſilio Porum agménque ſuum ei parti, quam ſe petere ſimulabat, coëgit aduertere.* ineptiſsimè, nec recte etiam membranæ, in eo quod *auertere* pro *aduertere* laudant. pa.268.3.

*procella ingens)* vox *ingens* ab antiquis libris eſt. pa.269.15

*obſtrepentibus ventis)* editi, *obſtrepẽtibus ripis*, rectè etiã, pro arborib. ripas inũbrantibus. 19.

*ac voraginibus) & voragine*, alij. quidã etiã, *foraminibus*, quod excuſam lectionem confirmat. 20.

*in dexterum cornum)* vſitatius eſt ſcriptoribus, præſertim ijs, quorum ætate Curtius vixiſſe coniectari poteſt, genere neutro voce *cornu* vti. ſed cuius frontis eſſet, tot locis quot iam videre fuit, contra omnes membranas, pro ſui animi lubidine, in hac re aliquid inmutare? 24.

*pugna ſe mouerat) pugnare mouerat*, membranę, ſed in eo Lógobardicis ſimiles ſunt, quæ inter *ſ*. & *r*. aut nullum, aut perparum diſcrimen faciunt. 25.

*pauci tenus hoſtium)* hoc quoque corruperant, qui omnia corrũpunt, mutando *tenus* pa. 271. 3.

in *tamen.* ô homines piſtrino dignos, non tabernis vbi litteræ tractantur.

20. *Magnitudini adijcere)* repetunt editiones, *Magnitudini Pori,* legunt membranæ, *Magnitudinem adijcere videbatur belua &c.* neutrum placet.

30. *non in mediam aciem)* riſi ſcripturam vulgatam, quæ erat, *inuehimini in mediam aciem, & vrgebitis frontem*, riſi inquam, ſed ita, vt non minus indignarer interim, nam cuius foret patientiæ tam ſupinam quorundam oſcitantiam aliter ferre? inuehi poteſt quiſquam in mediam aciem & frontem vrgere? tum ille profecto nobis Amphytruonis Plautinæ exemplum renouabit, & quod factum eſt numquam, neque pote adeo fieri, vnus faciet. verùm mittamus iſta, ſic ſunt homines, quibus harum rerum cura cõmiſſa eſt.

pa.272.13 *longas & prægraues)* aliter interpungunt libri ſcripti, *quippe longæ & prægraues: niſi prius in terra ſtatuerent arcum, haud ſatis aptè & commodè imponunt.*

pa.273.19. *Itaque pecorum modo magis pauidi, quam infeſti, vltra aciem exigebantur)* hæc omnia in membranis non erant, quare ſuſpectari merito poſſunt, deleri tamen, ſine diligentiore anquiſitione, non poſſunt.

p.274.29. *confoſſóque eo)* libri antiqui, *compoſitóque eo.*

FRAN-

# FRANCISCI MODII BRVGENSIS, IN Q. CVRtij Rufi, Hiſtoriarum, Magni Alexandri Macedonis, librum nonum, NOTÆ.

*QVI promtioribus animis reliqua belli obirent.)* editiones, *quo promtioribus animis reliqua belli munia obirẽt.* quæ noſtris meliora eſſe, qui affirmanti credet, is mero meridie ſi dixeris illi tenebras eſſe, credet. pa.276.9.

28.

*beluis eis inditum à Græcis)* vide hic inſignem membranarũ impudentiam, quæ poſtulent ſibi credi, Rhinocerotes non à Græcis hoc nomen accepiſſe, ſed ab ipſis Indis, & ſuadẽt ſcribendum, *Ceterùm hoc nomen beluis inditum à Græci ſermonis ignaris, aliud lingua ſua vſurpant.* ſed fruſtra ſunt, nemo credit. pa.277.3.

*in amicitia)* editiones, *quem in militia obtinebant, aut nauatæ operæ, honos eſt habitus.* poſteriora optimè, ſcribendũ enim, *Ceteris quoque pro portione, aut gradu, quẽ in amicitia obtinebant, aut nauatæ operæ honos eſt habitus.* 7.

*corpus ſuum dedere)* *debere* membranæ. & ita etiam lib. IV. quo loco eſt, *Rhodij vrbem ſuam portúſque dedebant Alexandro,* referebant illę, & quędam editiones, *debebant.* malè.

Pora

10. *Poro amne*) excuſi libri, *Poro amnéque ſuperato*, quæ lectio ab ijs procul dubio manauit, qui amnem etiam hoc nomine, in India eſſe ignorabant.

14. *in humum rurſus*) *in vnum* membranæ. non rectè.

*oppoſitum erat*) *poſitum erat*, vulgo.

pa. 278. 1. *Tela alijs haſtæ*) hoc boni viri, egentes correctore correctores, ſic interpolauerant, *Alijs tela, alijs haſtæ, alijs ſecures erant*: mirum, ni vt ille neſcio quis, ter cerebrũ helleboro purgarunt, qui tam acuti ſint.

5. *incondito agmine*) *auxilio* editiones, quod minus conuenit.

30. *vocauerunt*) ſic ſcripſi, cũ in vulgatis libris legeretur *conuócauerunt*, in membranis, *collocauerunt*.

pa. 279. 3. *modo deditas*) membranæ omnes, *domitas*.

4. *vt barbari*) editiones, *gens (vt barbari credebant)* ite quo digni, cum veſtro *credebant* fungi.

8. *Si quos inſignes*) iterum editiones, *Si quos ſegnes*, malè, inſignis interpretatur vetus gloſſarium ἐπίσημος. vide Feſtum.

9. *inutiles notauerant*) ita concepta erat vocis *inutiles* in membranis ſcriptura, vt potius pro ea *mutilos* reponendum videretur. ſed nihil muto, prius enim rei non malè conuenit, & erat in editis omnibus.

23. *candore ac magnitudine*) vulgo, *colore & m.*

verùm

verùm vera eſt hercle noſtra lectio.
*vnius canis)* *vnus* quod in excuſis libris erat, pa.280.2.
mutaui in *vnius*, poſtulante id, vt mihi videbatur, ſententia.
*tranſitu difficilem)* membranæ, *tranſitum difficilem*. 19.
*exſpectare)* vulgo, *expetere*. pa.281.27
*artiorem alueum)* impreſsi omnes, *anguſtiorem alueum*, ſed præceſsit ſtatim, *anguſtis ripis coërcita*. pa.282.18
*Bactriana auxilia)* iterum impreſsi, *Bactriana auxilijs*, ineptè. pa.283.17
*nec meos nec hoſtiũ exercitus numerauero)* adhuc impreſsi, *nec mei nec hoſtium exercitus meminero*. quod etiam non omnino peſsimè huic loco conuenire videtur. 21.
*reuertemus)* alij, *reuertemur*. 27.
*quin primus)* hæc ſic membranæ, *Et is vos rogo, qui nihil vmquam vobis præcepi: qui primus me periculis obtuli*: ſed non ſunt hãc partem ſatis ſanæ. pa.284.11.
*& continuo)* editiones, *vel continuo labore*, malè. pa.285.8.
*ire quò iuſſeris)* ſæpè res parua, magno errori originem dedit. vt hoc loco, vbi illud *quo* deſideratũ in hactenus impreſsis libris, diuerſas à diuerſis ſcripturas, omnes tamẽ æquè bonas, hoc eſt ineptiſsimas, expreſsit. 23.
*fictas tuorum)* addunt excuſi libri poſt hæc, vocem *militum*. 27.

pa.286.7. *cubilibus ſuis) cubiculis* vulgo, ſed illud melius eſt. & propriè magis de feris dicitur. Græci appellant κοίτη φωλεὸς.

12. *cicatricibus putria)* membranæ *tot cicatricibus Patria iam tela &c.* vndè primùm ſuſpicabar legendum, *tot cicatricibus varia.* ſed demutaui poſtea, vel hac cauſſa, quod *putrida* haberent vulgati libri, & in Brugenſi codice diſertè *putria* legi deprehendiſſem.

20. *ſed bello inſtrumenta)* nihil hic præter interpunctionem mutaui, quod antea legeretur, *Nec luxuria laboramus, ſed bello. Inſtrumenta belli conſumſimus: &c.* plane abſurdè.

28. *ad manum eſt)* niſi vererer, ne quis putaret fortè, in conſuetudinem mihi vertiſſe, in librarios dicere inclementius, non parcerem profectò hic voci aut calamo. nam quid fuit facilius, quàm hæc ita legenda videre, præſertim, cum membranæ non diſcreparent? fecerunt tamen, ecce, ex ijs alij, *Cur circuitu petis gloriã, quæ ad manũ poſita eſt?* alij *Cur circuitu petis gloriã quæ adpoſita eſt?* quidam etiam, *Cur circuitu petis gloriam quæ ad ima poſita eſt?* vt vobis magiſtelli, Dij malè faxint, cum numquam ipſi bene alicui aut facere, aut dicere didiciſtis.

pa.287.12 *die proceſſit, erigique)* membranæ omnes, *tertio die proceſſit è regia XII. aras &c.* quod ego *è regia* natum eſſe ex verbo *erigi*, non puto iam, ſed ſcio.

*fallax*

*fallax miraculũ. Propere hinc)* nihil hic mediocre promerui, ita miſerè erat antea corruptus locus, qui nunc mea opera integritati ſuæ reſtitutus legitur. vulgo erat, *vt ſpeciem omnium augeret poſteritati fallax miraculum præparans. Hinc repetens qua emenſus &c.* ita ineptè, vt nihil pote ineptius. quis enim ſanæ mentis, illud *præparans,* alicuius ſcioli ſcholion eſſe, non etiam prima fronte aduertat? præſertim, cum in membranis alijs deſit, in alijs aliena manu adſcriptum ſit, in alijs ita interpolatum, vt dimidia ſui parte in litura cubet? ſed vt hoc non difficile fuit diuinare, ita non omnium facillimum fuit, veram ſcripturam eruere. fecimus tamen quod in nobis fuit, & ſpero æquum lectorem, quales eſſe opto, qui hæc inſpicere dignabuntur, aut in noſtra coniectura acquieturum, aut candidè quod ipſe inuenerit magis huic aptũ loco, communicaturum. 16.

*mille nauigijs aditurus)* interpunxi, & ſcripſi omnia, vt ratio à me poſtulare viſa eſt. in libris impreſsis erat, *quis diſtributis vetera cremari iuſſit, mille nauigijs aditurus Oceanum. Diſcordes & vetera odia retractãtes &c.* malè. præcipuè, quod ad diſtinctionem. nec rectius tamen quod ad ſcriptionem membranæ, quę referebant, *quis diſtributis vetera cremare iuſſit. Mille nauigijs aditurus Oceanũ* 27.

*diſcordéſque, & vetera odia retractantes Porum & Taxilem Indiæ reges firmatæ per affinitatem gratiæ, reliquit in ſuis regnis ſummo in ædificanda claſſe arborum &c.*

pa. 288. 11. *relictos ſe)* *relictos eſſe* vulgo, quod minus placet.

12. *clauæ tela erant)* iterum vulgo, *clauæ pro telo erant*, melius illud.

14. *hinc extenſione facta)* impreſsi codices, *hic exſcenſione facta* ſcripti, *hinc exceſſione.*

17. *Alia gens in ripa)* rurſum impreſsi, *XL. peditum milia gens in ripa fluminum oppoſuerat, quam amne ſuperato &c.*

26. *hoſtes defendebant)* editiones referebant cum aliquot ſcriptis libris, *hoſtes extinguebant*, quod quidem verbum ad præcedentia referendum eſſet.

27. *naturæ vera bellum)* ſi eſt, vt eſſe debet, ſua membranis auctoritas, nihil hic à me peccatum eſt, cum *vera* illud, in omnibus inuentum, pro vulgato *iura* ſubſtitui.

30. *munimenta arcis)* & hęc quoque vt ita excudi iuberem, perſuaſerunt membranę. editiones enim alioqui *munimento* habebant.

pa. 289 3. *cœtus maritimis)* vide prius & vulgatam, & quæ in ſcriptis libris exſtat ſcripturam, deinde iudica, & culpari an laudari magis in hac re debeam, pronuntia. ſic igitur libri excuſi, *Ceterùm amnium coitus maritimis ſimiles fluctus mouent, multóque ac turbido limo,*

quod

*quod aquarum concurſu ſubinde turbatur, iter qua manet nauigijs in tenuem alueum cogitur.* quæ hęc inquis mōſtra verborum? ita ſunt, verum audi nunc membranas, *Ceterum amniū cœtus maritimis ſimiles fluctus mouet, multóque ac turbido limo ſubinde turbatur, iter quā meant nauigijs in tenuem alueum cogitur.* parum bene, ſed vndè tamen non ineptè concinnari hoc potuit, quod exprimi iuſsi. etſi etiam ab eo illa, *aquarum concurſu*, cum à ſcriptis libris abſint, non male abeſſe poſſe videantur.

*nautæ cœperunt)* inſerunt editiones, inter has voces, vocem, *vela*. 8.

*hinc cœtu)* adhuc editiones, metuentes, credo, ne quando ſui ſimiles non eſſent, *hinc metu*. peſsimè. niſi forte ex illo *metu* neſcio quam nouam, & inauditam etiam antiquorum fabulis Charybdim fingere placet. 9.

*duo maiora nauigia) maiora omnium*, vulgo. flagitioſiſsimè. 10.

*profundo incubantem)* addunt qui ignorant illo hoc dici *mari*. nec rectè paullo antè eſt in membranis *perpetua nocte*, pro *perpetuam noctem*, & paullo pòſt *repletúmque immaniū beluarum egregiū fretum*, pro *repletum immanium beluarum gregibus fretum*. pa. 290. 13

*tranſituro, illos)* vulgo, *Herculis & Liberi patris terminos tranſituros illos. Regi ſuo paruo impendio inmortalitatē famæ daturos*. ineptiſ- 26.

ſimè & inſulſiſsimè, ſeu verba ſeu interpun ctionem ſpectes.

pa. 291. 2. *æquarétque gloria)* membranæ, *vt æquaret.* minus benè.

10. *lux appetebat)* ſæpius iam idem monui, ſemper in editis *apparebat* eſſe, vbi in ſimilibus locis *appetebat*, conſtanter membranæ reſerunt.

12. *Sed metu ne an)* impudenter impudentes correctores, qui nobis hic obtrudere poſtulent, *vt traditur*, vel, neque enim hac parte etiam ipſis ſatis conuenit, *non traditur*, cum Solem iſtum videntè Deum deierare habeam, neutrum à Curtio eſſe, ſed ab eo, qui voluit notare, non fruſtra dubitare auctorem vndè factum ſit, vt profugerint Oxydracæ & Malli, quippe cauſſam eius rei à nullo traditam eſſe hactenus.

23. *non dubitem) non dubium*, alij.

pa. 292. 7. *magnitudinem periculi)* membranæ voce addita legunt, *magnitudinem telorum periculi pudor vicit*, ſed non capio, quis hic eius vſus eſſe poſsit, niſi etiam alia mutentur. de quo iudicent alij.

29. *Nam cum vnum)* iterum præter morem ſuum liberales membranæ, etſi non lubenter in hanc partem peccant, *Nam cum cominus vnus procul tot manus peterent.* ineptè, & parũ ad mentem Rufi noſtri.

pa. 293. 6. *grauia genua) grauata* libri ſcripti.

*ægrè*

*ægrè iam*) ijdem, quos dixi, libri, *non ægrè*, 11.
verùm omnino abeſſe debet illud *non*.

*ſagittam* (*namque*) neſcio quid hic turbent 13.
membranæ, in quarum alijs iſta, (*namque
Indis vt antea diximus huius magnitudinis ſa-
gittæ erant*) non ſunt, in alijs variant. neſcio
inquam neſcio, quid hic lateat. tantum
paullatim, de eorum, quæ ſemilunulis in-
cluſi, etſi huc facere videantur, ſinceritate
addubitare occipio.

*infigeretur*) *infigeret*, libri editi. 16.

*ad ſpoliandum*) iterum editi, *ad exſpolian-* 19.
*dum*.

*inijcere corpori ſuo*) membranæ, *quem vt in-* 20.
*ijceret corpori ſuo manus, ſic, credo vltimi &c.*
ineptè. ſi quid aliud.

*ad connitendum*) eædem adhuc membranæ, 27.
*& poſtquam adeò nihil ſupererat virium*. non
multo melius.

*veſtigia perſequens regis*) peccant in diſtin- pa. 294. 3.
ctione libri vulgati, & legunt, *muri veſtigia
perſequens, regi ſuperuenit*. in ſpeciem rectè,
re vera peſsimè.

*mortis ſolatium*) pergunt impreſsi, *morti ſo-* 4.
*latium ſuperueniſſe ratus*. & mox pro *ſubinde*,
*ſubit hinc*, ac paullo pòſt, *hinc* pro *huic*, om-
nia, vt verbo abſoluam, malè.

*periculi omnis*) aptius hoc, quam *omnes*. quod 21.
vulgo eſt.

*non refragatus*) abeſt *nō* à mēbranis, & poteſt 29.

abeſſe, vt videatur ridere Clitarchũ & Timaginen Curtius, atque hæc εἰρωνικῶς dicat. de cetero de hac re ita Plutarchus, libro priore, περὶ τῆς Ἀλεξάνδρου τύχης ἢ ἀρετῆς. Εἰ δὲ μὴ Πτολεμαῖος ὑπερέσχε τὴν πέλτην, Λυμναῖος δὲ πρὸ ἐμοῦ μυρίοις ἀπαντήσας βέλεσιν ἔπεσεν, ἤρειψαν δὲ θυμῷ καὶ βίᾳ Μακεδόνες τὸ τεῖχος, ἔδει τάφον Ἀλεξάνδρου τὴν βάρβαρον ἐκείνην καὶ ἀνώνυμον κώμην γενέσθαι.

pa. *295.* 3. *lignum ſagittæ)* editiones, *lignum haſtæ*, ſed duûm cubitorum ſagitta læſum fuiſſe ita grauiter Alexandrum, paullo antè dictum eſt.

11. *admoueri metuebat)* iterum editiones, *manus admouere metuebat.* tui iudicij, lector, rem facio.

13. *præbuit corpus)* quîs neget etiam optimę notæ libros, interdum fallere, cum hoc loco Colinęi editio, ceteroqui facilè omnium ſine controuerſia optima, & correctiſsima, referat, *ſine motu præbuit corpus curæ.* caſſa glans.

pa. *296.* 13 *ne quies per inualido)* hęc ſic malè ſcribebant, & interpungebant codices vulgati, *Secundo deindè amne defluxit aliquantum interualli à cetera claſſe, præcipiens ne quies corpori inualido adhuc neceſſaria &c.*

pa. *297.* 1. *Macedoniæ columen)* Sigebergenſes membranæ, *Macedonicum lumen.* malo prius. ſequitur *ac ſidus.*

*cogita-*

*cogitatione rei) cogitationem rei*, Colonienſis 15.
ſcriptus codex, quod non improbo.

*ad inuicti)* vulgo erat, *Eloqui timeo inuicti* 16.
*corporis ſpolia inertiſſimas manus fuiſſe auecturas*, parum bene, vt mihi quidem videtur. quare ex membranarũ ſcriptura quæ erat, *Eloqui timeo ad inuicti corporis ſpolia inertiſſimos manus fuiſſe iniecturas &c.* hoc feci, immutatis leuiter duabus litteris, quod excuſum eſt.

*ne admitteret) amitteret*, membranæ, quod 22.
aliquem quidem, ſed tamen minus cõmodum ſenſum haberet.

*obſcura pericula) obſcura bella*, editiones. ſed 24.
illud magis conuenit.

*ad ea ſerua)* adhuc vulgo, *ad ea ſerua pericu-* 25.
*la*, ineptè. & quod facile appareat de gloſſa manare.

*exſatiatæ)* membranæ Sigebergenſes, *ex ſa-* 30.
*tietate*. quæ heîc nihili voces ſunt.

*ſaluti ſuæ id eſt publicæ)* ita rectè ſcripti libri 30.
quidam, vbi malè, & minus concinnè alij omnes, *ſaluti ſuæ item publicæ parceret*.

*Vos diu frui) vobis* referunt editi. ſed cuius pa.298.10
temeritatis ſit, membranarum imperium in ſimili re non ſequi?

*& mea, qui quidem)* turbant omnia Sigeber- 11.
genſes membranæ, in quibus eſt, *Ceterùm non eadem eſt cogitatio eorum qui pro memori pt ant. Meam quidem hanc beneuolentiã veſtra*

primùm a. v. c. Carolo Vtenhouio Nieulandiæ &c. Domino, ad me miſsis, ſciunt, qui eas mecũ inſpexerunt, vulgo legebatur, *Rex locorum magis quam hoſtiũ victor, tamen magnæ victoriæ ſacrificijs & cultu Deum ſatisfecit.* quam lectionem nemo ſapiens vitioſa nuce ſat ſcio redimat.

12. *progreſſus cum funditore)* adiuui vulgatam lectionem addita voce *cum*, ne neceſſe haberem ſcriptos libros ſequi, qui, ne quando non peccent, referebant, *Ipſe prægreſſus funditores ac ſagittarios perturbat. His qui obſederant &c.* peſsimè.

14. *victoris inituri)* editiones, *victoris regis.* & legat ita cui commodum erit, præſertim, cum iam lib. IV. dixerit auctor noſter. *Hoc quoque acceptum fore Ioui, vates reſpondit, vt ipſi victorem regem diuino honore colerent.*

16. *honorem denegauit exemplo)* illud *exemplo* non erat in membranis, ſed debet adeſſe tamen.

25. *permiſſóque vt)* vulgo, *permiſſoq; vt regnaret,* non bene. notaui ſimile quid ſuprà.

pa.265.4. *diſcedere in cornua)* libri manu exarati, *& equites deſcendere in cornua iuſſerat, paratus ad pugnam.* minus probo.

pa.267.2. *ſpei ac virium)* leue eſt, ſed quid vetat tamen monere, *ac* pro *aut*, quod vulgo erat, me repoſuiſſe.

5. *in cuſtodiam dato)* vocem *dato* mẽbranarum conſilio

conſilio adieci. poterat tamen ferri quod vulgo eſt, *Igitur transfuga & regulo in cuſtodiam, elephantis Taxili traditis &c.*
*aures fatigabant)* vulgo legebatur *auras*, malo illud. 27.
*Porum quoque agmen)* iterum vulgo, *eóque conſilio Porum agménque ſuum ei parti, quam ſe petere ſimulabat, coëgit aduertere.* ineptiſsimè, nec recte etiam membranæ, in eo quod *auertere* pro *aduertere* laudant. pa.268.31
*procella ingens)* vox *ingens* ab antiquis libris eſt. pa.269.15
*obſtrepentibus ventis)* editi, *obſtrepẽtibus ripis*, rectè etiã, pro arborib. ripas inũbrantibus. 19.
*ac voraginibus) & voragine*, alij. quidã etiã, *foraminibus*, quod excuſam lectionem confirmat. 20.
*in dexterum cornum)* vſitatius eſt ſcriptoribus, præſertim ijs, quorum ætate Curtius vixiſſe coniectari poteſt, genere neutro voce *cornu* vti. ſed cuius frontis eſſet, tot locis quot iam videre fuit, contra omnes membranas, pro ſui animi lubidine, in hac re aliquid inmutare? 24.
*pugna ſe mouerat) pugnare mouerat*, membranę, ſed in eo Lógobardicis ſimiles ſunt, quæ inter *s.* & *r.* aut nullum, aut perparum diſcrimen faciunt. 25.
*pauci tenus hoſtium)* hoc quoque corruperant, qui omnia corrũpunt, mutando *tenus* pa. 271. 8.
in

in *tamen.* ô homines piſtrino dignos, non tabernis vbi litteræ tractantur.

20. *Magnitudini adijcere)* repetunt editiones, *Magnitudini Pori,* legunt membranæ, *Magnitudinem adijcere videbatur belua &c.* neutrum placet.

30. *non in mediam aciem)* riſi ſcripturam vulgatam, quæ erat, *inuehimini in mediam aciem, & vrgebitis frontem*, riſi inquam, ſed ita, vt non minus indignarer interim, nam cuius foret patientiæ tam ſupinam quorundam oſcitantiam aliter ferre? inuehi poteſt quiſquam in mediam aciem & frontem vrgere? tum ille ꝑfecto nobis Amphytruonis Plautinæ exemplum renouabit, & quod factum eſt numquam, neque pote adeo fieri, vnus faciet. verùm mittamus iſta, ſic ſunt homines, quibus harum rerum cura cõmiſſa eſt.

pa.272.13 *longas & prægraues)* aliter interpungunt libri ſcripti, *quippe longæ & prægraues: niſi prius in terra ſtatuerent arcum, haud ſatis aptè & commodè imponunt.*

pa.273.19. *Itaque pecorum modo magis pauidi, quam infeſti, vltra aciem exigebantur)* hæc omnia in membranis non erant, quare ſuſpectari merito poſſunt, deleri tamen, ſine diligentiore anquiſitione, non poſſunt.

p.274.29. *confoſſóque eo)* libri antiqui, *compoſitóque eo.*

FRAN-

# FRANCISCI MODII BRVGENSIS, IN Q. CVRtij Rufi, Hiſtoriarum, Magni Alexandri Macedonis, librum nonum,

## *NOTÆ.*

*QVI promtioribus animis reliqua belli obirent.)* editiones, *quo promtioribus animis reliqua belli munia obirẽt.* quæ noſtris meliora eſſe, qui affirmanti credet, is mero meridie ſi dixeris illi tenebras eſſe, credet. pa.276.9.

28.

*beluis eis inditum à Græcis)* vide hic inſignem membranarũ impudentiam, quæ poſtulent ſibi credi, Rhinocerotes non à Græcis hoc nomen accepiſſe, ſed ab ipſis Indis, & ſuadẽt ſcribendum, *Ceterùm hoc nomen beluis inditum à Græci ſermonis ignaris, aliud lingua ſua vſurpant.* ſed fruſtra ſunt, nemo credit. pa.277.3.

*in amicitia)* editiones, *quem in militia obtinebant, aut nauata opera, honos eſt habitus.* poſteriora optimè, ſcribendũ enim, *Ceteris quoque pro portione, aut gradu, quẽ in amicitia obtinebant, aut nauata opera honos eſt habitus.* 7.

*corpus ſuum dedere)* *debere* membranæ. & ita etiam lib. IV. quo loco eſt, *Rhodij vrbem ſuam portúſque dedebant Alexandro,* referebant illę, & quędam editiones, *debebant.* malè.

10. *Poro amne*) excuſi libri, *Poro amnéque ſuperato*, quæ lectio ab ijs procul dubio manauit, qui amnem etiam hoc nomine, in India eſſe ignorabant.

14. *in humum rurſus*) *in vnum* membranæ. non rectè.

*oppoſitum erat*) *poſitum erat*, vulgo.

pa. 278. 1. *Tela alijs haſtæ*) hoc boni viri, egentes correctore correctores, ſic interpolauerant, *Alijs tela, alijs haſtæ, alijs ſecures erant*: mirum, ni vt ille neſcio quis, ter cerebrũ helleboro purgarunt, qui tam acuti ſint.

5. *incondito agmine*) *auxilio* editiones, quod minus conuenit.

30. *vocauerunt*) ſic ſcripſi, cũ in vulgatis libris legeretur *conuócauerunt*, in membranis, *collocauerunt*.

pã. 279. 3. *modo deditas*) membranæ omnes, *domitas*.

4. *vt barbari*) editiones, *gens (vt barbari credebant)* ite quo digni, cum veſtro *credebant*, fungi.

8. *Si quos inſignes*) iterum editiones, *Si quos ſegnes*, malè, inſignis interpretatur vetus gloſſarium ἐπίσημος. vide Feſtum.

9. *inutiles notauerant*) ita concepta erat vocis *inutiles* in membranis ſcriptura, vt potius pro ea *mutilos* reponendum videretur. ſed nihil muto, prius enim rei non malè conuenit, & erat in editis omnibus.

23. *candore ac magnitudine*) vulgo, *colore & m.*

verùm

verùm vera eſt hercle noſtra lectio.
*vnius canis)* *vnus* quod in excuſis libris erat, pa.280.2.
mutaui in *vnius*, poſtulante id, vt mihi videbatur, ſententia.
*tranſitu difficilem)* membranæ, *tranſitum difficilem*. 19.
*exſpectare)* vulgo, *expetere*. pa.281.27
*artiorem alueum)* impreſsi omnes, *anguſtiorem alueum*, ſed præceſsit ſtatim, *anguſtis ripis coërcita*. pa.282.18
*Bactriana auxilia)* iterum impreſsi, *Bactriana auxilijs*, ineptè. pa.283.17
*nec meos nec hoſtiũ exercitus numerauero)* adhuc impreſsi, *nec mei nec hoſtium exercitus meminero*. quod etiam non omnino peſsimè huic loco conuenire videtur. 21.
*reuertemus)* alij, *reuertemur*. 27.
*quin primus)* hæc ſic membranæ, *Et is vos rogo, qui nihil vmquam vobis præcepi: qui primus me periculis obtuli*: ſed non ſunt hãc partem ſatis ſanæ. pa.284.11.
*& continuo)* editiones, *vel continuo labore*, malè. pa.285.8.
*ire quò iuſſeris)* ſæpè res parua, magno errori originem dedit. vt hoc loco, vbi illud *quo* deſideratũ in hactenus impreſsis libris, diuerſas à diuerſis ſcripturas, omnes tamẽ æquè bonas, hoc eſt ineptiſsimas, expreſsit. 23.
*fictas tuorum)* addunt excuſi libri poſt hæc, vocem *militum*. 27.

pa.286. 7. *cubilibus ſuis) cubiculis* vulgo, ſed illud melius eſt. & propriè magis de feris dicitur. Græci appellant κοίτη φωλεός.

12. *cicatricibus putria)* membranæ *tot cicatricibus Patria iam tela &c.* vndè primùm ſuſpicabar legendum, *tot cicatricibus varia.* ſed demutaui poſtea, vel hac cauſſa, quod *putrida* haberent vulgati libri, & in Brugenſi codice diſertè *putria* legi deprehendiſſem.

20. *ſed bello inſtrumenta)* nihil hic præter interpunctionem mutaui, quod antea legeretur, *Nec luxuria laboramus, ſed bello. Inſtrumenta belli conſumſimus: &c.* plane abſurdè.

28. *ad manum eſt)* niſi vererer, ne quis putaret fortè, in conſuetudinem mihi vertiſſe, in librarios dicere inclementius, non parcerem profecto hic voci aut calamo. nam quid fuit facilius, quàm hæc ita legenda videre, præſertim, cum membranæ non diſcreparent? fecerunt tamen, ecce, ex ijs alij, *Cur circuitu petis gloriã, quæ ad manũ poſita eſt?* alij *Cur circuitu petis gloriã quæ adpoſita eſt?* quidam etiam, *Cur circuitu petis gloriam quæ ad ima poſita eſt?* vt vobis magiſtelli, Dij malè faxint, cum numquam ipſi bene alicui aut facere, aut dicere didiciſtis.

pa.287.12 *die proceſſit, erigique)* membranæ omnes, *tertio die proceſſit è regia XII. aras &c.* quod ego *è regia* natum eſſe ex verbo *erigi*, non puto iam, ſed ſcio.

*fallax*

*fallax miraculũ. Propere hinc)* nihil hic me-16. diocre promerui, ita miſerè erat antea corruptus locus, qui nunc mea opera integritati ſuæ reſtitutus legitur. vulgo erat, *vt ſpeciem omnium augeret poſteritati fallax miraculum præparans. Hinc repetens quæ emenſus &c.* ita ineptè, vt nihil pote ineptius. quis enim ſanæ mentis, illud *præparans*, alicuius ſcioli ſcholion eſſe, non etiam prima fronte aduertat? præſertim, cum in membranis alijs deſit, in alijs aliena manu adſcriptum ſit, in alijs ita interpolatum, vt dimidia ſui parte in litura cubet? ſed vt hoc non difficile fuit diuinare, ita non omnium facillimum fuit, veram ſcripturam eruere. fecimus tamen quod in nobis fuit, & ſpero æquum lectorem, quales eſſe opto, qui hæc inſpicere dignabuntur, aut in noſtra coniectura acquieturum, aut candidè quod ipſe inuenerit magis huic aptũ loco, communicaturum.

*mille nauigijs adituru)* interpunxi, & ſcripſi 27. omnia, vt ratio à me poſtulare viſa eſt. in libris impreſsis erat, *quis diſtributis vetera cremari iuſſit, mille nauigijs aditurus Oceanum. Diſcordes & vetera odia retractãtes &c.* malè. præcipuè, quod ad diſtinctionem. nec rectius tamen quod ad ſcriptionem membranæ, quę referebant, *quis diſtributis vetera cremare iuſſit. Mille nauigijs aditurus Oceanũ*

*diſcordéſque, & vetera odia retractantes Porum & Taxilem Indiæ reges firmata per affinitatem gratia, reliquit in ſuis regnis ſummo in ædificanda claſſe arborum &c.*

pa. 288. 11. *relictos ſe)* *relictos eſſe* vulgo, quod minus placet.

12. *clauæ tela erant)* iterum vulgo, *clauæ pro telo erant*, melius illud.

14. *hinc excenſione facta)* impreſsi codices, *hic exſcenſione facta* ſcripti, *hinc exceſſione.*

17. *Alia gens in ripa)* rurſum impreſsi, *XL. peditum milia gens in ripa fluminum oppoſuerat, quam amne ſuperato &c.*

26. *hoſtes defendebant)* editiones referebant cum aliquot ſcriptis libris, *hoſtes extinguebant*, quod quidem verbum ad præcedentia referendum eſſet.

27. *naturæ vera bellum)* ſi eſt, vt eſſe debet, ſua membranis auctoritas, nihil hic à me peccatum eſt, cum *vera* illud, in omnibus inuentum, pro vulgato *iura* ſubſtitui.

30. *munimenta arcis)* & hęc quoque vt ita excudi iuberem, perſuaſerunt membranę. editiones enim alioqui *munimento* habebant.

pa. 289 3. *cœtus maritimis)* vide prius & vulgatam, & quæ in ſcriptis libris exſtat ſcripturam, deinde iudica, & culpari an laudari magis in hac re debeam, pronuntia. ſic igitur libri excuſi, *Ceterùm amnium coitus maritimis ſimiles fluctus mouent, multóque ac turbido limo, quod*

*quod aquarum concurſu ſubinde turbatur, iter qua manet nauigijs in tenuem alueum cogitur.* quæ hęc inquis mõſtra verborum? ita ſunt, verum audi nunc membranas, *Ceterùm amniũ cœtus maritimis ſimiles fluctus mouet, multóque ac turbido limo ſubinde turbatur, iter quã meant nauigijs in tenuem alueum cogitur.* parum bene, ſed vndè tamen non ineptè concinnari hoc potuit, quod exprimi iuſsi. etſi etiam ab eo illa, *aquarum concurſu*, cum à ſcriptis libris abſint, non male abeſſe poſſe videantur.

*nautæ cœperunt)* inſerunt editiones, inter has voces, vocem, *vela*. 8.

*hinc cœtu)* adhuc editiones, metuentes, credo, ne quando ſui ſimiles non eſſent, *hinc metu.* peſsimè. niſi forte ex illo *metu* neſcio quam nouam, & inauditam etiam antiquorum fabulis Charybdim fingere placet. 9.

*duo maiora nauigia) maiora omnium*, vulgo. flagitioſiſsimè. 10.

*profundo incubantem)* addunt qui ignorant illo hoc dici *mari.* nec rectè paullo antè eſt in membranis *perpetua nocte*, pro *perpetuam noctem*, & paullo pòſt *repletúmque immaniũ beluarum egregiũ fretum*, pro *repletum immanium beluarum gregibus fretum.* pa.290.13

*tranſituro, illos)* vulgo, *Herculis & Liberi patris terminos tranſituros illos. Regi ſuo paruo impendio inmortalitatẽ famæ daturos.* ineptiſ- 26.

ſimè & inſulſiſsimè, ſeu verba ſeu interpun ctionem ſpectes.

pa. 291. 2. *aequarétque gloria)* membranæ, *vt aequaret.* minus benè.

10. *lux appetebat)* ſæpius iam idem monui, ſemper in editis *apparebat* eſſe, vbi in ſimilibus locis *appetebat*, conſtanter membranæ referunt.

12. *Sed metu ne an)* impudenter impudentes correctores, qui nobis hic obtrudere poſtulent, *vt traditur*, vel, neque enim hac parte etiam ipſis ſatis conuenit, *non traditur*, cum Solem iſtum videntē Deum deierare habeam, neutrum à Curtio eſſe, ſed ab eo, qui voluit notare, non fruſtra dubitare auctorem vndè factum ſit, vt profugerint Oxydracæ & Malli, quippe cauſſam eius rei à nullo traditam eſſe hactenus.

23. *non dubitem) non dubium*, alij.

pa. 292. 7. *magnitudinem periculi)* membranæ voce addita legunt, *magnitudinem telorum periculi pudor vicit*, ſed non capio, quis hic eius vſus eſſe poſsit, niſi etiam alia mutentur. de quo iudicent alij.

29. *Nam cum vnum)* iterum præter morem ſuum liberales membranæ, etſi non lubenter in hanc partem peccant, *Nam cum cominus vnus procul tot manus peterent.* ineptè, & parū ad mentem Rufi noſtri.

pa. 293. 6. *grauia genua) grauata* libri ſcripti.

*ægrè*

*agrè iam*) ijdem, quos dixi, libri, *non agrè*, 11.
verùm omnino abeſſe debet illud *non*.
*ſagittam* (*namque*) neſcio quid hic turbent 13.
membranæ, in quarum alijs iſta, (*namque*
*Indis vt antea diximus huius magnitudinis ſa-*
*gittæ erant*) non ſunt, in alijs variant. neſcio
inquam neſcio, quid hic lateat tantum
paullatim, de eorum, quæ ſemilunulis in-
cluſi, etſi huc facere videantur, ſinceritate
addubitare occipio.
*infigeretur*) *infigeret*, libri editi. 16.
*ad ſpoliandum*) iterum editi, *ad exſpolian-* 19.
*dum*.
*inijcere corpori ſuo*) membranæ, *quem vt in-* 20.
*iceret corpori ſuo manus, ſic*; *credo vltimi &c.*
ineptè. ſi quid aliud.
*ad connitendum*) eædem adhuc membranæ, 27.
*& poſtquam adeò nihil ſupererat virium*. non
multo melius.
*veſtigia perſequens regis*) peccant in diſtin- pa. 294. 3.
ctione libri vulgati, & legunt, *muri veſtigia*
*perſequens, regi ſuperuenit*. in ſpeciem rectè,
re vera peſsimè.
*mortis ſolatium*) pergunt impreſsi, *morti ſo-* 4.
*latium ſuperueniſſe ratus*. & mox pro *ſubinde*,
*ſubit hinc*, ac paullo pòſt, *hinc* pro *huic*, om-
nia, vt verbo abſoluam, malè.
*periculi omnis*) aptius hoc, quam *omnes*. quod 21.
vulgo eſt.
*non refragatus*) abeſt *nō* à mēbranis, & poteſt 29.

 abeſſe.

*cogitatione rei) cogitationem rei*, Colonienſis 15.
ſcriptus codex, quod non improbo.

*ad inuicti)* vulgo erat, *Eloqui timeo inuicti* 16.
*corporis ſpolia inertiſſimus manus fuiſſe auecturas*, parum bene, vt mihi quidem videtur. quare ex membranarũ ſcriptura quæ erat, *Eloqui timeo ad inuicti corporis ſpolia inertiſſimos manus fuiſſe iniecturas &c.* hoc feci, inmutatis leuiter duabus litteris, quod excuſum eſt.

*ne admitteret) amitteret*, membranæ, quod 22.
aliquem quidem, ſed tamen minus cõmodum ſenſum haberet.

*obſcura pericula) obſcura bella*, editiones. ſed 24.
illud magis conuenit.

*ad ea ſerua)* adhuc vulgo, *ad ea ſerua pericu-* 25.
*la*, ineptè. & quod facile appareat de gloſſa manare.

*exſatiatæ)* membranæ Sigebergenſes, *ex ſa-* 30.
*tietate.* quæ heîc nihili voces ſunt.

*ſaluti ſuæ id eſt publicæ)* ita rectè ſcripti libri 30.
quidam, vbi malè, & minus concinnè alij omnes, *ſaluti ſuæ item publicæ parceret.*

*Vos diu frui) vobis* referunt editi. ſed cuius pa.298.10
temeritatis ſit, membranarum imperium in ſimili re non ſequi?

*& mea, qui quidem)* turbant omnia Sigeber- 11.
genſes membranæ, in quibus eſt, *Ceterùm non eadem eſt cogitatio eorum qui pro me mori ptant. Meam quidem hanc beneuolentiã veſtra*

*virtute meruiſſe me iudico.* quam quidem ego lectionem, Delphos ad Appollinem ablegandam cenſeo.

15. *ſed perennitatis) ſed gloria* editiones, quod tamen non æquè placet.

pa. 299. 3. *terrarum orbis) regnorum orbis*, libri ſcripti.

7. *multam prius) multa prius*, alij. ſed malo legere vti excuſum eſt.

13. *& iam nos laudis)* iterum libri manu exarati, *Nondum feminam æquauimus gloria laudis, & iam nos ſatietas cepit?*

15. *nondum adÿmus) quæ nondum attigimus*, libri editi.

26. *quandoque) quandocumque* vulgo.

27. *Hoc ſi licuerit)* vide quantilla res aliquando vitiãdo alicui loco ſit. vna ſyllaba *hoc* tranſpoſita, antea omnia hæc turbauerat.

pa. 300. 26 *cum Græci incertum) cum Græci milites*, vulgo, voce auctius.

pa. 301. 16. *quingenti equites imperati)* membranæ, *quingentos equites imperat.*

20. *lectis circũdederat)* vulgo, *lectos circũdederãt.*

24. *oſtendens) oſtenderis*, Sigebergenſis codex.

26. *Inuidi malignique)* reliqua, quod monitione indigna ſint omitto, hoc tantum dico, recte me *malignique* illud, pro vulgato, *magnique* ſubſtituiſſe.

29. *Eadem igitur)* iterum vulgo, *Eodem igitur in conuiuio.* malè.

30. *exprobare ei) exprobare regi*, mẽbranę, cuius

vitij

vitij originem deprehendere facillimũ eſt.
*ad ludibrium recidiſſe)* librarij, veriti fortaſ- pa.302.24.
ſe, ne parum ſui ſimiles viderentur, adijci-
unt hic de ſuo verbum *verebatur.* imperitè
hercle, atque adeo etiam impudenter.

*CCC. erant equi)* legerim cum Glareano, pa.303.13.
*Mille erant equites, trecenti currus &c.*

*VI. milia peditum)* minimum peccat, qui li- 24.
bros ſequitur; quemadmodum hoc loco à
me factum eſſe teſtor eos qui viderunt, &
in eis Ioannem Gulielmum Lubecenſem,
ea eruditione adoleſcentẽ, vt iam Lubecum
ceteris clara & potens, cur etiam hac fama
laudis multis ciuitatibus cedat, nihil quid-
quam cauſſæ habitura videatur.

*inuictos viros)* addita de mẽbranarum fide pa.304.7.
voce *viros* locum expleui.

*De Teriolte)* vulgo, *Hic Deſteriolẽ Satrapem* 14.
*quem Parapamiſadis præfecerat, iiſdem argu-*
*entibus cognouit:* quod tam inſignitũ vitium
à nemine hactenus animaduerſum eſſe, ac
ne à Vulcanio quidem, qui hunc locum ad
Arriani ſimilem citat, demiror equidẽ. quis
enim Latinorum ita vmquã locutus eſt, vt
diceret: *cognoſcere aliquem*, pro *de aliquo*, aut
*actis alicuius.* omnino arbitror magnos il-
los viros Eraſmum, Glareanũ, Huttenum,
atque ipſum etiam Vulcanium, cum hæc
legerent, & taciti tamquam de nullo vitio
ſuſpecta præterirent, hoc non egiſſe.

*iure*

vocem, ex ſcriptis codicibus adieci, cum vulgo nulla eſſet.
*emiſit in ripam)* *amiſit* editiones. 22.
*abeſſent mari)* iterum editiones, *quam procul* 25.
*abeſſet mare;*
*aſtu reuerberatur)* ita de conſilio membranarum Colonienſium rectè ſcripſi, cum in Sigebergenſibus minus bene *verberabatur*, vulgo etiam ineptè, *remorabatur* legeretur. pa. 308. 5.
*intumenſcens mare)* editi libri, *intumeſcere mare &c.* 13.
*pellebant)* ſic edidi, non quomodo vulgo eſt *appellebant*, quod ratio ita poſtularet. 19.
*nuſquam idem ac vnum)* alij omnes, *nūquam idem ac vnum*, verùm puſillum hoc, vt multa alia. 26.
*abſtergerique inuicem)* membranæ non hoc verbum habent, ſed pro eo legunt, *impingique inuicem remi.* pa. 309. 1.
*enare properant)* mihi dubium nō erat, quin ita ſcribendum eſſet, etſi vulgati habebant, *enare cœperunt*, præſertim, cum ſtatim ſupra ſit, *& alij aliorum nauigia vrgere cœperunt*. 9.
*reciprocare cœpit mare)* antiqui codices, *reciprocari c. m.* 14.
*ſarcinis, armis,)* duas has voces, membranarum fide fretus, Curtio, cum alioqui in editis eius exemplaribus non eſſent, reſtitui. 18.
*videre ipſos credebant)* addunt membranæ Sigebergen. vocem, *poſſe*. ſed fruſtra addūt. 22.
nemo

nemo enim illis credit.

30. *præſideret in ſpeculis)* iterũ membranæ omnes, *perſederet.*

pa. 310 2. *exæſtuare) æſtuare*, vulgo.

13 *eiuſdem elementi)* membranę aliæ hic, *motus*, aliæ, *mentis* habebant. nimirum, rectum eſt quod expreſsimus.

22. *incognita natura)* impreſsi codices, *ignota natura.*

pa. 311. 9. *deductique ſunt in eam Arachoſij.)* dicam verum. niſi hæc ſcriptura vera eſt, lubenter fateor hic, mihi meras eſſe tenebras. amplius tamen etiã dubitare cogit me monſtroſa Sigebergenſis codicis, & Colinæi lectio, *In hac quoque regione vrbem condidit Amarachoſiós.* videant quibus Sphynx domi eſt.

25. *maris ſtruunt)* quidam, *inſtruunt.*

pag. 313. 1. *ſolo fertilis regio eſt)* etiam parua præteriri à nobis non debent, vbi magnæ emendationi locus eſt. itaque aio, recte hoc ſic à nobis eſſe emendatum, cum antea legeretur, *Omnium rerum ſola fertilis regio.* parua quidem variatione, ſed tamen, quæ loco corrumpendo ſatis eſſet, aut potius nimis magna.

11. *rex eſt) rex eſſet* alij. & exiguum hoc, ſed tamen magis arridet, quod excuſum eſt.

13. *cum Indiæ præfecti)* Colonienſes membranæ, *cum inde profectis.* Sigebergenſes, *cum inde profecit.* quæ lectiones, vndè originem trahant, vides opinor.

*Parata*

*Parata præda)* emendatio huius loci à ca- pag.314.8.
riſsimo mihi Palmerio eſt. vulgo erat, *Parta præda, ſi quis victus ſaltem aduerſus comeſſantes animus fuiſſet.* tricæ.

# FRANCISCI MODII BRVGENSIS, IN Q. CVRtij Rufi, Hiſtoriarum, Magni Alexandri Macedonis, librum decimum,

## NOTÆ.

*SIngulos eos compererant)* ſic voce au- pag.316.A
ctiora hæc legenda exiſtimo, cum vulgo ſit, *ſingulos equos, ab ijs, qui &c.* primùm enim comperta nuntiabant Nearchus, & Oneſicritus, poſt audita. & hinc eſt, quod etiam mox ſubijcit noſter Rufus, *Cetera incolis crediderant: inter quæ &c.*

*palmetis frequentibus)* *palmis* editiones, & 9.
quidam ſcripti libri.

*ad Euphratis)* ſecutus ſum, quo vocabant 17.
membranæ. vulgati libri habebant, *ad Euphratem.*

*ſeptiremes)* *quadriremes*, libri antiqui. 29.
quod hinc natum eſt, quia notæ hæ *VII.* ſeptenarij numeri, ita interdum

per-

perſcriptæ inueniuntur, & quaternarium hoc modo *IIII.* referre videantur.

pa.317.22 *quam Alexandro*) Colonienſis ſcriptus codex, *æquè Alexandro cordi eſſe*, nihil agunt.

pa.318.26 *in iram*) Sigebergenſes membranæ, *concitauerat iam animum ira.*

pa.319.8. *Sic ſcilecet res ſecundæ valent commutare naturam, & raro quiſquam erga bona ſua ſatis cautus eſt*) mirum hæc omnia à membranis Sigebergenſibus abeſſe.

14. *regna reduxerat*) ita habet optimus, & antiquiſsimus codex ſcriptus Colonienſis, vulgo alioqui, & in quibuſdam etiam manu exaratis erat, *regnare dixerat.* quod ita exponit Glareanus, vt eum ipſum, cum illa ſcriberet, riſum non tenuiſſe exiſtimem.

17. *à Cœno*) has duas voces, & mox alteras illas, *in Aſia*, membranarum iuſſu, in ſedes ſuas poſtliminio reduxi.

29. *dum clam agitat, litteræ*) ſic ſcripſi, cum vulinſulsè eſſet, *quod conſilium cum agitat, clam ei litteræ &c.*

pa.320.2. *interceptum*) membranæ, *à quibus non receptum, trucidatum à quodam auctore interemtum per inſidias.* de qua lectione dicetur à me alias.

8. *ſoluendarum legum*) iterum membranæ, *ſolidarum legum*, haud dubiè, malè.

11. *ſed etiam publicæ vindices libertatis*) ſi nimis libera alicui forte hæc emēdatio videbitur,

cum

cum meminerit vulgo legi, *Soli Athenienſ. nõ ſuæ modo ſed etiam Reip. vindices, colluuionem hominum, quia ægrè ferebant, nõ regis imperio, ſed legibus moribúſque patrijs regi aſſueti prohibuere Igitur exſules finibus eyciunt, omnia potius tolerantur, quam &c.* ſi hæc inquam non ita aliqui conſtituenda cenſebunt, quẽadmodum ea excudi iuſsi, eos ego hoc igitur modo, quia in membranis poſt *colluuionem*, inſeritur vox *ordinem* omnia legere velim, *Soli Athenienſes, non ſuæ modo, ſed etiam publicæ rei vindices, colluuionem hominum, quia ordinem ægrè ferebant, non regis imperio, ſed legibus moribúſque patriæ regi aſſueti, prohibuere finibus: omnia potius toleraturi, quàm &c.* vt ita dixerit Curtius, *ægrè ferre ordinem,* vt alij, *redigi in ordinem.*

*excerneret)* vulgo, *ſecerneret.* 22.

*prolatando) protelando,* membranæ Sigebergenſes. *differendo,* Brugenſes. 27.

*profeſſi ſunt)* neſcio quid ſibi quærant editi libri, cum ſcribunt, *Tum demum fide facta profeſſio eſt.* quis enim eſſe poteſt horũ verborum ſenſus? pa. 321. 1.

*remitti domos)* alij, *mitti domum.* 5.

*diſcedunt)* membranæ, *deſcendunt.* 27.

*non hercle poteſt vt adducar)* corruperant hæc imperiti nebulones, qui de ſuo verbum *fieri* intruſerant. pa. 322 1.

*ingratiſſimis oportet)* impreſsi libri, *nec vt cũ* 12.

*militibus meis (iam enim eſſe deſiſtis) ſed vt cum ingratiſſimis (vt oportet) agere decreui.* ineptiſsimè.

14. *circumfluunt vos,) ſuperfluunt vos*, vulgo.

19. *Aſiæ, & tot*) iterum editiones, *Aſia & tot,* perinde eſt.

25. *talentorum eſſet, meorum mox)* ſic hũc locum de membranarum fide emendaui. editi libri habebant, *quam LX. talentorum ſit, meorum operum &c.* malè.

pag. 323. 1. *nempe ex Aſiatica præda)* magnum malum illis, qui hæc hoc modo corruperant, *ni æs alienum luiſſem. Nempe in Aſiatica præda, nec pudet &c.* flagitioſiſsimè.

8. *in quod impenditur)* eleganter hoc expleui, addita ſyllaba, *in.* intelligit autem Curtius ſcorta.

12. *redeuntes)* hæc amarè dicuntur cum ſequentibus, quare malè faciunt, qui notam interrogationis vbique interſerunt.

19. *notans quoque)* editiones, *notatos quoque.*

pa. 324. 1. *quo ſinguli)* hoc probum, præ illo *quod:* quod hactenus obtinuit vulgo.

17. *impigrè) æquè impigrè* editiones, ſed illis reclamant membranæ.

19. *Hoc ego) Hoc ergo,* Colonien. liber ſcriptus.

20. *dilectum)* iterum eædem mẽbranæ, *dilectos.*

pa. 325. 6. *Perſarum)* ita melius, quam vt vulgo, *Perſas.*

16. *Nec hoc quidem)* membranæ, *& hoc quidem*

verùm

verùm peſsimè.

*corpora ira, trucidaret)* ita habent omnes 20.
omnino ſcripti libri. adeò, vt an ita legen-
dum ſit, amplius dubitari non poſſe videa-
tur.

*prouidere iam ſe)* vulgo, *præuidere iam.* pa.326.5.

*tenere potuerunt)* libri excuſi, *nec ſeipſos intra* 15.
*veſtibulum regiæ retinere potuerunt: vagique*
*& furentibus ſimiles totam vrbem &c.* non
æquè rectè.

*Macedones optimum)* membranæ, *Macedo-* 22.
*nes aptiſſimum &c.* verùm parum aptè.

*comis ſuo more)* hæc dexterrimè, vt alia om- p.327.22.
nia, emendauit ita, cum antea legeretur,
*commiſſo more*, Palmerius meus.

*accidentes genibus ſuis)* alij, *aſſidentes genibus* pa.328.21.
*ſuis*, quod tamen minus probo.

*admittenda rebus) nec amittenda rebus*, quæ- pa.329.7.
dam membranæ.

*Illa fortunæ)* editiones, *Vitia fortunæ.* verùm 17.
longe malo noſtrum.

*prohibuit) prohiberet*, alij. minus concinnè. pa.330.12.

*ſeducitur)* rurſum alij, *ſubducitur.*

*Hoc vno)* editiones, *hoc ne vno.* membranæ, pag.331 4.
*hoc me vno.*

*cuius regnũ)* aliter, hoc modo, libri impreſ- 8.
ſi, *eius regnum Dijs approbantibus futurum,*
*quando adoleuerit &c.*

*Alexandri modo)* illud *modo* à mẽbranis eſt. 10.

*præterii)* hoc verbum nõ erat in mẽbranis. 12.

21. *Europam dicere)* ineptè editi libri, *in Europa dicere.*

22. *captiui)* membranæ aliæ, *captiua*, aliæ, *captiui eſt.* neutrum benè.

pa. 332. 8. *dubitauere) dubitare*, alij.

11. *appetebat exſpectaret)* editiones, *quod expetebat appeteret.* membranę, *quod exſpectabat appeteret*, ſed ego noſtra laudo.

28. *paratum eſſe)* Colonienſis antiquus codex, *quem vos dubitetis partum ſubdere?* ſubdititiè haud dubiè

pa. 333. 4. *pronuntiantem prædam)* ſic bene ex membranis ſcripſi, cum editiones minus venuſtè ſanè, *ad prænuntiatam prædam* haberent.

7. *verſa concione)* veteres libri, *verſa concio.*

27. *regem ſe)* vulgo, *Igitur non alium ſe, quàm eum qui ad hanc ſpem genitus eſſet, regnare paſſuros, &c.*

pa. 334. 12 *antè concepto)* hunc locum ſtigmatiam feci, quod de eo nihil aliud dicere haberē, quam pro *concepto* in membranis, *concepta* legi, & aliquid deeſſe putarem.

28. *noui regis ſatelles. Sequitur)* inſignis plane eſt hæc emēdatio. antea erat in omnibus libris, *Et Meleager thorace ſumto, capit arma, nouiq́; regis ſatelles ſequitur. Phalanx haſtis clypeos quatiens expleturam ſe ſanguine illorum, qui affectauerant nihil ad ipſos pertinens regnū, minabatur: in eadem domo familiaq́; imperij vires remanſuras eſſe gaudebant: hæreditarium imperium*

*perium ſtirpem regiam vindicaturam: aſſuetos ſe nomen &c.* omnia peſsimè ſed quę tamen, ſublatis de cõſilio membranarum vocibus, *minabatur*, & *gaudebant*, mutataq́. interpunctione, aptè, niſi iudicans fallor, conſtitui.

*obſerari iubet)* vulgo antea erat, *aſſeruari*, in membranis *obſeruari.* hinc illud auſus ſum ſcribere, quod videre eſt. pa.335.6.

*perfracta ſunt)* vix operæ eſt monere me, ſed tamen, pro *perfracta*, erat hoc loco in editionibus, *perfecta.* fabulæ. 10.

*princeps Meleager)* addunt vulgati libri, *erat.* 11.

*abſiſterent bello)* magis hoc probo, quam illud, *abſtinerẽt*, quod omnes editiones peruaſit.

*in campis: ſed)* iterum libri impreſsi, *in campos*, & minus rectè. 24.

*ni occupetur)* & hic locus quoque ex illis eſt, qui conclamatus haberi poterat, vt vulgo legebatur, ni ego ſubueniſſem. ita enim ibi circumferebatur, *ne occupetur impotens animus rerum nouarum.* ſed cum pro illo, *rerum nouarum*, in membranis, *res nouaturum*, legi deprehẽdiſſem, facilè vidi illo, *ne* in *ni* mutato, poſſe fieri Curtio, hanc partem, medicinam. 29.

*ipſius inſtinctu)* ita auſus ſum ſcribere de cõiectura, cum vulgo, *Meleagri inſtinctu*, legeretur, quod hoc ad vocem, *ipſius* ab ali- pa.336.19

quo σχολιαςικῶς adſcriptũ fuiſſe diuinarem. ſic enim ſępius eueniſſe ſcio. ita tamen hoc à me factum eſt, vt nemini eam rem præiudicium afferre velim, qui modo Glareani ſomnia omnia hîc peruertentis, contemnere, aut ridere potius meminerit.

pa.338.22 *collegere vires)* *colliſere*, membranę quędam.

pa.339.28 *hinc equites)* vulgo, *hinc milites, hinc equites, illinc phalanx*. ineptiſsimè.

pa.341.19. *imperium obtineret)* antea hæc ſic legebãtur, *quibus quiſque finibus habuiſſet imperij etiam ius obtineret. Decretum eſt vt Perdicca &c.* Ita fœdè, & contaminatè, vt mehercle non tam ideo gaudeam, quia terram video, & moleſtiſsimi laboris finem adeſſe ſentio, quam eo nomine, quod à ſciolorũ ineptijs, quæ me totiens peluim poſcere coëgerunt, aures oculoſque tandem, tandem auertere licebit.

FINIS.

# ERRATA IN CONTEXTV QVINTI CVRTII.

Pagina 1. linea 3. lege Alexandri. 3. 7. poſſet. 3. 10. exceſſiſſe. 9. 15. ferro, 11. 14. iter. 15. 15 admouit. 18. 7: Thymodes, 19. 13. ſaltus. 22. 3. ſagittariorumque. 23. 13. ſe ſinus. 24. 26. nudoſque, 31. 23. virgines reginas. 38. 13. probitas. 38. 26. Abdalonymo. 39. 13. Perſica. 44. vlt. iuſſit. 45. 25. haurirentur. 46. vlt. aduectis: 51. 24. arbitrium. 52. 4. erant. 53. 22. aditurum. 54. 7. quocunque. 57. 14. morabatur. 58. 4. receptui. 58. 12. ſumſit. 59. 4. intumuit. 60. 18. eſſe; 63. 1. Eſt ibi & aliud. 65. 6. Apollonius: 73. 5. Recep. 76. 9. concilium. 77. 14. quod. 77. 23. fruſt. 82. 9. maiorumque. 82. 22. Iouem. 23. Victoriam. 84. 17. Malcon. 88. 28. iactamur. 89. 15. hoc. 93. 15. volanti. 94. 11. vt. 94. 21. ſubueniretur, 97. 13. ob id. 104. 10. adduxit. 105. 2. Duceni. 20. Antigenis. 21. Angæus. 108. 10. millibus; 109. 15. Madates 113. 22. Niſi. 114. 3. remota. 115. ſenſimq; 119. 29 rex, 124. 16. quam. 125. 14. Græc. 29. erat; 126. 1. vincire. 22. populos. 23. parata habes. 128. 20. contigiſſet. 130. 6. Bubacen. 134. 29. Dimachas. 139. 23. precati; nõ grauatè. 25. defectione, 29. Arbela. 142. 21. admouiſſent. 146. 5. adeunt. 20. eſt fontem. 147. 3. CC. & XXX. 150. 28. ſepe. 151. 5. laceſſebant. 8. plerique. 29. Bagoas. 154 26. ſubdita. 155. 9. relictus. 25. manant. 158. 14. appellans; 15. quoque, 170. 12. ſic. 171. 8. interpellatus. 172. 3. at enim. 173. 22. vt. 176. 20. proauum huius. 28. placuit, venit eodemque ſermone vltro repetito, 180. 21. Amyntæ. 187. 5. ceteri. 189. 11. ſentiebat. 16. fortitudine. 193. 25. quæquæ. 195. 27. omniaque. 196. 16. Caranus. 198. 18. orabant. 200. 6. ait ſe, 7. Catenem: 8. traderent agitantes, 201. 20. ſupplicum. 25. excuſſis. 203. 6 Barbari. 10. fixa. 18. vulnere. 250. 16. Alexãder. 207. 23. ariolos, 211. 16. alleuatis. 214. 17. amicitia eſt. 27. fama fert. 216. 9. adhortati. 217. 9. dele haud. 219. 8. inſalubris,

*virtute meruiſſe me iudico.* quam quidem ego lectionem, Delphos ad Appollinem ablegandam cenſeo.

15. *ſed perennitatis) ſed gloriæ* editiones, quod tamen non æquè placet.

pa. 299. 3. *terrarum orbis) regnorum orbis*, libri ſcripti.

7. *multam prius) multa prius*, alij. ſed malo legere vti excuſum eſt.

13. *& iam nos laudis)* iterum libri manu exarati, *Nondum feminam æquanimus gloria laudis, & iam nos ſatietas cepit?*

15. *nondum adyimus) quæ nondum attigimus*, libri editi.

26. *quandoque) quandocumque* vulgo.

27. *Hoc ſi licuerit)* vide quantilla res aliquando vitiãdo alicui loco ſit. vna ſyllaba *hoc* tranſpoſita, antea omnia hæc turbauerat.

pa. 300. 26 *cum Græci incertum) cum Græci milites*, vulgo, voce auctius.

pa. 301. 16. *quingenti equites imperati)* membranæ, *quingentos equites imperat.*

20. *lectis circũdederat)* vulgo, *lectos circũdederãt.*

24. *oſtendens) oſtenderis*, Sigebergenſis codex.

26. *Inuidi malignique)* reliqua, quod monitione indigna ſint omitto, hoc tantum dico, recte me *malignique* illud, pro vulgato, *magnique* ſubſtituiſſe.

29. *Eadem igitur)* iterum vulgo, *Eodem igitur in conuiuio.* malè.

30. *exprobare ei) exprobare regi*, mẽbranę, cuius

vitij

vitij originem deprehendere facillimũ eſt.
*ad ludibrium recidiſſe)* librarij, veriti fortaſſe, ne parum ſui ſimiles viderentur, adijciunt hic de ſuo verbum *verebatur.* imperitè hercle, atque adeo etiam impudenter. pa. 302. 24

*CCC. erant equi)* legerim cum Glareano, *Mille erant equites, trecenti currus &c.* pa. 303. 13.

*VI. milia peditum)* minimum peccat, qui libros ſequitur; quemadmodum hoc loco à me factum eſſe teſtor eos qui viderunt, & in eis Ioannem Gulielmum Lubecenſem, ea eruditione adoleſcentẽ, vt iam Lubecum ceteris clara & potens, cur etiam hac fama laudis multis ciuitatibus cedat, nihil quidquam cauſſæ habitura videatur. 24.

*inuictos viros)* addita de mẽbranarum fide voce *viros* locum expleui. pa. 304. 7.

*De Teriolte)* vulgo, *Hic Deſteriolẽ Satrapem quem Parapamiſadis præfecerat, iiſdem arguentibus cognouit:* quod tam inſignitũ vitium à nemine hactenus animaduerſum eſſe, ac ne à Vulcanio quidem, qui hunc locum ad Arriani ſimilem citat, demiror equidẽ. quis enim Latinorum ita vmquã locutus eſt, vt diceret: *cognoſcere aliquem*, pro *de aliquo*, aut *actis alicuius.* omnino arbitror magnos illos viros Eraſmum, Glareanũ, Huttenum, atque ipſum etiam Vulcanium, cum hæc legerent, & taciti tamquam de nullo vitio ſuſpecta præterirent, hoc non egiſſe. 14.

*iure*

vocem, ex ſcriptis codicibus adieci, cum vulgo nulla eſſet.

*emiſit in ripam)* *amiſit* editiones. 22.

*abeſſent mari)* iterum editiones, *quam procul* 25.
*abeſſet mare;*

*æſtu reuerberatur)* ita de conſilio membra- pa. 308. 5.
narum Colonienſium rectè ſcripſi, cum in Sigebergenſibus minus bene *verberabatur*, vulgo etiam ineptè, *remorabatur* legeretur.

*intumenſcens mare)* editi libri, *intumeſcere* 13.
*mare &c.*

*pellebant)* ſic edidi, non quomodo vulgo 19.
eſt *appellebant*, quod ratio ita poſtularet.

*nuſquam idem ac vnum)* alij omnes, *nūquam* 26.
*idem ac vnum*, verùm puſillum hoc, vt multa alia.

*abſtergerique inuicem)* membranæ non hoc pa. 309. 1.
verbum habent, ſed pro eo legunt, *impingique inuicem remi.*

*enare properant)* mihi dubium nō erat, quin 9.
ita ſcribendum eſſet, etſi vulgati habebant, *enare cœperunt*, præſertim, cum ſtatim ſupra ſit, *& alij aliorum nauigia vrgere cœperunt.*

*reciprocare cœpit mare)* antiqui codices, *reci-* 14.
*procari c. m.*

*ſarcinis, armis,)* duas has voces, membrana- 18.
rum fide fretus, Curtio, cum alioqui in editis eius exemplaribus non eſſent, reſtitui.

*videre ipſos credebant)* addunt membranæ 22.
Sigebergen. vocem, *poſſe*. ſed fruſtra addūt.

nemo

nemo enim illis credit.

30. *præſideret in ſpeculis)* iterũ membranæ omnes, *perſederet.*

pa. 310 2. *exæſtuare) æſtuare*, vulgo.

13 *eiuſdem elementi)* membranę aliæ hic, *motus*, aliæ, *mentis* habebant. nimirum, rectum eſt quod expreſsimus.

22. *incognita natura)* impreſsi codices, *ignota natura.*

pa. 311. 9. *deductique ſunt in eam Arachoſij.)* dicam verum. niſi hæc ſcriptura vera eſt, lubenter fateor hic, mihi meras eſſe tenebras. amplius tamen etiã dubitare cogit me monſtroſa Sigebergenſis codicis, & Colinæi lectio, *In hac quoque regione vrbem condidit Amarachoſios*. videant quibus Sphynx domi eſt.

25. *maris ſtruunt)* quidam, *inſtruunt.*

pag. 313. 1. *ſolo fertilis regio eſt.)* etiam parua præteriri à nobis non debent, vbi magnæ emendationi locus eſt. itaque aio, recte hoc ſic à nobis eſſe emendatum, cum antea legeretur, *Omnium rerum ſola fertilis regio*. parua quidem variatione, ſed tamen, quæ loco corrumpendo ſatis eſſet, aut potius nimis magna.

21. *rex eſt) rex eſſet* alij. & exiguum hoc, ſed tamen magis arridet, quod excuſum eſt.

23. *cum Indiæ præfecti)* Colonienſes membranæ, *cum inde profectis*. Sigebergenſes, *cum inde profecit*. quæ lectiones, vndè originem trahant, vides opinor.

*Parata*

*Parata præda)* emendatio huius loci à cariſsimo mihi Palmerio eſt. vulgo erat, *Parta præda, ſi quis victus ſaltem aduerſus comeſſantes animus fuiſſet.* tricæ. pag.314.8.

# FRANCISCI MODII BRVGENSIS, IN Q. CVRtij Rufi, Hiſtoriarum, Magni Alexandri Macedonis, librum decimum,

## *NOTÆ.*

*Singulos eos compererant)* ſic voce auctiora hæc legenda exiſtimo, cum vulgo ſit, *ſingulos equos, ab ijs, qui &c.* primùm enim comperta nuntiabant Nearchus, & Oneſicritus, poſt audita. & hinc eſt, quod etiam mox ſubijcit noſter Rufus, *Cetera incolis crediderant: inter quæ &c.* pag.316.A

*palmetis frequentibus) palmis* editiones, & quidam ſcripti libri. 9.

*ad Euphratis)* ſecutus ſum, quo vocabant membranæ. vulgati libri habebant, *ad Euphratem.* 17.

*ſeptiremes) quadriremes*, libri antiqui. quod hinc natum eſt, quia notæ hæ *VII.* ſeptenarij numeri, ita interdum 29.

per-

cum meminerit vulgo legi, *Soli Athenienſ. nō ſuæ,modo ſed etiam Reip. vindices , colluuionem hominum , quia ægrè ferebant,nō regis imperio, ſed legibus moribúſque patrijs regi aſſueti prohibuere Igitur exſules finibus eyciunt,omnia potius tolerantur , quam &c.* ſi hæc inquam non ita aliqui conſtituenda cenſebunt, quémadmodum ea excudi iuſsi, eos ego hoc igitur modo, quia in membranis poſt *colluuionem* , inſeritur vox *ordinem* omnia legere velim, *Soli Athenienſes, non ſuæ modo, ſed etiam publicæ rei vindices, colluuionem hominum, quia ordinem ægrè ferebant, non regis imperio, ſed legibus moribúſque patriæ regi aſſueti, prohibuere finibus : omnia potius toleraturi , quàm &c.* vt ita dixerit Curtius, *ægrè ferre ordinem,* vt alij, *redigi in ordinem.*

*excerneret)* vulgo, *ſecerneret.* 22.

*prolatando) protelando,* membranæ Sigebergenſes. *differendo,* Brugenſes. 27.

*profeſſi ſunt )* neſcio quid ſibi quærant editi libri, cum ſcribunt, *Tum demum fide facta profeſſio eſt.* quis enim eſſe poteſt horū verborum ſenſus? pa. 321. 1.

*remitti domos)* alij, *mitti domum.* 5.

*diſcedunt)* membranæ, *deſcendunt.* 27.

*non hercle poteſt vt adducar)* corruperant hæc imperiti nebulones, qui de ſuo verbum *fieri* intruſerant. pa. 322 1.

*ingratiſſimis oportet)* impreſsi libri, *nec vt cū* 12.

*militibus meis (iam enim eſſe deſiſtis) ſed vt cum ingratiſſimis (vt oportet) agere decreui.* ineptiſsimè.

14. *circumfluunt vos,) ſuperfluunt vos*, vulgo.

19. *Aſiæ, & tot*) iterum editiones, *Aſia & tot*, perinde eſt.

25. *talentorum eſſet, meorum mox*) ſic hūc locum de membranarum fide emendaui. editi libri habebant, *quam LX. talentorum ſit, meorum operum &c.* malè.

pag. 323. 1. *nempe ex Aſiatica præda*) magnum malum illis, qui hæc hoc modo corruperant, *ni æs alienum luiſſem. Nempe in Aſiatica præda, nec pudet &c.* flagitioſiſsimè.

8. *in quod impenditur*) eleganter hoc expleui, addita ſyllaba, *in.* intelligit autem Curtius ſcorta.

12. *redeuntes*) hæc amarè dicuntur cum ſequentibus, quare malè faciunt, qui notam interrogationis vbique interſerunt.

19. *notans quoque*) editiones, *notatos quoque.*

pa. 324. 1. *quo ſinguli*) hoc probum, præ illo *quod:* quod hactenus obtinuit vulgo.

17. *impigrè*) *æquè impigrè* editiones, ſed illis reclamant membranæ.

19. *Hoc ego*) *Hoc ergo*, Colonien. liber ſcriptus.

20. *dilectum*) iterum eædem mēbranæ, *dilectos.*

pa. 325. 6. *Perſarum*) ita melius, quam vt vulgo, *Perſas.*

16. *Nec hoc quidem*) membranæ, *& hoc quidem*

verùm

verùm peſsimè.
*corpora ira, trucidaret)* ita habent omnes 20.
omnino ſcripti libri. adeò, vt an ita legendum ſit, amplius dubitari non poſſe videatur.
*prouidere iam ſe)* vulgo, *præuidere iam.* pa.326.5.
*tenere potuerunt)* libri excuſi, *nec ſeipſos intra* 15.
*veſtibulum regiæ retinere potuerunt: vagíque & furentibus ſimiles totam vrbem &c.* non æquè rectè.
*Macedones optimum)* membranæ, *Macedones aptiſſimum &c.* verùm parum aptè. 22.
*comis ſuo more)* hæc dexterrimè, vt alia omnia, emendauit ita, cum antea legeretur, *commiſſo more*, Palmerius meus. p.327.22.
*accidentes genibus ſuis)* alij, *aſſidentes genibus ſuis*, quod tamen minus probo. pa.328.21.
*admittenda rebus) nec amittenda rebus*, quædam membranæ. pa.329.7.
*Illa fortunæ)* editiones, *Vitia fortunæ.* verùm longe malo noſtrum. 17.
*prohibuit) prohiberet*, alij. minus concinnè. pa.330.12.
*ſeducitur)* rurſum alij, *ſubducitur.*
*Hoc vno)* editiones, *hoc ne vno.* membranæ, *hoc me vno.* pag.331 4.
*cuius regnũ)* aliter, hoc modo, libri impreſſi, *eius regnum Dijs approbantibus futurum, quando adoleuerit &c.* 8.
*Alexandri modo)* illud *modo* à mẽbranis eſt. 10.
*prætersri)* hoc verbum nó erat in mẽbranis. 12.

21. *Europam dicere)* ineptè editi libri, *in Europa dicere.*

22. *captiui)* membranæ aliæ, *captiua*, aliæ, *captiui eſt.* neutrum benè.

pa. 332. 8. *dubitauere) dubitare*, alij.

11. *appetebat exſpectaret)* editiones, *quod expetebat appeteret.* membranę, *quod exſpectabat appeteret*, ſed ego noſtra laudo.

28. *paratum eſſe)* Colonienſis antiquus codex, *quem vos dubitetis partum ſubdere?* ſubdititiè haud dubiè

pa. 333. 4. *pronuntiantem prædam)* ſic bene ex membranis ſcripſi, cum editiones minus venuſtè ſanè, *ad prænuntiatam prædam* haberent.

7. *verſa concione)* veteres libri, *verſa concio.*

27. *regem ſe)* vulgo, *Igitur non alium ſe, quàm eum qui ad hanc ſpem genitus eſſet, regnare paſſuros, &c.*

pa. 334. 12 *antè concepto)* hunc locum ſtigmatiam feci, quod de eo nihil aliud dicere haberē, quam pro *concepto* in membranis, *concepta* legi, & aliquid deeſſe putarem.

28. *noui regis ſatelles. Sequitur)* inſignis plane eſt hæc emēdatio. antea erat in omnibus libris, *Et Meleager thorace ſumto, capit arma, nouiq; regis ſatelles ſequitur. Phalanx haſtis clypeos quatiens expleturam ſe ſanguine illorum, qui affectauerant nihil ad ipſos pertinens regnū, minabatur: in eadem domo familiaq; imperij vires remanſuras eſſe gaudebant: hæreditarium imperium*

*perium ſtirpem regiam vindicaturam*: *aſſuetos ſe nomen &c.* omnia peſsimè ſed quę tamen, ſublatis de cõſilio membranarum vocibus, *minabatur*, & *gaudebant*, mutataq́. interpunctione, aptè, niſi iudicans fallor, conſtitui.

*obſerari iubet)* vulgo antea erat, *aſſeruari*, pa. 335. 6.
in membranis *obſeruari*. hinc illud auſus ſum ſcribere, quod videre eſt.

*perfracta ſunt)* vix operæ eſt monere me, ſed 10.
tamen, pro *perfracta*, erat hoc loco in editionibus, *perfecta*. fabulæ.

*princeps Meleager)* addunt vulgati libri, 11.
*erat*.

*abſiſterent bello)* magis hoc probo, quam illud, *abſtinerēt*, quod omnes editiones perſuaſit.

*in campis: ſed)* iterum libri impreſsi, *in cam-* 24.
*pos*, & minus rectè.

*ni occupetur)* & hic locus quoque ex illis eſt, 29.
qui conclamatus haberi poterat, vt vulgo legebatur, ni ego ſubueniſſem. ita enim ibi circumferebatur, *ne occupetur impotens animus rerum nouarum*. ſed cum pro illo, *rerum nouarum*, in membranis, *res nouaturum*, legi deprehēdiſſem, facilè vidi illo, *ne* in *ni* mutato, poſſe fieri Curtio, hanc partem, medicinam.

*ipſius inſtinctu)* ita auſus ſum ſcribere de cõ- pa. 336. 19
iectura, cum vulgo, *Meleagri inſtinctu*, legeretur, quod hoc ad vocem, *ipſius* ab ali-

quo σχολιαςικῶς adſcriptũ fuiſſe diuinarem. ſic enim ſępius eueniſſe ſcio. ita tamen hoc à me factum eſt, vt nemini eam rem præiudicium afferre velim, qui modo Glareani ſomnia omnia hîc peruertentis, contemnere, aut ridere potius meminerit.

pa.*338.22* *collegere vires)* *colliſere*, membranę quędam.

pa.*339.28* *hinc equites)* vulgo, *hinc milites, hinc equites, illinc phalanx*. ineptiſsimè.

pa.*341.19.* *imperium obtineret)* antea hæc ſic legebãtur, *quibus quiſque finibus habuiſſet imperij etiam ius obtineret. Decretum eſt vt Perdicca &c.* Ita fœdè, & contaminatè, vt mehercle non tam ideo gaudeam, quia terram video, & moleſtiſsimi laboris finem adeſſe ſentio, quam eo nomine, quod à ſciolorũ ineptijs, quæ me totiens peluim poſcere coëgerunt, aures oculoſque tandem, tandem auertere licebit.

FINIS.

# ERRATA IN CONTEXTV QVINTI CVRTII.

Pagina 1. linea 3. lege Alexandri. 3. 7. poſſet. 3. 10. exceſſiſſe. 9. 15. ferro, 11. 14. iter. 15. 15 admouit. 18. 7: Thymodes, 19. 13. ſaltus. 22. 3. ſagittariorumque. 23. 13. ſe ſinus. 24. 26. nudoſque, 31. 23. virgines reginas. 38. 13. probitas. 38. 26. Abdalonymo. 39. 13. Perſica. 44. vlt. iuſſit. 45. 25. haurirentur. 46. vlt. aduectis; 51. 24. arbitrium. 52. 4. erant. 53. 22. aditurum. 54. 7. quocunque. 57. 14. morabatur. 58. 4. receptui. 58. 12. ſumſit. 59. 4. intumuit. 60. 18. eſſe; 63. 1. Eſt ibi & aliud. 65. 6. Apollonius: 73. 5. Recep. 76. 9. concilium. 77. 14. quod. 77. 23. fruſt. 82. 9. maiorumque. 82. 22. Iouem. 23. Victoriam. 84. 17. Maleωn. 88. 28. iactamur. 89. 15. hoc. 93. 15. volanti. 94. 11. vt. 94. 21. ſubueniretur, 97. 13. ob id. 104. 10. adduxit. 105. 2. Duceni. 20. Antigenis. 21. Angæus. 108. 10. millibus; 109. 15. Madates 113. 22. Niſi. 114. 3. remota. 115. ſenſimq; 119. 29 rex, 124. 16. quam. 125. 14. Græc. 29. erat; 126. 1. vincire. 22. populos. 23. parata habes. 128. 20. contigiſſet. 130. 6. Bubacen. 134. 29. Dimachas. 139. 23. precati; nō grauatè. 25. defectione, 29. Arbela. 142. 21. admouiſſent. 146. 5. adeunt. 20. eſt fontem. 147. 3. CC. & XXX. 150. 28. ſepe. 151. 5. laceſſebant. 8. plerique. 29. Bagoas. 154 26. ſubdita. 155. 9. relictus. 25. manant. 158. 14. appellans; 15. quoque, 170. 12. ſic. 171. 8. interpellatus. 172. 3. at enim. 173. 22. vt. 176. 20. proauum huius. 28. placuit, venit eodemque ſermone vltro repetito, 180. 21. Amyntæ. 187. 5. ceteri. 189. 11. ſentiebat. 16. fortitudine. 193. 25. quæquæ. 195. 27. omniaque. 196. 16. Caranus. 198. 18. orabant. 200. 6. ait ſe, 7. Catenem: 8. traderent agitantes, 201. 20. ſupplicum. 25. excuſſis. 203. 6 Barbari. 10. fixa. 18. vulnere. 250. 16. Alexāder. 207. 23. ariolos, 211. 16. alleuatis. 214. 17. amicitia eſt. 27. fama fert. 216. 9. adhortati. 217. 9. dele haud. 219. 8. inſalubris,

bris.228.1. ingenia.8. iactis. 229.6. exclamat.230. 13. anniuerſarium. 232. 12. arietibus. 233. 6. poteſtatem, 239. 22. ſe, 254. 10. ſtatas. 261. 18. operæ. 264. 14. Indi. 265. 3. ſocium, 167. 22. eliſum. 273. 1. militem. 277. 29 etiam. 281. 8. liberûm. 283. 1. videmus; 287. 17. relegens 23. Thracia. 290. 19. laborumque. 297. 18. miſericors. 20. quot. 304. 14. Parapamiſadis. 30. Sami. 306. 30. Magnæ: 307. 4. nec. 311. 2. quoad. 312. 26. Parthienorum. 313. 25. quos. 316. 18. Babilona 317. 10. opes. 318. 17. ſepultum. 322. circumfluunt vos, 323. 19. armatorum. 324. 11. additurum. 17. robore. 325. 11. dele ?. 326. 12. cogitationes. 14. magnitudinem. 15. regiæ. 329. 6. contemtio.

## ERRATA IN NOTIS commiſſa.

Pag. 3. linea 4. lege Fabritium. 6. 4. Macedonis. 10. 30. exercitum. 11. 14. ſunt Mediæ 12. 16. Glareano. 14. 23. inſana. 21. 2. eo, aptum. 28. 28. quare 37. 7. eo, totum. 38. 1. ibid. 40. 7. originem. 10. vſitata. 18. ferreas. 50. 15. Curtius. 53. 28. auium. 55. 25. dixerant. 66. 17. Victoriam. 76. 28. addidi. 81. 8. diſtingunt. 99. 2. oratio. 100. 15. Fidei. 101. 30. vtro modo. 103. 16. vir ſumma. 110. 25. taceam. 111. 12. Dymnus. 113. 2. cauſſæ. 17. diſcere. 119. 3. ac tū. 123. 11. hiems dixit. 152. 30. fungo. 155. 30. de membranarum. 156. 27. perparuum.

VITTORIO EMANUELE BIBLIOTECA IN ROMA